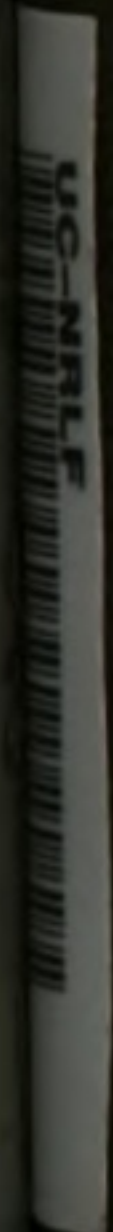
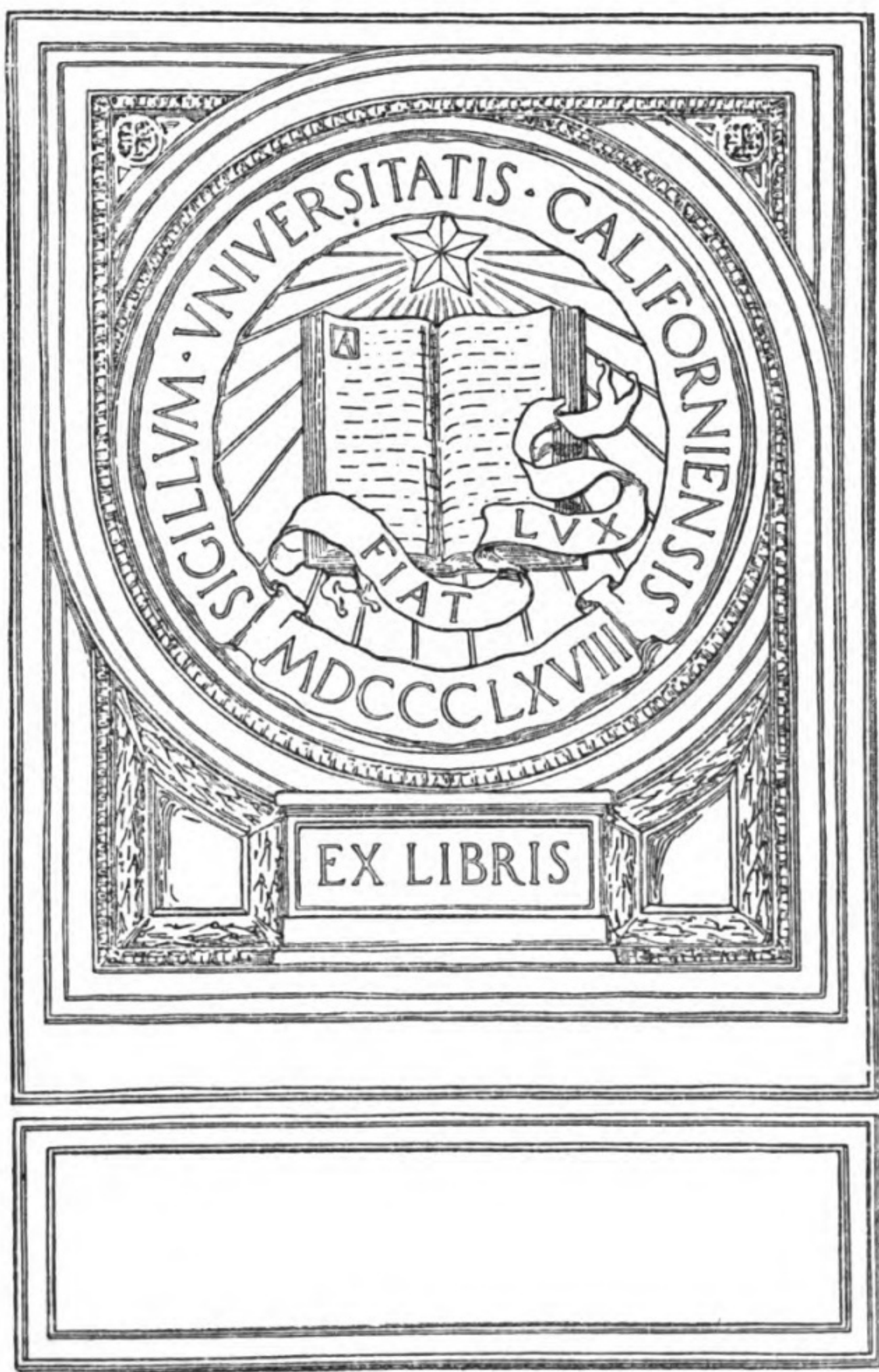

13
MSK
93

0
7
7
6

OLDNORDISK LÆSEBOG

MED

ANMÆRKNINGER OG ORDSAMLING.

AF

LUDV. F. A. WIMMER.

FEMTE GENNEMSETE UDGAVE.

KØBENHAVN.

FORLAGT AF V. PIOS BOGHANDEL.

BIANCO LUNOS KGL. HOF-BOGTRYKKERI (F. DREYER).

1896.

PD 2237
W7
1896

DAHLERJP

10.11.1911

1896.11.10

I denne udgave af min oldnordiske læsebog har jeg ikke anset det for rigtigt eller nødvendigt at foretage gennemgribende ændringer; men jeg har selvfølgelig underkastet bogen et nyt, omhyggeligt gennemsyn, hvorved jeg håber, at forskellige enkeltheder har fået en nøjagtigere form. Dette gælder særlig ordsamlingen, i hvilken der også jævnlig er gjort en og anden tilføjelse. En forøgelse af læsebogens omfang ved optagelse af nyt stof tør jeg derimod anse for ganske overflødig, da ikke blot Hoff og Hofforys „Oldislandske læsestykker I—II“, men også V. Levys „Oldnordiske læsestykker i tilslutning til Wimmers læsebog I—III“ og sammes „Udvalgte stykker af Njáls saga“ vil yde de lærere, der måtte ønske det, tilstrækkelig afveksling.

Det er min overbevisning, at de forslag til en „normal-ortografi“, som jeg udførlig begrundede i forordet til anden udgave af læsebogen og, for så vidt de praktiske hensyn tillod det, gennemførte i denne bog, efterhånden i det væsentlige vil vinde almindelig tilslutning i udgaver af oldnordiske skrifter. Jeg har derfor ladet dette forord med et par, på senere foretagne ændringer begrundede, udeladelser og med nogle få, i klammer indesluttede, tilføjelser ledsage så vel denne som de foregående udgaver.

Min kollega docent dr. Finnur Jónsson bringer jeg min tak for den værdifulde hjælp, han har ydet mig ved nærværende udgave.

Februar 1896.

L. W.

̄111803

Forord

til 2den udgave.

Denne udgave stemmer i én henseende, nemlig i valget af læsestykkerne, aldeles med den første (1870). Jeg tillader mig her at gentage, hvad jeg den gang ytrede med hensyn til dette punkt, en mening, som jeg endnu fastholder, og som det derfor glæder mig, at mange lærere, der senere har haft lejlighed til at benytte bogen, har billiget, uden at nogen, så vidt jeg véd, har udtalt sig derimod: „Hvad læsebogens indhold angår, har jeg søgt at vælge sådanne stykker, om hvilke jeg antog og til dels gennem personlig erfaring som lærer vidste, at de var passende og tiltalende både fra indholdets og formens side. Da jeg anser det for en fejl i en sådan læsebog at stræbe efter at give en udsigt over hele litteraturen, eftersom den kun skulde danne en forberedelse til selvstændigt og fyldigere studium af denne, har jeg med forsæt holdt mig til de sider af oldlitteraturen, som jeg anser for mest karakteristiske, og hvori den nordiske ånd viser sig i sine ejendommeligste former. Efter et par fortællinger af Nordens gude- og heltesagn og nogle stykker af de historiske sagaer, navnlig af Snorres mesterværk, har jeg fuldstændig optaget sagaen om Gunløg ormstunge, da jeg véd, hvor begærlig disciplen er efter snart at komme til at læse en hel saga i sammenhæng. Da den norske udgave, som jeg i de senere år i reglen har ladet mine disciple bruge, i længere tid har været udsolgt, og man vanskelig i hele denne art af sagalitteraturen finder noget mere helstøbt fra formens side, har jeg ikke betænkt mig på at foretrække denne fortælling i sin helhed for et udvalg af de andre islandske slægtsagaer, især da jeg håber, at den, der først har læst Gunløgs saga, derved vil få lyst til også at gøre sig bekendt med Njáls, Egils og de andre ypperste værker af denne litteratur i sammenhæng. Efter de prosaiske stykker følger et par digte af

den ældre Eddas gude- og heltekvad samt Håkonarmål, der endnu står den gamle digtning så nær i ånd og tone, og endelig til slutning nogle træk af de gamle Nordboers livsvisdom, som den har fundet sit udtryk i tankesprogene i Hávamål.“

Da bogen har haft det held at finde indgang i så godt som alle lærde skoler, hvor oldnordisk ved lov af 1ste april 1871 blev indført som undervisningsfag, måtte jeg naturligvis, da der blev spørgsmål om en ny udgave, overveje, hvorvidt bogens indhold fra skolens standpunkt kunde anses for passende og tilstrækkeligt. De lærere, som jeg i den anledning har rådført mig med, har alle udtalt deres tilfredshed med de ældre læsestykker; men et par, på hvis dom jeg lægger særlig vægt, har tillige fremsat det ønske, at den nye udgave måtte blive noget udvidet, for at lærerne ikke skulde sé sig nødsagede til hvert år at læse det samme pensum. Jeg havde i henhold hertil allerede valgt forskellige stykker, som jeg agtede at føje til denne udgave, da adjunkt [nu rektor] B. Hoff i Sorø meddelte mig, at han havde fattet den plan at udgive nogle småhæfter med oldnordiske læsestykker, der kunde slutte sig til min læsebog, og derfor foruden teksten kun skulde indeholde sådanne oplysninger, som ikke fandtes i min bog. Disse småhæfters antal kunde da efterhånden forøges, og de lærere, der ønskede afveksling i læsningen, vilde derved få et større stof at vælge imellem. Da jeg ganske billigede denne plan, og da min læsebog desuden af andre grunde vilde blive betydelig udvidet i den nye udgave, har jeg ikke anset det for hensigtsmæssigt at forøge dens størrelse yderligere ved optagelse af nye læsestykker. Sådanne foreligger nu i de af B. Hoff og J. Hoffory udgivne „Oldislandske læsestykker til skolebrug I—II“, hvori de samme regler for retskrivningen, som følges i denne udgave af læsebogen, er gennemførte.

Afset fra valget af læsestykkerne fremtræder denne udgave derimod i en væsentlig ændret — og jeg håber at kunne sige forbedret — skikkelse. Hvad for det første de enkelte stykkers tekst angår, har jeg på ny underkastet dem en omhyggelig kritik og er derved på ikke få steder afvegen fra de tidligere udgaver. I stykkerne af Snorra Edda har jeg oftere forladt *codex regius* (og den arnamagnæanske udg.), som langt fra altid frembyder de bedste læsemåder; navnlig tør det fastholdes som sikkert, at *codex Wormianus* og *Uppsala-Edda* i reglen har det rette, hvor de i forening står lige over for *cod. reg.* Grundene til afvigelserne fra håndskrifterne

i de to af *Völsunga saga* og *Hervarar saga* optagne stykker vil man for det meste finde antydede i noterne til Bugges udgaver af disse skrifter. For stykkerne af *Heimskringla* er Ungers udg. [nu F. Jónssons, så langt den når] lagt til grund, men de øvrige recensjoner er jævnførte dermed, og navnlig er flere læsemåder optagne fra *codex Frisianus* (*Fríss-bók*); især ved hjælp af dette fortræffelige håndskrift håber jeg, at det også er lykkedes mig at give en tekst af *Hákonarmál*, der står det oprindelige nærmere end de tidligere udgaver*). Stykket om „Olav den hellige og hans halvbrødre“ er jævnført med den større *Olav den helliges saga*, stykkerne af *Jómsvíkinga saga* (*Fms. XI*) og *Morkinskinna* med recensjonerne i andre håndskrifter. I stykket om Knud lavard, navnlig dets slutning (fra 68¹⁹ ok sóma), hvortil der ikke mere findes noget gammelt håndskr., er flere i udgaven (*Fms. XI*) optagne yngre former rettede. Endelig har jeg i *Gunløgs saga* på nogle steder forladt *cod. A* (og udgaven i *Ísl. sög. II*) og optaget *B's* læsemåde, hvor den syntes mig afgjort at burde foretrækkes**).

*) Når jeg v. 17 har optaget læsemåden gors efter dette håndskr. (geyrs ɔ: gors) for geirs i Ungers udg., er det begrundet på, at det velbekendte geirs vanskelig kunde tænkes forvansket til gors, hvorimod dette omvendt let kunde blive til geirs, så meget mere som dette ord forekommer i *Hávamál* i en forbindelse, der minder om udtrykket i *Hákonarmál* (sé s. 132 a¹⁴⁻¹⁹). [Ifølge F. Jónssons udg. synes alle håndskrifter af *Heimskringla* at have gors eller geyrs]. — I v. 8 har jeg efter forslag af G. Þorláksson skrevet roðnum for roðnar og ský for skýs. Desuden har jeg i overensstemmelse med det følgende bauga rettet randar til randa.

**) Det følger af sig selv, at ingen rettelse er foretagen vilkårlig, men at de alle er grundede på det i håndskrifterne foreliggende materiale med anvendelse af de principer, som længe har været anerkendte ved behandlingen af græske og latinske forfatteres tekster. En og anden ændring, som jeg ikke betragter som nødvendig i og for sig, er dog foretagen af hensyn til, at det i en bog som denne måtte anses for rigtigt at lade sproget fremtræde så rent og nøjagtigt som muligt; s. 31²⁰ har jeg derfor indsat af foran sólargeisla (i overensstemmelse med 27²³), fordi det blotte sólarg. vilde være meget tvetydigt, da det ikke blot kunde opfattes på samme måde som s. 27²³ (så at af måtte underforstås dertil fra det foregående), men hf. sólarg. også kunde tages i samme betydning som i *brenna loga* (*sml. ganga skykkjum* og *lign.*); ligeledes har jeg s. 43³⁶ indsat i foran munninn (med *Flatøbogen I*, 165² og i lighed med *Fms. XI*, 64¹⁷: at ørin ... kom fram i munninn); i er åbenbart glemt i håndskriftet, fordi kom står i enden af én og munninn i begyndelsen af næste linje.

Med hensyn til versene i Gunløgs saga bemærkede jeg i første udgave: „Jeg behøver vel ikke at gøre opmærksom på, at det ikke er min mening, at den, der første gang i denne læsebog læser Gunløgs saga, skal medtage de vanskelige skjaldevers, til hvis rette forståelse der hører et så overordenlig nøje kendskab til hele den side af den gamle literatur; men da på den anden side disse viser danner en så væsentlig og vigtig bestanddel af sagaen, at de umulig kan udelades, har jeg forsøgt i de foran ordsamlingen tilføjede anmærkninger at gengive dem i oversættelse, for at læseren kunde få meningen, hvorimod jeg ikke har villet forøge ordsamlingens størrelse ved at optage de herhen hørende former i denne.“ Jeg finder anledning til her at gentage disse ord, da jeg også nu fra skolens standpunkt vilde finde det urigtigt, hvis en lærer lod sine disciple anvende lang tid på at lære disse vers. Derimod lader de (eller enkelte af dem) sig jo meget vel benytte til at give disciplene et indblik i skjaldedigtingens ejendommeligheder; jeg har derfor også efter et fra forskellige sider ytret ønske ikke blot gengivet dem i prosaisk omskrivning og oversættelse ligesom tidligere, men (fornemmelig til brug for læreren selv) forklaret de enkelte ord, som ikke er optagne i ordsamlingen. — Medens jeg altså må anse det for urigtigt at gøre versene i Gunløgs saga til genstand for undervisning i skolen, tror jeg, at disciplene i langt højere grad, end det hidtil i reglen har været tilfældet, kunde bringes til at læse noget af Eddadigtene og Hákonarmál, da disse digte jo uden sammenligning hører til den nordiske literaturs skønneste frembringelser, hvoraf disciplene dog burde få et indtryk i skolen (som i græsk af Homer), når faget skal have nogen virkelig betydning udenfor det rent sproglige og den dermed følgende erkendelse af forholdet til modersmålet (hvad jeg ganske vist med det ringe timeantal, der kan afses til dette fag, betragter som hovedsagen). Jeg antager heller ikke, at læsningen af disse digte i fremtiden vil volde særlige vanskeligheder efter de oplysninger, der i denne udgave er meddelte både i anmærkningerne og i ordsamlingen; desuden frembyder digtene jo også — og de er netop valgte med det hensyn for øje — tilknytningspunkter til prosastykkerne, Þrymskviða til den første fortælling om Tor, Vegtamskv. til stykket om Balders død, Helgakv. Hund. I til fortællingerne om Völsungerne, Hákonarmál til stykket om kong Håkon i slaget på Rastarkalv. Vafþrúðnismál er stillet først, fordi jeg havde tænkt mig, at det kunde benyttes som udgangspunkt

for en kort udsigt over den nordiske mytologi; at jeg har valgt dette digt og ikke *Völuspá*, som i så mange henseender hæver sig langt over *Vaff.*, er begrundet i de store vanskeligheder, der knytter sig til forståelsen af *Völuspá*.

Ved behandlingen af de i håndskrifterne overordenlig forvanskede viser i *Gunløgs saga* har jeg ikke blot som i første udg. haft god hjælp af Jón Thorkelssons tolkninger i program fra Reykjavík 1868, men jeg skylder også min ven Sophus Bugge i Kristiania tak for de værdifulde bidrag, han har meddelt mig dertil. Forståelsen af strofen s. 81, sidste halvstrofe s. 99⁸⁻¹¹ og s. 100²⁰⁻²³ skylder jeg ham foruden flere enkeltheder (hljótondum 87¹¹, auðveitis 87¹⁴, hárr 89²¹, líkn getra og rógþyrnis 96³⁻⁴). Også i den form, hvori disse viser er gengivne hos mig, indeholder de dog endnu flere steder, der utvivlsomt trænger til rettelse*), ligesom adskillige af de optagne ændringer og tolkninger naturligvis i højere eller ringere grad kan være tvivl underkastede. Foruden til versene i *Gunløgs saga* skylder jeg også Bugge et par værdifulde rettelser til de optagne *Eddadigte*, nemlig *Vgt.* 2 *niflheima* (for at undgå det ildeklingende *niflheljar* — *helju*), *H. H. I*, 43 *hreina*, 44 *udeladelsen* af vart efter *gullbitluð*, 53 *opfattelsen* af *Reginþinga* som navn. Også den i ordsamlingen under *ljómi* udtalte formodning (bar for *brá* i *H. H. I*, 15) tilhører Bugge; han har ligeledes meddelt mig, at *R* i *Sig. Fáfn. II*, 18 ved nøje eftersyn viser sig at have gladdac med a underprikket og c rettet til e, altså gladdé; Hildebrand har følgelig haft ret i at optage 3dje pers., der således findes i alle håndskrifter, og som jeg også har indført i strofen s. 21.

Den største afvigelse ikke blot fra de almindelig benyttede tekster, men også fra den tidligere udgave af denne bog vil man imidlertid finde i retskrivningen. En stor mængde principspørgsmål har jeg her optaget til fornyet omhyggelig overvejelse, og jeg anser det derfor for nødvendigt at dvæle noget nærmere ved dette punkt og begrunde min opfattelse, så meget mere som de samme spørgsmål vil rejse sig ved en hvilken som helst 'normaliseret' udg. af oldnordiske skrifter, samt ved ethvert leksikalsk og grammatisk arbejde over Nordens oldsprog. Det var nu ikke tvivlsomt for mig, at der i en læsebog som denne (ligesom i en grammatik og ord-

*) Sml. anmærkningen til sidste strofe s. 97. [Flere af versene i *Gunløgs saga* vil man nu finde behandlede i Gislasons „Udvalg af oldnordiske skjaldekvad“ 1892.]

bog) burde gennemføres en ensartet sprogform, og da naturligvis den, som kunde fastsættes for skriftsprogets klassiske periode (omtrent 1300 og noget tidligere). Her møder os imidlertid mange vanskeligheder: håndskrifterne fra denne tid bruger i den tilbagevirkende form af udsagnsordene i reglen -z for det ældre -sk; for ældre þeira (ef. fl. til sá) o. s. v. skrives som oftest þeirra, -ð i 2. pers. flt. af udso. er hyppig fortrængt af -t (medens omvendt ð oftere findes for opr. t i udlyd)*), ikke at tale om, at de islandske håndskrifter endnu langt tidligere har opgivet adskillelsen mellem det gamle æ (i-omlyd af á) og œ (i-omlyd af ó), som bægge er faldne sammen i æ. I alle disse tilfælde (så vel som i adskillelsen af q og ø) har jeg i denne ligesom i forrige udgave af sproghistoriske og pædagogiske grunde anset det for nødvendigt at gennemføre de ældre former**). — Om et andet væsentligt punkt har jeg i fortalen til første udg. udtalt mig således: „Hvorvidt jeg burde optage ð på flere steder i steden for det i udgaverne almindelig brugte d eller t (fort. valða o. lign. for valda, dýpð o. lign. for dýpt), har længe været mig tvivlsomt; dog har jeg her, for ikke at opstille en regel, hvorfra der dog måtte gøres en hel del undtagelser, overalt beholdt de nyere former, som også lader sig forsvare ved gode håndskrifter, uagtet jeg tror, at man med tiden vil

*) Også de ældste håndskr. (sé s. X, not.) frembyder eksempler herpå, ligesom vi i dem jævnlig finder þeirra o. s. v. ved siden af þeira (i AM 237 fol. er disse former med rr endogså regel, ligesom det ældste stykke i Reykjaholts máldagi har þeirre).

**) Hvor stor forvirring det vilde fremkalde i undervisningen at sammenblande æ og œ, vil sikkert stå klart for enhver lærer. — Også ved at optage z for sk i middelarten vilde de tydelige forskelligheder mellem formerne på mange punkter udviskes; et eksempel herpå frembyder H. H. I, 39, hvor R har qvaztv, hvilket udgiverne, skönt de ellers gennemfører sk i middelarten, har beholdt; de har altså opfattet formen som 2. pers. handleart (stemmende med nyisl.); herimod taler dog ikke blot betydningen på dette sted, men også skrivemåden i R, som i 2. pers. ent. handleart af de 'stærke' udso. følger samme regel som de øvrige ældre håndskrifter, nemlig tt af ðt, men zt af tt; z i R betegner altså her som ofte middelartens endelse, hvorimod det i handleart vilde have qvattv (qvatt pv). I overensstemmelse med denne regel skriver jeg derfor også þú reitt 63¹⁴ (Fríssbók reiddt, en etym. skrivemåde, som ikke sjælden forekommer), þú bantt 101⁹ (sål. både A og B). Derimod er s. 23²⁷ léttu (i Bugges udg.) rettet til léztu (sml. min fornn. form. § 108, d).

komme til at vælge *ð* i mange af disse tilfælde.“ Dette skridt har jeg ment at burde gøre nu, da *ð* i disse former (o: svarende til oprindeligt *p* og *d* med foregående selvlyd) ikke blot er eneherkende i de ældste islandske håndskrifter (i alm. skrevet *p*), men også i mange tilfælde har holdt sig langt ned i tiden. De regler, jeg her har gennemført, er de samme, som jeg har fremstillet i min større oldnordiske formlære (se navnlig den svenske udg. § 21, a; jfr. §§ 134 ff.), nemlig:

a) Efter *l* og *n* står *ð*, når rodstavelsen er kort, men *d* (i nogle ord *t*), når den er lang. Denne regel følges så godt som uden undtagelse i de ældste islandske håndskrifter (omkring 1200)*) og kan (med forskellige overgange til den senere brug, der kræver *d*, også hvor rodstavelsen er kort) påvises langt ned i tiden. Medens vi altså i de ældste håndskr. uden undtagelse finder f. eks. 3. pers. ent. talpe, valpe, hulpe, skilpe, polpe, unpe o. s. v. (af telja, velja, hylja, skilja, þola,

*) De håndskrifter, der anføres i det følgende, er navnlig de to blade AM 237 fol., indeholdende et brudstykke af et meget gammelt — vistnok det ældste bevarede — isl. håndskr., omtr. samtidig med det første (sandsynligvis mellem 1179—93 skrevne) afsnit af Reykjaholts máldagi, desuden den stokholmske homiliebog (St. h., udg. af Wisén), det ældste brudstykke af Elucidarius (E., udg. af Gislason i Annal. f. nord. oldk. 1858, s. 53 ff.), Islendingabók (Íb., kun bevaret i afskrift, aftrykt i Ísl. sög. I, s. 362 ff.), brudstykker fundne i det norske rigsarkiv af Olav d. helliges saga (O. s., aftrykte i udg. af Olav d. helliges mindre saga, 1849, s. 90 ff., og et par senere fundne blade hos Storm, Snorres historieskrivning, 1873, s. 233—35) — alle fra omkring 1200. Hvad der gælder disse håndskrifter, finder også anvendelse på en række andre, som er samtidige med dem (AM 645 og 677 4to, den ældste hånd i cod. reg. 1812 4to o. s. v.) eller lidt yngre (indtil henimod midt af 13. årh., AM 623 4to o. s. v.). Af særlig vigtighed er St. h., ikke blot på grund af sin størrelse, men navnlig fordi den så overordenlig hyppig og nøjagtig betegner de lange selvlyd ved længdetegn (i den henseende er det utvivlsomt det mærkeligste af alle bevarede håndskrifter). — Yderst sjælden findes i yngre håndskr. (fra slutn. af 13. og beg. af 14. årh.) en konsekvent brug af aksenterne efter de ældre regler; så godt som enestående i denne henseende er cod. reg. 2087 4to (de såkaldte 'Annales regii'), som af den grund burde udgives på ny, da den ældre udg. (i Script. rer. Dan. III) foruden andre mangler udelader aksenterne og derfor er ubrugelig ved nøjagtige sproglige undersøgelser. [Nye udgaver af 'Annales regii' foreligger nu i Sturlunga saga by G. Vigfusson, Oxford 1878, II, s. 348—91, og fuldstændigere og nøjagtigere i Islandske Annaler, udg. ved G. Storm, Christ. 1888, s. 77—155.]

una) eller no. *fiolpe*, *mængde*, *vanpe*, *vane*, *ynpe* o. s. v., skrives lige så regelmæssig *deilde*, *fel(l)de*, *reynde*, *ken(n)de* o. s. v. (af *deila*, *fella*, *reyna*, *kenna*). Afvigelser herfra er meget sjældne (således af og til i forskellige af de ældste håndskr. *hvílþ* (no.), *hvílpe* ved siden af *hvíld*, *hvíld*, oftere *girnp* (no.), *girnpesc* ved siden af *girnd*, *girndesc*; andre lignende former er mere enestående). Som ordene med lang rodstav. behandles også *selja* både ved omlyden og ved *d*, altså *selde*, *seldr* (ofte også skrevet *sellde*, *selldr*, aldrig *selpe*, *selpr*). — Da oprindeligt *ld* og *nd* derimod altid bevares også efter kort selvlyd, frembyder skrivemåden i de ældre håndskrifter således en vigtig adskillelse i etymol. henseende, som det nyere sprog ikke kender (sml. *valda*, 'volde', med *valða*, 'jeg valgte', *vandi*, 'vanskelighed', med *vanði*, 'vane', o. s. v.).

b) Efter *m* og *mb* står *ð*, både når rodstav. er lang og kort, uden undtagelse i de ældste håndskr. og langt ned i tiden.

c) Efter *k* og *p* har de ældste håndskr. ligeledes regelmæssig *þ* (*ð*), både når rodstav. er lang og kort; men i første tilfælde indtræder dog temmelig tidlig det yngre *t*, så at man kunde fristes til her at indføre samme adskillelse som under a. Da imidlertid former som *hleypða*, *kip(p)ða* o. s. v. (af *hleypa*, *kippa*) længe var samtidige med *reynda*, *fel(l)da* o. s. v., har jeg anset det for rigtigst i alle tilfælde at beholde *ð* efter *k* og *p* (ligesom efter *m*)*), så meget mere, som jeg herved opnåede den fordel, at de samme regler med hensyn til brugen af *ð*, *d* og *t*, der var fulgte i prosastykkerne, da også kunde anvendes i digtene. Med *t* skrives derimod også i de ældste håndskr. *keypta*, *keyptr*, der bruges som fort. og tf. til *kaupa* (sml. got. *kaupon*); men disse former hører uden tvivl til en ubrugelig nutids navnef. **keypta* (sml. got. *kaupatjan*) og er altså regelmæssig dannede (som *skipta* o. s. v.).

De under a—c anførte regler har jeg gennemført konsekvent og har følgelig også i *Þrymskv.* 24 rettet den enestående skrivemåde i *R gvlhrynþar* til *-dar*, som *R* selv bruger *H. Hjórv.* 4 (de regler, der lader sig uddrage af de ældste håndskrifter, vilde i ethvert tilfælde kræve en form *gollhrynðar*).

*) I stykket om 'Olav den hellige og hans halvbrødre' har håndskriftet af større Olavs saga netop *kipði* og *hnycdi* (læsebogen s. 54¹³⁻¹⁴). Den sprogform, som lader sig uddrage af dette udmærkede håndskrift, stemmer i det hele taget med den, der er fulgt her i læsebogen. [At lyden efter *k* og *p* var *þ*, ikke *ð*, har Hoffory påvist i filol. tidskrift, ny række, III, s. 293 f.].

Også i et andet tilfælde har jeg både i digtene og i prosastykkerne (ligesom i min mindre formlære) gennemført en fra de almindelige normaliserede udgaver afvigende skrivemåde, idet jeg har udeladt længdetegnet over de ved en oprindelig fordoblingsstavelse dannede fortider, som har 2 medlyd efter selrlyden (fell, helt, fekk, gekk o. s. v., for det almindelige med nyisl. udtale stemmende féll, fékk o. s. v.). Selvlydens korthed i disse former bevises nemlig: 1) af rimene i gamle digte; 2) af den i gamle håndskrifter hyppige skrivemåde gingham, fingum (ligesom i tf. ginginn, finginn), der også lader sig påvise i digte, ved siden af gengum, fengum *) (sml. forn. forml. § 126, anm. 2); 3) deraf, at St. h., der, som foran bemærket, anvender længdetegnet meget nøjagtig og meget ofte, aldrig har aksent over disse former på de særdeles mange steder, hvor de forekommer, men altid skriver feck, gekk (til de forskellige måder, hvorpå kk er betegnet, tager jeg her intet hensyn), flt. og forest. m. fengo, fengi, gengo, gengi (vekslende med de meget hyppige fingo o. s. v.), så vel som heck, fell, helt, men derimod regelmæssig bruger é i réþ, lét, grét, hét o. s. v. (ligesom ó i iók, hlióp, hió, bió). Samme regel følger de andre ældre håndskr., der bruger længdetegnet, så vel som 2087 4to. Uagtet jeg således ikke er i tvivl om, at disse oldislandske former bør skrives uden længdetegn, er det dog dermed ingenlunde min mening tillige at erklære fell o. s. v. for fællesnordiske; tvært imod viser ældre (og yngre) former af disse ord i de forskellige nordiske sprogarter, at de til grund liggende fælles former har udviklet sig på forskellig måde i de forskellige sprogarter, og vi kan her sikkert påvise en meget gammel dialektforskel (ligesom når fællesnord. *singvan, *sinkvan o. s. v. i oldnorsk-isl. blev syngva, *sekkva, søkkva, men i svensk-da. siunga, siunka o. s. v.), et forhold, som jeg her dog kun er i stand til løselig at antyde.

Medens jeg i de nu omhandlede tilfælde altså har fulgt samme skrivemåde i digtene og prosastykkerne, er der enkelte hyppig forekommende former, hvor jeg i modsætning til første udg. har anset det for nødvendigt at indføre den forskel, at de ældre aksentuerede former kun beholdes i digtene,

*) Formerne med i stemmer med de gl. svenske og danske; en skånsk runesten (en af de bekendte Hällestad-stene) har kiku (tidligere urigtig læst kaku), hvilket jeg forstår som gingu (ikke gengu).

medens de yngre uaksentuerede indføres i prosaen. Disse former er:

1) *Ejestedo*. *mínn*, *þínn*, *sínn*. At i længe har holdt sig langt i alle former af disse ord (ikke blot som nu foran enkelt *n* og foran *ns* i *ef. ent.*, men også foran *nn* og *tt*), ses af rimene i gamle digte (f. eks. læsebogen s. 95³⁴ *þínn*—*mínu*) og bevidnes for *ef. flt.* *mínna* udtrykkelig af forfatteren til den ældste ortografiske afhandling i *Snorra Edda* (omkring midt af 12. årh.); når imidlertid AM 237 fol. i overensstemmelse hermed oftere bruger aksent over disse former (*mínna*, *sínne*, *sínnar*), kan dette ikke bruges som bevis for selvlydens længde på den tid, da dette håndskrift ofte anvender aksenter over *i* (ligesom over *y* for det ellers alm. punkt) som blot grafisk tegn (således oftere i *tvinnr*, gammel form for *tvennr*, og over *aftledsend. -ing*, *-ingr*). Tidlig er forkortelsen foran *nn* og *tt* i ethvert tilfælde indtrådt; den findes ikke sjældent i digte, og St. h. bruger på de utallige steder, hvor disse ord forekommer, aldrig aksent foran *nn* og *tt**), men overordenlig hyppig foran enkelt *n* og foran *ns* i *ef. ent.* Omtr. år 1200 tør forkortelsen antages at være gennemført.

2) Hvad der er anført under 1, gælder også ik. gott (af *góðr*) for ældre *gótt*. St. h. skriver altid gott (f. eks. 12¹⁶, 65², 90¹⁹ o. s. v.), men *góþr* 9²⁰, *góþo* 7¹³, 12¹⁵ (ved siden

*) Jeg vover at sige aldrig, da *ef. flt. sína* 56¹³ er så enestående, at det må anses for en ligefrem fejl, der kan være fremkaldt af det foregående *skirn*, idet afskriveren først har tænkt på *gf. ent. hu. sína*. En lignende fejl findes på et enkelt sted i et andet hyppig forekommende ord, i hvis bøjning og skrivemåde ligeledes den mærkværdige konsekvens i dette håndskrift viser sig, nemlig *ejesto. várr*, som i formerne med enkelt *r* (i udlyd eller efterfulgt af selvlyd) lyder *ór-* eller sjældnere *vár-* (meget sj. med omlyd *vór-*), f. eks. *nf. og gf. flt. hu. órar* (eller *várar*), *hf. flt. órum* (meget sj. *vórum*), medens det foran 2 medlyd altid har *vá-* (*várr*, *várn*, *várt*, *várs*, *várra* o. s. v.); herfra findes kun én undtag., nemlig *brióst kirkio órrar* 102¹³, hvilket er en simpel skrivfejl for *brióstkirkior órar*, som står på det tilsvarende sted i AM 237 fol. (den gamle norske homiliebog har ligeledes rigtig b. *várar* 135¹⁹ i Ungers udg.). — Når vi derfor én gang finder *sín* i E. 68²⁵ = *sínn* (*gf. ent. ha.*), sitt en enkelt gang i AM 645 4to og *mítt* i O. h. 91¹⁷, må aksenten ikke opfattes som tegn på selvlydens længde; den er enten urigtig tilføjet (netop det anførte sted i E. har *són* *sín* for *son* *sínn*, altså 3 fejl i disse to ord), eller — hvad der jo især senere er meget alm. ved *i* — rent grafisk (som ofte i AM 237; se ovenfor).

af gott) og mange andre steder. Også i dette tilfælde kan forkortelsen sikkert antages at have været alm. ved år 1200, uagtet AM 645 4to et par steder har gótt.

3) Det samme gælder bio. utan, utar o. s. v., samt to. ytri, yztr. St. h. skriver uden aksent utan (oftere), ytre (meget alm.), ytste 116¹⁴ (men út og úti); ligeledes har 2087 4to regelmæssig utan, utanferð, men út, útkváma. Derimod findes både útan og ýtra i AM 237; men da dette håndskrift, som foran bemærket, jævnlig bruger aksenten over y som grafisk tegn, og det samme kan finde sted ved u (f. eks. hlúta, biplúnd), tør dets skrivemåde af disse ord ikke betragtes som afgørende.

4) 3. persons personl. stedo. hann har sikkert oprindelig haft langt a; derpå tyder ikke blot nn (som i steinn, vænn o. s. v.), men det fremgår også af hf., der i gamle digte ofte kan påvises i formen hánum. I denne form måtte á imidlertid ved en omlyd, som kun er gennemført i de ældste håndskrifter, blive ó (o: langt å, skrevet o med aksent og krølle under), og således findes det også i AM 237*), ligesom O. h. en enkelt gang har hónom 95¹⁰ (men ellers honom). Tidlig er denne form imidlertid forkortet til honum (således meget ofte i St. h., der ikke på et eneste sted bruger længdetegn over o). — Hvad her er sagt om forholdet mellem hánum og honum, gælder også hunkönsformerne hón og hon; St. h. skriver aldrig hón (derimod AM 237 på det eneste sted, hvor det forekommer); også cod. reg. 2087 4to har uden aksent hvn o: hun (den yngre form med u for o = nyisl. hún). Forkortelsen i hónom og hón er vel indtrådt samtidig (omtr. 1200), hvorimod den er ældre i formerne med 2 medlyd (nn og ns) og måske i hana (for hána) ved indflydelse fra hf. og ef. (?). Jeg har i digtene gennemført hánum og hón, men i prosaen brugt honum**) og hon. — Forkortelse af selvlyden findes også

*) Aldeles afgørende for udtalen er dog skrivemåden i 237 heller ikke i dette tilfælde, da netop ó selv i de håndskrifter, der ellers bruger aksenten med stor nøjagtighed til at betegne selvlydenes længde, fra de allerældste håndskrifter og ned i tiden kan forekomme som tegn også for det korte å (u-omlyden af a, der nøjagtig skrives o med krølle under); dette er hyppig tilfældet i 237, som skriver hófpinge, sóngue og lign. = hófðingi, sóngvi (ligeledes bruger det også eó både = æ og ø, f. eks. geórasc = gørask, góþgeórningom (!) = góðgørningom).

**) Den strængt regelmæssige form vilde ganske vist have været hónum [som også almindelig bruges, men ikke skrives af Islænderne], idet o i honum må betegne den korte å-lyd, ikke

i oss (gf. og hf. flt. til ek) = got. uns, unsis. Ved siden af oss skriver St. h. og AM 645 4to meget ofte øss i gf. og hf., hvor ø sikkert er lævning af omlyden, som vi efter got. skulde vente i okkr og oss; har nordisk måske opr. haft to former (ós = got. uns og æss = got. unsis), hvoraf ved gensidig udjævning den ene form oss fremgik?

Mod den under 1—4 begrundede skrivemåde kunde der dog rejses en tilsyneladende vægtig indvending. Det lader sig nemlig ikke nægte, at yngre håndskrifter, der sporadisk bruger længdetegnene, men dog i det hele nøjagtig — f. eks. cod. reg. (R) af den ældre Edda og cod. Holm. 7 4to (beg. af 14. årh.), hvorefter Cederschiöld med stor omhyggelighed har udgivet *Jómsvíkinga saga* —, også af og til kan have aksent over flere af de i 1—4 omtalte former (R har sål. ikke blot hánum Hym. 11, Atlam. 89, men endogså gf. hu. hána *Völuspá* 23 (Bugges udg. s. 14); cod. Holm. 7 4to har ofte mín, mítt o. s. v.). Dette betragter jeg dog hverken som bevarelse af ældre former (hvad der jo var tænkeligt navnlig i R), eller som lutter skrivfeil og urigtig anvendelse af akcenterne. Tvært imod tror jeg, at disse udenfor de enkelte tilfælde, hvor de kan og undertiden må betragtes som rent grafiske (hvilket dog væsenlig er indskrænket til i for i, hvorved former som mín o. s. v. forklares), har deres gamle oprindelige betydning som længdetegn, og det selv i former som hón, útan o. s. v., hvor selvlyden, som jeg foran har påvist, i en tidligere periode var kort. Dette forhold forklarer jeg imidlertid så-

o-lyden (hvorfor vi også finder honum skrevet med o med krølle under eller med sammenslynget a og o); men jeg har med forsæt ikke villet indføre denne form, ikke blot fordi den sikkert vilde vække alt for stort anstød, men også fordi jeg i det hele taget tror, at ö som tegn for det opr. korte å (u-omlyden af a) om ikke meget lang tid vil blive fortrængt af o med krølle under (eller et andet passende tegn), og derfor ikke har villet indføre det (og dermed tillige en for det gamle sprog urigtig udtale) i en så almindelig forekommende form. — Den forvirring, der kan opstå ved brugen af tegnet ö, bliver dog mindre, når man, som jeg har gennemført i formlæren og læsebogen, indskrænker det til at betegne u-omlyden af a, medens ø bruges for de lyd, som i da. skrives ö (sökva, sök(k)ða, sænke) og ø (sökva, sökk, synke), idet heller ikke de ældste oldnord. håndskrifter i dette tilfælde skælnes mellem den åbne og lukkede lyd [jfr. mine 'småbidrag til nordisk sproghistorie', I. 'oldislandsk ø' i 'det filol.-historiske samfunds mindeskrift' 1879, s. 174 ff.]. — [Både i læsebogen og formlæren har jeg fra fjærde udgave ombyttet ö med o.]

ledes, at vi heri ikke må sé selvlydenes gamle fra oldtiden bevarede længde, men netop en rystelse af de gamle regler for tidsmålet og et gennembrud af den nye kvantitetslov. Ifølge denne betragtning bliver de såkaldte urigtige aksenter i mange håndskrifter altså at opfatte på en ganske anden måde, end man plejer. Når således Bugge om deres anvendelse i R ytrer (fort. s. VI): „Streger (aksenter) over vokaler er brugte meget unøjagtig, både over lange og korte vokaler, ja endog undertiden over ubetonede vokaler i slutningsstavelser (f. eks. hanóm, ofán, ísá, vná, scíní)“, tror jeg, at denne unøjagtighed — afset fra ganske enkelte virkelige fejl, som naturligvis kan findes i alle håndskr., f. eks. ísá — er fuldt regelbunden, når vi blot lægger mærke til: 1) at aksenten over i kan være blot grafisk (scíní); 2) at aksenten over o (og de andre ensbetydende tegn) fra den ældste tid kan findes også til betegnelse af det opr. korte å, u-omlyden af a (sml. foran s. XIV, not.*); 3) at aksenten, som jo meget ofte skrives således, at det er vanskeligt at afgøre, over hvilket bogstav den snarest må siges at stå, kan være rykket lidt for langt til højre (altså hanóm for hánom, ofán for ófan, vná for úna, for her at forklare alle de af Bugge nævnte eksempler). Heldigvis har B. ikke blot i sin tekst gengivet aksenterne over de 'lange' selvlyd, men også i noterne anført, hvor de står over de 'korte'. Undersøger vi da forholdet mellem de 'rigtige' og de 'urigtige' aksenter f. eks. i det første i læsebogen optagne digt, Vafþrúðnismál, vil vi finde, at R på 44 steder bruger aksenterne 'rigtig' (heri ikke medregnet de 4 steder, hvor de står over tvelyden ei), i tilfælde, hvor ikke blot den gamle, men også den nyere udtale kræver de oprindelig lange selvlyd. De 'urigtige' aksenter finder vi derimod på 11 steder, nemlig i mán 35, mícil 10, kómir 4, drópa 14, scópvþ 29, íótvns 5, 21, ligesom over å-tegnene i mǫn 12, rǫc 38, 55 og bǫrn 32; her er nu ganske vist aksenterne urigtige efter den oprindelige gamle oldnord. udtale, men i de 10 af disse tilfælde har det nyere sprog lang selvlyd; kun i bǫrn er den derfor måske urigtig, men denne fejl hører da ind under undtag. 2 (hvorhen jo også scópvþ, íótvns, mǫn, rǫc kan, men efter min opfattelse ikke bør regnes). Ellers findes aksenten intetsteds, hvor både den gamle og den nye udtale har kort selvlyd. Det samme forhold viser sig også i de andre digte; det her optagne H. H. I skriver således ved siden af de 'rigtige' aksenter også sát 5, hvár 47 (i Bugges udg. = hvars 49 hos mig), vál(giörn)

13, bána, báni 20 (21 hos mig), 53 (55), néra 4, kílr 28 (29), vína 9, íþgnogan 21 (22), kóni 23 (24), spórvitnir 51 (53), rým 17 (18), *ligeledes aksent over å-tegnet i log 21 (22), trönueyri 24 (25) — alt i overensstemmelse med de nyere kvantitetsregler; under undtag. 2 kan henføres aksenten over å-tegnet i Sinfiótti 33 (34), nóccop 5 (= nekkvat hos mig), (vål)giórn 13, (blá)svórt 50 (52) (dog har afskriveren sikkert udtalt selvlyden lang i det mindste i nogle af disse ord); under undtag. 3 endelig henfører jeg bloþórm (for blóþorm) 8, ofárr 29 (30), yþrár 44 (46), sogín 36 (38), rikía 56 (58) (de 2 sidste eks. kunde jo også ligesom vilía 37 (39) henføres under undtag. 1). Heraf slutter jeg da med den højeste grad af sandsynlighed, at det sprogetrin, som R (og andre gode håndskrifter, der gör sig skyldige i de samme 'fejl') fremviser, ikke længer har bevaret det i oldsproget gældende tidsmål for selvlydene, men at de nyere kvantitetsregler, der fordrer lang selvlyd foran enkelt medlyd, kort foran dobbelt, er trængte igennem, at afskriveren altså netop har brugt aksenterne rigtig, stemmende med sin egen udtale, som i alt væsenligt har fulgt de samme kvantitetsregler, der gælder for de nyere nordiske sprog. Denne formodning bliver for mig til vished, når jeg betragter udviklingen af det tilsvarende fænomen i disse sprog, og det er så heldigt, at navnlig dansk her giver os en fuldt pålidelig vejledning til fastsættelse af det tidspunkt, på hvilket de nyere regler for selvlydenes tidsmål er indtrådte, hvilket netop falder sammen med den tid, til hvilken cod. R må henføres, slutn. af 13. årh. I nogle af de ældste danske håndskrifter, der alle kan henføres til omtr. år 1300 (sé min afh. om navneordenes böjning i ældre dansk s. 3 ff.), finder vi nemlig oftere fordobling eller et eget tegn over selvlyden brugt for at betegne længden. Medens runehåndskr. af skånske lov ikke anvender noget af disse midler, og det hadorfske håndskrift af samme lov ligesom Flensborghåndskr. af jyske lov kun i et par tilfælde bruger aa (det første også en enkelt gang ææ), er selvlydsfordoblingen stærkt fremtrædende i lidt yngre håndskr. af jy. l., f. eks. 453 12mo, hvor den kan bruges ved alle selvlyd; det samme er tilfældet i håndskr. af Flensborg stadsret (også i 'Harpestræng' forekommer den ikke sjælden). Mærkeligst i denne henseende er inidertid hovedhåndskriftet af de sællandske love (AM 455 12mo), idet vi her ikke blot finder selvlydsfordobling (undert. således, at de to sammenhørende selvlyd rykkes nær til hinanden eller slynges sammen i ét tegn), men også et ejendommeligt tegn,*

en art krølle, over selvlydene for at betegne længden. Det er dette tegn, hvori Rask trode at finde oprindelsen til det senere svenske å, men med urette; ti krøllen i de gl. håndskr. er ikke blot forskellig fra det lukkede tegn over å, men bruges over alle selvlyd, ja skrives også enkelte gange over en medlyd i steden for at skrive den dobbelt (således over n i han Eriks l. 2, 43, over r i quær V. l. 3, 10 = oldn. kvirr, oftere over r i ar, også skrevet arr, = oldn. ørr ik., sml. øren, arrene St. h. 216¹³). Det har således oprindeligt været et forkortelsestegn, der brugtes over selvlydene (i steden for den også anvendte fordobling) for at betegne deres længde (sjældnen over medlydene i steden for dobbelt medlyd o: for at betegne, at den foreg. selvlyd var kort). Den regelmæssige anvendelse af krøllen eller dobbelt selvlyd viser nu, at ældre dansk (ved år 1300) har haft lang selvlyd, ikke blot svarende til oldsprogets tvelyd og lange selvlyd (sten, dom = steinn, dómr; i det sidste tilfælde har nydansk forkortelse), men også foran oprindeligt enkelt medlyd svarende til kort selvlyd i oldsproget. Det samme er som bekendt tilfældet med nyislandsk og for største delen med nysvensk. Hele denne udvikling er altså parallel i de nyere nord. sprog, og når nydansk i flere tilfælde har kort selvlyd foran opr. enkelt medlyd (altså stemmende med det oprindelige fællesnord. standpunkt), er det senere overgange; ti vore ældste håndskr. bruger fordobling eller krølle over selvlyden ikke blot i tilfælde, hvor vi nu har lang selvlyd (saak = spk), men også, hvor den nu er kort (f. eks. over a i samæ, sal, war, stath, over o i hol, over u i brut o. s. v. = nyda. samme, salg, var (fort.), sted, hul (no.), brudd (no.) o. s. v.). Overgangen af opr. kort selvlyd til lang foran enkelt medlyd er altså gammel i dansk, idet den med sikkerhed kan eftervises i vore ældste håndskrifter; men omtrent samtidig må disse overgange også være indtrådte — i alt fald i visse egne — i islandsk og svensk, som vi ser af den sporadiske anvendelse af længdetegnet i de islandske og af fordoblingen i de svenske håndskrifter i tilfælde, hvor oldsproget havde kort selvlyd foran enkelt medlyd*).

*) [For at forebygge misforståelse bemærker jeg udtrykkelig, at det ikke har været almindelig regel i islandsk og svensk som uden tvivl i dansk ved år 1300. Dette viser for islandskens vedkommende ikke blot den oftere nævnte cod. reg. 2087 4to, der nøje stemmer med de gamle kvantitetsregler, men også

Medens de opr. korte og opr. lange selvlyd således har fået samme tidsmål i de nyere nordiske sprog foran enkelt medlyd, er lydenes beskaffenhed ofte bleven forandret, idet den opr. lange selvlyd har bevaret sin egen lyd, hvorimod den opr. korte er bleven hævet til en mere åben lyd (da. liv (no.) med i-lyd = oldn. lif, men leve (udso.) med e-lyd = oldn. lifa; da. sid (to.) = siðr, men sæd (no.), flt. sæder = siðr, siðir). Det er sandsynligt, at en hertil svarende forskel har været til stede allerede i ældre dansk, så at f. eks. opr. i, u, y dér har haft en mere åben lyd end opr. í, ú, ý, skönt bægge regelmæssig (som til dels endnu) skreves med i, u, y; enkelte spor af e (æ), o, ø svarende til opr. kort i, u, y findes dog allerede i vore ældste håndskr. På samme måde gør den nyisl. udtale det sandsynligt, at der har været en forskel i udtalen af f. eks. lifi (hf. af lif, nu med lang i-lyd) og af ek lifi (nu med lang e-lyd, = oldnord. lifi). Den her fremsatte mening, som jeg for flere år siden har haft lejlighed til udførlig at fremstille og begrunde i forelæsninger over dansk sproghistorie, har jeg anset det for rigtigt at fremdrage ved denne lejlighed ikke blot for at afvise de indvendinger, der kunde hentes fra skrivemåden i gode håndskrifter mod min anvendelse af korte selvlyd i visse former, men også af hensyn til den vigtighed, som hele det her berørte spørgsmål har for undersøgelsen af forholdet mellem den ældre og nyere udtale i alle nordiske sprogarter.

Medens jeg i de sidst omtalte tilfælde kun beholder de opr. lange selvlyd i digtene, har jeg overensstemmende med den gamle udtale og håndskrifternes vidnesbyrd også bevaret dem i prosaen i flere former, hvor de sædvanlige udgaver (for største delen i henhold til den nyere udtale) i reglen bruger kort selvlyd. Jeg skriver derfor ór (fho.) efter de utallige vidnesbyrd i håndskr. (den i Oxfordordb. udtalte tvivl om kvantiteten er således ganske ubegrundet; selvlyden har i dette ord næppe nogen sinde været kort)*); i lítill be-

yngre digte, der er byggede efter disse regler, og for svenskens vedkommende fremgår det deraf, at enkelte svenske sprogarter endnu den dag i dag følger den ældre kvantitetslov.]

*) Foruden formen ór forekommer i de ældste håndskr. også úr (vr regelmæssig i Ib.) og ýr (alm. i AM 237 og af og til i andre håndskr., f. eks. AM 645 4to, St. h. 48^{12.17}, 101^{8.9} o. s. v.); denne sidste form har altså bevaret den omlyd, som det af opr. z (got. s) opstæde r øver på en umiddelbart foreg. selvlyd (fornn. forml. § 12, anm. 2); medens det uomlydte ór (úr) senere

holder jeg i også i de sammentrukne former, hvor det nyere sprog har i (sml. *lítla St. h.* 57³⁶ og oftere, ligeledes på flere steder *lítlo*, *lítlom*, *lítlir* o. s. v., *litt*)*). Ligeledes skriver jeg 17²⁵ *íðn* (med *St. h.* 154²⁷), *stígr* (*St. h.* 56¹⁹, 186¹⁰), *Óláfr* (*St. h.* 159¹² *Óláfr*, der ligeledes jævnlig forekommer i den gl. norske homiliebog, sé *Ungers udg. s.* 146 ff.); også i det fremmede navn *Jórdán* har jeg beholdt den ældre form (sé navnelisten), som f. eks. findes i *AM* 623 4to (*St. h.* har med omlyd *Jordón* 13⁴, 79^{13.29}, der også bruges i *AM* 645 4to). I dróttning har jeg ligeledes beholdt aksenten, skönt den forkortede form kan påvises tidlig i dette ord, hvilket dog snarest må betragtes som en uregelmæssighed, da det skrives med længdetegn ikke blot i *St. h.* 134³², 137³⁶ (sml. hermed den hyppige brug af aksent over de sammentrukne former af dróttinn i samme håndskr.) og i *O. h.* 95²³, men også i 2087 4to og i *cod. Holm.* 7 4to. — Med hensyn til de med þór- sammensatte navne har jeg været i nogen tvivl; når jeg har fulgt den nyere regel (sé navnelisten), ligger det i, at forkortelsen foran en medlyd sikkert er gammel: *O. h.*, som hyppig anvender aksenten, har således þorbergr, þorfiðr, þorleifr, þormoþr (meget alm.), men derimod þórir, og 2087 4to skriver regelmæssig þorbjörg, þorfinnr, þorgeirr, þorgils, þorgrímr, þorkell, þorlákr, þorleifr, þorsteinn, þorvarðr o. s. v. (også þordísar (ef.), som således måske ikke har dannet nogen undtagelse), men þórálfr, þórarinn, þórhallr, ligesom Arnþórr, Bergþórr, Halldórr, þóra, þórir, þórðr. [Jeg skriver ligeledes Noregr, skönt gamle digte bruger Nóregr, en form, som F. Jónsson derfor har gennemført i sin udg. af *Heimskringla*.] — Et par ord har jeg i prosaen skrevet med lang, men i digtene med kort selvlyd, nemlig skáld, hvor a tidlig er forlænget (*St. h.* 37¹⁸, 56³¹, 75¹⁸ o. s. v.; i *O. h.* skrives det med aksent ikke blot i prosaen, men endogså i et vers, hvor rimet kræver den korte selvlyd: *allvaldr gefa scáldi* 93¹⁰); ligeledes har jeg optaget fjándi i prosaen med de ældste håndskrifter (f. eks. *AM*

blev eneherkende, bevaredes omlyden i forstavelsen ør- (med forkortet selvlyd; meget sjæld. findes formen ør som fho., f. eks. *St. h.* 86³², i hvilket tilfælde ø altså må være langt som i ór, ýr).

*) Derimod havde det måske været rettere at skrive ymiss uden længdetegn i prosaen, i alt fald i de sammentr. former (altså ymsa 46¹ for ýmsa); *St. h.* bruger hverken aksent over ymsa 33⁵ og et par andre steder, eller over ymisconar 95¹, ymissa (ef. flt.) 204²¹.

237, St. h. 45²³, 57¹⁵ o. s. v., fiándmaþr 64¹³), *hvorimod jeg i H. H. I, 13 skriver fjanda og i Hákonarmál 12 fjandmenn, da de gamle digte efter Gislasons påvisning udelukkende bruger fjandi (som dog næppe kan være den oprindelige form). Også vándr, slem, ond, har i de ældste håndskr. lang selvlyd (St. h. vándr 165³⁷, vándr 6⁷, ik. flt. vónd 21⁴ og mange andre steder)*. — Hvor jeg ellers i henseende til selvlydenes kvantitet er afvejen fra den sædvanlige skrivemåde, har denne hverken støtte i den gamle udtale eller i håndskrifterne (idet jeg for øvrigt henviser til ordsamlingen, anfører jeg her blot eksempelvis, at jeg skriver illr, ond, ikke med Oxfordorderdb. illr, roðra stemmende med sanskr. rudhira o. s. v., fani i gunnfani = got. fana, oht. fano o. s. v.)**).*

Med hensyn til andre punkter vedrørende retskrivning og sprogformer bemærker jeg endvidere følgende:

1) u-omlyden er som bekendt i de ældste håndskr. ikke indskrænket til overgangen a—ø (ɔ: kort å), men også gennemført med hensyn til á—ó (ɔ: langt å); denne overgang har jeg kun beholdt i et par ord, hvor den gjorde sig gældende langt ned i tiden (nótt, ambótt ved siden af nátt, ambátt). Skönt den efter v holdt sig længer end ellers (vóru, kvóðu, vón o. s. v. = váru, kváðu, ván o. s. v.), har jeg dog, nærmest af pædagogiske grunde, heller ikke i dette tilfælde villet indføre den i læsebogen.

2) Det bestemte kendeord har i de ældste håndskrifter regelmæssig formen enn (hu. en, ik. et); men ved siden heraf findes tidlig inn og ved to. (noget senere) også hinn. Alle

*) St. h. skriver en enkelt gang snørosc (fort. af snúa) med aksent over ø 169³⁴ og ligeledes sére (fort. afsá) 36²³; men da længdetegnet ellers ikke bruges over disse former (sneore (eo = ø) 63²⁸, 191¹⁶, sneoresc 205³⁶, snøresc 58²⁷, 178⁷, misnoro (ɔ: missnoro) 116³², søre 144³⁴), kan aksenterne på de anførte steder måske betragtes som fejl (også 2087 4to har sneruz uden længdetegn); dog er en gammel forlæng. af selvlyden foran r ikke umulig (meget tidlig er jo i andre tilfælde selvlyden bleven forlænget foran et umiddelbart følg. r; sml. mér, þér, sér og fl.).

**) I H. H. I, 53 har jeg skrevet raukn (ikke røkkn) efter Snorres udtale i Háttatal (Snorra Edda I, 694), hvorpå Gislason har gjort opmærksom; ordet kan måske stå i forb. med rjúka, i hvilket tilfælde au også vilde være etymol. berettiget (sml. forbindelsen hos Brage svát af rennirauknum rauk); men det synes dog snarere at måtte sammenstilles med de digt. benævnelser for 'okse' rekinn og rekningr, i hvilket tilfælde røkkn vilde være den opr. form, hvortil raukn kunde forholde sig som det hyppige haulðr til hólðr og lign.

disse hyppig forekommende former har jeg beholdt i prosaen, medens jeg i digtene har gennemført det ældre enn, der også stemmer med got. jains, hvor jeg opfatter ai som tegn for den korte lyd (ik. et, it er dog næppe fra først af samme ord som ha. enn, hu. en, men snarere = got. ita, hvorved det enkelte t i nord. forklares; også andre lævninger af et til got. is svarende ord kan påvises i oldnord.; derimod står vistnok både det påpeg. hinn og hinn som ko. i forbindelse med stammen hi- i got. hina, himma, hita, hvilket dog ikke kan udvikles nærmere på dette sted). — Andre ord, som i de gamle håndskr. fremviser en stor mangfoldighed af former, og i hvilke jeg derfor heller ikke har anset det for rigtigt i prosaen at gennemføre en enkelt bestemt form, er de ubestemte stedo. nøkkurr, der er den regelmæssige form i de normaliserede udg., og engi (sé fornn. forml. s. 92 f. og s. 96 — 98). De i læsebogen forekommende former af engi vil næppe volde nogen vanskelighed. Derimod bemærker jeg følgende med hensyn til nøkkurr: den ældste form, der er bevaret af dette ord, er nekkverr (böjet som hverr), hu. nekkver, ik. nekkvert som to. og nekkvat som no. (sål. har AM 645 4to byrgi neqvert, St. h. necqvert tácn 17⁶ og ofte necqvat, neqvat som no.; denne form, der også findes i AM 237, er derfor indsat H. H. I, 5; nekkvert forholder sig til nekkvat som eitthvert til eitthvat); tidlig blev ik. nekkvat ved en art ligedannelse til nakkvat (meget almindelig i de ældste håndskr.), og denne hyppig forekommende form, der også tidlig findes brugt som to. (AM 645 4to nacqvat afbrigþ, O. h. 234¹⁹ hos Storm scip nacqvat), virkede også på ha. og hu., så at de ældre former med e efterhånden fortrængtes af former med a. Som den regelmæssige böjning i sprogets bedste periode kan vi derfor opstille nakkvarr, hu. nøkkur, ik. nakkvat (både som no. og to.; en adskillelse mellem nakkvat som no. og nakkvart som to. findes for sjælden til, at den bör optages i normaliserede tekster; i hf. ent. ik. fortrænger omvendt nøkkuru både nekkverju to. og nekkvi no.); disse former har jeg gennemført i de fleste prosastykker, hvor håndskrifterne selv ikke havde endnu ældre former (de meget hyppige overgangsformer nøkkvor i nf. ent. hu. og i nf. og gf. flt. ik. — sål. skal der læses i min større forml. i steden for nakkvar —, der ligesom nøkkvoru, nøkkvorum i hf. regelmæssig svarer til nakkvarr, og som i forening med v'ets omlydende ævne også virkede på de ældre former med a, så at vi tidlig finder en ny række former: nøkkvorr, hu. nøkkvor,

ik. nøkkvot, *gf.* nøkkvorn, *hu.* nøkkvora o. s. v. (hyppig i *Morkinskinna*), hvoraf ved bortkastelse af *v* den senere alm. böjning nøkkurr, *hu.* nøkkur, ik. nøkkut o. s. v. er fremgået, har jeg derimod ikke villet optage, da de strider mod den bekendte oldnord. lydregel, som kræver, at *v* bortfalder foran *o* (*u*), en regel, som naturligvis ikke længer var levende, da former som nøkkvor og lign. dannedes, hvorfor *v* på den tid også i andre tilfælde ved analogi kunde føres tilbage til former, hvor det tidligere var bortkastet; sml. fornnord. forml. § 24, C, c, hvortil jeg føjer, at allerede E. ved siden af þó (fort. af þvá) en enkelt gang bruger þvó 72⁵).

3) I 1. pers. ent. af udso. bruger jeg overalt de ældre former og skriver derfor f. eks. hefi s. 28³¹, 29⁶ for hefir i håndskr. (*Hauksbók*); ti rigtignok kan formen for 3. pers. navnlig i visse ord tidlig trænge ind i 1ste (fornnord. forml. § 107, anm. 4); men at det lader sig påvise allerede i de ældste håndskrifter, anser jeg for mer end tvivlsomt; det enestående ec býpr i St. h. 115⁶ betragter jeg nemlig som en af det følgende ypr fremkaldt skrivfejl for ec býp, som står lige foran, og ec heiter Are i slutningen af *Íslendingabók* tilhører sikkert ikke Are, men afskriveren, som på denne måde har gengivet det oprindelige ec heitec (sml. ek spyrk þik E. 54¹⁷, ec ætlac St. h. 66⁵, ec ætlapac at ec vera óbyria; en nu er víst at ec emc . . . St. h. 129³³ og flere lignende former i dette og andre gamle håndskr., navnlig ofte i AM 645 4to). Derimod kan 3. pers. tidligere findes indtrængt i 1ste i norske håndskrifter (cod. Upsal. af Olav d. helliges mindre saga fra 1ste halvdel af 13. årh. har sål. þat vænter ec at þa er ec kæmr aftr s. 6¹⁴ i udg.). — Om den regel, der er fulgt i 2. pers. ent. frems. fort. af de 'stærke' udso., har jeg talt foran s. IX, not**. I 2. pers. ent. frems. nut. bruger jeg overalt den ældre form vill, som ved sammensmæltning med stedordet både skrives villdu (læseb. 55³ efter større Olavs saga) og villtu (hyppig i *Morkinskinna*, f. eks. på de 4 steder i læseb. 56²⁻⁸, ligesom 57²⁶ (men þv vil), medens uilldv står 59¹³); denne sidste form har vel banet vej for det yngre vilt, viltu (på samme måde lader den uregelm. böjning af nut. em, est (ert), es (er) sig forklare, idet est kan være opstået af es þú, estu). — I 1. pers. af middelarten har jeg i prosaen gennemført formerne på -mk både i ent. og flt. (stemmende med det alm. forhold i de ældste håndskr., hvor -mk også i flt. er hyppigere end -msk); i digtene bruger jeg derimod -msk i flt., men -mk i ent., da formen på -msk her er så

overordenlig sjælden også i de ældste håndskr., at den må betragtes som en ren undtagelse, skönt jeg anser den for oprindelig også i ent. (sé fornnord. forml. § 157 slut. [jfr. mine bemærkninger i 'det filol.-historiske samfunds mindeskrift' 1879, s. 184 ff.]).

4) Til slutning samler jeg endnu under ét forskellige enkeltheder:

Da jeg har gjort mig til hovedregel kun at optage sådanne former, som støttes af gode håndskrifter fra den ældste tid til henimod år 1300, har jeg også i andre tilfælde end de allerede nævnte i denne udg. endnu oftere end i 1ste ombyttet yngre former, der først kommer ret i brug i løbet af 14. årh. (eller i den ældre tid væsenlig er indskrænkede til norske håndskr.), med de ældre*). Jeg har således rettet syni

*) Hvor gamle håndskr. kunde lægges til grund for de optagne stykker, har jeg i det hele taget beholdt deres former, også hvor de står på et lidt ældre trin end den sprogform, der ellers er gennemført i læsebogen (således i stykket af *Morkinskinna* de ældre former af *nökkurr* (sé *nakkvarr* i ords.) og *umbráði* 55⁸; med større *Olavs saga* har jeg skrevet *glíkt* 54³⁶ og *kanpinn* 54¹⁴; ligeledes er 42²³ håndskriftets *gingu* beholdt væsenlig af hensyn til de tilsvarende former i ældre dansk, sml. foran s. XII, not.). Et par former, som i og for sig har stor sproglig interesse, men som efter min mening ikke hører hjemme i læsebogen, set fra skolens standpunkt, fordi deres rette betydning dog ikke vilde blive disciplene klar, har jeg derimod ikke anset det for rigtigt at optage, således en i cod. reg. af *Snorra Edda* for er 11⁵ og *veyk* i samme håndskr. for *veik* 36³² (omlydsformen *veyk* er jo fremkaldt af det bortkastede *v* og svarer altså regelmæssig til de gamle former *ýkva* — naturligvis ikke *ykva*, som *Oxfordorderdb.*, der i det hele synes at være i stor forlegenhed med disse former, angiver —, *ykvinn*); derimod har jeg ikke betænkt mig på at optage det med *veyk* analoge *øy* (= *ei*) og *ofveykr* 51²⁴ (med *Fríssbók*), da forklaringen af disse former ikke behøver at meddeles i skolen, hvilket derimod vilde være nødvendigt ved *veyk*, som jo afviger fra den regel, disciplen har lært for ordene efter 4de klasse. — Yngre former, som jeg ikke har omtalt i min mindre formålære, har jeg kun undtagelsesvis beholdt, når de var særlig vigtige, og en lille bemærkning i ords. syntes mig tilstrækkelig til deres forståelse; derfor skriver jeg 6²⁵ *berandi* *borð* med cod. reg. af *Snorra Edda* og 7²⁵ *kerlinguna* med samme håndskr.; formerne på *-i* for ældre *-a* (og i *hf. flt.* for *-uin*) af højere gr. og nutids *tf.* optræder nemlig tidlig (særlig i norske håndskr.) og bliver senere for en stor del eneherkende, og *gf. kerlingu* kan tjæne til at oplyse *gf. på -u* i kvindelige egennavne som *Ingibjörg* o. s. v. (sml. navnelisten). — Om hensigtsmæssigheden af at optage en og anden af de her omtalte former vil der naturligvis altid kunne være delte

til sonu 28², skriver overalt i fort. flt. hljópu o. s. v. for det yngre hlupu, ligeledes æxi (forest. fort. af vaxa) for yxi; mun (i de ældste håndskr. regelmæssig mon) er gennemført for man, som er meget alm. i norske håndskr. Af sto. þessi (i nf. ent. ha. og hu. også af og til sjá som altid i de ældste håndskr. og ikke sjældent langt ned i tiden) bruges de kortere former þessi, þessar, þessa for de senere alm. þessar(r)i, þessar(r)ar, þessar(r)a; jeg skriver i gf. ent. ha. einnhvern med de ældre håndskr., ligeledes i nf. ent. ha. hvárgi (ikke hvárrgi, da -gi kræver, at r i nf. bortfalder; St. h. har hvárge 117¹⁸, hverge 116⁴ og oftere, og det samme er regel i andre ældre håndskr.; efter denne regel forklares også den ellers næppe forekommende nf. flt. hu. hverjagi i St. h. 143²¹, der kan tilføjes i min fornn. forml. s. 95 ved siden af hverigar); formerne fjogur i nf. og gf. ik., fjogurra i ef. (af talo. fjórir) støtter sig ligeledes til skrivemåden i de ældste håndskr. (fiogor AM 237, St. h. 100²⁹, 180²³, fiogorra St. h. 18³⁰, 35¹³, 180²⁰; ligeledes i andre gamle håndskr. ved siden af fiogur, fiugur og fiogurra, fiugurra). — I den hyppig forekommende hf. ent. ik. af mikill bruger jeg med håndskr. ikke blot det ældre miklu; som jeg har beholdt i digtene (H. H. I, 47, sml. rimet blik—miklu s. 107¹⁷), men også myklu (i St. h. veksler miklo med myklo, medens de andre former kun har i); y i myklu, myklum må være fremkaldt af endelsens u ved en yngre overgang, medens tidligere kun v havde denne virkning på det foreg. i (sml. fornn. forml. § 11, d og § 13 slut.); fra formerne med u i end. kunde y også senere overføres til de øvrige former af ordet (tidlig i norske håndskr., sål. meget ofte i den gl. norske homiliebog). Ligeledes følger jeg håndskrifterne i at skrive mart (ik. af margr), morni (hf. af morginn) og lign. (vats 54³⁴ = vaz i håndskr. af større Olavs saga), som bruges alm. allerede i den ældste tid. I digtene har jeg dog som regel gennemført de oprindeligere former*); ligeledes skriver jeg her efter reglen i de ældste håndskr.

meninger; til underretning for lærerne har jeg her villet gøre opmærksom på disse få afvigelser fra den regelmæssige sprogform.

*) [Det må i den anledning fremhæves, at de her nævnte former ikke alle er ensartede; ti medens morni og vats er opståede af morgni og vatns ved at udstøde den mellemste selvlyd, har vi i mart uden tvivl netop den oprindelige ældre form, hvorimod margt er en yngre analogidannelse.]

bindum vér þrymskv. 15, áttum vit H. H. I, 41, hvor R har bindo ver, atto vip*).

Nærmest under retskrivningen henhører følgende tilfælde: med støtte i de ældste håndskr. adskiller jeg en, 1) 'men', 2) 'end' fra enn, 'endnu' (sml. rimet vil ec enn meþ þér kennir O. h. 93⁸ (og 47²) i en vise, som dér tilskrives skjalden Ottar). For ellstr, der er den etymologisk rigtige form, svarende til ellri, skriver jeg med alle gamle håndskrifter ellztr; derimod bruger jeg ikke z for s i andre tilfælde, hvor det ligeledes findes meget jævnlig, nemlig efter t, d, ð, nn, ll**); jeg skriver derfor også alls Vaff. 1, 11, 13 o. s. v. for allz i R. — Af etymologiske grunde skriver jeg enkelt k i ragnarøkr 14²⁶ med cod. reg. (ligeledes R Lokasenna 39) og i Hyrrokin 11^{12. 16} med cod. Upsal. og cod. Worm. på det sidste sted (efter den i navnelisten anførte sandsynlige betydn.). I tvivl har jeg derimod været med hensyn til Mjöllnir, som jeg efter den regelmæssige brug i R så vel som i cod. reg. og cod. Worm. af Snorra Edda skriver med ll, medens cod. Upsal. i alm. har enkelt l (sé Snorra Edda II, 281, 288, 292; 293⁴, hvor dette håndskr. afvigende har miollni, bruger cod. reg. netop omvendt formen med enkelt l); ti vistnok kunde l tænkes at være skrevet dobbelt foran n, som det jo er alm. foran d og t også i de ældste håndskr.; men da R sjældnere bruger fordoblingen i disse tilfælde og ikke foran n (sml. Fjöllnir o. s. v.), tør man ikke uden tvingende grunde ændre dets skrivemåde, som altså vilde forudsætte en nordisk grundform *mellunir, ikke *melunir. Noget lignende gælder skrivemåden Gullnir H. H. I, 45.

I langt højere grad end i prosaen, hvor jeg i det hele med de foran nævnte undtagelser har kunnet gennemføre den sprogform, som findes i de bedste håndskrifter fra slutn. af 13. årh., har jeg naturligvis i digtene måttet lade de praktiske

*) sml. hermed qðrum megin, som jeg har optaget 100¹¹ for det yngre qðrumegin (Vigfussons forklaring af disse former i Oxforderordb. s. 689, sp. 2 under vegr IV, ifølge hvilken qðrumegin skulde være ældre end qðrum megin, er urigtig).

**) f. eks. vatz = vats (af vatns, ef. til vatn), landz = lands, mannz = manns, illz = ills (ef. til illr) o. s. v. Allerede St. h. skriver f. eks. cristz 15¹⁷, finzk 8³, fanzc 8¹⁴, allz 3²³ o. s. v. (= krista, finnsk, fannsk, alls) ligesom ellztr 96³⁴, 154¹², og lignende former er alm. i alle de andre ældste håndskr. [Angående oldnord. z må nu henvises til Hofforys undersøgelse i „Oldnordiske consonantstudier“, Kbh. 1883, s. 79 ff.]

hensyn til skolernes tarv råde. Det princip, man efter min mening burde opstille for og gennemføre i en udgave af Eddadigtene, var at gengive disse digte i den sprogform og med den retskrivning, som kan faststilles navnlig ved hjælp af de ældste islandske håndskrifter og den ældste ortografiske afhandling i Snorra Edda — altså for selvlydenes vedkommende det system, der er fremstillet i min fornord. form. s. 4 (altnord. gram. s. 3), hvorhos man tillige kunde indføre to tegn (f. eks. ö og ø) for de to lyd, der i håndskrifterne betegnes ved ø (sml. foran s. XV, not. sl.). Vi vilde herved på de fleste punkter få en sprogform, der tillige kan betragtes som fællesnordisk, og som på det nærmeste vilde stemme med sproget i runeindskrifterne fra omtr. 800—950, når de enkelte tegn gengives med de lyd, de har udtrykt, således som jeg har forsøgt i tillæget til 'Runeskriftens oprindelse og udvikling i Norden' s. 213 ff. [og fuldstændigere i 'Die runenschrift', Berlin 1887, s. 314 ff.]. At optage alle de ændringer, som en konsekvent gennemførelse af dette princip vilde kræve, i denne bog, vilde jeg imidlertid for tiden anse for meget upraktisk og derfor urigtigt; det har stået klart for mig, at den sprogform, som disciplen var bleven fortrolig med i de prosaiske stykker og i formlæren, så vidt muligt også måtte anvendes i digtene. De ændringer, jeg har indført, angår derfor også kun enkelte hovedpunkter, som næppe vil volde nogen som helst vanskelighed. Foruden den allerede omtalte brug af aksenter over mín og o. s. v., indskrænker afvigelserne fra de i prosastykkerne forekommende former sig væsentlig til følgende punkter:

1) De ældre former med s for r er gennemførte i udso. vera (vesa også som no. 132 b¹⁸) og i det henvisende er.

2) Den nægt. forstav. ú- er i overensstem. med de ældste håndskr. og med R ombyttet med ó- (i prosaen har jeg derimod navnlig af hensyn til overensstem. med da. u- regelmæssig beholdt formen ú-, som jo også er alm. i håndskr. fra sprogets bedste tid; sml. ú- i ords.).

3) For um, som i R veksler med of, har jeg overalt indført det ældre of (på et par steder umb, hvor jeg anså dette for oprindeligt; en enkelt gang, hvor det kan være tvivlsomt, om of el. umb er det oprindelige, har jeg valgt det første (þrymskv. 16 og 20 of hǫfuð typpa); allerede i de ældste håndskr. er brugen af disse to ord i flere forbindelser vaklende). Som 'udfyldende' partikel er of oftere udfaldet i håndskr., da det jo kun tilhører de gamle digte og det aller-

ældste prosasprog*); dog har jeg kun på et par steder indsat det mod håndskr. (nemlig *Vafþ.* 32 of gat, *Þrymskv.* 30 of biðja, *Hávam.* 34 of farinn (134 a²⁴) og *Hávam.* 76 of getr (135 b¹⁸); *Hákonarm.* 20 har *Fríssbók* bevaret of fara), hvorimod jeg ikke har anset det for rigtigt at afvige fra den overleverede form, hvor dets berettigelse kunde synes mere tvivlsom (*H. H. I.*, 50 har måske opr. lydt hjálmi of faldinn; jfr. skjaldi ub fatlaðr på *Rökstenen*).

4) Som biord har jeg indsat fyrir for fyr *Vafþ.* 9, *Þrymskv.* 27 og 29, *Hávam.* 7 (132 a¹³). Omvendt er fyrir rettet til fyr (fho.) i *Hákonarm.* v. 6 og 8 (også 32²⁷ er fyr sjónum vel det oprindelige udtryk).

5) Efter anvisningerne i de ældste håndskr. og i R har jeg gennemført sammensmæltningen til ét ord

a) af udso.s 1. pers. ent. på selvlyd med følg. ek (deildak, mæltak, áttak, myndak, hefik o. s. v. — *H. H. I.*, 46 dog vilda ek med R af hensyn til versemålet — ; efter den almindeligste skrivemåde i de ældste håndskr. bruger jeg k, ikke g, i disse former); ender udso. derimod på medlyd, har jeg kun brugt de sammentrukne former, hvor de findes i håndskr. (f. eks. emk *Vafþ.* 8 o. s. v., men kveð ek, gef ek, fór ek, hygg ek, vil ek o. s. v. på mange steder; uagtet også disse former sikkert i de fleste tilfælde har været sammentrukne til kveðk, gefk, fórk, hykk o. s. v., synes de dog på nogle steder at måtte læses som to ord, og en form som vilk (af vil ek) har jeg ikke villet optage, da den næppe har hørt hjemme i disse digte, der vistnok har brugt viljak; sml. nedenfor);

b) af det påpeg. og spørg. sto. samt af bio. pá, þar og hvar med følg. henvis. es (sás, sús, þats, þanns, þeims, þærs, þaus, þeirar's, þeira's; hveims; þás, þars, hvars); derimod skrives es som nut. af vera naturligvis adskilt fra disse ord (sá es, 'den, han er', þat es, 'det er' o. s. v., ligeledes þó es *H. H. I.*, 26);

c) af svá med følgende at (svát alm. i gl. håndskr.); derimod skriver jeg því at *Vafþ.* 2, ikke þvít;

*) Et interessant eksempel på, hvorledes dette of efterhånden fortrænges, frembyder St. h., som i et stykke, der også i andre henseender har et meget gammelt præg — retskrivning, sprogformer o. s. v. gör det nemlig muligt at skælne mellem forskellige kilder til de enkelte dele af St. h. —, oftere bruger of 'udfyldende' ved udso., nemlig 5^{17. 25}, 6^{7. 8. 14. 27. 29}; på alle disse steder mangler of i det tilsvarende stykke i den gamle norske homiliebog, som dog i alder står St. h. meget nær.

d) af erum og eru med et foreg. ord på r (þeir'ru, hverjar'ru; for konsekvensens skyld bruger jeg u i disse former af udso., skönt o er regel i håndskr.); i andre tilfælde skrives derimod de fulde former (í heimi eru Vafþ. 49, hveim eru Vgt. 6).

Derimod har jeg lige så lidt i digtene som i prosaen optaget u-omlyden af á (sml. foran s. XXI, 1), uagtet jeg anser denne form af omlyden for fællesnordisk lige så vel som u-omlyden af a [sml. 'Die runenschrift' s. 316—18], og derfor ikke vilde betænke mig på at gennemføre den i en udgave af Eddadigtene. Ligeledes har jeg anset det for upraktisk at optage øy for det senere ey, samt en række andre former, som jeg i overensstem. med de ældste håndskr. vilde indføre i en normaliseret Eddaudg. (mon o. s. v. for mun, skolum el. -om o. s. v. for skulum, goll for gull og lign.; måske auk for ok, i alt fald som bio., an for en, i det mindste i betydn. 'end', i hvilket tilfælde det jævnlig bruges i de ældste håndskr., hvorimod an for en i betydn. 'men' kun forekommer ganske undtagelsesvis, f. eks. St. h. 113¹⁶, batri, baztr for betri, beztr, af hvilke det første er meget sjældent, men baztr meget alm. i de ældste håndskr., o. s. v.), ikke at tale om e og o i böjnings- og afledningsendelser i mange tilfælde for det nu brugelige i og u.

Alle de forandringer, jeg her har omtalt, vil det efter min mening være forbeholdt en kommende Eddaudgiver at gennemføre; hvad Hildebrand har forsøgt i denne retning, er kun småting (det væsentligste, men jo kun af rent grafisk betydning, er opgivelsen af tegnet ö), som tilmed lider af stor inkonsekvens (sål. indførelsen af ð i visse af de foran nævnte tilfælde; også hans adskillelse af q og ø er oftere urigtig). Det er åbenbart et for øvrigt meget forståeligt og meget undskyldeligt ubekendtskab til de ældste islandske håndskrifter, hvoraf enkelte først i de senere år er fremkomne i udgaver, som kan lægges til grund for indgående studium, der har hindret ham i at gå videre på den rigtige vej, han har betrådt.

Foruden de her omtalte forhold er der imidlertid et andet væsentligt punkt, som må blive genstand for de omhyggeligste overvejelser af en Eddaudgiver, men hvor jeg tror, at man kun med den allerstørste varsomhed tør forlade det i håndskrifterne af de gamle digte overleverede grundlag, nemlig ændring i selve de grammatiske former eller i ordforrådet; på intet punkt vil man nemlig lettere end her komme ind på de største vilkårligheder. Jeg nærer så-

tedes, for kun at nævne enkelte eksempler, ingen tvivl om, at man i nordisk oprindelig kun har brugt forest. måde vilja (= got. viljau), og at adskillelsen mellem vilja og frems. m. vil er yngre; det er ligeledes sikkert, at den gl. fort. af þekkja var þátta (= got. pähta), og at a-stammerne i hf. ent. ha. overalt endte på -i (-e). At rette alle de former i Eddadigtene, som strider mod disse og lignende iagttagelser (altså f. eks. i Vafþ. 3 vil ek til viljak, Þrymskv. 9 þór til þóri, Hávam. 52 (134 b²⁴) hleif til hleifi*) o. s. v. o. s. v.), vilde jeg mildest talt betragte som meget dristigt, så længe det ikke er lykkedes endogså blot tilnærmelsesvis at bestemme disse digtes alder (og selv om i alt fald enkelte af dem i deres første tilblivelse må sættes meget langt tilbage i tiden, gælder dette selvfølgelig ikke den form, hvori de er komne til os, og som for de flestes vedkommende viser hen til samme tid), hvortil endvidere kommer, at forskellige ældre og yngre sprogformer meget længe kan have bestået ved siden af hinanden (jeg tænker ikke blot på sådanne dobbeltformer som gumar og gumnar, gf. ent. ha. hverjan og hvern o. s. v.**);

*) Derimod er hf. Álf H. H. I, 54 berettiget på grund af det følg. enum, ligesom f. eks. mund (for mundu) Völuspá 55 på grund af det følg. um (ældre mund of af mundo of). — I hak.-ordene med kort rodstav., af hvilke de fleste meget tidlig blev overførte til eller blandede med i-stammerne (sé navnlig forn. forml. § 46 med anm. 2), mangler allerede de ældste håndskr. regelm. -i (-ø) i hf. (hf. dali af dalr flere steder i Íb. er temmelig enestående), og man vilde derfor næppe falde på at rette f. eks. hf. ham (af hamr) Vafþ. 37 til hami, skönt denne form står Völuspá 40, ligesom vi finder hf. mari (af marr, hest) Vafþ. 12, grami (af gramr, fyrste) H. H. I, 7 og Hákonarm. 14. Stemmende med formerne uden i bruger St. h. omvendt ikke sjælden hf. dag (f. eks. 25²⁶, 26¹ og oftere, 48³⁷) ved siden af det ellers eneherkende degi (med omlyd som i dreginn o. s. v.).

**) Jeg beholder derfor også med R hf. kvæn Þrymskv. 8, men kván 11, 23; det opr. forhold i disse ords böjning, hvor omlyden tilhørte nf. og gf., den uomlydte form ef., spores nemlig kun i de af enkelte ord bevarede dobbeltformer (sml. det langt senere forhold mell. nótt og nátt), og det kan netop for hf.s vedkommende være tvivlsomt, om den har haft omlyd eller ikke. — Det er jo et fra alle sprog bekendt forhold, at ældre former i enkelte forbindelser kan holde sig meget længe, efter at de er forsvundne i det alm. sprog; den ellers kun fra gamle digte kendte gf. ent. ha. hverjan findes således endnu en enkelt gang i AM 645 4to i forbindelsen á hverjan veg (sml. Vafþ. 18), medens ellers det yngre hvern gennemgående er regel også i de ældste håndskr.

meri selv þekða kan tidlig være indkommet ved siden af þátta, hf. þór, hleif ved siden af þóri, hleifi o. s. v. — i St. h. finder vi ofte hf. heim ved siden af heimi, og flere lignende former kan anføres fra de ældste håndskr.; på hf. þóri findes intet eks. i prosa, skönt Bergþóri og lign. er alm., og i gl. digte kun i det Brage tilskrevne vers Snorra Edda I, 504). Endnu dristigere vilde det naturligvis være, hvis man, støttende sig til ganske enestående former i gamle digte eller håndskrifter, vilde gennemføre ð i fortider som fellða og lign., eller optage former som brinna, rinna for brenna, renna*), eller i Vafþ. 26 rette ik. varmt sumar til ha. varmr sumarr efter Arnors vers i Snorra Edda II, 100. Var man først kommen ind på den art vilkårligheder, vilde det være vanskeligt at sige, hvor man skulde standse; så burde man vel konsekvent optage også det sammesteds i Snorra Edda efter Glum anførte hvaðarr for hvárr, og den, der vilde skrive fellða o. s. v., måtte vel også med støtte i runeindskrifterne ændre reista (fort. af. reisa) og lign. til reisða; men hvorfor da ikke også optage former som þannsi, þatsi o. s. v. fra disse indskrifter i steden for þenna, þetta?

Den farlige vej, som man her let kommer ind på, vil næppe kunne undgås uden ved at følge den regel, at vi i gengivelsen af Eddadigtene i alt væsenligt må holde os til den i R overleverede sprogform, når denne i skrivemåden tillæmpes efter de (omtr. 100 år ældre) ældste håndskrifter**). Jeg har derfor også i de optagne digte indskrænket mig til at rette håndskrifternes sprogformer i sådanne tilfælde, hvor jeg trode at kunne gøre det med fuld sikkerhed efter de ældste håndskrifteres anvisning: hróðrbaðm for -barm Vgt. 9, nekkvat for nóccop H. H. I, 5, flóid for flóð Vgt. 6, byggva for byggja Vafþ. 51; ligel. har jeg i Hákonarm. 1 rettet Valhøll til Valhøllu og 13 ríka til ríkja i lighed med H. H. I, 58†); af hensyn til rimet har

*) I disse ord anser jeg nemlig formerne med i for fællesnordiske ligesom i *singvan o. s. v. (sé foran s. XII); dette er et af de få hovedpunkter, hvori jeg ikke kan være enig med Leffler i hans undersøgelser om omlyden.

**) Jeg havde ønsket som prøve herpå at gengive Þrymskviða i den sprogform, som efter min mening bør gennemføres i disse digte; dette må jeg dog af mangel på de nødvendige typer opgive; ved at følge de ovenfor givne antydninger vil man vel også let kunne gøre forsøget.

†) Ligeledes skriver jeg sterkjum 81^a, derimod ikke feigjum for feigum Vafþ. 55, da allerede de ældste håndskr. intet eks. frem-

jeg endelig skrevet vreaka for reka *Vafþ.* 53 og i overensstemmelse hermed vreiðr og vreið for reiðr og reið *Þrymskv.* 1 og 13, skönt v her ikke kræves af rimet.

Samme skrivemåde, som jeg har fulgt i *Eddadigtene* og *Hákonarmál*, har jeg for største delen også gennemført i viserne i *Gunløgs saga*; s for r i formerne af vera og i det henvis. er har jeg dog ikke villet optage. Selv om flere af disse viser nemlig kan være meget gamle og skrive sig fra *Gunløg selv*, er der andre, som ifølge deres sprogformer o. s. v. må tilhøre en langt senere tid, i alt fald i den skikkelse, hvori de er overleverede til os (man mærke sål. hnakk for knakk 99⁸, yngri 94²⁰ (i *helrim* med lyngs) for det gamle æri (af *(j)ōhira = got. jūhiza), der bruges af forf. til den ældste ortografiske afh. i *Snorra Edda* og ikke er sjældent i de ældste håndskr., rimene linns — kindar 81¹⁵ og lands — gunnar 100²² i en strofe, hvis første halvdel sikkert må anses for ægte, da den anføres i *Snorra Edda* under *Gunløgs* navn). Man må under disse forhold være varsom med sine rettelser, og jeg har derfor heller ikke anset det for rigtigt f. eks. i den *Tord Kolbensön* tilskrevne vise s. 103 at ændre ordene *Gunnlaugr með hjø r þunnum til G. hjørvi þ.*, som vel snarest må anses for det oprindelige udtryk*). Hvor derimod en meget læmpelig formel rettelse kunde tilbageføre de regelmæssige 6 stavelser i linjen, har jeg enten optaget denne i teksten (sål. sammensmæltningen af udso. med det følg. sto. på flere steder, hefk, hefr**) for hefi ek 87¹¹, hefir 89²⁰, bláar for blár 89²⁵), eller gjort opmærksom derpå i anmærkningerne.†)

byder på j i dette ord således som i de andre. — Når jeg *Vafþ.* 38 har indsat vasat med cod. A, er det, fordi jeg anser varðat i R for stridende mod den ældre brug i nordisk af vera og verða ved lideart.

*) [Denne læsemåde har *J. Thorkelsson* senere optaget i sin udg., og i lighed hermed har han også ændret gjort með tognum hjørvi s. 99⁷ til gørva t. h.; *Th.'s* brug af ø for q i disse og lignende former (omlyd af a på grund af følgende v) kan ikke billiges.]

**) Disse former bruges oftere i R, således i de her optagne digte *H. H. I.* 38,7 og *Hávam.* 40 (133 b²²); skönt de er gamle (fornn. forml. s. 142, not. 3), har jeg dog af hensyn til den ensartede sprogform skrevet hefir på disse steder, så meget mere som R i bægge de nævnte strofer har denne form sammen med hefr.

†) [I de 19 år, der er forløbne, siden dette blev skrevet, har en mangfoldighed af undersøgelser i de forskelligste retninger vedrørende både *Eddadigtene* og *skjaldedigtene* set lyset. Mange

Om anmærkningerne og ordsamlingen kan jeg udtale mig kort. Mit ønske om, at digtene i 4de og 5te afsnit måtte i højere grad end hidtil blive gjorte til genstand for undervisningen i skolerne, har ledet mig til at udvide anmærkningerne dertil betydelig, ligesom jeg langt udførligere end tidligere har forklaret de digteriske ord og udtryk i ordsamlingen. Dens udvidelse skyldes dog navnlig behandlingen af de almindeligst forekommende ord, idet både private henvendelser til mig om forståelsen af enkelte steder og min virksomhed som censor ved de lærde skolars afgangseksamen har overbevist mig om, at det især var den rette opfattelse af disse ords forskellige betydninger, hvorpå det i mange tilfælde skortede. En afvigelse fra første udgave ligger deri, at ordenes böjning nu er angivet i ordsamlingen, medens den tidligere var betegnet ved henvisning til vedkommende § i formlæren; jeg tror herved at have efterkommet et almindeligt ønske hos lærere og disciple. Den lærer, der ønsker fuldstændig underretning om alle forekommende former, må jeg dog ved siden af oplysningerne i ordsamlingen henvise til min større formlære (navnlig i den svenske udg.). For at antyde ordets rette böjning har jeg undertiden i ords. måttet anføre former, hvorpå jeg intet eksempel kender fra den gamle litteratur, men som med fuld sikkerhed kan sluttes af andre lignende ord (sål. under glymr, gnýr og lign., hvor jeg regelmæssig har anført flertalsformerne, da vi f. eks. finder gf. flt. dyni, ef. flt. hlymja o. s. v.). Et par rent hypotetiske former, hvorunder de andre måtte indordnes, har jeg sat i klammer, nemlig [hvá] og [knega]; med hensyn til den første af disse, som stemmer med nf. ent. ha. så af det påpeg. sto. og svarer til da. hvo, men hvorpå intet eksempel findes i den oldnorsk-isl. litteratur (medens hwa er alm. i gl. svensk-dansk), vil jeg her for at forebygge misforståelse bemærke, at hvá (og ikke hvar, som man kunde vente efter got. hvas) tør betragtes som den oldnord. form, da jeg har fundet den på en af de gamle skånske runestene (i slutningen af indskriften på den bekendte

vigtige spørgsmål, som knytter sig til disse digte, må dog siges endnu at henstå uløste. Derimod er der særlig på metriken område nåt smukke resultater ved Sievers' banebrydende arbejder. De af ham opstillede metriske regler gennemførte F. Jónsson i sin lille tekstudgave af Eddadigtene 1888—90 og Wisén i sit udvalg af skjaldedigte (Carmina Norræna 1886—89).]

Glemminge-sten, som man hidtil har læst og tolket urigtig)*). Hvor andre former, som ikke stemmer med de i ordbøgerne anførte, optages i min ordsamling, er de hentede fra den gamle literatur selv; som eksempel herpå skal jeg indskrænke mig til at nævne *Norvegr* som ældre form for *Noregr* og *hoggvinn* som fort. *tf.* til *hoggva*, fordi bægge disse former udtrykkelig nægtes i *Oxfordorderordb.*; *Norvegr* (men ikke *Noregr*) findes imidlertid netop i St. h. 159¹², 212³⁷, i O. h. 90¹, 94^{27.29}, (hos Storm) 235^{13.15} og i *Íb* (ef. *Norvegs 2 gange*, *hf. Norvege og -vegi 9 gg.*, så at det enestående *Noreg* 370²¹ vel skyldes afskriveren), og med hensyn til *hoggvinn* må *Vigfussons* angivelse tilskrives en øjeblikkelig uagtsomhed eller forglemmelse, da netop denne form (og ikke det af V. anførte *hogginn*) så utallige gange findes fuldt udskreven både i de ældste og i yngre håndskr., at jeg anser det for overflødigt at anføre eksempler derpå**); når jeg under *svimma* har tilføjet en henvisning ved fort. *svam*, som findes i *Fríssbók* på det anførte sted, er denne så vel som enkelte andre henvisninger nærmest fremkaldt ved fejlagtige angivelser i *Oxfordorderordb.*†). Det følger imidlertid af sig selv, at jeg i de fleste tilfælde ikke engang har kunnet antyde grundene til de afvigende angivelser hos mig; når jeg således har stillet *brúðhlaup*, som efter *Vigf.* næppe findes i meget gamle håndskr., som hovedform, er det ikke blot, fordi *brúðlaup*, *brullaup* udgår derfra, men også fordi alle disse former virkelig findes også i de ældste håndskr. (*brúphlaupe* St. h. 79¹⁵, *brullaupe* 60²⁴; også det ensbetydende *brúðkaup* bruges her 134¹); ligeledes finder man hos mig „*hvatvetna* (også *hot-*, *hvet-*)“, medens det i *Oxfordorderordb.* hedder „*hvatvetna . . . (hvetvetna is a false form), in old MSS. often spelt hótvitna*“; her er *hót-* naturlig-

*) [Jfr. mine bemærkninger i 'kort udsigt over det filol.-historiske samfunds virksomhed i årene 1876—78', s. 12 ff.]

**) Derimod har den gl. norske homiliebog *Noregr*; i dette som i så mange andre tilfælde er udviklingen altså foregået tidligere i Norge end på Island. Også i *hoggva* kan v senere findes udstødt både i fort. *tf.* og i navnef. (cod. reg. 2087 4to har således ikke blot *hálshogginn*, men også *handhögga*, *fóthögga*).

†) Overhovedet indeholder dette i flere retninger meget fortjenstlige værk med hensyn til det rent grammatiske særdeles mange unøjagtigheder og fejl; skönt dette for en del både kan undskyldes og forklares, når der tages hensyn til den forholdsvis meget korte tid, hvori arbejdet er blevet udgivet, er det dog højst beklageligt, netop fordi denne bog så overordenlig hyppig uden al kontrol lægges til grund for grammatiske undersøgelser.

vis fejl for hot- (ligesom hórvetna under hvarvetna for hor-), og hvetvetna er ikke en 'falsk' form, men er opstået ved ligedannelse på grund af e i -vetna ligesom hvervetna for hvarvetna, og ligesom nekkvat under indflydelse af det sidste a blev nakkvat (sé foran s. XXII) eller omvendt under indflydelse af e i første stavelse og ved tilslutning til nekkverr o. s. v. nekkvet, som ligeledes kan findes i de ældste håndskr.; netop formen hvetvetna optræder meget ofte i de ældste håndskr. (f. eks. i St. h. 45¹⁰, 216¹⁷, hvor vi også finder hotvetna 60³⁰, men ikke hvatvetna).

At enkelte artikler i ordsamlingen er blevne meget større end i forrige udgave, beror ikke alene på den udvidelse, de har modtaget, men er også fremkaldt derved, at jeg mere end i første udg. har samlet behandlingen af forskellige sammenhørende former under ét ord; således findes hvat, hví, hveim under [hvá], því, þeir o. s. v. under sá. Ligeledes er de uægte sammensætninger henførte under det ord, hvis ef. danner første led. Også de ægte sammens. kunde jeg nu ønske at have stillet sammen under hovedordet efter de uægte). Endelig er hyppige sammensætninger med forskellige forstavelser samlede under én rubrik (således ordene på al-, all-, ú- o. s. v.); dette er sket dels for at vinde plads, dels for at lette overblikket og forståelsen af ordene. Omvendt er naturligvis ord, der formelt er faldne sammen på grund af det oldnord. sprogs lydregler, men er forskellige i oprindelse og betydning, adskilte**), hvor det etymologiske forhold er klart; det følger derfor af sig selv, at det digt. ne (= got. ni) er skilt fra né (= got. nih), det til got. varjan svarende verja fra det, der svarer til vasjan; af de to ord þýða, der sammenblandes i Oxforderordb., er det første afledet af þjóð, got. piuda, folk, det andet = got. piupjan, velsigne, af piup ik., det gode (sml. 'navneordenes böjn. i ældre dansk' s. 44 not.); også ørindi (-endi) bör på grund af oprindelse og betydning skilles i to*

*) [Efter et fra forskellige sider udtalt ønske er denne ændring dog heller ikke foretaget i de senere udgaver.]

**) Af praktiske grunde har det dog undert. været nødvendigt at afvige fra disse regler. Ikke blot fra et pædagogisk, men også fra et specielt nord. standpunkt syntes det mig rigtigst at skille at ved navnef. fra fho. at, skönt det opr. er samme ord (sml. got. du, ty. zu), og at indordne det under samme rubrik som det opr. helt forskellige bo. at ved frems. og forest. m. Ligeledes er bo. alls, skönt det egentlig er samme ord som ef. ik. alls (sml. got. allis), skilt derfra og opført for sig selv.

ord, hvad der ikke sker i ordbøgerne, hvor heller ikke de to betydninger af *ørindi*, 'ærende', holdes ude fra hinanden, hvilket for en del også er tilfældet med lignende betydningsudviklinger i andre ord.

Når jeg har delt *mál* i tre ord, af hvilke det første svarer til got. *maþl*, 'torv' (*maþljan*, tale = oldn. *mæla*, lt), medens de to andre svarer til de to betydn. af got. *mel*, 1) tid og 2) skrift, ligger det ikke blot i, at det i ethvert tilfælde syntes rigtigt fra nordisk standpunkt at adskille disse ord, men også i, at jeg på grund af betydningen anser det for rimeligt, at to ord af forskellig oprind. er faldne sammen i got. *mel*. Jeg skal endnu kun bemærke, at de 'stærke' fortidsformer *fló*, *flt.* *flugu*, der et par steder i gl. digte — ent. *fló* (skrevet *flu*) også i to skånske runeindskrifter — står som minde om den opr. stærke böjning af *flýja* (*flœja*) = got. *pliuhan* (*p* yngre end nord. *f*), er henført under dette og ikke som i ordbøgerne under *fljúga*, med hvis fort. vi kun har en formel lighed (med samme ret kunde man henføre de to ord *ríða* o. s. v. under *ét*).

Kun undtagelsesvis er en ordform eller betydning, hvorpå intet eksempel findes i læsebogen, anført i ords., når det syntes mig nødvendigt eller ønskeligt for forståelsen af de forekommende ord eller betydninger, eller for forholdet til nyere dansk, hvorpå jeg lægger særlig vægt, hvorfor jeg også af og til, hvor betydningen er forskellig i oldsproget og nydansk, har tilføjet det danske ord, som etymologisk svarer til ordet i oldsproget.

Da jeg har gjort den erfaring, at böjningen af *egennavnene* ikke sjælden har voldet vanskeligheder, håber jeg, at den tilføjede *navneliste* og de enkelte deri meddelte sproglige og reale oplysninger vil være en velkommen forøgelse af bogen. Et kort til oplysning af lokaliteterne i *Gunløgs saga* havde jeg oprindelig tænkt at tilføje; men da det ikke uden at få en uforholdsmæssig størrelse vilde blive tilstrækkelig tydeligt og omfattende, har jeg senere opgivet det, så meget mere som jeg antager, at enhver lærer vil have adgang til kortet i *Ísl. sögur I*, på hvilket han ved hjælp af de i navnelisten meddelte oplysninger let vil kunne finde sig til rette. Kort i større målestok for denne egns vedkommende vil nu også kunne findes i det fornylig udkomne første bind af *K. Kålunds fortræffelige topografi over Island*.

Jeg har anset det for nødvendigt så udførlig at begrunde de ændringer, jeg har foretaget i denne udgave, for at de

ældre, som ikke har haft lejlighed til at følge den nordiske filologis raske udvikling i den senere tid, ikke skulde skræmmes af det nye eller betragte det som lærd pedanteri og vilkårlige påfund. Lige over for mine yngre venner og tilhørere, af hvilke nogle er, og flere rimeligvis med tiden vil blive lærere i old-nordisk, har jeg så ofte haft lejlighed til nærmere at udvikle mange af de spørgsmål, som jeg her for en del kun løselig har kunnet berøre, at de fleste af mine bemærkninger vistnok vil forekomme dem overflødige; jeg håber dog, at også de hist og her vil finde et vink eller en anvisning, der kan anspore til nærmere undersøgelse og til videre studium.

Juni og November 1877.

L. W.

INDHOLD.

	Side
I. Fortællinger af Nordens gude- og helte-sagn.	
1. Tors færd til Udgårdeloke. Af Snorra Edda	1
2. Balders død. Af Snorra Edda	9
3. Lokes straf. Af Snorra Edda	13
4. Fortællinger om Völsungerne:	
1. Sigurds æt. Af den ældre Edda	14
2. Sigurd hævner sin fader og dræber Fåvner. Af Völsunga saga	16
5. Sværdet Tyrving og holmgangen på Samsø. Af Hervarar saga ok Heiðreks	26
6. Rolv krake. Af Snorra Edda	34
II. Fortællinger af Nordens historie.	
1. Slaget på Rastarkalv. Af Heimskringla	37
2. Palnatoke ved kong Haralds gravøl. Af Jónsvíkinga saga	41
3. Svolder-slaget. Af Heimskringla	45
4. Olav den hellige og hans halvbrødre. Af Heimskringla .	53
5. Kong Harald og Islændingen. Af Morkinskinna	55
6. Kongerne Østen og Sigurd. Af Heimskringla	61
7. Knud lavard. Af Knytlinga saga	63
III. Gunnlaugs saga ormstungu	74
IV. Af Nordens gude- og helte-kvad.	
1. Sangen om Vavtrudne (Vafþrúðnismál). Af den ældre Edda	108
2. Kvadet om Trym (Þrymskviða eða Hamarsheimt). Af den ældre Edda	114
3. Kvadet om Vegtam (Vegtamskviða eða Baldrs draumar). Af den ældre Edda	119
4. Kvad om Helge Hundingsbane (Helgakviða Hundingsbana hin fyrri). Af den ældre Edda	121
5. Hákonarmál. Af Eyvindr skáldaspillir	129
V. Tankesprog af Hávamál	132
Anmærkninger	136
Ordsamling	165
Navneliste	324

I.

I. Fortællinger af Nordens gude- og helte-sagn.

1. Tors færd til Udgårdeloke.

Þat er upphaf þessa máls, at Okupórr fór með hafra sína ok reið, ok með honum sá áss, er Loki er kallaðr; koma þeir at kveldi til eins búanda ok fá þar náttstað. En um kveldit tók Þórr hafra sína ok skar báða; eptir þat váru
5 þeir flegnir ok bornir til ketils. En er soðit var, þá settisk Þórr til náttverðar ok þeir lagsmenn. Þórr bauð til matar með sér búandanum ok konu hans ok börnum þeira; sonr búanda hét Þjálf, en Røskva dóttir. Þá lagði Þórr hafrstökurnar utar frá eldinum ok mælti, at búandi ok heima-
10 menn hans skyldu kasta á hafrstökurnar beinunum. Þjálf, son búanda, helt á lærlegg hafrsins ok spretti á knífi sínum ok braut til mergjar. Þórr dvalðisk þar of nóttina; en í óttu fyrir dag stóð hann upp ok klæddi sik, tók hamarinn Mjöllni ok brá upp ok vígði hafrstökurnar; stóðu þá
15 upp hafrarnir, ok var þá annarr haltr eptir föti. Þat fann Þórr ok talði, at búandinn eða hans hjón mundi eigi skynsamliga hafa farit með beinum hafrsins; kennir hann, at brotinn var lærlegggrinn. Eigi þarf langt frá því at segja; vita megu þat allir, hversu hræddr búandinn mundi verða,
20 er hann sá, at Þórr lét síga brýnnar ofan fyrir augun; en þat er sá augnanna, þá hugðisk hann falla mundu fyrir

haft of nóttina fyrir skála, en afhúsit, þat var þumlunginn
 hanzkans. < Skrýmir spurði, ef Þórr vildi hafa foruneyti
 hans, en Þórr játti því. Þá tók Skrýmir ok leysti nest-
 bagga sinn ok bjósk til at eta dögurð, en Þórr í gðrum
 5 stað ok hans félagar. Skrýmir bauð þá, at þeir legði
 mótuneyti sitt, en Þórr játti því; þá batt Skrýmir nest
 þeira alt í einn bagga ok lagði á bak sér; hann gekk
 fyrir of daginn ok steig heldr stórum, en síðan at kveldi
 leitaði Skrýmir þeim náttstaðar undir eik nakkvarri mikilli.
 10 Þá mælti Skrýmir til Þórs, at hann vill leggjask niðr at
 sofna; «en þér takið nestbaggann ok búið til nótturðar yðr».
 Því næst sofnar Skrýmir ok hraut fast; en Þórr tók nest-
 baggann ok skal leysa; en svá er at segja, sem útrúligt
 mun þykkja, at engi knút fekk hann leyst ok engi álar-
 15 endann hreyft, svá at þá væri lausari en áðr. Ok er hann
 sér, at þetta verk má eigi nýtask, þá varð hann reiðr,
 greip þá hamarinn Mjöllni tveim höndum ok steig fram
gðrum fœti at þar, er Skrýmir lá, ok lýstr í höfuð honum;
 en Skrýmir vaknar ok spyr, hvárt laufsblað nakkvat felli
 20 í höfuð honum, eða hvárt þeir hefði þá mætask ok sé búnir
til rekkna. Þórr segir, at þeir munu þá sofa ganga.
 Ganga þau þá undir aðra eik. Er þat þér satt at segja,
 at ekki var þá óttalaust at sofa. En at miðri nótt þá
 heyrir Þórr, at Skrýmir hrytr ok sefr fast, svá at dunar í
 25 skóginum. < Þá stendr hann upp ok gengr til hans, reiðir
 hamarinn títt ok hart ok lýstr ofan í miðjan hvirfil honum;
 hann kennir, at hamarsmuðrinn sökkr djúpt í höfuðit./ En
 í því bili vaknar Skrýmir ok mælti: «hvat er nú? fell
 akarn nakkvat í höfuð mér? eða hvat er títt um þik,
 30 Þórr?» En Þórr gekk aptr skyndiliga ok svarar, at hann
 var þá nývaknaðr, sagði, at þá var mið nótt, ok enn væri
mál at sofa. Þá hugsaði Þórr þat, ef hann kvæmi svá í
 fœri at slá hann it þriðja hogg, at aldri skyldi hann sjá
 sik síðan; liggr nú ok gætir, ef Skrýmir sofnaði fast. En
 35 lítlu fyrir dagan þá heyrir hann, at Skrýmir mun sofnat
 hafa, stendr þá upp ok hleypr at honum, reiðir þá hamarinn

af öllu afli ok lýstr á þunnvangann, þann er upp vissi; sökkr þá hamarrinn upp at skaptinu. En Skrímir settisk upp, strauk of vangann ok mælti: „hvárt munu fuglar nakkvarir sitja í trénu yfir mér? mik grunaði, er ek vaknaða, at tros nakkvat af kvistunum felli í höfuð mér; 5 hvárt vakir þú, Þórr? Mál mun vera upp at standa ok klæðask, en ekki eigu þér nú langa leið fram til borgarinnar, er kōlluð er Útgarðr. Heyrt hefi ek, at þér hafið kvisat í milli yðvar, at ek væra ekki lítill maðr vexti, en sjá skulu þér þar stærri menn, er þér komið í Útgarð. 10 Nú mun ek ráða yðr heilræði: láti þér eigi stórliga yfir yðr, ekki munu hirðmenn Útgarðaloka vel þola þvílíkum kōgursveinum kōpuryrði; en at öðrum kosti hverfið aptr, ok þann ætla ek yðr betra af at taka. En ef þér vilið fram fara, þá stefni þér í austr, en ek á nú norðr leið til fjalla 15 þessa, er nú munu þér sjá mega“. Tekr Skrímir nestbaggann ok kastar á bak sér ok snýr þvers á braut í skóginn frá þeim, ok er þess eigi getit, at æsirnir bæði þá heila hittask.

Þórr fór fram á leið ok þeir félagar, ok gekk fram 20 til miðs dags; þá sá þeir borg standa á vøllum nokkurum ok settu hnakkann á bak sér aptr, áðr þeir fengu sét yfir upp; ganga til borgarinnar, ok var grind fyrri borghliðinu ok lokin aptr. Þórr gekk á grindina ok fekk eigi upp 25 lokit; en er þeir þreyttu at komask í borgina, þá smugu þeir milli spalanna ok kómu svá inn; sá þá holl mikla ok gengu þannig; var hurðin opin; þá gengu þeir inn ok sá þar marga menn á tvá bekki ok flesta ærit stóra. Því næst koma þeir fyrir konunginn, Útgarðaloka, ok kvoddu hann, en hann leit seint til þeira ok glotti um tōnn ok 30 mælti: „seint er um langan veg at spyrja sonn tíðindi; eða er annan veg, en ek hygg, at þessi sveinstauli sé Okupórr? en meiri muntu vera, en mér lízk þú; eða hvat íþrótta er þat, er þér félagar þykkizk vera við búnir? Engi skal hér vera með oss, sá er eigi kunni nakkvars konar list eða 35 kunnandi um fram flesta menn“. Þá segir sá, er síðast

gekk, er Loki heitir: «kann ek þá íþrótt, er ek em alþúinn
 2 at reyna, at engi er hér sá inni, er skjótara skal eta mat
 sinn en ek». Þá svarar Útgarðaloki: «íþrótt er þat, ef þú
 efnir, ok freista skal þá þessar íþróttar»; kallaði utar á
 5 bekkinn, at sá, er Logi heitir, skal ganga á gólf fram ok
 freista sín í móti Loka. Þá var tekit trog eitt ok borit inn
 á hallargólfit ok fyllt af slátri; settisk Loki at þöðrum enda,
 en Logi at þöðrum, ok át hvártrveggi sem tíðast, ok mætt-
 usk í miðju troginu; hafði þá Loki etit slátr alt af beinum,
 10 en Logi hafði ok etit slátr alt ok beinin með ok svá
 trogit; ok sýndisk nú öllum, sem Loki hefði látit leikinn.
 Þá spyr Útgarðaloki, hvat sá inn ungi maðr kunni leika.
 En Þjálfi segir, at hann mun freista at renna skeið
 nokkur við einnhvern þann, er Útgarðaloki fær til. Hann
 15 segir, Útgarðaloki, at þetta er góð íþrótt, ok kallar þess
 meiri ván, at hann sé vel at sér búinn of skjótleikinn, ef
 hann skal þessa íþrótt inna; en þó lætr hann skjótt þessa
 skulu freista. Stendr þá upp Útgarðaloki ok gengr út, ok
 var þar gott skeið at renna eptir sléttum velli. Þá kallar
 20 Útgarðaloki til sín sveinstaula nakkvarn, er nefndr er Hugi,
 ok bað hann renna í köpp við Þjálf. Þá taka þeir it
 fyrsta skeið, ok er Hugi því framar, at hann snýsk aptr í
 móti honum at skeiðs enda. Þá mælti Útgarðaloki: «þurfa
 muntu, Þjálfi, at leggja þik meir fram, ef þú skalt vinna
 25 leikinn; en þó er þat saðt, at ekki hafa hér komit þeir
 menn, er mér þykkir fóthvatari en svá». Þá taka þeir aptr
 annat skeið, ok þá er Hugi er kominn til skeiðs enda, ok
 hann snýsk aptr, þá var langt kólfskot til Þjálf. Þá
 mælti Útgarðaloki: «vel þykkir mér Þjálfi renna; en eigi
 30 trúi ek honum nú, at hann vinni leikinn, en nú mun reyna,
 er þeir renna it þriðja skeiðit». Þá taka þeir enn skeið;
 en er Hugi er kominn til skeiðs enda ok snýsk aptr, ok er
 Þjálfi eigi þá kominn á mitt skeiðit; þá segja allir, at
 reynt er um þenna leik. Þá spyr Útgarðaloki Þór, hvat
 35 þeira íþróttá mun vera, er hann muni vilja birta fyrir
 þeim, svá miklar sögur sem menn hafa gert um stórvirki

hans. Þá mælti Þórr, at helzt vill hann þat taka til, at
 þreyta drykkju við einnhyern mann. Útgarðaloki segir, at
 þat má vel vera, ok gengr inn í hollina ok kallar skut-
 ilsvein sinn, biðr, at hann taki vítishorn, þat er hirðmenn
 eru vanir at drekka af. Því næst kemr fram skutilsveinn 5
 með horninu ok fær Þór í hönd. Þá mælti Útgarðaloki:
 «af horni þessu þykkir þá vel drukkit, ef í einum drykk
 gengr af, en sumir menn drekka af í tveim drykkjum, en
 engi er svá lítill drykkjumaðr, at eigi gangi af í þrimr». Þórr
 lítr á hornit, ok sýnisk ekki mikit, ok er þó heldr 10
 langt, en hann er mjök þyrstr; tekr at drekka ok svelgr
 allstórum ok hyggr, at eigi skal þurfa at lúta optar at
 sinni í hornit. En er hann þraut orindit, ok hann laut
 ór horninu ok sér, hvat leið drykkinum, ok lízk honum
 svá, sem alllítill munr mun vera, at nú sé lægra í horninu 15
 en áðr. Þá mælti Útgarðaloki: «vel er drukkit, ok eigi til
 mikit; eigi mundak trúa, ef mér væri sagt frá, at Ásapórr
 mundi eigi meira drykk drekka; en þó veit ek, at þú munt
 vilja drekka af í öðrum drykk». / Þórr svarar øngu, setr
 hornit á munn sér ok hyggr nú, at hann skal drekka 20
 meira drykk, ok þreytir á drykkjuna, sem honum vannsk
 til orindi, ok sér enn, at stikillinn hornsins vill ekki upp
 svá mjök, sem honum líkar; ok er hann tók hornit af
 munni sér ok sér, lízk honum nú svá, sem minna hafi
 þorrit en í enu fyrra sinni; er nú gott berandi borð á 25
 horninu. Þá mælti Útgarðaloki: «hvat er nú, Þórr? muntu
 nú eigi sparask til eins drykkjar meira, en þér mun hagr
 á vera? Svá lízk mér, ef þú skalt nú drekka af horninu
 inn þriðja drykkinn, sem þessi mun mestr ætlaðr; en
 ekki muntu mega hér með oss heita svá mikill maðr, sem 30
 æsir kalla þik, ef þú gerir eigi meira af þér um aðra
 leika, en mér lízk, sem um þenna mun vera». Þá varð
 Þórr reiðr, setr hornit á munn sér ok drekkir, sem á-
 kafligast má hann, ok þreytir sem lengst á drykkinn; en
 er hann sá í hornit, þá hafði nú helzt nakkvat munr á 35
 fengizk, ok þá býðr hann upp hornit ok vill eigi drekka

meira. Þá mælti Útgarðaloki: «auðsét er nú, at máttur þinn er ekki svá mikill, sem vér hugðum; en villtu freista um fleiri leika? Sjá má nú, at ekki nýtir þú hér af». Þórr svarar: «freista má ek enn of nakkvara leika, en undarliga mundi mér þykkja, þá er ek var heima með ásum, ef þvílíkir drykkir væri svá lítillir kallaðir. En hvat leik vili þér nú bjóða mér?» Þá mælti Útgarðaloki: «þat gera hér ungir sveinár, er lítit mark mun at þykkja, at hefja upp af jörðu kott minn; en eigi mundak kunna at mæla þvílíkt við Ásapr, ef ek hefða eigi sét fyrr, at þú ert myklu minni fyrir þér, en ek hugða». Því næst hljóp fram kottur einn grár á hallargólfitt ok heldr mikill; en Þórr gekk til ok tók hendi sinni niðr undir miðjan kviðinn ok lypti upp, en kotturinn beygði kenginn, svá sem Þórr rétti upp höndina; en er Þórr seildisk svá langt upp, sem hann mátti lengst, þá létti kotturinn einum fæti, ok fær Þórr eigi framit þenna leik. Þá mælti Útgarðaloki: «svá fór þessi leikr, sem mik varði; kotturinn er heldr mikill, en Þórr er lágr ok lítill hjá stórmenni því, sem hér er með oss». Þá mælti Þórr: «svá lítinn sem þér kallið mik, þá gangi nú til einnhverr ok fáisk við mik, nú em ek reiðr». Þá svarar Útgarðaloki ok litask um á bekkina ok mælti: «eigi sé ek þann mann hér inni, er eigi mun lítilræði í þykkja at fásk við þik»; ok enn mælti hann: «sjám fyrst, kalli mér hingat kerlinguna, fóstru mína Elli, ok fáisk Þórr við hana, ef hann vill; felt hefir hon þá menn, er mér hafa litizk eigi ústerkligri, en Þórr er». Því næst gekk í hollina kerling ein gòmul. Þá mælti Útgarðaloki, at hon skal taka fang við Ásapr. Ekki er langt um at gera: svá fór fang þat, at því harðara er Þórr knúðisk at fanginu, því fastara stóð hon; þá tók kerling at leita til þragða, ok varð Þórr þá lauss á fótum, ok váru þær sviptingar allharðar, ok eigi lengi, áðr en Þórr fell á kné górum fæti. Þá gekk til Útgarðaloki, bað þau hætta fanginu ok sagði svá, at Þórr mundi eigi þurfa at bjóða fleirum mönnum fang í hans holl; var þá ok liðit á nótt,

vísaði Útgarðaloki Þór ok þeim félagum til sætis, ok dveljask þar náttlangt í góðum fagnaði.

En at morni, þegar dagaði, stendr Þórr upp ok þeir félagar, klæða sik ok eru búnir braut at ganga. Þá kom þar Útgarðaloki ok lét setja þeim borð; skorti þá eigi 5 góðan fagnað, mat ok drykk. En er þeir hafa matazk, þá snúask þeir til ferðar. Útgarðaloki fylgir þeim út, gengr með þeim braut ór borginni; en at skilnaði þá mælti Útgarðaloki til Þórs ok spyrr, hvernig honum þykkir ferð sín orðin, eða hvárt hann hefir hitt ríkara mann nakkvarn 10 en sik. Þórr svarar, at eigi mun hann þat segja, at eigi hafi hann mikla úsæmð farit í þeira viðskiptum; «en þó veit ek, at þér munuð kalla mik lítinn mann fyrir mér, ok uni ek því illa». Þá mælti Útgarðaloki: «nú skal segja þér it sanna, er þú ert út kominn ór borginni, ok ef ek lifi 15 ok megak ráða, þá skaltu aldri optar í hana koma; ok þat veit trúa mín, at aldri hefðir þú í hana komit, ef ek hefða vitat áðr, at þú hefðir svá mikinn krapt með þér, ok þú hafðir svá nær haft oss mikilli úfæru. En sjónhverfingar hefi ek gert þér, ok fyrsta sinn á skóginum 20 kom ek til fundar við yðr; ok þá er þú skyldir leysa nestbaggann, þá hafðak bundit hann með grésjárni, en þú fannt eigi, hvár upp skyldi lúka. En því næst laust þú mik með hamrinum þrjú hogg, ok var it fyrsta minst, ok var þó svá mikit, at mér mundi endask til bána, ef á 25 hefði komit; en þar er þú sátst hjá holl minni setberg, ok þar sátstu ofan í þrjá dali ferskeytta ok einn djúpastan, þat váru hamarspor þín; setberginu brá ek fyrir hoggin, en eigi sátst þú þat. Svá var ok of leikana, er þér preyttuð við hirðmenn mína, þá var þat it fyrsta, er Loki gerði; 30 hann var mjök soltinn ok át títt; en sá, er Logi hét, þat var villieldr, ok brendi hann eigi seinna trogit en slátrit. En er Þjálfi preytti rásina við þann, er Hugi hét, þat var hugi minn, ok var Þjálfu eigi vænt at preyta skjótfæri við hann. En er þú drakkt af horninu, ok þótti þér seint líða 35 en þat veit trúa mín, at þá varð þat undr, er ek munda

eigi trúa, at vera mætti; annarr endir hornsins var út í hafi, en þat sátu eigi; en nú, er þú kemr til sjávarins, þá muntu sjá mega, hvern þurð þú hefir drukkit á sænum». Þat eru nú fjörur kallaðar. Ok enn mælti hann: «eigi
 5 þótti mér hitt minna vera vert, er þú lyptir upp kettinum, ok þér satt at segja, þá hræddusk allir þeir, er sá, er þú lyptir af jörðu einum fœtinum; en sá kottr var eigi, sem þér sýndisk: þat var Miðgarðsormr, er liggr um lönd öll, ok vannsk honum varliga lengðin til, at jörðina tæki sporðr
 10 ok höfuð; ok svá langt seildisk þú upp, at skamt var þá til himins. En hitt var ok mikit undr um fangit, er þú fekkzk við Elli; fyrir því at engi hefir sá orðit, ok engi mun verða, (ef svá gamall er, at elli bíðr) at eigi komi ellin öllum til falls. Ok er nú þat satt at segja, at vér
 15 munum skiljask, ok mun þá betr hvárratveggju handar, at þér komið eigi optar mik at hitta; ek mun enn annat sinn verja borg mína með þvílíkum vélum eða gðrum, svá at ekki vald munu þér á mér fá». En er Þórr heyrði þessa töl, greip hann til hamarsins ok bregðr á lopt; en
 20 er hann skal fram reiða, þá sér hann þar hvergi Útgarðaloka, ok þá snýsk hann aptr til borgarinnar ok ætlask þá fyrir at brjóta borgina; þá sér hann þar völlu víða ok fagra, en enga borg. Snýsk hann þá aptr ok ferr leið sína, til þess er hann kom aptr í Þrúðvanga.

(Af Snorra Edda.)

2. Balders død.

25 Þat er upphaf þessarar sögu, at Baldr enn góða dreymði drauma stóra ok hættliga um líf sitt. En er hann sagði ásunum draumana, þá báru þeir saman ráð sín, ok var þat gert at beiða griða Baldri fyrir alls konar háska; ok Frigg tók swardaga til þess, at eira skyldu Baldri
 30 eldr ok vatn, járn ok alls konar málmr, steinar, jörðin,

hie

viðirnir, sóttirnar, dýrin, fuglarnir, eitr, ormar. En er þetta var gert ok vitat, þá var þat skemtun Baldrs ok ásanna, at hann skyldi standa upp á þingum, en allir aðrir skyldu sumir skjóta á hann, sumir hoggva til, sumir berja grjóti. En hvat sem at var gert, sakaði hann ekki, ok þótti þetta 5 öllum mikill frami. En er þetta sá Loki Laufeyjarson, þá líkaði honum illa, er Baldr sakaði ekki. Hann gekk til Fensalar til Friggjar ok brá sér í konu líki; þá spyr Frigg, ef sú kona vissi, hvat æsir höfðusk at á þinginu. Hon sagði, at allir skutu at Baldri, ok þat, at hann sakaði 10 ekki. Þá mælti Frigg: «eigi munu vápn eða viðir granda Baldri; eiða hefi ek þegit af öllum þeim». Þá spyr konan: «hafa allir hlutir eiða unnit at eira Baldri?». Þá svarar Frigg: «vex viðarteinungr einn fyrir vestan Valhöll; sá er Mistilteinn kallaður; sá þótti mér ungr at krefja eiðsins». / Því 15 næst hvarf konan á braut; en Loki tók Mistiltein ok sleit upp ok gekk til þings. En Höðr stóð utarliga í mannhringinum, því at hann var blindr. Þá mælti Loki við hann: «hví skýtr þú ekki at Baldri?». Hann svarar: «því at ek sé eigi, hvar Baldr er, ok þat annat, at ek em vápn- 20 lauss». Þá mælti Loki: «gerðu þó í líking annarra manna ok veit Baldri sömð sem aðrir menn; ek mun vísa þér til, hvar hann stendr; skjót at honum vendi þessum». Höðr tók Mistiltein ok skaut at Baldri at tilvísun Loka; flaug skotit í gegnum hann, ok fell hann dauður til jarðar, ok 25 hefir þat mest úhapp verit unnit með goðum ok mönnum. / Þá er Baldr var fallinn, þá fellusk öllum ásum orðtök ok svá hendr at taka til hans, ok sá hverr til annars, ok váru allir með einum hug til þess, er unnit hafði verkit; en engi mátti hefna: þar var svá mikill griðastaður. En þá 30 er æsirnar freistuðu at mæla, þá var hitt þó fyrr, at grátrinn kom upp, svá at engi mátti öðrum segja með orðunum frá sínum harmi. En Óðinn bar þeim mun verst þenna skaða, sem hann kunni mesta skyn, hversu mikil aftaka ok missa ásunum var í fráfalli Baldrs. / En er 35 goðin vitkuðusk, þá mælti Frigg ok spurði, hverr sá væri

með ásum, er eignask vildi allar ástir hennar ok hylly, ok vili hann ríða á Helveg ok freista, ef hann fái fundit Baldr, ok bjóða Helju útlausn, ef hon vill láta fara Baldr heim í Ásgarð. / En sá er nefndr Hermóðr enn hvati, 5 son Óðins, er til þeirrar farar varð. Þá var tekinn Sleipnir, hestr Óðins, ok leiddr fram, ok steig Hermóðr á þann hest ok hleypði brant.

En æsirnir tóku lík Baldrs ok fluttu til sævar. Hringhorni hét skip Baldrs, hann var allra skipa mestr; 10 hann vildu goðin fram setja ok gera þar á bálfr Baldrs; en skipit gekk hvergi fram. Þá var sent í Jötunheima eptir gygi þeiri, er Hyrrokin heitir; en er hon kom ok reið vargi ok hafði höggorm at taumum, þá bljóp hon af hestinum, en Óðinn kallaði til berserki fjóra at gæta hestsins, 15 ok fengu þeir eigi haldit, nema þeir feldi hann. Þá gekk Hyrrokin á framstafn nokkvans ok hratt fram í fyrsta viðbragði, svá at eldr hraut ór hlunnunum, ok lönð öll skulfu. Þá varð Þórr reiðr ok greip hamarinn ok mundi þá brjóta höfuð hennar, áðr en goðin öll báðu henni friðar. 20 Þá var borit út á skipit lík Baldrs; ok er þat sá kona hans, Nanna Neps dóttir, þá sprakk hon af harmi ok dó; var hon borin á bálit, ok slegit í eldi. Þá stóð Þórr at ok vígði bálit með Mjöllni; en fyrir fótum hans rann dvergr nakkvarr, sá er Litr nefndr; en Þórr spyrndi fæti sínum á 25 hann ok hratt honum í eldinn, ok brann hann. En at þessi brennu sótti margs konar þjóð: fyrst at segja frá Óðni, at með honum fór Frigg ok valkyrjur ok hrafnar hans; en Freyr ok í kerru með galti þeim, er Gullinbursti heitir eða Slíðrugtanni; en Heimdallr reið hesti þeim, er Gull- 30 toppr heitir; en Freyja kottum sínum. Þar kemr ok mikit fólk hrímpursa, ok bergrisar. Óðinn lagði á bálit gullhring þann, er Draupnir heitir; honum fylgði síðan sú náttúra, at hina níundu hverja nótt drupu af honum átta gullhringar jafnhofgir. Hestr Baldrs var leiddr á bálit með 35 öllu reiði.

En þat er at segja frá Hermóði, at hann reið níu

nætr dækkva dala ok djúpa, svá at hann sá ekki, fyrr en hann kom til árinna Gjallar ok reið á Gjallarbrúna; hon er þokð lýsigulli. Móðguðr er nefnd mæð sú, er gætir brúarinnar; hon spurði hann at nafni eða ætt ok sagði, at hinn fyrra dag riðu um brúna fimm fylki dauðra manna; 5
 «en eigi dynr brúin minnr undir einum þér, ok eigi hefir þú lit dauðra manna; hví ríðr þú hér á Helveg?» Hann svarar, at «ek skal ríða til Heljar at leita Baldrs, eða hvárt hefir þú nakkvat sét Baldr á Helvegi?» En hon sagði, at Baldr hafði þar riðit um Gjallarbrú, «en niðr ok norðr 10
 liggr Helveg». Þá reið Hermóðr, þar til er hann kom at Helgrindum; þá steig hann af hestinum ok gyrði hann fast, steig upp ok keyrði hann sporum, en hestrinn hljóp svá hart yfir grindina, at hann kom hvergi nær. Þá reið Hermóðr heim til hallarinnar ok steig af hesti, gekk inn í 15
 höllina, sá þar sitja í ondugi Baldr, bróður sinn, ok dvalðisk Hermóðr þar um nóttina. En at morni þá beiddisk Hermóðr af Helju, at Baldr skyldi ríða heim með honum, ok sagði, hversu mikill grátr var með ásum. En Hel sagði, at þat skyldi svá reyna, hvárt Baldr var svá ástsæll, 20
 sem sagt er, «ok ef allir hlutir í heiminum, kykvir ok dauðir, gráta hann, þá skal hann fara til ása aptr, en baldask með Helju, ef nakkvarr mælir við, eða vill eigi gráta». Þá stóð Hermóðr upp, en Baldr leiðir hann út ór höllinni ok tók bringinn Draupni ok sendi Óðni til minja; en Nanna sendi 25
 Frigg rípti ok enn fleiri gjafar, Fullu fingrgull. Þá reið Hermóðr aptr leið sína ok kom í Ásgarð ok sagði öll tíðindi, þau er hann hafði sét ok heyrt.

Því næst sendu æsir um allan heim erindreka, at biðja, at Baldr væri grátinn ór helju; en allir gerðu þat, 30
 mennirnir ok kykvendin ok jörðin ok steinarnir ok tré ok allr málmr; svá sem þú munt sét hafa, at þessir hlutir gráta, þá er þeir koma ór frosti ok í hita. Þá er sendimenn fóru heim ok höfðu vel rekit sín erindi, finna þeir í helli nokkurum, hvar gýgr sat; hon nefndisk Þökk. Þeir 35
 biðja hana gráta Baldr ór helju. Hon svarar:

«Þökk mun gráta
 þurrum tárur
 Baldrs bálfarar;
 kyks né dauðs
 nauðkaka karls sonar;
 haldi Hel því es hefir!»

En þess geta menn, at þar hafi verið Loki Laufeyjarson,
 er flest hefir ilt gert með ásum.

(Af Snorra Edda.)

3. Lokes straf.

Þá er guðin váru orðin Loka svá reið, sem ván var,
 10 hljóp hann á braut ok fal sik á fjalli nokkuru, gerði þar
 hús ok fjögur dyrr, at hann mátti sjá ór húsinu í allar áttir.
 En ópt um daga brá hann sér í lax líki ok falsk þá þar,
 sem heitir Fránangrs fors. Þá hugsaði hann fyrir sér, hverja
 vél æsir mundu til finna at taka hann í forsinum. En
 15 er hann sat í húsinu, tók hann língarn ok reið á ræxna,
 svá sem net er síðan gert; en eldr brann fyrir honum.
 Þá sá hann, at æsir áttu skamt til hans, ok hafði Óðinn
 sét ór Hliðskjálfinni, hvar hann var. Hann hljóp þegar
 upp ok út í ána ok kastaði netinu fram á eldinn. En
 20 er æsir koma til hússins, þá gekk sá fyrst inn, er allra
 var vitrastr, er Kvasir heitir; ok er hann sá á eldinum
 folskann, er netit hafði brunnit, þá skilði hann, at þat
 mundi vél vera til at taka fiska, ok sagði ásunum. Því
 næst tóku þeir ok gerðu sér net, eptir því sem þeir sá á
 25 folska, at Loki hafði gert. Ok er búit var netit, þá fara
 æsir til árinnar ok kasta neti í forsinn; helt Þórr enda
 gðrum, ok gðrum heldu allir æsir ok drógu netit. En
 Loki fór fyrir ok leggsk niðr í milli steina tveggja; drógu
 þeir netit yfir hann ok kendu, at kykt var fyrir, ok fara í
 30 annat sinn upp til forsins ok kasta út netinu ok binda

við svá þungt, at eigi skyli undir mega fara. Ferr þá Loki fyrir netinu; en er hann sér, at skamt var til sævar, þá hleypr hann upp yfir þinulinn ok rennir upp í forsinn. Nú sá æsirnir, hvar hann fór; fara enn upp til forsins ok skipta liðinu í tvá staði, en Þórr veðr þá eptir miðri ánni, ok fara svá til sævar. En er Loki sér tvá kosti — var þat lífsháski at hlaupa á sæinn, en hitt var annarr at hlaupa enn yfir netit —, ok þat gerði hann, hljóp sem snarast yfir netþinulinn. Þórr greip eptir honum ok tók um hann, ok rendi hann í hendi honum, svá at staðar nam höndin við sporðinn, ok er fyrir þá sök laxinn aþrímjór. Nú var Loki tekinn griðalaus, ok farit með hann í helli nakkvarn. Þá tóku þeir þrjár hellur ok settu á egg ok lustu rauf á hellunni hverri. Þá vóru teknir synir Loka, Váli ok Nari eða Narfi; brugðu æsir Vála í vargs líki, ok reif hann í sundr Narfa, bróður sinn. Þá tóku æsir þarma hans ok bundu Loka með yfir þá þrjá steina; stóð einn undir herðum, annarr undir lendum, þriði undir knésbótum, ok urðu þau bönd at járn. Þá tók Skaði eitorm ok festi upp yfir hann, svá at eitrit skyldi drjúpa ór orminum í andlit honum; en Sigyn, kona hans, stendr hjá honum ok heldr mundlaugu undir eitrdropa. En þá er full er mundlaugin, þá gengr hon ok slær út eitrinu, en meðan drýpr eitrit í andlit honum; þá kippisk hann svá hart við, at jörð öll skelfr; þat kalli þer landskjálfta. Þar liggr hann í böndum til ragnaröks.

(Af Snorra Edda.)

4. Fortællinger om Völsungerne.

1. Sigurds æt.

Sigmundur Völsungsson var konungr á Frakklandi. Sinfjötli var ellztr hans sona, annarr Helgi, þriði Hámundr. Borghildr, kona Sigmundar, átti bróður, er hét

En Sinfjötli, stjúpson hennar, ok báðu einnar konu báðir, ok fyr þá sœk drap Sinfjötli hann. En er hann kom heim, þá bað Borghildr hann fara á braut; en Sigmundr bauð henni fébætr, ok þat varð hon at þiggja.

5 En at erfinu bar Borghildr ǫl; hon tók eitr mikit, horn fult, ok bar Sinfjötla; en er hann sá í hornit, skilði hann, at eitr var í, ok mælti til Sigmundar: „gørótt er drykkinn, ái!” Sigmundr tók hornit ok drakk af. Svá er sagt at Sigmundr var harðgørr, at hvárki mátti honum eitr
10 granda utan né innan; en allir synir hans stóðusk eitr á hørund utan. Borghildr bar annat horn Sinfjötla ok bað drekka, ok fór alt sem fyrr. Ok enn it þriðja sinn bar hon honum hornit ok þó ámælisorð með, ef hann drykki eigi af. Hann mælti enn sem fyrr við Sigmund. Hann
15 sagði: „láttu græn sía þá, sonr!” Sinfjötli drakk ok varð þegar dauðr.

Sigmundr bar hann langar leiðir í fangi sér ok kom at firði einum mjóvum ok lǫngum, ok var þar skip eitt lítit ok maðr einn á; hann bauð Sigmundi far of fjörðinn.
20 En er Sigmundr bar líkit út á skipit, þá var bátrinn hlaðinn. Karl mælti, at Sigmundr skyldi fara fyr innan fjörðinn. Karl hratt út skipinu ok hvarf þegar.

Sigmundr konungr dvalðisk lengi í Danmørk í ríki Borghildar, síðan er hann fekk hennar. Fór Sigmundr þá suðr
25 í Frakkland til þess ríkis, er hann átti þar. Þá fekk hann Hjördísar, dóttur Eylima konungs; þeira son var Sigurðr. Sigmundr konungr fell í orrostu fyr Hundings sonum; en Hjördís giptisk þá Álf, syni Hjálpreks konungs. Óx Sigurðr þar upp í barnæsku. Sigmundr ok allir synir hans
30 váru langt um fram alla menn aðra um afl ok vøxt ok hug ok alla atgervi. Sigurðr var þó allra framastr, ok hann kalla allir menn í fornfræðum um alla menn fram ok gøfgastan herkonunga.

(Af den ældre Edda.)

2. Sigurd hævner sin fader og dræber Fávner.

Reginn hét fóstri Sigurðar ok var Hreiðmars son; hann kendi honum ípróttir, tafl ok rúnar ok tungur margar at mæla, sem þá var títt konungasonum, ok marga hluti aðra. Eitt sinn spurði Reginn Sigurð, er þeir váru báðir saman, ef hann vissi, hversu mikit fé faðir hans hefði átt, 5 eða hverir þat varðveittu. Sigurðr svarar ok segir, at konungar varðveittu. Reginn mælti: «trúir þú þeim all-vel?» Sigurðr svarar: «þat samir, at þeir varðveiti, þar til er oss haldkvæmisk, því at þeir kunnu betr at gæta en ek». Annat sinn kemr Reginn at máli við Sigurð ok 10 mælti: «kynligt er þat, er þú vill vera hestasveinn konunga eða fara sem hlauparar». Sigurðr svarar: «eigi er þat, því at vér ráðum öllu með þeim; er oss ok heimult þat, er vér viljum hafa». Reginn mælti: «bið hann gefa þér einn hest!» Sigurðr svarar: «þegar mun þat, er ek 15 vil». Sigurðr hittir nú konunga; þá mælti konungr við Sigurð: «hvat villtu af oss þiggja?» Sigurðr svarar: «einn hest viljum vér þiggja oss til skemtunar». Konungrinn mælti: «kjós þér sjálfr hest ok slíkt, er þú vill hafa af várri eigu». Annan dag eptir fór Sigurðr til skógar ok 20 mætir einum gömlum manni með síðu skeggi; sá var honum úkunnigr; hann spyrr, hvert Sigurðr skyldi fara. Hann svarar: «hest skyldum vér kjósa; ráð um með oss!». Hann mælti: «förum ok rekum til árinna, er Busiltjörn heitir». Þeir reka hrossin út á djúp árinna, ok leggjask 25 at landi nema einn hestr, hann tók Sigurðr; hann var grár at lit ok ungr at aldri, mikill vexti ok vænn; engi hafði honum á bak komit. Skeggmaðrinn mælti: «þessi hestr er kominn frá Sleipni, ok skal hann vandliga upp fœða, því at hann verðr hverjum hesti betri»; maðrinn 30 hverfr þá. Sigurðr kallar hestinn Grana, ok hefir sá hestr beztr verit. Óðinn hafði hann hittan. Enn mælti Reginn til Sigurðar: «oflítit fé eigu þér; þat harmar oss, er þér hlaupið sem þorpara sveinar, en ek veit mikla févæn at

- segja þér, ok er þat meiri ván, at þat sé sómi at sækja ok virðing, ef þú næðir». Sigurðr spyr, hvar væri, eða hverr varðveitti. Reginn svarar: «sá heitir Fáfnir, er hér liggr skamt heðan á brott, þat heitir Gnitahéiðr; ok er þú kemr þar, þá muntu þat mæla: aldri sátstu meira fé í gulli í einum stað, ok eigi þarftu meira, þóttu verðir allra konunga ellztr ok frægstr». Sigurðr svarar: «kann ek kyn þessa orms, þótt vér sém ungir, ok hefi ek spurt, at engi þörir at koma á mót honum fyrir vaxtar sakir ok illsku».
- 10 Reginn svarar: «þat er ekki; sá voxtr er eptir hætti lyngorma, ok er gert af miklu meira, en er, ok svá mundi þótt hafa enum fyrrum frændum þínum; ok þótt Volsunga ætt sé at þér, þá muntu eigi hafa þeira skaplyndi, er fyrst eru talðir til alls frama». Sigurðr svarar: «vera má, at
- 15 eigi höfum vér mikit af þeira kappi eða snild, en eigi berr nauðsyn til at frýja oss, er vér erum enn lítt af barns aldri; eða hví eggjar þú þessa svá mjök?» Reginn svarar: «saga er til þess, ok mun ek segja þér». Sigurðr mælti: «lát mik heyra!»
- 20 «Þat er upphaf sögu þessar, at Hreiðmarr hét faðir minn, mikill ok auðigr; son hans hét Fáfnir, en annarr hét Otr, ok var ek enn þriði, ok var ek minstr fyrir mér um atgervi ok yfirlát; kunná ek af járnri gera ok af silfri ok gulli, ok af hverjum hlut gerða ek nokkvat nýtt. Otr
- 25 bróðir minn hafði aðra iðn ok náttúru; hann var veiðimaðr mikill ok um fram aðra menn ok var í otrs líki um daga ok var jafnan í ánni ok bar upp fiska með munni sér; veiðifongin færði hann feðr sínum, ok var honum þat mikill styrkr; mjök hefir hann otrs líki á sér, kom síð heim ok
- 30 át blundandi ok einn saman, því at hann mátti eigi sjá, at þyrri. Fáfnir var miklu mestr ok grimmast ok vildi sitt eitt kalla láta alt þat, er var. Einn dvergr heitir Andvari — segir Reginn —; hann var jafnan í forsinum, er Andvarafors heitir, í geddu líki ok fekk sér þar matar, því at þar var
- 35 fjöldi fiska í þeim forsi. Otr bróðir minn fór jafnan í þenna fors ok bar upp fiska í munni sér ok lagði einn senn

2 á land. Óðinn, Loki, Hœnir fóru leiðar sinnar ok kómu til Andvarafora. Otr hafði þá tekið einn lax ok át blundandi á árbakkanum. Loki tók einn stein ok laust otrinn til bana. Æsir þóttusk mjök hepnir af veiði sinni ok flógu belg af otrinum. Þat kveld kómu þeir til Hreiðmars ok 5 sýndu honum veiðina; þá tóku vér þá höndum ok lögðum á þá gjald ok fjörlausn, at þeir fyldi belginn af gulli ok hylði hann utan með rauðu gulli. Þá sendu þeir Loka at afla gullsins. Hann kom til Ránar ok fekk net hennar, fór þá til Andvarafora ok kastaði netinu fyrir gedduna; en hon 10 hljóp í netit. Þá mælti Loki:

«Hvat es þat fiska,
es renn flóði í,
kannat við víti varask?
höfuð þitt
leystu helju ór,
finn mér lindar loga!»

15

«Andvari ek heiti,
Óinn hét mín faðir,
margan hefik fors of farit;
aumlig norn
skóp oss í árdaga,
at ek skyldak í vatni vaða».

20

2 Loki sér gull þat, er Andvari átti; en er hann hafði fram reitt gullit, þá hafði hann eptir einn hring, ok tók Loki 25 þann af honum. Dvergrinn gekk í steininn ok mælti, at hverjum skyldi at bana verða, er þann gullhring ætti, ok svá alt gullit. Æsirnir reiddu Hreiðmari féit ok tráðu upp otrbelginn ok settu á fœtr; þá skyldu æsirnir hlaða upp hjá gullinu ok hylja utan; en er þat var gert, þá gekk 30 Hreiðmarr fram ok sá eitt granahár ok bað hylja. Þá dró Óðinn hringinn af hendi sér Andvaranaut ok hulði hárit. Þá kvað Loki:

«Gull es þér nú reitt,
 en þú gjöld hefir
 mikil míns höfuðs;
 syni þínum
 5 verðra sæla sköpuð,
 þat verður ykkarr beggja bani».

Síðan drap Fáfnir föður sinn — segir Reginn — ok myrði
 hann, ok náða ek ængu af fénu. Hann gerðisk svá illr, at
 hann lagðisk út, ok unni ængum at njóta fiárens nema sér
 10 ok varð síðan at enum versta ormi ok liggr nú á því fé. 2
 Síðan fór ek til konungs ok gerðumk ek smiðr hans; ok
 er þessi ræða til minnar sögu, at ek mista föðurarfsins ok
 bróðurgjaldanna». Gullit er síðan kallat otrsgjöld, ok hér
dæmi af tekin. Sigurðr svarar: «mikit hefir þú látit, ok
 15 stórállir hafa þínir frændr verit. Ger nú eitt sverð af þínum
hagleik, þat er ekki sé jafugott gert, ok ek mega með vinna
 stórverk, ef hugr dugir, ef þú vill, at ek drepa þenna enn
 mikla dreka». Reginn segir: «þat geri ek með trausti, ok
 muntu mega drepa Fáfni með því sverði».

20 Reginn gerir nú eitt sverð ok fær í hönd Sigurði.
 Hann tók við sverðinu ok mælti: «þetta er ílt smíði, Reg-
 inn!» ok höggr í steðjann, ok brotnaði sverðit; hann kastar
 brandinum ok bað hann smíða annat betra. Reginn gerir
 annat sverð ok fær Sigurði; hann leit á. «Þetta mun þér
 25 líka, en vant mun yðr at smíða». Sigurðr reynir þetta
 sverð ok brýtr sem et fyrra. Þá mælti Sigurðr til Regins:
 «þú munt líkr vera enum fyrrum frændum þínum ok vera
 útrúr»; gekk nú til móður sinnar; hon fagnar honum vel;
 talask nú við ok drekka. Þá mælti Sigurðr: «hvárt höfum
 30 vér rétt til spurt, at Sigmundr konungr seldi yðr sverðit
 Gram í tveim hlutum?» Hon svarar: «satt er þat». Sig-
 urðr mælti: «fá mér í hönd! ek vil hafa». Hon kvað
 hann líkligan til frama ok fær honum sverðit. X Sigurðr
 hittir nú Regin ok bað hann þar gera af sverð eptir efnum.
 35 Reginn reiddisk ok gekk til smiðju með sverðsbrotin, ok

þykkir Sigurðr framgjarn um smíðina. Reginn gerir nú eitt sverð; ok er hann bar ór aflinum, sýndisk smíðju-sveinum, sem eldar brynni ór eggjunum; biðr nú Sigurð við taka sverðinu ok kvezk eigi kunna sverð at gera, ef þetta þilar. Sigurðr hjó í steðjann ok klauf niðr í fótinn, 5 ok brast eigi né brotnaði; hann lofaði sverðit mjök ok fór til árinna með ullarlagð ok kastar í gegn straumi, ok tók í sundr, er hann brá við sverðinu; gekk Sigurðr þá glaðr heim. Reginn mælti: «efna muni þér heit yður nú, er ek hefi gert sverðit, ok hitta Fáfni». Sigurðr svarar: «efna 10 munum vér, ok þó annat fyrr, at hefna föður míns». Sigurðr var því ástsælli, sem hann var ellri, af öllu fólki, svá at hvert barn unni honum hugástum.

Grípir hét maðr ok var móðurbróðir Sigurðar; en lítlu síðar, en sverðit var gert, fór hann á fund Grípis, því at 15 hann var framvísst ok vissi fyrir ærlög manna. Sigurðr leitar eptir, hversu ganga mun ævi hans; en hann var þó lengi fyrir ok sagði þó loksins við ákafliga bæn Sigurðar öll forlog hans, eptir því sem eptir gekk síðan. Ok þá er Grípir hafði þessa hluti sáðar, sem hann beiddi, þá reið 20 hann heim. Ok brátt eptir þat finnask þeir Reginn; þá mælti hann: «drep Fáfni, sem þér hétuð!» Sigurðr svarar: «gera skal þat, ok þó annat fyrr, at hefna Sigmundar konungs ok annarra frænda várar, er þar fellu í þeirri orrostu». 25

Nú hittir Sigurðr konunga ok mælti til þeira: «hér höfum vér verit um hríð, ok eigum vér yðr ástsemð at launa ok mikla virðing; en nú viljum vér ór landi fara ok finna Hundings sonu, ok vilda ek, at þeir vissi, at Völsungar væri eigi allir dauðir; viljum vér hafa þar til yðvarn styrk». 30 Konungar kváðusk alt vilja til fá, þat er hann beiddisk. Er nú búit lið mikit ok alt vandat sem mest, skip ok allr herbúnaðr, svá at hans ferð væri þá vegligri en áðr. Sigurðr stýrir dreka þeim, er mestr var ok ágætligastr; segl þeira váru mjök vönduð ok ítarlig at sjá. Sigla þeir 35 nú góðan byr; ok er fá dægr váru liðin, þá kom á veðr

mikit með stormi, en svá var sjárin, sem í roðru sæi. Eigi bað Sigurðr svipta seglunum, þótt rifnaði, heldr bað hann hæra setja en áðr. Ok er þeir sigldu fram fyrir bergnæs nakkvara, þá kallaði maðr upp á skipit ok spýrr, 5 hverr fyrir liðinu eigi at ráða. Honum var sagt, at þar var höfðingi Sigurðr Sigmundarson, «er nú er frægstr ungra manna». Maðrinn svarar: «allir segja þar eitt frá honum, at engir megir konungasynir jafnask við hann; vilda ek, at þér feldið seglin á nokkuru skipinu, ok tæki þér við mér». 10 Þeir spurðu hann at nafni. Hann svarar:

15 «Hnikar hétu mik,
þás hugin gladdi
Volsungr ungi
ok vegit hafði;
nú máttu kalla
karl af bjargi
Feng eða Fjölni,
far vil ek þiggja».

Þeir viku at landi ok tóku karl á skip sín; þá tók af 20 veðrit, ok fara, unð þeir koma at landi í ríki Hundings sona; þá hvarf Fjölner. Þeir láta þegar geisa eld ok járn, drepa menn, en brenna bygðina ok eyða, þar sem þeir fara; stökkir fjöldi undan á fund Lyngva konungs, ok segja, at herr er kominn í landit ok ferr með meira geysingi, en 25 ðæmi finnisk til; kváðu Hundings sonu eigi langsýna, þá er þeir sögðusk eigi mundu hræðask Volsunga, «en nú stýrir þessum her Sigurðr Sigmundarson». Lyngvi konungr lætr nú fara um alt sitt ríki herboð, vill eigi á flótta leggjask, stefnir til sín öllum þeim mönnum, er honum vilja lið 30 veita; kemr nú á mót Sigurði með allmikinn her, ok bræðr hans með honum; teksk þar en harðasta orrosta með þeim; mátti þar á lopti sjá mart spjót ok orvar margar, öxi hart reidda, skjöldu klofna ok brynjur slitnar, hjálma skífða, hausa klofna ok margan mann steypask til jarðar. Ok er

orrostan hefir svá staðit mjök langa bríð, sækir Sigurðr fram um merkin ok hefir í hendi sverðit Gram; hann höggr bæði menn ok hesta ok gengr í gegnum fylkingar ok hefir báðar hendr blóðgar til axlar, ok stökk undan fólk, þar sem hann fór, ok helzk hvárki við hjálmr né brynja, 5 ok engi maðr þóttisk fyrr sét hafa þvílíkan mann. Þessi orrosta stóð lengi með miklu mannfalli ok ákafri sókn; ferr þar, sem sjaldnar kann henda, þá er landherrinn sækir til, at þat kom fyrir ekki; fell þar svá mart fyrir Hundings sonum, at engi maðr vissi töl á. Ok er Sigurðr var 10 fram~~la~~ í fylkingu, þá koma á mót honum synir Hundings konungs. Sigurðr höggr til Lyngva konungs ok klýfr hjálm hans ok höfuð ok brynjaðan búk, ok síðan höggr hann Hjörvarð, bróður hans, sundr í tvá hluti, ok þá drap hann alla Hundings sonu, er eptir lifðu, ok mestan hluta liðs 15 þeira. Ferr Sigurðr nú heim með fögurum sigri ok miklu fé ok ágæti, er hann hafði fengit í þessi ferð; váru nú veizlur gervar í mót honum heima í ríkinu.

Ok er Sigurðr hefir skamma stund heima verit, kemr Reginn at máli við Sigurð ok segir: «nú munu þér vilja 20 steypa hjálminum Fáfnis, svá sem þér hétuð, því at nú hefir þú hefnt föður þíns ok annarra frænda þinna». Sigurðr svarar: «efna munu vér þat, sem vér höfum þar um heitit, ok ekki fellr oss þat ór minni». Nú ríða þeir Sigurðr ok Reginn upp á heiðina á þann farveg, er Fáfnir 25 var vanr at skríða, er hann fór til vatns, ok þat er sagt, at sá hamarr var þrítugr, er hann lá at vatni, þá er hann drakk. Þá mælti Sigurðr: «þat sagðir þú, Reginn! at dreki sjá væri eigi meiri en einn lyngormr, en mér sýnask vegar hans æfar miklir». Reginn mælti: «ger gróf eina 30 ok sezk þar í; ok þá er ormrinn skríðr til vatns, legg þá til hjarta honum ok vinn honum svá bana; þar fyrir fær þú mikinn frama». Sigurðr mælti: «hversu mun þá veita, ef ek verð fyrir sveita ormsins?» Reginn svarar: «eigi má þér ráð ráða, er þú ert við hvatvetna hræddr, ok ertu 35 úlíkr þínum frændum at hughreysti». Nú ríðr Sigurðr á

heiðina, en Reginn hverfr í brott yfrit hræddr. Sigurðr
 gerði grōf eina; ok er hann er at þessu verki, kemr at
 honum einn gamall maðr með síðu skeggi ok spyrr, hvat
 hann gerir þar; hann segir; þá svarar enn gamli maðr:
 5 «þetta er úráð; ger fleiri grafar ok lát þar í renna
 sveitann, en þú sit! í einni ok legg til hjartans orminum!»
 Þá hvarf sá maðr á brottu; en Sigurðr gerir grafar eptir
 því, sem fyrir var sagt. Ok er ormrinn skreið til vatns,
 varð svá mikill landskjálfti, svá at öll jörð skalf í nánd;
 10 hann fnýsti eitri alla leið fyrir sik fram, ok eigi hræðisk
 Sigurðr né óttask við þann gný. Ok er ormrinn skreið
 yfir grōfina, þá leggr Sigurðr sverðinu undir bæxt vinstra,
 svá at við hjóltum nam. Ok er enn mikli ormr kendi
 síns banasárs, þá laust hann höfðinu ok sporðinum, svá
 15 at alt brast í sundr, er fyrir varð. Þá hleypr Sigurðr
 upp ór grōfinni ok kippir at sér sverðinu ok hefir allar
 hendr blóðgar upp til axlar. Ok er Fáfnir sér banamann
 sinn, spurði hann: «hyerr ertu, eða hverr er þinn faðir,
 eða hver er ætt þín, er þú vart svá djarfr, at þú þorðir at
 20 bera vápn á mik?» Sigurðr svarar: «ætt mín er monnum
 úkunnig, ek heiti gōfugt dýr, ok á ek engan fōður né
 móður, ok einn saman hefi ek farit». Fáfnir svarar: «ef þú
 átt engan fōður né móður, af hverju undri ertu þá alinn?
 ok þótt þú segir mér eigi þitt nafn á banadægri mínu, þá
 25 veiztu, at þú lýgr nú». Hann svarar: «ek heiti Sigurðr,
 en faðir minn Sigmundr». Fáfnir svarar: «hverr eggjaði
 þik þessa verks, eða hví léztu at eggjask? hafðir þú eigi
frétt þat, hversu alt fólk er hrætt við mik ok við minn
ægishjálma? enn fráneygi sveinn! þú áttir fōður snarpan».
 30 Sigurðr svarar: «til þessa hvatti mik enn harði hugr, ok
stoðaði til, at gert yrði, þessi en sterka hönd ok þetta et
 snarpa sverð, er nú kendir þú, ok fār er gamall harðr, ef
 hann er í bærnsku blautr». Fáfnir segir: «veit ek, ef þú
œxir upp með frændum þínum, at þú mundir kunna at
 35 vega reiðr; en þetta er meiri furða, er einn bandingi her-
 tekinn skal þorat hafa at vega at mér, því at fār hernuminn

er frækn til vígs». Sigurðr mælti: «bregðr þú mér, at ek væra fjarri mínum frændum; en þótt ek væra hernuminn, þá var ek þó eigi heptr, ok þat fanntu, at ek var lauss». Fáfnir svarar: «heiptyrði tekr þú hvatvetna þat, er ek mæli, en gull þetta mun þér at bana verða, er ek hefi 5 átt». Sigurðr svarar: «hverr vill fé hafa alt til ens eina dags, en eitt sinn skal hverr deyja». Fáfnir mælti: «fátt vill þú at mínum dæmum gera, en drukna muntu, ef þú ferr um sjá úvarliga, ok bið heldr á landi, un~~z~~ logn er». Sigurðr mælti: «seg þú þat, Fáfnir! ef þú ert fróðr mjök: 10 hverjar eru þær nornir, er kjosa mögu frá mœðrum?» Fáfnir svarar: «margar eru þær ok sundrlausar, sumar eru ása ættar, sumar eru álfa ættar, sumar eru dætr Dvalins». Sigurðr mælti: «hvé heitir sá hólmr, er blanda hjórlagi Surtr ok æsir saman?» Fáfnir svarar: «hann heitir 15 Úskaptr. Ok enn mælti Fáfnir: «Reginn, bróðir minn, veldr mínum dauða, ok þat hlægir mik, er hann veldr ok þínum dauða, ok ferr þá, sem hann vildi». Enn mælti Fáfnir: «ek bar ægishjálm yfir öllu fólki, síðan ek lá á arfi míns bróður, ok svá fnýsta ek eitri alla vega frá mér 20 í brott, at engi þorði at koma í nánd mér, ok engi vápn hræddumk ek, ok aldri fann ek svá margan mann fyrir mér, at ek þættumk eigi miklu sterkari; en allir váru hræddir við mik». Sigurðr mælti: «sá ægishjálmr, er þú sagðir frá, gefr fám sigr, því at hverr sá, er með mörgum 25 kemr, má þat finna eitthvert sinn, at engi er einna hvat- astr. Fáfnir svarar: «þat ræð ek þér, at þú takir hest þinn ok ríðir á brott sem skjótast, því at þat hendir opt, at sá, er banasár fær, hefnir sín sjálfr». Sigurðr segir: «þetta eru þín ráð, en annat mun ek gera; ek mun ríða 30 til þíns bóls ok taka þar þat et mikla gull, er frændr þínir hafa átt». Fáfnir svarar: «ríða muntu þar til, er þú finnr svá mikit gull, at ærit er um þína daga, ok þat sama gull verður þinn bani ok hvers annars, er þat á». Sigurðr stóð upp ok mælti: «heim munda ek ríða, þótt ek mista þessa 35 ens mikla fjár, ef ek vissa, at ek skylda aldri deyja, en

hverr frækn maðr vill fé ráða alt til ens eina dags; en þú, Fáfnir! ligg í fjörbrotum, þar er þik Hel hafi»; ok þá deyr Fáfnir.

Eptir þetta kom Reginn til Sigurðar ok mælti: «heill,
 5 herra minn! mikinn sigr hefir þú unnit, er þú hefir drepit Fáfni, er engi varð fyrr svá djarfr at á hans götu þorði sitja, ok þetta fremðarverk mun vuppi, meðan veröldin stendr». Nú stendr Reginn ok sér niðr í jörðina langa bríð; ok þegar eptir þetta mælti hann af miklum móði:
 10 «bróður minn hefir þú drepit! ok varla má ek þessa verks saklauss vera». Nú tekr Sigurðr sitt sverð Gram ok þerrir á grasinu, ok mælti til Regins: «fjarri gekktu þá, er ek vann þetta verk, ok ek reynda þetta snarpa sverð með minni hendi, ok mínu afli atta ek við orms megin, meðan
 15 þú látt í einum lyngrunni, ok vissir þú eigi, hvárt er var himinn eða jörð». Reginn svarar: «þessi ormr mætti lengi liggja í sínu bóli, ef eigi hefðir þú notit sverðs þess, er ek gerða þér minni hendi, ok eigi hefðir þú þetta enn unnit ok engi annarra». Sigurðr svarar: «þá er menn
 20 koma til vígs, þá er manni betra gott hjarta, en hvast sverð». Þá mælti Reginn við Sigurð af áhyggju mikilli: «þú drapt minn bróður, ok varla má ek þessa verks saklauss». Þá skar Reginn hjartat ór orminum með því sverði, er Riðill hét. Þá drakk Reginn blóð Fáfnis ok mælti:
 25 «veit mér eina bæn, er þér er lítit fyrir: gakk til elds með hjartat ok steik, ok gef mér at eta». Sigurðr fór ok steikði á teini; ok er freyddi ór, þá tók hann fingri sínum á ok skynjaði, hvárt steikt væri; hann brann ok brá fingrinum í munn sér; ok er hjartablóð ormsins kom á
 30 tungu honum, þá skilði hann fuglarödd; hann heyrði, at igður klökuðu á hrísinu hjá honum: «þar sitr Sigurðr ok steikir Fáfnis hjarta; þat skyldi hann sjálf eta, þá mundi hann verða hverjum manni vitrari». Önnur segir: «þar liggr Reginn ok vill véla þann, sem honum trúir». Þá
 35 mælti en þriðja: «höggvi hann þá höfuð af honum, ok má hann þá ráða gullinu því enu mikla einn». Þá mælti

en fjórða: «þá væri hann vitrari, ef hann hefði þat, sem þér hafið ráðit honum, ok riði síðan til bóls Fáfnis ok tæki þat et mikla gull, er þar er, ok riði síðan upp á Hindarfjall, þar sem Brynhildr sefr, ok mun hann nema þar mikla speki, ok þá væri hann vitr, ef hann hefði yður 5 ráð, ok hygði hann um sína þyrft, ok þar er mér úlfsins ván, er ek eyrun sá». Þá mælti en fimta: «eigi er hann svá horskr, sem ek ætlaða, ef hann vægir honum, en drepit áðr bróður hans». Þá mælti en setta: «þat væri snjallræði, ef hann dræpi hann ok reði einn fénu». Þá mælti 10 Sigurðr: «eigi munu þau úsköp, at Reginn sé minn bani, ok heldr skulu þeir fara báðir bræðr einn veg»; bregðr nú sverðinu Gram ok hæggr höfuð af Regin; ok eptir þetta etr hann súmán hlút hjartans ormsins, en sumt hrðir hann; hleypr síðan á hest sinn ok reið eptir slóð Fáfnis 15 ok til hans herbergis ok fann, at þat var opit, ok af járni hurðirnar allar ok þar með allr dura-umbúningrinn, ok af járni allir stokkar í húsinu, ok grafit í jörð niðr. Sigurðr fann þar stórmikit gull ok sverðit Hrotta, ok þar tók hann ægishjálm ok gullbrynjuna ok marga dýlgripi. Hann fann 20 þar svá mikit gull, at honum þótti ván, at eigi mundi meira bera tyeir hestar eða þrír; þat gull tekr hann alt ok berr í tvær kistur miklar ok klyfjar þar með Grana; tekr nú í tauma hestinum Grana; hestrinn vill nú eigi ganga, ok ekki týr at keyra. Sigurðr finnr nú, hvat hestrinn 25 vill, hleypr hann á bak ok lýstr hann sporum, ok rennr sjá hestr, sem lauss væri.

(Af Völsunga saga.)

5. Sværdet Tyrving og holmgangen på Samsø.

Konungr hét Sigrlami; svá er sagt, at hann væri son Óðins. Hans son hét Svafrlami; hann tók ríki eptir föður sinn; hann var enn mesti hermaðr.

30

Ok einn dag, er konungr reið á veiðar, ok hann varð einn sinna manna; hann sá einn stein mikinn við sólarsetr ok þar hjá dverga tvá. Konungr vígði þá utan steins með málasaxi; þeir beiddu fjorlausnar. Konungr
 5 mælti: «hvát heiti þit?» Annarr nefndisk Dvalinn, en annarr Dulinn. Konungr mælti: «af því at þit eruð allra dverga hagastir, þá skulu þit gera mér sverð, sem bezst kunni þit; hjóltin ok meðalkafinn skal vera af gulli; þat skal svá bíta járn sem klæði, ok aldri ryðr á festask; því
 10 skal fylgja sigr í orrostum ok einvígjum, hverjum er berr». Þessu játa þeir. Konungr ríðr heim. En er stefnudagr kemr, þá ríðr konungr til steinsins; eru þá dvergarnir úti ok fengu konungi sverðit, ok var et fríðasta. En er Dvalinn stóð í steinsdurum, þá mælti hann: «sverð þitt, Svafrlami!
 15 verðr manns bani, hvert sinn er brugðit er, ok með því skulu unnin vera þrjú níðingsverk; þat skal ok verða þinn bani». Þá hjó konungr sverðinu til dverganna, hljópu þeir í steininn; höggit kom ok í steininn, ok fal báða eggteina, því at dyrrnar lukusk aptr á steininum.
 20 Konungr kallaði sverðit Tyrfing ok bar hann jafnan síðan í orrostum ok einvígjum ok hafði jafnan sigr. Sú náttúra fylgði Tyrfingi, at hvert sinn er hann var ór slíðrum dreginn, þá lýsti af sem af geisla, þó at myrkt væri, ok hann skyldi slíðra með vörmu mannsblóði; ekki
 25 lifði þat ok til annars dags, er blæddi af honum; hann er mjök frægr í öllum fornsögum. — Konungr átti dóttur, er hét Eyfura; hon var kvenna vænst ok vitrust.

Arngrímr var þá í víking í austrveg um Bjarmaland; hann herjaði í ríki Svafrlama konungs ok átti orrostu við
 30 hann, ok áttusk þeir vápnaskipti við, ok hjó konungr til hans. Arngrímr kom fyrir sik skildinum, ok tók af skjaldarsporðinn, ok nam sverðit í jörðu staðar. Þá hjó Arngrímr af konungi höndina, ok fell þá niðr Tyrfingr; Arngrímr þreif sverðit Tyrfing ok hjó með konunginn
 35 fyrst ok síðan marga aðra. Tók hann þar herfang mikit ok flutti brott með sér Eyfuru, konungs dóttur, ok flutti

hann hana heim til bús síns í Bólm. Hann átti með henni tólf sonu: Angantýr var ellztr, þá Hervarðr, þá Hjorvarðr, Sæmingr ok Hrani, Brámi, Barri, Reifnir, Tindr ok Búi ok tveir Haddingjar, ok unnu þeir báðir eins verk, því at þeir váru tvíburar ok yngstir; en Angantýr vann tveggja 5 verk, hann var ok höfði hæri en aðrir menn. Allir váru þeir berserkir ok um fram aðra menn at aðli ok áráði. En þó at þeir færi í hernað, þá váru þeir aldri fleiri á skipi en tólf bræðr. Þeir fóru víða um lönd at herja ok váru mjök sigrsælir ok urðu enir frægstu. Angantýr 10 hafði Tyrfing, en Sæmingr Mistiltein, Hervarðr Hrotta, ok allir höfðu þeir ágæt hólmgöngusverð. En þat var siðvenja þeira, þá er þeir váru með sínum monnum einum, at þá er þeir fundu, at berserksgangr kom at þeim, fóru þeir á land upp ok brutusk við skóga eða stóra steina; 15 því at þeim hafði þat orðit, at þeir höfðu drepit menn sína ok hroðit skip sín; stórar sögur fóru af þeim ok mikil frægð.

Einn jólaaptan í Bólm þá strengði Angantýr heit at bragarfulli, sem siðvenja var til, at hann skyldi eiga dóttur 20 Yngva konungs at Uppsölum Ingibjörgu, þá mey er fegrst var ok vitrust á danska tungu, eða falla at öðrum kosti ok eiga enga konu aðra. Eigi er sagt af fleirum heitstrengingum þeira.

Þat sumar fóru þeir bræðr til Uppsala í Svíaríki ok gengu 25 inn í höllina fyrir konung, ok segir Angantýr honum heitstrenging sína ok þat með, at hann vill fá dóttur hans; allir hlýddu, er inni váru. Angantýr bað konung segja, hvert þeira erindi skyldi vera. Í því sté fram yfir borðit Hjálmarr enn hugumstóri ok mælti til konungs: 30 «minnizk, herra! hversu mikla sæmð ek hefi þér unnit, síðan ek kom í yðvart ríki, ok í mörgum lífsháska fyrir yðr verit; ok fyrir mína þjónustu bið ek, at þér giptið mér dóttur yðra; þykkjumk ek ok makligri mína bæn at þiggja en berserkir þessir, er hverjum manni gera ilt». Kon- 35

ungr hugsar fyrir sér, ok þykkir þetta mikill vandi, hversu þessu skal svara, svá at minst vandræði mætti af standa, ok svarar um síðir: «þat vil ek, at Ingibjörg kjósi sér sjálf mann, hyárn hon vill hafa». Hon segir: «ef þér
 5 vilið mik manni gipta, þá vil ek þann eiga, er mér er áðr kunnigr at góðum hlutum, en eigi þann, er ek hefi ekki af annat en sögur einár ok allar illar». Angantýr mælti: «ekki vil ek hnippask orðum við þik, því at ek sé, at þú elskar Hjálmar; en þú, Hjálmar! kom suðr á Sámsey til
 10 hólmgöngu við mik, ella ver hvers manns níðingr, ef þú kemr eigi at miðju sumri at ári!» Hjálmar kvað sik ekki dvelja at berjask. Fóru Arngríms synir heim til föður síns ok sögðu honum svá gert; hann kvezk ekki fyrr hafa óttazk um þá en nú.

15 Váru þeir heima um vetrinn; ok um várit bjoggusk þeir heiman ok fara fyrst til Bjartmars jarls, ok tóku þeir þar veizlu. Ok um kveldit beiddisk Angantýr, at jarl gipti honum dóttur sína; ok þetta sem annat var gert eptir þeira vilja, at brúðlaup var gert; ok síðan
 20 bjoggusk Arngríms synir brott. Ok þá nótt, áðr þeir fara, dreymði Angantý draum, ok sagði jarlinum: «ek þóttumk vera staddr í Sámsey ok bræðr mínir; þar fundu vér marga fugla ok drápum alla, er vér sáam; ok síðan þótti mér, sem vér snerim annan veg á eyrna, ok flugu
 25 móti oss ernir tveir, ok gekk ek móti qðrum, ok áttum vit hart viðskipti saman; ok um síðir settumk vit niðr ok várum til enkis fœrir; en annarr arinn átti við ellifu bræðr mína ok vann alla þá». Jarl segir: «þar var þér sýnt fall ríkra manna».

30 En er þeir bræðr koma heim, búask þeir til hólmostefnu, ok leiðir faðir þeira þá til skips ok gaf þá sverðit Tyrfing Angantý: «hygg ek», segir hann, «at nú muni þú vera góðra vápna»; hann biðr þá nú vel fara; eptir þat skiljask þeir.

35 Ok er þeir bræðr koma í Sámsey, sjá þeir, hvar

tvau skip liggja í höfn þeiri, er Munarvágr hét; þau skip hétu askar. Þeir þóttusk vita, at Hjálmarr mundi þessi skip eiga ok Oddr enn víðförli, er kallaðr var Orvaroddr. Þá brugðu Arngríms synir sverðum ok bitu í skjaldarrendr, ok kom á þá berserksgangr; þeir gengu þá sex út á hvárn 5 askinn; en þar váru svá góðir drengir innan borðs, at allir tóku sín vápn, ok engi flýði ór sínu rúmi, ok engi mælti æðruorð. En berserkirnir gengu með ǫðru borði fram en ǫðru aptr ok drápu þá alla; síðan gengu þeir á land upp grenjandi. Hjálmarr ok Oddr höfðu gengit upp á eyrna at 10 vita, ef berserkirnir væri komnir; ok er þeir gengu ór skóginum til skipa sinna, þá gengu berserkir út af skipum þeira með blóðgum vápnum ok brugðum sverðum, ok var þá genginn af þeim berserksgangrinn; en þá verða þeir máttminni en þess á milli, sem eptir nokkurs kyns sóttir. 15 Þá kvað Oddr:

«Þá vas' mér ótti
einu sinni,
es þeir grenjandi
gengu af ǫskum
ok emjandi
í ey stigu
tírarlausir,
váru tólf saman».

20

Þá mælti Hjálmarr til Odds: «sér þú nú, at fallnir eru 25 menn okkrir allir, ok sýnisk mér nú líkast, at vér munum allir Óðin gista í kveld í Valhöllu»; ok þat eitt segja menn at Hjálmarr hafi mælt æðruorð. Oddr svarar: «þat mundi mitt ráð vera, at vit flýðim undan á skóg, ok munu vit ekki mega tveir berjask við tólf, er drepit hafa tólf ena 30 fræknustu menn, er váru í Svíaríki». Þá mælti Hjálmarr: «flýjum vit aldri undan óvinum okkrum ok þolum heldr vápn þeira; fara vil ek at berjask við berserki». Oddr svarar: «en ek nenni eigi at gista Óðin í kveld, ok skulu

þessir allir dauðir berserkir, áðr kveld sé, en vit tveir lifa». Þetta viðræði þeirra sanna þessar vísur, er Hjálmarr kvað:

5 «Fara halir hraustir
af herskipum,
tólf menn saman
tírarlausir;
vit munum í aptan
10 Óðin gista
tveir fóstbræðr,
en þeir tólf lifa».

Oddr svarar: .

15 «Því mun orði
andsvör veita:
þeir munu í aptan
Óðin gista
tólf berserkir,
en vit tveir lifa».

Þeir Hjálmarr sá, at Angantýr hefir Tyrfing í hendi,
20 því at lýsti af sem af sólargeisla. Hjálmarr mælti:
«hvárt villtu eiga við Angantý einn eða við bræðr hans
ellifu?» Oddr svarar: «ek vil berjask við Angantý; hann
mun gefa stór högg með Tyrfingi, en ek trúi betr skyrtu
minni en brynju þinni til hlífðar». Hjálmarr mælti:
25 «hvar kómu vit þess til orrostu, at þú gengir fram fyrir
mik? því villtu berjask við Angantý, at þér þykkir þat
meira þrekvirki; nú em ek höfuðsmaðr þessar hólmgöngu;
hét ek göru konungs dóttur í Svíþjóðu en láta þik eða
annan ganga í þetta einvígi fyrir mik, ok skal ek berjask
30 við Angantý»; ok brá þá sverðinu ok gekk fram í móti
Angantý; ok vísaði hvárr göðum til Valhallar. Snúask
þeir í móti Hjálmarr ok Angantýr ok láta skamt stórra
höggva á milli.

Oddr kallar á berserki ok kvað:

«Einn skal við einn
eiga, nema sé deigr,
hvatrá drengja,
eða hugr bili».

5

Þá gekk fram Hjørvarðr, ok áttusk þeir Oddr við hart
vápnaskipti; en silkiskyrta Odds var svá traust, at ekki
vápn festi á, en hann hafði sverð svá gott, at svá beit
brynju sem klæði, ok fá hogg hafði hann veitt Hjørvarði,
áðr hann fell dauðr. Þá gekk til Hervarðr, ok fór sömu 10
leið, þá Hrani, þá hverr at gðrum; en Oddr veitti þeim
svá harða ^{sun}átsókn, at alla feldi hann þá ellifu bræðr. En
frá leik þeira Hjálmars er þat at segja, at Hjálmarr fekk
sextán sár, en Angantýr fell dauðr. Oddr gekk þar til,
er Hjálmarr var, ok kvað:

15

«Hvat es þér, Hjálmarr?
hefir þú lit brugðit,
þik kveð ek mæða
margar undir;
hjálmr es þinn hoggvinn,
en á hlið brynja,
nú kveð ek fjörvi
of færit þínu».

20

Hjálmarr kvað:

«Sár hefik sextán,
slitna brynju,
svart es mér fyrir sjónum,
sékat(ek) ganga;
hneit mér við hjarta
hjorr Angantýs,
hvæss blóðrefill
herðr í eitr».

25

30

Ok enn kvað hann:

5 «Hvarf ek frá fögurum
 fljóða sǫngvi
 ótrúðr gamans
 austr við Sóta;
 fǫr skundaðak,
 ok fór í lið Síðu
hinzta sinni
 frá hollvinum».

10 «Hvarf ek frá hvíttri
 hlaðs beðgunni
 á Agnafir
 útanverðri;
saga mun sannask,
 15 sús hón sagði mér,
 at ek aptr koma
 eigi mundak».

20 «Drag þú mér af hendi
 bring enn rauða,
 fær þú enni ungu
 Ingibjörgu!
 Sá mun henni
 hugfastr tregi,
 es ek eigi kóm
 25 til Uppsala».

30 «Áttak at fullu
 fimm bú saman,
 en ek því aldri
 unða ráði;
 nú verð ek liggja
 lífs andvani,
 sverði yndaðr
 Sámseyju í».

«Drekka í hollu
 húskarlar mjöð
 menjum gófgir
 at míns föður;
 mæðir marga
 mungát fira,
 en mik eggja spor
 í eyju þjá».

5

«Hrafn flýgr austan
 af hámmi meiði,
 flýgr hánum eptir
 orni í sinni;
 þeim gef ek erni
 eistum bráðir,
 sá mun blóði
 bergja mínu».

10

15

Eptir þat deyr Hjálmarr.

Oddr segir þessi tíðindi heim í Svíþjóð; en konungs
 dóttir má eigi lifa eptir Hjálmar ok ræðr sér sjálf bana.
 Angantýr ok bræðr hans váru lagðir í haug í Sámsey 20
 með öllum vápnum sínum.

(Af Hervarar saga ok Heiðreks.)

6. Rolf krake.

Konungr einn í Danmörk er nefndr Hrólfr kraki;
 hann er ágætastr fornkönunga, fyrst af mildi ok fræknleik
 ok lítillæti. Þat er eitt mörk um lítillæti hans, er mjök
 er fært í frásagnir, at einn lítill sveinn ok fátækr er nefndr 25
 Vöggr; hann kom í holl Hrólfs konungs; þá var konungrinn
 ungr at aldri ok grannligr á vöxt. Þá gekk Vöggr fyrir
 hann ok sá upp á hann. Þá mælti konungrinn: «hvat

villtu mæla, sveinn! er þú sér á mik?» Vöggr svarar: «þá er ek var heima, heyrðak sagt, at Hrólfr konungr at Hleiðru var mestr maðr á norðrlöndum, en nú sitr hér í hásæti kraki einn lítill, ok kalla þeir hann konung sinn». Þá svarar
 5 konungrinn: «þú sveinn hefir gefit mér nafn, at ek skal heita Hrólfr kraki; en þat er títt, at gjof skal fylgja nafnfesti. Nú sé ek, þik enga gjof hafa til at gefa mér at nafnfesti, þá er mér sé þægilig; nú skal sá gefa þóðrum, er til hefir»; tók gullhring af hendi sér ok gaf honum.
 10 Þá mælti Vöggr: «gef þú allra konunga heilastr, ok þess strengi ek heit at verða þess manns bani, er þinn bana-
 maðr verður». Þá mælti konungr ok hló við: «lítlu verður Vöggr feginn».

Annat mark var þat sagt frá Hrólfi kraka um frækn-
 15 leik hans, at sá konungr réð fyrir Uppsölum, er Aðils hét; hann átti Yrsu, móður Hrólfs kraka. Hann hafði úsætt við þann konung, er réð fyrir Noregi, er Áli hét. Þeir stefndu orrostu milli sín á ísi vatns þess, er Vænir heitir. Aðils konungr sendi boð Hrólfi kraka, mági sínum, at hann
 20 kvæmi til liðveizlu við hann, ok hét máláðllum her hans, meðan þeir væri í ferðinni; en konungr sjálfr skyldi eignask þrjá kostgripi, þá er hann kœri ór Svíþjóð. Hrólfr konungr mátti eigi fara fyrir úfriði þeim, er hann átti við Saxa, en þó sendi hann Aðilsi berserki sína tólf; þar var einn Bøðvar-
 25 bjarki ok Hjalti hugprúði, Hvítserkr hvati, Vottr, Véseti, þeir bræðr Svipdagr ok Beigaðr. Í þeirri orrostu fell Áli konungr ok mikill hluti liðs hans. Þá tók Aðils konungr af honum dauðum hjálminn Hildisvín ok hest hans Hrafn. Þá beiddusk þeir berserkir Hrólfs kraka at taka málá sinn,
 30 þrjá pund gulls hverr þeira, ok úm fram beiddusk þeir at flytja Hrólfi kraka kostgripi þá, er þeir kœri til handa honum; þat var hjálmrinn Hildigoltr ok brynjan Finnsleif, er á hvarigu festi járn, ok gullhringr sá, er kallaðr var Svíagríss, er átt höfðu langfeðgar Aðils. En konungr
 35 varnaði allra gripanna, ok eigi heldr galt hann málann; fóru berserkirnir braut ok unðu illa sínum hlut, sögðu svá

—búið Hrólfi kraka, ok jafnskjótt byrjaði hann ferð sína til Uppsala, ok er hann kom skipum sínum í ána Fýri, þá reið hann til Uppsala, ok með honum tólf berserkir hans, allir griðalausir. Yrsa, móðir hans, fagnaði honum ok fylgði honum til herbergis ok eigi til konungs hallar; váru 5 þá gervir eldar stórir fyrir þeim, ok gefit þá at drekka. Þá kómu menn Aðils konungs inn ok báru skíðin á eldinn ok gerðu svá mikinn, at klæði brunnu af þeim Hrólfi, ok mæltu: «er þat satt, at Hrólfr kraki ok berserkir hans flýi hvárki eld né járn?» Þá hljóp Hrólfr kraki upp ok 10 allir þeir. Þá mælti hann:

«Aukum enn elda
at Aðils húsum!»

tók skjöld sinn ok kastaði á eldinn ok hljóp yfir eldinn, meðan skjöldrinn brann, ok mælti enn:

15

«Flýra sá elda,
es yfir hleypr».

Svá fór hverr at gðrum hans manna, tóku þá, er eldinn hófðu aukit, ok kustuðu þeim á eldinn. Þá kom Yrsa ok fekk Hrólfi kraka dýrshorn fult af gulli ok þar með 20 hringinn Svíagrís ok bað þá braut ríða til liðs síns. Þeir hljópu á hesta sína ok ríða ofan á Fýrisvøllu; þá sá þeir, at Aðils konungr reið eptir þeim með her sinn alvápnadan ok vill drepa þá. Þá tók Hrólfr kraki hægri hendi gullit ofan í hornit ok sari alt um gotuna. En er Svíar sjá þat, 25 hlaupa þeir ór sðlunum, ok tók hverr slíkt, er fekk; en Aðils konungr bað þá ríða ok reið sjálfr ákafliga. Slængvir hét hestr hans, allra hesta skjótastr. Þá sá Hrólfr kraki, at Aðils konungr reið nær honum, tók þá hringinn Svíagrís ok kastaði til hans ok bað hann þiggja at gjöf. Aðils 30 konungr reið at hringinum ok tók til með spjótsoddinum ok rendi upp á falinn. Þá veik Hrólfr kraki aptr ok sá, er hann laut niðr; þá mælti hann: «svínbeygt hefi ek nú þann, er ríkastr er með Svíum». Svá skilðusk þeir. Af þessi sök er gull kallat sáð Kraka eða Fýrisvalla. 35

(Af Snorra Edda.)

II. Fortællinger af Nordens historie.

1. Slaget på Rastarkalv.

Þá er Hákon Aðalsteinsfóstri hafði konungr verit í Noregi tuttugu vettr, kómu sunnan ór Danmörku synir Eiríks blóðæxar ok höfðu allmikit lið. Þat var mikit lið, er þeim hafði fylgt í hernaði, en þó var miklu meiri Danaherr, 5 er Haraldr konungr Gormsson hafði fengit þeim í hendr. Þeir fengu braðbyri mikit ok sigldu út af Vendli ok kómu utan at Ögðum, heldu síðan norðr með landi ok sigldu dag ok nótt. En vitum var ekki upp skotit, fyrir þá sök at sú var siðvenja, at vitar fóru austan eptir landi, en 10 austr þar hafði ekki orðit vart við ferð þeira. Þat bar enn til, at konungr hafði viðrlog mikil, at vitar væri rangt upp bornir, þeim mönnum, er kunnir ok sannir urðu at því, fyrir þá sök at herskip ok víkingar fóru um úteyjar ok herjuðu, ok hugðu landsmenn, at þar mundu fara synir 15 Eiríks; var þá vitum upp skotit, ok varð herhlaup um land alt; en Eiríks synir fóru aptr til Danmerkr ok höfðu engan Danaher haft, nema sitt lið; en stundum váru þat annars konar víkingar. Varð Hákon konungr þessu mjök reiðr, er starf ok fækostnaðr varð af þessu, en ekki gagn. Bændr 20 tölðu ok at fyrir sína hönd, er svá fór. Ok var þessi sök til, er engi njósn fór fyrir um ferð Eiríks sona, fyrr en þeir kómu norðr í Úlfasund. Þeir lágu þar sjau nætr, fór

þá sögn hit efra um Eið ok norðr um Mæri. En Hákon konungr var þá á Norðmæri í ey þeiri, er Fræði heitir, þar sem heitir Birkiströnd, at búi sínu, ok hafði ekki lið nema hirð sína ok böendr þá, er verit höfðu í bóði hans.

5

Njósharmenn kómu til Hákonar konungs ok sögðu honum sín ærindi, at Eiríks synir váru með her mikinn fyrir sunnan Stað. Þá lét konungr kalla til sín þá menn, er þar váru vitrastir, ok leitaði ráðs við þá, hvárt hann skyldi berjask við Eiríks sonu, þótt liðsmunr sé mikill, 10 eða skal hann fara norðr undan ok fá sér lið meira. Egill ullserkr er nefndr bóndi einn, er þar var; hann var þá gamlaðr mjök, ok hafði verit meiri ok sterkari hverjum manni ok hinn mesti orrostumaðr; hann hafði lengi borit merki Haralds konungs hins hárfagra. Egill svaraði ræðu 15 konungs: «var ek í nokkurum orrostum með Haraldi konungi, feðr yðrum, barðisk hann stundum við meira liði, stundum við minna, hafði hann jafnan sigr; aldri heyrða ek hann leita þess ráðs, at vinir hans skyldi kenna honum at flýja; munum vér ok eigi þér þat ráð kenna, konungr, 20 því at vér þykkjumk eiga höfðingja rökvan, þér skuluð ok eiga trausta fylgð af oss». Margir aðrir studdu ok þetta mál. Konungr sagði ok svá, at hann var þess fúsari at berjask með lið þat, er til fengisk; var þat þá ráðit. Lét konungr þá skera upp heror ok senda alla vega frá 25 sér ok lét draga lið saman, slíkt er hann fekk. Þá mælti Egill ullserkr: «þat óttuðumk ek um hríð, er friðr þessi hinn mikli var, at ek mynda verða ellidauðr inni á pallstrám mínum, en ek vilda heldr falla í orrostu með höfðingja mínum; kann nú vera, at svá meggi verða». 30

Synir Eiríks heldu norðr um Stað, þegar er leiði gaf. En er þeir kómu norðr um Stað, þá spyrja þeir, hvar Hákon konungr var, ok halda til móts við hann. Hákon konungr hafði níu skip; hann lagðisk norðr undir Fræðarberg í Féeyjarsundi; en Eiríks synir lögðu at fyrir sunnan bergit, 35 þeir höfðu meir en tuttugu skip. Hákon konungr sendi þeim

boð ok bað þá á land ganga; segir, at hann hafði þeim
 vøll haslat á Rastarkálf. Þar eru vellir sléttir ok miklir,
 en fyrir ofan gengr brékka löng ok heldr lág. Gengu
 Eiríks synir þá af skipum sínum ok norðr yfir hálsinn
 5 fyrir innan Fræðarberg ok svá fram á Rastarkálf. Egill
 mælti þá til Hákonar konungs, bað hann fá sér tíu menn
 ok tíu merki; konungr gerði svá. Gekk þá Egill með
 menn sína upp undir brekkuna, en Hákon konungr gekk
 upp á vøllinn með sitt lið, setti upp merki ok fylkði, ok
 10 segir svá: «vér skulum hafa fylking langa, svá at þeir
 kringi eigi um oss, þótt þeir hafi lið meira». Gerðu þeir
 svá. Varð þar orrosta mikil ok hin snarpasta sókn. Egill
 lét þá setja upp merki þau tíu, er hann hafði, ok skipaði
 svá mönnum þeim, er báru, at þeir skyldu ganga sem næst
 15 brekkunni ok láta stundar bríð í millum hvers þeira.
 Þeir gerðu svá ok gengu fram með brekkunni sem næst,
 svá sem þeir mundu vilja koma á bak þeim Eiríks sonum.
 Þat sá þeir, er efstir stóðu í fylkingu Eiríks sona, at merki
 mörg fóru óðfluga ok gnæfuðu fyrir ofan brekkuna, ok hugðu,
 20 at þar myndi fylgja lið mikit ok myndi vilja koma á bak
 þeim, milli ok skipanna. Gerðisk þar þá kall mikit, sagði
 hverr öðrum, hvat títt var. Því næst kom flótti í lið þeira;
 en er þat sá konungarnir, þá flýðu þeir. Hákon konungr
 sótti þá hart fram með sínum mönnum, ok ráku þeir flótt-
 25 ann ok feldu lið mikit.

Gamli Eiríksson, þá er hann kom upp á hálsinn fyrir
 ofan bergit, þá snerisk hann aptr ok sá, at ekki lið fór
 eptir meira en þat, er þeir höfðu barizk við, ok þetta var
 prettr einn. Þá lét Gamli konungr blása herblástr ok
 30 setja upp merki sitt ok skaut á fylking; hurfu at því
 allir Norðmenn, en Danir flýðu til skipanna. En er Hákon
 konungr ok lið hans kom at, þá varð þar orrosta í annat
 sinn hin snarpasta. Hafði þá Hákon konungr meira lið;
 lauk svá, at Eiríks synir flýðu; sóttu þeir þá suðr af háls-
 35 inum, en sumt lið þeira opaði suðr á bergit, ok fylgði
 Hákon konungr þeim. Vøllr sléttr er austan af hálsinum

ok vestr á bergit, ok þá hamrar brattir vestr af. Þá opuðu menn Gamla upp undan á bergit; en Hákon konungr sótti at þeim svá djarfliga, at hann drap suma, en sumir hljópu vestr af berginu; váru hvarirtveggju drepnir. Skilðisk Hákon konungr svá fremi við, er hverr maðr var 5 drepinn.

Gamli Eiríksson flýði ok af hálsinum ok ofau á jöfnu fyrir sunnan bergit. Þá snerisk Gamli konungr enn í mót ok helt upp orrostu; kom þá enn lið til hans; þar kómu ok allir bræðr hans með miklar sveitir. Egill ullserkr var 10 þá fyrir Hákonar mönnum ok veitti harða atgöngu, ok skiptusk þeir Gamli konungr höggum við; fekk Gamli konungr sár stór, en Egill fell ok mart lið með honum. Þá kom at Hákon konungr með þær sveitir, er honum höfðu fylgt. Varð þá enn ný orrosta; sótti þá enn Hákon kon- 15 ungr hart fram ok hjó menn til beggja handa sér ok feldi hvern yfir annan. Eiríks synir sá menn sína alla vega falla fyrir sér; þá snúask þeir á flótta til skipa sinna. En þeir, er fyrri höfðu flýit á skipin, þá höfðu þeir út hrundit skipunum, en sum skipin váru þá uppi fjöruð; 20 hljópu þá allir Eiríks synir á sund ok þat lið, er þeim fylgði. Þar fell Gamli Eiríksson, en aðrir bræðr hans náðu skipunum ok heldu brott síðan með þat lið, er eptir var, ok heldu síðan suðr til Danmerkr ok dvöldusk þar um hríð ok unðu illa við sína ferð. 25

Hákon konungr tók þar skip þau, er uppi hafði fjarat, er átt höfðu Eiríks synir, ok lét draga á land upp. Þar lét Hákon konungr leggja Egil ullserk í skip ok með honum alla þá menn, er af þeira liði höfðu fallit; lét bera þar at jörð ok grjótt. Hákon konungr lét ok fleiri skip upp 30 setja ok bera á valinn, ok sér þá hauga enn fyrir sunnan Fræðarberg. Hávir bautasteinar standa hjá haugi Egils ullserks.

(Af Heimskringla.)

2. Pálnatoke ved kong Haralds gravøl.

Eptir þat er Sveinn er konungr orðinn, þótti þá honum þat skylt, sem öllum öðrum konungum, at erfa föður sinn fyrir enar þriðju vetrnætr. Hann ætlar nú þegar at hafa þessa veizlu ok fresta því ekki lengr. Hann býðr fyrstum
 5 Pálnatóka, fóstura sínum, til erfis þess, ok þeim Fjónbyggjum, vinum hans ok frændum. En Pálnatóki svarar því svá, at hann lézk eigi lagi mundu á koma, fyrir þær vetrnætr, er næstar váru, at koma til boðsins; «er þat komit til eyrna mér», segir hann, «er mér þykkir stórtíðindum sæta, at
 10 Stefnir mágr minn, Bretlands jarl, sé andaðr, ok verð ek þangat at fara nauðsynliga, því at ek á at hafa þat ríki eptir hans dag». Ok er Pálnatóki þykkir eigi koma mega til erfisins, þá eyddisk nú erfisgørðin fyrir konunginum, fyrir því at hann vill fyrir hotvetna fram, at fósturi hans
 15 sé at boðinu.

Pálnatóki ferr nú ór landi í braut of haustit með skipalið sitt; ok áðr en hann færi, þá lætr hann þar til eptir Áka son sinn at ráða búum sínum þar á Fjóni ok öllu því, er hann átti þar, ok bað honum virkða við kon-
 20 unginn Svein, áðr þeir skilði, ok hét konungr því Pálnatóka, at hann skyldi veita Áka ena beztu umsjá, ok þat sama endi hann. Síðan rézk Pálnatóki í braut ok ferr, þar til er hann kómr til Bretlands, ok tekr við ríki því, er Stefnir mágr hans hafði átt ok Björn enn brezki,
 25 ok liðu af þau misseri en næstu. Ok um sumarit eptir þá sendir Sveinn konungr orð til Bretlands, at Pálnatóki skyldi koma þangat at boði hans ok svá mikit lið með honum, sem hann vildi haft hafa, ok vill konungr nú erfa föður sinn. Þeir váru tólf saman sendimenn konungsins,
 30 ok var nær at því komit, er Pálnatóki skyldi þaðan búask. Hann svarar ok biðr konung þökk hafa fyrir boð sitt; «en þannig er nú til farit, at á mér liggr þyngð nokkur, ok þykkjumk ek eigi færr vera at svá búnu; þat fylgir ok, at ek á hér myklu meiri fjölskyldi umb at vera, en ek mega

frá fara at svá búnu þessi misseri». Hann telsk nú undan um fðrina á alla vega, ok fara þeir við þat heim konungs menn ok segja honum svá búit. Ok er þeir váru í braut farnir, þá hvarf af Pálnatóka þyngð ǫll. Ok nú lætr konungrinn líða þat haust erfisgørðina, ok líðr af sá vetr ok 5 þat sumar. Ok nú var svá komit, at Sveinn mátti eigi þykkja gildir konungr, ef hann skyldi eigi erfa fðður sinn fyrir enar þriðju vetrnætr, ok vill konungr nú at vísu eigi láta undan bera. Hann sendir nú ena sǫmu tólf menn á fund Pálnatóka, fðstra síns, at bjóða honum enn, sem fyrr, 10 til boðsins, ok lézk nú mundu leggja reiði á hann mykla, ef hann færi eigi. En Pálnatóki svarar þeim sendimǫnn-um konungsins ok biðr þá heim fara ok segja svá konunginum, at hann búisk svá við at ǫllu um veizluna, sem framast hefir hann fǫng á, at hon verði sem vegligust, 15 en hann kvezk koma mundu til erfisins þat haust. Nú fara þeir heim sendimenn konungs ok segja honum sín ǫrindalok, at Pálnatóka var þangat ván; ok býsk hann nú við boðinu, konungr, ok alt þat, er til skyldi fá, skyldi verða at ǫllu sem vegligast, bæði fyrir tilfanga sakir ok 20 fjǫlmennis. Ok er nú alt albúit at boðinu, ok boðsmenn eru komnir; þá var Pálnatóki eigi kominn, ok leið á daginn mjǫk, ok þar kǫmr, at menn gingu til drykkju um kveldit, ok er mǫnnum skipat í sæti í hǫllinni. Þá er þat sagt, at konungr lætr liggja rúm á enn úæðra bekk í ǫnd- 25 vegi ok hundrað manna utar frá, ok vættir þangat Pálnatóka, fðstra síns, til þess rúms ok hans fðruneytis; ok er þeim þykkir seinkask um kvámu Pálnatóka, þá taka menn þar til drykkju. En nú verðr at segja frá Pálnatóka, at hann býsk heiman ok Björn enn brezki með honum, ok hafa 30 þeir þrjú skip ór landi ok hundrað manna; þar var hálft hvárs í því liði, Danir ok Bretar. Þeir fara síðan, þar til er þeir koma við Danmǫrk; ok þat sama kveld koma þeir í þær stǫðvar, er átti Sveinn konungr, ok leggja þeir skip sín í lægi, þar er þeim þótti atdjúpast vera; þá var 35 allgott veðr á um kveldit. Þannig búa þeir um skipin, at

þeir snúa framstöfnum frá landi ok leggja árar allar í
 hömlur, at þeim skyldi sem skjótast til at taka, ef þeir
 þyrfti bráðungar við. Ok síðan ganga þeir á land upp
 ok fara leiðar sinnar, þar til er þeir koma til konungsins;
 5 ok sitja menn þá við drykkju, er þeir koma þar, ok er
 þetta et fyrsta kveld veizlunnar. Nú gengr Pálnatóki inn
 í hollina ok þar þeir allir eptir honum. Hann gengr
 innar eptir hollinni ok fyrir konunginn; konungr tekr ok
 vel hans máli ok vísar honum til sætis ok ǫllum þeim;
 10 ok sitja þeir nú við drykkju ok eru kátir vel. Ok er þeir
 hafa drukkit of hríð, þá er þess við getit, at Fjölur víkr
 at konunginum ok talar við hann nokkura hríð hljótt.
 Konungrinn brá lit við, ok gæfir rauðan á at sjá ok þrút-
 inn. En maðr er nefndr Arnoddr, hann var kertasveinn
 15 konungs, ok stendr hann frammi fyrir borði hans; honum
 selr Fjölur í hönd eitt skeyti ok mælti, at hann skyldi
 bera þat fyrir hvern mann, er í væri hollinni, alt þar til
 er nokkurr kannaðisk við, at ætti þat sama skeyti. Ok
 eptir því gæfir Arnoddr, sem Fjölur mælti fyrir. Nú
 20 gengr hann fyrst innar eptir hollinni frá háseti konungs-
 ins ok berr þessa ǫr fyrir hvern mann, ok kannask engi
 við, at eigi. Þar kemr enn, er hann ferr utar eptir hollinni
 enum úæðra megin, þar til er hann kemr fyrir Pálnatóka,
 ok spýrr hann eptir, hvárt hann kenni ǫrina. Pálnatóki
 25 svarar: «fyrir hví muna ek eigi kenna skeyti mitt? sel
 mér», segir hann, «því at ek á þat». Þá skorti eigi hljóð
 í hollinni, ok hlýddu menn til, þegar er nokkurr varð til
 at eigna sér ǫrina. Ok nú tekr konungrinn til orða ok
 mælti: «þú Pálnatóki!» segir hann, «hvar skilðisk þú við
 30 þetta skeyti næsta sinni?» Pálnatóki svarar: «opt hefi ek
 þér eptirlátr verit, fóstri! ok ef þér þykkir þat þinn vegr
 meiri, at ek segja þér þat í allmyklu fjölmenni, heldr en
 svá, at færi sé hjá, þá skal þat veita þér: ek skilðumk
 við hana á bogastrengnum, konungr!» segir hann, «þá er
 35 ek skaut í rassinn fǫður þínum ok eptir honum endilǫngum,
 svá at út kom í munninn». «Standið upp allir», segir konungr,

«ok hafið hendr á þeim Pálnatóka ok fǫrunautum hans ok drepi þá alla, fyrir því at nú er niðr slegit allri vináttu milli okkar Pálnatóka ok ǫllum góða þeim, er með okkr hefir verit». Ok nú spretta upp allir menn í hǫllinni, ok gærisk nú eigi alt alkyrra. Pálnatóki fær brugðit sverði 5 sínu ok lætr sér þat verða fyrst á vegi, at hann hæggr til Fjǫlnis, frænda síns, ok klýfr hann í herðar niðr. En svá á Pálnatóki sér marga vini innan hirðar, at engi vildi vápn á hann bera, ok kómusk þeir út allir ór hǫllinni nema einn maðr brezkr af liði Bjarnar. Pálnatóki mælti, 10 þá er þeir váru út komnir, ok sagt var, at saknat var eins manns af liði Bjarnar, ok segir, at «eigi var minna at ván en svá, ok fǫru vér nú ofan sem skjótast til skipa várra, fyrir því at nú er engi annarr á gerr». Björn svarar: «eigi mundir þú svá renna frá þínum manni», segir hann, 15 «ef þú ættir minn hlut, ok eigi skal ek heldr ok», segir hann, ok snýr hann nú inn aptr þegar í hǫllina; ok er hann kómr inn, þá kasta þeir enum brezka manni yfir hǫfuð sér ok hǫfðu nær í sundr rifinn, svá mátti at kveða; ok þá verðr Björn varr við ok fær tekit hann ok fleygir 20 honum upp á bak sér ok hleypr út síðan, ok fara þeir nú ofan til skipa sinna, ok gærði Björn þetta mest til ágætis sér, en vita þóttisk hann, at maðr mundi dauðr vera, ok svá varð, at maðrinn lézk, ok hafði Björn hann með sér, ok hljópu nú út á skip sín ok fellu þegar við árar; 25 en þá var á niðmyrkr mikit um náttina ok logn, ok komask þeir svá undan, þeir Pálnatóki ok Björn, ok nema hvergi staðar, áðr en þeir koma heim til Bretlands. En konungrinn ferr nú heim til hallarinnar ok alt liðit með honum, ok fá nú ekki at gørt þat, er þeir vildu, ok unðu 30 við et versta. Taka þeir nú síðan ok drekka erfit, en eptir þat ferr hverr heim þaðan til sinna heimkynna.

(Af Jómsvíkinga saga.)

3. Svolder-slaget.

Sveinn konungr tjúguskegg átti Sigríði hina stórráðu. Sigríðr var hinn mesti úvin Óláfs konungs Tryggvasonar ok fann þat til saka, at Óláfr konungr hafði slitit einkamálum við hana ok lostit hana í andlit. Hon eggjaði mjök Svein
 5 konung til at halda orrostu við Óláf konung Tryggvason, ok kom hon svá sínum fortölum, at Sveinn konungr var fullkominn at gera þetta ráð. Ok snemma um várit sendi Sveinn konungr menn austr í Svíþjóð á fund Óláfs Svíakonungs, mágs síns, ok Eiríks jarls ok lét segja þeim,
 10 at Óláfr Noregs konungr hafði leiðangr úti ok ætlaði at fara um sumarit til Vindlands. Fylgði þat orðsending Danakonungs, at þeir Svíakonungr ok Eiríkr jarl skyldi her úti hafa ok fara til móts við Svein konung, skyldu þeir þá allir samt leggja til orrostu við Óláf konung Tryggva-
 15 son. En Óláfr Svíakonungr ok Eiríkr jarl váru þessar ferðar albúnir ok drógu þá saman skipaher mikinn af Svía- veldi, fóru því liði suðr til Danmerkr ok kómu þar svá, at Óláfr konungr Tryggvason hafði áðr austr siglt. Þeir Svíakonungr ok Eiríkr jarl heldu til fundar við Danakon-
 20 ung, ok hófðu þá allir saman úgrynni hers.

Sveinn konungr, þá er hann hafði sent eptir herinum, þá sendi hann Sigvalda jarl til Vindlands at njósna um ferð Óláfs konungs Tryggvasonar ok gildra svá til, at fundr þeira Sveins konungs mætti verða. Ferr þá Sig-
 25 valdi jarl leið sína ok kom fram á Vindlandi, fór til Jóms- borgar ok síðan á fund Óláfs konungs Tryggvasonar. Váru þar mikil vináttumál þeira á meðal, kom jarl sér í hinn mesta kærleik við Óláf konung. Ástríðr kona jarls, dóttir Burizleifs konungs, var vin mikill Óláfs konungs, ok var
 30 þat mjök af hinum fyrrum tengðum, er Óláfr konungr hafði átt Geiru systur hennar. Sigvaldi jarl var maðr vitr ok ráðugr; en er hann kom sér í ráðagerð við Óláf kon- ung, þá dvalði hann mjök ferðina hans austan at sigla ok

fann til þess mjök ýmsa hluti. En lið Óláfs konungs lét geysi illa, ok váru menn mjök heimfúsir, er þeir lágu al-
búnir, en veðr byrvæn. Sigvaldi jarl fekk njósn leyniliga af Danmörk, at þá var austan kominn herr Svíakonungs, ok Eiríkr jarl hafði þá ok búinn sinn her, ok þeir höfð- 5
ingjarnir mundu þá koma austr undir Vindland, ok þeir höfðu á kveðit, at þeir mundu bíða Óláfs konungs við ey þá, er Svölör heitir, svá þat, at jarl skyldi svá til stilla, at þeir mætti þar finna Ólaf konung.

Þá kom þati nakkvarr til Vindlands, at Sveinn Dana- 10
konungr hefði her úti, ok gerðisk brátt sá kurr, at Sveinn Danakonungr myndi vilja finna Ólaf konung. En Sigvaldi jarl segir konungi: «ekki er þat ráð Sveins konungs at leggja til bardaga við þik með Danaher einn saman, svá mikinn her sem þér hafið. En ef yör er nakkvarr grunr á 15
því, at úfriðr myndi fyrir, þá skal ek fylgja yör með mínu liði, ok þótti þat styrkr vera fyrir hvar sem Jómsvíkingar fylgðu höfðingjum; mun ek fá þér ellifu skip vel skipuð». Konungr játti þessu. Var þá lítit veðr ok hagstæft, lét konungr þá leysa flotann ok blása til brottlogu. Drógu 20
menn þá segl sín, ok gengu meira smáskipin öll, ok sigldu þau undan á haf út. En jarl sigldi nær konungs-
skipinu ok kallaði til þeira, bað konung sigla eptir sér: «mér er kunnast», segir hann, «hvar djúpast er um eyja-
sundin, en þér munuð þess þurfa með þau en stóru skipin». 25
Sigldi þá jarl fyrir með sínum skipum. Hann hafði ellifu skip, en konungr sigldi eptir honum með sínum stórskipum, hafði hann ok þar ellifu skip, en allr annarr herrinn sigldi út á hafit. En er Sigvaldi jarl sigldi utan at Svölör, þá ræri í móti þeim skúta ein. Þeir segja jarli, at herr Dana- 30
konungs lá þar í höfninni fyrir þeim. Þá lét jarl hlaða seglunum, ok róa þeir inn undir eyna.

Sveinn Danakonungr ok Óláfr Svíakonungr ok Eiríkr jarl váru þar þá með allan her sinn; þá var fagrt veðr ok bjart sólskin. Gengu þeir nú upp á hólminn allir höfð- 35

ingjar með miklar sveitir manna ok sá, er skipin sigldu
 út á hafit mjök mǫrg saman. Ok nú sjá þeir, hvar siglir
 eitt mikit skip ok glæsiligt; þá mæltu báðir konungarnir:
 «þetta er mikit skip ok ákafliga fagrt, þetta mun vera
 5 Ormrinn langi». Eiríkr jarl svarar ok segir: «ekki er þetta
 Ormr hinn langi». Ok svá var, sem hann sagði, þetta
 skip átti Eindriði af Gimsum. Lítlu síðar sá þeir, hvar
 annat skip sigldi miklu meira en hit fyrra. Þá mælti
 Sveinn konungr: «hræddr er Óláfr Tryggvason nú, eigi
 10 þorir hann at sigla með höfuð á skipi sínu». Þá segir
 Eiríkr jarl: «ekki er þetta konungs skip, kenni ek þetta
 skip ok seglit, því at stafat er seglit, þat á Erlingr Skjálgs-
 son; látum sigla þá, bætra er oss skarð ok missa í flota
 Óláfs konungs en þetta skip þar svá búit». En stundu
 15 síðar sá þeir ok kendu skip Sigvalda jarls, ok viku þau
 þannug at hólmanum. Þá sá þeir, hvar sigldu þrjú skip,
 ok ~~var~~ eitt mikit skip. Mælti þá Sveinn konungr, biðr þá
 ganga til skipa sinna, segir, at þar ferr Ormrinn langi.
 Eiríkr jarl mælti: «mǫrg hafa þeir önnur stór skip ok
 20 glæsilig en Orm hinn langa, bíðum enn». Þá mæltu mjök
 margir menn: «eigi vill Eiríkr jarl nú berjask ok hefna
 fœður síns; þetta er skömm mikil, svá at spyrjask mun
 um öll lönd, ef vér liggjum hér með jafnmiklu liði, en
 Óláfr konungr sigli á hafit út hér hjá oss sjálfum». En
 25 er þeir höfðu þetta talat um hríð, þá sá þeir, hvar sigldu
 fjögur skip, ok eitt af þeim var dreki allmikill ok mjök gull-
 búinn. Þá stóð upp Sveinn konungr ok mælti: «hátt mun
 Ormrinn bera mik í kveld, honum skal ek stýra». Þá
 mæltu margir, at Ormrinn var furðu mikit skip ok frítt,
 30 ok rausn mikil at láta gera slíkt skip. Þá mælti Eiríkr
 jarl, svá at naðkvarir menn heyrðu: «þótt Óláfr konungr
 hefði ekki meira skip en þetta, þá myndi Sveinn konungr
 þat aldri fá af honum með einn saman Danaher». Dreif
 þá fólkit til skipanna, ok ráku af tjöldin ok ætluðu at
 35 búask skjótliga. En er höfðingjar ræddu þetta milli sín,

sem nú er sagt, þá sá þeir, hvar sigldu þrjú skip allmikil ok hit fjórða síðast, ok var þat Ormrinn langi. En þá hin stóru skip, er áðr höfðu siglt, ok þeir hugðu, at Ormrinn væri, þat var hit fyrri Traninn, en hit síðara Ormrinn skammi. En þá er þeir sá Orminn langa, kendu allir, 5 ok mælti þá engi í mót, at þar myndi sigla Óláfr Tryggvason; gengu þá til skipanna ok skipuðu til atlogunnar. Váru þat einkamál þeira höfðingja, Sveins konungs, Óláfs konungs, Eiríks jarls, at sinn þriðjung Noregs skyldi eignask hverr þeira, ef þeir feldi Ólaf konung Tryggvason; 10 en sá þeira höfðingja, er fyrst gengi á Orminn, skyldi eignask alt þat hlutskipti, er þar fengisk, ok hverr þeira þau skip, er sjálfr hryði. Eiríkr jarl hafði barða einn geysi mikinn, er hann var vanr at hafa í víking; þar var skegg á ofanverðu barðinu hvárutveggja, en niðr frá járn- 15 sponng þykk ok svá breið sem barðit, ok tók alt í sjá ofan. Þá er (þeir) Sigvaldi jarl røru inn undir hólmann, þá sá þat þeir Þorkell dyðrill af Trananum ok aðrir skipstjórnarmenn, þeir er með honum fóru, at jarl sneri skipum undir hólmann; þá hlóðu þeir ok seglum ok røru eptir 20 honum ok kølluðu til þeira, spurðu, hví þeir fóru svá. Jarl segir, at hann vill bíða Óláfs konungs: «ok er meiri ván, at úfriðr sé fyrir oss». létu þeir þá fljóta skipin, þar til er Þorkell nefja kom með Orminn skamma ok þau þrjú skip, er honum fylgðu. Ok váru þeim sögð hin 25 somu tíðindi; hlóðu þeir þá ok sínum seglum ok létu fljóta ok biðu Óláfs konungs. En þá er konungrinn sigldi inn at hólmanum, þá røri allr herrinn út á sundit fyrir þá. En er þeir sá þat, þá báðu þeir konunginn sigla leið sína, en leggja eigi til orrostu við svá mikinn her. Kon- 30 ungr svarar hátt ok stóð upp í lyptingunni: «láti ofan seglit, ekki skulu mínir menn hyggja á flótta, ek hefi aldri flýit í orrostu; ráði guð fyrir lífi mínu, en aldri mun ek á flótta leggja». Var svá gert, sem konungr mælti.

Óláfr konungr lét blása til samlögu öllum skipum sínum. Var konungs skip í miðju liði, en þar á annat borð Ormrinn skammi, en á annat borð Traninn. En þá er þeir tóku at tengja stafna á Orminum langa ok Orminum skamma, ok er konungr sá þat, kallaði hann hátt, bað þá leggja fram betr hit mikla skipit ok láta þat eigi aptast vera allra skipa í herinum. Þá svarar Úlfr hinn rauði: «ef Orminn skal því lengra fram leggja, sem hann er tengri en önnur skip, þá mun ávint verða um sexin í 10 dag». Konungr segir: «eigi vissi ek, at ek ætta stafnbúann bæði rauðan ok ragan». Úlfr svarar: «ver þú eigi meir baki lyptingina, en ek mun stafninn». Konungr helt á boga ok lagði or á streng ok sneri at Úlfi. Úlfr mælti: «skjót annan veg, konungr! þannig sem meiri er þörf; 15 þér vinn ek þat, er ek vinn».

Óláfr konungr stóð í lyptingu á Orminum, þar hann hátt mjök; hann hafði gyltan skjöld ok gullroðinn hjálm, var hann auðkendr frá öðrum mönnum, hann hafði rauðan kyrtil stuttan utan um brynju. En er Óláfr konungr sá, 20 at riðluðusk flokkarnir, ok upp váru sett merki fyrir höfðingjum, þá spurði hann: «hverr er höfðingi fyrir liði því, er gegn oss er?» Honum var sagt, at þar var Sveinn konungr tjúguskegg með Danaher. Konungr svarar: «ekki hræðumk vér bleyður þær, engi er hugr í Dönum. En 25 hverr höfðingi fylgir þeim merkjum, er þar eru út ífrá á hægri veg?» Honum var sagt, at þar var Óláfr konungr með Svíaheir. Óláfr konungr segir: «betra væri Svíum heima at sleikja um blótbolla sína en ganga á Orminn undir vápn yður. En hverir eigu þau hin stóru skip, er 30 þar liggja út á bakborða Dönum?» «Þar er», segja þeir, «Eiríkr jarl Hákonarson». Þá svarar Óláfr konungr: «hann mun þykkjask eiga við oss skapligan fund, ok oss er ván snarprar orrostu af því liði; þeir eru Norðmenn, sem vér erum».

35 Síðan greiða konungar atróðr. Lagði Sveinn konungr sitt skip móti Orminum langa, en Óláfr konungr sænski

lagði út frá ok stakk stofnum at yzta skipi Óláfs konungs Tryggvasonar, en þórum megin Eiríkr jarl. Tóksk þar þá hörð orrosta. Sigvaldi jarl lét skotta við sín skip ok lagði ekki til orrostu. *hinc*

Þessi orrosta var hin snarpasta ok allmannskœð. 5
 Frambyggjar á Orminum langa ok Orminum skamma ok Trananum, fœrðu akkeri ok stafnljá í skip Sveins konungs, en áttu vápnin at bera niðr undir fœtr sér; hruðu þeir ǫll þau skip, er þeir fengu haldit. En konungrinn Sveinn ok þat lið, er undan komsk, flýði á ǫnnur skip, ok því næst 10 lögðu þeir frá ór skotmáli. Ok fór þessi herr svá, sem gat Óláfr konungr Tryggvason. Þá lagði þar at í staðinn Óláfr Svíakonungr; ok þegar er þeir kómu nær stórskipum, þá fór þeim sem hinum, at þeir létu lið mikit ok sum skip sín, ok lögðu frá við svá búit. En Eiríkr jarl síbyrði 15 Barðanum við hit yzta skip Óláfs konungs, ok hrauð hann þat ok hjó þegar þat ór tengslum, en lagði þá at því, er þar var næst, ok barðisk, til þess er þat var hroðit. Tók þá liðit at hlaupa af hinum smærum skipunum ok upp á stórskipin. En Eiríkr jarl hjó hvert ór tengslunum, svá 20 sem hroðit var. En Danir ok Svíar lögðu þá í skotmál ok ǫllum megin at skipum Óláfs konungs, en Eiríkr jarl lá ávalt síbyrt við skipin ok átti hoggorrostu. En svá sem menn fellu á skipum hans, þá gengu aðrir upp í staðinn, Danir ok Svíar. Þá var orrosta hin snarpasta, ok fell 25 þá mjök liðit, ok kom svá at lykðum, at ǫll váru hroðin skip Óláfs konungs Tryggvasonar nema Ormrinn langi; var þar þá alt lið á komit, þat er vígt var hans manna. Þá lagði Eiríkr jarl Barðanum at Orminum langa síbyrt, ok var þar hoggorrosta. 30

Eiríkr jarl var í fyrirrúmi á skipi sínu, ok var þar fylkt með skjaldborg. Var þá bæði hoggorrosta ok spjótum lagit ok kastat ǫllu því, er til vápa var, en sumir skutu bogaskoti eða handskoti. Var þá svá mikill vápnaburðr á Orminn, at varla mátti hlífum við koma, er svá þýkt flugu 35 spjót ok ǫrvar; því at ǫllum megin lögðu herskip at Orm-

inum. En menn Óláfs konungs váru þá svá óðir, at þeir hljópu upp á borðin til þess at ná með sverðshoggum at drepa fólkit. En margir lögðu eigi svá undir Orminn, at þeir vildi í hoggorrostu vera. En Óláfs menn gengu flestir
5 út af borðunum ok gáðu eigi annars, en þeir berðisk á sléttum velli, ok ~~sukku~~ niðr með vápnum sínum.

Einarr þambarskelfir var á Orminum aptr í krapparúmi; hann skaut af boga ok var allra manna harðskeytastr. Einarr skaut at Eiríki jarli ok laust í stýrishnakkann fyrir
10 ofan höfuð jarli, ok gekk alt upp á reyrböndin. Jarl leit til ok spurði, ef þeir vissi, hverr þar skaut. En jafnskjótt kom qnnur qr, svá nær jarli, at flaug milli síðunnar ok handarinnar, ok svá aptr í höfðafjölina, at langt stóð út broddrinn. Þá mælti jarl við þann mann, er sumir nefna
15 Finn, en sumir segja, at hann væri finskr, sá var hinn mesti bogmaðr: «skjóttu mann þann hinn mikla í krapparúminu!» Finn skaut, ok kom qrin á boga Einars miðjan, í því bili er Einarr dró hit þriðja sinn bogann. Brast þá boginn í tvá hluti. Þá mælti Óláfr konungr: «hvat brast
20 þar svá hátt?» Einarr svarar: «Noregr ór hendi þér, konungr!» «Eigi mun svá mikill brestr orðinn», segir konungr, «tak boga minn ok skjót af», ok kastaði boganum til hans. Einarr tók bogann ok dró þegar fyrir odd qrv-
arinnar ok mælti: «ofveykr, ofveykr allvalds bogi!» ok
25 kastaði aptr boganum; tók þá skjöld sinn ok sverð ok barðisk.

Óláfr konungr Tryggvason stóð í lyptingu á Orminum ok skaut optast um daginn, stundum bogaskoti, en stundum gaflökum ok jafnan tveim senn. Hann sá fram á skipit
30 ok sá sína menn reiða sverðin ok hoggva títt, ok sá, at illa bitu; mælti þá hátt: «hvárt reiði þér svá slæliga sverðin, er ek sé, at ekki bíta yðr?» Maðr svarar: «sverð vár eru slæ ok brotin mjök». Þá gekk konungr ofan í fyrirrúmit ok lauk upp hásætiskistuna, tók þar ór mǫrg
35 sverð hvǫss ok fekk mǫnnum. En er hann tók niðr hinni

hægri hendi, þá sá menn, at blóð rann ofan undan bryn-
stúkunni; en engi vissi, hvar hann var sárr.

Mest var vörnin á Orminum ok mannskæðust af
fyrirrámsmönnum ok stafnbúum; þar var hváttveggja valit
mest mannfólkit ok hæst borðin. En lið fell fyrst um 5
mitt skipit. Ok þá er fát stóð upp manna um sigluskeið,
þá réð Eiríkr jarl til uppgöngunnar ok kom upp á Orminn
við fimtánda mann. Þá kom í móti honum Hyrningr, mágr
Óláfs konungs, með sveit manna, ok varð þar hinn harðasti
bardagi, ok lauk svá, at jarl hrökk ofan aptr á Barðann; 10
en þeir menn, er honum höfðu fylgt, fellu sumir, en sumir
váru særðir. Þá varð enn hin snarpasta orrosta, ok fellu
þá margir menn á Orminum. En er þyntisk skipan á
Orminum til varnarinnar, þá réð Eiríkr jarl annat sinn til
uppgöngu á Orminn. Varð þá enn hörð viðtaka. En er 15
þetta sá stafnbúar á Orminum, þá gengu þeir aptr á skipit
ok snúask til varnar móti jarli ok veita harða viðtöku.
En fyrir því at þá var svá mjök fallit lið á Orminum, at
viða váru auð borðin, tóku þá jarls menn viða upp at
ganga. En alt þat lið, er þá stóð upp til varnar á Orm- 20
inum, sótti aptr á skipit, þar sem konungr var.

Kolbjörn stallari gekk upp í lypting til konungs; þeir
höfðu mjök líkan klæða búnað ok vápna, Kolbjörn var ok
allra manna mestr ok fríðastr. Varð nú enn í fyrirráminu
hin snarpasta orrosta. En fyrir þá sök at þá var svá 25
mikit fólk komit upp á Orminn af liði jarls, sem vera
mátti á skipinu, en skip hans logðu at öllum megin utan
at Orminum, en lítit fjölmenni til varnar móti svá miklum
her, nú þótt þeir menn vært bæði sterkir ok fræknir, þá
fellu nú flestir á lítilli stundu. En Óláfr konungr sjálf 30
ok þeir Kolbjörn báðir hljópu þá fyrir borð ok á sitt borð
hvárr. En jarls menn höfðu lagt utan at smáskútur ok
drápu þá, er á kaf hljópu. Ok þá er konungr sjálf hafði
á kaf hlaupit, vildu þeir taka hann höndum ok færa Eiríki
jarli. En Óláfr konungr brá yfir sik skildinum ok steypðisk 35
í kaf; en Kolbjörn stallari skaut undir sik skildinum ok

slags

hlífði sér svá við spjótum, er lagt var af skipum þeim, er undir lágu, ok fell hann svá á sjáinn, at skjoldrinn varð undir honum, ok komsk hann því eigi í kaf svá skjótt, ok varð hann handtekinn ok dreginn upp í skútuna, ok hugðu 5 þeir, at þar væri konungrinn. Var hann þá leiddr fyrir jarl. En er þess varð jarl varr, at þar var Kolbjörn, en eigi Óláfr konungr, þá váru Kolbirni grið gefin. En í þessi svipan hljópu allir fyrir borð af Orminum, þeir er þá váru á lífi Óláfs konungs menn; ok segir Hallfreðr vandræða- 10 skáld, at Þorkell nefja, konungs bróðir, hljóp síðast allra manna fyrir borð.

Svá var fyrr ritit, at Sigvaldi jarl kom til foruneytis við Ólaf konung í Vindlandi ok hafði tíu skip, en þat hit ellifta, er á váru menn Ástríðar konungsdóttur, konu jarls. 15 En þá er Óláfr konungr hafði fyrir borð hlaupit, þá æpði herrinn allr sigröp, ok þáustu þeir árum í sjá Sigvaldi jarl ok hans menn ok røru til bardaga. En sú Vinda-snekkjan, er menn Ástríðar váru á, røri brott ok aptr undir Vindland, ok var þat þegar ræða margra manna, at Óláfr 20 konungr myndi steypit hafa af sér brynjunni í kaf ok kafat út ~~undan~~ langskipunum, lagizk síðan til Vindasnekkjunnar, ok hefði menn Ástríðar flutt hann til lands. Ok eru þar margar frásagnir um ferðir Óláfs konungs gørvar síðan af sumum mönnum. En hvern veg sem þat hefir verit, þá 25 kom Óláfr konungr Tryggvason aldregi síðan til ríkis í Noregi.

(Af Heimskringla.)

4. Olaf den hellige og hans halvbrødre.

Óláfr, sonr Haralds ens grenská, lagði undir sik ríki. Hann tók veizlugjöld norðan ór Dolum ok víða um Heiðmørk ok sneri þá út aptr á Raumaríki ok þá vestr á Haða-

land. Þann vetr andaðisk Sigurðr sýr, mágr hans. Þá sneri Óláfr konungr á Hringaríki, ok gærði Ásta, móðir hans, veizlu mikla í móti honum. Bar þá Óláfr einn konungsnafn í Noregi.

Svá er sagt, at Óláfr konungr var á veizlunni með 5 Ástu móður sinni, at hon leiddi fram börn sín ok sýndi honum. Konungrinn setti á kné sér Guthorm bróður sinn, en á annat kné Hálfðan bróður sinn. Konungrinn sá á sveinana; þá yglisk hann ok leit reiðuliga til þeira. Þá glúpnuðu sveinarnir. Þá bar Ásta til hans enn yngsta 10 son sinn, er Haraldr hét; þá var hann þrúvetr. Konungrinn yglisk á hann; en sveinninn sá upp í móti honum. Þá tók konungr í hár sveininum ok kipði; sveinninn tók upp í kanpinn konunginum ok hnykði. Þá mælti konungrinn: „hefnisámr muntu síðar, frændi!“ Annan dag reik- 15 aði konungr úti um bœinn ok Ásta móðir hans með honum. Þá gengu þau at tjörn nakkvarri. Þar váru þá sveinarnir synir Ástu ok léku sér, Guthormr ok Hálfðan. Þar váru gervir bœir stórir ok kornhlöður stórar, naut mǫrg ok sauðir; þat var leikr þeira. Skamt þaðan frá við tjörnina 20 hjá leirvík nakkvarri var Haraldr ok hafði þar tréspánu, ok flutu þar við landit margir. Konungrinn spurði hann, hvat þat skyldi. Hann kvað, þat vera herskip sín. Þá hló konungr at ok mælti: „vera kann, frændi! at þar komi, at þú ráðir fyrir skipum“. Þá kallaði konungr þangat Hálf- 25 ðan ok Guthorm. Þá spurði hann Guthorm: „hvat vildir þú flest eiga, frændi?“ „Akra“, segir hann. Konungr mælti: „hversu víða akra myndir þú eiga vilja?“ Hann svarar: „þat vilda ek, at nesit þetta væri alt sáit hvert sumar, er út gengr í vatnit“. En þar stóðu tíu bœir. 30 Konungrinn svarar: „mikit korn mætti þar á standa“. Þá spurði hann Hálfðan, hvat hann vildi flest eiga. „Kýr“, segir hann. Konungr spurði: „hversu margar vildir þú kýr eiga?“ Hálfðan segir: „þá er þær gengi til vats, skyldu þær standa sem þykst umhverfis vatnit“. Konungr- 35 inn svarar: „bú stór vilið it eiga; þat er glíkt feðr ykkrum“.

Þá spyrr konungr Harald: «hvat vildir þú flest eiga?» Hann svarar: «húskarla», segir hann. Konungr mælti: «hvé marga villdu þá eiga?» Hann svarar: «þat vilda ek, at þeir æti at einu máli kýr Hálfðanar bróður míns».

5 Konungr hló at ok mælti til Ástu: «hér muntu konung upp fœða, móðir!» Eigi er þá getit fleiri orða þeira.

(Af Heimskringla.)

55-107

5. Kong Harald og Islændingen.

Maðr hét Auðun, vestfirzkr at kyni ok félítill; hann fór utan vestr þar í fjórðum með umbráði Þorsteins búanda góðs ok Þórið stýrimanns, er þar hafði þegit vist of
10 vetrinn með Þorsteini. Auðun var ok þar ok starfaði fyrir honum Þóri, ok þá þessi laun af honum: utanferðina ok hans umsjá. Hann Auðun lagði mestan hluta fjár þess, er var, fyr móður sína, áðr hann stigi á skip, ok var kveðit á þriggja vetra björg. Ok nú fara þeir utan heðan ok
15 fersk þeim vel, ok var Auðun of vetrinn eptir með Þóri stýrimanni; hann átti bú á Mæri. Ok um sumarit eptir fara þeir út til Grænlands ok eru þar of vetrinn. Þess er (við) getit, at Auðun kaupir þar bjarndýri eitt, gørsimi mikla, ok gaf þar fyrir alla eigu sína. Ok nú of sumarit
20 eptir þá fara þeir aptr til Noregs ok verða vel reiðfara; hefir Auðun dýr sitt með sér ok ætlar nú at fara suðr til Danmerkr á fund Sveins konungs ok gefa honum dýrit. Ok er hann kom suðr í landit, þar sem konungr var fyrir, þá gengr hann upp af skipi ok leiðir eptir sér dýrit ok
25 leigir sér herbergi. Haraldi konungi var sagt brátt, at þar var komit bjarndýri, gørsimi mikil, «ok á íslenzkr maðr». Konungr sendir þegar menn eptir honum, ok er Auðun kom fyrir konung, kveðr hann konung vel; konungr tók vel kveðju hans ok spurði síðan: «áttu gørsimi mikla, í

bjarndýri?» Hann svarar ok kvezk eiga dýrit eitthvert. Konungr mælti: «villtu selja oss dýrit við slíku verði, sem þú keyptir?» Hann svarar: «eigi vil ek þat, herra!» «Villtu þá», segir konungr, «at ek gefa þér tvau verð slík, ok mun þat réttara, ef þú hefir þar við gefit alla þína 5 eigu». «Eigi vil ek þat, herra!» segir hann. Konungr mælti: «villtu gefa mér þá?» Hann svarar: «eigi, herra!» Konungr mælli: «hvat villtu þá af göra?» Hann svarar: «fara», segir hann, «til Danmerkr ok gefa Sveini konungi». Haraldr konungr segir: «hvárt er, at þú ert maðr svá úvitr, at þú 10 hefir eigi heyrt úfrið þann, er í milli er landa þessa, eða ætlar þú giptu þína svá mikla, at þú munir þar komask með gersimar, er aðrir fá eigi komizk klakklaust, þó at nauðsyn eigi til?» Auðun svarar: «herra! þat er á yðru valdi, en øngu játum vér qðru en þessu, er vér höfum áðr 15 ætlat». Þá mælti konungr: «hví mun eigi þat til, at þú farir leið þína, sem þú vill, ok kom þá til mín, er þú ferr aptr, ok seg mér, hversu Sveinn konungr launar þér dýrit, ok kann þat vera, at þú sér gæfumaðr». «Því heit ek þér», sagði Auðun. 20

Hann ferr nú síðan suðr með landi ok í Vík austr ok þá til Danmerkr; ok er þá uppi hverr penningr fjárins, ok verðr hann þá biðja matar bæði fyr sik ok fyr dýrit. Hann kœmr á fund ármanns Sveins konungs, þess er Áki hét, ok bað hann vista nækkverra bæði fyr sik ok fyr dýrit: 25 «ek ætla», segir hann, «at gefa Sveini konungi dýrit». Áki lézk selja myndu honum vistir, ef hann vildi. Auðun kvezk ekki til hafa fyrir at gefa; «en ek vilda þó», segir hann, «at þetta kvæmisk til leiðar, at ek mætta dýrit fœra konungi». «Ek mun fá þér vistir, sem it þurfið til kon- 30 ungs fundar; en þar í móti vil ek eiga hálf dýrit, ok máttu á þat líta, at dýrit mun deyja fyrir þér, þars it þurfuð vistir miklar, en fé sé farit, ok er búið við, at þú hafir þá ekki dýrsins». Ok er hann lítr á þetta, sýnisk honum nokkvat eptir sem ármaðrinn mælti fyrir honum, 35 ok sættask þeir á þetta, at hann selr Áka hálf dýrit, ok

skal konungr síðan meta alt saman. Skulu þeir fara báðir nú á fund konungs, ok svá gera þeir; fara nú báðir á fund konungs ok stóðu fyrir borðinu. Konungr íhugaði, hverr þessi maðr myndi vera, er hann kendi eigi, ok mælti 5 síðan til Auðunar: «hverr ertu?» segir hann. Hann svarar: «ek em íslenzkr maðr, herra», segir hann, «ok kominn nú utan af Grænlandi, ok nú af Noregi, ok ætlaðak at færa yðr bjarndýr þetta; keyptak þat með allri eigu minni, ok nú er þó á orðit mikit fyrir mér; ek á nú hálf t dýrit», 10 ok segir konungi síðan, hversu farit hafði með þeim Áka ármanni hans. Konungr mælti: «er þat satt, Áki! er hann segir?» «Satt er þat», segir hann. Konungr mælti: «ok þótti þér þat til liggja, þar sem ek settak þik mikinn mann, at hepta þat eða tálma, er maðr gerdisk til at færa mér 15 gersimi, ok gaf fyrir alla eign, ok sá þat Haraldr konungr at ráði at láta hann fara í friði, ok er hann várr úvinr? Hygg þú at þá, hve sannligt þat var þinnar handar, ok þat væri makligt, at þú værir drepinn; en ek mun nú eigi þat gera, en braut skaltu fara þegar ór landinu ok koma 20 aldri aptr síðan mér í augsyn! En þér, Auðun! kann ek slíka þökk, sem þú gefir mér alt dýrit, ok ver hér með mér». Þat þekkisk hann ok er með Sveini konungi um hrið.

Ok er liðu nökkverjar stundir, þá mælti Auðun við 25 konung: «braut fýsir mik nú, herra!» Konungr svarar heldr seint: «hvat villtu þá», segir hann, «ef þú vill eigi með oss vera?» Hann segir: «suðr vil ek ganga». «Ef þú vildir eigi svá gott ráð taka», segir konungr, «þá myndi mér fyrir þykkja í, er þú fýsisk í braut»; ok nú gaf konungr 30 honum silfr mjök mikit, ok fór hann suðr síðan með Rómferlum, ok skipaði konungr til um ferð hans, bað hann koma til sín, er kvæmi aptr. Nú fór hann ferðar sinnar, unz hann kemr suðr í Rómaborg. Ok er hann hefir þar dvalizk, sem hann tíðir, þá ferr hann aptr; tekr þá sótt 35 mikla, gerir hann þá ákaflega magran; gengr þá upp alt féit þat, er konungr hafði gefit honum til ferðarinnar;

tekr síðan upp stafkarls stíg ok biðr sér matar. Hann er þá kollótttr ok heldr úsælligr; hann kemr aptr í Danmörk at páskum, þangat sem konungr er þá staddr; en ei þorði hann at láta sjá sik ok var í kirkjuskoti ok ætlaði þá til fundar við konung, er hann gengi til kirkju um kveldit; 5 ok nú er hann sá konunginn ok hirðina fagrliga búna, þá þorði hann eigi at láta sjá sik. Ok er konungr gekk til drykkju í höllina, þá mataðisk Auðun úti, sem siðr er til Rómferla, meðan þeir hafa eigi kastat staf ok skreppu. Ok nú of aptaninn, er konungr gekk til kveldsöngs, ætlaði 10 Auðun at hitta hann, ok svá mikit sem honum þótti fyrir fyr, jók nú miklu á, er þeir váru druknir hirðmenninir; ok er þeir gengu inn aptr, þá þekði konungr mann ok þóttisk finna, at eigi hafði frama til at ganga fram at hitta hann. Ok nú er hirðin gekk inn, þá veik konungr 15 út ok mælti: «gangi sá nú fram, er mik vill finna; mik grunar, at sá muni vera maðrinn». Þá gekk Auðun fram ok fell til fóta konungi, ok varla kendi konungr hann; ok þegar er konungr veit, hverr hann er, tók konungr í hönd honum Auðuni ok bað hann vel kominn, «ok hefir þú mikit 20 skipazk», segir hann, «síðan vit sámsk»; leiðir hann eptir sér inn, ok er hirðin sá hann, hlógu þeir at honum; en konungr sagði: «eigi þurfu þér at honum at hlæja, því at betr hefir hann sēt fyrir sinni sál heldr en ér». / Þá lét konungr göra honum laug ok gaf honum síðan klæði, ok 25 er hann nú með honum. Þat er nú sagt einhverju sinni of várit at konungr býðr Auðuni at vera með sér á lengðar ok kvezk myndu göra hann skutilsvein sinn ok leggja til hans góða virðing. Auðun segir: «guð þakki yðr, herra! sóma þann allan, er þér vilið til mín leggja; en hitt er 30 mér í skapi at fara út til Íslands». Konungr segir: «þetta sýnisk mér undarliga kosit». Auðun mælti: «eigi má ek þat vita, herra!» segir hann, «at ek hafa hér mikinn sóma með yðr, en móðir mín troði stafkarls stíg út á Íslandi; því at nú er lokit björg þeirri, er ek lagða til, áðr ek færa 35 af Íslandi». Konungr svarar: «vel er mælt», segir hann,

«ok mannliga, ok muntu verða giptumaðr; sjá einn var svá hlutrinn, at mér myndi eigi mislíka, at þú færir í braut heðan; ok ver nú með mér, þar til er skip búask». Hann gærir svá.

5 Einn dag, er á leið várit, gekk Sveinn konungr ofan á bryggjur, ok váru menn þá at, at búa skip til ýmissa landa, í austrveg eða Saxland, til Svíþjóðar eða Noregs. Þá koma þeir Auðun at einu skipi föggu, ok váru menn at, at búa skipit. Þá spurði konungr: «hversu lízk þér, Auðun! á þetta skip?» Hann
10 svarar: «vel, herra!» Konungr mælti: «þetta skip vil ek þér gefa ok launa bjarndýrit». Hann þakkaði gjöfina eptir sinni kunnustu; ok er leið stund, ok skipit var albúit. Þá mælti Sveinn konungr við Auðun: «þó villtu nú á braut, þá mun ek nú ekki letja þik, en þat hefi ek spurt, at ilt er til
15 hafna fyrir landi yðru, ok eru víða eræfi ok hætt skipum; nú brýtr þú ok týnir skipinu ok fénu; lítt sér þat þá á, at þú hafir fundit Svein konung ok gefit honum gersimi». Síðan seldi konungr honum leðrhosu fulla af silfri, «ok ertu þá enn eigi félauss með öllu, þótt þú brjótir skipit,
20 ef þú fær haldit þessu. Verða má svá enn», segir konungr, «at þú týnir þessu fé; lítt nýtr þú þá þess, er þú fannt Svein konung ok gaft honum gersimi». Síðan dró konungr hring af hendi sér ok gaf Auðuni ok mælti: «þó at svá illa verði, at þú brjótir skipit ok týnir fénu, eigi
25 ertu félauss, ef þú kemsk á land; því at margir menn hafa gull á sér í skipsbrotum, ok sér þá, at þú hefir fundit Svein konung, ef þú heldr hringinum; en þat vil ek ráða þér», segir hann, «at þú gefir eigi hringinn, nema þú þykkisk eiga svá mikit gott at launa nökkverjum gögum
30 manni, þá gef þeim hringinn, því at tignum mönnum sómir at þiggja, ok far nú heill!»

Síðan lætr hann í haf ok kemr í Noreg ok lætr flytja upp varnað sinn, ok þurfti nú meira við þat en fyrr, er hann var í Noregi. Hann ferr nú síðan á fund Haralds
35 konungs ok vill efna þat, er hann hét honum, áðr hann fór til Danmerkr, ok kveðr konung vel. Haraldr konungr

tók vel kveðju hans, ok «sezk niðr», segir hann, «ok drekk hér með oss»; ok svá gerir hann. Þá spurði Haraldr konungr: «hverju launaði Sveinn konungr þér dýrit?» Auðun svarar: «því, herra! at hann þá at mér». Konungr sagði: «launat mynda ek þér því hafa; hverju launaði hann enn?» 5 Auðun svarar: «gaf hann mér silfr til suðrgöngu». Þá segir Haraldr konungr: «mörgum mönnum gefr Sveinn konungr silfr til suðrgöngu eða annarra hluta, þótt ekki færi honum gersimar; hvat er enn fleira?» «Hann bauð mér», segir Auðun, «at gærask skutilsveinn hans ok mikinn 10 sóma til mín at leggja». «Vel var þat mælt», segir konungr, «ok launa myndi hann enn fleira». Auðun sagði: «gaf hann mér knörr með farmi þeim, er hingat er bezt varit í Noreg». «Þat var stórmannligt», segir konungr, «en launat mynda ek þér því hafa. Launaði hann því 15 fleira?» Auðun svaraði: «gaf hann mér leðrhösu fulla af silfri ok kvað mik þá eigi félausan, ef ek helda því, þó at skip mitt bryti við Ísland». Konungr sagði: «þat var ágætliga gert, ok þat mynda ek ekki gert hafa; lauss mynda ek þykkjask, ef ek gæfa þér skipit; (hvárt) launaði hann 20 fleira?» «Svá var víst, herra!» segir Auðun, «at hann launaði; hann gaf mér hring þenna, er ek hefi á hendi, ok kvað, svá mega at berask, at ek týnda fénu öllu, ok sagði mik þá eigi félausan, ef ek ætta hringinn, ok bað mik eigi lóga, nema ek ætta nækkverjum tignum manni 25 svá gott at launa, at ek vilda gefa; en nú hefi ek þann fundit, því at þú áttir kost at taka hvárttveggja frá mér, dýrit ok svá líf mitt, en þú lézt mik fara þangat í friði, sem aðrir náðu eigi». Konungr tók við gjöfinni með blíðu ok gaf Auðuni í móti góðar gjafir, áðr en þeir skildisk. 30

X Auðun varði fénu til Íslandsferðar ok fór út þegar um sumarit til Íslands ok þótti vera inn mesti gæfumaðr.

(Af Morkinskinna.)

6. Kongerne Osten og Sigurd.

Eysteinn konungr ok Sigurðr konungr váru einn vetr báðir á veizlu á Upplöndum, ok átti sinn bœ hvárr þeira. En er skamt var milli þeira bœja, er konungar skyldu veizlu taka, þá gerðu menn þat ráð, at þeir skyldu vera 5 báðir samt á veizlu ok sínu sinni at hvárs búum; váru þeir fyrst báðir samt at því búi, er Eysteinn konungr átti. En um kveldit, er menn tóku at drekka, þá var mungát ekki gott, ok váru menn hljóðir. Þá mælti Eysteinn konungr: «þó eru menn hljóðir; hitt er 10 ǫlsiðr meiri, at menn geri sér gleði; fáam oss ǫlteiti nakkvara, mun þá enn á rætisk um gaman manna. Sigurðr bróðir! þat mun ǫllum sœmst þykkja, at vit hefim nakkvara skemt-anarræðu». Sigurðr konungr svarar heldr stutt: «ver þú svá málugr, sem þú vill, en lát mik ná at þegja fyrir 15 þér». Þá mælti Eysteinn konungr: «sá ǫlsiðr hefir opt verit, at menn taka sér jafnaðarmenn, vil ek hér svá vera láta». Þá þagði Sigurðr konungr. «Sé ek», sagði Eysteinn konungr, «at ek verð hefja þessa teiti, mun ek taka þik, bróðir! til jafnaðarmanns mér; fœri ek þat til, at 20 jafnt nafn höfum vit báðir ok jafna eign, geri ek ok engi mun ættar okkarrar eða uppfœzlu». Þá svaraði Sigurðr konungr: «mantu eigi þat, er ek braut þik á bak, ef ek vilda, ok vartu vetri ellri?» Þá sagði Eysteinn konungr: «eigi man ek hitt síðr, er þú fekkst eigi leikit þat, er mjúk- 25 leikr var í». Þá mælti Sigurðr konungr: «mantu, hversu fór um sundit með okkr, ek máttu kefja þik, ef ek vilda?» Eysteinn konungr sagði: «ekki svam ek skemra en þú, ok eigi var ek verr kafsýndr; ek kunna ok á ísleggjum, svá at engan vissa ek þann, er þat kepði við mik, en þú 30 kunnir þat eigi heldr en naut». Sigurðr konungr sagði: «höfðingligri íprótt ok nytsamligri þykki mér at kunna vel á boga; ætla ek, at þú nýtir eigi boga minn, þóttu spyrnir fótum í». Eysteinn konungr svaraði: «ekki em ek bogsterkr sem þú, en minna mun skilja beinskeyti okkra, 174

ok myklu kann ek betr á skíðum en þú, ok hafði þat verit
 enn fyrr kǫlluð góð íþrótt». Sigurðr konungr sagði: «þess
 þykki mér mikill munr, at þat er hǫfðingligr, at sá, er
 yfirmaðr skal vera annarra manna, sé mikill í flokki, sterkr
 ok vápnfærr betr en aðrir menn ok auðsær ok auðkendr, 5
 þá er flestir eru saman». Eysteinn konungr sagði: «eigi
 er þat síðr einkanna hlutr, at maðr sé fríðr, jok er sá ok
auðkendr í mannfjöldu, þykki mér þat ok hǫfðingligt, því
 at fríðleiknum sómir hinn bezti búnaðr; kann ek ok myklu
 betr til laga en þú, ok svá, hvat er við skulum tala, em 10
 ek myklu sléttorðari». Sigurðr konungr sagði: «vera kann,
 at þú hafir numit fleiri lögprettu, því at ek átta þá annat
 at starfa, ok engi frýr þér sléttmælis; en hitt mæla margir,
 at þú sér ekki allfastorðr, ok lítit mark sé, hverju þú heitr,
 mælir eptir þeim, er þá eru hjá, ok er þat ekki konung- 15
 ligt». Eysteinn konungr sagði: «þat berr til þess, er menn
 bera mál sín fyrir mik, þá hygg ek at því fyrst at hú
svá hvers manns máli, at þeim mætti bezt þykkja; þá
 kemr opt annarr, sá, er mál á við hann, ok verðr þá opt
dregit til at miðla, svá at báðum skyli líka. Hitt er ok 20
 opt, at ek heit því, er ek em beðinn, því at ek vilda, at
 allir færi fegnir frá mínum fundi. Sé ek hinn kost, ef ek
 vil hafa, sem þú gerir, at heita öllum illu; en engi heyrir
 ek efndanna frýja». Sigurðr konungr sagði: «þat hefir
 verit mál manna, at ferð sú, er ek fór ór landi, væri heldr 25
 hǫfðinglig, en þú sazt heima meðan sem dóttir föður þíns». Eysteinn konungr svarar: «nú greipt þú á kýlinu; eigi
 mynda ek þessa ræðu vekja, ef ek kynna hér engu svara;
 nær þótti mér hinu, at ek gerða þik heiman sem systur
 mína, áðr þú yrðir búinn til ferðar». Sigurðr konungr 30
 sagði: «heyrt muntu hafa þat, at ek átta orrostur mjök
 margar í Serklandi, er þú munt heyrt hafa getit, jok fekk
 ek í öllum sigr ok margs konar gersimar, þær, er eigi
 hafa fyrr slíkar komit hingat til lands; þóttu ek þar mest
 verðr, er ek fann gǫfgasta menn, en ek hygg, at eigi hafir 35
 þú enn hleypt heimdraganum». Eysteinn konungr sagði:

«spurt hefi ek þat, at þú áttir orrostur nakkvarar utan lands, en nytsamligra var þat landi váru, er ek gerða meðan: ek reista fimm kirkjur af grundvelli, ok gerða ek höfn við Agðanes, er áðr var øræfi ok hvers manns for, þá er ferr norðr eða suðr með landi; ek gerða ok stopulinn í Sinhólmssundi ok höllina í Björgyn, meðan þú brytjaðir blámenn fyrir fjándann á Serklandi, ætla ek þat lítit gagn ríki váru». Sigurðr konungr sagði: «fór ek í ferð þessi lengst út til Jórdánar, ok lögðumk ek yfir ána; 10 en út á bakkanum er kjarr nakkvat, en þar á kjarrinu reið ek knút, ok mæltu ek svá fyrir, at þú skyldir leysa, bróðir! eða hafa elligar þvílíkan formála, sem þar var á lagðr». Eysteinn konungr sagði: «eigi mun ek leysa þann knút, er þú reitt mér, en ríða máttu ek þér þann knút, er myklu 15 síðr fengir þú leyst, þá er þú sigldir einskipa í her minn, þá er þú komt í land». Eptir þat þögnuðu þeir báðir, ok var hvártrveggi reiðr.

Fleiri hlutir urðu þeir í skiptum þeira bræðra, er þat fannsk á, at hvárr dró sik fram ok sitt mál, ok vildi hvárr 20 vera qðrum meiri; en helzk þó friðr milli þeira, meðan þeir lifðu.

(Af Heimskringla.)

7. Knud lavard.

Knútr, son Eiríks konungs, hafði hertogadæmi í Heiðabý, sem Eiríkr konungr faðir hans hafði gefit honum; hann var allra manna vinsælastr ok qrvastr af fé ok beztt þokk- 25 aðr af alþýðu, þótt Nikolás konungr eða Magnús son hans hefði ríki meira; því var hann kallaðr Knútr lávarðr. Þat bar mest til vinsælda hans, at hann lét qllum monnum heimilt fé sitt, er hafa þurftu; en þeir gættu eigi hófs, er hafa vildu, ok urðu framlogin minni í móti, en nauðsyn

krafði, ok gekk upp fyrir honum mjök lausaféit. Ekki var
 mart um með þeim Nikolási konungi ok Knúti lávarði;
 ofunduðu þeir feðgar mjök vinsæld Knúts; var þat ok mjök
 rétt at segja, at hverr maðr í Danmörk vildi svá sitja ok
 standa, sem Knútr vildi; var Magnús þó jafnan færi til 5
 hans. Nökkurum vetrum eptir andlát Eiríks konungs
 andaðisk Heinrekr keisari í Saxlandi; var síðan keisari
 Heinrekr son hans. En er Knútr spurði þat, at Heinrekr
 móðurbróðir hans var andaðr, en Heinrekr son hans keisari
 orðinn, þá fýstisk hann at finna frænda sinn, keisarann, ok 10
 fór hann með virðuligu foruneyti; ok er keisarinn spurði
 til frænda síns, þá lét hann búa virðuliga veizlu á móti
 honum ok fagnaði honum með blíðu, er þeir fundusk.
 Dvalðisk Knútr með keisara um hríð í enum mestum kær-
 leikum ok prís. 15

Þat var eitt sinn, er þeir tóluðu, Heinrekr keisari ok
 Knútr lávarðr, þá mælti hertoginn til keisara: «herra!»
 segir hann, «ek hefi veitt yðr heimsókn í minni tilkvámu,
 at sækja at yðr heil ráð fyrir frændsemi sakir; vænti ek
 hér sœmðar, sem þér eruð, ok at þér munið meira meta 20
 við mik frændsemi en viðskipti minna fyrri frænda. En
 ríki mitt stendr mjök til auðnar, en hugr minn fýsisk at
 halda sœmðum, vilda ek eigi láta þat vald, er faðir minn
 fekk mér í hendr; vildum vér gjarna þar til hafa heil
 ráð af yðr, hversu með skal fara». Keisari svarar: «ek 25
 hefi spurt vinsæld yðra, ok at þér hafið hvers manns lof,
 ok er en mesta nauðsyn, at þér fáíð ríki yðru haldit ok
 sœmðum; nú er þat siðr várr», segir keisarinn, «hér í
 Saxlandi ok enn víða annars staðar at læsa hafnir fyrir
 landinu ok taka þar toll af ok láta ønga ná at leggja 30
 skipum sínum í höfnina, nema leigu leggi eptir. Nú kann
 vera, at þetta þikki hart, þar er menn eru úvaðir þessu;
 en svá mikinn framgang hefir yður sœmð áðr fengit, at
 mik væntir, at hon mun ekki við þetta minnask; því at
 þat er ríkra manna siðr víða í londum at læsa hafnir 35
 fyrir landi sínu, ok taka menn þar stórfé eptir, en þat er

þó gæzla mikil ríkinu við úfriði. Þar með skal ek fá þér
 nakkvat í fjármunum, svá at þú megir halda sóma þínum
 fyrir þessa sök. Hertoginn þakkaði keisaranum fyrir sín
 tillög, ok kallaði vel til fallit í sínu landi at læsa hafnir,
 5 ok kallaði svá háttat landinu, at þat væri auðvelt víða.
 Síðan fór hertoginn heim í ríki sitt með stórmannligum
 féggjofum ok mörpum sœmiligum hlutum, er hann hafði
 þegit af keisara.

Þá var mjök herskát í Danmörk af heiðnum mönnum,
 10 þeim, er lögum lágu í hernaði á sumrum ok ræntu kaup-
 menn eða landsmenn. Ok er Knútr lávarðr hafði eigi
 langa stund heima verit í ríki sínu, þá lét hann göra
 kastala tvá tveim megin Slésvíkr, þar sem mjóst var yfir
 sundit, er utan gengr at Heiðabý; síðan lét hann göra
 15 yfir sundit járnrekendr, en sumt af viðum, svá at læsa
 mátti sundit; setti síðan menn í kastalann at gæta ok
 láta þau ein skip þar inn leggja, er þeir tœki fé af hverju
 skipi. Hertoginn sat lögum í Heiðabý, var hann nú hirðr
 fyrir öllum úfriði; styrkðisk hann nú mjök at penningum,
 20 en helt þó öllum vinsældum, eptir því sem keisarinn hafði
 getit til.

Viðgautr hét maðr, hann var ættaðr af Sámlandi,
 hann var maðr heiðinn; hann var kaupmaðr ok var stór-
 auðigr ok vel mentr um marga hluti, hann sigldi jafnan
 25 kaupferðir í austrveg. Þat var eitt sumar, er hann sigldi
 austan at Kúrlandi, þá lágu Kúrir þar fyrir honum á her-
 skipum ok lögðu þegar at honum ok vildu drepa hann;
 en með því at hann var einskipa, þá sá hann sik önga
 viðtöku mega hafa ok setr upp segl ok ætlar at sigla
 30 heim til Sámlands. Kúrir sigldu þegar eptir ok komask
 í millum Sámlands ok hans; sér hann, at hann hefir tvá
 kosti fyrir höndum: at hætta á fund þeira, hverr yrði,
 eða sigla á haf undan ok snúa til kristinna landa, ok
 þótti honum hvárgi góðr. Tók hann þó þat til ráðs at
 35 sigla á haf ok austan til Danmerkr. Hann hafði haft
 spurn af Knúti lávarði ok þat með, at allir hlutu gott af

honum, er á hans fund kvæmi; vænti hann sér þar sóma, er margir fengu aðrir; réð hann þá þat af, at sigla til Heiðabœjar; sigldi hann þá at sundinu, því er læst var. Þá kallar hann á varðmennina, þá er í kastalanum váru, sagðisk hann vildu leggja inn í höfnina. Varðmaðrinn 5 spyrr, hverr hann væri. Hann svarar: «ek heiti Viðgautr». Varðmaðrinn svarar: «ekki býðr Knútr lávarðr, at vér lúkum upp hafnir fyrir mönnum, er vér vitum eigi skyn á». Viðgautr svarar: «láttu upp höfnina, góðr maðr! því at ek vil Knút finna, skal ek ok fyrir þik svara, ef hertogi vill 10 þik nakkvat um þetta kunna». Varðmaðrinn mælti: «vel er til mælt», segir hann. Luku þeir þá upp sundinu, ok lagði Viðgautr inn skipi sínu ok fór síðan á fund hertoga. Knútr spurði, hverir þeir væri. Viðgautr sagði, at þeir væri af Sámlandi. Knútr svarar: «heyrt hefi ek þín getit, 15 ok er mér sagt, at þú munir vera heiðinn maðr». Viðgautr svarar: «víst erum vér heiðnir menn». Hertogi mælti: «tveir eru kostir til: at þér takið við kristni ok látið skírask, skulu þér vera hér þá allir vel komnir, eða hætta til ella, hvat fyrir liggr». Viðgautr svarar: «mun 20 eigi einsætt, herra! at kjósa inn betra sér til handa, ef þess er kost? vil ek gjarna taka við trú ok þiggja síðan sóma af yðr». Síðan váru þeir skírðir ok váru með Knúti lávarði um vetrinn í góðu yfirlæti. Viðgautr var löngum á tali við hertoga, kunni hann frá mörgu at segja, því at 25 hann var vitr maðr ok hafði víða farit. Hertogi spurði hann margs ór austrvegi, ok kunni hann þaðan mart at segja.

Haraldr var konungr austr í Hólmgarði, son Valdimars konungs, Jarizláfssonar, Valdimarssonar. Móðir 30 Haralds var Gyða, dóttir Haralds Englakonungs, Guðínarsonar. Haraldr átti Kristínu, dóttur Inga Svíakonungs, Steinkelssonar, systur Margrétar dróttningar, er þá átti Nikolás Danakonungr. / Dætr Haralds ok Kristínar váru þær Málmfríðr, er átti Sigurðr konungr Jórsalafári, ok 35 Ingibjörg. En er Viðgautr hafði verit einn vetr með Knúti

lávarði í miklum kærleikum, þá beiddi hertogi, at hann mundi fara sendiför hans austr til Hólmgarðs ok biðja Ingibjargar, dóttur Haralds konungs, til handa honum. Viðgautr svarar: «herra!» segir hann, «einn hlutr er sá,
 5 er ek em til förr yðvart erindi at flytja, at fé skortir mik eigi; en þó at ek sé fyrir margra hluta sakir vánförr til yðvart erindi at flytja, þá verð ek þó skyldr til at göra yðvarn vilja um alt þat, sem þér vilið mik til nýta». Hertogi þakkar honum ok lézk því þetta mál við hann talat
 10 hafa, at honum þætti hann bezt til fallinn þeira manna, er í hans valdi váru, bæði fyrir sakir yits ok framkvæmðar. Síðan var búin ferð hans, ok áðr en Viðgautr færi á brott, mælti hann til hertoga: «herra!» segir hann, «þér hafið gert til vár í vetr með miklum sóma ok veitt oss stór-
 15 mannliga, en launin munu vera minni af minni hendi, en vert væri; þér skuluð þiggja af mér fjóra tigu serkja grára skinna». (En fimm timbr eru í serk hverjum, en fjórir tigur skinna í timbr.) Hertogi þakkaði honum gjöfina ok kvazk eigi betri gjöf þegit hafa. Viðgautr siglir nú í brott með
 20 sínu foruneyti ok létti eigi, fyrr en hann kemr austr í Hólmgarð á fund Haralds konungs; heimti hann sik fram með fégjöfum við konunginn. Konungrinn tók honum vel, því at Viðgautr var frægr maðr ok djarfr í máli ok kunni margar tungur. Hann bar fram erindi sín við konunginn
 25 ok flutti kænliga ok sagði svá frá Knúti lávarði, at allir mundu frá honum einn veg segja, at engi er hans jafningi í Danmörk ok miklu víðara, «ætt hans er yðr öllum kunnig, ok er yðr öllum sömi í þessu». Konungr svarar: «mikit fullting veitir þú honum í orðum þínum, ok mun
 30 hér skjótt lýkð falla á þetta mál, ef vér höfum þín ráð hér um». «Já, herra!» segir hann, «í öngvan stað mun yðr reynask úframar, en ek hefi frá sagt; því at þat er almæli, at Knútr lávarðr er fyrirmaðr allra þeira manna, er nú vaxa upp í Danmörk eða á norðrlandum». Konungr
 35 svarar: «með því at vér vitum þik sannorðan, ok þú ert

oss at góðu einu kunnr, (høfum vér ok áðr heyrð nakkvat
 getit Knúts lávarðs, þá skulum vér máli þessu vel svara;
 en ríki þikkir oss hann lítit hafa til forræðis, þótt hann
 hafi einu hertogadóm í Danmörk». Viðgautr svarar: «þat
 hefir hann þar á mót, er miklu er frægra». «Hvat er þat?» 5
 segir konungr. Viðgautr svarar: «mannkosti skal hann
 hafa um fram flesta menn aðra, ok er þat meira vert en
 mikit fé eða ríki». Síðan átti konungr tal við dóttur sína
 ok við annat ráðuneyti sitt ok tjáði þetta mál fyrir þeim;
 en allir fýstu þessa ráðs, ok svá kom með samþykki Ingi- 10
 bjargar, at hon skyldi giptask Knúti lávarði, ok fór Við-
 gautr með þessum erindum til Danmerkr ok fann Knút
 hertoga ok sagði frá sínum erindum. Knútr hertogi þakk-
 aði honum sitt starf; efnaði hertogi til brúðlaups síns, en
 Haraldr konungr sendi Ingibjörgu dóttur sína austan ór 15
 Hólmgarði at nefndri stundu með fríðu foruneyti; en er
 hon kom til Danmerkr, tók hertogi vel við henni ok þar
 með öll alþýða; síðan gerði hann brúðlaup sitt til hennar
 með miklum fagnaði ok sóma. Þau áttu nokkur börn, þau
 er enn munu síðar nefnd vera. 20

Magnús Nikolásson óx upp í hirð föður síns, ok var
 hann allra manna mestr í allri Danmörk ok vel vinsæll,
 en þó var Knútr lávarðr allra vinsælastr ok bezt þokkaðr
 af alþýðu, þó at þeir Nikolás konungr ok Magnús son
 hans hefði ríki meira; ok þat sama olli því, er nokkúr 25
 fæð var í milli þeira, at þeim feðgum óx öfund á vin-
 sældum hans, ok þótti þeim hans vinir helzti margir.
 Magnús Nikolásson fekk Rikizu, dóttur Burizláfs Vinda-
 konungs; þeira synir váru þeir Knútr ok Nikolás. Magnús
 hafði jafnan með sér mikla sveit manna; var hann löngrum 30
 innan hirðar með Nikolási konungi feðr sínum, en stund-
 um var í sínum stað hvárr þeira; hann var sterkr maðr
 ok bráðgörr í öllu; hann var kallaðr Magnús sterki.

Knútr lávarðr bjó ferð sína ór landi í annat sinn ok
 fór enn á fund Heinreks keisara, frænda síns; ok er keisar- 35
 inn spurði til ferða hans, þá lét hann búa fyrir höfum

veizlu virðuliga ok fagnaði honum vel. Keisarinn mælti
 eitt sinn til hertogans: «gleðr mik þat, frændi!» sagði
 hann, «er allir syngja yðr eitt lof, því at þik lofa allir
 þeir, er nakkvat skynja ok þíns nafns heyra getit, svá at
 5 engi maðr er jafnvinsæll sem þú». Hertoginn svarar:
 «gæfu bertu vér til þess, herra!» sagði hann, «en þér hafið
 oss upp hafit með yðrum styrk ok ráðum». Þá lét her-
 toginn fram bera grávöruna þá, er Viðgautr hafði gefit
 honum, ok mælti til keisarans: «þenna varning vil ek, at
 10 þér þiggið af mér, herra! þó at smæri minningar sé gervar,
 en vera ætti». Keisarinn sá þessa gjof ok þakkaði honum
 ok mælti: «þegit hefi ek stærri gjafir», sagði hann, «en
 fár þær, at mér hafi betri þótt». Hertoginn dvalðisk með
 keisaranum um hríð í góðu yfirlæti ok miklum kærleikum;
 15 ok er hertoginn bjósk til heimferðar, þá gaf keisarinn
 honum margar gørsimar ok sagði, at hann skyldi eigi fé
 skorta, meðan þeir lifa báðir, «en þær gjafir, er þér færðuð
 mér, skal ek launa einar saman; þér skuluð þiggja af mér
 klæði, er eigi er víst, at önnur sé slík í yðru landi eða
 20 víðara, ok þess vænti ek, ef þér eigið klæðin, at þar fylgi
 hamingja yður ok gipta ríkis yðvars eptir; vil ek þess biðja
 yðr, frændi!» segir hann, «at þú lógir eigi klæðunum, en
 um þat em ek hræddr, ef þér lógið, at þá sé skömm un-
aðsbót at yðvarri sœmð». Þetta váru tignarklæði keisar-
 25 ans, ok váru þau öll gullsaumuð ok enar mestu gørsimar.
 Hertoginn þakkaði honum gjafirnar ok allan þann sóma,
 er hann hafði til hans gervan. Síðan fór hertoginn heim
 í ríki sitt ok þótti jafnan enn mesti ágætismaðr. Lítlum
 síðar andaðisk keisarinn, ok segja menn, at sú náttúra
 30 fylgði tignarklæðunum þeim, er keisarinn gaf Knúti lá-
 varði, frænda sínum, at flestir yrði skammlífir, þaðan frá er
 klæðunum hefði lógat. Síðan tók keisaradóm Ljóðgeirr,
 saxneskr hertogi, hann var síðan kallaðr Lótariús.

Knútr lávarðr var svá vinsæll, sem fyrr var sagt, at
 35 allir enir beztu menn í Danmörk váru hans vinir eigi
 minni en Nikoláss konungs eða Magnúss sonar hans; en

þat var, sem fyrr var sagt, at þeir feðgar kunnu því svá
illa fyrir ofundar sakir, at fyrir þat sama lögðu þeir úþekð
 til hertogans ok margra hans vina. Ok er Knútr lávarðr
 fann þetta, leitaði hann sér ráðs ok þóttisk vandliga sak-
 lauss við þá feðga. Þat var eitt sinn, at þeir Nikolás kon- 5
 ungr ok Magnús son hans váru suðr á Jótlandi, at Knútr
 lávarðr fór á fund þeira með nakkvara menn; ok er þeir
 fundusk, fognuðu þeir vel hertoganum. Knútr mælti þá:
 «þat er erindi mitt hingat, at ek vil bjóða ykkur feðgum
 til veizlu; vilda ek, at vér ættim marga góða hluti saman, 10
 sem oss sómir fyrir frændsemi sakir, ok látum eigi rógsmenn
spilla frændsemi várri fyrir öngvar tilgørningar».
 Þeir svöruðu ok sögðusk þat gjarna vilja, ok sögðu öngva
 hluti í milli þeira vera þá, er eigi mætti þeira frændsemi
 vel fara. Síðan reið Knútr lávarðr heim til Heiðabœjar 15
 ok lét þar búa veizlu í móti Nikolási konungi ok Magnúsi
 syni hans; en þeir kómu til veizlunnar at ákveðinni stundu,
 ok var þar ágæt veizla; ok er sá dagr kom, er þeir skyldu
 í brott ríða, þá þakkaði hertoginn Nikolási konungi þann
 sóma, er þeir höfðu honum gervan í þangatkvámu sinni, 20
 ok gaf konunginum marga ágæta gripi. Síðan gekk hann
 til Magnúss ok mælti: «Magnús frændi!» sagði hann, «hér
 eru klæði þau, er Heinrekr keisari, frændi minn, gaf mér,
 en nú vil ek gefa yðr klæðin til vináttu ok heillar frænd-
semi; ok vil ek því gefa þér ena beztu gripi, er ek átil, 25
at þér samir vel at bera, enda ann ek þér vel at njóta,
því at þú munt mér þat góðu launa». Magnús fór þegar
 í klæðin, ok mæltu allir, er hann sá, at eigi mundi finn-
 ask honum vænni maðr eða tiguligri, ok sögðu, sem satt
 var, at þar var stórsæmða fyrir vert. Nikolás konungr ok 30
 Magnús son hans þokkuðu hertoganum þá hluti, er hann
 hafði sœmiliga til þeira gert í heimboði ok í stórmann-
 ligum gjöfum; ok áðr en þeir skildu, buðu þeir honum til
 sín um vetrinn til jólaveizlu; hann tók því þakksamliga.
 Skildu þeir frændr þá með enum mesta kærleik. 35

Þenna vetr skyldi Nikolás konungr taka jólaveizlu á

Hringstöðum, norður í Sjólandi, ok til þessar veizlu kom Knútr lávarður, eptir því sem ætlat var, við nakkvara menn, ok var hann með Nikolási konungi um jólin, ok var þar ágætlig veizla, ok váru þar miklir kærleikar með þeim

5 Nikolási konungi ok Magnúsi syni hans ok Knúti lávarði, frænda þeira. En er sá dagr kom, er veizluna skyldi eyða, þá segir hertoginn, at hann vill þá búask til ferðar; þenna dag var veizlan allra ákøfust, ok váru menn hertogans mjök druknir. Þá mælti Magnús til hertogans: «herra!»

10 sagði hann, «þó at yðr verði smæri gjafir veittar, en vert væri, þá vil ek þó minnask yðar: ek vil gefa yðr riddara fjóra tigu með öllum búnaði sínum». (En þat er sagt, at einn riddara kostar átta merkr gulls sinn búnað.) Hertoginn þakkar Magnúsi gjöfina ok segir, at þessi gjöf

15 var bæði góð ok stórmannlig. Nú leið á daginn, ok kom eigi riddaraliðit þat, er Magnús skyldi gefa hertoganum, því at eigi var valla í einum stað upp at taka. Þá mælti hertoginn: «Magnús frændi!» sagði hann, «nú munu vér ríða fyrir ok bíða svá liðsins, þar sem yðr þikkir fallit».

20 Magnús svaraði: «görum svá», sagði hann, «ok skal ek ríða á leið með yðr, frændi! ok skiljask eigi fyrri við yðr, en þat er efnt, er ek hefi heitit yðr». «Já, herra!» sagði hertoginn, «alt mun þat svá efnask, sem þér hafið til skipat, en jafnan þikkir oss sœmð at yðru fœruneyti».

25 Síðan mintisk Knútr lávarður við Nicolás konung, frænda sinn, ok aðra menn, þá er honum sýndisk. Eptir þat stíga þeir á hesta sína ok ríða í brott; þeir riðu um skóg nakkv-arn ok kómu í rjóðr, eitt; þá bað Magnús þá stíga af baki ok bíða riddaranna, ok lézk vænta, at þeir mundi

30 skamma stund þurfa. Þeir gærdi nú svá, at menn stigu af hestunum, ok settusk niðr í rjóðrinu, ok sofnuðu þegar margir, er af baki váru farnir, því at þeir höfðu drukkit fast um daginn. Knútr lávarður sat á lág einni, en Magnús frændi hans hjá honum, ok var hann Magnús í blári kápu.

35 Síðan sjá þeir, hvar maðr hljóp fram ór skóginum, þar sem þeir váru, ok er hann kom í rjóðrit, þar er þeir sátu,

steypði hann af sér kápunni, er hann var í, ok reif af ermina aðra; hann mælti ekki við þá, hljóp síðan aptr í skóginn. Hertoginn spurði Magnús: «frændi!» sagði hann, «hvat ætlar þú slíkt vera? svá er, sem þetta sé vísbending nokkur». «Ek veit eigi, herra!» sagði Magnús, «lítit mark 5 ætla ek at slíku; eða hyggur þú, at hér búi nakkvat annat undir?» Hertoginn svaraði: «þat grunar mik, at þetta muni skulu vera njósn nokkur þeim, er nær oss eru, ok mun lið vera komit at oss í skóginum». «Ekki mun þat vera, frændi!» segir Magnús, «því at þú ert svá vinsæll 10 maðr, at engi vill yðr grand göra». Þá tók hertoginn hendi sinni á oxl Magnúsi ok spurði: «hví leiddir þú mik svá á götu, frændi!» sagði hann, «at þú vart í brynju?» Magnús svaraði: «því at ek em eigi jafnvinsæll, sem þér eruð, frændi!» Í þenna tíma, er þeir tóluðusk við, kváðu 15 við lúðrar í skóginum alla vega braut frá þeim, ok því næst drifu menn at þeim ór mörkinni. Fyrir þessu liði réð sá maðr, er hét Heinrekr halti, hann var son Sveins, Sveinssonar konungs, Úlfssonar, manni firnari en bræðr- ungr Knúts lávarðs; en þetta váru þó ráð þeira feðga 20 Nikoláass konungs ok Magnúss sonar hans. Ok er hertoginn sá, at liðit þusti fram ór skóginum at þeim, ok hann sá, at þetta váru úfriðarmenn, þá mælti hann: «hvat er nú, Magnús frændi!» sagði hann, «ræðr þú nakkvat fyrir fjölmenni þessu?» Magnús snaraðisk við honum ok mælti: 25 «öngu skiptir þik, hverr fyrir ræðr; at fullu skal þér nú vinna». Snerisk hann þá í lið með Heinreki halta. Hertoginn mælti: «guð fyrirgefi þér, frændi!» sagði hann, «ef nakkvat er ofgort í þessu, ok fyrirgefa vil ek þér». Þeir Magnús ok Heinrekr halti veittu þeim Knúti lávarði 30 atgöngu harða, en þeir hertoginn snerusk til varnar í móti; þar tóksk hörð orrösta, ok var mjök újafnlig, því at margir váru þar um einn; váru þeir ok ekki við búnir, því at þeir vissu sér enskis óttá vánir né úfriðar á þeim degi; váru ok margir svá dauðadrukknir, at eigi vöknudu, fyrr 35 en spjótin dundu á þeim eða í gegnum þá, þeir er sofnað

hófðu. Þar fell Knútr lávarðr, ok er þat flestra manna
 sögn, at Heinrekr halti bæri vápn á hann ok veitti honum
 bana; þar fell ok mestr hluti liðs hans hertogans; en hann
 sjálfr fekk þó mælt fyrir sér þat, er honum var hjálpvæn-
 5 ligast, áðr hann lézk; en fátt eða ekki lézk af liði þeira
Magnúss ok Heinreks. En er þessi tíðindi spurðusk um
 Danmörk, þá harmaði hverr maðr Knút lávarð, ok urðu
 þeir Nikolás ok Magnús son hans stórilla þokkaðir af þessu
 verki, svá at nær engi maðr í Danmörk bað þeim góðs
 10 fyrir þetta, ok jafnvel þeir, er áðr váru vinir þeira, sögðu,
 svá sem var, at þetta var et mesta níðingsverk, ok engi
 dugandi maðr mundi til þeira vilja þjóna upp frá því.
 Knútr lávarðr var færðr til Hringstaða ok þar jarðaðr, ok
 er sannheilagr maðr ok gæfir margar fagrar jarteignir ok
 15 dýrligar. Líflátsdagr hans er einni nótt eptir enn þrettánda
 dag jola; en nú er honum haldinn messudagr um alla
 Danmörk enn næsta dag eptir Jóans-messu baptista á sum-
 arit, því at þá var upp tekinn ór jörðu heilagr dómr hans.
 Þar heitir nú Lávarðsskógr, er hann fell. Svá segja Danir,
 20 at í rjóðri því, er enn helgi Knútr lávarðr fell, sé jafnan
 síðan fagrgrænn völlr, hvárt sem er vetr eða sumar.

Enn helgi Knútr lávarðr ok Ingibjörg áttu dótr þrjár,
 Margrétu ok Kristínu ok Katrínu. En er enn helgi Knútr
 lávarðr fell, var Ingibjörg kona hans með barni; hon var
 25 þenna vetr austr í Garðaríki með Haraldi konungi feðr
 sínum. Hon fœddi sveinbarn, ok hét sá sveinn Valdimarr;
 hann var fœddr sjau nóttum eptir líflát ens helga Knúts
 lávarðs föður síns; hann var snimma bæði vænn ok mikill
 ok afbrigðigr um flesta hluti; hann óx upp austr í
 30 Garðaríki með móðurfrændum sínum, meðan hann var í
 barnæsku, ok var brátt vinsæll af alþýðu manna.

(Af Knytlinga saga.)

III. Gunnlaugs saga ormstungu.

1. Þorsteinn hét maðr, hann var Egilsson, Skalla-
grímssonar, Kveldúlfssonar hersis ór Noregi; en Ásgerðr
hét móðir Þorsteins ok var Bjarnardóttir. Þorsteinn bjó
at Borg í Borgarfirði; hann var auðigr at fé ok hofðingi
mikill, vitr maðr ok hógværr ok hófsmaðr um alla hluti. 5
Engi var hann afreksmaðr um vøxt eða afl sem Egill
faðir hans, en þó var hann et mesta afarmenni ok vinsæll
af allri alþýðu. Þorsteinn var vænn maðr, hvítr á hár ok
eygr manna bezt. Hann átti Jófríði, Gunnarsdóttur, Hlíf-
arsonar. Jófríðr var átján vetra, er Þorsteinn fekk hennar; 10
hon var ekkja; hana hafði átt fyrr Þóroddr, son Tungu-
Odds, ok var þeira dóttir Húngerðr, er þar fæddisk upp
at Borg með Þorsteini. Jófríðr var skorungr mikill; þau
Þorsteinn áttu mart barna, en þó komá fá við þessa
sögu; Skúli var ellztr sona þeira, annarr Kollsveinn, þriði 15
Egill.

2. Eitt sumar er þat sagt at skip kom af hafi í
Gufárós; Bergfinnr er nefndr stýrimaðr fyrir skipinu,
norðmenn at ætt, auðigr at fé ok heldr við aldr; hann var
vitr maðr. Þorsteinn bóndi reið til skips, ok réð jafnan 20
mestu, hver kaupstefna var, ok svá var enn. Austmenn
vistuðusk, en Þorsteinn tók við stýrimanninum; fyrir því
at hann beiddisk þangat. Bergfinnr var fátalaðr of vetr-
inn, en Þorsteinn veitti honum vel. Austmaðrinn hendi

mikit gaman at draumum. Um vart einn dag ræddi Þorsteinn um við Bergfinn, ef hann vildi ríða með honum upp undir Valfell; þar var þá þingstöð þeira Borgfirðinga; en Þorsteini var sagt, at fallnir væri búðarveggir hans.

5 Austmaðrinn kveðsk þat vísat vilja, ok ríðu þeir heiman of daginn þrír saman ok húskarlr Þorsteins, þar til er þeir koma upp undir Valfell til bæjar þess, er (at) Grenjum heitir; þar bjó einn maðr félítill, er Atli hét; hann var landseti Þorsteins, ok beiddi Þorsteinn Atla, at hann færi

10 til starfs með þeim ok hefði þál ok reku; hann gerði svá. Ok er þeir koma til búðartoptanna, þá tóku þeir til starfs allir ok færðu út veggina. Veðrit var heitt af sólu, ok varð þeim Þorsteini ok austmanni erfitt; ok er þeir höfðu út fært veggina, þá settisk Þorsteinn niðr ok austmaðr í

15 búðartoptina, ok sofnaði Þorsteinn ok lét illa í svefni; austmaðr sat hjá honum ok lét hann njóta draums síns, ok er hann vaknaði, var honum erfitt orðit. Austmaðr spurði, hvat hann hefði dreymt, er hann lét svá illa í svefni. Þorsteinn svaraði: «ekki er mark at draumum».

20 Ok er þeir ríðu heim um kveldit, þá spyrr austmaðr enn, hvat Þorstein hefði dreymt. Þorsteinn segir: «ef ek segi þér drauminn, þá skaltu ráða hann, sem hann er til». Austmaðr kveðsk á þat hætta mundu. Þorsteinn mælti þá: «þat dreymsði mik, at ek þóttumk heima vera at

25 Borg ok úti fyrir karldurum, ok sá ek upp á húsin ok á mœninum álpt eina væna ok fagra, ok þóttumk ek eiga, ok þótti mér allgóð. Þá sá ek fljúga ofan frá fjöllumum örn mikinn; hann fló hingat ok settisk hjá álptinni ok klakaði við hana blíðliga, ok hon þótti mér þat vel

30 þekkjask. Þá sá ek, at örninn var svarteygr, ok járnklær váru á honum; vaskligr sýndisk mér hann. Því næst sá ek fljúga annan fugl af suðrætt; sá fló hingat til Borgar ok settisk á húsin hjá álptinni ok vildi þýðask hana. Þat var ok örn mikill. Brátt þótti mér sá örninn, er fyrir

35 var, ýfask mjök, er hinn kom til, ok þorðusk þeir snarp- luga ok lengi, ok þat sá ek, at hvárumtveggja blæddi; ok

svá lauk þeira leik, at sinn veg hné hvárr þeira af hús-
 möninum, ok váru þá báðir dauðir. En álpín sat eptir,
 hnípin mjök ok daprlig. Ok þá sá ek fljúga fugl ór vestri,
 þat var valr; hann settisk hjá álpínni ok lét blítt við
 hana, ok síðan flugu þau í brott bæði samt í sömu ætt; 5
 ok þá vaknaða ek. Ok er draumr þessi úmerkilig, segir
 hann, «ok mun vera fyrir veörum, at þau mætask í lopti
 ór þeim ættum, er mér þóttu fuglarnir fljúga». Austmaðr
 segir: «ekki er þat mín ætlan», segir hann, «at svá sé».
 Þorsteinn mælti: «gør af drauminum slíkt, er þér sýnisk 10
 líkligast, ok lát mik heyra». Austmaðr mælti: «fuglar
 þeir munu vera manna fylgjur; en húsfreyja þín er eigi
 heil, ok mun hon fœða meybarn frítt ok fagrt, ok munt þú
 unna því mikit; en gofgir menn munu biðja dóttur þinnar
 ór þeim ættum, sem þér þóttu ernirnir fljúga at, ok leggja 15
 á hana ofrást ok berjask of hana ok látask báðir af því
 efni; ok því næst mun hinn þriði maðr biðja hennar ór
 þeirri ætt, er valrinn fló at, ok þeim mun hon gípt vera.
 Nú hefi ek þýddan draum þinn, ok hygg ek, eptir munu
 ganga». Þorsteinn svarar: «illa er draumr ráðinn ok 20
 úvingjarnliga», sagði hann, «ok munt þú ekki drauma ráða
 kunna». Austmaðr segir: «þú munt at raun um komask,
 hversu eptir gengr». Þorsteinn lagði fæð á austmann-
 inn, ok fór hann á brott um sumarit, ok er hann nú ór
 sögunni. 25

3. Um sumarit bjósk Þorsteinn til þings ok mælti
 til Jofríðar húsfreyju, áðr hann fór heiman: «svá er hátt-
 at», segir hann, «at þú ert með barni; ok skal þat barn
 út bera, ef þú fœðir meybarn, en upp fœða, ef sveinn er».
 Þat var þá siðvanði nakkvarr, er land var alt alheiðit, at 30
 þeir menn, er félítlir váru, en stóð úmegð mjök til handa,
 létu út bera börn sín, ok þótti þó illa gørt ávalt. Ok er
 Þorsteinn hafði þetta mælt, þá svarar Jofríðr: «þetta er
 úþínsliga mælt», segir hon, «slíkr maðr sem þú ert; ok
 mun þér eigi sýnask þetta at láta göra, svá auðigr maðr 35
 sem þú ert». Þorsteinn svarar: «veizt þú skaplyndi mitt»,

segir hann, «at eigi mun hlýðisamt verða, ef af er brugðit». Síðan reið hann til þings; en Jófríðr fæddi meðan meybarn ákafa fagrt. Konur vildu þat bera at henni, en hon kvað þess lítila þörf ok lét þangat kalla smalamann sinn, 5 er Þorvarðr hét, ok mælti hon: «hest minn skaltu taka ok leggja spöul á ok færa barn þetta vestr í Hjarðarholt Þorgerði Egilsdóttur, ok bið hana upp fæða með leynd, svá at Þorsteinn verði eigi varr við; ok þeim ástaðangum renni ek til barns þessa, at víst eigi nenni ek, at þat sé 10 út borit. En hér eru þrjár merkr silfrs, er þú skalt hafa at verkkaupi; en Þorgerðr skal fá þér fari vestr þar ok vist um haf». Þorvarðr gerði, sem hon mælti. Síðan reið hann vestr í Hjarðarholt með barnit ok fekk Þorgerði í hendr; en hon lét upp fæða landseta sinn, er bjó 15 inn á Leysingjastöðum í Hvammsfirði. En hon tók Þorvarði fari norðr í Steingrímsfirði, í Skeljavík, ok vist of haf, ok fór hann þar utan, ok er hann nú ór sögunni.

Ok er Þorsteinn kom heim af þingi, þá sagði Jófríðr honum, at barnit er út borit, sem hann hafði fyrir-mælt, 20 en smalamaðr var í brott hlaupinn ok stólit í brott hesti hennar. Þorsteinn kvað, hana hafa vel gørt, ok fekk sér smalamann annan. Nú liðu svá sex vetr, at þetta varð ekki víst. Ok þá reið Þorsteinn til heimboðs vestr í Hjarðarholt til Óláfs þá, mágs síns, Høskuldssonar, er þá þótti 25 vera með mestri virðingu allra höfðingja vestr þar. Þorsteini var þar vel fagnat, sem líkligt var. Ok einnhvern dag at veizlunni er þat sagt at Þorgerðr sat á tali við Þorstein, bróður sinn, í öndvegi; en Óláfr átti tal við aðra menn. En yfir gegnt þeim á bekkinum sátu meyjar 30 þrjár. Þá mælti Þorgerðr: «hversu lízk þér, bróðir, á stúlkur þessar, er hér sitja gegnt okkr?» Hann svarar: «allvel», segir hann, «ok er þó ein fegrst miklu, ok hefir hon vænleik Óláfs, en hvíti ok yfirbragð vart Mýramanna». Þorgerðr svarar: «víst er þat satt, er þú segir, bróðir, at 35 hon hefir hvíti ok yfirbragð vart Mýramanna, en ei vænleik Óláfs þá, því at hon er ei hans dóttir». «Hversu má

þat vera», segir Þorsteinn, «en þó sé hon þín dóttir?» Hon svarar: «með sannindum at segja þér, frændi», kvað hon, «þá er þessi þín dóttir, en eigi mín, en fagra mæ»; ok segir honum síðan alt, sem farit hafði, ok biðr hann fyrirgefa sér ok konu sinni þessi afbrigði. Þorsteinn mælti: 5
 «ekki kann ek ykkur at ásaka um þetta, ok veltr þangat, sem vera vill, um flesta hluti; ok hafið þit vel yfir slétt vanhyggju mína; lízk mér svá á mey þessa, at mér þykkir mikil gipta í at eiga jafnfagrt barn; eða hvat heitir hon?»
 «Helga heitir hon», segir Þorgerðr. «Helga en fagra», 10 segir Þorsteinn. «Nú skalt þú búa ferð hennar heim með mér». Hon gærði svá. Þorsteinn var þaðan út leiddr með góðum gjöfum; ok reið Helga heim með honum ok fæddisk þar upp með mikilli virðing ok ást af föður ok móður ok öllum frændum. 15

4. Í þenna tíma bjó uppi á Hvítársíðu á Gilsbakka Illugi svartir Hallkelsson, Hrosskelssonar; móðir Illuga var Þuríðr dylla, dóttir Gunnlaugs ormsungu. Illugi var annarr mestr höfðingi í Borgarfirði en Þorsteinn Egilsson; Illugi svartir var stóreignamaðr ok harðlyndr mjök ok helt 20 vel vini sína. Hann átti Ingibjörgu, dóttur Ásbjarnar Harðarsonar ór Örnólfsdal. Móðir Ingibjargar var Þorgerðr, dóttir Miðfjarðar-Skeggja. Börn Ingibjargar ok Illuga váru mörg, en fá koma við þessa sögu. Hermundr hét son þeira, en annarr Gunnlaugr. Báðir váru þeir efniligir 25 menn ok þá frumvaxta. Svá er sagt frá Gunnlaugi, at hann var snimmendis bráðgørr, mikill ok sterkr, ljósjarpr á hár ok fór allvel, svarteygr ok nakkvat nefljótr ok skapfelligr í andliti, miðmjór ok herðimikill, kominn á sik manna bezt, hávaðamaðr mikill í öllu skaplyndi, ok framgjarn 30 snimmendis, ok við alt úvæginn ok harðr, ok skáld mikit ok heldr níðskár, ok kallaðr Gunnlaugr ormsunga. Hermundr var þeira vinsælli ok hafði höfðingjabragð á sér. Ok er Gunnlaugr var fimtán vetra gamall, bað hann föður sinn fararefna, ok kvaðsk hann vilja fara utan ok sjá sið 35 annarra manna. Illugi bóndi tók því seinliga, kvað, hann 26

eigi mundu þykkja góðan í útlöndum, er hann þóttisk
 trautt mega semja hann þar heima, sem hann vildi. Ok
 einnhvern morgin var þat, alllítlu síðar, at Illugi bóndi
 gekk út snimma ok sá, at útibúr hans var opit, ok váru
 5 lagðir út vörusekkir nakkvarir á hlaðit, sex, ok þar lénur
 með. Hann undraðisk þetta mjök. Þar gekk þá at maðr
 ok leiddi fjogur hross, ok var þar Gunnlaugr, sonr hans,
 ok mælti: «ek hefi sekkina út lagit», segir hann. Illugi
 spurði, hví hann gærði svá. Hann sagði, at þat skyldu
 10 vera fararefni hans. Illugi mælti: «engi ráð skalt þú
 taka af mér ok fara hvergi, fyrr en ek vil», ok kipði inn
 aptr vörusekkjunum. Gunnlaugr reið þá í brott þaðan ok
 kom um kveldit ofan til Borgar, ok bauð Þorsteinn bóndi
 honum þar at vera, ok þat þiggr hann. Gunnlaugr segir
 15 Þorsteini, hversu farit hafði með þeim feðgum. Þorsteinn
 bað hann þar vera þeim stundum, sem hann vildi, ok þar
 var hann þau misseri ok nam logspeki at Þorsteini, ok
virðisk öllum mönnum þar vel til hans. Jafnan skemtu
 þau Helga sér at tafli ok Gunnlaugr; lagði hvárt þeira
 20 góðan þokka til annars bráðliga, sem raunir bær á síðan.
 Þau váru mjök jafnaldrar. Helga var svá fagr, at þat er
 sögn fróðra manna, at hon hafi fegrst kona verit á Ís-
 landi. Hár hennar var svá mikit, at þat mátti hylja hana
 alla, ok svá fagrt sem gull barit; ok engi kostur þótti þá
 25 þvílíkr sem Helga en fagra í öllum Borgarfirði ok víðara
 annars staðar.

Ok einnhvern dag, er menn sátu í stofu at Borg, þá
 mælti Gunnlaugr til Þorsteins: «einn er sá hlutr í lögum,
 er þú hefir eigi kent mér: at fastna mér konu». Þorsteinn
 30 segir: «þat er lítit mál», ok kendi honum atferli. Þá
 mælti Gunnlaugr: «nú skalt þú vita, hvárt mér hafi skil-
izk, ok mun ek nú taka í hönd þér ok láta, sem ek festa
mér Helgu, dóttur þína». Þorsteinn segir: «þarfleysi ætla
 ek þat vera», segir hann. Gunnlaugr þreifði þá þegar í
 35 hönd honum ok mælti: «veit mér nú þetta», segir hann.
 «Gør sem þú vill», segir Þorsteinn, «en þat skulu þeir

vita, er hjá eru staddir, at þetta skal vera sem úmælt, ok þessu skulu engi undirmál fylgja». Síðan nefndi Gunnlaugr sér vátta ok fastnaði sér Helgu ok spurði síðan, hvárt þá mætti svá nýta. Hann kvað svá vera mega, ok varð monnum mikit gaman at þessu, þeim er við váru 5 staddir.

5. Qnundr hét maðr, er bjó suðr at Mosfelli; hann var auðmaðr enn mesti ok hafði goðorð suðr þar um nesin. Hann var kvángaðr maðr, ok hét Geirný kona hans, Gnúpsdóttir, Molda-Gnúpssonar, er nam suðr Grinda- 10 vík. Þeira synir váru þeir Hrafn ok Þórarinn ok Eindriði. Allir váru þeir efniligir menn, en þó var Hrafn fyrir þeim í hvívetna. Hann var mikill maðr ok sterkr, manna sjálig- astr ok skáld gott. Ok er hann var mjök rosnaðr, þá fór hann landa á milli ok virðisk hver vetna vel, þar sem 15 hann kom. Þá bjó suðr á Hjalla í Qlfusi þeir Þóroddr enn spaki, Eyvindarson, ok Skapti, sonr hans, er þá var lögsögumaðr á Íslandi. Móðir Skapta var Rannveig, dóttir Gnúps, Molda-Gnúpssonar, ok váru þeir systrasynir Skapti ok Qnundar synir. Var þar vinátta mikil með frændsemi. 20 Þá bjó út at Rauðamel Þorfinnr Selpórisson, ok átti sjau sonu, ok váru allir efniligir menn; þeir hétu svá: Þorkell ok Þorgils, Steinn ok Galti, Ormr ok Þórormr ok Þórir; ok váru þeir mestir menn út þangat. Ok þessir menn, er nú eru nefndir, váru allir uppi á einn tíma. 25

Ok þessu næst urðu þau tíðindi, er bezt hafa orðit hér á Íslandi, at landit varð alt kristit, ok alt fólk hafnaði fornum átrúnaði. Gunnlaugr ormstunga, er áðr var frá sagt, var nú ýmist at Borg með Þorsteini, eða heima með Illuga, fgoður sínum, á Gilsbakka, þrjá vetr, ok var hann þá átján 30 vetra, ok samdisk þá mikit með þeim feðgum. Maðr hét Þorkell svartí; hann var heimamaðr Illuga ok náfrændi ok hafði þar upp vaxit. Honum tæmðisk arfr norðr í Vatnsdal í Ási, ok beiddi hann Gunnlaug fara með sér, ok hann gærði svá, ok riðu norðr tveir saman í Ás, ok 35 greiddu þeir féit af höndum, er varðveitt höfðu, með at-

göngu Gunnlaugs. Ok er þeir riðu norðan, gistu þeir í Grímsstungum at auðigs bónda, er þar bjó. Ok um morgininn tók smalamaðr hest Gunnlaugs, ok var þá sveittr mjök, er þeir fengu. Gunnlaugr laust smalamanninn í
 5 úvit. Bóndi vildi eigi svá búit hafa ok beiddi bóta fyrir. Gunnlaugr bauð at gjalda bónda mörk. Bónda þótti þat oflítit. Gunnlaugr kvað þá vísu:

10 «Mörk bauðk mundangs-sterkjum
 manni (þiggja) ranna
 geira (sœmð skalt) góma
 glóðspýis (þá) nýja.
 Iðrask munt, ef yðrum
 álrans glóð ór sjóði
 15 lætr eyðanda líða
 linns samlegu kindar».

Þessi varð sætt þeira, sem Gunnlaugr bauð, ok riðu þeir suðr heim við svá búit.

20 Ok lítlu síðar beiddi Gunnlaugr föður sinn fararefna í annat sinn. Illugi segir: «nú skal vera, sem þú vill», segir hann; «hefir þú nú heldr samit þik ór því sem var». Reið Illugi þá heiman skjótt ok keypti skip hálf til handa Gunnlaugi, er uppi stóð í Gufárósi, at Auðuni festargarm.
 25 Ok er Illugi kom heim, þá þakkaði Gunnlaugr honum vel. Þorkell svartiréðsk til ferðar með Gunnlaugi, ok var fluttr varnaðr þeira til skips; en Gunnlaugr var at Borg, meðan þeir bjoggu skipit, ok þótti glaðara at tala við Helgu en vera í starfi með kaupmönnum. Einnhvern dag spurði
 30 Þorsteinn Gunnlaug, ef hann vildi ríða til hrossa með honum upp í Langavatnsdal. Gunnlaugr kvaðsk þat vilja. Nú ríða þeir tveir saman, þar til er þeir koma til selja Þorsteins, er heita á Þorgilsstöðum; ok váru þar stóðhross, er Þorsteinn átti, fjögur saman, ok váru rauð at
 35 lit. Hestr var allvænligr ok lítt reyndr. Þorsteinn bauð at gefa Gunnlaugi hestinn; en hann kvaðsk eigi hrossa

þurfa, er hann ætlaði af landi. Ok þá riðu þeir til ann-
 arra stóðhrossa; var þar hestr grár með fjórum merum,
 ok var sá beztr í Borgarfirði, ok bauð Þorsteinn at gefa
 þann Gunnlaugi. Hann svarar: «eigi vil ek þessi heldr
 en hin; eða hví býðr þú mér eigi þat, er ek vil þiggja?»
 «Hvat er þat?» segir Þorsteinn. Gunnlaugr mælti: «Helga
 en fagra, dóttir þín». Þorsteinn svarar: «eigi mun svá
 skjótt ráðask», segir hann ok tók annat mál, ok riðu
 heimleiðis ofan með Langá. Þá mælti Gunnlaugr: «vita
 vil ek», segir hann, «hverju þú vill svara mér um bón- 10
 orðit». Þorsteinn svarar: «ekki sinni ek hégóma þínum»,
 segir hann. Gunnlaugr mælti: «þetta er alhugi minn, en
 eigi hégómi». Þorsteinn svarar: «vita skyldir þú fyrst,
 hvat þú vildir. Ertu ei ráðinn til utanferðar, ok lætr
 þó, sem þú skyllir kvángask? Er þat ekki jafnræði með 15
 ykkir Helgu, meðan þú ert svá úráðinn, ok mun því ekki
 verða á litit». Gunnlaugr mælti: «hvar til ætlar þú um
 gjaforð dóttur þinnar, ef þú vill eigi gipta syni Illuga
 svarta? eða hvar eru þeir í Borgarfirði, er meira háttar
 sé en hann?» Þorsteinn svarar: «ekki fer ek í mann- 20
 jöfnuð», segir hann, «en værir þú slíkr maðr sem hann, þá
 myndi þér ei frá vísat». Gunnlaugr mælti: «hverjum vill
 þú heldr gipta dóttur þína en mér?» Þorsteinn svarar:
 «mart er hér gott mannval. Þorfinnr at Rauðamel á sjau
 sonu ok alla vel mannaða». Gunnlaugr svarar: «hvárgi 25
 þeira, Qnundar né Þorfinns, er jafnmenni föður míns; því
 at þik skortir sýnt við hann. Eða hvat hefir þú í móti
 því, er hann deildi kappi við Þorgrím goða Kjallaksson á
 Þórsnesþingi ok við sonu hans ok hafði einn þat, er við
lá?» Þorsteinn svarar: «ek stökða í brott Steinari, syni 30
 Qnundar sjóna, ok þótti þat heldr mikilræði». Gunnlaugr
 svarar: «Egils nauztu at því, föður þíns; enda mun þat
 fám bóndum vel endask at synja mér mægðar». Þor-
 steinn svarar: «hafðu í frammi kúgan við þá uppi við
 fjöllin, en þat kemr þér fyrir ekki hér út á Mýrunum». 35
 Um kveldit koma þeir heim. Ok um morgininn ríðr

Gunnlaugr upp á Gilsbakka ok bað föður sinn ríða til kvánbæna með sér út til Borgar. Illugi svarar: «þú ert úráðinn maðr, þar sem þú ert ráðinn til utanferðar, en lætr nú, sem þú skykir starfa í kvánbœnum, ok veit ek, at
 5 slíkt er ekki við skaplyndi Þorsteins». Gunnlaugr svarar: «ek ætla þó utan alt eins, ok líkar mér ekki, nema þú fylgir þessu». Síðan reið Illugi heiman við tólfta mann ofan til Borgar, ok tók Þorsteinn vel við honum. Um morgininn snimma ræddi Illugi til Þorsteins: «ek vil tala
 10 við þik». Þorsteinn svarar: «göngum upp á borgina ok tölum þar», ok svá gerðu þeir. Gunnlaugr gekk með þeim. Þá mælti Illugi: «Gunnlaugr frændi minn kveðsk hafa vakit bónord við þik fyrir sína hönd, at biðja Helgu dóttur þinnar; en nú vil ek vita, hvern stað eiga skal
 15 málit. Er þér kunnig ætt hans ok fjáreign vár; skal hvárki til spara af várri hendi staðfestu né manna forráð, ef þá er nær en áðr». Þorsteinn svarar: «þat eitt finn ek Gunnlaugi, at mér þykkir hann vera úráðinn», segir hann; «en ef hann væri þér líkr í skaplyndi, þá mynda ek lítt seinka».
 20 Illugi svarar: «þetta mun okkr verða at vinslitum, ef þú synjar okkr feðgum jafnræðis». Þorsteinn svarar: «fyrir þín orð», segir hann, «ok okkra vingan, þá skal Helga vera heitkona Gunnlaugs, en eigi festarkona, ok bíða þrjá vetr; en Gunnlaugr skal fara utan ok skapa sik eptir
 25 góðra manna siðum; en ek skal lauss allra mála, ef hann kemr eigi þá út, eða mér virðisk eigi skapferði hans». Ok við þetta skilja þeir. Ríðr Illugi heim, en Gunnlaugr til skips. Ok er þeim gaf byr, létu þeir í haf, ok kómu skipi sínu norðr við Noreg ok sigldu inn eptir Þrándheimi
 30 til Niðaróss ok lágu þar í lægi ok skipuðu upp.

6. Í þenna tíma réð fyrir Noregi Eiríkr jarl Hákonarson ok Sveinn, bróðir hans. Eiríkr jarl hafði þá atsetu inn á Hlōðum at föðurleifð sinni ok var ríkr höfðingi. Skúli Þorsteinsson var þá með jarli ok var hirðmaðr hans ok
 35 vel metinn. Þat er frá sagt, at þeir Gunnlaugr ok Auðun festargarmr gengu, sjau menn saman, inn á Hlaðir. Gunn-

laugr var svá búinn, at hann var í grám kyrtli ok í hvítum leistabrókum. Sull hafði hann á fœti niðri á ristinni; freyddi ór upp blóð ok vágr, er hann gekk. Ok með þeim **búningi** gekk hann fyrir jarlinn ok þeir Auðun, ok kvøddu hann vel. Jarl kendi Auðun ok spyrr hann tíðinda af 5 Íslandi; en Auðun sagði slík sem **váru**. Jarl spyrr Gunnlaug, hverr hann væri; en hann sagði honum nafn sitt ok ætt. Jarl mælti: «Skúli Þorsteinsson», sagði hann, «hvat **manna** er þessi á Íslandi?» «Herra», segir hann, «takið honum vel; hann er ens bezta manns son á Íslandi, Illuga 10 svarta af Gilsbakka, ok fóstbróðir minn». Jarl mælti: «hvat er fœti þínum, Íslendingr?» «Sullr er á, herra!» sagði hann. «Ok gekk þú þó ekki haltr», segir jarl. Gunnlaugr svarar: «ei skal haltr ganga, meðan báðir fœtr eru jafnlangir». Þá mælti hirðmaðr jarls, er Þórir hét: «þessi 15 rembisk mikit, Íslendingrinn, ok væri vel, at vér freistaðim hans nakkvat». Gunnlaugr leit við honum ok mælti:

«Hirðmaðr er einn,
sá er **einkar** meinn;
trúið hánun **vart**,
hann er illr ok svartr!»

20

Þá vildi Þórir grípa til øxar. Jarl mælti: «lát vera kyrt», segir hann; «ekki skulu menn gefa at slíku **gaum**; eða hvé gamall maðr ertu, Íslendingr?» Gunnlaugr svarar: «ek em nú átján vetra», segir hann. «Þat læt ek um 25 mælt», segir jarl, «at þú verðir ei annarra átján». Gunnlaugr mælti, ok heldr lágt: «bið mér engra forbœna», segir hann, «en bið þér heldr». Jarl mælti: «hvat sagðir þú nú, Íslendingr?» Gunnlaugr svarar: «svá sem mér þótti vera eiga, at þú bæðir mér engra forbœna, en bæðir 30 sjálfum þér **haldkvæmri** bœna». «Hverra þá?» segir jarl. «At þú fengir ei **þvílíkan** dauðdaga sem Hákon jarl, faðir þinn». Jarl setti svá rauðan sem blóð, ok bað taka fól þetta skjótt. Þá gekk Skúli fyrir jarl ok mælti: «gærið fyrir mín orð, herra! ok gefið manninum grið, ok fari 35

hann á brott sem skjótast». Jarl mælti: «verði hann á brottu sem skjótast, ef hann vill griðin hafa, ok komi aldri í mitt ríki síðan». Þá gekk Skúli út með Gunnlaugi ok ofan á bryggjur. Þar var Englandsfar, albúit til 5 útláts, ok þar tók Skúli Gunnlaugi far ok Þorkatli, frænda hans; en Gunnlaugr fekk Auðuni skip sitt til varðveizlu ok fé sitt, þat er hann hafði eigi með sér. Nú sigla þeir Gunnlaugr í Englandshaf, ok kómu um haustit suðr við Lundúnabryggjur ok réðu þar til hlunns skipi sínu.

10 7. Þá réð fyrir Englandi Aðalráðr konungr Játgeirsson ok var góðr höfðingi; hann sat þenna vetr í Lundúna-borg. Gunnlaugr gekk bráðliga fyrir konung ok kvaddi hann vel ok virðuliga. Konungr spurði, hvaðan af löndum hann væri. Gunnlaugr segir, sem var; »en því hefi ek 15 sótt á yðvarn fund, herra! at ek hefi kvæði ort um yðr, ok vilda ek, at þér hlýddið kvæðinu». Konungr kvað svá vera skyldu. Gunnlaugr flutti fram kvæðit vel ok sköruliga; en þetta er stefit í:

20 («Herr sésk allr enn orvā
Englands, sem goð, þengil;
ætt lýtr grams ok gumna
gunnbráðs Aðalráði».

Konungr þakkaði honum kvæðit ok gaf honum at bragarlaunum skallats-skikkju, skinndregna enum beztum 25 skinum ok hlaðbúna í skaut niðr, ok görði hann hirðmann sinn, ok var Gunnlaugr með konungi um vetrinn ok virðisk vel. Ok einn dag, um morgininn snimma, þá mætti Gunnlaugr þrim mönnum á stræti einu, ok nefndisk sá Þórormr, er fyrir þeim var. Hann var mikill ok sterkr 30 ok furðu torveldligr. Hann mælti: «norðmaðr», segir hann, «sel mér fé naðkvat at láni». Gunnlaugr svarar: «ekki mun þat ráðligt at selja fé sitt úkunnum mönnum». Hann svarar: «ek skal gjalda þér at nefndum degi». «Þá skal á þat hætta», segir Gunnlaugr. Síðan seldi hann 35 honum féit. Ok lítlum síðar fann Gunnlaugr konunginn ok

segir honum fjárlánit. Konungr svarar: «nú hefir litt til tekizk; þessi er enn mesti ránsmaðr ok víkingr, ok eig ekki við hann; en ek skal fá þér jafnmikit fé». Gunnlaugr svarar: «illa er oss þá farit», segir hann, «hirðmönnum yðrum; göngum upp á saklausa menn, en látum slíka sitja yfir váru, ok skal þat aldri verða». Ok lítlum síðar hitti hann Þórorm ok heimti féit at honum; en hann kvaðsk eigi gjalda mundu. Gunnlaugr kvað þá vísu þessa:

«Meðalráð er þér, Móði 10
málma galds! at halda
(att hafið ér við prettum
oddrjóð) fyr mér hoddum;
vita mátt hitt, at heitik
— hér sék á því færi — 15
(þat fekksk nafn) af nøkkvi
naðrstunga (mér ungum)».

«Nú vil ek bjóða þér lög», segir Gunnlaugr, «at þú gjalt mér fé mitt, eða gakk á hólm við mik ella á þriggja náttu fresti». Þá hló víkingrinn ok mælti: «til þess hefir 20 engi orðit fyrri en þú, at skora mér á hól, svá skarðan hlut sem margr hefir fyrir mér borit, ok em ek þessa albúinn». Ok við þat skilðu þeir Gunnlaugr at sinni. Gunnlaugr sagði konungi svá búit. Hann svarar: «nú er komit í allúvænt efni; þessi maðr deyfir hvert vápn. Nú skaltu 25 mínum ráðum fram fara; ok er hér sverð, er ek vil gefa þér, ok með þessu skaltu vega, en sýn honum annat». Gunnlaugr þakkaði konungi vel. Ok er þeir váru til hólms búnir, þá spyrr Þórormr, hvernig sverð þat væri, er hann hafði. Gunnlaugr sýnir honum ok bregðr, en hafði lykkju 30 um meðalkafla á konungsnaut ok dregr á hönd sér. Berserkrinn mælti, er hann sá sverðit: «ekki hræðumk ek þat sverð», segir hann, ok hjó til Gunnlaugs með sverði ok af honum mjök svá skjöldinn allan. Gunnlaugr hjó þegar í mót með konungsnaut, en berserkrinn stóð hlífar- 35

lauss fyrir ok hugði, at hann hefði et sama vápn, ok hann sýndi; en Gunnlaugr hjó hann þegar banahogg. Konungr þakkaði honum verkit, ok af þessu fekk hann mikla frægð í Englandi ok víða annars staðar. Um várit, 5 er skip gengu milli landa, þá bað Gunnlaugr Aðalráð konung orlofs at sigla nakkvat. Konungr spyr, hvat hann vildi þá. Gunnlaugr svarar: «ek vilda efna þat, er ek hefi ætlat ok heitit», ok kvað vísu þessa:

10 «Hlýtk veggjar at vitja
 viggs döglinga þriggja
 (því hefk hljótnum heitit
 hjarls) ok tveggja jarla;
 hverfkat ek aptr, áðr arfi
15 auðveitis (gefr rauðan
 ormabeð fyr ermar)
 oddgefnar mér stefni».)

«Svá skal ok vera, skáld!» segir konungr ok gaf honum gullhring, er stóð sex aura; «en því skaltu heita mér», segir konungr, «at koma aptr til mín at gðru hausti, 20 fyrir því at ek vil ei láta þik fyrir sakir íþróttar þinnar».

8. Síðan siglir Gunnlaugr af Englandi með kaup-
monnum norðr til Dyflinnar. Þá réð fyrir Írlandi Sig-
tryggr konungr silkiskegg, son Óláfs kváran ok Kormlaðar
dróttningar; hann hafði þá skamma stund ráðit ríkinu.
25 Gunnlaugr gekk þá fyrir konung ok kvaddi hann vel ok
virðuliga. Konungr tók honum sæmiliga. Gunnlaugr
mælti: «kvæði hefi ek ort um yðr ok vilda ek hljóð fá». Konungr svarar: «ekki hafa menn til þess orðit fyrri at
færa mér kvæði, ok skal víst hlýða». Gunnlaugr kvað þá
30 drápuna, ok er þetta stefit:

«Elr sváru skæ
Sigtryggr við hræ».)

Ok þetta er þar:

(«Kann ek máls of skil,
hvern ek mæra vil
konungmanna kon:
hann er Kvárans son».

«Muna gramr við mik
(venr hann gjøfli sik,
þess mun grepp vara)
gullhring spara.
Segi hildingr mér,
ef hann heyrði sér
dýrliga brag;
þat er drápulag».

5

10

Konungr þakkaði honum kvæðit ok kallaði til sín féhirði sinn ok mælti svá: «hverju skal launa kvæðit?» Hann svarar: «hverju vili þér, herra?» segir hann. «Hversu 15 er launat», segir konungr, «ef ek gef honum knörru tvá?» Féhirðirinn svarar: «ólmikit er þat, herra!» segir hann; «aðrir konungar gefa at bragarlaunum gripi góða, sverð góð eða gullhringa góða». Konungr gaf honum klæði sín af nýju skallati: kyrtil hlaðbúinn ok skikkju með ágætum 20 skinum ok gullhring, er stóð mörk. Gunnlaugr þakkaði honum vel ok dvalðisk þar skamma stund ok fór þaðan til Orkneyja.

Þá réð fyrir Orkneyjum Sigurðr jarl Hlōðvisson; hann var vel til íslenzkra manna. Gunnlaugr kvaddi jarl 25 vel ok kvaðsk hafa kvæði at færa honum. Jarl kvaðsk hlýða vilja kvæði hans, svá stórra manna sem hann var á Íslandi. Gunnlaugr flutti kvæðit, ok var þat flokkur ok vel ortr. Jarl gaf honum breiðœxi, silfrrekna allá, at kvæðislaunum ok bauð honum með sér at vera. Gunnlaugr þakk- 30 aði honum gjøfina ok boð et sama, en kveðsk verða at fara austr til Svíþjóðar, ok gekk síðan á skip með kaupmönnum þeim, er sigldu til Noregs, ok kómu um haustit austr við Konungahellu. Þorkell frændi hans fylgði honum

jafnan. Ór Konungahellu fengu þeir leiðtoga upp í Gautland et vestra, ok kómu fram í kaupstað þeim, er í Skörum heitir. Þar réð fyrir jarl sá, er Sigurðr hét, ok var við aldr. Gunnlaugr gekk fyrir hann ok kvaddi hann vel ok 5 kvaðsk kvæði hafa ort um hann. Jarl gaf gott hljóð til. Gunnlaugr kvað kvæðit, ok var þat flokkur. Jarl þakkaði honum ok launaði honum vel ok bauð honum með sér at vera um vetrinn. Sigurðr jarl hafði **jólaboð** mikit um vetrinn. Ok atfangadag jóla koma þar sendimenn Eiríks 10 jarls norðan af **Noregi**, tólf saman; þeir fóru með gjöfum til Sigurðar jarls. Jarlinn fagnaði þeim vel ok skipaði þeim um jólin hjá Gunnlaugi. Þar var gleteiti mikil. Gautar ræddu um, at engi jarl væri meiri ok frægri en Sigurðr. Noregsmönnum þótti Eiríkr jarl miklu framar. 15 Ok um þetta þrættu þeir ok tóku Gunnlaug til órskurðarmanns **hvárirtveggju** um þetta mál. Gunnlaugr **kvað** þá vísu þessa:

20 „Segið ér frá jarli,
oddfeimu stafir! þeima;
hann hefr litnar hranna
(hárr karl er sá) bárur;
sigrreynir hefr sénar
sjálfr í miklu gjálfri
austr fyr unnar hesti
25 Eiríkr bláar fleiri».)

Hvárirtveggju unðu vel við órskurðinn, en betr Noregsmenn. Sendimenn fóru þaðan **eptir jólin** með fégjöfum, er Sigurðr jarl sendi Eiríki jarli; sögðu þeir nú Eiríki jarli órskurðinn Gunnlaugs. Jarli þótti Gunnlaugr hafa 30 sýnt við sik **einorð** ok vináttu, ok lét þau orð um fara, at Gunnlaugr skyldi þar friðland hafa í hans ríki. Þat frétti Gunnlaugr síðan, hvat jarl hafði um mælt. Sigurðr jarl fekk Gunnlaugi leiðtoga austr í Tíundaland í Svíþjóð, sem hann beiddi.

35 9. Í þenna tíma réð fyrir Svíþjóð Óláfr konungr

sœnski, son Eiríks konungs sigrsæla ok Sigríðar ennar stórráðu, dóttur Skoglar-Tosta; hann var ríkr konungr ok ágætr, metnaðarmaðr mikill. Gunnlaugr kom til Uppsala nær þingi þeira Svía um várit, ok er hann náði konungs fundi, kvaddi hann konunginn. Hann tók honum vel ok 5 spyrr, hverr hann væri. Hann kvaðsk vera íslenzkr maðr. Konungr mælti: «Hrafn», segir hann, «hvat manna er hann á Íslandi?» Maðr stóð upp af enum úæðra bekk, mikill ok vaskligr, gekk fyrir konung ok mælti: «herra!» segir hann, «hann er ennar beztu ættar ok sjálfr enn 10 vaskasti maðr». «Fari hann þá ok siti hjá þér», sagði konungr. Gunnlaugr mælti: «kvæði hefi ek at færa yðr», sagði hann, «ok vilda ek, at þér hlýddið ok gæfið hljóð til». «Gangið fyrst ok sitið», sagði konungr; «ekki er nú tóm til yfir kvæðum at sitja». Þeir gærdou svá. 15

~~Tóku þeir þá tal með sér Gunnlaugr ok Hrafn; sagði hvárr qðrum frá ferðum sínum. Hrafn kvaðsk farit hafa áðr um sumarit af Íslandi til Noregs ok ondverðan vetr austr til Svíþjóðar. Þar gærisk brátt vel með þeim. Ok einn dag, er liðit var þingit, váru þeir báðir fyrir konungi, 20 Gunnlaugr ok Hrafn. Þá mælti Gunnlaugr: «nú vilda ek, herra!» segir hann, «at þér heyrðið kvæðit». «Þat má nú», segir konungr. «Nú vil ek flytja kvæði mitt, herra!» segir Hrafn. «Þat má vel», segir konungr. «Þá vil ek flytja fyrr kvæði mitt, herra!» segir Gunnlaugr, «ef 25 þér vilið svá». «Ek á fyrr at flytja, herra!» segir Hrafn, «er ek kom fyrr til yðvar». Gunnlaugr mælti: «hvar kómu feðr okkrir þess», segir hann, «at faðir minn væri eptirbátr fōður þíns? hvar nema alls hvergi? skal ok svá með okkr vera». Hrafn svarar: «gærum þá kurteisi», 30 segir hann, «at vér færum þetta ei í kappmæli, ok látum konung ráða». Konungr mælti: «Gunnlaugr skal fyrri flytja, því at honum eirir illa, ef hann hefir eigi sitt mál». Þá kvað Gunnlaugr drápuna, er hann hafði orta um Óláf konung; ok er lokit var drápunni, þá mælti konungr: 35 «Hrafn», sagði hann, «hversu er kvæðit ort?» «Vel,~~

herra!» sagði hann; «þat er stórt kvæði ok úfagrt ok nakkvat stirðkveðit, sem Gunnlaugr er sjálfr í skaplyndi». «Nú skaltu flytja þitt kvæði, Hrafn», segir konungr. Hann gærir svá. Ok er lokit var, þá mælti konungr: 5 «Gunnlaugr», segir hann, «hversu er kvæði þetta ort?» Gunnlaugr svarar: «vel, herra!» segir hann; «þetta er fagrt kvæði, sem Hrafn er sjálfr at sjá, ok yfirbragðslítit; eða hví ortir þú flokk um konunginn», segir hann, «eða þótti þér hann eigi drápunnar verður?» Hrafn svarar: 10 «töllum þetta ei lengr; til mun verða tekit, þótt síðar sé», segir hann; ok skildu nú við svá búit. Lítlu síðar gerðisk Hrafn hirðmaðr Óláfs konungs ok bað hann orlofs til brottferðar; konungr veitti honum þat. Ok er Hrafn var til brottferðar búinn, þá mælti hann til Gunnlaugs: «lokit 15 skal nú okkarri vináttu, fyrir því at þú vildir hrópa mik hér fyrir höfðingjum; nú skal ek einhverju sinni eigi þik minnr vanvirða, en þú vildir mik hér». Gunnlaugr svarar: «ekki hryggja mik hót þín», segir hann, «ok hvergi munu vit þess koma, at ek sjá minna virðr en þú». Óláfr kon- 20 ungr gaf honum góðar gjafir at skilnaði, ok fór hann í brott síðan.

Hrafn fór austan um várit ok kom til Þrándheims ok bjó skip sitt ok sigldi til Íslands um sumarit ok kom skipi sínu í Leiruvág fyrir neðan Heiði, ok urðu honum fegnir 25 frændr ok vinir, ok var hann heima þann vetr með fœður sínum. Ok um sumarit á alþingi fundusk þeir frændr, Skapti lögsgumaðr ok Skáld-Hrafn. Þá mælti Hrafn: «þitt fullting vilda ek hafa til kvánbœnar við Þorstein Egilsson, at biðja Helgu, dóttur hans». Skapti svarar: «er hon eigi 30 áðr heitkona Gunnlaugs ormstungu?» Hrafn svarar: «er eigi liðin sú stefna nú», segir hann, «sem mælt var með þeim? enda er miklu meiri hans ofsi, en hann muni nú þess gá eða geyma». Skapti svarar: «göllum, sem þér líkar». Síðan gengu þeir fjölmennir til búðar Þorsteins 35 Egilssonar; hann fagnaði þeim vel. Skapti mælti: «Hrafn frændi minn vill biðja Helgu dóttur þinnar, ok er þér

kunnig ætt hans ok **auðr** fjár ok **menning** góð, frænda afl mikill ok vina». Þorsteinn svarar: «hon er áðr heitkona Gunnlaugs, ok vil ek halda öll mál við hann, þau sem mælt váru». Skapti mælti: «eru nú eigi liðnir þrír vetr, er til váru nefndir með yðr?» «Já», sagði Þorsteinn, «en 5 ei er sumar liðit, ok má hann enn til koma í sumar». Skapti svarar: «en ef hann kemr eigi til sumarlangt, hverja ván skulu vér þá eiga þessa máls?» Þorsteinn svarar: «hér munu vér koma annat sumar, ok má þá sjá, hvat ráðligast þykkir, en ekki **tjóar** nú þetta at tala lengr 10 at sinni». Ok við þat skilðu þeir, ok riðu menn heim af þingi. Ekki fór þetta tal **leynt**, at Hrafn bað Helgu. Ei kom Gunnlaugr út á því sumri. Ok annat sumar á alþingi fluttu þeir Skapti bónorðit ákafliga, kváðu þá Þorstein lausan allra mála við Gunnlaug. Þorsteinn 15 svarar: «ek á fár dætr fyrir at sjá, ok vilda ek gjarna, at öngum manni yrði þær at **rógi**; nú vil ek finna fyrst Illuga svarta»; ok svá gærði hann. Ok er þeir fundusk, þá mælti Þorsteinn: «þykki þér ek eigi lauss allra mála við Gunnlaug, son þinn?» Illugi mælti: «svá er víst», 20 segir hann, «ef þú vill; kann ek hér nú fátt til at leggja, er ek veit eigi gærla efni Gunnlaugs, sonar míns». Þorsteinn gekk þá til Skapta, ok **keyptu** þeir svá, at brul-laup skyldi vera at vetrnóttum at **Borg**, ef Gunnlaugr kæmi eigi út á því sumri, en Þorsteinn lauss allra mála 25 við Hrafn, ef Gunnlaugr kæmi til ok **vitjaði** ráðsins. Eptir þat riðu menn heim af þinginu, ok **frestaðisk** tilkváma Gunnlaugs, en Helga hugði ilt til ráða.

10. Nú er at segja frá Gunnlaugi, at hann fór af Svíþjóðu þat sumar, er Hrafn fór til Íslands, ok fekk þá 30 góðar gjafir af Óláfi konungi at skilnaði þeira. Aðalráðr konungr tók við Gunnlaugi allvel, ok var hann með honum um vetrinn með góðri sæmð. Í þenna tíma réð fyrir Danmörku Knútr enn ríki, Sveinsson, ok hafði nýtekit við fǫðurleifð sinni, ok **heitaðisk** jafnan at herja til Englands, 35 fyrir því at Sveinn **konungr**, faðir hans, hafði unnit mikit

ríki á Englandi, áðr hann andaðisk vestr þar. Ok í þann
 tíma var mikill herr danskra manna vestr þar, ok var sá
 hofðingi fyrir, er Hemingr hét, son Strútharalds jarls ok
 bróðir Sigvalda jarls, ok helt hann þat ríki undir Knút
 5 konung, er Sveinn konungr hafði áðr unnit. Um vart
 bað Gunnlaugr konunginn sér orlofs til brottferðar. Hann
 svarar: «ei samir þér nú at fara frá mér, til slíks úfriðar
 sem nú ~~horfir~~ hér í Englandi, þar sem þú ert minn hirð-
 maðr». Gunnlaugr svarar: «þér skuluð ráða, herra! en
 10 gefið mér orlof at sumri til brottferðar, ef Danir koma
 eigi». Konungr svarar: «sjám vit þá!» Nú leið þat
 sumar ok vetrinn eptir, ok kómu Danir eigi. Ok eptir
 mitt sumar fékk Gunnlaugr orlof til brottferðar af kon-
 ungi, ok fór Gunnlaugr þaðan austr til Noregs ok fann
 15 Eirík jarl í Þrándheimi á Hlōðum, ok tók jarl honum þá
 vel ok bauð honum þá með sér at vera. Gunnlaugr
 þakkar honum boðit, ok kveðsk þó vilja fara fyrst út til
 Íslands á ~~yit~~ festarmeyjar sinnar. Jarl mælti: «nú eru
 öll skip í brottu, þau er til Íslands bjoggusk». Þá mælti
 20 hirðmaðr einn: «hér lá Hallfreðr vandræðaskáld í gær út
 undir Agðanesi». Jarlinn svarar: «svá má vera», segir
 hann; «hann sigldi heðan fyrir fimm nóttum». Eiríkr
 jarl lét þá flytja Gunnlaug út til Hallfreðar, ok tók hann
 við honum með fagnaði; ok gaf þegar byr undan landi,
 25 ok váru vel kátir. Þat var síð sumars. Hallfreðr mælti
 til Gunnlaugs: «hefir þú frétt bónorðit Hrafns Qnundar-
 sonar við Helgu ena fōgru?» Gunnlaugr kveðsk frétt
 hafa, ok þó úgørla. Hallfreðr segir honum slíkt, sem
 hann vissi af, ok þat með, at margir menn mæltu þat, at
 30 Hrafn væri ei úrskvari en Gunnlaugr. Gunnlaugr kvað
 þá vísu:

(«Rækik lítt, þótt leiki
 (létt veðr er nú) þéttan
 austanvindr at qndri
 andness viku þessa;

meir sjámk hitt, en hæru
hoddstríðandi bíðit,
orð, at eigi verðak
jafnröskur taliðr Hrafni».)

Hallfreðr mælti þá: «Þess þyrfti, félagi, at þér veitti 5
betr en mér málin við Hrafn; ek kom skipi mínu í Leiru-
vág fyrir neðan Heiði fyrir fám vetrum, ok átta ek at
gjalda hálfa mörk silfrs búskarli Hrafns, ok held ek því
fyrir honum; en Hrafn reið til vár með sex tigu manna
ok hjó strengina, ok rak skipit upp á leirur, ok búit við 10
skipbroti; varð ek þá at selja Hrafni sjálfðæmi, ok galt
ek mörk; ok eru slíkar mínar at segja frá honum». Ok
þá var þeim eintalat um Helgu, ok lofaði hann mjök væn-
leik hennar. Gunnlaugr kvað þá vísu þessa:

(«Munat háðvörum hyrjar 15
hríðmundaði þundar
hafnar, hørvi drifna,
hlýða jörð at þýðask;
því at lautsíkjar lékum
lyngs, er várum yngri, 20
alnar gims á ýmsum
andnesjum því landi».)

«Þetta er vel ort», segir Hallfreðr. Þeir tóku land
norðr á Melrakkaslétu, í Hraunhöfn, hálfum mánaði fyrir
vetr, ok skipuðu þar upp. 25

Þórðr hét maðr; hann var bóndason þar á Sléttunni;
hann gekk í glímur við þá kaupmennina, ok gekk þeim
illa við hann. Þá varð komit saman fangi með þeim
Gunnlaugi. Ok um nóttina áðr hét Þórðr á Þór til sigrs
sér; ok um daginn, er þeir fundusk, tóku þeir til glímu; 30
þá laust Gunnlaugr báða fœtrna undan Þórði ok feldi
hann mikit fall; en fótrinn Gunnlaugs stókk ór liði, sá
er hann stóð á, ok fell Gunnlaugr þá með Þórði. Þá
mælti Þórðr: «vera má», segir hann, «at þér vegni eigi

annat betr». «Hvat þá?» segir Gunnlaugr. «Málin við Hrafn, ef hann fær Helgu ennar vænu at vetrnóttum; ok var ek hjá í sumar á alþingi, er þat **réðsk**». Gunnlaugr svarar öngu. Þá var **yafjör** fóttrinn ok í **liðinn** færðr, ok 5 þrútnaði allmjök. Þeir Hallfreðr riðu tólf menn saman ok kómu suðr á Gilsbakka í Borgarfirði þat laugarkveld, er þeir sátu at brullaupinu at Borg. Illugi varð feginn Gunnlaugi, syni sínum, ok hans forunautum. Gunnlaugr kvaðsk þá þegar vilja ofan ríða til Borgar. Illugi kvað 10 þat ekki ráð, ok svá sýndisk öllum nema Gunnlaugi; en Gunnlaugr var þá úfærr fyrir fótarsins sakir, þótt hann léti ekki á sjásk, ok varð því ekki af ferðinni. Hallfreðr reið heim um morgininn til Hreðuvatns í Norðrárdal; þar réð fyrir eignum þeira Galti, bróðir hans, ok var vaskr 15 maðr.

11. Nú er at segja frá Hrafn, at hann sat at brullaupi sínu at Borg, ok er þat flestra manna sögn, at brúðrin væri heldr **döpr**, ok er þat satt, sem mælt er, at lengi man þat, er **ungr getr**, ok var henni nú ok svá. 20 Þat varð til **nýlundu** þar at veizlunni, at sá maðr bað Húngerðar, Þórodds dóttur ok Jófríðar, er Svertingr hét ok var Hafr-Bjarnarson, Molda-Gnúpssonar, ok skyldu þau ráð **takask** um vetrinn eptir jól uppi at Skáney. Þar bjó **Þorkell**, frændi Húngerðar, son Torfa Valbrandssonar. 25 Móðir Torfa var Þórodda, systir Tungu-Odds. Hrafn fór heim til Mosfells með Helgu, konu sína; ok er þau höfðu þar skamma stund verit, þá var þat einn morgin, áðr þau risu upp, at Helga **vakir**, en Hrafn svaf, ok lét hann illa í svefni. Ok er hann vaknaði, spyr Helga, hvat hann 30 hefði dreymt. Hrafn kvað þá vísu:

«Hugðumk. (orms) á armi
(ey löggvar!) þér höggvinn,
væri, brúðr! í blóði
beðr þinn roðinn mínu,

knættit endr of undir
 olstafns Njörun (Hrafni
 líkn getra þat, lauka
 lind!) rógpyrnis binda».)

Helga mælti: «þat mun ek aldri gráta», segir hon, 5
 «ok hafi þér illa svikit mik, ok mun Gunnlaugr út kominn»;
 ok grét Helga þá mjök. Ok lítlú síðar fluttisk útkváma
 Gunnlaugs. Helga gærðisk þá svá stirð við Hrafn, at
 hann fekk eigi haldit henni heima þar, ok fóru þau þá
 heim aptr til Borgar, ok nýtti Hrafn lítit af samvistum 10
 við hana. Nú búask menn til boðs um vetrinn. Þorkell
 frá Skáney bauð Illuga svarta ok sonum hans. Ok er
 Illugi bóndi bjósk, þá sat Gunnlaugr í stofu ok bjósk ekki.
 Illugi gekk til hans ok mælti: «hví býsk þú ekki, frændi?»
 Gunnlaugr svarar: «ek ætla eigi at fara». Illugi mælti: 15
 «fara skaltu víst, frændi!» segir hann, «ok slá ekki slíku
 á þik, at þreyja eptir einni konu, ok lát, sem þú vitir eigi,
 ok mun þik aldri konur skorta». Gunnlaugr gærði, sem
 faðir hans mælti, ok kómu þeir til boðsins, ok var þeim
 Illuga ok sonum hans skipat í öndvegi, en þeim Þorsteini 20
 Egilssyni ok Hrafni, mág hans, ok sveitinni brúðguma í
 annat öndvegi gegnt Illuga. Konur sátu á palli, ok sat
 Helga en fagra næst brúðinni, ok rendi opt augum til
 Gunnlaugs, ok kemr þar at því, sem mælt er, at eigi leyna
 augu, ef ann kona manni. Gunnlaugr var þá vel búinn 25
 ok hafði þá klæðin þau en góðu, er Sigtryggr konungr
 gaf honum, ok þótti hann þá mikit afbragð annarra manna
 fyrir margs sakir, bæði afis ok vænleiks ok vaxtar. Lítil
 var gleði manna at boðinu. Ok þann dag, er menn váru
 í brottbúningi, þá brugðu konur göngu sinni ok bjoggusk 30
 til heimferðar. Gunnlaugr gekk þá til tals við Helgu, ok
 tóluðu lengi, ok þá kvað Gunnlaugr vísu:

«Ormstungu varð engi
 allr dagr und sal fjalla

5 hægr, síz Helga en fagra
Hrafns kvánar réð nafni;
lítt sá Høðr enn hvíti
hjørpeys, faðir meyjar,
(gefin var Eir til aura
ung) við mínni tungu».

Ok enn kvað hann:

10 «Væn, ák verst at launa,
víngefn! fōður þínum
(fold nemr flaum af skaldi
flóðhyrs) ok svá móður;
því at gərðu Bil borða
bæði senn und klæðum
15 (hér hafi hólðs ok svarra
hagvirki!) svá fagra».

Ok þá gaf Gunnlaugr Helgu skikkjuna Aðalráðsnaut,
ok var þat gersimi sem mest. Hon þakkaði honum vel
gjofina. Síðan gekk Gunnlaugr út, ok váru þá komin
hross, ok hestar sōðlaðir, ok margir allvænligir, ok bundnir
20 heima á hlaðinu. Gunnlaugr hljóp á bak einhverjum hesti
ok reið á skeið eptir túninu ok at þangat, er Hrafn stóð
fyrir, ok varð Hrafn at opa undan. Gunnlaugr mælti:
«ekki er at opa undan, Hrafn!» segir hann, «fyrir því
at ønga ógn býð ek þér at sinni; en þú veizt, til hvers
25 þú hefir unnit». Hrafn svarar ok kvað vísu:

30 («Samira okkr of eina,
Ullr benloga! Fullu,
frægir fólka Ságu!
fangs í brigð at ganga;
mjök eru margar slíkar,
morðrunnr! fyr haf sunnan
(ýtir er sævar sóta
sannfróðr) konur góðar».

Gunnlaugr svarar: «vera má», segir hann, «at margar sé, en eigi þykki mér svá». Þá hljópu þeir Illugi at ok Þorsteinn ok vildu ekki, at þeir ættisk við. Þá kvað Gunnlaugr vísu:

(Gefin var Eir til aura
armdags en litfagra
(þann kveða menn, né minna,
mínn jafnoka) Hrafni,
allra nýztr meðan austan
Alráðr farar dvalði
(því er menrýri minni
málgráðr) í gný stála».)

Ok eptir þetta riðu menn heim hváirtveggju, ok var alt kyrt ok tíðindalaust um vetrinn. Nýtti Hrafn síðan ekki af samvistum við Helgu, þá er þau Gunnlaugr hófðu fundizk. 15

Ok um sumarit riðu menn fjölmennir til þings: Illugi svartir ok synir hans með honum, Gunnlaugr ok Hermundr; Þorsteinn Egilsson ok Kollsveinn, son hans; Qnundr frá Mosfelli ok synir hans allir; Svertingr Hafr- 20 Bjarnarson. Skapti hafði þá enn lögsögu. Ok einn dag á þinginu, er menn gengu fjölmennir til logbergs, ok er þar var lokit at mæla logskilum, þá kvaddi Gunnlaugr sér hljóðs ok mælti: «er Hrafn hér Qnundarson?» Hann kveðsk þar vera. Gunnlaugr ormstunga mælti þá: «þat 25 veizt þú, at þú hefir fengit heitkonu minnar ok dregizk til fjándskapar við mik; nú fyrir þat vil ek bjóða þér hólmgöngu hér á þinginu á þriggja náttu fresti í Øxarárhólmi». Hrafn svarar: «þetta er vel boðit, sem ván var at þér», segir hann, «ok em ek þess albúinn, þegar þú vill». Þetta 30 þótti ilt frændum hvárstveggja þeira, en þó vóru þat log í þann tíma at bjóða hólmgöngu, sá er vanhluta þóttisk verða fyrir qðrum. Ok er þrjár nætr vóru liðnar, bjoggusk þeir til hólmgöngu, ok fylgði Illugi svartir syni sínum til hólmsins með miklu fjölmenni, en Skapti lögsögu- 35

maðr fylgði Hrafn og faðir hans ok aðrir frændr hans.
Ok áðr Gunnlaugr gengi út í hólminn, þá kvað hann
vísu þessa:

5 «Hér emk út á eyri
alvangs búinn ganga
(happs unni goð greppi!)
gort með tognum hjörvi;
hnakk skal Helgu lokka
10 (haus vinnk frá bol lausan
lóks með ljósum mæki)
ljúfs velgs í tvau kljúfa».

Hrafn svarar ok kvað þetta:

15 «Veitat greppr, hvárr greppa
gagnsæli hlýtr fagna;
hér er bensigðum brugðit,
búin er egg í leggi.
Þá mun, ein ok ekkja
ung, mæ, þótt vér særimsk,
þorna sponng af þingi
20 þegns hugrekki fregna».

Hermundr helt skildi fyrir Gunnlaug, bróður sinn, en
Svertingr Hafr-Bjarnarson fyrir Hrafn. Þrim mörkum
silfrs skyldi sá leysa sik af hólminum, er sárr yrði.
Hrafn átti fyrr at höggva, er á hann var skorat, ok hjó
25 hann í skjöld Gunnlaugs ofanverðan, ok brast sverðit
þegar sundr undir hjóltunum, er til var höggvit af miklu
afli. Blóðrefillinn braut upp af skildinum ok kom á kinn
Gunnlaugi, ok skeindisk hann heldr en eigi. Þá hljópu
feðr þeira þegar á millum ok margir aðrir menn. Þá
30 mælti Gunnlaugr: «nú kalla ek, at Hrafn sé sígraðr, er
hann er slyppr». «En ek kalla, at þú sér sígraðr», segir
Hrafn, «er þú ert sárr orðinn». Gunnlaugr var þá allœfr
ok reiðr mjök ok kvað ekki reynt vera. Illugi faðir hans
kvað, þá eigi skyldu reyna meir at sinni. Gunnlaugr

svarar: «þat mynda ek vilja», segir hann, «at vit Hrafn mœttimk svá gðru sinni, at þú værir fjarri, faðir, at skilja okkr». Ok við þetta skilðu þeir at sinni, ok gengu menn heim til búða sinna. Ok annan dag eptir í lög réttu var þat í lög sett, at af skyldi taka hólmgöngu úr allar 5 þaðan ífrá, ok var þat gert at ráði allra vitrustu manna, er við váru staddir; en þar váru allir þeir, er vitrastir váru á landinu; ok sja hefir hólmganga síðast framið verit á Islandi, er þeir Hrafn ok Gunnlaugr börðusk.

Ok einn morgin, er þeir bræðr Hermundr ok Gunnlaugr 10 gengu til Æxarár at þvá sér, þá gengu gðrum megin at ánni konur margar, ok var þar Helga en fagra í því liði. Þá mælti Hermundr: «sér þú Helgu, vinkonu þína, hér fyrir handan ána?» Gunnlaugr svarar: «sé ek hana víst»; ok þá kvað Gunnlaugr vísu þessa: 15

«Alin var rýgr at rógi
(runnr olli því gunnar;
lág vark auðs at eiga
óðgjarn) fira börnum;
nú er svanmærrar (svíða
svört augu mér) bauga
lands til lýsi-Gunnar
lítil þörf at líta».

20

Síðan gengu þeir yfir ána, ok tóluðu þau Helga ok Gunnlaugr um stund. Ok er þeir gengu austr yfir ána, 25 þá stóð Helga ok starði á Gunnlaug lengi eptir. Gunnlaugr leit þá aptr yfir ána ok kvað vísu þessa:

«Brámáni skein brúna
brims af ljósum himni
Hristar hörvi glæstrar
haukfránn á mik lauka;
en sá geisli sýslir
síðan gullmens Fríðar
hvarma tungls ok hringa
Hlínar ópurft mína».

30

35

Ok eptir þetta umliðit, riðu menn heim af þingiinu, ok var Gunnlaugr heima á Gilsbakka. Ok einn morgin, er hann vaknaði, þá váru allir menn upp risnir, nema hann lá. Hann hvíldi í lokrekki innar af seti. Þá
 5 gengu í skálann tólf menn, allir alvápnaðir, ok var þar kominn Hrafn Qnundarson. Gunnlaugr spratt upp þegar ok gat fengit vápn sín. Þá mælti Hrafn: «við öngu skal þér hætt vera», segir hann; «en þat er örindi mitt hingat, at þú skalt nú heyra; þú bautt mér hólmgöngu í sumar
 10 á alpingi, ok þótti þér sú ekki reynd verða; nú vil ek þér bjóða, at vit farim báðir á brott af Íslandi ok utan í sumar ok gangim á hólmi í Noregi; þar munu eigi frændr okkrir fyrir standa». Gunnlaugr svarar: «mæl drengja heilastr! ok þenna kost vil ek gjarna þiggja, ok er hér
 15 at þiggja, Hrafn!» segir hann, «þann greiða, sem þú vill». Hrafn svarar: «þat er vel boðit, en riða munu vér fyrst at sinni»; ok við þetta skilðu þeir. Þetta þótti frændum hvárstveggja þeira stórum illa, en fengu þó ekki at gørt fyrir ákafa þeira sjálfra; enda varð þat fram at koma,
 20 sem til dró.

12. Nú er at segja frá Hrafni, at hann bjó skip sitt í Leiruvágum. Tveir menn eru þeir nefndir, er fóru með Hrafni, systursynir Qnundar, föður hans; hét annarr Grímr, en annarr Óláfr, ok váru báðir gildir menn. Öllum
 25 frændum Hrafnar þótti mikill svipr, er hann fór í brott; en hann sagði svá: kvaðsk því Gunnlaug á hólmi skorat hafa, at hann kvaðsk öngar nytjar hafa Helgu, ok kvað annanhvárn verða at hníga fyrir öðrum. Síðan sigldi Hrafn í haf, er þeim gaf byr, ok kómu skipi sínu í
 30 Þrándheim, ok var þar of vetrinn, ok frétti ekki til Gunnlaugs á þeim vetri, ok þar beið hann Gunnlaugs um sumarit; ok enn annan vetr var hann í Þrándheimi, þar sem heitir í Lifangri.

Gunnlaugr ormstunga réðsk til skips með Hallfreði
 35 vandræðaskáldi norðr á Slétu, ok urðu þeir síðbúnir mjök, ok sigldu þeir í haf, þegar byr gaf, ok kómu við Orkn-

eyjar lítlu fyrir vetr. Sigurðr jarl Hlōðvisson réð þá fyrir eyjunum, ok fór Gunnlaugr til hans ok var þar um vetrinn, ok virði jarl hann vel. Ok um várit bjósk jarl í hernað; Gunnlaugr bjósk til ferðar með honum, ok herjuðu um sumarit víða um Suðreyjar ok Skotlandsfjörðu ok áttu margar orrostur, ok reyndisk Gunnlaugr enn hraustasti ok enn vaskasti drengr ok enn harðasti karlmaðr, hvar sem þeir kómu. Sigurðr jarl snerisk snimmendis sumars aptr, en Gunnlaugr sté þá á skip með kaupmönnum þeim, er sigldu til Noregs, ok skildu þeir Sigurðr jarl með mikilli vináttu. Gunnlaugr fór norðr til Þrándheims á Hlaðir á fund Eiríks jarls ok var þar undverðan vetr, ok tók jarl vel við honum ok bauð honum með sér at vera, ok þat þekðisk hann. Frétt hafði jarl áðr viðskipti þeira Hrafn, svá sem var, ok sagði Gunnlaugi, at hann legði bann fyrir, at þeir berðisk þar í hans ríki. Gunnlaugr kvað, hann slíku ráða mundu; ok var Gunnlaugr þar um vetrinn ok jafnan fálátr. Ok um várit einn dag gekk Gunnlaugr úti, ok Þorkell frændi hans með honum. Þeir gengu í brott frá bænum; ok á vøllum fyrir þeim var mannhringr, ok í hringinum innan váru tveir menn með vápnum ok skyldusk; var þar annarr nefndr Hrafn, en annarr Gunnlaugr. Þeir mæltu, er hjá stóðu, at Íslendingar hyggi smátt ok væri seinir til at muna orð sín. Gunnlaugr fann, at hér fylgði mikit háð, ok hér var mikit spött at dregit, ok gekk Gunnlaugr í brott þegjandi. Ok lítlu síðar eptir þetta segir Gunnlaugr jarli, at hann kveðsk eigi lengr nenna at þola háð ok spott hirðmanna hans um mál þeira Hrafn, ok beiddi jarl fá sér leiðtoga inn í Lifangr. Jarli var sagt áðr, at Hrafn var í brottu ór Lifangri ok farinn austr til Svíþjóðar, ok því gaf hann Gunnlaugi orlof at fara ok fekk honum leiðtoga tvá til ferðarinnar.

Nú ferr Gunnlaugr af Hlōðum við sjaunda mann inn í Lifangr; ok þann morgin hafði Hrafn farit þaðan við fimta mann, er Gunnlaugr kom þar um kveldit. Þaðan

fór Gunnlaugr í Veradal, ok kom þar at kveldi jafnan,
sem Hrafn hafði áðr verit um nóttina. Gunnlaugr ferr,
til þess er hann kom á efsta bæ í dalnum, er á Súlu
hét, ok hafði Hrafn þaðan farit um morgininn. Gunn-
5 laugr dvalði þá ekki ferðina ok fór þegar um nóttina; ok
um morgininn í sólarroð þá sá hvárir aðra. Hrafn var
þar kominn, sem váru vötn tvau, ok á meðal vatnanna
váru vellir sléttir; þat heita Gleipnisvellir; en fram í
• vatnit annat gekk nes lítit, er heitir Dinganes. Þar námu
10 þeir Hrafn við í nesinu ok váru fimm saman; þeir váru
þar með Hrafni frændr hans Grímr ok Óláfr. Ok er þeir
møttusk, þá mælti Gunnlaugr: «þat er nú vel, er vit
höfum fundizk». Hrafn kvaðsk þat ekki lasta mundu;
«ok er nú kostur, hvárr er þú vill», segir Hrafn, «at vér
15 berimk allir, eða vit tveir, ok sé jafnmargir hvárir».
Gunnlaugr kveðsk vel líka, hvárt at heldr er. Þá mæltu
þeir frændr Hrafns Grímr ok Óláfr: kvaðusk eigi vilja
standa hjá, er þeir berðisk; svá mælti ok Þorkell svartí,
frændi Gunnlaugs. Þá mælti Gunnlaugr við leiðtogana
20 jarls: «it skuluð sitja hjá ok veita hvárigum ok vera til
frásagnar um fund várn»; ok svá gөрðu þeir.

Síðan gengusk þeir at, ok börðusk fræknliga allir.
Þeir Grímr ok Óláfr gengu báðir í mót Gunnlaugi einum,
ok lauk svá þeira viðskipti, at hann drap þá báða, en
25 hann varð ekki sárr. Þetta sannar Þórðr Kolbeinsson í
kvæði því, er hann orti um Gunnlaug ormsungu:

«Hlóð, áðr Hrafni næði,
hugreifum Óleifi
Göndlar þryms ok Grími
30 Gunnlaugr með hjör þunnum;
hann varð hvatra manna,
hugmóðr, drifinn blóði,
(Ullr réð ýta falli
unnviggs) bani þriggja».

35 Þeir Hrafn sóttusk meðan ok Þorkell svartí, frændi

Gunnlaugs, ok fell Þorkell fyrir Hrafni ok lét líf sitt; ok allir fellu forunautar þeira at lykðum. Ok þá bórðusk þeir tveir með stórum höggum ok öruggum atgangi, er hvárr veitti öðrum, ok sóttusk einart í ákafa. Gunnlaugr hafði þá sverðit Aðalráðsnaut, ok var þat et bezta vápni. 5 Gunnlaugr hjó þá um síðir til Hrafns mikit högg með sverðinu ok undan Hrafni fótinn; Hrafn fell þó eigi at heldr, ok hnekði þá at stofni einum ok studdi þar á stúfinum. Þá mælti Gunnlaugr: «nú ertu úvígr», segir hann, «ok vil ek eigi lengr berjask við þik, örkumlaðan 10 mann». Hrafn svarar: «svá er þat», segir hann, «at mjök hefir á leikizk minn hluta, en þó myndi mér enn vel duga, ef ek fenga at drekka nakkvat». Gunnlaugr svarar: «svík mik þá ei», segir hann, «ef ek færa þér vatn í hjálmi mínum». Hrafn svarar: «ei mun ek svíkja þik», 15 segir hann. Síðan gekk Gunnlaugr til lækjar eins ok sótti í hjálminum ok færði Hrafni; en hann seildisk í mót enni vinstri hendinni, en hjó í höfuð Gunnlaugi með sverðinu enni hægri hendi, ok varð þat allmikit sár. Þá mælti Gunnlaugr: «illa sveiktu mik nú, ok údrengiliga fór þér, 20 þar sem ek trúða þér». Hrafn svarar: «satt er þat», segir hann; «en þat gekk mér til þess, at ek ann þér eigi faðm-lagsins Helgu ennar fögru». Ok þá bórðusk þeir enn í ákafa; en svá lauk at lykðum, at Gunnlaugr bar af Hrafni, ok lét Hrafn þar líf sitt. Þá gengu fram leiðtogar jarls- 25 ins ok bundu höfuðsárit Gunnlaugs; hann sat þá meðan ok kvað þá vísu þessa:

«Oss gekk mætr á móti
mótrunnr í dyn spjóta,
hríðgörvandi hjörva,
Hrafn framliga jafnan;
hér varð mörgr í morgin
málmflaug of Gunnlaugi
(hergerðandi) á hørðu
(hringpollr!) nesi Dinga».

30

35

Síðan bjoggu þeir um dauða menn ok færðu Gunnlaug á hest sinn eptir þat, ok kómusk með hann alt ofan í Lifangr; ok þar lá hann þrjár nætr ok fekk alla þjónustu af presti ok andaðisk síðan ok var þar jarðaðr at kirkju.
 5 Öllum þótti mikill skaði at um hvárntveggja þeira, Gunnlaug ok Hrafn, með þeim atburðum, sem varð um líflát þeira.

13. Ok um sumarit, áðr þessi tíðindi spurðusk út hingat til Íslands, þá dreymði Illuga svarta, ok var hann
 10 þá heima á Gilsbakka; honum þótti Gunnlaugr at sér koma í svefninum, ok var blóðugr mjök, ok kvað vísu þessa fyrir honum í svefninum. Illugi munði vísuna, er hann vaknaði, ok kvað síðan fyrir qðrum:

15 («Vissak Hrafn (en Hrafn
hvöss kom egg í leggi)
hjaltugguðum höggva
hrynfiski mik brynju,
þá er hræskæri hlýra
hlaut fen ari benja
20 (klauf gunnsproti Gunnar
Gunnlaugs höfuð) nunna».

Sá atburðr varð suðr at Mosfelli ena sömu nótt, at Qnund dreymði, at Hrafn kæmi at honum, ok var allr alblóðugr; hann kvað vísu þessa:

25 («Roðit var sverð, en sverða
sverðrögnir mik gerði;
váru reynd í røndum
randgálkn fyr ver handan;
blóðug hykk í blóði
30 blóðgögl of skör stóðu;
sárfíkin hlaut sára
sárgammr enn á þramma».

Ok um sumarit annat eptir á alpingi mælti Illugi svarti til Qnundar at lögbergi: «hverju villtu bæta mér

son minn», sagði hann, «er Hrafn, son þinn, sveik hann í trygðum?» Qnundr svarar: «fjarkominn þykkjumk ek til þess», sagði hann, «at bæta hann, svá sárt sem ek held á þeira fundi; mun ek ok öngra bóta beiða þik fyrir minn son». Illugi svarar: «kenna skal þá nakkvarr at skauti þinn frændi eða þinna ættmanna». Ok eptir þingit um sumarit var Illugi jafnan dapr mjök.

Þat var sagt um haustit at Illugi reið heiman af Gilsbakka með þrjá tigu manna ok kom til Mosfells snimma morgins. Qnundr komsk í kirkju ok synir hans; 10 en Illugi tók frændr hans tvá, hét annarr Björn, en annarr Þorgrímr; hann lét drepa Björn, en fóthoggva Þorgrím. Reið Illugi heim eptir þat, ok varð þessa engi rétting af Qnundi. Hermundr Illugason unði lítt eptir Gunnlaug, bróður sinn, ok þótti ekki hans hefnt at heldr, þótt þetta 15 væri at gørt. Maðr hét Hrafn ok var bróðurson Qnundar at Mosfelli; hann var farmaðr mikill ok átti skip, er uppi stóð í Hrótafirði. Ok um várit reið Hermundr Illugason heiman einn samt ok norðr Holtavörðuheiði ok svá til Hrótafjarðar ok út á Borðeyri til skips kaupmannanna; 20 kaupmenn váru þá búnir mjök. Hrafn stýrimaðr var á landi ok mart manna hjá honum; Hermundr reið at honum ok lagði í gegnum hann spjótinu ok reið þegar í brott; en þeim varð öllum bilt, félögum Hrafns, við Hermund. Öngar kómu bætr fyrir víg þetta. Ok með 25 þessu skilr skipti þeira Illuga svarta ok Qnundar at Mosfelli.

Þorsteinn Egilsson gipti Helgu, dóttur sína, er stundir liðu fram, þeim manni, er Þorkell hét ok var Hallkelsson; hann bjó út í Hraundal; ok fór Helga til bús með honum 30 ok varð honum lítt unnandi, því at hon verðr aldri afhuga Gunnlaugi, þótt hann væri dauðr; en Þorkell var þó vaskr maðr at sér ok auðigr at fé ok skáld gott. Þau áttu börn saman, ekki allfá; Þórarrinn hét son þeira ok Þorsteinn, ok enn fleiri börn áttu þau. Þat var helst gaman 35 Helgu, at hon rekði skikkjuna Gunnlaugsnaut ok hyrfði

þar á lǫngum. Ok eitt sinn kom þar sótt mikil á bæ
 þeira Þorkels ok Helgu, ok kromðusk margir lengi. Helga
 tók þá ok þyngð, ok lá þó eigi. Ok einn laugaraptan sat
 Helga í eldaskála ok hneigði höfuð í kné Þorkatli, bónda
 5 sínum, ok lét senda eptir skikkjunni Gunnlaugsnaut. Ok
 er skikkjan kom til hennar, þá settisk hon upp ok rakði
 skikkjuna fyrir sér ok horfði á um stund; ok síðan hné
 hon aptr í fang bónda sínum ok var þá erend. Þorkell
 kvað þá vísu þessa:

10 («Lagðak orms at armi
 arms góða mér tróðu
 (goð brá Lofnar lífi
 líns) andaða mína;

 15
 þó er beiðanda bíða
 bliks þungara miklu»)

Helga var til kirkju færð, en Þorkell bjó þar eptir,
 ok þótti öllum mikit fráfall Helgu, sem ván var at. Ok
 lýkr þar nú sögunni.

IV. Af Nordens gude- og helte-kvad.

1. Sangen om Vavtrudne. (Vafprúðnismál.)

Óðinn kvað:

1. «Ráð þú mér nú, Frigg!
alls mik fara tíðir
at vitja Vafprúðnis;
5 forvitni mikla
kveð ek mér á fornum stöfum
við þann enn alsvinna jötun».

Frigg kvað:

2. «Heima letja
10 ek munda Herjaföðr
í gorrðum goða;
því at engi jötun
ek hugða jafnramman
sem Vafprúðni vesa».

15 Óðinn kvað:

3. «Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin;
hitt vil ek vita,
20 hvé Vafprúðnis
salakynni sé».

Frigg kvað:

4. «Heill þú farir!
heill þú aptr komir!
heill þú á sinnum sér!
æði þér dugi,
5 hvars þú skalt, Aldaföðr!
orðum mæla jötun!»

5. Fór þá Óðinn
at freista orðspeki
þess ens alsvinna jötuns;
10 at hollu hann kom,
ok átti Íms faðir,
inn gekk Yggr þegar.

Óðinn kvað:

6. «Heill þú nú, Vafprúðnir! 15
nú emk í holl kominn
á þik sjálfan at sjá;
hitt vil ek fyrst vita,
ef þú fróðr sér
eða alsviðr, jötunn!» 20

Vafprúðnir kvað:

7. «Hvat es þat manna,
es í mínum sal
verpumk orði á?
5 út þú ne kemr
órum hollum frá,
nema þú enn snotrari sér».

Óðinn kvað:

8. «Gagnráðr ek heiti,
10 nú emk af göngu kominn
þyrstr til þinna sala,
laðar þurfi
— hefik lengi farit —
ok þinna andfanga, jötunn!»

15 Vafprúðnir kvað:

9. «Hví þú þá, Gagnráðr!
mælist af gólfi fyrir?
farðu í sess í sal!
þá skal freista,
20 hvárr fleira viti,
gestr eða enn gamli þulr».

Óðinn kvað:

10. «Óauðigr maðr,
es til auðigs kemr,
25 mæli þarft eða þegi!
ofrmælgir mikil
hygg ek at illa geti
hveims við kaldrifjaðan kemr».

Vafprúðnir kvað:

30 11. «Segðu mér, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill

þíns of freista frama:
hvé sá hestr heitir,
es hverjan dregr
dag of dróttmøgu?»

Óðinn kvað: 5

12. «Skinfaxi heitir,
es enn skíra dregr
dag of dróttmøgu;
hesta beztr
þykkir hann með Hreiðgotum, 10
ey lýsir mæn af mari».

Vafprúðnir kvað:

13. «Segðu þat, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill
þíns of freista frama: 15
hvé sá jör heitir,
es austan dregr
nótt of nýt regin?»

Óðinn kvað:

14. «Hrímfaxi heitir, 20
es hverja dregr
nótt of nýt regin;
mældropa
fellir hann morgin hvern,
þaðan kemr dagg of dala». 25

Vafprúðnir kvað:

15. «Segðu þat, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill
þíns of freista frama:
hvé sú á heitir, 30
es deilir með jötna sonum
grund ok með goðum?»

Óðinn kvað:

16. «Ifing heitir á,
es deilir með jötna sonum
grund ok með goðum;
5 opin renna
hón skal of aldrdaga,
verðrat íss á á».

Vafprúðnir kvað:

10 17. «Segðu þat, Gagnráðr!
alls þú á gólfi vill
þíns of freista frama:
hvé sá völlr heitir,
es finnask vígi at
Surtr ok en svásu goð?»

15 Óðinn kvað:

18. «Vígríðr heitir völlr,
es finnask vígi at
Surtr ok en svásu goð;
hundrað rasta
20 hann es á hverjan veg,
sá es þeim völlr vitaðr».

Vafprúðnir kvað:

19. «Fróðr estu nú, gestr!
far þú á bekk jötuns,
25 ok mælumsk í sessi saman!
höfði veðja
vit skulum hollu í,
gestr! of geðspeki».

Óðinn kvað:

30 20. «Segðu þat et eina,
ef þítt æði dugir,

ok þú, Vafprúðnir, vitir:
hvaðan jörð of kom
eða upphiminn
fyrst? enn fróði jötunn!»

Vafprúðnir kvað: 5

21. «Ór Ymis holdi
vas jörð of sköpuð,
en ór beinum björg,
himinn ór hausi
ens hrínkalda jötuns, 10
en ór sveita sær».

Óðinn kvað:

22. «Segðu þat annat,
ef þítt æði dugir,
ok þú, Vafprúðnir, vitir: 15
hvaðan máni of kom,
svát ferr menn yfir,
eða sól et sama?»

Vafprúðnir kvað:

23. «Mundilfœri heitir, 20
hann es Mána faðir
ok svá Sólar et sama;
himin hverfa
þau skulu hverjan dag
öldum at ártali». 25

Óðinn kvað:

24. «Segðu þat et þriðja,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafprúðnir, vitir: 30
hvaðan dagr of kom,
svát ferr drótt yfir,
eða nótt með niðum?»

Vafprúðnir kvað:

25. «Dellingr heitir,
hann es Dags faðir;
en Nótt vas Ngrvi borin;
5 ný ok nið
skópu nýt regin
öldum at ártali».

Óðinn kvað:

26. «Segðu þat et fjórða,
10 alls þik fróðan kveða,
ok þú, Vafprúðnir, vitir:
hvaðan vetr of kom
eða varmt sumar
fyrst með fróð regin?»

15 Vafprúðnir kvað:

27. «Vindsvalr heitir,
hann es Vetrar faðir,
en Svásuðr Sumars;
[vas Vindsvalr
20 Vásaði borinn;
oll es sú kaldrifjuð kind]».

Óðinn kvað:

28. «Segðu þat et fimta,
all s þik fróðan kveða,
25 ok þú, Vafprúðnir, vitir:
hverr ása ellztr
eða Ymis niðja
yrði í árdaga?»

Vafprúðnir kvað:

30 29. «Þrófi vetra,
áðr væri jörð of sköpuð,

þá vas Bergelmir borinn;
Þrúðgelmir
vas þess faðir,
en Aurgelmir afi».

Óðinn kvað: 5

30. «Segðu þat et sétta,
all s þik svinnan kveða,
ok þú, Vafprúðnir, vitir:
hvaðan Aurgelmir kom
með jötna sonum 10
fyrst? enn fróði jötunn!»

Vafprúðnir kvað:

31. «Ór Élivágum
stukku eitrdropar,
svá óx, unz ór varð jötunn; 15
þar órar ættir
kōmu allar saman,
því es þat æ alt til atalt».

Óðinn kvað:

32. «Segðu þat et sjaunda, 20
all s þik svinnan kveða,
ok þú, Vafprúðnir, vitir:
hvé sá bōrn of gat
enn baldni jötunn,
es hann hafði gýgjar gaman?» 25

Vafprúðnir kvað:

33. «Undir hendi vaxa
kváðu hrímpursi
mey ok mög saman;
fótr við fœti 30
gat ens fróða jötuns
sexhöfðaðan son».

Óðinn kvað:

34. «Segðu þat et átta,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafprúðnir, vitir:
5 hvat þú fyrst of mant
eða fremst of veizt?
þú est alsviðr jötunn».

Vafprúðnir kvað:

35. «Þrófi vetra,
10 áðr væri jörð of sköpuð,
þá vas Bergelmir borinn;
þat ek fyrst of man,
es sá enn fróði jötunn
á vas lúðr of lagiðr».

15 Óðinn kvað:

36. «Segðu þat et níunda,
alls þik svinnan kveða,
ok þú, Vafprúðnir, vitir:
hvaðan vindr of kœmr,
20 svát ferr vág yfir?
æ menn hann sjálfan of sjá».

Vafprúðnir kvað:

37. «Hræsvelgr heitir,
es sitr á himins enda,
25 jötunn, í arnar ham;
af hans vængjum
kveða vind koma
alla menn yfir».

Óðinn kvað:

30 38. «Segðu þat et tíunda,
alls þú tíva rök

öll, Vafprúðnir, vitir:
hvaðan Njörðr of kom
með ása sonum
— hofum ok horgum
hann ræðr hundmorgum —, 5
ok vasat hann ásum alinn?»

Vafprúðnir kvað:

39. «Í vanaheimi
skópu hann vís rëgin,
ok seldu at gíslingu goðum; 10
í aldar rök
hann mun aptr koma
heim með vísu vönum».

Óðinn kvað:

40. «Segðu þat et ellifta: 15
hvar ýtar túnum í
hoggvask hverjan dag?
val þeir kjósa
ok ríða vígi frá,
sitja meir of sáttir saman». 20

Vafprúðnir kvað:

41. «Allir einherjar
Óðins túnum í
hoggvask hverjan dag;
val þeir kjósa 25
ok ríða vígi frá,
sitja meir of sáttir saman».

Óðinn kvað:

42. «Segðu þat et tólfta:
hví þú tíva rök 30
öll, Vafprúðnir, vitir?
frá jötna rúnum

ok allra goða
segir þú et sannasta,
enn alsvinni jötunn!»

Vafprúðnir kvað:

5 43. «Frá jötna rúnum
ok allra goða
ek kann segja satt,
því at hvern hefík
heim of komit:
10 níu kom ek heima,
fyr niðhel neðan,
hinig deyja ór helju halir».

Óðinn kvað:

44. «Fjölð ek fór,
15 fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hvat lifir manna,
þás enn mæra líðr
fimbulvetr með firum?»

20 Vafprúðnir kvað:

45. «Líf ok Leifprasir,
en þau leynask munu
í holti Höddmímis;
morgindoggvar
25 þau sér at mat hafa,
en þaðan af aldir alask».

Óðinn kvað:

46. «Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
30 fjölð ek of reynda regin:
hvaðan kemr sól

á enn slétta himin,
þás þessa hefir Fenrir farit?»

Vafprúðnir kvað:

47. «Eina dóttur
berr Álfröðull, 5
áðr hana Fenrir fari;
sú skal ríða,
þás regin deyja,
móður brautir mæ». .

Óðinn kvað: 10

48. «Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hverjar 'ru þær meyjar,
es líða mar yfir, 15
fróðgeðjaðar fara?»

Vafprúðnir kvað:

49. «Þrjár þjóðar
falla þorp yfir
meyja Moggprasis; 20
hamingjur einar
þærs í heimi eru,
þó þær með jötnum alask».

Óðinn kvað:

50. «Fjölð ek fór, 25
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hverir ráða æsir
eignum goða,
þás sloknar Surta logi?» 30

Vafprúðnir kvað:

51. «Víðarr ok Váli
byggva vé goða,
þás sloknar Surta logi;
5 Móði ok Magni
skulu Mjöllni hafa
Vingnis at vígproti».

Óðinn kvað:

52. «Fjölð ek fór,
10 fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hvat verðr Óðni
at aldragi,
þás of rjúfask regin?»

15 Vafprúðnir kvað:

53. «Úlfr gleypa
mun Aldaföðr,
þess mun Víðarr vrekka:
kalda kjapta

hann klyfja mun
vitnis vígi at».

Óðinn kvað:

54. «Fjölð ek fór,
fjölð ek freistaðak,
fjölð ek of reynda regin:
hvat mælti Óðinn,
áðr á bál stigi,
sjálfr í eyra syni?»

Vafprúðnir kvað:

55. «Ey manni þat veit,
hvat þú í árdaga
sagðir í eyra syni.
Feigum munni
mæltak mína forna stafi
ok of ragna rök.
Nú ek við Óðin
deildak mína orðspeki,
þú est æ vísastr vera».
(Af den ældre Edda.)

2. Kvadet om Trym.

(Þrymskviða eða Hamarsheimt.)

20 1. Vreiðr vas þá Vingþórr,
es hann vaknaði
ok síns hamars
of saknaði;
skegg nam at hrista,
25 skör nam at dýja,
réð Jarðar burr
umb at þreifask.

2. Ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:
«heyrðu nú, Loki!
hvat ek nú mæli,
es eigi veit
jarðar hvergi
né upphimins:
áss es stolinn hamri!»

3. Gengu þeir fagra
Freyju túna,
ok hann þat orða
alls fyrst of kvað:

5 «muntu mér, Freyja!
fjaðrhams ljá,
ef ek mín hamar
mættak hitta?»

Freyja kvað:

10 4. «Þó myndak gefa þér,
þótt ór gulli væri,
ok þó selja
at væri ór silfri».

5. Fló þá Loki
15 — fjaðrhamr dunði —,
unz fyr útan kom
ása garða
ok fyr innan kom
jötna heima.

20 6. Þrymr sat á haugi,
þursa dróttinn,
greyjum sínum
gullbönd snøri
ok mörum sínum
25 mōn jafnaði.

Þrymr kvað:

7. «Hvat es með ásum?
hvat es með álfum?
hví estu einn kominn
30 í jötunheima?»

Loki kvað:

«Ilt es með ásum,
ilt es með álfum;

hefir þú Hlóriða
hamar of fólgin?»

Þrymr kvað:

8. «Ek hefi Hlóriða
hamar of fólgin 5
átta røstum
fyr jörð neðan;
hann engi maðr
aptr of heimtí, 10
nema færi mér
Freyju at kvæn».

9. Fló þá Loki
— fjaðrhamr dunði —,
unz fyr útan kom
jötna heima 15
ok fyr innan kom
ása garða;
mætti hann Þór
miðra garða,
ok hann þat orða 20
alls fyrst of kvað:

10. «Hefir þú ærindi
sem erfiði?
segðu á lopti
lōng tíðindi! 25
opt sitjanda
sögur of fallask,
ok liggjandi
lygi of bellir».

Loki kvað: 30

11. «Hefik erfiði
ok ærindi:

Þrymr hefir þinn hamar,
þursa dróttinn;
hann engi maðr
aptr of heimtí,
5 nema hánúm fœri
Freyju at kván».

12. Ganga þeir fagra
Freyju at hitta,
ok hann þat orða
10 alls fyrst of kvað:
«bittu þik, Freyja!
brúðar líni:
vit skulum aka tvau
í jötunheima».

15 13. Vreið varð þá Freyja
ok fnásaði,
allr ása salr
undir bifðisk,
stökk þat et mikla
20 men Brísinga:
«mik veiztu verða
vergjarnasta,
ef ek ek með þér
í jötunheima».

25 14. Senn váru æsir
allir á þingi
ok ásynjur
allar á máli,
ok of þat réðu
30 ríkir tívar,
hvé þeir Hlóriða
hamar of sætti.

15. Þá kvað þat Heimdallr,
hvítastr ása
— vissi hann vel fram
sem vanir aðrir —:
«bindum vér Þór þá
5 brúðar líni,
hafi hann et mikla
men Brísinga!

16. Látum und hánúm
hrynja lukla —
10 ok kvennváðir
of kné falla,
en á brjósti
breiða steina,
ok hagliga
15 of höfuð typpum!» . .

17. Þá kvað þat Þórr,
þrúðugr áss:
«mik munu æsir
argan kalla,
20 ef ek bindask læt
brúðar líni».

18. Þá kvað þat Loki,
Laufeyjar sonr:
«þegi þú, Þórr!
25 þeira orða;
þegar munu jötnar
ásgarð búa,
nema þú þinn hamar
þér of heimtí». 30

19. Bundu þeir Þór þá
brúðar líni

ok enu mikla
meni Brísinga.

20. Létu und hánnum
hrynja lukla
5 ok kvennváðir
of kné falla,
en á brjósti
breiða steina,
ok hagliga
10 of höfuð typðu.

21. Þá kvað þat Loki,
Laufeyjar sonr:
«mun ek ok með þér
ambótt vesa,
15 vit skulum aka tvær
í jötunheima».

22. Senn váru hafrar
heim of reknir,
20 skyndir at sköklum,
skyldu vel renna;
björg brotnuðu,
brann jörð 'loga,
ók Óðins sonr
í jötunheima.

25 23. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
«standið upp, jötnar!
ok stráið bekki!
nú færa mér
30 Freyju at kván,
Njarðar dóttur
ór Nóatúnum.

24. Ganga hér at garði
gullhyrndar kýr,
œxn alsvartir
jötni at gamni;
fjölð á ek meiðma,
fjölð á ek menja,
einnar mér Freyju
ávant þykkir».

5

25. Vas þar at kveldi
of komit snimma,
ok fyr jötna
ól fram borit;
einn átt oxa,
átta laxa,
krásir allar,
þærs konur skyldu,
drakk Sifjar verr
sáld þrjú mjaðar.

10

15

26. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
«hvar sátstu brúðir
bíta hvassara?
sákak brúðir
bíta breiðara,
né enn meira mjöð
mey of drekka».

20

25

27. Sat en alsnotra
ambótt fyrir,
es orð of fann
við jötuns máli:
«át vætr Freyja
átta nóttum,

30

svá vas hón óðfús
í jötunheima».

28. Laut und línu,
lysti at kyssa,
5 en hann útan stökk
endlangan sal:
«hví eru gndótt
augu Freyju?
þykki mér ór augum
10 eldr of brenna».

29. Sat en alsnotra
ambótt fyrir,
es órð of fann
við jötuns máli:
15 «svaf vætr Freyja
átta nóttum,
svá vas hón óðfús
í jötunheima».

30. Inn kom en arma
20 jötna systir,
hin, es brúðfjár
of biðja þorði:
«láttu þér af höndum
hringa rauða,
25 ef þú gðlask vill
ástir mínar,
ástir mínar,
alla hylli!»

31. Þá kvað þat Þrymr,
þursa dróttinn:
«berið inn hamar
brúði at vígja,
leggið Mjöllni
í meyjar kné,
vígið okkr saman
Várar hendi!»

5

32. Hló Hlóriða
húgr í brjósti,
es harðhugaðr
hamar of þekði;
Þrym drap hann fyrstan,
þursa dróttin,
ok ætt jötuns
15 alla lamði.

10

15

33. Drap hann ena gldnu
jötna systur,
hin es brúðfjár
of beðit hafði;
hón skell of hlaut
fyr skillinga,
en hogg hamars
fyr hringa fjöld.

20

Svá kom Óðins sonr
endr at hamri.

25

(Af den ældre Edda.)

3. Kvadet om Vegtam. (Vegtamskviða eða Baldrs draumar.)

1. Senn váru æsir
allir á þingi
ok ásynjur
allar á máli,
5 ok of þat réðu
ríkir tívar,
hví væri Baldri
ballir draumar.

2. Upp reis Óðinn,
10 aldinn gautr,
ok hann á Sleipni
söðul of lagði;
reið hann niðr þaðan
niflheima til,
15 mætti hann hvelpi,
þeims ór helju kom.

3. Sá vas blóðugr
of brjóst framan
ok galdrs fǫður
20 gól of lengi.
Fram reið Óðinn
— foldvegr dunði —,
hann kom at hávu
Heljar ranni.

25 4. Þá reið Óðinn
fyr austan dyrr,
þars hann vissi
völu leiði.
Nam hann vittugri

valgaldr kveða,
unz nauðig reis,
nás orð of kvað:

5. «Hvat es manna þat
mér ókunnra,
es mér hefir aukit
erfitt sinni?
vas ek snivin snjóvi
ok slegin regni
ok drifin döggu,
dauð vas ek lengi».

Óðinn kvað:

6. «Vegtamr ek heiti,
sonr em ek Valtams;
segðu mér ór helju,
ek mun ór heimi:
hveim eru bekkir
baugum sánir,
flet fagrla
flóið gulli?»

Völva kvað:

7. «Hér stendr Baldri
of brugginn mjǫðr,
skírar veigar,
liggr skjöldr yfir,
en ásmegir
í ofvæni;
nauðig sagðak,
nú mun ek þegja».

Óðinn kvað:

8. «Þegiattu, vǫlva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
5 vil ek enn vita:
hverr mun Baldri
at bana verða
ok Óðins son
aldri ræna?»

10 Vǫlva kvað:

9. «Hǫðr berr hávan
hróðrbaðm þinig:
hann mun Baldri
at bana verða
15 ok Óðins son
aldri ræna;
nauðig sagðak,
nú mun ek þegja».

Óðinn kvað:

20 10. «Þegiattu, vǫlva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
vil ek enn vita:
hverr mun heiptar Heði
25 hefnt of vinna
eða Baldrs bana
á bál vega?»

Vǫlva kvað:

11. «Rindr berr Vála
30 í vestrslum,
sá mun Óðins sonr
einnættir vega:

hond of þvær
né hǫfuð kembir,
áðr á bál of berr
Baldrs andskota;
nauðig sagðak,
5 nú mun ek þegja».

Óðinn kvað:

12. «Þegiattu, vǫlva!
þik vil ek fregna,
unz alkunna,
10 vil ek enn vita:
hverjar 'ru þær meyjar,
es at muni gráta
ok á himin verpa
hálsa-skautum?» 15

Vǫlva kvað:

13. «Estattu Vegtamr,
sem ek hugða,
heldr estu Óðinn,
aldinn gautr». 20

Óðinn kvað:

«Estattu vǫlva
né vís kona,
heldr estu þriggja
þursa móðir». 25

Vǫlva kvað:

14. «Heim ríð þú, Óðinn!
ok ves hróðigr!
svá komir manna
meirr aptr á vit, 30

es lauss Loki
líðr ór bǫndum,

ok ragna rǫk
rjúfendr koma».
(Af den ældre Edda.)

4. Kvad om Helge Hundingsbane. (Helgakviða Hundingsbana hin fyrri.)

1. Ár vas alda,
þats arar gullu,
5 hnigu heilǫg vǫtn
af Himinfjǫllum;
þá hafði Helga
enn hugumstóra
Borghildr borit
10 í Brálundi.

2. Nótt varð í bæ,
nornir kvámu,
þærs ǫðlingi
aldr of skópu;
15 þann báðu fylki
frægstan verða
ok buðlunga
beztan þykkja.

3. Snøru þær af afli
20 ørlǫgpáttu,
þás borgir braut
í Brálundi;
þær of greiddu
gullin símu
25 ok und mánasal
miðjan festu.

4. Þær austr ok vestr
enda fálu,
þar átti lofðungr
5 land á milli;
brá nipt Nera
á norðrvega
einni festi,
ey bað hǫn halda. 10

5. Eitt vas at angri
Ylfinga nið
ok þeiri meyju,
es munugð fœddi:
15 hrafni kvað at hrafni
— sat á hám meiði
andvanr átu —:
«ek veit nekkvat:

6. Stendr í brynju
20 burr Sigmundar
dægrs eins gamall,
nú es dagr kominn;
hvæssir augu
sem hildingar,
25 sá es varga vinr,
vit skulum teitir».

7. Drótt þótti sá
 döglingr vesa,
 kváðu með gumnum
 góð ár komin;
 5 sjálfr gekk vísi
 ór vígprimu
 ungum færa
 ítrlauk grami.

8. Gaf hann Helga nafn
 10 ok Hringstaði,
 Sólfjöll, Snæfjöll
 ok Sigarsvöllu,
 Hringstöð, Hátún
 ok Himinvanga,
 15 blóðorm búinn
 bræðr Sinfjötla.

9. Þá nam at vaxa
 fyr vina brjósti
 álmr ítrborinn
 20 ynðis ljóma;
 hann galt ok gaf
 gull verðungu,
 sparði eigi hilmir
 hodd blóðrækinn.

25 10. Skamt lét vísi
 vígs at bíða:
 þás fylkir vas
 fimtán vetra,
 ok hann harðan lét
 30 Hunding veginn,
 þanns lengi réð
 lönðum ok þegnum.

11. Kvøddu síðan
 Sigmundar bur
 auðs ok hringa
 Hundings synir;
 því at þeir áttu
 jöfri at gjalda
 fjárnám mikit
 ok fǫður dauða.

12. Létat buðlungr
 bótir uppi
 né niðja in heldr
 nefgjöld fá;
 ván kvað hann mundu
 veðrs ens mikla
 grára geira
 ok gremi Óðins.

13. Fara hildingar
 hjörstefnu til,
 þeirar's lögðu
 at Logafjöllum;
 sleit Fróða frið
 fjanda á milli,
 fara Viðris grey
 valgjörn of ey.

14. Settisk vísi,
 þás vegit hafði
 Álf ok Eyjólf,
 und arasteini,
 Hjörvarð ok Hávarð,
 Hundings sonu;
 farit hafði hann allri
 ætt geirmímis.

15. Þá brá ljóma
af Logafjöllum,
en af þeim ljómum
leiptrir kvámu.
- 5 16. [Sá þar mildingr
meyjar ríða]
hávar und hjálmum
á Himinvanga;
brynjur váru þeira
10 blóði stoknar,
en af geirum
geislar stóðu.
17. Frá árliga
ór úlfíði
15 döglingr at því
dísir suðrænar,
ef þær vildi heim
með hildingum
þá nótt fara;
20 þrymr vas álma.
18. En af hesti
Hogna dóttir
— líddi randa rym ---
ræsi sagði:
25 «hygg ek, at vér eigim
aðrar sýslur
en með baugbrota
bjór at drekka.
19. Hefir mínna faðir
30 méyju sinni
grimmum heitit
Granmars syni;
- en ek hefi, Helgi!
Höðbrodd kveðinn
konung óneisan
sem kattar son.
20. Þó kemr fylkir 5
fára náttu
[ok hefir heim með sér
Hogna dóttur],
nema þú hánunm vísir
valstefnu til, 10
eða mey nemir
frá mildingi».
- Helgi kvað:
21. «Uggi eigi þú 15
Ísungs bana!
fyrir mun dólga dynr,
nema ek dauðr sják».
22. Sendi áru
allvaldr þaðan
of land ok of lög 20
leiðar at biðja,
iðgnógan
ógnar ljóma
brögnum bjóða
ok burum þeira: 25
23. «Biðið skjóttliga
til skipa ganga
ok at Brandeyju
búna verða!»
Þaðan beið þengill, 30
unz þing kvámu

halir hundmargir ór Heðinseyju.	vefnistingum á Varinsfirði.	
24. Ok þar af ströndum ór Stafnsnesi 5 beit höfðuð skriðu ok búin gulli. Spurði Helgi Hjörleif at því: «hefir þú kannaða 10 koni óneisa?»	28. Varð ára ymr ok járna glymr, brast rønd við rønd, røru víkingar; eisandi gekk und gðlingum lofðungs floti løndum fjarri.	5 10
25. En ungr konungr gðrum sagði, seint kvað at telja af Trønueyri 15 langhöfðuð skip und líðøndum, þaus í Qrvasund útan fóru.	29. Svá vas at heyra, es saman kvámu Kólgu systir ok kilir langir, sem björg eða brim brotna myndi.	 15
26. «Tólf hundruð 20 trygggra manna; þó es í Hátúnum hálfu fleira víglið konungs, ván erum rómu».	30. Draga bað Helgi há segl ofar, varðat hrønnum höfn þingloga, þás ógurlig Ægis dóttir stagstjórnmörum steypa vildi.	 20
25 27. Svá brá stýrir stafntjöldum af, at mildinga mengi vakði, ok döglingar 30 dagsbrún sjá, ok siklingar snøru upp við tré	31. En þeim sjálfum Sigrún ofan fólkdjörf of barg ok fari þeira; snørisk ramliga Rán ór hendi gjálfrdýr konungs at Gnípalundi.	25 30

32. Samt þar of aptan
í Unavágum
flaust fagrbúin
fljóta knáttu;
5 en þeir sjálfir
frá Svarinshaugi
með hermðar hug
her kœnnuðu.
33. Frá góðborinn
10 Guðmundr at því:
«hverr es fylkir,
sás flota stýrir,
ok hann feiknalið
fœrir at landi?»
- 15 34. Sinfjötli kvað
— slong upp við rá
rauðum skildi,
rönd vas ór gulli;
þar vas sundvörðr,
20 sás svara kunni
ok við gðlinga
orðum skipta — :
35. «Segðu þat í aptan,
es svínum gefr
25 ok tíkr ýðrar
teygir at solli,
at sé Ylfingar
austan komnir
gunnargjarnir
30 fyr Gnípalundi.
36. Þar mun Höðbroddr
Helga finna,

flugtrauðan gram,
í flota miðjum,
sás opt hefir
örnu sadda,
meðan þú á kvernum
kystir þýjar». 5

Guðmundr kvað:

37. «Fátt mantu, fylkir!
fornra spjalla,
es þú gðlingum
ósönnu bregðr. 10

38. Þú hefir etnar
úlfa krásir
ok bræðr þínum
at bana orðit, 15
opt sár sogin
með svölum munni,
hefir í hreysi
hvarleiðr skriðit».

Sinfjötli kvað: 20

39. «Þú vast vólva
í Varinseyju,
skollvís kona
bartu skrök saman;
kvazkþu engi mann 25
eiga vilja,
segg brynjaðan,
nema Sinfjötla.

40. Þú vast, et skœða
skass! valkyrja
gtul, ámatlig
at Alfður; 30

mundu einherjar
allir berjask,
svevís kona!
of sakar þínar.

5 41. Níu áttum vit
á nesi Ságu
úlfa alna,
ek vas einn faðir þeira».

Guðmundr kvað:

10 42. «Faðir vastattu
fenrisúlfa
ollum ellri,
svát ek muna,
síz þik geldu
15 fyr Gnípalundi
þursameyjar
á Þórsnesi.

43. Stjúpr vastu Siggeirs,
látt und stöðum hreina
20 vargljóðum vanr
á viðum úti;
kvámu þér ógögn
oll at hendi,
þás bræðr þínum
25 brjóst raufaðir;
gørðir þik frægjan
af firinverkum.

44. Þú vast brúðr Grana
á Brávellu,
30 gullbitluð,

gør til rásar;
hafðak þér móðri
mart skeið riðit
svangri und sǫðli,
simul! forbergis».

5

Sinfjötli kvað:

45. «Sveinn þóttir þú
siðlauss vesa,
þás þú Gullnis
geitr mólkaðir,
10 en í annat sinn
imðar dóttir
tǫtrughypja;
vill þú tǫlu lengri?»

10

Guðmundr kvað:

15

46. «Fyrr vilda ek
at Frekasteini
hrafna seðja
á hræum þínum,
en tíkr yðrar
teygja at solli
20 eða gefa göltum;
deili gröm við þik!»

20

Helgi kvað:

47. «Væri ykk, Sinfjötli!
25 sœmra miklu
gunni at heyja
ok glaða ǫrnu,
en sé ónýtum
orðum at bregðask,
þótt hringbrotar
30 heiptir deili.

25

30

48. Þykkjat mér góðir
Granmars synir,
þó dugir siklingum
satt at mæla:
5 þeir hafa markat
á Móinsheimum,
at hug hafa
hjórum at bregða».

49. Þeir af ríki
10 renna létu
Svipuð ok Sveggjuð
Sólheima til
dala dögghótt,
dökkvar hlíðir;
15 skalf Mistar marr,
hvars megir fóru.

50. Mættu þeir tiggja
í túnhliði,
sögðu stríðliga
20 stilli kvámu;
úti stóð Høðbroddr
hjálmi faldinn,
hugði hann jóreið
ættar sinnar:
25 «hví es hermðar litr
á Hniflungum?»

Guðmundr kvað:

51. «Snúask hér at sandi
snæfgir kjólar,
30 rakka-hirtir
ok rár langar,
skildir margir,
skafnar árar,

göfugt lið gylfa,
glaðir Ylfingar.
Ganga fimtán
fólk upp á land,
þó es í sogn út
5 sjau þúsundir.

52. Liggja hér í grindum
fyr Gnípalundi
brimdýr blásvört
ok búin gulli;
10 þar es miklu mest
mengi þeira,
muna nú Helgi
hjórbing dvala».

Høðbroddr kvað: 15

53. «Renni raukn bitluð
til Reginþinga,
en Sporvitnir
at Sparinsheiði,
Mélnir ok Mýlnir
20 til Myrkviðar!
Látið engi mann
eptir sitja,
þeira's benlogum
bregða kunni!
25

54. Bjóðið ér Høgna
ok Hrings sonum,
Atla ok Yngva,
Álf enum gamla!
þeir 'ru gjarnir
30 gunni at heyja;
látum Völsunga
viðrnám fá!»

<p>55. Svipr einn vas þat,
 es saman kvámu
 fylvir oddar
 at Frekasteini.</p> <p>5 Ey vas Helgi
 Hundings bani
 fyrstr í fólki,
 þars firar þorðusk,
 æstr á ímu,</p> <p>10 alltrauðr flugar;
 sá hafði hilmir
 hart móðakarn.</p> <p>56. Kvámu þar ór himni
 hjálmvítr ofan</p> | <p>— óx geira gnýr —,
 þærs grami hlífðu;
 þá kvað þat Sigrún,
 sárvítr fluga
 — át hálu skær
 af hugins barri —:</p> <p>57. «Heill skaltu, vísi!
 virða njóta,
 áttstafr yngva!
 ok una lífi,
 es þú felt hefir
 enn flugartrauða
 jöfur, þanns olli
 ægis dauða.</p> <p>58. Ok þér, buðlungr!
 samir bæði vel
 rauðir baugar
 ok en ríkja mæ.
 Heill skaltu, buðlungr!
 bæði njóta
 Høgna dóttur
 ok Hringstaða,
 sigrs ok landa».</p> <p>Þá es sókn lokit.</p> | <p>5</p> <p>10</p> <p>15</p> <p>20</p> |
|--|---|--|

(Af den ældre Edda.)

5. Hákonarmál.

1. Gǫndul ok Skǫgul
sendi Gautatýr
at kjósa of konunga,
hverr Yngva ættar
5 skyldi með Óðni fara
ok í Valhöllu vesa.

2. Bróður fundu þær Bjarnar
í brynju fara,
konung enn kostsama,
10 kominn und gunnfana;
drúpu dólgarar,
en darraðr hristisk,
upp vas þá hildr of hafið.

3. Hét á Háleygi
15 sem á Hólmrygi
jarla einbani,
fór til orrostu.
Gótt hafði enn gjöfi
gengi Norðmanna
20 ægir Eydana,
stóð und árhjálm.

4. Hrauzk ór herváðum,
hratt á völl brynju
vísi verðungar,
25 áðr til vígs tæki;
lék við ljóðmogu,
skyldi land verja
gylfi enn glaðværi,
stóð und gullhjálm.

5. Svá beit þá sverð
ór siklings hendi
váðir Váfaðar,
sem í vatn of brygði.
Brøkuðu broddar,
5 brotnuðu skildir,
glumruðu glymhringar
í gotna hausum.

6. Trøddusk torgur
fyr Týs ok bauga
10 hjalta harðfótum
hausar Norðmanna;
róma varð í eyju,
ruðu konungar
skírar skjaldborgir
15 í skatna blóði.

7. Brunnu beneldar
í blóðgum undum,
lutu langbarðar
at lýða fjörvi,
20 svarraði sárgymir
á sverða nesi,
fell flóð fleina
í fjöru Storðar.

8. Blendusk við roðnum
25 und randa himni
Sköglar veðr, léku við
ský of bauga;
umðu oddlár
í Óðins veðri,
30

hné mart manna
fyr mækis straumi.

9. Sátu þá döglingar
með sverð of togin,
5 með skarða skjöldu
ok skornar brynjur;
vasa sá herr
í hugum, ok átti
til Valhallar vega.

10 10. Gøndul þat mælti
— studdisk geirs skapti — :
«vex nú gengi goða,
es Hákonni hafa
með her mikinn
15 heim bænd of boðit».

11. Vísi þat heyrði,
hvat valkyrjur mæltu
mærar af mars baki;
hyggiliga létu
20 ok hjálmaðar sátu
ok höfðusk hlífar fyrir.

Hákon kvað:

12. «Hví þú svá gunni
skiptir, Geirskogul?
25 várum þó verðir gagns frá
goðum».

Skogul kvað:

«Vér því völdum,
es þú velli helt,
30 en þínir fjandmenn flugu».

13. «Ríða vit skulum»
— kvað en ríkja Skogul —
«grænna heima goða,
Óðni at segja,
at nú mun allvaldr koma 5
á hann sjálfan at sjá».

14. «Hermóðr ok Bragi!»
— kvað Hroptatýr —
«gangið í gegn grami,
alls konungr ferr, 10
sás kappi þykkir,
til hallar hinig».

15. Ræsir þat mælti
— vas frá rómu kominn,
stóð allr í dreyra drifinn — : 15
«illúðigr oss
þykkir Óðinn vesa,
sjámsk vér hans of hugi».

16. «Einherja grið
þú skalt allra hafa, 20
þigg þú at ásum ǫl;
jarla bági!
þú átt inni hér
átta bræðr», kvað Bragi.

17. «Gerðar várar» 25
— kvað enn góði konungr —
«viljum vér sjálfir hafa,
hjálrm ok brynju
skal hirða vel,
gótt es til gǫrs at taka». 30

18. Þá þat kyndisk,
hvé sá konungr hafði

vel of þyrmt véum,
 es Hákon báðu
 heilan koma
 ráð ǫll ok regin.
 5 19. Góðu dægri
 verður sá gramr of borinn,
 es sér getr slíkan sefa;
 hans aldar

æ mun vesa
 at góðu getit.

20. Mun óbundinn
 á ýta sjöt
 Fenrisúlfr of fara,
 áðr jafngóðr
 á auða tröð
 konungmaðr komi.

5

21. Deyr fé,
 deyja frændr,
 eyðisk land ok láð;
 síz Hákon fór
 með heiðin goð,
 mǫrg es þjóð of þjáð.

10

(Eyvindr skáldaspillir.)

V. Tankesprog af Hávamál.

Gáttir allar,
áðr gangi fram,
umb skoðask skyli,
umb skygnask skyli;
5 því at óvíst es at vita,
hvar óvinir sitja
á fleti fyrir.

Enn vari gestr,
es til verðar kómr,
10 þunnu hljóði þegir,
eyrum hlýðir,
en augum skoðar;
svá nýsisk fróðra hverr fyrir.

Vápnum sínum
15 skala maðr velli á
feti ganga framar;
því at óvíst es at vita,
nær verðr á vegum úti
geirs of þörf guma.

* * *

Hinn es sæll,
es sér of getr
lof ok líknstafi;
ódælla es við þat,
es maðr eiga skal
annars brjóstum í.

* * *

Vits es þörf
þeims víða ratar,
dælt es heima hvat;
at augabragði
10 verðr sás ekki kann
ok með snotrum sitr.

Byrði betri
berrat maðr brautu at,
en sé manvit mikit;
15 auði betra
þykkir þat í ókunnum stað,
slíkt es válaðs vesa.

* * *

Meðalsnotr
 skyli manna hverr,
 æva til snotr sé;
 þeim es fyrða
 5 fegrst at lifa,
 es vel mart vitu.
 * * *
 Ríki sítt
 skyli ráðsnotra hverr
 í hófi hafa;
 10 þá hann þat finnr,
 es með fræknum kómr,
 at engi es einna hvatastr.
 * * *
 Ósnjallr maðr
 hyggsk munu ey lifa,
 15 ef hann við víg varask;
 en elli gefr
 hánum engi frið,
 þótt hánum geirar gefi.
 * * *
 Hjarðir þat vitu,
 20 nær þær heim skulu,
 ok ganga þá af grasi;
 en ósviðr maðr
 kann ævagi
 síns of mál maga.
 * * *
 25 Ósnotr maðr
 hygggr sér alla vesa
 viðhlæjendr vini;
 þá þat finnr,

es at þingi kómr,
 at hann á formælendr fá.
 * * *
 Ærna mælir,
 sás æva þegir,
 staðlausu stafi;
 5 hraðmælt tunga,
 nema haldendr eigi,
 opt sér ógótt of gelr.
 * * *
 Esa svá gótt,
 sem gótt kveða,
 10 öl alda sonum;
 því at færa veit,
 es fleira drekk,
 síns til geðs gúmi.
 * * *
 Ár skal rísa,
 15 sás annars vill
 fé eða fjör hafa;
 sjaldan liggjandi úlfr
 lær of getr,
 né sofandi maðr sigr. 20
 * * *
 Fjár síns,
 es fengit hefir,
 skylit maðr þörf þola:
 opt sparir leiðum,
 þats hefir ljúfum hugat;
 25 mart gengr verr en varir.
 * * *

Ganga skal,
skala gestr vesa
ey í einum stað;
ljúfr verður leiður,
5 ef lengi sitr
annars fletjum á.

* * *

Bú es betra,
þótt lítit sé,
halr éś heima hverr;
10 þótt tvær geitr eigi
ok taugreptan sal,
þat es þó betra en bæn.

Bú es betra,
þótt lítit sé,
15 halr es heima hverr;
blóðugt es hjarta,
þeims biðja skal
sér í mál hvert matar.

* * *

Afhvarf mikit
20 es til ills vinar,
þótt á brautu búi;
en til góðs vinar
liggja gagnvegir,
þótt hann sé firr of farinn.

25 Vin sínum
skal maður vinr vesa
ok gjalda gjöf við gjöf;
hlátr við hlátri

²skyli ¹hóldar ³taka,
en lausung við lygi.

Vin sínum
skal maður vinr vesa,
þeim ok þess vin; 5
en óvinar síns
skyli engi maður
vinar vinr vesa.

Eldi heitari
brenn með illum vinum 10
friður fimm daga;
en þá sloknar,
es enn sétti kómr,
ok versnar allr vinskapr.

* * *

Hrærnar þöll, 15
sús stendr þorpi á,
hlýrat henni þörkr né barr;
svá es maður,
sás manngi ann,
hvat skal hann lengi lifa? 20

* * *

Mikit eitt
skala manni gefa,
opt kaupir sér í lítlu lof:
með hálfum hleif
ok með hollu kerri 25
fekk ek mér féлага.

* * *

Veiztu, ef þú vin átt,
 þanns þú vel trúir,
 ok vill þú af hánnum gótt geta:
 geði skaltu við þann blanda
 5 ok gjöfum skipta,
 fara at finna opt.

Ef þú átt annan,
 þanns þú illa trúir,
 villdu af hánnum þó gótt geta:
 10 fagrt skaltu við þann mæla,
 en flátt hyggja
 ok gjalda lausung við lygi.

Þat es enn of þann,
 es þú illa trúir,
 15 ok þér es grunr at hans geði:
 hlæja skaltu við þeim
 ok of hug mæla,
 glík skulu gjöld gjöfum.

Ungr vas ek forðum,
 fór ek einn saman,
 þá varð ek villr vega;
 auðigr þóttumk,
 es ek annan fann:
 5 maðr es manns gaman.

* * *

Fullar grindr
 sák fyr Fitjungs sonum,
 nú bera þeir vánar vöð;
 svá es auðr
 10 sem augabragð,
 hann es valtastr vina.

* * *

Deyr fé,
 deyja frændr,
 deyr sjálfr et sama;
 15 en orðstírr
 deyr aldregi,
 hveims sér góðan of getr.

Deyr fé,
 deyja frændr,
 deyr sjálfr et sama;
 ek veit einn,
 at aldri deyr:
 dómr of dauðan hvern.

* * *

20

Ånmærkninger*).

S. 18¹²⁻²³. Disse vers findes også i Sigurðarkviða Fáfnisbana II, 1—2.

S. 19¹⁻⁶ = Sig. Fáfn. II, 6.

S. 21¹¹⁻¹⁸ = Sig. Fáfn. II, 18. „Hnikar kaldte de (man) mig, da den unge Völsung (Sigurds bedstefader) glædede raven og havde kæmpet“.

S. 22²⁴—26²⁷. Prosaisk omskrivning, til dels med de samme udtryk, af Eddadigtet Fáfnismál.

S. 24³³. Det utydelige ord i håndskriftet er vist ærit (eller mulig yfrit); -rit er sikkert, og der kan ikke som i udgaverne læses gert, hvilket ord heller ikke giver nogen passende mening.

S. 31¹³⁻¹⁴. Því orði munk (= mun ek) andsvor veita, „på det ord (disse dine ord)“ eller „med det (følgende) ord vil jeg svare“.

S. 33²—34⁸. Disse strofer er her stillede i den orden, som de ifølge deres indhold må antages oprindelig at have haft.

S. 33²⁻⁵. „Øst på ved Sote (Soteskær, sé navnelisten) drog jeg fra møernes fagre sang ivrig efter kamp“.

S. 33¹⁰⁻¹³. Hvarf ek frá hvíttri hlaðs beðgunni á Agnafir utanverðri 3: „jeg forlod den fagre mø langt ude på Agnafir“; *hlaðs beðgunnr = kvinde, mø. Meget almindelig omskrives kvinden ved navnet på en asynje i forbindelse med et ord, der betegner den dragt, hun bærer, de smykker, der pryder

*) De samme betegnelser og forkortelser som i ordsamlingen bruges også her.

hende og lign., f. eks. Hlín guðvefjar, den kostbare dragts (guðvefr ha., kostbart tøj, fløjel el. atlask) Hlin (en af asynjerne), skallats Bil, skarlagensklædningens Bil (asynje). På samme måde forstår jeg omskrivningen her, idet hlað = de gyldne, guldvirkede bræmmer, hlaðbeðr, det, hvorpå guldbæmmerne hviler (egl. deres bolster, leje) ∴ den kostbare guldbæmmede dragt (sml. hlaðbúinn i ords.); hlaðs beð-Gunnr (= hlaðbeðs Gunnr), denne dragts asynje (Gunnr egl. krigsgudinden).

S. 75⁶. *Håndskrifternes húskarlar er rettet til húskarl, som sammenhængen kræver (sml. ordsaml. under ok).*

S. 80²²⁻²³. *Navnene på Torfins 7 sønner er her indsatte efter Landnámabók; håndskrifterne af Gunløgs saga har kun 3 navne, nemlig Þorgils, Eyjólfur eller Eyvindur og Þórir.*

S. 81⁸⁻¹⁵. *Prosaisk ordfølge: Bauðk (= ek bauð) mundangs-sterkjum glóðspýis-góma-geira ranna manni nýja mörk; (þú) skalt þiggja þá sæmð. Iðrask munt (þú), ef (þú) lætr linns kindar samlegu eyðanda álranns glóð líða ór yðrum sjóði.*

mundang ik., passende forhold; ef. mundangs som bio., til pas, som ikke går til nogen yderlighed, m.-sterkr, jævnt stærk (ikke synderlig stærk).

**glóðspýir ha., slange (glóð hu. (-ar; glæðr), glød, *ild, *spýir, som udspyr, efter den alm. forestilling, at enhver mytisk slange, drage spyr ild); her er glóðspýir brugt for det synonyme *grímr ha., slange. *góma-geirr ha., tunge (gómr ha., gane; góma-geirr, -spjót el. -sverð, ganespydet, ganesværdet, bruges som omskrivning for tungen). *rann ik., hus; glóðspýis-góma-geira ranna maðr = Gríms-tungna húsa maðr, manden, som ejer (bor i) huset på Grímstungur.*

iðrask (að), angre, fortryde.

**linnr ha., slange. *samlega hu., egl. samleje, fælles leje; lejet, på hvilket slangens afkom ligger sammen = slangelejet ∴ guldet (også kaldet *ílega naðra, lejet, hvori slangerne ligger); gulls eyðandi, den, som øder guldet ∴ en gavmild mand (her om Gunløg).*

**álrann ik., egl. ålebolig (áll ha., ål, rann, sé ovenfor) ∴ flod; flodens glød, ild ∴ guldet (de penge, som Gunløg har tilbudt bonden i bøder).*

sjóðr ha., pung.

Anm. Mærk det unøjagtige rim linns — kindar, idet linns og linds vilde udtales ens (bægge kunde i de ældste håndskrifter skrives linnz; sml. lannz o. s. v.).

Jeg bød den jævnt stærke husbonde på Grimstunge en ny mark; den erstatning (oprejsning) skal du få. Fortryde vil du, hvis du lader ormeslægt-lejets (guldets) øders (mandens) flod-ild — o: mine penge — glide ud af din pung.

Meningen er: du må helst tage imod den mark, jeg byder dig, da du ellers slet intet får.

S. 82²⁵⁻²⁶. Gunløgs svar: „ingen af de to, hverken Önund eller Torfin, kan måle sig med min fader“, viser, at noget må være udfaldet i det foregående, hvor kun Torfin, ikke Önund nævnes. Meningen kræver: „her er mange gode mænd at vælge imellem: Torfin på Rødemæl har 7 sønner [og Önund på Mosfjæld 3], som alle er dygtige mænd“.

S. 82²⁸⁻³⁰. „Han stredes med Torgrim gode på Torsnæsting“ o. s. v. Torolv Mostrarskægge (fra øen Mostr i Sønder-Hordeland, nord for Stavanger) „tog land“ på nord-siden af den halvø, som på Islands vestkyst skyder ud mellem Faksefjord og Bredefjord; det næs, hvor hans højsædestøtter var drevne i land, kaldte han Torsnæs efter guden Tor; dér holdtes Torsnæstinget, som en tid lang var fjærðingsting for Islands vestfjærðing. På dette ting havde Illuge svarte en strid med Torgrim gode og hans slægt Kjalleklingerne (så kaldte efter Torgrims fader Kjallak den gamle, der var søn af land-namsmanden Björn den østrøne) i anledning af sin hustru Ingeborgs udstyr og medgift. Ved Snorre godes hjælp sejrede Illuge. Herom fortælles der udførligere i Eyrbyggja saga (om striden mellem Illuge og Torgrim særlig i kap. 17).

S. 82³⁰⁻³². „Jeg fordrev Önund sjones søn Steinar“ o. s. v. Da Egil Skallegrimsöns hustru Asgerd døde, afstod Egil gården Borg til sin søn Torsten; på samme tid afstod også den gamle Önund sjone på Ánabrekka (på nordsiden af Borgefjord, sydvest for Borg) sin gård til sønnen Steinar. Torstens og Steinars ejendomme grænsede til hinanden, og da Steinars kvæg om

sommeren græssede på Torstens ejendom, opstod der derover en strid mellem dem, som endelig blev bilagt ved deres fædres mellemkomst; Önund overdrog Egil at afsige dommen, som gik ud på, at Steinar skulde forlade Ánabrekka; han flyttede da ud over Langå til Leirulæk; men striden fortsattes endnu nogen tid derefter og endte med, at Steinar forlod egnen. Disse be- givenheder fortælles udførlig i Egils saga kap. 83—88.

S. 82^{34—35}. „Brug du dine trusler mod dem oppe ved fjældene; men det nytter dig ikke noget her ude på myrerne“ : du kan spare dine trusler til dem der oppe ved fjældene (hvor du har hjemme; Gunløgs fædrenegård Gilsbakke lå på fjældsiden oppe ved Hvidå); her ude på myrerne (hvor Torstens gård Borg lå) bryder vi os ikke om dem.

S. 84^{20—21}. I løst henkastede kvædlinger tillod digteren sig enkelte friheder, som ellers ikke tilstedes; derfor det unøjagtige rim vart — svartr.

S. 85^{19—22}. *Prosaisk ordfølge*: Allr herr sésk enn orva þengil Englands sem goð; ætt gunnbráðs grams ok gumna lýtr Aðalráði.

herr sé ords. — sjásk, frygte for (sé ords. under sjá). — *gunnbráðr to., rask, hidsig (bráðr) i (til) kamp (gunnr), krigersk. — gumna, ef. flt. af gumi. — lýtr af lúta.

Hele folket frygter Englands gavmilde fyrste som gud; den krigerske fyrstes og mændenes slægt (: både fyrster og ringere mænd, både høje og lave) bøjer sig for Adalråd.

S. 86^{10—17}. Móði málma galdrs! þér er meðalráð at halda hoddum fyr mér; ér hafið att prettum við oddrjóð; hitt mátt (þú) vita, at heitik (= ek heiti) naðrstunga af nøkkvi — hér sék (= sé ek) færi á því —; þat nafn fekksk mér ungum.

Móði ha., Tors søn. galdr ha., *larm, gny; málma g., våbnenes gny : kamp; Móði málma galdrs, våbengnyets Mode (as), omskrivning på en kriger.

meðalráð ik., middelmådigt, dårligt råd, dårlig beslutning.

etja prettum við e-n, anvende list, kneb mod en (sml. etja i ords.).

*odd-rjóðr ha., *den, der gør sværdodden rød (i blod) o: kriger.*

*naðr ha. (-rs), *orm, slange* = ormr; naðrstunga = orms-tunga.

færi (sé ords.) *må her læses féri (rim på hér) ved overgang fra æ til é (sml. den hyppige veksel mellem ø og e).*

þat nafn etc., *egl. det navn erhvervedes af mig som ung.*

Det er ikke rådeligt for dig, våbengnyets Mode! (kriger!) at forholde mig mit gods; svig har I (du) øvet mod helten (mig). Det må du vide, at jeg hedder 'slangetunge' på grund af noget (o: at jeg ikke uden grund hedder s.) — her sér jeg lejlighed til det (til at vise, at jeg bærer mit navn med rette) —; det navn fik jeg (allerede) som ung.

S. 87⁹⁻¹⁶. Hlýtk (= ek hlýtt) at vitja veggjar viggs þriggja döglinga ok tveggja jarla; því hefk (= hefi ek) heitit hjarls hljótdum. Hverfkat ek (= ek hverf eigi) aptr, áðr arfi auðveitis stefni mér oddgefnar; (hann) gefr rauðan ormabeð fyr ermar.

hljóta med navnef., *komme til at, måtte (sml. verða med navnef.).*

veggr ha. (-s og -jar; -ir), væg. *vigg ik., *hest*; veggjar vigg, væggenes hest, *digt. omskrivning for hus, bolig.*

hefk o: hef (gl. form = hefi) ek.

*hjarl ik., *land, rige*. hljótandi ha., *egl. nut. tf. af hljóta; hjarls h., som ejer, hersker over landet o: fyrste.*

hverfkat = hverf-ek-at (sml. ords. under -a).

arfi ha., *arving*. *auðveitir ha., *som yder, giver rigdomme (fyrsten, som skænker sine mænd rige gaver); arfi auðveitis = konungmaðr (sé ords.).*

*oddgefn hu., *egl. oddens Gevn (*Gefn = Freyja), spydets dis = gunnr (både kampens gudinde og kamp); stefna e-m oddgefnar = til oddgefnar, til gunnar, stævne (kalde) en til kamp (sml. búask ferðar = til ferðar, gøre sig rede til at rejse; *lagat vas drykkju = til d., der var brygget til gilde).*

*ormabeðr ha., *ormenes leje o: guld.*

Jeg kommer til at (jeg må) besøge trende kongers og tvende jarlers bolig; det har jeg lovet lands-styrerne. Jeg vender ikke tilbage, før end rigdomsyderens (den gavmilde fyrstes) arving (o: kongen, du) stævner mig (kalder mig) til kamp; han giver

(mig) røden ormebed (slangens røde leje ∴ guld) for (i steden for, til at bruge som) ærmer — ∴ du skænker mig en guldring til at bære på armen.

Anm. I det følgende omtales kun Gunløgs besøg hos to konger (Sigtryg i Dublin og Olav i Upsala) og to jarler (Sigurd på Orknøerne og Sigurd i Skara). Ved den tredje konge tænker han på Adalråd, hos hvem han den gang opholdt sig, og til hvem han senere vender tilbage.

S. 87³¹⁻³². Sigtryggr elr sváru skæ við hræ.

elr af ala. — *svára hu., troldekvinde.

Sigtryg nærer troldekvindens hest (∴ ulven) med lig — ∴ fælder mange fjender, er en vældig helt.

S. 88¹⁻¹². Ek kann of skil máls, hvern konungmanna kon ek vil mæra: hann er Kvarans son. — Gramr mun-a spara gullhring við mik; hann venr sik gjøfli, þess mun grepp vara. Hildingr segi mér, ef hann heyrði sér dýrligra brag; þat er drápu-lag.

skil ik., forskel; skelnen, kunna (of udfyldende, sé ords.) skil máls, vide besked med en sag, forstå sig på den.

konungmaðr, kongelig person; *konungmanna konr, kongers ætling (sml. auðveitis arfi ovenfor).

*mæra (rð), berømme, prise.

son i nf. (ikke sonr), som rimet viser, bruges tidlig, når ef. af faderens navn går umiddelbart foran.

venja (vanða, vaniðr og vanðr) sik e-u (også v. sik el. venjask við, á e-t), vænne sig til noget, øve sig i noget.

gjøfli hu., gavmildhed.

*greppr ha., digter (= skáld i prosa).

drápu-lag ik., det rette ordlag, det 'fald', som en drape kræver (lag, den rette måde, beskaffenhed).

Jeg véd til fulde, hvilken kongebåren ætling jeg vil prise: han er Kvarans søn. — Kongen vil ej spare på guldringe mod mig; han øver sig i gavmildhed, — det aner skjalden (mig). Fyrsten sige mig, om han hørte et herligere digt til sig; det er drape-klang.

Anm. De fire første linjer er uden tvivl et halvvers af digtets begyndelse, de otte sidste et vers af dets slutning.

S. 89¹⁸⁻²⁵. Oddfeimu stafir! segið ér frá jarli þeima; hann hefr litnar hranna bårur; hárr karl er sá. Eiríkr, sigrreynir, hefr sjálfr sénar fleiri bláar í miklu gjálfri austr fyr unnar hesti.

*oddfeima hu., *oddens kvinde* (*feima, kvinde, mø), *spydmo, valkyrje* = *kamp* (sml. *oddgefn ovenfor*).

þeima, gl. hf. = þessum. — hefr, gl. form = hefir (sml. 87¹¹).

bára hu., *bølge, vove* (om de mindre bølger, krusninger, som stormen rejser på toppen af de store søer, hronn).

hárr to., *gråhåret* (sml. 89³⁻⁴, hvor Sigurd jarl siges at være til års).

*sigr-reynir ha., *sejr-rön* (reynir, rön, rönnetræ); 'sejr-træ' el. 'kamp-træ', alm. omskrivning for kriger. Rettere måske *sigr-reynir, *kamp-prøveren* (*reynir ha., den, som prøver, forsøger).

bláar (den usammentrukne form kræves af verset) = blár, hu. flt. af to. blár, blå.

*unnr hu. (unnar; -ir), *bølge*; unnar hestr, *bølgens hest*, alm. omskrivning for skib. — Skibet tænkes her som en gang, om hvis bryst havet skummer.

Spydmøens (kampens) stave! (o: helte!) tal I om denne jarl (pris I kun eders jarl); (det har I grund til, da) han har sét bølgernes kamme (de høje bølgetoppe); en gråhåret gubbe er han. Erik, sejr-træet (den sejrrige helt), har selv sét flere blånende (bølger) i den stærke søgang øster på foran bølgehesten (sit skib).

Anm. Meningen bliver den samme, hvis segið ér opfattes som fremsættende i steden for bydende måde: 'I taler om (I priser) eders jarl'.

S. 92^{33ff.} Efter de øvrige tidsbestemmelser i sagaen må Knuds fader Sven tjugeskæg († 1014) og ikke Knud på den tid have været konge i Danmark. År 1000 indførtes kristendommen på Island, og det følgende år foretog Gunløg uden tvivl sin rejse til Norge med Audun festargarm († 1002). Fra Norge, hvor Gunløg straks pådrog sig Erik jarls vrede, drog han samme høst til kong Adalråd i England (s. 85^{8ff.}), og næste vår (1002) besøger han kong Sigtryg i Dublin og Sigurd jarl på Orknøerne (s. 87^{4ff.}), hvorfra han om høsten drog til Sverig (s. 88^{34ff.}); her besøgte han først Sigurd jarl i Skara, hos hvem han tilbragte julen (s. 89^{8ff.}). Om

våren (1003) drog han til kong Olav i Upsala (s. 90^{4f.}); her træffer han sammen med Ravn, som samme vår begav sig på hjemrejsen til Island (s. 91^{22f.}), medens Gunløg om sommeren på ny drog til kong Adalråd i England, hos hvem han blev den vinter og hele det følgende år (s. 92³⁰—93¹²), da Adalråd frygtede et anfald af de danske. Først efter midsommer 1005 fik Gunløg orlov til at rejse hjem til Island (s. 93¹³), hvor han ankom kort før vinteren (s. 94²⁴), da Ravn skulde holde bryllup med Helga. Næste sommer (1006) finder holmgangen på altinget mellem Gunløg og Ravn sted (s. 98^{17f.}); om høsten rejser bægge fra Island for at kæmpe sammen i Norge; våren 1008 træffer de hinanden og falder bægge.

Da Gunløg første gang rejste til Norge, var han 18 år gammel (s. 80³⁰ og 84²⁵); han var altså 25 år, da han faldt, og må (ligesom Helga, der omtrent var jævnaldrende med ham; s. 79²¹) være født omtr. år 983.

S. 93³²—94⁴. Rækik (= ek ræki) lítt, þótt austanvindr leiki þéttan at þundri andness þessa viku; nú er veðr létt; meir sjámk hitt orð, at eigi verðak (= at ek eigi verða) taliðr jafnröskr Hrafni, en hoddstríðandi bíði-t hæru.

rækja (kð), vise opmærksomhed, ænse.

leika lege (sé ords.), ofte (navnlig i digtersproget) brugt om ild, vind, sø o. s. v., lege, spille, slikke og lign.

þéttr to., tæt; hæftig; gf. ent. ha. þéttan som bio., stærkt, hæftig.

*þundurr ha., ski (i prosa findes flt. andrar af ent. andr (-rs) el. andri, der bægge bruges hos digterne). andnes ik., fremspringende næs; andness þundurr, næssets ski, brugt som omskrivning for skib („skien, der løber om, klarer pynten“?).

léttr to., let; (om vejr og vind) mild, rolig.

*hoddstríðandi ha. (hodd og nut. tf. af stríða (dd), stride, kæmpe; plage, lægge øde), den, som øder (bortskænker) gods (guld), omskrivning for en mand.

bíðit, forest. nut. af bíða med nægt. -t. hæra hu., grå hår, alderdom; bíða hæru = b. elli (sé ords.).

Jeg ænser kun lidt, om østenvinden spiller voldsomt om næssets ski (∴ tumler mit skib hårdt) denne uge; nu er det roligt vejr. Mere frygter jeg hint ord (rygte), at jeg ikke bliver

regnet for lige så rask (dygtig) som Ravn, end at guldets øder (jeg) ikke skal nå de grå hår (alderdommen) — ɔ: at jeg skal dø ung.

Meningen er: Det vil slet ikke ængste mig, om det rolige vejr skulde forandre sig til storm, og vort skib gå under; ti heller vil jeg finde min død i bølgerne end anses for Ravns undermand.

S. 94¹⁵⁻²². Mun-at hlýða háðvorum þundar hyrjar hriðmundaði at þýðask hafnar jörð drifna hörvi; því at lékum, er várum yngri, á ýmsum andnesjum alnar gims því landi lautsíkjar lyngs.

*háðvarr to., ængstelig for spot, som ikke pådrager sig spot (háð og varr, forsigtig; frygtsom for); sml. grandvarr, lastvarr, som ikke pådrager sig brøde (grand, løstr), brav, retskaffen. Ordet er her snarest epith. ornans (gæv, rask), men kan dog også opfattes i sin egenlige betydning, idet Ravns „frygt for at blive til spot for folk“ just viste sig i den måde, hvorpå han tog sig af sin huskarls sag lige over for Halfred.

*þundr ha. (-ar), navn på Odin. *hyrr ha. (-s og -jar), ild. *hriðmundaðr ha. (-ar), egl. „uvejr-svinger“ (af hrið og *mundaðr, som svinger, dannet af munda (að), bevæge i hånden, sigte med et våben); þundar hyrjar hriðmundaðr ɔ: þ. hriðar hyrjar m.; þundar hrið, Odins uvejr = kamp; þ. hriðar hyrr, kampens ild = sværd; þ. h. hyrjar mundaðr, sværdets svinger = kriger.

høfn hu., klædning. jörð hu., jord (fællesnavn el. egennavn, Odins hustru, Tors moder). hörur ha. (hf. hörvi), hør, lin; *hafnar jörð drifin hörvi, egl. klædningens jord (el. dis), bestænket med (dækket med) hør ɔ: hörvi drifinnar hafnar jörð, den linnede klædnings jord (dis) = kvinde (sml. anm. til 33¹¹).

Því at, udtalt i én stavelse (þvít el. þvíð), hvorved linjen får de regelmæssige 6 stavelser.

óln (og áln) hu. (alnar; alnar og -ir), forarmen (fra albuen til fingrene). *gim ik., ild; alnar gim, armens ild = guld; andnes alnar gims, armildens forbjærge (hvad der springer frem foran guldringene på armene) ɔ: hænderne el. den forreste del af armene.

síkr ha. (-jar; -ir), sik, helt (en lakseart). lyng ik. (hf. lyngvi), lyng; *lyngs síkr, lyngens sik = *lyngfiskr ha., lyngfisk, alm. omskrivning for slange. *laut hu., land; l. síkjar lyngs, slangens land ɔ: guld; land lautsíkjar lyngs = land lyngs síkjar lautar, guldets land = kvinde.

Betydningen af sidste halvstrofe er altså: því at lékum, er várum yngri, á ýmsum höndum (ormum) þeirri konu.

Ikke vil det gå for (lykkes) den gæve svinger af Odins uvejrs (kampens) lyn (sværdet) — o: den djærve helt, Ravn — at vinde den linklædte kvinde (Helga); ti vi (jeg) legede, da vi (jeg) var yngre, snart i den ene, snart i den anden arm på dette lyngfiskelandets (guldets) land (o: denne kvinde) — o: ti da jeg var yngre, hvilede jeg ofte på hendes arme, favnede jeg hende.

S. 95³¹—96⁴. Ey orms löggvar! (ek) hugðumk höggvinn á armi þér, beðr þinn, brúðr! væri roðinn í blóði mínu, ǫlstafns Njörun knætti-t binda endr of undir rógþyrnis; þat getr-a líkn Hrafni, lauka lind!

lōgg hu. (-var; -var), lugg (falsen i staverne på et kar, hvori bunden fældes ind); slangen, der ligger sammenrullet i en kreds, kan sammenlignes med karrets bund, der er falset ind i luggen; *orms lögg, orme-luggen, altså = ormelejet; ormelejets (guldets) ø = kvinde (sml. „linnedklædningens jord“ 94¹⁷ f.).

hugðumk, jeg syntes, forb. med fort. tf. uden vera og med forest. måde (væri, knætti) uden at; når hyggja indleder et drømmesyn (= þykkja i prosa 75²⁴ f., 105¹⁰), står regelmæssig det første led i gf. med navnef., de følgende i forest. (sjælden frems.) måde uden at (sml. nedenfor 105^{29—32}).

*ǫlstafn ha., ølstavn, øllets, drikkens skib o: bæger. Njörun hu., en af asynjerne; ǫlstafns N., bægerets dis, omskrivning for en kvinde (som ved gilderne bar bægrene omkring (sml. 15⁵), ligesom valkyrjerne i Valhal).

knætti-t, forest. fort. af knega (sé ords.) med nægt. -t. — binda of undir, ombinde, forbinde særene.

*rógþyrnir ha., kamptjörn (róg, kamp, sé ords., og þyrnir, tornebusk), kamptræ o: helt.

líkn hu., medlidenhed, nåde; trøst.

lind hu., lindetræ; *lauka lind, løgenes lind, løgenes træ, omskrivning for kvinde (sml. nedenfor 100^{29—31}).

Ormelejets (guldets) ø! (o: kvinde!) jeg syntes (, at jeg lå) hugget (såret) i din arm, at dit leje, min brud! var farvet i mit blod, at ølskibets (bægerets) dis (kvinden, du) ej mægtede mere at forbinde kamptræets (heltens, mine) sår. Det skaffer ikke Ravn trøst, kvinde!

S. 96³³—97⁶. Engi allr dag varð hægr Ormstungu und fjalla sal, síz Helga en fagra réð nafni Hrafns kvánar; enn hvíti hjörþeys Høðr, faðir meyjar, sá lítt við mínni tungu; ung Eir var gefin til aura.

Helga en fagra, *udtalt* Helgan fagra.

*hjörþeyr ha., *sværdstorm* (hjör og þeyr ha. (-s og -jar; -ir), egl. *tøvind*; *vind, storm) ɔ: kamp; hjörþeys Høðr, *kampens as*, omskrivning for kriger, mand.

sjá við e-u, vogte sig for noget.

Eir hu., en af asynjerne (*lægekunstens gudinde*), her brugt som benævnelse for kvinde.

var gefin til aura, blev bortgivet for gods (giftet med Ravn på grund af hans rigdom).

Ingen hél dag blev glædelig for Ormstunge (mig) under fjældenes sal (himlen), siden Helga hin fagre fik navn af Ravns hustru. Kun lidt tog den blonde sværdstormens (kampens) as, møens (din) fader, sig i agt for min (hvasse) tunge. Den unge dis (kvinde) blev bortgiftet for gods.

S. 97⁸⁻¹⁵. Væn vingeþn! ák (= ek á) verst at launa fǫður þínum ok svá móður — fold flóðhyrs nemr flaum af skaldi —: því at (þau) gǫrðu bæði senn und klæðum borða-Bil svá fagra. Hér hafi hagvirki hólðs ok svarra!

*vingeþn hu., *vinens Gevn* (Gefn sé 87¹⁶), *vinens dis* = kvinde (sml. 96²).

*fold hu., *jord*. *flóðhyrr ha., *flodild* (flóð og hyrr 94¹⁵) ɔ: guld (81¹³); fold flóðhyrs, *guldets jord* = kvinde (95³¹⁻³²).

*flaumr ha., *skare, sværm*; omgang med mennesker, livsglæde.

því at, *udt. i én stavelse* (sé 94¹⁹).

bæði, *ik. flt. af báðir, bægge, de to (din fader og moder)*; b. senn, *bægge på én gang*.

und klæðum, *under klæderne* (klæði her brugt om sengklæder) ɔ: i ægtesengen.

borði ha., *baldyret tæppe, broderi*. Bil hu., en af asynjerne; *borða Bil ɔ: kvinde. — (þau) gǫrðu bæði senn und klæðum borða-Bil svá fagra = þau gátu (de avlede) mey svá fagra.

*hagvirki ik., *kunstværk, mesterstykke*.

svarri ha., (*stolt, myndig*) kvinde.

Væne vin-Gevn! (kvinde!) for det værste har jeg at lönne

din fader og (lige) så (din) moder — flodildens (guldets) jord (kvinden, du) røver skjalden hans glæde —, fordi de avlede så fager en mø. Her have (modtage) mandens og kvindens mesterstykke (o: du) (det, min gave, kappen, som han rækker hende).

Anm. Når hafi i næstsidste linje opfattes som hafið o: hafið ér, bliver meningen: 'her har I (sér I) mandens og kvindens mesterstykke'. Men efter sammenhængen må hafi helst opfattes som forest. måde, og genstanden kan let underforstås, da Gunløg i det samme rækker Helga kappen.

S. 97²⁶—³³. Ullr benloga! frægir fólka Ságu! samir-a okkr at ganga í brigð of eina fangs-Fullu. Morðrunnr! mjök margar slíkar góðar konur eru fyr sunnan haf; ýtir sævar sóta er sannfróðr.

Ullr ha. (-ar og -s), en af aserne. *bænlogi o: sværd (sé ords.); Ullr benloga, sårлуens as = kriger.

*frægir ha., som gør berømt, skaffer berømmelse. Sága hu., en af asynjerne; *fólka S., krigerskarernes dis = valkyrje; frægir f. Ságu, den, som skaffer valkyrjen berømmelse o: en tapper kriger. Rettere måske *fægir ha., udøver, f. f. S., kampens udøver o: kriger.

brigð hu. og ik. ft., brudd; ganga í b. o: bryde venskabet.

*fang ik., kjortel. Fulla hu., en af asynjerne (Friggs tærne); fangs F., kjortlens dis o: kvinde.

*morðrunnr ha., kamptræ (morð ik., drab; *kamp, runnr ha., busk, træ) = kriger (96⁴).

ýtir ha., den, som sætter (skibet) ud (fra land), af ýta (tt), sætte ud. *sóti ha., hest; sævar s., havets hest o: skib (sml. 89²⁴); ýtir sævar sóta, den, som sætter skibet ud, skibets styrer, omskrivning for mand.

sannfróðr to., nøje underrettet.

Anm. Stavelserimet mangler i den første linje i strofen (samira okkr of eina); sml. ligeledes 99¹⁷ (þá mun ein ok ekkja), 100²⁰ (nú er svanmærrar sviða). Uden tvivl er der fejl på alle disse steder.

Sårлуens (sværdets) Ull! (o: helt!), kampgudindens (valkyrjens) berømmer! (o: tapre kriger!) ej sömmer det sig for os to at bryde med hinanden (bryde vort venskab) for én kvindes skyld. Kamptræ! (o: helt!) såre mange slige ædle kvinder findes sønden for havet; havhestens (skibets) styrer (o: jeg) er nøje underrettet (derom; jeg véd det til fulde).

S. 98⁵⁻¹². En litfagra armdags Eir var gefin Hrafni til aura — menn kveða þann mínna jafnoka, né minna —, meðan allra nýztr Alráðr dvalði farar austan í gný stála; því er menrýri minni málgráðr.

gefin var Eir til aura = 97⁵.

litfagr to., *lødfager* (med smuk ansigtsfarve).

*armdagr ha., *armens glans* ɔ: *guld*; armdags Eir, *guldets dis* = *kvinde*.

jafnoki to. og no. ha., *jævning*, *ligemand*.

nýztr, *højeste grad af nýtr*, *nyttig*; *dygtig*; allra nýztr, *alldygtigst* ɔ: *meget dygtig*, *tapper*.

Alráðr, *sammentrukken form for Adalráðr*.

stál ik., *stål*; *gnýr stála, *stålenes gny*, *brag* ɔ: *kamp*.

*menrýrir ha. (men, *halssmykke*, *rýrir, *formindsker*), *smykkernes (guldets) formindsker*, *uddeler*, *omskr. for mand*.

*málgráðr ha. (mál og gráðr ha. (-ar, hf. græði), *mest digt.*, *grådighed*, *begærlighed*), *lyst*, *tilbøjelighed til at tale*.

Aringlansens (guldets) lødfagre dis (ɔ: *den skønne kvinde*) *blev givet Ravn for gods* — *man siger, at han er min jævning*, og ikke mindre —, *medens den meget tapre Adalråd opholdt min rejse fra østen i stålenes gny* (*kampen* — *Adalråd vilde jo ikke lade Gunløg rejse hjem, da han frygtede krig*); *derfor har smykkernes uddeler* (*manden, jeg*) *mindre talelyst* (*derfor er jeg fåmælt og sorgfuld*).

S. 99⁴⁻¹¹. Hér emk (= em ek) búinn (at) ganga gort út á alvangs eyri með tognum hjörvi — goð unni greppi happs! — (ek) skal kljúfa í tvau velgs lokka-hnakk Helgu ljúfs; vinnk (= ek vinn) lóks haus lausan frá bol með ljósum mæki.

gort, *ik. af to. gorr brugt som bio., lige*.

*alvangr ha. (al- og vangr ha., *vang*, *mark*, *der ofte bruges i stedsnavne*; *sml. Þrúðvangar*), *den vang*, *hvor alle samles, det almindelige forsamlingssted* (= *almannavangr*), *her om altingsstedet*. eyrr hu. (eyrar, gf. -i; -ar), *øre*, *lav og sandig strandbred*; alvangs eyrr, *alvangs øren* ɔ: *Øxarárhólmr*.

greppr sé 88⁸. — happ ik., *held*, *lykke*.

kljúfa í tvau, *egl. kløve i to dele*.

*velgr ha., *hjelms*. lokkr ha., *lok*, *hårlok*. hnakkr (*ældre*

knakkr) ha., stol, skammel; velgs lokka-h., hjælmens lokke-stol ɔ: den lokkede hjælmstol, det lokkede hoved.

ljúfr to., her som no., Helgu l., Helgas elsker.

lókr ha., uduelig person, usling. Gunløgs bitterhed udtaler sig ikke blot i det nedsættende lóks, men også i lokka og ljúfs.

vinna haus lausan, 'vinde' (hugge) hovedet løs. — bolr ha. (-s; -ir), bul; krop. — ljóss to., lys, strålende.

Her er (står) jeg rede til at gå lige ud på alvangs (altings) øren (ɔ: holmen i Økseå) med draget sværd — gud unde skjalden (mig) lykke! — jeg skal kløve den lokkede hjælmstol (lokke-hovedet) på Helgas elsker; jeg hugger den elendiges hoved løs fra kroppen med det blinkende sværd.

S. 99¹³⁻²⁰. Greppr veit-at, hvárr greppa hlýtr fagna gagn-sæli; hér er brugðit bensigðum, egg er búin í leggi. Mær þorna spöng, ein ok ekkja ung, mun fregna þá hugrekki þegns af þingi, þótt vér særimsk.

hljóta sé 87⁹. — *gagnsæli hu., sejr (*gagnsæll, sejr-sæl).

*bensigðr ha., sårsegl (ben og sigðr, segl, lé) = sværd.

leggr ha. (-s og -jar; -ir), benpibe, ben.

þorn ik., torn; tórnen (spidsen) i et spænde. spöng hu. (spangar; spöng), plade; *þorna spöng, omskrivning for en kvinde (den, der bærer, er prydet med spændernes torne, spænder).

hugrekki hu., mod, uforfærdethed.

Skjalden (du) véd ej, hvilken af de to skjalde (hvem af os) der kommer til at glæde sig ved sejren; her er sårseglene (sværdene) dragne, æggen er rede (til at hugge) i benene. Den herlige kvinde, ene og ung enke, vil, selv om vi (jeg) såres (får ulivssår), fra tinge høre om dette heltens (mit) mod.

S. 100¹⁶⁻²³. Rýgr var alin at rógi fira börnum; gunnar runnr olli því; vark (= ek var) óðgjarn at eiga auðs lág. Nú er lítil þörf at líta til svanmærrar bauga lands lýsi-Gunnar; svört augu sviða mér.

*rýgr hu. (-jar, gf. -i; -jar), (fornem, mægtig) kvinde.

*gunnar runnr = morðrunnr 97³¹.

óðgjarn to., rasende begærlig (= óðfúss i ords.).

*auðs lág, rigdommens træ (sé auðr og lág i ords.) = kvinde.

Anm. Den første halvstrofe af denne vise anføres i Snorra Edda (I, 410). Det nøjagtige stavelserim vilde fordre, at der i

sidste linje læses barnum uden omlyd (= børnum); ikke sjælden danner på samme måde det lange å (u-omlyd af á) rim med á og ó.

líta til, sé hen til; da líta strider mod rimet, skal her mulig med *J. Thorkelsson* læses títa (= da. titte, sv. titta), som ellers ikke forekommer i oldsproget.

*svanmærr to. (svanr ha. (-s; -ir), svane, og mærr), strålende som en svane. *bauga land, ringenes land ɔ: hånden. lýsi hu., glans, klarhed; bauga lands lýsi, håndens glans ɔ: guld; bauga lands lýsi Gunnr, guldets dis ɔ: kvinden (= armdags Eir 98⁵⁻⁶).

svíða (sveið og svídda, sviðinn), svide, brænde; også om sår og lign., svie, brænde; augu svíða mér, mine øjne svier, det svier mig i øjnene.

Anm. At *Gunløg* var sortöjet, er tidligere fortalt (75³⁰, 78²⁸). — Med rimet lands (udt. lanns, ofte skrevet lannz) — gunnar sml. linns — kindar 81¹⁵.

Kvinden (Helga) blev født til at volde strid (til et stridens æble) for menneskenes børn; kamptræet (helten, Ravn) voldte det; jeg attråde hæftig at eje rigdommens (smykkernes) træ (kvinden, Helga). Nu er det kun liden tarv at kaste blikket hen til ringlands glansens (guldets) svænehvide dis (den skønne kvinde, Helga); det svier i mine sorte øjne.

S. 100²⁸⁻³⁵. Haukfránn brámáni hörvi glæstrar lauka-brims Hristar skein á mik af ljósum brúna-himni; en sá hvarma-tungls geisli gullmens Fríðar sýslir síðan óþurft mína ok hringa Hlínar.

*haukfránn to. (haukr ha., høg, fránn, skarp, stærkt glinsende), 'høgeskarp', skarp, tindrende som høgens øje (sml. 'falkeblik').

*brámáni ha. (brá hu. (brár; brár), hårene på øjenlågene, og máni), øjenlægshårenes (øjenlågenes) måne ɔ: øjet.

glæsa (st), pryde, smykke.

brim ik., brænding; *hav; *væske i alm.; *lauka brim, løg-suppe. Hrist hu., en af asynjerne; lauka-brims H. hörvi glæst, løgsuppens dis — omskrivning for kvinden, der tilbereder løg-suppen — smykket med lin, den linklædte kvinde (sml. 94¹⁷⁻¹⁸ og 96³⁻⁴ lauka lind).

skína (skein, skininn), skinne. — *brúna-himinn ha., øjenbrynenes himmel ɔ: panden.

hvarmr ha., øjenlæg. tungl ik., måne; *hvarma-tungl, øjenlågenes måne ɔ: øjet (= brámáni).

*gullmen ik., *guldsmykke*. Fríðr hu., *en af asynjerne*; gullmens F., *guldsmykkets dis = kvinde (sml. anm. til 33¹¹)*.

sýsla (*fort. og tf. altid med udstødt l sýsta, sýstr; også sýsla, -aða*), *göre, udrette*. — óþurft hu., *skade, mén*.

Hlín hu., *en af asynjerne*; *hrínga H., *ringenes dis = kvinde (sml. gullmens Fríðr foran)*.

Anm. Denne vise tilskrives også den for sine kærligheds-sange berømte digter Kórmakr Ógmundarson, i hvis saga den findes (s. 14, hos Möbius s. 5).

Den linklædte kvindes bråmåne (öje), tindrende som høgens, skinnede på mig fra den lyse öjenbryns-himmel (den høje, lyse pande); men den stråleglans fra den guldsmykkede kvindes öjenlågsmåne (öje) volder siden min og ringdisens (hendes) mén.

S. 103²⁷⁻³⁴. Gunnlaugr hlóð, áðr (hann) næði Hrafni, með þunnum hjör hugreifum Gøndlar þryms Óleifi ok Grími. Hann varð, hugmóðr, drifinn blóði, bani þriggja hvatra manna; Ullr unnviggs réð ýta falli.

hlaða sé ords. — hjör hf. = hjörvi 99⁷.

*hugreifr to. (*hugr og reifr, munter, oprømt*), *munter i sindet (reifr forbundet med et ord, som betegner kamp, er i de gamle digte et alm. tillægsord for den modige kriger)*.

Gøndul hu. (Gøndlar), *valkyrjenavn*; *Gøndlar þrymr, *valkyrjens larm = kamp*.

*Óleifr, *gammel sideform til Óláfr*.

*hugmóðr to. egl. *mødig, træt i hu* ∴ *udmattet af den lange kamp (sml. vígmóðr to., kampmødig, træt af at bruge våbnene i kamp)*.

Ullr sé 97²⁷. *unnvigg ik. (unnr 89²⁴, vigg 87¹⁰), *bølgehest* ∴ *skib (= unnar hestr 89²⁴, sævar sóti 97³²)*.

Gunløg fældede, før end han nåde Ravn, med det tynde (skarpe) sværd den i Gønduls (valkyrjens) larm (∴ kampen) uforfærdede Olejv (Olav) og Grim. Mødig, blodbestænket, blev han tre kække mænds bane. Bølgehestens (skibets) Ull (∴ helten) rådede for (voldte) mændenes fald.

S. 104²⁸⁻³⁵. Hrafn, mætr mótrunnr, hjörva hriðgørvandi, gekk jafnan framliga á móti oss í dyn spjóta. Hergerðandi hringpollr! hér varð mörq málmflaug í morgin of Gunnlaugi á hørðu Dinganesi.

mætr to., *fortrinlig*. — *mótrunnr ha. (*mót ik., møde; kamp*,

og runnr), *kamptræ* ɔ: *kriger* (= *morðrunnr* 97³¹, *gunnar runnr* 100¹⁷).

**hjørva hriðgørvandi*, *sværdenes uvejrs-volder* (egl. *den, som gør, fremkalder sværdenes uvejrs, kamp* = *þundar hyrjar hriðmund-aðr* 94¹⁵⁻¹⁶). Disse ord kan også (ligesom *hergerðandi hringþollr* i sidste halvstrofe) opfattes som tiltale til de vejvisere, jarlen havde medgivet *Gunløg*, og til hvem han henvender sin vise.

framliga bio., kækt, djærvt. — **dynr spjóta*, *kampen* (= *gnýr stála* 98¹²).

**hergerðandi ha.* (*hørr og nut. tf. af gerða (rð), omgærde, omslutte*), '*hæromgærdende*' ɔ: *som fylker sig til kamp.*

**hringþollr ha.* (*hringr og þollr, træ*), *ringtræ, den, som bærer ringe* = *mand.*

**málmflaug hu.*, *malmflugt, våbenflugt* (*sværdene, der flyver i luften, eller huggene, der falder*).

Ravn, det herlige kamptræ (helten), sværdenes uvejrsvolder, gik stedse djærvt imod os i spydenes døn (kampen). Tapre kriger! her blev megen våbenflugt (fløj sværdene raskt, faldt huggene tæt) i morges om Gunløg på det hårde (stenede?) Dingencæs.

S. 105¹⁴⁻²¹. Vissak (= *ek vissa*) *Hrafn hoggva mik hjaltugguðum hrynfiski brynju* — *en hvøss egg kom í leggi Hrafni* — , *þá er (enn) hræskæri ari hlaut nunna fen hlýra benja; gunnsproti Gunnar klauf Gunnlaugs hofuð.*

**hjaltuggaðr*, egl. *fort. tf.* (*hjalt, sværdhjalte, og *ugga, forsyne med finner, et ellers ikke forekommende udso., dannet af uggi ha., finne*), '*hjalffinnet*', *hvis finner dannes af hjaltet, om et sværd, der sammenlignes med en fisk.*

**hrynfiskr ha.*, = *hrynjandi fiskr, fisken, som falder ned med larm; h. brynju, fisken, som falder klirrende ned på brynjen ɔ: sværdet, som med raske slag falder på brynjen.*

þá er, *udt. i én stav. þár.* — **hræskærr to.*, *som hugger i ligene (om ådsselfugle, ravne og örne).*

**nunna*, *et ellers ubekendt udso., som efter sammenhængen synes at have betydningen „smage på“ (sml. 34¹⁶) eller „vade i“ (sml. þramma i den følgende strofe).*

fen ik. (ef. *flt. fenja*), *sump, morads; *væske i alm.; benja f., sårenes væske* = *blod.* — *hlýr to.* (*hlý, hlýtt, lún, varm.*

**gunnsproti ha.*, *kampstok* (*sproti, tynd kæp*); *g. Gunnar, krigsgudindens kampstok* = *sværdet.*

Jeg vidste, at Ravn huggede mig med brynjens hjaltfinnede hurtig farende fisk (med det raskt svingede sværd) — men den hvasse ægg kom i benene på Ravn —, da den lighuggende örn fik de varme sårs væske (blodet fra mine varme sår) at smage; krigsgudindens kampstok (Ravns sværd) kløvede Gunløgs hoved.

S. 105²⁵⁻³². Roðit var sverð, en sverðrøgnir gerði sverða mik; randgálkn váru reynd í røndum fyr handan ver. Hykk (= ek hygg) blóðug blóðgögl stóðu í blóði of skör; sárfíkin sárgammr hlaut enn þramma sára á.

*sverðrøgnir ha. (Røgnir, et af Odins navne), sværdets as ♂: kriger.

gera som ofte hos digt. og i det ældste sprog brugt omskriv. med navnef. *sverða, et ellers ikke forekommende udso., uden tvivl dannet af sverð ik., sværd; sverða e-n, såre en hårdt med sværd; gerði sverða = sverðaði.

*randgálkn ik. (rønd, skjold, gálkn, uhyre, skadeligt væsen), uhyre, som ødelægger skjoldene ♂: sværd.

*ver ik., hav; fyr handan v., hinsides havet ♂: øst på i Norge.

*blóðgagl ik. (gagl, gås), blodgås, blodfugl ♂: ådsselfugl.

*stóðu, digt. fortids navnef. af standa. — skör hu. (skarar; -ar og -ir), hovedhår, hoved.

*sárfíkin to. (-fíkin, -'figen', begærlig efter), grisk efter sår.

*sárgammr ha. (gammr, gam, grib), sargrib, ådsselfugl.

hljóta med navnef. som 87⁹, 99¹⁴, 105¹⁹. þramma (að), gå tungt, med besvær; her forb. med gf. á; *þ. sára á, skride tungt (langsomt) gennem sårenes å, blodstrømmen.

Anm. Da versemålet i denne vise kræver, at næstsidste stavelse i 1ste linje er den samme som første stavelse i 2den linje, vilde det nøjagtige rim i 3dje linje kræve randum uden omlyd (= røndum); sml. þornum 100¹⁹.

Rødfarvet blev sværdet, men helten (Gunløg) sårede mig hårdt med sværdet; skjoldes fordærv (sværdene) blev prøvede på skjoldene hinsides havet. Jeg tror, at blodige blodgæs (ravne, örne) stod i blodet over mit hoved; den sårgriske sargrib (ravn, örn) kom endnu til at vade i sårenes strøm (i mit blod).

S. 107¹⁰⁻¹⁷. Lagðak (= ek lagða) mína góða arms-orms tróðu andaða mér at armi; goð brá lífi líns Lofnar . . . þó er beiðanda blik miklu þungara (at) bíða.

*arms ormr, armens slange = guldring. tróða hu., smal stang, lægte; arms-orms t., guldringens stang ∴ kvinde (sml. arm-dags Eir 98⁵⁻⁶, þorna spöng 99¹⁹, auðs lág 100¹⁸).

Lofn hu., en af asynjerne; *líns L., linets dis = kvinde.

De to første linjer i den sidste halvstrofe er tabte, så at også ordenes forbindelse i de to sidste linjer er usikker.

blik ik., glans; i de tabte linjer har sikkert stået et eller flere ord, som i forbindelse med blik har dannet en omskrivning for guld (f. eks. havets, bølgens glans el. lign.); *. . . . blikks beiðandi, den, som beder om, attrår guld ∴ mand.

biða, bie (enten absolut = „blive tilbage“ ∴ overleve hende, eller hørende sammen med et ord i de tabte linjer, sml. biða hæru 94¹⁻²).

Jeg lagde min kære afsjælede hustru i min favn; gud endte kvindens (hendes) liv. [Tung var hendes tidlige død;] dog er det langt tungere for manden (mig) at overleve hende.

S. 108. Digtet skildrer en væddestrid i vísdom mellem Odin, der kalder sig Gagnráðr (∴ Gangráðr, vandreren, sé navnelisten), og jætten Vavtrudne, der optræder som repræsentant for al jætters kløgt (vafþrúðnir ∴ „den, der er stærk i at væve, i kløgtig tale, gåder“; Odin kalder ham stadig fróðr, alsviðr jötunn, og selv kalder han sig enn gamli þulr v. 9). — Digtet har helt igennem dramatisk form, der kun afbrydes af et enkelt episk vers (v. 5, i ljóðaháttur som det øvrige digt), der tjæner til at angive en større stedforandring; derimod er den mindre stedforandring mellem v. 19—20, hvor Odin tager plads på bænken ved siden af jætten, ikke særlig betegnet.

S. 108, v. 5, 4—5. hollu kan næppe danne stavrim med Íms, da ord med h foran selvlyden ellers ikke rimer med ord, der begynder med selvlyd. Stedet er derfor uden tvivl forvansket; det kan måske opr. have lydt:

at hollu hann kom
at hitta Íms fœður.

S. 111, v. 27, 4—6 mangler i håndskrifterne og er indsat efter Bugges forslag (sml. Snorra Edda I, 82: Svásuðr heitir sá, er faðir Sumars er, ok er hann sællífr, svá at af hans heiti er þat kallat svásligt, er blítt er. En faðir Vetrar er

ýmist kallaðr Vindlóni eðr Vindsvalr, hann er Vásaðar son, ok váru þeir áttungar grimmir ok svalbrjóstaðir, ok hefir Vetr þeira skaplyndi).

S. 112, v. 38, 5 *mangler stavrim; i steden for með ása sonum skal derfor mulig læses til Nóatúna.*

—, v. 38, 6—7 *forstyrrer det regelmæssige 6-linjede vers og er vist senere indkomne andetstedsfra.*

S. 113, v. 43. *I den oprindelige strofe har snarest l. 4—5 manglet: „Om jætters og alle guders runer kan jeg sige sandt; ti til de 9 verdener kom jeg, (selv) nedentil, hvorhen hels beboere kommer ved døden“ (sml. Snorra Edda I, 38: vándir menn fara til heljar ok þaðan í niðhel, þat er niðr í enn níunda heim).*

—, v. 48, 4—6. *„Hvad er det for mær, som skrider hen over havet, farer vise i sind?“ Herved tænkes vistnok på nornerne; men betydningen af svaret i det følgende vers er meget usikker: „Tre storfloder falder (strømmer) over Møgtraseð mærs (nornernes) marker; de er de eneste lykkediser i verden, dog de fødes blandt jætter“. Ligesom det ved v. 35 ligger nær at tænke på et syndflodssagn (se ords. under lúðr), således kommer man ved lykkedisernes bolig til at tænke på Edens have med dens 4 „storfloder“, som de netop kaldes i Veraldar saga: Yndisstaðr sá var gorr í austanverðum heimi, er Paradísus heitir; sá staðr er fjarlæggr harðla þeim jörðum öðrum, er nú eru byggðar af mönnum; sá staðr er fegri ok fríðari öllum öðrum löndum; þar sprettr einn mikill brunnr; sá er harðla gróðrsamr ok vökvar allan þann stað; en ór þeim brunni renna þjóðár fjórar hingat í heim í kunnleik mönnum.*

S. 114, v. 55. *I den oprindelige strofe har enten de 3 sidste linjer, eller snarere l. 4—6 manglet.*

S. 115, v. 4. *Den første halvstrofe synes at mangle; den kunde have lydt omtrent:*

Mun ek þér fagrs
fjaðrhams ljá,

ef þú þinn hamar
hitta mættir.

Det samme gælder v. 19. — Også flere af de øvrige strofer er senere forkortede eller udvidede, hvorved den regelmæssige strofebygning (de 8 linjer) er forstyrret; på de fleste steder er det dog nu umuligt med sikkerhed at afgøre, hvor vi skal antage forkortelse og hvor udvidelse (v. 5, 6, 17, 21 på 6 linjer synes at have tabt 2 linjer; v. 9, 13, 30, 33 på 10 linjer er senere udvidede; derimod synes v. 25 ligeledes på 10 linjer snarere at være forkortet af 2 vers, der har indeholdt en udførligere beskrivelse af måltidet hos jætten).

S. 117, v. 21, 5. tvær i hu.: „vi skal age som to kvinder (Tor som brud og Loke som brudens tærne) til jættehjem“.

S. 119, v. 6. „Fortæl du mig fra hel, jeg vil (fortælle) fra oververdenen: for hvem er bænkenene strøde med ringe (ringe strøde på bænkenene), forhøjningerne fagert smykkede med guld (el. dækkede med et lag af guld)?“ flóid (nf. flt. ik.) af et ellers ikke i oldsproget forekommende *flœja, dannet af fló hu. (-ar; flt. flær), lag, der netop bruges på samme måde som flœja her om et lag af guld i Snorra Edda I, 400 (þunnur fló af gulli eða silfri, en þunnur fló af moldu ok grjóti, det ene lag [i gravhöjen] bestod af guld og sølv, det andet af jord og sten); i Norge bruges endnu flœa (og floleggja) i betydningen „lægge lagvis“.

S. 120, v. 11, 3—4 synes at være senere udvidelse.

—, v. 12, 5—8. „Hvilke er de mær, som græder af hjærtens lyst og kaster „hals-skøderne“ op mod himlen?“ Denne gåde synes at kunne løses ved sammenligning med Snorra Edda I, 500, hvor der i skildringen af det oprørte hav forekommer et lignende billede som her om Ran, Ægers hustru:

Hrauð í himin upp glóðum
hafs, gekk sær af afli,
þorð hygg ek at ský skorði,
skaut Ránar vegr mána.

o: „Havets ild kastedes (sprøjtede) op mod himlen, vældig gik havet, jeg tror, at skyerne holdt stavnene (forstavnene ligesom borede sig ind i skyerne og blev holdte fast dér), Rans „skøde“ rammer (flagrer op mod) månen“. Ligesom Rans „skøde“ dér siges at flagre op mod himlen, således kaster „møerne“ her „hals-skøderne“ mod himlen. Disse møer kan da næppe være andre end Ægers og Rans døtre, de høje bølger; men for øvrigt lader ordet hálsaskaut sig opfatte på to måder, en tvetydighed, som vistnok med forsæt er anvendt her i gåden; háls betegner både den menneskelige hals og halsen på et sejl (særlig om det forreste skøde eller den løkke, hvori skøderebet fæstes), og ligeledes bruges skaut både om et klæde, som kvinderne bærer om hovedet eller halsen (sml. dúkr) og om sejlskødet; Ran og bølgerne kan sammenlignes med et skib, der farer af sted for vinden, så at „halsskøderne“ (de reb, der ellers holder sejlet fast) må slås løs og flagrer mod himlen; men de kan også sammenlignes med kvinder, hvis hvide „halsduge“ flagrer for vinden. I bægge tilfælde betegner udtrykket: „de kaster deres „halsskøder“ mod himlen“ („Rans „skøde“ flagrer mod månen“) det samme, nemlig de høje bølger, der rejser sig med det hvide skum på toppen (hvorfor Ægis meyjar også andetsteds — i Gestumblindes gåder — kaldes enar hvítfoldnu o: med den hvide fald, det hvide hovedklæde; sml. faldinn i ords.). Når disse bølger rejser sig højt og sprøjter det hvide skum i vejret, som stedse atter strømmer ned over dem, kan de med rette siges at „græde af hjærtens lyst“.

S. 121, v. 3, 3—4. pás borgir braut í Brálundi o: „da stormene omstyrte borgene i Brálund“ ved det voldsomme oprør, i hvilket naturen var ved Helges fødsel (sé v. 1).

—, v. 4, 5—8. nipt Nera, „Neres slægtning (en af nornerne) kastede én ende mod nord, som hun bød skulde holde evig“. Ved skæbnetrådene, som nornerne udspænder i øst, vest og nord, bestemmer de grænserne for Helges rige.

—, v. 5. Efter den form, hvori denne strofe er overleveret, synes den at måtte forstås således: „Ét var til sorg

for Ylvingers ætling (Sigmund) og for den kvinde (Borghild), som fødte den elskede søn“ (munugð, forældrenes lyst). Derpå fortælles, hvad der fremkaldte forældrenes bekymring, nemlig at den hungrige ravn udtaler sin glæde til en anden ravn over Helges fødsel; ravnens ord varsler krig og død og kan derfor vække uro hos forældrene, som i det øjeblik altså ikke tænker på deres søns heltemod i kampene, men kun på den ulykke, der kunde ramme ham. (Ifølge oldtidens forestilling måtte ravneskriget, der tilkendegiver, at Helge vilde blive en dådrig helt, dog snarere vække forældrenes glæde, og da heller ikke munugð i betydning „elsket barn“ ellers lader sig påvise, er verset uden tvivl forvansket).

S. 122, v. 7, 5—8. „Selv gik kongen (Sigmund) fra kamplarmen for at bringe den unge fyrste (Helge) den herlige løg“. At faderen rækker sønnen en løg, er en symbolsk handling, hvorved han lyser ham i kuld og kön; derfor giver han ham samtidig dermed navn og den med navnet følgende gave (navnefæste), som det hedder i v. 8: „han gav Sinfjötles broder (v: Helge) navnet Helge og Ringstad o. s. v.“. Völsunga saga gengiver indholdet af v. 7—8 med følgende ord: Sigmundr var þá kominn frá orrostu ok gekk með einum lauk í mót syni sínum, ok hér með gefr hann honum Helga nafn ok þetta at nafnfesti: Hringstaði ok Sólfjöll ok sverð.

S. 123, v. 15 ff. Efter at Helge har fældet Hundings sønner i slaget ved „Luefjældene“, og medens han udhviler sig efter kampen, viser valkyrjen Sigrun, Högnæs datter, sig for ham og beder ham om hjælp mod Granmars søn Hödbrod (v. 15—20). Helge lover det (v. 21) og samler en stor hær (v. 22—26). Ved dagens frembrud sejler flåden af; et voldsomt uvejr bryder løs; men Sigrun skærmer dem, og om aftenen lægger flåden i god behold ind i Unavåger (v. 27—32).

—, v. 15 synes at mangle første halvstrofe.

—, v. 16, 1—2 mangler i håndskriftet og er indsat af Bugge; v. 20, 3—4 mangler ligeledes i håndskriftet og er indsat af S. Grundtvig.

S. 123, v. 21. „*Isungs banemand*“ ∴ *Hödbrod*. *Om Isung vides ellers intet*. — *Indholdet af denne strofe gengives således i Völsunga saga*: „Ver kát, konungsdóttir!“ sagði hann, „fyrri skulum vit reyna hreysti okkra, en þú sér honum gipt, ok reyna skulum vit áðr, hvárr af þórum berr, ok hér skal lífit á leggja“. *Herefter synes der snarest at være udfaldet 4 linjer mellem l. 3—4, som ikke heller forbindes godt umiddelbart med hinanden*: „för skal der kæmpes, [för du bliver hans; jeg eller Hödbrod skal falde, og ikke skal han favne dig,] med mindre jeg skulde være død“.

S. 124, v. 24. „*Og dér fra strandene fra Stavnæs skred skibe prydede med hoveder og smykkede med guld*“. *höfðuð er rettelse for håndskriftets hans(?) vt; man kunde også tænke på sköruð (neml. skjöldum), idet skip skjöldum skarat betegner et skib, hvis bord er besat med en række skjolde, der med randene dækker hinanden (sml. v. 28)*. *Völsunga saga gengiver indholdet af denne strofe således*: ok þá kom til hans mikit lið ór Nörvasundum (!) með fögrum skipum ok stórum. Helgi konungr kallar til sín skipstjórnarmann sinn, er Leifr hét, ok spurði, ef hann hefði talit lið þeira.

—, v. 26. *Foran l. 1 eller efter l. 2 synes de to manglende linjer at være udfaldne*.

—, v. 26, 6. ván erum rómu = ván es mér r. (-m i erum *enklitisk form af mér*), egl. „håb, forventning er der for mig om kamp“.

—, v. 27, 5—6 *senere udvidelse*.

—, v. 28 *skildrer den larm, der opstår ved den hurtige roning*: „der blev larm af årer og drön af jærn (årer plaskede, våben klirrede), skjold bragede (törnede med brag) mod skjold“.

—, v. 29. *Kólga er en af Ægers døtre (bølgerne), hendes søster altså den høje bølge*; „således lød det, da bølgerne og de lange køle stødte sammen, som om (det var) klipper og (eða = ok) brænding (, der) skulde brydes med hinanden“. — *Völsunga saga omskriver denne strofe således*: Nú gerði at þeim storm

mikinn ok svá stóran sjó, at því var líkast at heyra, er bylgjur gnúðu á borðunum, sem þá er björgum lysti saman. *Hele sammenhængen og ordene i Volsunga saga synes at vise, at 2 linjer er udfaldne i begyndelsen af strofen, hvori det har været fortalt, at der opstod en storm, som oprørte havet (man tør måske endogså i storm og stóran sjó finde rimordene i det tabte linjepar).*

S. 124, v. 30, 3—8. „Skibsmandskabet (høfn) udeblev ikke fra mødet med bølgerne (styrede lige løs på dem), da Ægers frygtelige datter (de høje søer, det oprørte hav) vilde bringe skibene til at kæntre“.

S. 125, v. 32, 5. Þeir sjálfir 3: indbyggerne i landet og særlig Granmars søn Gudmund, som fra Svarinshøj har iagttaget fjendernes ankomst og i det følgende kommer i en hæftig ordstrid med Helges broder Sinfjötle, der bilægges af Helge (v. 47—48).

—, 33. Foran l. 1 eller efter l. 2 må 2 linjer være udfaldne. Den sidste halvstrofe anføres i Helgakviða Hundingsbana II, hvorefter det oprindelige fylkir—flota er indsat her for håndskriftets landreki—liði.

—, v. 34, 3. Det røde skjold var krigstegn.

—, v. 37. Sidste halvstrofe synes at være tabt; den kunde efter Volsunga saga have haft omtrent følgende indhold: „men jeg skal minde dig om noget, som viser, at du er uværdig til at være i følge med brave mænd“.

—, v. 38 (sml. v. 43) sigter til, at Sinfjötle i nogen tid havde været forvandlet til en ulv, og at han havde dræbt sin halvbroder, Siggeirs søn (efter Volsunga saga to sønner).

—, v. 39 ff. Om der ligger virkelige sagn til grund for Sinfjötles beskyldninger mod Gudmund, eller om de kun er opdigtede af S. som svar på tiltale, kan ikke afgøres; det sidste synes dog rimeligst; men gamle sagn spiller med ind i fremstillingen (Loke som fader til Fenrisulven ved Angrboda o. s. v.).

S. 126, v. 41. *Foran l. 1 mangler vistnok en halvstrofe; men den ufuldstændige form synes også at have foreligget for forfatteren af Völsunga saga.*

—, v. 43. *Samme udvidede form af strofen har også foreligget for forfatteren af Völsunga saga; enten l. 7—8 eller l. 9—10 tør antages at have manglet i den oprindelige strofe.*

—, v. 44 tildeles i Völsunga saga *Sinfjötla*, hvilket dog synes at bero på en misforståelse. *Sinfjötla* begynder ordstriden med de to strofer 35—36, hvorpå Gudmund svarer str. 37—38; så følger *Sinfjötles* 3 strofer (39—41), på hvilke Gudmund ligeledes svarer med 3 strofer (42—44), og endelig ender hver af dem striden med én strofe.

S. 127, v. 49 ff. *Gudmund og hans følge rider til Höd-brod for at melde fjendernes ankomst (v. 49—52); Höd-brod rustet sig til kampen og hidkalder hjælpetropper, deriblandt Sigruns fader Högne (v. 53—54). Slaget står ved „Frekasten“; valkyrjerne med Sigrun tager del i det på Helges side, og efter kampen ønsker hun ham til lykke med sejren (v. 55—58).*

—, v. 50, 7—8. *„han betragtede sin æts (hans broder Gudmund er jo i al fald mellem de ankommende) ridt“ passer ikke i sammenhængen, efter at det først er fortalt, at de er komne og har bragt kongen melding; da Völsunga saga heller ikke har noget, der svarer til disse to linjer, anser jeg dem for senere udvidelse.*

—, v. 51, 3—6 er uden tvivl senere udvidelse.

—, v. 53, 3—4 kan være senere udvidelse: *„de bidslede gangere skal rende til Reginting, [men Sporvitner til Sparins-hede,] Melner og Mylner til Mörkved“.* Hestene, på hvis hurtighed det jo især kom an, nævnes i steden for sendebuddene, som tiltales i det følgende: *„lad ingen mand sidde hjemme o. s. v.“.*

S. 128, v. 55, 9—12 er vistnok senere udvidelse.

—, v. 58. *Denne strofes forvanskning viser sig ikke blot i de 10 linjer, men også i gentagelsen buðlungr—bæði; det*

sidste bæði (for beggja) støder desuden i forbindelse med njóta; den oprindelige form af strofen kunde tænkes således:

•Ok þér, buðlungr!
samir bæði vel
rauðir baugar
ok en ríkja mær,
Hogna dóttir
ok Hringstaðir,
sigr ok lönd•.
Þá es sókn lokit.

Den sidste linje hører ikke med til Sigruns tale, men er sang-
erens slutningsord.

S. 129. Hákonarmál, der fuldstændig er opbevaret i *Heimskringla*, blev digtet i anledning af Håkon den godes Adelfostres fald af hans ven og frænde, den berømte skjald Eyvindr Finnsson med tilnavnet skáldaspillir ('skjaldefordærveren', se ords.), en søn af høvdingen på Hålogaland Finnur skjálgi ('den skelende') og Harald hårfagres datterdatter Gunnhildr. — Digtets indhold er følgende: Odin udsender valkyrjerne Göndul og Skögul for at hente en konge af Yngves æt til Valhal (v. 1). De træffer Håkon rustende sig til kamp mod Erik blodøkses sønner (v. 2—4). Derpå beskrives kampen (v. 5—9). I de ord, som dernæst veksles mellem valkyrjerne og Håkon, fremstilles hans sejr og død (v. 10—13). De følgende vers skildrer hans modtagelse i Valhal (v. 14—18), og slutningen udtaler digterens og folkets kærlighed til den gode konge og hen-
tyder til de onde tider, der fulgte efter hans død, medens Gunnhildssønnerne rådede for Norge (v. 19—21). — V. 1, 10—21 er i ljóðaháttur, v. 3—8 i málaháttur, medens i v. 2 og 9 den første halvstrofe er i málaháttur, den sidste i ljóðaháttur.

—, v. 2, 1. „Björns broder“ ɔ: kong Håkon; én af hans brødre hed Björn med tilnavn farmaðr eller kaupmaðr.

—, v. 4, 5—8 anføres i Snorra Edda I, 518 som eksempel på brugen af navnet Gylfi som fællesnavn for 'konge, fyrste', hvorfor dette ord er indsat her i steden for gramr, der findes i håndskrifterne af *Heimskringla*.

S. 129, v. 6, 1—4. Torgur ok hausar trøddusk fyr Norðmanna bauga-Týs hjalta harðfótum, „*skjолde og skaller trådtes af (under) Nordmannakongens (den norske konges) hjalters hård-fødder (sværdklinger) o: kløvedes af hans sværd*“.

—, v. 8, 1—4. Sköglar veðr blendusk við und roðnum himni randa, léku við of ský bauga, „*Sköguls uvejr blandedes sammen (mødtes; Sköguls, valkyrjens, uvejr = kampen) under (skjолde)randenes rød-farvede (blodbestænkede) himmel (o: kampen rasede mellem krigerne, som dækkedes af de blodbestænkede skjолde), de (Sköguls uvejr) legede sammen (spillede) om (skjолde)randenes skyer (o: skjoldene)*“.

S. 130, v. 16, 5—6. Efter Hákonarmál var altså 8 af Håkons brødre faldne för ham.

—, v. 18. Skönt hele digtet skildrer Håkon som den troende hedning, vil skjalden dog her udtrykkelig rense ham for den beskyldning, at han i sin iver for kristendommen skulde have krænket de gamle guders helligdomme. Betegnende for forholdet mellem den gamle og nye tro på den tid, og et bevis på, hvorledes kristendommen allerede begyndte at slå rod i folket, er udtrykket „*heiðin goð*“ (v. 21) i hedningens mund om hans egne guder.

S. 131, v. 20. Meningen af dette vers er, at Håkons lige aldrig vil komme — för vil Fenrisulven fare løs (o: för vil Ragnarok komme), för en konge som Håkon indtager hans plads.

—, v. 21, 1—2 er lånt fra de bekendte strofer i Hávamál (sé s. 135).

S. 132—135. De af Hávamál optagne strofer er ordnede således, at vers, hvori der findes en beslægtet tanke, er stillede sammen og adskilte ved en streg. Ved 3 stjærner adskilles tanke-sprog, der har et mere forskelligartet indhold. De her optagne vers svarer til følgende strofer i digtet: 1, 7, 38; 8; 5, 10; 54; 64; 16; 21; 25; 29; 12; 58; 40; 35; 36, 37; 34, 42, 43, 51; 50; 52; 44—47; 78; 76, 77.

Ordsamling*.

A, Á.

<p>-a og -at (efter selvlyd i alm. -t), nægt. part., der hos digterne og i det ældste sprog føjes til udso.: <i>flýra, flyr ikke</i> 36¹⁶, <i>muna, vil ikke</i>, <i>esa (era), er ikke</i> 133 b; <i>kannat, kan ikke</i> 18¹⁴, <i>verðrat iss, der bliver ikke is</i>, <i>estattu, du er ikke</i> 120 b, <i>skaltattu (skal-</i></p>	<p><i>attu); hann hafðit, han havde ikke, þykkjat, de tykkes ikke</i> 127 a¹; men også <i>þegiattu, ti ikke!</i> 120. I 1ste person indskydes k (=ek) mellem udso. og nægtelsen: <i>nautkak (= naut-ek-a-ek), jeg havde ingen gavn af</i> 13⁵, <i>sékat ek (sékak), jeg</i></p>
--	---

*) Ordenes böjning betegnes på følgende måde: ha. uden nærmere tilføjelse bruges ved alle de ord, der böjes regelmæssig som *úlfr* (armr; karl, stóll o. s. v.), *hirðir* og *bogi* (hani); hu. ved ord, der böjes som *sótt* (ønd, *sjæl*), *tunga* (gata) og *elli*; ik. ved ord, der böjes som *orð* (land), *klæði* og *auga* (hjarta). Ved afvigelser herfra anføres de afvigende forholdsformer eller deres endelser, særlig ef. ent. og nf. flt., f. eks. *staðr* ha. (-ar; -ir), *drengr* ha. (-s; -ir, ef. -ja), *völlr* ha. (vallar, hf. velli; vellir, gf. völlu); *laug* hu. (-ar; -ar), *heiðr* hu. (heiðar, gf. -i; -ar), *hönd* hu. (handar, hf. hendi; hendr). Ha.-ord, der böjes som *akr*, betegnes ved tilføjelse af (-rs) ɔ: endelsen i ef. ent.; ved ord af ha. og ik., der böjes som *songr* og *öl*, angives blot hf. ent., ved ik.-ord, der går som *kyn*, blot ef. flt. Af tillægsordene anføres i reglen kun nf. ha.; ved de ord, i hvilke *r*, *v* og *j* hører til stammen, betegnes dette ved tilføjelse af endelsen i gf. ent. ha., f. eks. *fagr* to. (gf. -ran), *miðr* to. (gf. -jan). Ved de 'stærke' udsagnsord anføres fort. og fort. tf.; de 'svage' af 1ste klasse betegnes således: *heyra* (rð), *mæla* (lt) ɔ: *heyra*, fort. *heyrða*, fort. tf. *heyrðr*, *mæla*, fort. *mæltá*, fort. tf. *mæltr*; de af 4de klasse: *kalla* (að) ɔ: *kalla*, fort. *kallaða*, fort. tf. *kallaðr*; ved ordene af 2den og 3dje klasse anføres derimod fort. og fort. tf. fuldstændig. Böjningen af de sammensatte ord angives ikke særskilt, når de enkelte ord er optagne i ordsamlingen (altså kun *afreksmaðr* ha., o. s. v.). — Ord, betydninger eller forbindelser, der særlig tilhører digtersproget, betegnes ved en foransat stjerne. De tilføjede tal henviser til siderne i læsebogen.

kan ikke sé 32²⁸, 117 b²³. Efterhånden fortrænges dette ord aldeles af *eigi*, som tidlig findes brugt i samme betydning: **es eigi veit, som man ikke véd* 114 b, **sparði eigi hilmir, fyrsten sparède ikke* 122 a, **uggi eigi þú, frygt ikke!* 123 b.

á hu. (ár; ár), á, *flod.* — ár-bakki ha., ábred.

á, nut. af eiga.

á, fho. med gf. og hf., *på*. A. med gf. a) om stedet (om bevægelse el. retning) *hen på, hen til*: hann riðr á (upp á) heiðina, *rider hen på (op på) heden*, hann reið út á Borðeyri, *ud til* B. 106²⁰, setr hornit á munn sér, *sætter hornet for munden*; fara, *søkja á fund e-s* (sé fundr); litask um á bekkina, *sé sig om på bænkenene*; völr er austan af hálsinum ok vestr á bergit (sé af). Også hvor man kunde vente hf. (om en væren) *på* (dog i alm. hvor der tænkes på en retning *hen ad*): þeir sá marga menn á tvá bekki, *de så mange mænd på de to bænke* (idet synet rettes hen på bægge bænkenene) 4²⁸, hann lætr liggja rúm á enn úæðra bekk (sé öndvegi), á annat borð, *på den anden side* (sé borð), á sitt borð hvárr, *hver på sin side* 52³¹ (sml. også under út). b) om tiden: á sumarit, *om sommeren*, þeir váru uppi á einn tíma, *levede på én (samme) tid* 80²⁵. c) om andre forhold: 1) e-m lízk á e-t, *noget forekommer en* (egl. *ens blik rettes på noget*, sml. líta), heita, kalla á e-n, *kalde på en*; hætta á e-t, *vove (på) noget*. 2) om måden: á þann veg, *på den måde* (sml. vegr). 3) *i henseende til* (sml. at B, c, 4), grannligr á vöxt, *smækker af vækst*, hvítr á hár, *hvidhåret, lyshåret*; kominn á sik manna bezt o: *meget vel-skabt* 78²⁹. B. med hf. a) om stedet (om en væren) *på*, i: vera á landi, á skipi, *være på land, om bord*, á landinu, *i landet*

100⁸, standa á völlum nokkurum, *på en slette*, **velli á, på marken*, á skóginum, *i skoven* 8²¹, á hrísinu (sé hrís), á kjarrinu, *i krat-tet* (men også i skóginum 2²⁷, 3²⁴); sull hafði hann á fœti niðri á ristinni, *på foden nede på vrísten* 84²; **senn váru æsir allir á þingi ok ásynjur allar á máli, straks var alle aser på tinge og alle asynjer i samtale*, á þeim fundi, *på det møde*. Ved landes, stæders og gárdes navne bruges dels á, dels í og at (sml. disse); de med -land sammensatte navne har i alm. á: á Íslandi, *på (i) Island*, á Englandi, *i England* 93¹, á Serklandi 63⁷ (men í S. 62³²), á Hringstöðum norðr í Sjólandi 71¹, þeir koma til selja, er heita á þorgilstöðum, *som hedder þorgilsstaðir* 81³¹, hann kom á øfsta bæ í dalnum, er á Súlu hét, *til den øverste gård i dalen, som héd Súl* 103³ (sml. heita). Undert. hvor man kunde vente gf.: standa upp á þingum, *stå frem på tingene, i forsamlingerne (og blive stående der)* 10³ (sml. í og upp); **en á brjósti breiða steina, men (lad os fæste) på brystet brede stene* (idet breiðir steinar á brjósti opfattes som ét begreb, *brystsmykke*) 116. b) om tiden: (tidspunktet) á þeim degi, *på den dag*, (om en gentagelse) á sumrum, *om somrene*, (tidsrummet, i løbet af hvilket noget foregår), á því sumri, þeim vetri, *(i løbet af) den sommer, den vinter* 92¹³, 101³¹, á lítilli stundu, *(i løbet af) kort tid* 52³⁰; á viku fresti (sé frest). c) om andre forhold: vera á máli (sé B, a); grunr á e-u, *mistanke om noget*, fœri á e-u (sé fœri), vald á e-m (sé vald). C. Absolut uden styrelse: ef á (neml. mik) hefði komit, *hvis det (var kommet på o:) havde ramt* 8²⁵, kom á veðr mikit, *et stort uvejr kom på*, brød løs 20³⁶, hon horfði á, *stirrede derpå (på kappen)* 107⁷, reið á ræxna, *han flettede masker derpå (på*

lingarnet) 13¹⁵, sullr er á (neml. foeti), *der er en byld på* 84¹². D. I forb. med visse bo. og fho. kan á bruges eller udelades (sé under braut, mót, meðal og jfr. í D).

Aðalráðsnautr ha., *gaven fra Adalråd* (sé nautr).

áðr 1) bio., *tidligere, i forvejen, för* 6¹⁶ (sé munr), hann kvaðsk farit hafa áðr um sumarit af Íslandi, *at han tidligere om sommeren* (∴ *sommeren för, den foregående sommer*) *var rejst fra* I. 90¹⁸, um nóttina áðr, *natten för* 94²⁹, 103² (sé þar 3, a, 1); er nú alt vandat sem mest, svá at hans ferð væri þá vegligri en áðr ∴ *end ellers* (end hvis de store foranstaltninger ikke i forvejen var bleven truffet) 20³³. 2) bo. = áðr en, *för end* (med frems. og forest. m.), áðr þeir fengu sét yfir upp 4²², 93¹, 95²⁷, þórr mundi brjóta höfuð hennar, áðr en goðin öll báðu henni friðar, *T. vilde* (*stod i begreb med at*) *knuse hendes hoved, för end* (*indtil*) *alle guder bad om fred for hende* (∴ *T. vilde have knust hendes hoved, hvis ikke alle guder havde bedet ...*) 11¹⁹; áðr kveld sé, *för end det bliver aften* 31¹, 99².

áðrir, af annarr.

af, fho. med hf., *af, fra* (sml. frá og ór). a) om stedet (om en bevægelse eller retning) *bort fra* (forholder sig til á, som ór til i): tók hornit af munni sér, *tog hornet fra munden*, hoggva skjöld af e-m, *hugge skjoldet fra en* ∴ *splintre, sønderhugge ens skjold* 86³⁴; ríða af þingi, *ride fra tinge*, stíga af baki, *stige af hesten*, *hrafn flýgr af hámm meiði, *flyver fra det høje træ*, fara af Íslandi, *drage fra Island*, sigla út af Vendli, *sejle ud fra Vendel*; *vestr af*, egl. *mod vest derfra* ∴ *vest för*, völlr er austan af hálsinum ok vestr á bergit, ok þá hamrar brattir vestr af, *enslette strækker sig øst fra fra*

halsen og vest på hen til bjærget, og så bratte klipper vest derfor 40¹, innar af seti, egl. *længer inde i retning fra sovepladsen* (sml. set); *mæla af gólfi, af mars baki, *fra gulvet, fra hestens ryg* (af = á, idet man tænker på talen, som lyder fra, ikke på personen, som står, sidder på gulvet, hesten); spyrja tíðinda af Íslandi, *spørge om nyt fra* I. 84⁵. b) om tiden: þaðan af (sé þaðan); *ud over, ude over*, af barns aldri, *ude over barnealderen* 17¹⁶. c) om andre forhold: 1) den person, det sted, hvorfra man stammer: Illugi svarti af Gilsbakka 84¹¹, *hvaðan af lönðum* (sé hvaðan); 2) personen, fra hvem noget udgår (af hvem man får, lider noget o. s. v.), fá gjafir af e-m, *få gaver af en*, vinsæll af alþýðu manna ∴ *almindelig afholdt* 73³¹. 3) om midlet: af þínum hagleik, *ved din kunstfærdighed* 19¹⁵; 4) om grunden: hann er ágætast fornkönunga, fyrst af mildi, *den berömteste af fortidskonger, først og fremmest på grund af sin gavmildhed*, af þessu fekk hann mikla frægð 87⁴; af því, *derfor, af því at, fordi*; 5) om måden: af afli, *med kraft, kraftig*, af öllu afli, *af al magt*, af miklum móði, *i stor sindsbevægelse* 25⁹; 6) om stoffet: kunna ek af járnri gera ok af silfri ok gulli, ok af hverjum hlut gerða ek nokkvat nýtt, *jeg forstod at arbejde i jærn og sølv og guld, og af hver ting gjorde jeg noget nyttigt* 17²³; 7) om det, hvoraf noget udgør en del: eigi höfum vér mikit af þeira kappi eða snild, *meget af deres djærve mod og snille* 17¹⁵; 8) af, med, fullr af e-u, *fuld af noget*, fyllt af slátri, *fyldt med kød*. 9) af i udtrykket verður ekki af e-u, *der bliver intet af noget* (et foretagende og lign.), *det bliver ikke til noget*, varð því ekki af ferðinni, *der blev derfor intet af rejsen* 95¹². 10) om (i udtryk

som sige, høre og lign. om en; her bruges i alm. frá). d) Absolut uden styrelse: hann segir honum slíkt, sem hann vissi af, *siger ham, hvad han vidste af (vidste derom) 93²⁹*; ofte i betyd. til ende, helt ud, af horni þessu þykkir þá vel drukkit, ef i einum drykk gengr af, en sumir menn drekka af i tveim drykkjum, af dette horn tykket *dá vet drukket, hvis det tömmes i ét drag, men somme drikker det ud i to drag, hann tók hornit ok drakk af, tog hornet og tömte det 15⁸*; líða af, løbe ud, forløbe (sé líða).

afarmenni ik., stærk mand, et mesta a., en meget stærk mand 74⁷.

afbragð ik., hvad der er udmærket i sit slags, mikit a. annarra manna, meget udmærket fremfor andre mænd 96²⁷.

afbragðligr to., fortrinlig, udmærket.

afbrigði ik. (mest i flt. 78⁵), afvigelse (fra det foreskrevne), overtrædelse, forseelse (sml. bregða af).

afhuga to., som vender sit sind fra (e-u), hon verður aldri a. Gunnlaugi, hun kan aldrig glemme G.

afhús ik., udbygning, sidehus.

afhvarf ik., (digt.) omvej, svinke (mods. gagnvegr 134 a).

afi ha., farfader, bedstefader.

afl ha., smedeesse.

afl ik., 1) kraft, styrke, af öllu afli, af al magt; 2) magt, vold.

afla (að), erhverve, skaffe til veje (e-s, sj. e-t).

afli ha., magt, styrke (særlig om stridskræfter); frænda afli mikill ok vina 3: mange mægtige frænder og venner (sml. búaðr) 92¹.

afrek ik., udmærket gerning, stordåd. — afrekismaðr ha., særlig udmærket mand, 'kæmpekarl' 74⁶.

aftaka hu., afbræk, skade.

ágæti ik., berømmelse, gøre et til ágætis sér, for at indlægge sig berømmelse. — ágætismaðr ha., berömt, udmærket mand.

ágætliga bio., berømmelig, herlig.

ágætligr to., berømmelig, prægtig.

ágætr to., berömt, udmærket, prægtig.

áhyggja hu., uro, bekymring, ái ha., oldefader (15⁸ brugt af en søn i tiltale til sin fader: „gamle!“ således rettere end ai som udråbsord: „ak, å!“).

aka (ók, ekinn), age, køre.

ákafi ha., iver, hidsighed; i ákafa, med hidsighed, hidsig 104⁴; ef. ákafa som bio., overordenlig, i høj grad 77³.

ákafliga bio., 1) ivrig, hidsig, hann drekkur sem ákafligast má hann, drikker af alle livsens kræfter, ~~kalla á~~, råbe højt; 2) overordenlig, i høj grad (= ákafa) 47⁴, 57³⁵.

ákafligr to., ivrig, indstændig.

ákafr to., ivrig, voldsom, þenna dag var veizlan allra ákøfust 3: den dag gik det varmest til ved drikkelaget 71⁸.

akarn ik., agern.

akkeri ik., anker.

akr ha. (-rs), ager.

ákveðinn to. (fort. tf. af kveða á), bestemt, fastsat.

al- foran to. og bio., aldeles, fuldstændig (sml. all-): alblóðugr to., ganske blodig. — albúinn to., fuldkommen færdig, rustet; aldeles rede (e-s, til noget 45¹⁶, 86²²). — alheiðinn to., ganske hedensk. — alkunna to., kendt til fulde, *unza., indtil det (jeg har at spørge dig om) er fuldkommen kendt 3: indtil jeg har fået nøje underretning om det hele 120. — alkyrra to., fuldkommen rolig, stille, gerisk nú eigi alt a., nu bliver der ikke fuldkommen roligt (ironisk), nu

bliver der stor uro (mods. skorti eigi hljóð) 44⁵. — *alsnotr to., alsnild, hel klog.* — *alsvartr to., hel sort, sort over hele legemet.* — *alsvinnr el. alsviðr to., alvidende.* — *alvápnadr to., fuldt væbnet.*

ál (ól) hu. (-ar; -ar), rem. — *álarandi(r) ha., ende af en rem.*

ala (ól, alinn), 1) avle (om mand og kvinde; i alm. geta); *føde* (om kvinde; sml. bera, fœða), **vasat hann ásum alinn, han fødtes ikke af aserne* 112 b, **þaðan af aldir alask, derfra (fra dem) fødes (stammer) menneskeslægten* 113 a. 2) *opføde, ernære.*

Aldafqðr sé qld.

aldinn to., gammel (mest digt., i prosa gamall).

aldr ha. (-rs), alder, livs-alder; vera við a., være til års, **ræna e-n aldri, røve en livet* 120 a.

**aldr dagar ha. flt., alle tider, evighed, of (um) aldrdaga, gennem alle tider, evig.*

aldri el. aldrigi, aldregi bio., aldrig (egl. hf. af aldr med nægt. -gi).

aldr lag ik., endeligt, bane.

álengðar bio., i længere tid.

Alfaðir ha., alfader 3: *Odin* = *Aldafqðr.*

álfr ha., alv (mytisk væsen).

**Álfrqðull ha., solen* (egl. *álve-glans*), *eina dóttur berr A., áðr hana Fenrir fari, én datter føder A., för F. indhenter hende* (hana, uagtet Álfr. er ha., idet der tænkes på sól; sml. det foreg. vers) 113 b.

alhugi ha., ramme alvor (mods. hégómi 82¹²).

all- foran to. og bio., meget, særdeles (sml. al-): *allfár to., meget ringe, ubetydelig, flt. ekki allfa börn, ikke så ganske få börn* 106³⁴. — *allfastorðr to., meget ordholden.* — *allgóðr to., meget god.* — *allharðr to., meget hård, voldsom.* — *alllítill to., meget lille, alllítlu síðar* 3:

ganske kort tid efter 79³. —

allmannskæðr to., meget ødelæggende, morderisk, orrosta allmannskæð, meget blodigt slag.

— *allmikill to., meget stor.*

— *allmjök bio., særdeles meget.*

— *allstórr to., meget stor;*

~~hann svelgr allstórum, han drikker vældige drag~~ (sml. stórr). —

alltrauðr to., meget sén (**flugar, til flugt* 128). — *allúvænn to., meget lidet lovende.* — *allvel bio., meget vel.* — *allvænligr to., meget lovende, smuk.* —

allœfr to., meget hidsig.

allr to., al, hél (*omnis, totus, cunctus*), *landit varð alt kristit, ok alt fólk hafnaði fornum átrúnaði* 80²⁷, *i öllum Borgarfirði, i hele B.; flt. allir, alle, enhver.* Ofte oversættes det bedst ved et bio. (*helt, overalt, aldeles* o. lign.): *hann var allr alblóðugr, han var ganske blodig over det hele, overalt* 105²³, 130 b, *hann hefir allar hendr blóðgar upp til axlar, har armene blodige overalt lige til skulderen* 23¹⁶, *hár hennar var svá mikit, at þat mátti hylja hana alla, så langt, at det kunde hylle hende aldeles* 79²⁴; — *at öllu, i enhver henseende; með öllu, aldeles.* Ef. flt. *allra* forstærker den højeste grad, *aller-, allra* *framastr, allerypperst.* — *Ik. alt bruges ofte som bio., 1) overalt, hann tók gullit ok søri alt um götuna, stræde det overalt på vejen* 36²⁵; 2) *ganske, aldeles, fór alt sem fyrr, det gik ganske som forrige gang* 15¹²; alt eins, *alligevel* (sé einn); 3) *helt, lige, alt til hafsins, lige til havet* 2¹⁰, *alt ofan i Lifangr, helt (lige) ned til L., gekk alt upp á reyrböndin* 3: *pilen gik i lige til bændene* 51¹⁰; alt þar til er, *lige indtil* 43¹⁷. — Ef. ent. ik. *alls* 1) forstærkende ved højeste grad (sml. *allra*), **hann þat orða alls fyrst of kvað* 114, 115; 2) *i alt, i det hele*; 3) *aldeles, alls engi, aldeles ingen, a. hvergi, (aldeles*

ingensteds,) ikke nogensteds, i intet tilfælde.

alls bo., *da*, eftersom (især digt. og i det ældste sprog), *a. mik fara tíðir, *da* jeg har lyst til at fare, *a. þik svinnan kveða, *da* man kalder dig *vís*.

allvaldr ha. (mest digt.), *wind-skrænket hersker, konge*.

álmr ha., 1) alm, *almetræ*; 2) *bue, þrymr vas álma, *der var larm af buer, strængene hvinede* 123 a; 3) *yngling 122 a.

almæli ik., *almindelig tale*, þat era., at..., *det er den alm. mening, at...* 67³³.

álpt hu. (-ar; -ir og elptr), *svane* (det alm. ord, hvorimod svanr ha. (-s; -ir) er digt.).

alt sé allr.

alþingi ik., *altinget på Island* (landets almindelige ting, i modsætning til herredstingene).

alþýða hu., *folkets store mængde*, (særlig) *almuen*, qll a., *hele folket* 68¹⁶ = a. manna 73³¹.

ámátligr to., *uhyre (og uhyggelig)*.

ambátt el. ambótt hu., *trælkvinde, tjenestekvinde*.

ámæli ik., *dadel*. — ámælis-orð ik. flt., *dadel, bebrejdelse*.

and-, uadskillelig partikel, *imod, lige over for* (også qnd-, når sidste led begynder med v; sml. qndvegi, qndverðr).

andask (að), *dø*; andaðr, *død*.

*andföng ik. flt., *modtagelse* 109 a.

andlát ik., *død*.

andlit ik., *ansigt, åsyn*.

andskoti ha., *modstander, fjende*.

andsvar ik., *svar, veita and-svar* 3: *svare* 31¹⁴.

andvani to., *blottet for, manglende, livs a., livløs*.

andvanr to., = andvani.

Andvaranautr ha., *Andvares tidligere ejendom, den ring, han havde ejet* (sé nautr).

-anгр ha. (-rs), *fjord, bugt*, som sidste led i norske stedsnavne.

anгр ha. (-rs) og ik., *sorg, bekymring*.

ann, nut. af unna.

annarr (qnnur, annat) sto. og ordenst., *anden (alius, alter, secundus)*, 1) *en anden, forskellig*, eiga enga konu aðra 28, *taka annat mál (sé mál), annat sinn, en anden gang, annan veg, að en anden vej, på en anden måde* (sé vegr); flt. aðrir, *andre*; ik. annat som no., *andet, andre ting*, þetta sem annat var gert eptir þeira vilja 29. Sættes undertiden overflødig (som ofte på græsk ἄλλος): átti konungr tal við dóttur sína ok við annat ráðuneyti sitt, *talte med sin datter og med sine (andre) rådgivere* 68⁹, *vissi hann vel fram sem vanir aðrir, egl. som 'andre' vaner 3: som *vanerne* el. som *vanerne ellers*, da Hejmdal selv ikke hørte til vaneslægten 116 b. 2) *den ene* el. *den anden af to*, var þá annarr haltr, *da var den ene halt*, fram í vatnit annat gekk nes, *frem (ud) i det ene vand gik et næs* 103⁹; annarr — annarr, *den ene — den anden*, settisk Loki at qðrum enda, en Logi at qðrum; hvárr, hverr — annan o. s. v., *hinanden, hverandre* (sé hvárr, hverr). 3) *den anden i ordenen*, í annat sinn, *for anden gang*, því at ek sé eigi, hvar Baldr er, ok þat annat, at ek em vápnlauss, *fordi jeg ikke sér, hvor B. er, og (det er det andet, at jeg er 3:) dernæst, desuden er jeg våbenløs*; annan dag eptir, *den følgende dag, dagen efter* 16²⁰, 100⁴, annat sumar, *næste sommer* 92^{9.13} (= um sumarit annat eptir 105³³), til annars dags, *til den næste dag* 27²⁵; i forb. med den højeste gr., *den nærmeste i rang, værdighed* og lign., annarr mestr maðr í Danmörku, *den næststørste mand i D.*, Illugi var annarr mestr höfðingi í Borgarfirði en þorsteinn, *I. var den mægtigste høvding i B. næst efter T.* 78¹⁸.

annarrhvárr (el. i 2 ord), ubest. sto., *den ene eller den anden af to (alteruter)* 101²⁸; annathvært — eða, enten — eller.

aptann ha. (hf. aptni; flt. aptnar), *aften* (sml. kveld, der er det alm. ord i prosa); miðr a. 3: *kl. 6 eftermiddag*.

aptari, aptastr, to. i höjere og højeste gr. (= eptri, epztr), *bagere, bagest*.

aptr bio., 1) (om bevægelse el. retning) *tilbage* (mods. fram), setja hnakka á bak sér a. (sé hnakki), koma a., *komme (vende) tilbage* 87¹⁹, líta a., *sé tilbage* 100²⁷; lúka a., *lukke til, i; bag ud, a. i höfðafjölinna, agter ud* 51¹³; (uden bevægelse) *bag ude, a. i krapparúmi, agter ude* 51⁷. 2) *atter, igen* 5²⁶ (= enn 5³¹).

aptrmjór to., *smal bag til*.

ár hu. (-ar; -ar), *åre, ljósta árum í sjá, egl. slå (med) årerne i søen* 3: *gøre det første tag med årerne for at ro fremad, lustu þeir árum í sjá ok røru til bardaga, de satte sig i bevægelse og rode til kampen* 53¹⁶, falla við árar, *trække kraftig på årerne* (sé falla).

ár ik., 1) *år*; 2) *godt år, grøde, frugtbarhed, *góð ár, gode åringer, en lykkelig tid* 122 a.

ár bio., *årle, tidlig, *ár skal rísa* 133 b, *(med ef.; sml. snimma) *ár vas alda, det var tidlig i tiderne, i den fjærne old* 121 a.

ár- sé á.

ara- sé ari.

*árdagar ha. flt., *fordums dage, í árdaga, fordum, i tidens begyndelse*.

arfr ha., *arv*.

argr to., *blødagtig, umandig*.

*árhjálmr ha., *ærtshjælm* (i prosa eirhjálmr; ár- = eir- i sms., *ærts-, kobber-*) 129 a (árhjálmr v. 3 = gullhjálmr v. 4 om den forgyldte ærtshjælm).

ari ha. (mest digt. = orn), *örn*. — *arasteinn ha., *'örne-*

sten' (klippe ved valpladsen, hvorpå örnen sidder og venter på ligene, sml. úlfíð; dog kan arasteinn også opfattes som egenavn) 122 b.

árinna, ef. af á med ko.

árliga bio., *årle, tidlig; *straks, frá á. ór úlfíði döglingr at því, fluks spurgte fyrsten fra valpladsen om det* 123 a.

ármaðr ha., *foged, forvalter* (navnlig på kongens gårde).

armr ha., *arm* (ikke meget alm. i prosa, sml. hǫnd).

armr to., *arm, ussel, elendig*.

árr ha. (-ar, hf. æri; ærir, gf. áru) mest digt., *sendebud*.

*ártal ik., *'åretal'* 3: *beregning af tiden*.

áræði ik., *dristighed* (ráða á).

ásaka (að), *beskyldte, dadle, irettesætte* (e-n), ekki kann ek ykkur at á. um þetta, *jeg kan ikke gøre eder bebrejdelser for dette*.

ásgarðr ha., *asgård* (asernes borg, bolig).

askr ha., 1) *ask, asketræ*; 2) digt. *skib* (Hjalmars og Odds to vikingeskibe kaldes askar 30).

ásmegin ik., *asestyrke, gudestyrke*.

*ásmegir ha. flt., *asesønnerne* (mogr), *aserne*.

áss ha. (-ar, hf. æsi; æsir, gf. ásu), *as, en af Nordens hedenske guder*. — Ásaþórr ha., *Asator*.

ást hu., *kærlighed*, også i flt. (sml. kærlleikr), eignask, *qðl-ask ástir e-rar, *vinde en kvindes kærlighed* 11¹, 118 a. — ástaraugu ik. flt., *kærlighedsøjne, kærlige blik*, þeim ástaraugum renni ek til barns þessa, *de kærlighedsøjne kaster jeg på dette barn* 3: *med så stor kærlighed omfatter jeg det* 77⁸.

ástsemð hu., *kærlighed, oprigtigt venskab*.

ástsæll to., *afholdt, elsket*.

ásynja hu., *asynje, gudinde* (hu. til áss, *æsir allir ok ásynjur allar 116 a, 119 a).

-at sé -a.

at, fho. med gf. og hf. A. med gf., (om tiden) *efter* (sml. eptir, der i alm. bruges i prosa), *at þat, derefter*; at e-n, *efter en* 3: *efter hans død*, *at frændr dauða, *efter frændernes død*. B. med hf. a) om stedet 1) (om en væren) *på, i, ved* (sml. á): jarl hafði atsetu á Hlōðum at fōðurleifð sinni 83³³, hann var jarðaðr at kirkju, *ved kirken* 105⁴, at veizlunni, *ved gæstebudet*, *finnask vígi at, *mødes i kamp*; hann bjó at Borg, *han bode på (gården) Borg*. Da stedsnavne ofte brugtes i hf. styret af et fho. (á, at, í), kan hf. i forb. med fho. bruges som det egenlige navn: bær sá, er at Grenjum heitir, *den gård, som hedder Grenje* (egl. *ved G.*) 75⁷ (sml. á, í og heita). 2) (om en bevægelse el. retning) *hen til, hen imod, hen ad, efter*: víkja at landi, *lægge til land* 21¹⁹, koma at landi, *komme til land* 3: *nå land, lande* 21²⁰, hleypr at honum, *hen til ham*, skjóta at e-m, *skyde på en*; hverr at qðrum, *den ene efter den anden* 36¹⁸. b) om tiden: 1) (tidspunktet) *om, ved*, at kveldi, *om aftenen, ved aftens tid* (sml. um), at miðri nótt, *ved midnat*, at sinni, *for denne gang*, at lykðum, *til sidst*, at skilnaði, *ved afskeden*; (om den tilkommende tid) *til*, at qðru hausti, *til næste høst* 87¹³, at miðju sumri at ári, *til midsommer ad åre* (næste år) 29¹¹. 2) *hen imod*, er kom at dagan, *da det kom hen imod (nær ved) dagningen* 3: *lige før det dagedes, kort før daggry*. c) om andre forhold: 1) *til* (om det, hvortil noget tjæner, bliver o. s. v.), *jotni at gamni, *til gammen for jætten*, færa, gefa e-m e-t at e-u, *bringe, give en noget til (som) noget*, hér eru þrjár merkr silfrs, er þú skalt hafa at verkkaupi, *som du skal have som løn for dit*

arbejde 77¹¹; verða at e-u, *blive til noget*, urðu þau bænd at járn 14¹⁸; 2) i mange forbindelser om en handling, der går ud på noget, ud over nogen: vera at e-u, *være i færd med noget* 23², spyrja e-n at nafni, *spørge en om hans navn* 21¹⁰, 123 a¹⁵, hlæja at e-u, *lé ad noget*, gefa gaum at e-u, *henda gaman at e-u* (sé under de enkelte ord). 3) *af* (om den, af hvem man får, kræver noget o. s. v.), hann nam lōgspeki at þorsteini 79¹⁷, keypti skip hálf at Auðuni 81²². 4) *i henseende til* (sml. á A, c, 3), ungr at aldri, *ung af alder*, rauðr at lit, *rød af farve* 81³², vaskr maðr at sér ok auðigr at fé, *en rask mand af sig og rig på gods* 106³³, vel at sér búinn (sé húa); 5) *efter, overensstemmende med*, at ráði allra vitrustu manna (sé ráð), at lōgum; 6) svarende til duo abl. på lat., at svá mæltu, *hoc dicto*. C. med ef. (idet heima ik., *hjem, bolig*, el. et lign. ord underforstås; sml. *at Aðils húsum, *hos A.* 36¹³), gista at auðigs bónda (egl. *i hans hus*) 81², *at míns fōður, *hos min fader* 34⁴. D. Absolut uden styrelse, vera at, *være til stede*, stóð þórr at, *stod derved* ('hos'), þar gekk þá at maðr, *der gik da en mand hen* 79⁶, hann reið at þangat, *derhen til, did hen* 97²¹, ór þeim ættum, sem (er) þér þóttu ernirnir fljúga at, *hvorfra örnene syntes dig at komme flyvende* 76¹⁵⁻¹⁸; sem ván var at, *som man kunde vente med hensyn til det, som rimeligt var* 107¹⁹, qllum þótti mikill skaði at um hvárntveggja þeira, egl. *alle syntes en stor skade derved* (at være forbunden dermed) *med hensyn til dem bægge* 3: *alle syntes, at det var et stort tab for bæggens vedkommende* 105⁵, fengu þeir ekki at gørt, *de fik ikke gjort noget derved* 3: *kunde ikke forhindre det* 101¹⁸.

at bio. (egl. samme ord som foreg.) ved højere gr. (sml. in, of, til), *desto*, at heldr. *desto heller*, eigi at síðr, *ikke desto mindre*.

at bo., at. A. ved navnef. ligesom på da. (dog ikke altid i de samme tilfælde: þora at bera vápn á mik 23). B. (opr. forskellig fra A) med frems., forest. og undert. bydende m. (sé f. eks. 86¹⁸ at þú gjalt mér fé mitt, eða gakk á hölm við mik = at þú gjaldir, eða gangir ved en overgang fra oratio indir. til oratio dir. for at give udtrykket mere liv). Sættes undert. for at indlede en oratio dir., hvor det udelades på da. 12⁸ (sml. er þorsteinn kom heim, þá sagði Jófríðr honum, at barnit er út borit, en smalamaðr var í brott hlaupinn 77¹⁹, hvor er egenlig tilhører orat. dir., medens var skulde bruges i orat. indir.). Bruges også i samme betyd. som det henv. er, þegit hefi ek stærri gjafir, en fár þær, at mér hafi betri þótt, *men kun få sådanne, at de..., kun få, som...* 69¹², þat er örindi mitt hingat, at þú skalt nú heyra, *det er mit ærende, som du nu skal høre* 101⁹, *ek veit einn, at aldri deyr, *jeg véd én, som aldrig dør* 135; om tiden, *da, medens* 54⁵.

át, fort. af eta.

áta hu., *æde, føde.

atall to., *vild, hæftig, voldsom*.

atburðr ha. (-ar; -ir), *begebenhed, tildragelse, hændelse*; (især flt.) *omstændigheder* (som *ledsager en begebenhed*).

atdjúpr to., *dyb lige ved land*, koma þeir í þær stöðvar, er átti Sveinn konungr, ok leggja þeir skip sín í lægi, þar er þeim þótti atdjúpast vera, *de kommer til kong S.'s skibsstader og fortøjer deres skibe, hvor der syntes dem at være dybest vand ved bredden* 42³⁵.

atferliik., *adfærd, fremgangs-måde*.

atföng ik. flt., *forråd, levnedsmidler*. — atfangadagr ha., egl. *dagen, på hvilken de (til den forestående fest) nødvendige forråd skaffes til veje*, kun i forb. med jóla, *dagen för jul (juleaftensdag)*.

atganga hu., 1) *angreb, anfald*; 2) *indblanding i en sag (for at hjælpe en), mægling, mellemkomst* 81¹.

atgangr ha., = atganga.

atgørvi (-gervi) hu., *færdighed, dygtighed* (især fysisk, *legemsfærdighed, legemsstyrke*).

atлага hu., *angreb* (særlig til søs).

atróðr ha. (-rs og -rar), *ro-ninḡ imod 3: angreb (ved at ro frem)*, greiða a., *ro frem til angreb* 49³⁵.

átrúnaðr ha. (-ar), *tro, forn á., den gamle (hedenske) tro* 80²⁸.

atseta hu., *ophold, opholdssted*; hafa atsetu, '*residere*' (særlig om fyrstelige personer 83³²).

atsókn hu., *angreb, veita e-m a., angribe en*.

átt hu. (= ætt), 1) *æt, slægt* (sml. áttstafr, áttungr). 2) *himmelegn*, sjá í allar áttir, *sé ud i alle 4 verdenshjørner, til alle sider* 13¹¹.

atta, fort. af etja.

átta, fort. af eiga.

átta talo., *otte*.

átti ordenst., *ottende*.

*áttstafr ha., '*ætstav*', *ætling*, á. yngva, *kongeætling* 128 b.

*áttúngr ha., *ætling, slægtning*.

auð-, uadskillelig part. ved to. og bio., *let* (mods. tor-): auðkendr to., *let kendelig*, a. frá qðrum, *let at kende fra andre* 49¹⁸. — auðsenn to. (fort. tf. af sjá), *let at sé, iøjne-faldende, tydelig; øjensynlig, åbenbar*. — auðsær to., = auðsenn. — auðveldr to., *let at få magt over, bugt med, let at udføre*.

auðigr to. (gf. auðgan), *rig*.
auðmaðr ha., *rigmand*.

auðn hu., 1) *øde egn*; 2) *øde tilstand, ødelæggelse* (sé standa til).

auðr ha. (-s og -ar), *rigdom*; a. fjár, *overflødighed af gods, stor velstand* 92¹.

auðr to., *øde, tom, forladt*; *koma á auða tröð ǝ: *indtage den tomme plads* (om en afdød konges efterfølger 131).

auga ik., *öje*, en þat er sá augnanna, þá hugðisk hann falla mundu fyrir sjóninni einni samt, *det man så af öjnene, da trode han ǝ: hvor lidt man end kunde sé, hvor lidt der end kom til syne af öjnene, så trode han dog at skulle falde for det blotte blik (så bistert var det)* 1²¹; renna augum til e-s, *kaste öjnene på en* 96²³ (sml. ástaraugu); ord-sprog: eigi leyna augu, ef ann kona manni, *ikke kan öjnene skjule, når en kvinde elsker en mand* (de røber hendes hemmelige tanker) 96²⁵. — augabragð ik., *øjets bevægelse, øjekast*, *svá es auðr sem augabragð, *rigdommen er som öjets blink (kan mistes i et øjeblik)* 135, verða at augabragði, *blive til spot* (egl. *blive genstand for öjets spottende bevægelse*) 132.

augsyn hu., *öjesyn, påsyn*, koma e-m í a., *komme en for öje*.

auka (jók, aukinn), *øge, forøge* (e-t), *es mér hefir aukit erfitt sinni ǝ: *som har voldet mig möjefuld gang* 119; a. e-u á el. við, *föje, lægge noget til*,

upers. jók nú miklu á, *der föjedes nu meget til ǝ: hans betæneligheder forøgedes, han blev nu meget mere betænkelig derved* 58¹².

aumligr to., *ulykkelig, elendig, ussel*; *ulykkebringende, aumlig norn, *ulykkesnorne, ublid norne* 18²¹.

aurar sé eyrir.

austan bio., *øst fra*; fyrir a. (med gf.), *øst for*. — austanverðr to., *som vender mod øst, østlig*. — austanvindr ha., *østenvind*.

austmaðr ha., *'østmand'*. Således kaldtes Nordmændene af Islænderne (og Svenskerne af Nordmændene).

austr ik., *den østlige himmel-egn, øst*, stefna í a., *stævne mod øst*.

austr bio., *mod øst, øst på; i øst*.

austrvegr ha., *østlig egn, østerleden* (landene syd og øst for Østersøen, særlig Rusland).

ávalt bio., *stadig, altid* (også ofvalt, af valr to., *rund*, og fho. á, of), þótti þó illa gørt á, *det tyktes dog altid ilde gjort* 76³².

ávanr to., *manglende*, kun i ik. upers., e-m er ávant e-s, *en mangler noget*, *einnar mér Freyju á. þykkir, *ene F. synes jeg at mangle* 117 b.

ávinnr to., *besværliq*, kun i ik., mun ávint verða um sǝxin ǝ: *der vil blive en hård dyst i stavnen* 49⁹.

axlar, af ǝxl.

B.

bað, fort. af biðja.

báðir sto. (báðar, bæði; hf. báðum, ef. beggja), *bægge*; ik. bæði som bo., *både*, b. — ok, *både* — og.

báðu, fort. flt. af biðja.

baggi ha., *bylt, pakke*.

*bági ha., *modstander, fjende*.

bak ik., *ryg, lagði* (bagga) á bak sér, *tog (bylten) på ryggen*; ofte om *hestens ryg*, *af mars baki, *fra (på) hestens ryg* 130 a, hljóp á bak einhverjum hesti, *sprang op på en hest* 97²⁰, engi

hafði honum á bak komit 3: *ingen havde redet på den* 16²⁸, stíga á bak, af baki, *stige til hest, stige af hesten*; — verja e-t baki, *forsvare noget med ryggen* 3: *vende ryggen til, vise fejghed* 49¹²; brjóta e-n á bak, egl. *bryde, kaste en bagover, så at han kommer til at ligge på ryggen* 3: *overvinde, kaste en i rygtag* (hvor det mere kom an på fysisk kraft end på smidighed 61²²⁻²⁵; sml. glíma); á bak, á el. at baki (med hf.), *bag på, bag ved, koma á bak e-m, komme bag på en* 39, *ganga á bak orðum, gå fra, bryde sit ord.*

bakborði ha., *bagbord.*

bakki ha., 1) *bakke, banke*; 2) *flodbred* (sml. *árakki).

bál ik., *brændestabel* (både før end og efter at den er antændt), *bål, ligbål.*

baldinn to., *vældig, ustyrlig.*

bálför hu., *bålfærd* (*ligbrænding*).

*ballr to., *stærk, slem.*

band ik., 1) *bånd; lænke.* 2) *flt. bønd, guderne* (de 'bindende' magter).

bandingi ha. (-ja), *fange.*

bani ha., 1) *bane, død*; 2) *banemand* (= banamaðr). —

banadægr ik., *dødsdag.* —

banahogg ik., *banehug.* —

banamaðr ha., *banemand.* —

banasár ik., *banesår.*

bann ik., *forbud.*

baptista ha., lat. form af det græske βαπτιστής, ubøjet el. med de lat. endelser, om Jóan el. Jón b., *Johannes døber.*

bar, fort. af bera.

barð ik., *den skarpe kant, som kølens fortsættelse danner i skibets for- og bagstavn, var skegg á ofanverðu barðinu* hvárutveggja, *der var jærnpigge øverst på kanten* (det opstående køltræ) i *bægge stævne* (sml. barði) 48¹⁵.

bardagi ha., *kamp, slag* (= orrosta).

barði ha., 'barde' (et krigsskib med høje, skarpe stævne og, som Erik jarls berømte Barði el. Jærnbarði, forsynet med jærnpigge, altså en slags vædderskib; sml. barð) 48¹³⁻¹⁶.

barðr og bariðr, fort. tf. af berja.

barn ik., *barn*; vera með barni, *være frugtsommelig*; vera af barns aldri, *være ude over barnealderen, have trådt sine børnesko.*

barnæska hu., *barndom.*

barr ik., 1) *bladknop, løv på nåletræer* 134; 2) *føde 128.

bátr ha., *båd.*

batt, fort. af binda.

bauð, fort. af bjóða.

*baugbroti ha., 'ringbryder', *gavmild fyrste, der bryder guld-ringe og uddeler dem til sine mænd.*

baugr ha., 1) *ring*; 2) *skjolderand* (= rønd), *bauga ský, *skjolderandenens skyer* 3: *skjoldene.*

— *bauga-Týr ha. (hf. Tývi og Tý), egl. *ringenens Tyr (as)* 3: *en gavmild fyrste* (sml. haugbroti).

bautasteinn ha., 'bavtasten', *mindesten over en afdød.*

beðr ha. (-s og -jar; -ir), *bolster, dyne*; *sæng, *leje* (*beðgunnr sé under hlað).

beiða (dd), *bede en* (gf.) *om noget* (ef. el. navnef.), *kræve noget af en*, beiddi föður sinn fararefna 81¹⁸, beiddi hann Gunnlaug fara með sér 80³⁴; bóndi beiddi bóta fyrir, *krævede bøder derfor* 81⁴; b. e-m e-s, *bede om noget til (for) en* (sml. biðja 1), b. griða Baldri, *bede om (kræve) sikkerhed for B.*; *beiðask, udbede sig noget* (ef.), hann beiddisk þangat, *udbad sig (at komme), bad om at måtte komme derhen* 74²³.

bein ik., *bén, knokkel* (sml. fótr).

beinskeyti hu., *dygtighed i at ramme sikkert.*

*biða veit
hva bið
viðja he*

*beit ik., skib.

bekkr ha. (-jar, sj. -s; -ir, ef. -ja), *bænk*.

helgr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *bælg*, *skind*.

bella (ld), *udføre noget* (e-u), især på en fræk eller hensynsløs måde, *b. lygi, *gribe til løgn*, *lyve* 115.

ben hu. (-jar; -jar), *dødeligt sår*.

*beneldr ha., 'sårild' ɔ: *sværd*.

*benlogi ha., 'sårhue' ɔ: *sværd*.

bera (bar, bárum, borinn), 1) *bære, føre* (e-t) med og uden forestilling om bevægelse: hann berr gullit í tvær kistur ɔ: *han kommer det i to kister* 26²³, *byrði betri berrat maðr brautu at, *bedre byrde bærer man ej på vej* 132, eigi mundi meira bera tveir hestar 26²², hátt mun Ormrinn bera mik í kveld, *højt skal O. bære mig i kvæld* ɔ: *jeg skal rage højt op i dens løfting* 47²⁸ (sml. 49¹⁶, hvor udtrykket er upers.: bar hann (gf.) hátt mjök, *han ragede meget højt op*); (om klæder, våben), *bære, være iført*, konungr kallaði sverðit Tyrfinng ok bar hann (gf. ɔ: Tyrfinng) jafnan síðan, *kaldte sværdet T. og bar det altid siden* 27²⁰; *have, være i besiddelse af*, b. gæfu (sé gæfa), b. skarðan hlut (sé skarðr); b. e-m e-t, *bære noget til en, bringe en noget*, hon bar horn Sinfjötla, *bragte S. et horn*, at erfinu bar Borg-hildir ɔl (neml. monnum), *ved arvegildet bar B. øllet om* (sml. bera fram nedenfor). 2) *føde* (udenfor tf. borinn, *født*, i prosa kun om dyr, medens ala og fœða bruges om mennesker; bera i samme betydning er digt.): *Rindr herr Vála 120 a, *eina dóttur herr Álfrøðull 113, *góðu dægri verðr sá gramr of borinn (sé dægr), *Nörvi borin, *Nörs datter* 111. 3) *overvælde en* (gf.) *med noget* (hf.). — Med fho. og bio.: b. vápn á e-n, 'bære

våben på en', *ramme en* (således, at han såres hårdt deraf) 23²⁰, 73²; upers. raunir bar á ɔ: *erfaring viste* (sé raun). b. a f e-m, *udmærke sig fremfor en, overvinde en*, Gunnlaugr bar af Hrafn 104²⁴. bera el. berask at, *indtræffe* (sml. atburðr). b. fram, *bære frem*, *vas fyr jötna ɔl fram borit, *øl blev båret frem for jætterne; fremføre* (sml. flytja og örindi). b. niðr, *føre ned*, b. vápn niðr undir fœtr sér ɔ: *skyde ovenfra ned på fjenden* 50⁸. b. ráð sín saman, *rådslå*, *b. skrök s., *smedde løgne* 125. b. til e-s, *bidrage til noget* 63²⁷; *foranledige noget*, þat berr til þess grunden dertil er, *det kommer deraf* 62¹⁶, þat bar enn til, at ..., *dertil kom endvidere den grund, en anden grund dertil var*, at ... 37¹⁰; nauðsyn berr til at ..., *nødvendigheden kræver at ...*, det er nødvendigt at ... 17¹⁶. láta undan b., *lade udeblive* ɔ: *opsætte det* 42⁹. b. upp, *bringe op*, hann bar upp fiska með (í) munni sér, *tog (fangede) fisk med sin mund* 17^{27.36}; *sætte op*, b. upp vita = skjóta upp vitum 37¹². b. út barn, *udsætte et barn*, (upers.) skal þat barn út b., *det barn skal udsættes* (det var tilladt, at forældre, som på grund af fattigdom ikke kunde, eller af andre grunde ikke vilde opfostre deres børn, måtte udsætte dem straks efter fødselen; denne skik holdt sig på Island nogen tid efter kristendommens indførelse) 76.

berg ik., *klippe* (= bjarg); sml. fjall.

bergja (gð), *smage på, nyde* (e-u), *b. blóði mínu ɔ: *drikke mit blod* 34.

bergnos hu. (-nasar; -ar og -ir), *klippespids, pynt*.

bergrisi ha., *bjærgrise, bjærg-trold*.

berja (barða, bariðr og barðr), *slå*, b. e-n grjóti (sé grjót); *slå, hamre* (metaller), gull barit, *det*

slagne guld 79²⁴ (heraf er gullband i cod. A vistnok opstået ved urigtig at læse barid som band). *berjask, slås kæmpe* (við e-n, med en).

bernska hu., barndom.

berserkr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *bersærk* (egl. 'björne-særk', 'björne-pels' ɔ: *mand i björnehud* — sml. *berfjall* ik., *björnehud* —; også undertiden kaldet *úlfheðinn* ha., flt. *úlfheðnar*, egl. 'ulve-kappe', 'ulve-pels' ɔ: *mand i ulveskind*. Det var altså kæmper iførte dyrehuder i steden for brynjer. — Bersærkerne grebes under kampen af et vildt, dyrisk raseri (de hylede, bed i skjolderandene o. s. v.), der gav dem overnaturlige kræfter og gjorde dem ufølsomme for legemlige smærter, men også, når raseriet var ovre, medførte stor slappelse; sé skildringen s. 30). — *berserks-gangr* ha., *bersærkegang*, *det raseri, der griber bersærkerne*.

betr, bezt, bio., højere og højeste gr. til vel, bedre, bedst.

betri, beztr, to., højere og højeste gr. til góðr, bedre, bedst.

beygja (gð), *böje, krumme.*

biða (beið, biðum, beðinn), 1) *biē* på, *vente* på (med ef.), þar beið hann Gunnlaugs, *der ventede han på* G. 101³¹, *þaðan beið þengill, *der* (egl. 'derfra', sml. altid i det ældste sprog) *ventede fyrsten* 123 b; absol. *bie, vente, blive tilbage på et sted, skal hon b. þrjá vetr, hun skal vente tre år (på ham)* 83²³, b. á landi, *bie på landjorden* 24⁹. 2) *opná, fá* (med gf.), b. elli, *nå (en høj) alderdom* 9¹³.

biðja (bað, báðum, beðinn), 1) (sml. *beiða*) *bede en* (gf.) *om noget* (ef.), bað fǫður sinn fararefna 78³⁴, b. konu (ef.), *bejle, fri til en kvinde*; b. e-m e-s, *bede om noget til (for) en*, hann bað konunginn sér orlofs, *udbad sig orlov af kongen* 93⁶, báðu sér friðar, *de bad om fred*, bað honum virkða við konung, *ud-*

bad ham kongens gunst 41¹⁹, engi bað þeim góðs, *ønskede godt over dem* 73⁹, bið mér engra forbæna, en bið þér heldr (en bið sjálfum þér haldkvæmri bæna), *ønsk ingen forbandelser over mig, men ønsk heller (godt) for dig selv (men ønsk mere gavnlige bønner for dig selv ɔ: ønsk snarere held for dig selv)* 84²⁷⁻³¹. 2) (med gf. og navnef. el. undert. at og forest. m.) *bede (byde), ønske, bað hann vel kominn (neml. vera), bød, ønskede ham velkommen, biðr þá vel fara, byder dem farvel, ønsker dem lykke på rejsen, at æsirnir bæði þá heila hittask (sé heill); bede om, opfordre til, sige at en skal, byde, befale* (disse betydninger går ofte umærkelig over i hinanden): bið hann gefa þér þat, *bed ham give dig det* 16¹⁴, hann bað hann þar vera, *bad ham om at opholde sig der* 79¹⁶ (bað = bauð 79¹³), *hiðið skjótliga til skipa ganga ok at Brandeyju búna verða, *bed dem hurtig gå om bord og indfinde sig ved* B. 123 b, hann bað hann renna í köpp við þjálf, *bad (bød) ham, opfordrede ham til at løbe om kap med T.*, bað þau hætta fanginu, *bød dem at holde op med brydningen*, hann sá eitt granahár ok bað hylja, *bød dem dække det* 18³¹, eigi bað Sigurðr svipta seglunum, heldr bað hann hæra setja, *ej bød S. at rebe sejlene, snarere bød han at hejse dem højere* 21², *þann báðu fylki frægstan verða, *de bød, at han skulde vorde den berömteste fyrste* 121 a, *ey bað hón (festi) halda, *evig bød hun det (båndet) at holde* 121 b; Útgardaloki biðr, at hann taki vítið horn, *siger, at han skal hente . . .* 6⁴.

bifa, i alm. bifask (fð og að), *bæve, skælve.*

bil ik., *tidspunkt, i því bili, i det øjeblik, i det samme.*

bila (að), *svigte, ikke stå prøve* (mods. duga) 20⁵, 32⁵.

bilt to. ik. (egl. fort. tf. af et forældet bila, bilða = bila, að), kun i udtrykket e-m verður bilt, *en gribes af forbavelse og forvirring (så at han taber modet, bliver rådvild)*, Þór varð bilt einu sinni at slá hann, *Tor blev den ene gang så forbløffet, at han glemte at slå til ham*, þeim varð bilt við Hermund, *de blev (så) bestyrkede over H. (s opførsel, at de glemte at angribe ham)* 106²⁴.

binda (batt, bundum, bundinn), *binde; forbinde (sår)* 104²⁶; *b. e-a brúðar líni, *ombinde med* 3: *iføre brudelin* 116 b, hittu þik brúðar líni, *ifør dig* 116 a, ef ek bindask læt brúðar líni, *hvis jeg lader mig binde med (iføre) brudelin* 116 b.

birta (rt), 1) *oplyse*; 2) *åbenbare, lægge for dagen, vise*.

bita (beit, bitum, bitinn), *bide (med tænderne)*, *b. hvast, breitt, egl. *bide hvast, bredt* (som tegn på grådighed 3: *bide voldsomt i maden og tage store mundfulde*) 117 b; *bide* (om våben og lign.) 51³¹.

*bitla (að), *bidsle*; bitlaðr, *bidslet*.

bjarg ik., = berg.

bjarga (barg, burgum, borginn), *bjærge, redde, hjælpe (med hf.)*.

bjarndýr og -dýri ik., *björn*.

bjartr to., *klar, skinnende*.

bjóða (bauð, buðum, boðinn), 1) *byðe, tilbyde en (hf.) noget (e-t; også navnef. el. en sætn. med at)*, bjóða mönnum fang 3: *udæske til kamp, b e-m hólmgöngu* 98²⁷, 101⁹; Gunnlaugr bauð at gjalda bónda mörk 81⁶, Skrímir bauð þá, at . . . , S. *tilbød* (3: *foreslog*) *da, at . . .* 3⁵; — bjóða upp horn, *give, række hornet fra sig*. 2) *indbyde en (hf.), b. e-m til veizlu, byde en til gilde* 70⁹, Þórr bauð til matar með sér búandanum, *indbød bonden til at spise med sig*, Þorkell bauð Illuga ok sonum

hans 96¹², *bjóðið ér Hogni ok Hrings sonum 3: *bed dem om at indfinde sig* 127. 3) *byde, befale, ekki býðr Knútr, at . . . , 3: K. tilsteder ikke, at . . . , forbyder* 66⁷.

bjó, bjoggu, fort. af búa. bjórr ha. (mest digt. = ql), *øl*.

björg hu., 1) *hjælp, bistand*; 2) *underhold, forråd af levnedsmidler*.

blámaðr ha., egl. 'blåmand' 3: *neger, morian*.

blanda (blett, blendum, blandinn; i alm. að), *blande, b. blóði, blande blóð, b. geði (sé geð)*; blandask við, *blandes med hinanden, mødes*.

blár to. (gf. blán), *blå*.

blása (blés, blásinn), 1) *blæse*. 2) *blæse på instrument, b. lúðri, støde i luren, b. herblást(r), 'blæse hærblæst' 3: give signal til angreb*. 3) *udblæse, udpuste, b. eitri, spy edder*.

blásvartr to., 'blåsort', *kulsort*.

blauðr to., *kraftløs, kvindagtig, fejj, forsagt* (mods. hvatr); ordsprog: *fár es hvatr, es hrørask tekr, ef í barnæsku es blauðr, *sjælden er man tapper (har man mands hjærte), når man begynder at ældes, hvis man i ungdommen er fejj (har kvinde-sind)*.

blautr to., *blød, svag, kraftløs* (mods. harðr); ordsprog: fár er gamall harðr, ef hann er í bernsku blautr, *sjælden er man 'hård' (hårdfør) i alderdommen, hvis man er blød (kraftløs) i ungdommen* 23³² (den ældre form af dette ordsprog sé under blauðr).

bleyða hu., *kujon, ekki hræðumk vér bleyður þær, ikke frygter vi for de fejge karle* 49²⁴.

blíða hu., *venlighed*.

blíðliga bio., *venlig*.

blíðr to., *blid, venlig*.

blindr to., *blind*.

blóð ik., *blod* (sml. dreyri).

*blóðormr ha., 'blodorm' α : *sværd*.

blóðrefill ha., *sværdspids*, *od*.

*blóðrækinnto., *ærekær*, *hæderslysten* (af et tabt blóðr, bláðr ha., ef. bláðar, hf. blæði, *hæder*).

blóðugr to. (gf. blóðgan), *blodig*; overført: *blóðugt es hjarta, þeims biðja skal, *hans hjærte 'bløder'* 134.

blóðøx hu., *blodøkse* (tilnavn).

blótbolli ha., *offerbolle*, *offer-skål*.

blunda (að), *blunde*, *lukke øjnene*.

blæða (dd), *bløde*, i alm. upers. e-m blæðir, *en bløder*, *mister blod*, *hvarumtveggja bløddi* (sj. *hvarrtveggja b.*), *bægge blødte* 75³⁶.

bogð ik., 1) *bud*, *budskab*, *senda e-m b.*, *sende en bud* 39¹. 2) *tilbud*, *Gunnlaugr þakkaði honum gjöfina ok boð et sama*, *takkede ham for gaven og ligeledes for hans tilbud*. 3) *indbydelse*; *gæstebud*, *gilde*, *vera í boði e-s α : være ens gæst* 38⁴, særlig om *brullungsgilde* 96¹¹. 4) *bud*, *befaling*. — *boðsmaðr* ha., *gæst*.

bogi ha., *bue*. — *bogaskot* ik., *bueskud*. — *bogastreng* ha., *buestræng*.

bogmaðr ha., *bueskytte*.

bogsterkr to., *stærk til at spænde en bue*.

ból ik., *bolig*, *leje*.

bóndi ha. (flt. *bøendr*), 1) *'bonde'*, *bosat mand* (*bóndi* kaldtes på Island den fribårne, *bosatte mand* 74²⁰, 82³³, 96¹³). 2) *husbonde*, *ægtemand*. — *bóndason* (r) ha., *bondesøn*.

bónorð ik., *bejlen*, *frieri*, *b. Hrafns við Helgu*, *Ravns frieri til Helga* 93²⁶, *vekja b.* (sé *vekja*).

borð ik., 1) *bord*, *planke*; 2) *skibsbord*, *hlaupa fyrir b.*, *springe over bord*, *ganga út af borðum*, *gå over bord* 51⁵; á annat b. —

á annat b. α : *på den ene side — på den anden side* 49²⁻³. 3) *kant*, *rand* (særlig den øverste indvendige rand af et kar oven over den væske, *hvormed det er fyldt*), *er nú gott berandi* (= *beranda*) *b. á horninu*, *nu er der godt 'bærebord' på hornet α : indholdet i hornet er sunket så meget, at man kan bære det uden at spilde deraf*. 4) *bord*, *madbord*, *setja e-m b.*, *sætte bord frem for en*, *dække op for ham*.

borg hu., 1) *borg*; (stor) *stad* (ofte i sms. med fremmede bynavne: *Lundúnaborg*, *London* = *Lundúnir*). 2) *enestående*, *foroven flad klippe*, *som rager højt op over omgivelserne* (sml. *setberg*, der bruges om *en flad, lav klippe*), *göngum upp á borgina*, *lad os gå op på 'höjen'* (hvor efter gården Borg havde sit navn) 83¹⁰.

borghlið ik., *borgport*, *stadsport*.

borinn, fort. tf. af *bera*.

bót hu. (-ar; flt. *bætr*, meget sj. *bótir* 122 b), 1) *bod*, *forbedring*; 2) (især flt.) *bøder* (til udsoning af en fornærmelse eller forbrydelse).

brá, fort. af *bregða*.

bráð hu., *bytte*, *rov*.

bráðgörr to., *tidlig moden*, *udviklet* (om en ung mand).

bráðliga bio., *raskt*, *hurtig*, *snart*, *straks*.

bráðr to., *hurtig*, *hastig*; *ilsindet*. ik. *brátt* som *bio.*, *hurtig*, *snart*, *straks*.

bráðung hu., *raskhed*, *hurtighed*, ef. *þeir þyrfti bráðungar við α : hvis det blev nødvendigt for dem at skynde sig* 43³.

bragð ik., 1) *hurtig bevægelse* (sml. *augabragð*); 2) (især flt. *brögð*) *kneb i brydning*, *tók at leita til bragða*, *begyndte på at bruge kneb*, *greb til kneb*; 3) *udseende* (= *yfirbragð*; sml. *høfðingjagð*).

**bragnar* ha. flt., *mænd*.

bragr ha. (-ar), *digt*, *digte*.

kunst (digt. ord = skáldskapr ha. (-ar), *skjaldekunst*). — *bragarfull* ik., 'bragebæger', *mindebæger* (der tömtes til minde om en afdød, eller ved andre højtidelige lejligheder, og hvorved man aflagde løfter) 28. — *bragarlaun* ik. flt., *lön for et digt, digterlön* (= kvæðislaun).

braka (að), *brage*.

brandr ha., *klinge på et sværd*.

brann, fort. af *brenna*.

brátt, ik. af *bráðr*.

brattr to., *brat*, *stejl*.

braut hu., *vej*, **búa á brautu*, *bo* (lige) *ved vejen*, **brautu at*, *hen ad* (på) *vejen*. *Alene* el. i forb. med *á* og *í* bruges *braut*, *brot*, *brott* (egl. gf.), *brautu*, *brottu* (egl. hf.) som bio., *bort*, *borte*, *fari hann á brott*, *lad ham fare bort*, *drage af sted* 85¹, *verði hann á brottu*, *lad ham blive borte* 3: *sé at komme af sted* 85².

braut, fort. af *brjóta*.

bregða (brá, brugðum, brugðinn), 1) *sætte i hurtig bevægelse* (med hf.), *hann brá fingrinum í munn sér* 3: *stak fingeren i munden* 25²⁸, *setberginu brá ek fyrir högginn* (sé fyrir), *tók hamarinn ok brá upp*, *hævede den*, *tók í sundr* (ullarlagð), *er hann brá við sverðinu*, *da han bevægede sværdet imod den* 3: *da han rørte ved den med sværdet* 20⁸, (upers.) **svá beit sverð*, *sem í vatn of brygði*, *som om man stak det* (som om det huggedes) *i vand* 129 b, *ellers alm. bregða sverði*, *drage sværdet*, *trække det ud af skeden* (= draga ór slíðrum 27^{15.23}) 31³⁰, 44⁵, 86³⁰ (men *reiða sverð*, *svinge sværdet*); b. *göngu sinni*, *sætte sig i bevægelse* (sml. *ganga*); (upers.) **brá ljóma af Logafjöllum*, *der kastedes glans*, *det strålede fra L.* (sé *ljómi*). 2) *forandre, forvandle*, *hann brá sér í konu líki*, *pátog sig en kvindes skikkelse*, *forvandlede sig til en kvinde*, **hefir þú lit brugðit*, *du har skiftet farve*, *er*

bleven bleg 32¹⁷, *hann brá lit við*, *han skiftede farve derved*, *blodet fór ham til hovedet* 43¹³. 3) *gøre ende på*, *afbryde* (især alm. i digtersproget, b. lífi e-s, *berøve en livet*). 4) *forekaste*, *bebrejde en* (hf.) *noget* (hf.), *bregðr þú mér* (því), *at . . .*, *du bebrejder mig*, *lader mig høre*, *at . . .* 24¹, **es þú göðlingum ósonnu bregðr*, *siden du udkaster usande beskyldninger mod ædlerne* 125b, **ónýtum orðum at bregðask*, *gøre hinanden unyttige bebrejdelser*, *udslynge unyttige ord* (beskyldninger) *mod hinanden* 125b. — Med fho.: b. af, *tage hurtig bort*, **brá stýrir stafntjöldum af*, *kastede stavntjældene* (under hvilke de sov) *af* 124; *afvige fra*, *ef af er brugðit*, *hvis der afviges derfra* (fra min befaling), *hvis man ikke retter sig efter min befaling* 77¹.

breiðr to., *bred*.

breiðøx hu., *bredøkse*, *økse med bredt blad*.

brekka hu., *brink*, *skrænt*; *bakke*.

brenna hu., *brænden*; *ligbrænding* (= bálfor) 11²⁶.

brenna (brann, brunnum, brunnið), 1) *brænde* (intr.), *stá i lue*, **brann jörð loga* (hf.), *jorden brændte med* (stod i) *lue* (sml. *ganga skykkjum*, sé *skykk*) 117 a, **þykki mér ór augum eldr of brenna* 118a, **brunnu beneldar í blóðgum undum*, 'sårildene brændte' i de blodige sår (*sværdene tilføjede de kæmpende 'brændende' sår*); overført (om lidenskaber): **eldi heitari brenn* (gl. form = *brennr*; sml. *renna*) *með illum vinum friðr* 134 b; 2) *fortæres af ild*, *opbrændes* 11²⁵; *brænde sig* 25²⁸.

brenna (nd), *brænde* (trans.), *opbrænde*.

bresta (brast, brustum, brostinn), 1) *briste*, *gå i stykker* (med brag), ofte b. (i) *sundr*; 2) *brage*, **brast rønd við rønd*; 3) *briste*, *slå fejl*.

brestr ha. (-s; -ir), 1) *brist*, *sprække*; 2) *brag*; 3) *brøst*, *mangel*; *skade* (betydningerne 2 og 3 er forenede 51²¹: *eigi mun svá mikill brestr orðinn, sá stort brag (sá stor brist, skade) er dog sikkert ikke sket*).

brezkr to., *britisk*, *fra Bretland*.

brim ik., 1) *brænding*; 2) **hav*.

**brimdyr* ik., *'hav-dyr'* o: *skib* (sml. *gjálfrdyr*).

brjóst ik., *bryst* (både i egenlig forstand 116 b, 119 a, og — som sjælens, hjærtets sæde 118 b — overført, *stemning*, *hjærte*, *hjärtelag*); **fyr vina brjósti, foran venners bryst o: imellem venner* 122; **ódælla es við þat, es maðr eiga skal annars brjóstum í (mærk flt. = ent.), vanskeligere er det med det, som man skal eje i en andens bryst o: hvad der skal afhænge af andres godhed, er ikke så sikkert* 132 b.

brjóta (braut, brutum, brotinn), *bryde*, *nedbryde*, *sønderbryde*, *braut* (lærlegg) *til mergjar, brød det for at komme til marven, for marvens skyld*; upers. **þás borgir braut, da borge brødes* 121; b. (skip), *lide skibbrud* 59¹⁶⁻¹⁹, også upers. skip (gf.) *brýtr, skibet brydes, man lider skibbrud* 60¹⁸; b. e-n á bak (sé bak). — *brjótask við e-t, anstrænge sig med noget, b. við skóga eða steina, gå løs på træer eller stene* 28¹⁵.

broddr ha., 1) *brod*, *spids*. 2) *pål*, *kastevåben*.

bróðir ha., (-ur; flt. brœðr), *broder*. — *bróðurgjöld* ik. flt., *broderbod*, *erstatning for sin broders drab*. — *bróðurson(r)* ha., *brodersøn*.

brotinn, fort. tf. af brjóta.

brotna (að), *brækkes*, *gå i stykker* (som lideform til brjóta 19²²⁻²⁶; svagere udtryk end bresta: *sverðit brast eigi né brotnaði, sværdet brast ikke og*

fik ikke noget bræk 20⁶; sml. 51³³).

brott (yngre form) = braut. — *brottbúningr* ha., *forberedelse til afrejse*, vera í brottbúningi, *gøre forberedelser til sin afrejse*. — *brottferð* hu., *bortrejse*, *afrejse*. — *brottlaga* hu., *tilbagetog* (om at trække skibene ud af kampen, mods. *atлага*); *bortsejling*, *opbrud* 46²⁰.

brú hu. (-ar; -ar), *bro*.

**brúðfé* ik., *brudegave* (gave fra bruden til brudgommens slægtninge) 119 a, b.

brúðgumi ha., *brudgom*.

brúðhlaup, brúðlaup, i alm. brullaup ik. (også brúðkaup ik.), *bryllup*, sitja at brullaupi, *sidde ved brylluppet*, *holde bryllupsgilde* 95⁷⁻¹⁶, *gørði b. sitt til hennar, holdt bryllup med hende* 68¹⁸.

brúðr hu., (brúðar, gf. -i; -ir), 1) *brud*, brúðar lín (sé lín og binda), **brúðr Grana, (hesten) Granes brud o: en hoppe* 126; 2) **kvinde*.

brugðu, fort. flt. af bregða.

**bruggin*, fort. tf. af et tabt stærkt udso., *brygget* 119 b.

brullaup sé brúðhlaup.

brún hu. (-ar; flt. brýnn), *öjenbryn*, þórr lét síga brýnnar (gf. flt. med best. ko.) ofan fyrir augun, *T. lod brynene synke ned for øjnene* (o: *rynkede panden*).

brunnr ha., *kilde*.

brunnu, fort. flt. af brenna.

brutu, fort. flt. af brjóta.

brygða, forest. fort. af bregða.

bryggja hu., *brygge*, *skibsbro*.

brynja hu., *brynje*.

brynja (að), *iføre brynje*; brynjaðr, *brynjeklædt*.

brýnn, flt. af brún.

brynstúka hu., *brynjeærme*.

brytja (að), *sønderlemme*, *hugge ned* 63⁷.

brœðrungr ha., *farbroders søn*, *fætter*, *søskendebarn*.

bú ik., *bo*, *gård*, *husholdning*, *hon fór til búis með honum, drog hjem til ham, satte bo med*

ham 106³⁰, *bú es betra, þótt lítit sé, eget bo er bedst, er godt at have (egl. er bedre, neml. end slet intet), selv om det kun er lille (da bogstavrimet mangler i 2den linje, har der sikkert oprindelig i steden for lítit stået et ord, som begyndte med b, f. eks. búkot ik., en ussel hytte, eller i steden for bú et ord, som begyndte med l) 134 a.

búa (bjó, bjoggum, búinn), A. 1) bo; overført: býr nakkvat undir, der bor (stikker) noget derunder 72⁶. 2) *bebo (= byggja), ásgarð bua 3: opslå sin bolig i asgård 116 b. B. berede med omhu, ordne, indrette, udruste, smykke, b. veizlu, berede et gæstebud, b. skip, göre et skib sejlferdigt (mærk lideart: þar til er skip búask, indtil skibene göres klare til at sejle 59³, 93¹⁹), bua ferð hennar heim með mér, göre hende i stand til at drage hjem med mig 78¹¹, bua ferð sína ór landi, göre sig rede til at drage udenlands 68³⁴; bua sik el. búask, göre sig rede (både om forberedelserne til en handling og om selve handlingen; sml. ráðask), húið til nótturðar yör, giv jer i færd med nadveren, hann bjósk til at eta dögurð, beredte sig til at spise davre, um várit bjósk jarl í hernað; Gunnlaugr bjósk til ferðar með honum 3: om våren begav jarlen sig på et hærtog; G. drog med ham 102³⁻⁴; hyppig göre sig i stand til en rejse (særlig klæde sig på til rejsen), er Illugi bjósk, þá sat Gunnlaugr í stofu ok bjósk ekki, medens I. gjorde sig i stand (klædte sig på til rejsen), sad G. i stuen og gjorde sig ikke i stand 96¹³, búask til boðs, til heimferðar, göre sig rede til at drage til gilde, til hjemrejse 96¹¹, 69¹⁵, búask heiman, göre sig færdig til at rejse hjemmefra. — búinn, 1) færdig, rede, verða b. til ferðar, blive rejsefærdig, búnir til rekkna, rede til at gå

til hvile; 2) indrettet på en vis måde, befindende sig i en vis tilstand, stilling, svá búit, egl. således indrettet, forholdende sig således, bóndi vildi eigi svá búit hafa, bonden vilde ikke have det således 3: vilde ikke finde sig i det uden bøder 81⁵, þeir sögðu svá búit Hrólfi, de sagde R., hvorledes det forholdt sig, sagernes stilling, 36¹, 42³, 86²⁴, við svá búit (el. svá b., at svá búnu), med denne ordning af sagen, under sådanne (disse) omstændigheder, riðu þeir heim við svá búit, dermed (3: efter at sagen var ordnet således) red de hjem 81¹⁷, 91¹¹; við búinn, indrettet på noget, vardu þeir ok ekki við búnir 3: de var ikke belavede derpå 72³³; i stand til, dygtig til 4³⁴; vel at sér búinn, meget dygtig 5¹⁶; 3) klædt, udrustet på en vis måde, Gunnlaugr var þá vel b., godt klædt 96²⁵, hann var svá b., at hann var í grám kyrtli o. s. v., han var klædt, udstyret således (ved búinn sigtes der her ikke blot til klædedragten, men også til bylden på foden; sml. búningr) 84¹; þetta skip þar svá búit, således udrustet 3: med en sådan besætning, med så tapre mænd om bord 47¹⁴; 4) smykket, prydet (sml. hlaðbúinn), *blóðormr b., indlagt sværd 122 a. — Med fh. o.: bua um e-t, lægge til rette om noget, lægge noget til rette 42³⁶, b. um dauða menn, göre forberedelserne til de dødes begravelse og forrette denne 105¹. búask við e-u el. b. við um e-t, göre forberedelser til noget 42¹⁴⁻¹⁸; er búit við (e-u el. at), det er nær ved, der er fare for, (var) búit við skipbroti, det var nær ved skibbrud 94¹⁰, er búit við, at þú hafir þá ekki dýrsins, der er fare for, at du da ikke vil have noget af dyret 56³³.

búandi ha. (flt. búendr), ældre form = bóndi.

búð hu., bod, telt til midlertidigt ophold. — búðartopt

hu., *bodtomt* (plads, hvor boden står el. skal opføres). — *búð-arvegg* ha., *bodvæg*, *væg i en bod*, honum var sagt, at fallnir væri *búðarveggir* hans, *det var blevet sagt ham, at hans bodvægge var faldne sammen* (på tingstederne havde høvdingerne deres boder, i hvilke de opholdt sig, medens tinget varede; det var i reglen kun 4 nøgne vægge af sten og jord, over hvilke der spændtes tæpper af vadmél (tjalda *búð*), når de skulde bruges) 75.

**búðlung* ha., *konge, fyrste*.

búðu, fort. flt. af *bjóða*.

búi ha., *beboer*, -*bo* (i mange sms., *nábúi, nabo, stafnbúi* o. s. v.).

búinn sé *búa*.

búkr ha., *krop*.

búnaðr ha. (-ar), *udrustning, tilbehør* (særlig *klædning, rustning*), þeir hófðu mjök líkan klæða *búnað* ok vápna 3: *de havde næsten ens klæder og våben* (*búnað* hører både til klæða og vápna; sml. afli) 52²³, ek vil gefa yðr riddara fjóra tigu með öllum *búnaði* sínum, *med alt tilbehør, med deres fulde rustning, fuldt udrustede* 71¹².

bundinn, fort. tf. af *binda*.

búningr ha., = *búnaðr*, með þeim *búningi* gekk hann fyrir jarlinn, *i den 'dragt', det udstyr* (sigter ikke blot til hans klædning, men også til bylden på

foden, der udgør en del af den 'stads', hvori han træder frem) 84⁴.

**burr* ha. (-ar; -ir), *søn, Jarðar b., Jords søn* 3: *Tor*.

bygð hu., *bygd, bebot egn*.

byggja, *ældre byggva* (gð), *bebo*.

bylgja hu., *bølge*.

byrðr hu. (*byrðar*, gf. -i; -ar), *byrde*.

byrja (að), *begynde*.

býrr ha., (-jar; -ir), *bør, gunstig vind*, gaf þeim byr (gf. ent.) el. byri (gf. flt.), *de fik bør, sigla góðan byr, sejle for god bør* 20³⁶.

byrvænn to., *som lover god bør* 46³.

bæða, forest. fort. af *biðja*.

bæði, ik. af *báðir*.

bæn hu., *bön*.

bær ha. (-jar; -ir), 1) *gård*. 2) *by* (også *býr*; sml. *Heiðabær* og -*býr*).

bæta (tt), *bøde, give bod, erstatning* (med det, hvorfor der bødes, i gf., det, der gives i bod, og den, til hvem der bødes, i hf.), hverju villtu bæta mér son minn, *hvormed vil du give mig bod (hvad vil du give mig som bod) for min søn?* 105³⁴.

bæxl ik., *skulderblad* (på en drage).

bönd, flt. af *band*.

börðusk, fort. flt. af *berjask*.

börkr ha. (*barkar*, hf. *berki*; *berkir*, gf. *börku*), *bark*.

börn, flt. af *barn*.

D.

daga (að), *dages, blive dag*.

dagan hu., *dagning, dagbrækning*, er kom at *dagan* 3: *lige før det dagedes* (sé at b, 2).

dagr ha. (hf. *degi*), 1) *dag*, snimma dags, *tidlig på dagen, om morgenen tidlig*, miðr *dagr*, *middag*; *góðan dag, god dag!*

2) *tid, levetid*, eptir hans dag 3: *efter hans død* 41¹², ærit er um þína *daga*, *det er tilstrækkeligt i*

din levetid 24³³, alt til ens eina dags, *lige til den ene dag* 3: *til sin dødsdag* 24⁷, 25¹. — *dagsbrún* hu., *dagens frembrud, det første dagsskær*.

dagverðr el. *dögurðr* ha. (-ar), *det første af de to måltider, formiddagsmåltid, frokost, 'davre'* (mods. *náttverðr*).

dalr ha. (-s; -ir og ældre -ar), *dal*.

Danir ha. flt., *de danske*. — Danaherr ha., *en hær af danske*.

danskr to., *dansk*; dǫnsk tunga (sé tunga).

dapr to. (gf. dapran), *stille, sørgmodig*.

daprligr to., *nedslået, sørgmodig (af udseende)*.

*darraðr ha. (-ar), *spyd*.

dauðdagi ha., *død, døds-måde* (men dauðadagr ha., *dødsdag*).

dauði ha., *død*. — dauðadrukkin to., *døddrukken*.

dauðr to., *død, verða d., dø* 15¹⁶.

deigr to., *blød, forsagt, frygtsom*.

deila (ld), 1) *dele, skille, afmærke*, *á, es deilir með jǫtna sonum grund ok með goðum, áen, som skiller jorden (danner grænseskellet) mellem jætter og guder 109 b, 110 a. 2) *give til kende, lægge for dagen*, *þótt hringbrotar heiptir deili, selv om ringbryderne (I) nærer fjendtligt sindelag, had mod hinanden 126 b, *við Óðin deildak mína orðspeki, overfor O. viste jeg min ordkløgt ǝ: med O. kappedes jeg i visdom 114 b. 3) (absol.) *strides, kives*, *deili grǫm við þik, pokker strides med dig, trættes mer med dig 126 b; således ofte deila (d. kappi) við e-n, *strides med en* (særlig om retsstrid, føre proces 82²⁸).

deyfa (fð), *døve, sløve*, d. vápn, *døve våben* (gøre sig usårlig i kampen ved at sløve modstanderens våben) 86²⁵.

deyja (dó, dáinn), *dø*.

dís hu., 1) 'dis', *gudinde*; 2) *fornem kvinde.

djarfliga bio., *djærvt, dristig*.

djarfr to., *djærv, dristig*.

djúp ik., *dyb*.

djúpr to., *dyb*.

dó, fort. af deyja.

*dólgár hu., egl. 'kamp-åre' (*dólg ik., *kamp*, og ár) ǝ: *sværd*.

dólgar ha., *fjende*; *dólga dynr ǝ: *kamp*.

dómr ha., 1) *dom, meningsytring*, *dómr of dauðan hvern, *dommen over hver en død*; 2) *dom, afgørelse, retskendelse*; 3) *domstol, ret*. 4) *stilling, vilkår* o. lign. (sé hertogadómr og andre sammensætn., da. -dom); 5) *ting, genstand*, heilagr dómr ǝ: *relikvie* (især *helgenlævnninger*).

dóttir hu. (-ur; døtr), *datter*.

draga (dró, drógum, dreginn), *dråge, trække, slæbe*, *hestr dregr dag (nótt), *trækker* 109 b, *hefir þú dregit á braut hanzka minn har du slæbt min handske bort?* d. sverð ór slíðrum = *bregða sverði*; d. segl, *hejse sejl*, d. boga, *spænde buen* 51¹⁸.

— Med fho. og bio.: d. e-t á e-t, *trække, sætte noget på noget*, hann dregr lykkju á hǫnd sér, *han stikker løkken på sin arm* 86³¹, d. hring á hǫnd e-m. d. e-t af e-u, *trække, tage noget af noget*, d. hring af hendi e-m 33¹⁸. d. e-t at, *skaffe til veje, samle*, hann fann, at hér fylgði mikit háð, ok hér var mikit spott at dregit, *han fandt (indså), at hermed fulgte (heri lå) stor hån, og her var megen spot draget til (ham), herved var der víst ham stor hån og spot* 102²⁶. d. e-t fram, *trække frem, fremhæve*, d. sik fram ok sitt mál, *trække sig selv og sin sag frem* ǝ: *stille sig selv og hvad der vedkommer en i det gunstigste lys* 63¹⁹. d. saman, *trække sammen, samle*, hann lét draga lið saman, *slíkt er hann fekk ǝ: samlede så mange folk, som han kunde skaffe til veje* 38²⁶, 45¹⁶. d. e-n til e-s, *bevæge en til noget*; d. e-t til e-s, *føre noget til et vist mål*, (mål) *verðr þá opt dregit til at miðla, sagen føres da ofte til at mægle* ǝ: *der bliver da ofte forsøgt og foretaget en mægling* 62²⁰; dregr til e-s, *det tager en vis vending, stiler mod et vist mål* (upers., brugt om skæbnen i forskellige ordsproge-

lige talemåder), dreggr til þess, sem vera vill, *det drager til det, som det vil være, tager den vending, som det vil have* 3: *det sker, som skal ske, alt går efter skæbnens bestemmelse* (sml. velta), ~~varð þat fram at koma, sem til dró~~, *det måtte komme frem (blive udfaldet), som det drog til (stiledede imod)* 3: *skæbnens bestemmelse måtte ske* 101²⁰; dragask til e-s, *lade sig bevæge til noget*, ~~þú hefir dregizk til fjándskapar við mik, du har ladet dig bevæge~~ (henrive) til *fjendskab mod mig, du har yppet fjendskab med mig* 98²⁶.

drakk, fort. af drekka.

drápa hu., *drape, større æredigt med omkvæd* (sml. flokkur).

draumr ha., *drøm*.

dreginn, fort. tf. af draga.

dreki ha., 1) *drage*; 2) *drageskib* (krigsskibene var ofte prydede med et dragehoved i stavnen og endte i en dragehale).

drekka (drakk, drukkum, drukkinn), *drikke*; d. drykk, *drikke en slurk, et drag*; også med den fest, der fejres ved drikkelag, i gf.: d. erfi, *brullop, drikke (holde) arveøl, bryllup*. tf. drukkinn, *drukken, beruset*. — d. af, *drikke ud* (sml. af slut.).

drengur ha. (-s; -ir, ef. -ja), 1) *brav, kæk, dygtig mand*; 2) *ung, løs og ledig person*. (Etym. = da. 'dreng'; sml. karl.)

drepa (drap, drápum, drepinn), 1) *slå, støde*; 2) *dræbe* (sml. myrða), drepí (bydem. = drepíð, eller 3. pers. flt. forest. nut.; sml. kalla og segl) þá alla, *dræb (el. man skal dræbe) dem alle* 44².

dreyma (mð), *drømme*; (upers.) mik dreymir e-t (gf.), *jeg drømmer noget*, sjældnere mik dreymir e-t (nf.), *noget viser sig for mig i drømme*; hann spurði, *hvat hann hefði dreymt, hvad han havde drømt* (hvat kan være nf. og gf.).

dreyri ha., *blod (som strømmer ud af sår, cruor, men blóð, blod i alm., sanguis)*.

drífa (dreif, drifum, drifinn), *drive, fare af sted, strömmesammen, dreif fólkit til skipanna, folkene ilede til skibene* 47³³, drifu menn at þeim 72¹⁷. tf. drifinn, *bestænket*, *d. doggu, *dugbestænket*, *d. i dreyra, *blodbestænket*.

drjúpa (draup, drupum, dropinn), *dryppe*.

drótt hu., 1) *krigerskaren, der omgav fyrsten* (dróttinn); 2) **folk i alm., menneskene* 110 b.

dróttinn ha. (hf. dróttni), *fyrste, hersker*.

*dróttmegir ha. flt., *menneskenes sønner* (møgr).

dróttning (senere drottning) hu. (-ar; -ar), *dronning*.

drukkinn sé drekka.

drukna (að), *drukne*.

drúpa (pð), 1) *lude, hænge ud over*, *drúpðu dólgarar, *kampårene (sværdene) ludedede (sænkede sig for at dyppes i blodhavet)* 129 a; 2) *hænge med hovedet, være nedslået*.

drupu, fort. flt. af drjúpa.

drykkja hu., *drikken*; *drikkelag, gilde*. — drykkjumaðr ha., *som kan drikke godt, 'drikkebroder'*.

drykkur ha. (-jar, sj. -s; -ir), 1) *drikken*; 2) *drik, slurk*.

drýp, nut. af drjúpa.

duga (dugða, dugat), 1) *due, strække til, stå prøve* (mods. bila), ef hugr dugir 19¹⁷, *ef þítt æði dugir; 2) (upers.) e-m dugir med navnef., *det er tjenligt, passende, det sømmer sig*, *dugir siklingum satt at mæla, *det sømmer sig fyrster at sige sandhed* 127 a; 3) *hjælpe* (e-m), myndi mér enn vel d., ef ek fenga at drekka nakkvat, *det vilde sikkert endnu kunne hjælpe mig godt, hvis ...* 104¹³ — dugandi maðr, *brav, retscaffen mand*.

duna (að), dönne, dröne (sml. dynja).

dura, durum sé dyrr.

dvala (að), opsætte, forhale (sml. dvelja).

dvelja (dvalða, dvaliðr og dvalðr), opholde, forsinke (med gf.), d. ferð e-s 45³³; hann kvað sik ekki d. at berjask, at ikke noget afholdt ham fra at kæmpe, at han var fuldstændig rede der-til 29¹²; opsætte, forhale, d. ferð-ina, opsætte sin rejse 103⁵. dveljask (sjældnere dvelja), dvæle, opholde sig, þórr dvalðisk þar of nótlina, opholdt sig der om natten.

dvergr ha., dværg.

dyðrill (el. dýrðill) ha., tilnavn, vistnok af dýrð hu., herlighed ('den pragtelskende').

dýja (dúða), ryste, bevæge hæftig (= hrista), *d. skör 114 a.

dylla hu., tilnavn af uvis betydning 78¹⁸.

dynja (dunða, dunit), dönne, dröne, *foldvegr dunði 119 a, *fjaðrhamr dunði, susede; fare, styrte frem (med larm), spjótin dunðu á þeim, fløj (klirrende) ind på dem 72³⁶.

dynr ha. (-s; -ir, ef. -ja), dön, drön, larm.

dýr ik., dyr. — dýrshorn ik., dyrehorn, drikkehorn.

dýrgrip ha., kostbarhed, klenodie.

dýrligr to., herlig, ypperlig; prægtig, pragtfuld.

dyrr hu. flt. (hf. durum, ef. dura; også dyrr ik. flt., sml. 2¹⁷⁻¹⁸ og 2²³), dör (særlig dör-åbningen, som lukkes med hurð).

— dura-umbúningr ha., dörkarm.

dæll to., let at komme til rette med, *dælt es heima hvat, let er hvad som helst (alt) hjemme (v: dér behøver man ikke stor forstand således som borte fra hjemmet) 132 b.

dægrik., halvt dög, dag eller nat; *tid, stund, góðu dægri verðr så gramr of borinn, i en lykkelig stund fødes den fyrste 131 a.

dæmi ik. (især i flt.), 1) eksempel, begivenhed (fra gammel tid), som tjæner til at oplyse noget el. bruges som bevis for en påstand, gullit er síðan kallat otrsgjöld, ok hér d. af tekin, guld det kaldes siden 'odderbod', og heraf (af den begivenhed, som gav anledning til, at guld det fik dette navn) tages eksempler (som viser, at der blev betalt guld som bod for odderens drab) v: herfra tages skjalde-omskrivninger på guld det 19¹⁴; 2) eksempel på noget (i alm.), herr ferr með meira geysingi, en d. finnisk til, end der vil kunne findes (anføres) eksempler på 21²⁵; 3) eksempel, mønster til efterligning, fátt vill þú at mín-um dæmum gera, kun lidt vil du gøre efter det, jeg foreholder dig v: kun lidt vil du følge mine råd 24⁸.

dogg hu. (-var; -var), dugg.

*doggóttir to., bedugget, dugfuld.

*dögligr ha., konge, fyrste.

dögurðr sé dagverðr.

dökk to. (gf. -van), mörk, mørkladen.

E, É.

eða (el. eðr) bo., eller; annat-hvært—eða, enten—eller; hvært (er) — eða (sé hvárr). Brugt til at indlede en spørgesætning kan eða oversættes ved men

78⁹, 82⁵, 84²⁴, eða hví ortir þú flokk um konunginn, eða þótti þér hann eigi drápunnar verðr, men hvorfor digtede du en flok om kongen? syntest han dig må-

ske ikke en drupe værd? 91⁸. Ofte bruges det næsten = ok (til at forbinde, ikke til at adskille to led).

ef bo., 1) (i betingelsessætninger) *hvis, dersom* (med frems. og forest. m.), *ef ek ek með þér, *hvis jeg ager med dig; aldri hefðir þú í hana komit, ef ek hefða vitat, aldrig var du kommen ind i den (borgen), hvis jeg havde vidst* 8¹⁷; *muntu mér fjaðrhams ljá, ef ek mín hamar mættak hitta, *hvis jeg, om jeg måske kunde; undert. står den første af to sideordnede betingelsessætninger med ef i frems., den sidste i forest. m.: ef ek lifi ok megak ráða, þá skaltu aldri optar í hana koma, hvis jeg lever og kan ráða derfor, så skal du aldrig oftere komme ind i den* 8¹⁵⁻¹⁶; *segðu þat, ef þitt æði dugir, ok þú vitir 110. 2) (i afh. spørgesætninger) om (sml. hvárt) 108 b.

efna (nd; senere også að = det følg.), *ævne, fuldbyrde, opfylde; e. heit, orð, opfylde, holde sit løfte.*

efna (að), *gøre forberedelser (til e-s, til noget* 68¹⁴).

efnd hu., *fuldbyrkelse, opfyldelse.*

efni ik., 1) *æmne, stof til noget, materiale* (sml. konungs-efni, 'kongsæmne'), Sigurðr bað hann þar gera af sverð eptir efnum, *bad ham gøre deraf et sværd, som svarede til æmnet (det udmærkede materiale, som han leverede ham)* 19³⁴; 2) *årsag, grund, af því efni, af den grund* 76¹⁷; 3) *stilling, forhold, omstændigheder, nú er komit í allúvænt efni, nu er det kommet i (nu har du bragt dig i) en meget ubehagelig stilling* 86²⁵, ek veit eigi gærla efni Gunnlaugs, *jeg kender ikke nøje G.s forhold* 92²²; 4) *flt. midler* (sml. fararefni).

efniligr to., *som der er godt æmne i, håbeful, lovende.*

efri (øfri), efstr (øfstr), to. i højere og højeste grad, 1) *øvre, øverst, þeir, er efstir stóðu í fylking, de, som stod øverst i fylkingen* 39¹⁸, hann kom á øfsta bæ í dalnum, *den øverste gård i dalen* 103³; hit efra, *den øvre (indre) vej* (om vejen gennem landet, mods. langs kysten) 38¹. 2) *senere, sidst* (forveksles undert. med eptri, epztr), *þeim gef ek erni efstum bráðir, *det er den sidste ørn, jeg giver bytte* 34¹⁴.

egg hu. (-jar; -jar), *ægg* (på skærende redskaber), *eggja spor, (*sværd*) *æggenes spor* 3: *sårene* 34⁷; kant, setja á egg, *sætte på kant* (om stene) 14¹³.

eggja (að), *ægge, tilskynde en (e-n) til noget (e-s)* 22²⁶; láta at eggjask, *lade sig ægge til noget, give efter for andres tilskyndelse* 23²⁷.

eggteinn ha., *den i sværdet indlagte stålægg.*

ei bio. (yngre form), 1) = ey, æ, *altid*; 2) = eigi, *ikke* (sml. -a).

eiðr ha. (-s, sj. -ar; -ar), *éd.*

eiga hu., *ejendom, besiddelse.*

eiga (á, átta, átt), 1) *eje, have, være i besiddelse af, sel mér (skeytit), því at ek á þat, giv mig den, ti det er min* 43²⁶; *have til ægte* (særlig om manden), hann átti Jófriði; hana hafði átt fyrr Þóroddr, *han var gift med J.; hun havde tidligere været gift med T.* 74⁹⁻¹¹; þau áttu nokkur börn, *de havde nogle børn (sammen)* 68¹⁹, 106³⁵; (med tilföjet navnef.; sml. hafa) ek á fár dætr fyrir at sjá, *jeg har kun få døtre at sørge for* 92¹⁶. 2) *have (noget at udføre og lign.), ekki eigu þér nú langa leið fram til borgarinnar, nu har I ikke lang vej hen til borgen* 4⁷, ek á nú norðr leið 3: *jeg skal nu nord på* 4¹⁵; e. orrostu, *holde slag* 62³¹, 102⁶ (sml. e. við). 3) (med navnef.) *have at, burde, skulle, måtte, ek á fyrst*

at flytja kvæði, *jeg har (ret til) først at fremsige mit digt* 90²⁶, átta ek at gjalda hálfu mörk húskarli, *jeg havde at betale* (þ: skyldte) 94⁷, svá sem mér þótti vera eiga, *som det syntes mig at burde være* 84³⁰. — Med fho. og bio.: e. e-t af e-m, fá (*have*) *noget af en* 38²². eiga e-t saman, *have noget i fællesskab*, þau áttu börn s., *de havde børn sammen* 106³³; eigask viðskipti s., *have kamp med hinanden*. eiga við e-n, *have at gøre med en, kæmpe med en*, e. tal við e-n (sé tal), eig ekki við hann, *indlad dig ikke med ham* 86²; eigask við, *have med hinanden at gøre, kæmpe med hinanden* 98³, eigask vápnaskipti við, *skifte hug med hinanden* 27³⁰.

eigi bio., *ikke* (sml. ei, ekki, ne, -a og -gi), þórr svarar, at eigi mun hann þat segja, at eigi hafi hann mikla úsæmð farit, *T. svarer, at han ikke kan sige, at han ikke har lidt* þ: *må tilstå, at han har lidt* 8¹¹; hann svarar: „eigi, herra!“ þ: *nej* (egl. *ikke*, neml. *vil jeg det*) 56⁷ (sml. 56³⁻⁶).

eign hu., *ejendom*.

eigna (að), *tilegne en* (e-m) *noget* (e-t), e. sér e-t, *tilegne sig noget, vedkende sig det som sin ejendom* 43²⁸; eignask, *tilegne sig, tage i besiddelse* (e-t) 47⁹⁻¹²; vinde, *erhverve* (sé ást).

eik hu. (-ar og eikr; eikr), *ég, egetræ; træ i alm.*

einarðrto., *ligefrem, oprigtig; stadig, standhaftig*. ik. einart som bio., *bestandig, uafadelig*.

*einbani ha., *udmærket bane-mand*, jarla e., *jarlers store bane* (om kong Hákon) 129 a.

einherjar ha. flt., *enherjerne* (Valhals krigere).

einkamál ik., *privat aftale*.

einkanna to., *vigtig, af betydning*.

einkar bio., *særdeles, meget*.

einn (ein, eitt; sj. bestemt form eini), 1) talo., *én, *einn*

át oxa, átta laxa, *én okse åd han, otte laks* (ell. *ene åd han en okse* . . ., sé 3), unnu báðir eins verk, *gjorde (kun) gavn for én* 28⁴, *einn skal við einn eiga, *én skal kæmpe mod én*, 32²; einn er sá hlutr í lögum, egl. *én er den ting i loven* þ: *der er én ting i loven* 79²⁸; også = ordenstallet fyrsti, et eina, annat, et þriðja o. s. v., *det første, andet, tredje o. s. v.* 110 ff.; *én og samme*, skulu þeir fara báðir einn veg, *de skal bægge fare samme vej* 26¹², allir syngja yör eitt lof 69³ (sml. også under A, b og gestr). 2) ubest. sto., *en, nogen*; også ofte i det senere sprog brugt som ubest. ko. (sml. einnhverr). 3) to., *ene, alene* (oversættes ofte bedst som bio. ved blot, kun, lutter), hann hafði einn þat, er við lá 82²⁹, eiga við Angantý einn, *kæmpe med A. alene*, þat eitt segja menn at Hjálmarr hafi mælt æðruorð (sml. under segja), hann vildi sitt eitt kalla láta alt þat, er var, *han vilde lade alt, hvad der var, kalde sit alene* þ: *han vilde tilegne sig alene alt* 17³², þetta var prettr einn, *det var kun en list* 39²⁹, ekki annat en sogur einar, *ikke andet end lutter sagn* 29⁷, *mikit eitt skala manni gefa, *meget kun* (þ: *lutter store gaver*) *skal man ej give nogen* 134 b; også einn saman el. samt, falla fyrir sjóninni einni samt, *falde for synet alene, for det blotte blik*, gjafir skal ek launa einar saman þ: *gengælde særskilt* 69¹⁸; (med ef.) hann varð einn sinna manna þ: *blev skilt fra sine mænd* 27². — at eins el. at einu, *alene, kun*; alt eins, *ligefuldt, ikke desto mindre* 83⁶. — Ef. flt. einna forstærker den højeste grad (= allra, sé allr), engi er einna hvatastr, *ingen er den allerkækkeste (enhver finder sin overmand)* 24²⁶.

einnhverr (einhver, eitthvat

(no.), eitthvert (to.); udenfor nf. og gf. ent. ha. og ik. er i alm. ein- uböjeligt), ubest. sto., *en, nogen*, einnhvern dag, *en dag*; sammen med det best. ko.: dýrit eitthvert, *et dyr*; går også over til at bruges som ubest. ko. (sml. einn 2).

einnættir to., *én nat gammel*.

eins sé einn.

einskipa to., *som kun har ét skib*, þú sigldir e. í her minn, *du sejlede med et enkelt skib ind i min flåde* 63¹⁵.

einsær to., kun i ik. einsætt, *øjensynligt, hvad der åbenbart må vælges*, mun eigi e. at . . ., *det er naturligvis det eneste rigtige at . . .* 66²¹.

eintalat, egl. fort. tf. ik. af tala, kun i forb. var þeim eintalat um Helgu, *de talte i fortrolighed om H.* 94¹².

einvígi ik., 'enekamp', *tvekamp* (adskilles fra hólmganga, der var den kunstigere, mere udviklede art aftvekamp, medens der gjaldt simplere regler for einvígi).

einorð hu., *oprigtighed, frimodighed, djærvhed*, jarli þótti Gunnlaugr hafa sýnt við sik einorð ok vináttu, *jarlen syntes, at G. havde udvist imod ham både frimodighed (djærvhed — på grund af den dristighed, hvormed han optrådte, da de første gang mødtes) og venskab* (på grund af hans optræden ved den omtalte lejlighed) 89³⁰; *trofasthed, troskab*.

eira (rð), 1) *skåne* (med hf.), e. skyldu Baldri eldr ok vatn; 2) upers. *være til pas, behage*, honum eirir illa, ef . . ., *han bliver misfornöjet, tager sig det nær, hvis . . .* 90³³.

eisa (að), *gå med stærk fart, fare voldsomt frem*, *eisandi gekk und gðlingum lofðungs floti, *i susende fart gik under ædlingerne fyrstens flåde, den brusede frem* (idet vikingerne rode) 124 b.

eitr ik., *edder, gift*.

eitrdropi ha., *edderdråbe*.

eitrormr ha., 'edderorm', *giftig slange*.

ek pers. sto., *jeg*. Sammen smelter hos digterne og i det ældste sprog ofte med det foreg. udso.: mundak (= munda ek) 6¹⁷, 7⁹, hefik (= hefi ek), emk (= em ek) o. s. v.; til disse former kan ek atter föjes: ek freistaðak, ek emk o. s. v. (sml. også -a). — Tot. vit, *vi to*, vit feðgar 3: *jeg og min søn*, vit Hrafn 3: *jeg og Ravn* 100¹, vit Helga 3: *jeg og Helga* (sml. tot. it under þú og flt. þeir under sá). Flt. vér, *vi*, bruges ofte om en enkelt fornem person, *jeg* (vekslende med ek 20²⁷⁻³⁰).

ek, nut. af aka.

ekki ik. af engi (sé dette), 1) *intet*; 2) bio., *ikke* = eigi.

ekkja hu., *enke*.

eldr ha., *ild*. — eldaskáli ha., 'ildskåle', *køkkenet i huset* (her samledes undertiden alle gårdens folk ved ilden om aftenen 107⁴; sml. stofa, skáli).

ella og elligar bio., *ellers*, eða e., *eller ellers (i modsat fald)* 66²⁰, 86¹⁹; *eller*.

elli hu., *ælde*, *alderdom* (personificeret 7²⁵).

ellidauðr to., *død af ælde*; verða e., *dø af ælde* 38²⁸.

ellifti ordenst., *ellefte*.

ellifu talo., *elleve*.

elligar = ella.

ellri, ellztr, to., *højere og højeste grad til gamall, ældre, ældst*.

elska (að), *elske*.

em, nut. til vera.

emja (að), *hyle, tude*.

en (i håndskr. også skrevet enn) bo., 1) *men*. 2) (efter højere grad; i de ældste håndskr. også an) *end*, ekki svam ek skemra en þú 61²⁷, betra væri Svíum heima at sleikja um blót-bolla sína en ganga á Orminn 49²⁷⁻²⁸, meiri muntu vera, en mér lízk þú 4³³, eigi ústerkligrí,

en þórr er 7²⁷, er annan veg, en ek hygg? 4³²; launin munu vera minni, en vert væri 67¹⁶, er miklu meiri hans ofsi, en hann muni nú þess gá eða geyma, *hans overmod er langt større, end at han nu skulde ville agte eller ænse det* 91³²; undert. bruges en sé i andet sammenligningsled i samme betyd. som en alene: *byrði betri berrat maðr brautu at, en sé manvit mikit, egl. *end meget mandevid er (mon være) 3: end meget vid* (sé kunde her lige så godt være udeladt) 132 b, *væri ykkir sœmra miklu gunni at heyja, en sé ónýtum orðum at bregðask 126 b.

enda (nd og að), *ende, afslutte; fuldende, udføre* (sml. efna), þat sama endi (= efndi) hann 3: *det (løfte) holdt han* 41²². *endask, ende, fá ende, særlig fá en god ende, lykkes, mun þat fáam bóndum vel endask at synja mér mægðar, for fá mænd vil det tage en god ende (ende godt) at nægte mig svogerskab* 82³³; *strække til, forslå, mér mundi endask til bana, det vilde have været nok til min død* 8²⁵.

enda bo., og *desuden; men for resten.*

endilangr og endlangr to., *fra den ene ende til den anden, i hele længden* 43³⁵, *hann utan stökk endlangan sal, *han fór tilbage gennem salen i dens hele længde.*

endir ha. (de øvrige former af endi, der er meget sj. i nf.), *ende, váru dyrr á enda, en dör var ved enden.*

endr bio., *atter, igen.*

engi (engi, ekki), ubest. sto., *ingen* (som no. og to.), eigi hefðir þú þetta enn unnit ok engi annarra, *ikke vilde du have udrettet dette endnu og ingen anden 3: hverken du eller nogen anden* 25¹⁹; engi var hann afreksmaðr, *han var ingen kæmpe-*

karl 74⁶ (engi her = bio. ekki, eigi), ekki er mark at draumum 75¹⁹, *øngar kómu bœtr fyrir víg* 106²⁵; hafa ekki e-s, *miste noget, er búið við, at þú hafir þá ekki dýrsins, der er fare for, at du da ikke vil have noget af dyret (at du vil miste hele dyret)* 56³⁴.

Englandsfar ik., *Englandsfarer (et skib, som sejler til England).*

enn (en, et), ældste form af det best. ko. = inn, hinn.

enn (i håndskr. også skrevet en) bio., *endnu, 1) (om tiden) endnu på denne tid, den dag i dag, svá var enn, således var det endnu, det var endnu tilfældet* 74²¹, sér þá hauga enn 40³¹; *endnu en tid lang, biðum enn* 47²⁰; *endnu en gang, atter, igen, at bjóða honum enn, sem fyrr, til boðsins. 2) (forstærkende ved højere grad), enn betri, endnu bedre. 3) endnu mere, endvidere, fremdeles, desuden, også* (disse betydninger løber ofte over i hinanden), *aukum enn elda, *lad os end øge ildene, øge dem endnu mere* 36¹², hverju launaði hann enn, *hvað gav han endvidere i lön?* 60⁵, þar kœmr enn at, . . . , *dertil kommer endvidere, at . . . , så sker det fremdeles, at . . . ;* enn annan vetr var hann í þrándheimi, *også den næste vinter var han i T.* 101³², ek mun enn annat sinn verja borg mína, *jeg skal nok også en anden gang værgе min borg* 9¹⁶, þorn, þau er enn munu síðar nefnd vera, *som 'end' vil blive nævnede senere (andetsteds i det følgende)* 68²⁰, hafði þat verit enn fyrr kœlluð góð íþrótt, *det var også tidligere bleven kaldet (blev også forhen anset for) en god idræt* 62², ok enn, *og ligeledes (= ok svá)* 64²⁹.

eptir, fho. med gf. og hf., *efter. A. med gf., (om tiden) efter* (sml. at), e. mitt sumar, *efter midsommer* 93¹², e. þat, þetta, *derpå, derefter, e. þetta*

umliðit, *efter at dette var forløbet, da det var forbi* 101¹; e. e-n, *efter en* 3: *efter hans død, taka ríki e. fǫður sinn, lifa e. e-n, overleve en, verpa haug e. e-n, opkaste en gravhøj over en, drekka erfi e. e-n, drikke gravøl efter en.* B. med hf. a) om stedet 1) (om en bevægelse el. retning) *bag efter, ganga, sigla e. e-m, *flýgr hán um (hrafni) eptir ornn, efter den flyver en örn*; 2) *langs med, hen ad, renna e. sléttum velli, løbe hen ad den flade mark, sigla inn e. þrándheimi (sml. navnelisten), vaða e. miðri ánni, vade langs midten af åen, e. honum endilöngum, langs igennem ham.* b) om andre forhold: 1) *efter (for at hente, opnå o. s. v.), senda e. e-u, sende bud efter noget, lade det hente*; (efter mange udtryk, der betegner forventning, længsel o. lign.), *þreyja e. e-m, føle længsel efter en (levende)*; 2) *efter, overensstemmende med, gera sverð e. efnum (sé efni), skapa sik e. góðra manna siðum* 83²⁴, *sá vöxtr er e. hætti lyngorma, den størrelse er efter lyngormes art* 17¹⁰, e. *því, sem F. mætti fyrir 3: overensstemmende med F.'s forskrift* 43¹⁹, e. *því sem eptir gekk síðan 3: således som det siden gik* (sml. *ganga e.*) 20¹⁹, 23⁸ (også eptir sem med udeladt *því* 56³⁵), *mæla e. e-m (sé mæla).* C. Absolut uden styrelse 1) *efter, derefter, vetrinn e., vinteren efter (= e. þetta), um sumarit annat e., den næste sommer derefter, den derpå følgende sommer* 105³³, *lengi e., længe efter*; 2) *efter, tilbage, láta eptir, lade tilbage, efterlade, hafa e-t e., have noget tilbage, tilovers* 18²⁵, *lifa, sitja, búa e.* 76², 107¹⁸; 3) *derefter, i overensstemmelse dermed* (sml. *ganga e.*).

eptirbátr ha., båd, som slæbes efter skibet; uegl. om en mand, som lader andre gå foran sig, som står tilbage for andre (sml.

'tage en på slæbetovet'), vera e. e-s, stå tilbage for en 90²⁹.

eptirlátr to., föjelig, eftergivende.

eptri, epztr, to. i højere og højeste grad (= aptari, aptastr), bagere, bagest, haltr eptira fœti 3: halt på det ene bagben (sml. *efri, efstr* 2).

er (ældre *es*), henvis. ord, i alm. med et foregående påpeg. eller spørg. ord, med hvilke det i det ældste sprog ofte smelter sammen til ét ord (*sás, sús, þats, þanns, þeims, þærs, þeira* s. o. s. v., *þars, þás; hveims, hvars = så es o. s. v.*); brugt 1) som henvis. sto., *som, hvilken, *sat en alsnotra ambótt fyrir, es orð of fann við jötuns máli* 117. b, **jötna systir (systur), hin es . . .* 118 a, b, **hverr es fylkir, sás flota stýrir, ok hann feiknalið færir at landi, som styrer fláden, og som fører . . .* 125 a, **þar mun hann Helga finna, sás opt hefir ornu sadda, H., som har . . .* 125, **es þú felt hefir jöfur, þanns olli ægis dauða, fyrsten, som veldte . . .* 128, **mætti hann hvelpi, þeims ór helju kom* 119 a; *fótrinn stókk ór liði, sá er hann stóð á, foden, som han stod på* 94³²; *Gunnlaugr, er áðr var frá sagt, G., som der för blev fortalt om, om hvem der för blev fortalt* 80²⁸, *þú hefir drepit Fáfni, er engi varð fyrr svá djarfr at á hans götu þorði sitja, Fávner, þá hvis vej ingen för dristede sig til at sidde* (er á hans hører sammen = *in cujus*) 25⁶. 2) som bio. og bo. a) om stedet: *er, þar er, der hvor, er netit hafði brunnit, hvor nættit havde brændt* 13²², *sá hamarr, er hann lá at vatni, den klippe, hvor han lá ved vandet* 22²⁷, *þar til, er, hen til det sted, hvor* (sml. *þar*) 32¹⁴, *steig fram at þar, er Skrýmir lá, hen imod hvor S. lá* 3¹⁸, *ór þeiri ætt, er valrinn fló at, fra den himmelegn, hvorfra falken kom flyvende* 76¹⁸

(sml. 76¹⁵), ór þeim ættum, er mér þóttu fuglarnir fljúga, *hvorfra fuglene syntes mig at komme flyvende* 76⁸. b) om tiden: er, þá er, þar er, *da, nár, medens*, er soðit var, *da det var kogt*; í því er, *i det øjeblik, da*; til þess er, þar til er, *indtil*; eptir þat er, *efter at*; þegar er, *så snart som*. c) om andre forhold: er, þar er, *da, fordi, eftersom* 90²⁷, 106¹. 3) ofte í samme betydning som bo. at (sml. dette), líkaði honum illa, er ..., *han syntes ilde om, at ...* 10⁷, þat harmar oss, er ... 16³³, þat er nú vel, er vit höfum fundizk, *det er nu godt, at vi har truffet hinanden* 103¹², lítt nýtr þú þá þess, er þú fannt Svein, *kun lidt gavn har du da af, at du traf S. 59²¹* (sml. 59¹⁷: lítt sér þat þá á, at þú hafir fundit Svein), *sá mun henni hugfastr tregi (neml. vesa), es ..., *den sorg vil fæste sig dybt i hendes hjærte, at ...* 33²⁴, þar kómr enn, er hann ferr, *så sker det endvidere, at han går* 43²², frá þessu er sagt, er ..., *det fortælles, at ...*, þeir sögðu öngva hluti í milli þeira vera þá, er eigi mætti þeira frændsemi vel fara 3: *at der ikke var noget sådant imellem dem, at de jo kunde leve som gode frænder* 70¹⁴; fyrir því el. þat er el. at, *fordi.*

er (ældre es), nut. til vera.

ér, nf. flt. til þú.

erfa (fð), *hædre en afdød ved et arvegilde, holde arveøl efter en* (e-n), e. fður sinn 41².

erfi ik., *arveøl, gravøl* (det gilde, som holdtes til ære for en afdød). — erfisgørð hu., *det at holde arveøl* (sml. gørð).

erfiði ik., *arbejde; anstrængelse, besvær* (sml. ørindi).

erfiðr to., *besværlig, vanskelig*; mér verðr erfitt, *jeg føler mig besværet (bliver udmattet, forpustet og lign.)* 75^{13.17}.

erindi sé ørindi.

ermr hu. (ermar, gf. -i; -ar), *ærme*.

ernir, nf. flt. af ørn.

ert (ældre est), nut. til vera.

eru, nut. flt. til vera (i det ældste sprog ru, ro el. o — i alm. med lang selvlyd — efter et ord, der ender på r: þeir 'ru, þeir 'ro, þeiro; hverjar 'ru).

es sé er.

eta (át, etinn), *æde, spise*.

etja (atta, attr), 1) *drive frem, hidse, ophidse til kamp* (e-m); 2) *sætte i gang, anvende, bruge* (e-u), e. afli við orms megin 3: *prøve sin styrke mod ormens kraft* 35¹⁴.

ey hu. (-jar; -jar), ø. — eyja-sund ik., *sund mellem øer*.

ey bio., 1) = ei, æ, *altid*; 2) = ei, eigi, *ikke*, *ey manni þat veit, *ingen mand véd* (enten er manni en enestående svag nf. = maðr, eller ey er forbundet med hf. i lighed med hvat manni, *hvad for en mand*) 114 b.

eyða (dd), *gøre øde, tom* (sé auðr), e. veizlu 3: *forlade gildet; lægge øde, ødelægge*, *eyðisk land ok láð 131. eyðask, *gå over styr*, eyddisk erfisgørðin fyrir honum 3: *han opgav at holde arveølet* 41¹³.

Eydanir ha. flt., *Ødanerne, de danske*.

eygr (senere eygðr) to., *som har øjne af en eller anden beskaffenhed*, e. vel, illa, *med smukke, stygge øjne*, ~~a manna~~ bezt 3: *med meget smukke øjne*.

eyra ik., *øre*, er þat komit til eyrna mér, *det er kommet mig for øren* 41⁸.

eyrir ha. (flt. aurar), 1) *øre*, unze (i penge el. vægt = $\frac{1}{8}$ mörk = 3 örtugar), gullhringr, er stóð sex aura, *vejede (stod i) 6 øre* 87¹⁸; 2) *gods i alm.* (= fé), især i flt.: lausir aurar, *løsøre*.

F.

fá (fekk, fengum, fenginn), 1) *fá*, *fá fat i*, *gribe* (e-t), var hestrinn sveittr mjök, er þeir fengu, *den var meget svedig, da de fik den (igen)* 81⁴, hann gat fengit vápni sín, *fik grebet sine våben*. 2) *fá*, *erholde, opnå* (e-t), f. *góðar gjafir af e-m* 92³⁰, f. *hljóð* (sé *hljóð*), f. *sár*, *fá sár*, *blive såret*, f. *náttstað*, *fá natteleje*, (med navnef.) myndi mér enn vel duga, ef ek fenga at drekka nakkvat, *hvis jeg kunde få noget at drikke* 104¹³; *fásk*, *fás*, *erholdes, opnås*, *hafði mi helzt nakkvat munr á fengizk*, *der var nu snarest blevet nogen forskel derpå*; *fá konu* (ef.), *fá*, *tage en kvinde til ægte*, hann fekk hennar, *han ægtede hende*; 3) ofte forb. med fort. tf. (sml. geta), *fá udrettet, formå, kunne*, engi knút fekk hann leyst, *ingen knude fik han løst*, hann fær brugðit sverði, *han får sværdet draget* 44⁵, fengu þeir eigi haldit (hestinum), *de kunde ikke holde den* 11¹⁵. 4) *fá*, *skaffe til veje* (e-t og e-s) 38²⁶, *fám oss olteiti nakkvara, lad os få (skaffe) os nogen lystighed* 61¹⁰, *fá sér mat el. matar* 17³⁴. 5) *skaffe, give en* (e-m) *noget* (e-t), *mun ek fá þér skip* 46¹⁸, *fá e-m far el. fari* (sé far), fær þór (horn) í hönd, *rækker det til T.* — Med fhö.: *fá* (e-n, e-t) til, *skaffe, skaffe til veje*, *renna skeið við þann*, er hann fær til, *som han skaffer (til det) o: sætter til at gøre det* 5¹⁴; berjask með lið þat, er til *fengisk*, *kæmpe med de folk*, som *kunde skaffes til veje* 38²⁴. *fásk* við e-n, *tage tag, brydes med en*, *fáisk þórr við hana, lad T. brydes med hende*.

faðir ha. (föður; feðr), *fader*.
— *föðurarfr* ha., *fædrenearr*.
— *föðurleifð* hu., *hvad ens*

fader har efterladt i arv, fædrenegård 83³³, *fædrenerige* 92³⁵
faðmlag ik., *favntag, omfavnelse* 104²² (*faðmr* ha., 1) *favn, de udstrakte arme (tillige med brystet)*; 2) *favn som mål*).

fagna (að), 1) *glæde sig ved noget* (e-u); *modtage en* (e-m) *på en vis måde* (vel, illa), hann *fagnaði þeim vel* 91³⁴, þorsteini var þar vel fagnat, *T. blev godt modtaget der* 77²⁶.

fagnaðr og *fögnuðr* ha. (*fagnaðar*), 1) *glæde*, taka við e-m með *fagnaði*, *tage med glæde imod en* 93²⁴ (= *fagna e-m vel*); 2) *gæstfri-modtagelse*, *god beværtning*, dveljask þar náttlangt í góðum *fagnaði*, *de opholdt sig der hele natten og nød stor gæstfrihed*, skorti eigi góðan *fagnað*, *mat ok drykk, det manglede ikke på god beværtning*.

fagr to. (gf. *fagran*), *fager, smuk*.

fagrbúinn to., *smukt klædt, udrustet, udstyret* (sml. *búa*).

fagrgrænn to., *lysegrön*.

fagrliga og **fagrla* bio., *fagert, smukt*.

fal, fort. af *fela*.

fálátr to., *indesluttet, tavs* (sml. *fátalaðr*).

falda (felt, feldum, faldinn), 1) *iføre kvindelig hovedbedækning* (*faldr* ha.); 2) **dække hovedet*, *hjálmi faldinn*, *hjælmbedækket* 127 a.

fall ik., *fald*.

falla (fell, fellum, fallinn), *falde* (í dette ords forskellige betydninger), 1) *falde fra et højere sted til et lavere, fra oprejst stilling i liggende*, f. á kné, *falde på knæ*, f. til fóta e-m (sé fótr); f. við árar, egl. *'falde ved årerne' o: kaste sig for- og bagover, idet man trækker på årerne, tage kraftige åretag* 44²⁵; 2)

falde i kamp; 3) *falde, strömmе* (om floder o. s. v.) 113 b. 4) *fallask, slå fejl, svigte, fellusk* ollum orðtók ok svá hendr at taka til hans, ord svigtete alle og ligeledes hænder til at gribe ham (o: alle stod mállose og ráðvilde, så at de ikke kunde gribe ham) 10²⁷, *opt sitjanda sögur of fallask o: ofte glemmer den siddende det, han har at berette 115 b. — fort. tf. fallinn som to. (sml. búinn, farinn), af en vis beskaffenhed; skikket, passende, bekvem, bezt til fallinn, bedst skikket til, vel til fallit, meget bekvemt 65⁴, þar sem yör þikkir fallit, hvor det synes dig bekvemt, belejligt 71¹⁹.

fa^lr ha. (-s; -ir), 'fal', det hule rør på spydet, hvormed dette er fæstet til skaftet.

fang ik., 1) *favn* (rummet mellem armene, når de omfatter noget), hann bar hann í fangi sér, bar ham i sine arme 15¹⁷, hné hon aptr í fang bónda sínum, hun segnede tilbage i sin husbondes favn 107⁸. 2) *greb, tag* (i brydning), *brydekamp* (sml. glíma), taka fang við e-n, brydes med en 7²⁹. 3) *flt. fong*, a) *forråd, midler* (levnedsmidler); b) *midler, ævne, lejlighed*, sem framast hefir hann fong á o: så godt som han er i stand til 42¹⁵, þegar fong eru á, så snart der er lejlighed (mulighed) dertil.

fann, fort. af finna.

far ik., *skib* (sml. Englandsfar), *bjarga fari, bjærge skibet 124 b; *skibslejlighed, overfart*, bjóða e-m far, tilbyde en overfart 15¹⁹, fá, taka e-m fari (hf.) el. far (gf.), skaffe en skibslejlighed, overfart 77^{11.16}, 85⁵.

fár to., 1) *lille, ringe i antal*, fátt eða ekki, lidt eller intet, fá eller ingen 73⁵; *flt. fáir, få*. 2) *uvenlig, kold*, fátt var með þeim, der herskede et spændt forhold imellem dem, var Magnús þó jafnan færi til hans, M. viste dog stadig mest kulde imod ham.

fara (fór, farinn), A. *fare, gå* (i den videste betydning, både egenlig og overført, både om personer og ting), a) *bevæge sig på en hvilken som helst måde*, 1) (om personer) fór Sigurðr til skógar ok mætir manni; hann spyrr, hvert Sigurðr skyldi fara . . . Hann mælti: forum ok rekum til ár, S. gik til skovs; han spørger, hvor S. skulde hen . . . Han sagde: lad os gå hen og drive dem til åen 16²⁰⁻²⁴, hann fór heim í ríki sitt, drog (rejste) 69²⁷, fór ek einn saman, jeg fór (vandrede) ene, hann var farinn austr 102³¹, hann hafði farit þaðan 102³⁵, *fara at vitja e-s, drage hen for at besøge en 108 a, fari hann þá ok siti hjá þér, så lad ham gå hen og tage plads (sætte sig) hos dig 90¹¹, *f. i sess í sal, tage plads i salen 109 a, *f. á bekk jötuns, sætte sig på jættens bænk 110 a, f. i klæði, í brynju, iføre sig klæder, brynje 70²⁷, 129 a; med gf. el. ef. af ordene ferð, fór, leið: f. sendifór e-s, drage i ens ærende 67², f. leið sína, drage sin vej, drage af sted 56¹⁷ = f. leiðar sinnar 18¹, 43⁴, f. ferðar sinnar 57³²; med gf. af stedet, over (gennem) hvilket man drager: *margan hefík fors of farit, gennem mangan fos har jeg faret 18²⁰; middelart (upers.) fersk þeim vel, de får en lykkelig rejse 55¹⁵; 2) (om andre genstande) vitar fóru austan eptir landi, þavnerne gik (tændtes) øst fra over landet 37⁹, fór þá sögn hit efra um Eið, efterretningen derom gik da den øvre vej (op gennem landet) forbi E. 37²², njósn ferr um e-t, der kommer underretning om, man får nys om noget 37²¹, ekki fór þetta tal leynt, ikke fór denne tale skjult, det blev snart almindelig omtalt 92¹², hann lét þau orð um fara, han lod de ord 'falde', ytrede sig således derom 89³⁰; 3) (overført) f. í mannjofnuð, indlade sig på

mandjævning. Med fho. og bio.: f. fram, gå frem, bære sig ad på en vis måde. f. med e-u, fare med, behandle noget på en vis måde (se skynsam-liga), f. með (absol.), gå frem, bære sig ad på en vis måde, hversu með skal f., hvorledes man skal bære sig ad dermed 64²⁵. b) have en vis gang, skæbne (både pers. og upers.): svá fór fang þat, således gik det med den brydning 7³⁰, fór þessi herr svá, det gik således med denne hær 50¹¹, fóru þeir sem hinir, det gik dem som hine, ferr þeira frændsemi vel 3: der hersker et godt forhold mellem frænderne 70¹⁶; undert. med gf., f. mikla úsæmð, þádrage sig, lide stor skam 8¹² (se under eigi); (upers.) fór sumu leið, det gik på samme måde 32¹⁰, ferr þar, sem sjaldnar kann henda, at . . ., der går det således, som det sjældnere (kun sjælden) kan hænde, at . . . 22⁸, hversu farit hafði með þeim Aka, hvorledes det var gætt til imellem ham og Áge 57¹⁰, 79¹⁵, fór þeim sem hinum, det gik dem som hine 50¹⁴. c) være af en vis beskaffenhed, 1) (om hår, klæder) sidde på en vis måde, fór (hárit) allvel, det sad meget smukt, 'faldt' meget godt 78²⁸. 2) (upers.) ferr e-m þannig, en er af en vis beskaffenhed, opfører sig på en vis måde, ferr e-m vel, illa, en opfører sig godt, ilde, údrengiliga fór þér, du bar dig ad som en uhæderlig mand 104²⁰. fort. tf. farinn, af en vis beskaffenhed, i udtrykket e-m er þannig farit, en er af en vis beskaffenhed, opfører sig på en vis måde, illa er oss þá farit, så er við dærlig beskafe, nogle slette karle, så opfører við os slet 86⁴; også til f., þannig er nú til farit, det er nu gætt således til, det forholder sig således 41³² (sml. fallinn). B. 1) indhente, ná (med gf.), *þás þessa hefir Fenrir farit 113 b^{3.6}. 2)

gøre ende på, tilintetgøre (med hf.), *farit hafði hann allri ætt geirmímis 122 b, (upers.) *nú kveð ek fjörvi of farit þínu, nu tror jeg, at der er gjort ende på dit liv, at det lider mod enden 32²³, fé (hf.) er farit, det er forbi med pengene, de er slupne op, opbrugte (også brugt pers.: fé (nf.) er farit, pengene er borte) 56³³. — farask, gå til grunde, omkomme.

farar- sé for.

farmaðr ha., købmand, som gør handelsrejser til søs.

farmr ha., ladning.

farvegr ha., vej (som man skal fare ad); spor (= slóð) 22²⁶.

fastna (að), fæste (sig en hustru), f. sér konu 79²⁹; trolove (en kvinde med en mand) (= festa 2).

fastr to., fast. ik. fast som bio., fast; stærkt, drekka f., drikke tæt 71³³.

fátalaðr to., 'fåtalende', ordknap, tavs (sml. fálátr).

fátækr to. (gf. -jan og -an), fattig.

fé ik. (fjár), 1) fæ, kvæg; 2) gods, ejendom, formue, penge, til fjár, for pengenes skyld, for at blive rig. — fjáreign hu., velstand, formue. — fjárlán ik., pengelån. — fjármunir ha. flt., gods, penge. — fjárnám ik., ran af gods.

fébætr hu. flt. (se bót), bøder (i penge el. gods).

feðgar ha. flt., fader og søn (sønner), vit f. 3: jeg og min søn 83²¹.

feginn to., glad, litlu verðr Vöggr f., ved lidt bliver V. glad, lidt kan glæde V., urðu honum fegnir frændr, blev glade ved ham (hans ankomst) 91²⁴, 95⁷.

fégjof hu., gave (af penge el. gods).

féhirðir ha., skatmester.

feigr to., som snart skal dø, dødsens (sml. munnr).

*feiknalið ik., talløs skare.

fekk, fort. af fá.

fékostnaðr ha. (-ar), *bekostning, udgift*.

fela (fal, fálum, fólgin), *'fjæle', skjule, gæmme*, (upers.) fal báða eggteina, *bægge ægge skjultes* 27¹⁸; felask, *skjule sig* 13¹² = fela sik 13¹⁰.

félagi ha., *fælle, staldbroder, kammerat*.

félauss to., *blottet for penge*.

félítill to., *ubemidlet* 55⁷.

fellik., = fjall (sé navnelisten).

fell, fort. af falla.

fella (ld), 1) *bringe til at falde, lade falde*, hann feldi hann mikit fall (med to gff., sml. höggva, ljósta, slá), *bragte ham til at falde (med) et stort fald (voldsomt)* 94³¹; f. segl (sé segl); *f. méldropa 109 b; 2) *fælde, dræbe* (i kamp).

fengu, fenginn, af fá.

Fenrisúlfr ha., *Fenrisulven, ulven Fenrir*; *ulv i alm., *uhyre* som F., faðir vastattu fenrisúlfa ollum ellri, *ej var du fader til fenrisulve (sådanne uhyrer), der er ældre end alle (andre lignende uhyrer)* 126 a (sml. Völuspá 43: austr sat en aldna í Járnvíði ok fœddi þar Fenris kindir, *øst på sad den gamle (Angrboda?) i 'Jærnskoven' og fostrede der 'Fenres' slægter* 3: *ulveætter, en hel yngel af uhyrer*).

fer, nut. af fara.

ferð hu., *færd, rejse*.

ferskeyttir to., *firkantet*.

festa (st), 1) *fæste, gøre fast*; (upers.) ekki vápn (gf.) festi á, egl. *intet våben fæstede det derpå* 3: *intet våben hang fast (bed) derpå* 32⁸, er á hvárigu festi járn (gf.), egl. *på ingen af hvilke to det fæstede jærn* 3: *som bægge havde den egenskab, at jærn ikke bed på dem* 35³³. festask, *fæste sig, blive fast*. 2) = fastna, festa sér konu 79³².

festur hu. (festar, gf. -i; -ar), 1) *reb, tov, bånd*. 2) flt. festar, *trolovelse* (som foregik under iagttagelse af visse ceremonier;

sml. 79²⁷—80⁶). — festargarmr ha., *lænkehund*; som tilnavn 81²².

— festarkona hu., *trolovet kvinde, fæstemø*. — festarmær hu., = festarkona.

fet ik., *fjed, skridt*, *vápnun sínum ganga feti frammar, *gå et skridt længere frem end sine våben* 3: *gå et skridt bort fra sine våben* 132.

féván hu., *udsigt til at vinde gods*.

*fimbulvetrha., *'fimbulvinter'* (3: *den vældige, uhyre lange og barske vinter, som går forud for ragnarok*).

fimm (og fim) talo., *fem*.

fimtán talo., *femten*.

fimtándi ordenst., *femtende*.

fimti ordenst., *femte*.

fingr ha. (-rar; flt. fingr), *finger*.

fingrgull ik., *fingerring*.

finna (fann, fundum el. funnum, fundinn el. funninn), 1) *finde (hvad man søger); besøge* 135 a; *træffe, møde* (i alm., el. i fjendtlig hensigt 46¹²; sml. fundr); *bróður fundu þær Bjarnar í brynju fara, *de fandt B.s broder iføre sig brynje* 3: *de traf ham i færd med at iføre sig brynje* 129 a. finnask, *findes* 70²⁸; *træffe hinanden, mødes* (i betydningerne under 1 bruges også hitta). 2) *finde, blive var, mærke*, hann fann, at herbergit var opit, *han fandt (så), at huset var åbent* 26¹⁶, þú fannt eigi, *hvar upp skyldi lúka, du kunde ikke finde (blive klog på), hvor man skulde lukke op* 8²³, þat fann þórr ok talði, at ..., *det lagde T. mærke til og sagde, at ...*, hann finnr nú, *hvat hestrinn vill, han skönnar nu, hvad hesten vil* 26²⁵, þat fanntu, at ek var lauss, *det fik du at føle, at ...* 24³, *fleiri hlutir urðu þeir, er þat fannsk á, at ...*, *hvorpå man kunde mærke, at ...* 63¹⁹. 3) *udfinde, finde på, fremføre*, *finna orð við jötuns máli, *finde på ord (svar) til jættens tale*, hann fann til þess mjök

ýmsa hluti, *fandt þá (anfærte) mange forskellige grunde dertil* 46¹, f. e-t til saka (sé sök); f. e-m e-t, *have noget at udsætte på en*, þal eitt finn ek Gunnlaugi 83¹⁷. 4) *skaffe til veje, udrede, betale* (e-m e-t), *finn mér lindar loga, *skaf mig (udred som bod) guld* 18.

finskr to., *finnsk*.

*firar ha. flt., *mænd*.

*firinverk ik., *udåd, brøde*.

firnari, to. i højere grad, *længere ude, fjærner beslægtet*, manni f. en bræðrungr, *et led længere ude beslægtet end søskendebarn* 3: næstsøskendebarn.

firr sé fjarri.

fiskr ha., *fisk*.

*Fitjungr ha., allegorisk betegnelse for den rige, 'fedtmand', Fitjungs synir 3: *rigmands sønner* 135.

fjaðrhamr ha., *fjerham* (om Freyjas falkeham 115 a).

fjall ik., *fjæld, bjærg* (sml. berg).

fjándi ha. (flt. fjándr; *fjandi, fjandr), 1) *fjende*. 2) *djævel*, fjándinn 3: *fanden*, þú brytjaðir blámenn fyrir fjándann á Serklandi, *du nedhuggede i S. blåmænd for den onde* 63⁷.

fjándmaðr ha., = fjándi.

fjándskapr ha. (-ar), *fjendskab*.

fjár- sé fé.

fjara hu., 1) *lavt vand, ebbe*. 2) *forstrand, 'fiære'* (den del af strandbredden, som overskylles af flodvandet og bliver tør ved ebбетid).

fjara (að), *ebbe*; skip (gf.) fjarar uppi, *et skib bliver stående på land på grund af ebben* 40²⁶, (sj. pers.) sum skipin váru þá uppi fjoruð 40²⁰.

fjarkominn to., *langt fra, ingenlunde forpligtet* (til e-s, til noget). —

fjarlægr to. (gf. -jan og -an), *fjærntliggende, fjærnt fra* (e-u).

fjarri bio. (højere og højeste gr. firr, first), *fjærnt, langt*

borte fra (med hf.), at þú værir fjarri at skilja okkr, *at du var (for) langt borte til at skille os* 100², *londum fjarri, *fjærnt fra land* 124 b; *þótt hann sé firr of farinn 3: *selv om han bor temmelig (meget) langt borte* 134.

fjórði ordenst., *fjærde*.

fjórirtalo. (fjórar, fjogur), *fire*, f. tigur, *fyrretyve*.

fjöl- i sms., *meget*: fjölmenni ik., *mange mennesker; stort følge, með miklu f., med talrigt følge* 98³⁵; i allmiklu f. 3: *i en meget talrig forsamling* 43³². — fjölmennr to., *med talrigt følge, mandstærk*. — fjölskyldi ik., *en mængde forretninger*.

fjölð hu. (mest digt.), *mængde* (med ef.); som bio. *meget*, *fjölð ek fór, *meget jeg vandrede*.

fjölði ha., *mængde* (= fjölð).

fjör ik. (hf. fjörvi), *liv*.

fjörbrot ik. flt., *dødskamp*.

fjörðr ha. (fjarðar, hf. firði; firðir, gf. fjörðu), *fjord*.

fjörlausn hu., *det at løskøbe sit liv*.

fjörur, flt. af fjara.

flá (fló, flógum, fleginn), *flå*.

flár to., *falsk, svigefuld*, hyggja flátt, *tænke falskt* (mods. mæla fagrt) 135.

flaug, fort. af fljúga.

*flaust ik., *skib*.

fleginn, fort. tf. af flá.

fleinn ha., *kastevåben (spyd, pil)*.

fleiri, flestr, to., højere og højeste grad til margr, 1) *flere, flest*, ik. fleira, *flest, mere, mest*, hvat er enn fleira, *hvad er der så mere*, *flest ilt, det mest onde*. 2) fleiri, *mere omgængelig, venlig* (sml. fár).

flet ik. (ef. flt. fletja), *forhøjning langs sidevæggene i boligerne, der i den ældste tid benyttedes både som sæde og leje* (sml. pallr, set); også *de på forhøjningen stillede bænke*; deraf overført *hus, bolig*, *sitja á fleti fyrir 3: *sidde på lur i huset* 132 a, *sitja annars fletjum á

o: opholde sig i en andens hus 134 a.

fleygja (gð), egl. 'lade flyve', kaste, slænge (e-u).

*fljóð ik., kvinde.

fljóta (flaut, flutum, flotinn), flyðe (på vandet), láta skip f. lade skibet drive uden sejl 48²³.

fljúga (flaug og fló, flugum, floginn), flyve.

flóð ik., 1) *flod, ström 18¹³, f. fleina, kastevåbneenes flod o: blodet (sml. straumr). 2) flod (mods. ebbe); 3) oversvømmelse.

flógu, fort. flt. af flá.

flokkr ha., 1) flok, skare. 2) æredigt uden omkvæd (sml. drápa).

floti ha., flåde.

flótti ha., 1) flugt, kom f. i lið þeira o: deres folk greb flugten 39²²; leggja el. leggjask á flóttu, gribe flugten 48³⁴, 21²⁸ = snúa el. snúask á flóttu 40¹⁸. 2) de flygtende, reka flóttann, forfølge de flygtende 39²⁴.

*fluga to., flyvende (sml. sárviðr).

*flugr ha. (-ar), flugt. —

*flugartrauðr to., sên til flugt, kæ.

*flugtrauðr = flugartrauðr.

flýja (flýða og *fló, flugum; flýiðr, flýðr), fly, flygte, *fjandmenn flugu, fjenderne flygtede 130 a; flygte fra, for noget (e-t), f. hvárki eld né járn, hverken flygte for ild eller jærn 36¹⁰, *flýra sá elda, es yfir hleypr, den flyr ikke for ilde, som springer over dem 36.

flytja (flutta, fluttr), 1) flytte, bringe fra et sted til et andet, jarl lét f. Gunnlaug út til Hallfreðar, lod G. befordre ud til H. 93²³, var fluttr varnaðr þeira til skips, deres varer blev bragte om bord 81²⁴. 2) fremføre, frembære mundtlig, f. (el. f. fram) kvæði, fremsige et digt; göre bekendt, omtale, fluttisk útkváma Gunnlaugs, G.s hjemkomst blev bekendt 97⁷; tale en sag for at skaffe den fremgang, f. ørindi

(sé ørindi), fluttu þeir bónorðit ákafliga, de drev ivrig på frieriet 92¹⁴.

*flæja (flóða, flóiðr og flóðr), lægge lagvis 119 b (sml. anm.).

*fnása (að), fnyse af vrede.

fnýsa (st), fnyse; udblæse (e-u), f. eitri, spy edder.

fól ik., tåbe, tosse.

*foldvegr ha., jordvejen, jorden.

fólginn, fort. tf. af fela.

fólk ik., 1) flok, skare (på 40 mand), især krigerskare 127; heraf *kamp. 2) folk (kollektivt).

*fólkðjarfr to., kampdjærv.

for- i sms. = fyr, fyrir, 1) for-, fore- o: foran, för; forbi, ned ad (forbergis). 2) for- i forværende betydning (forbænir, fordæma el. fyrirdæma, for-dömm, o. s. v.).

fór, fort. af fara.

*forbergis bio., ned ad bjærg-et, ned ad bakke.

forbænir hu. flt., forbandelser.

forðum bio., fordum.

forlög ik. flt., skæbne.

formáli ha., udtryk, formular, som man benytter for at tilkendegive hensigten med en el. anden handling, hafa, segja formála, anvende, fremsige en formular; den betingelse, der er knyttet til, indholdet, virkningen af en bestemt formular, hafa þvilíkan formála, sem þar var á lagðr o: udsætte dig for virkningen af den formular, som var knyttet dertil 63¹².

formælandi ha. (flt. -endr), talsmand, forsvarer (egl. nut. tf.; sml. mæla fyrir).

forn to., gammel, fra fordums dage (sml. gamall); f. átrúnaðr, fornir stafir, oldtids runer, kundskab om fortiden (oldtidssagn).

fornfræði ik. flt., oldtidssagn (= fornsögur) 15³².

fornkonungr ha., oldtids konge.

fornsaga hu., fortælling fra oldtiden 27²⁶.

forráð ik., *bestyrelse, rådhed over*, manna f., *høvdingsskab* (om 'godord' 83¹⁶).

forræði ik., = forráð.

fors ha., *fos, vandfald*.

fortölur hu. flt., *forestillinger, overtalelser*.

forvitni hu., *videbegærlighed, nysgerrighed*, *f. á fornum stöfum við e-n 3: *lyst til at kappes i kundskab om fortiden med en*.

fóstbróðir ha., 1) *fosterbroder* (som er opfostret sammen med en anden; Skule Torstensön kalder Gunlög sin 'fostbroder', fordi han havde opholdt sig i længere tid på Borg 84¹¹). 2) *fostbroder* (som har svoret sig i fostbroderlag med en anden).

fóstra hu., *fostermoder; fosterdatter*.

fóstri ha., *fosterfader; foster-son*.

fóthvatr to., *rask til fods, fodrap*.

fóthoggva (-hjó), *hugge fødderne af en*.

fótr ha. (-ar, hf. fœti; fœtr), *fod*, både om *foden alene* og om *hele benet tillige med foden* (sml. hœnd), falla til fóta e-m, *kaste sig ned for ens fødder* 58¹⁸, fell á kné þórum fœti, *sank i knæ med det ene ben; fodstykke* (på livløse genstande), hann klauf steðjann niðr í fótinn, *kløvede den ned i (lige ned til) fodstykket* 20⁵.

frá, fho. med hf., *fra* (sml. af, ór). a) om stedet (om en bevægelse el. retning) *bort fra*, fara f. e-m 93⁷, *ríða vígi frá, *ride fra kampen*, *út þú ne kœmr órum höllum frá, *ud fra* (frá = ór) *min hal* 109 a. b) om tiden: upp frá því, *fra den tid af* 73¹², þaðan í frá (sé þaðan). c) om andre forhold: 1) *fra, fremfor*, auðkendr frá þórum, *let at kende fra andre* 49¹⁸. 2) om (i udtryk som høre, sige og lign. om en el. noget), segja frá ferðum sínum, *fortælle om sine rejser* 90¹⁷. d) Absolut uden styrelse: myndi

þér ei frá vísat, *du vilde ikke blive afvist*, Gunnlaugr, er áðr var frá sagt, *G., som der før blev fortalt om* 80²⁸, þat er frá sagt, at ..., *det berettes, at ..* 83³⁵. fráfall ik., *død*.

fram bio., *frem* (ofte om retningen *frem på gulvet* fra dören el. væggen, sé gátt og stíga). Med fho.: fyrir e-t fram, *fremfor*. um fram (også i ét ord), 1) *fremfor* (med gf.), um f. flesta menn, *fremfor de fleste mænd*, um f. alla menn aðra 15³⁰ = um alla menn f. 15³². 2) som bio., *desuden* 35³⁰. — Höjere og højeste grad *fram* ar (sj. fremr), *frama(r)st* (sj. fremst), 1) (om stedet) *længere frem* (sé fet) el. *fremme* (sé því), *længst frem* (*fremme*); 2) (om tiden): *hvat þú fyrst of mant eða fremst of veizt, *hvad du først mindes el. fremmest* (3: *længst tilbage i tiden, tidligst*) *véd 3: hvor langt din erindring går tilbage* 112 a; 3) (om andre forhold) *fortrinligere, bedre, bedst*, Noregsinönnum þótti Eiríkr jarl miklu *fram* ar, egl. *meget længere fremme* 3: *langt fortrinligere* 89¹⁴.

framan bio., *fremme, fortil*. framarla bio., *langt frem* (*fremme*); i høj grad.

frambyggir ha. (-ja), 'frembygger', *kriger i skibets forstavn* (sml. stafnbúi).

framgangr ha., *fremrykning* (i kamp); *fremgang, held*.

framgjarn to., *fremadstræbende, ærgerrig, dristig*; f. um e-t, *hidsig på noget* 20¹.

frami ha., *hvad der gavner og glæder, skaffer ære og berømmelse*, þótti þetta öllum mikill frami, *dette syntes alle en stor hæder* 10⁶, er fyrst eru talðir til alls frama 17¹⁴ (sé til 5); *dygtighed 109 b¹; *dristighed* 58¹⁴.

framiðr, fort. tf. af fremja. framkvæmð hu., *dygtighed*. framlag ik., *ydelse, urðu*

framlogin minni í móti, en nauðsyn krafði, ydelserne (fra undersætternes side) til gengæld derfor blev mindre, end nødvendigheden krævede 3: indtægterne blev for små i forhold til de nødvendige udgifter 63²⁹.

frammi bio., fremme; hafa f. el. í f., komme frem med, anvende, bruge, hafðu í f. kúgan við þá, brug du dine trusler mod dem.

framr to., 1) (mest digt.) fortrinlig, dygtig, dristig; 2) (i alm. i prosa) fræk, uforskammet. — Höjere og højere grad fremri el. framari, fremstrel. fram- astr, 1) forrest; 2) tidligst (i det under fram 2 anførte eks. kan fremst også være to.); 3) fortrinligere, fortrinligst.

framstafn ha., forstavn.

framviss to., fremvis, fremsynet.

fráneygr to., med strålende, spillende øjne (digt. ord 23²⁹).

frásagn hu., 'frasagn', beretning, fortælling, vera til frásagnar um e-t, berette om noget 103²¹, færa e-t í frásagnir, gøre til genstand for fortællinger 3: fortælle om, omtale.

fregna (frá, frágum, freginn), 1) spørge, erfare noget (e-t); 2) *spørge en (e-n) om noget (e-s, at e-u 123 a, 125 a); sml. fréttu, spyrja.

freista (að), prøve, forsøge, (e-s), f. sín, forsøge sig; også med um (of), f. um (of) fleiri leika, prøve flere lege 7²⁻⁴; med navnef., f. at renna 5¹³.

fremð hu., ære, berømmelse (sml. frami). — fremðarverk ik., berømmeligt værk, stordåd.

fremi bio., kun i forb. svá f. (at, er, ef), så fremt, for så vidt; da først, skilðisk konungr svá fremi við, er hverr maðr var drepinn 3: kongen hørte ikke op (med at forfølge dem), før end hver mand var dræbt 40⁵.

fremja (framða, framiðr og framðr), fremme; udføre, sjá hefir

hólmanga síðast framið verit á Íslandi, dette er den sidste holmgang, der er bleven øvet (er holdt) på I. 100⁸.

frest ik. (mest i flt.), frist, udsættelse, á viku fresti, med en uges frist, om en uge.

fresta (að), opsætte, udsætte, forhale (e-u) 41⁴; fretask, forhales, trække i langdrag, frestað-isk tilkváma hans, hans ankomst forhalede, han lod vente på sig 92²⁷.

frétta (tt), 1) 'fritte', spørge, erfare noget (e-t), f. til e-s, høre, erfare noget om en 101³⁰; 2) fritte, spørge en (e-n) om noget (e-s, at e-u); sml. fregna, spyrja.

freyða (dd), fråde, skumme. friðland ik., 'fredland', fredsted, hafa f., i fred (frit) kunne opholde sig etsteds 89³¹.

fríðleikr ha., skønhed, smukt ydre.

friðr ha. (-ar), 1) fred, þessi hinn mikli f., denne lange fred 38²⁷, *sleit Fróða frið (sé slíta); personlig sikkerhed, tryghed, láta e-n fara í friði 57¹⁶, *elli gefr hán um engi frið, þótt hán um geirar gefi, alderdommen giver ham ingen fred (under ham ingen ro, skåner ham ikke), om end spýð gör det (egl. giver ham den) 133 a. 2) *venskab, kærlighed, eldi heitari brenn með illum vinum friðr fimm daga, hedere end ild brænder mellem troløse venner venskabet fem dage 134 b.

fríðr to., smuk, frítt foruneyti, et stadseligt følge 68¹⁶.

*fróðgeðjaðr to., vis i sind, forstandig.

fróðr to., vis, kundskabsrig (især om kundskab til fortidens begivenheder).

frost ik., frost.

frumvaxti (og -a) to., netop fuldvoksen, i den første manddomsalder.

frýja (frýða, frýiðr og frýðr), frakende en (e-n) noget (e-s),

bebrejðe en mangel på noget, f. efndanna 3: bebrejðe dig, at du ikke opfylder dine løfter 62²⁴.

frægð hu., berømmelse, navnkundighed (sml. fremð).

frægr to. (gf. -jan), berömt, navnkundig.

frændi ha. (flt. frændr), frænde, slægtning (også om det allernærmeste slægtskab mell. forældre og børn og mell. søskende: nakkvarr þinn frændi eða þinna ættmanna 3: nogen af dine nærmere eller fjærnere slægtninge 106⁵, frændi minn 3: min søn 83¹², frændi i tiltale = søn! 96¹⁴⁻¹⁶); frænda afli (sé afli).

frændsemi hu., frændskab.

frækn to., modig, tapper.

fræknleikr ha., tapperhed.

fræknliga bio., modig, tap-pert.

fugl ha., fugl. — fuglarödd hu., fuglerøst, fuglenes stemme, tale.

full- i sms., fuld, meget: fullkominn to., fuldkommen; rede til 45⁶.

fullr to., fuld (e-s, af e-u), hon tók eitr mikit, horn fult, hun tog megen gift, (nemlig) et fuldt horn, et horn fuldt 15⁵; at fullu, fuldt, til fulde.

fullting ik., hjælp, bistand.

fundr ha. (-ar; -ir), møde (i alm., el. i fjendtlig hensigt kamp; sml. mót), koma til fundar við e-n, møde, træffe sammen med en (sml. finna), fyrsta sinn á skóginum kom ek til fundar við yðr, første gang i skoven var det mig (og ingen anden), der mødte eder 8²¹, fara, søkja á fund e-s, fare, søge til møde med en, begive sig til en 20¹⁵, 85¹⁵, 102¹², ná e-s fundi, opnå møde med en, blive stedet for en (få 'audiens' hos en) 90⁴, stökkva undan á fund e-s, flygte til en 21²³, fara frá fundi e-s, gå fra en, forlade en 62²².

fundu, fundinn, af finna.

furða hu., 1) varsel. 2) be-

synderlig ting, vidunder, þetta er meiri f., er . . ., det er et større under, at . . ., det er højst mærkeligt, at . . . — ef. furðu som bio., usædvanlig, overordenlig, meget, f. mikit skib, overordenlig ('forskrækkelig') stort skib.

fúss to., begærlig efter, tilbøjelig til (e-s), hann var þess fúsari at berjask, han havde mest lyst til at kæmpe 38²³.

fylgð hu., følge, ledsagelse; hjælp.

fylgja hu., fylgje, skytsånd (der trodes at ledsage mennesket og ofte viste sig i dyreskikkelse), fuglar þeir munu vera manna fylgjur, de fugle er sikkert menneskers fylgjere 76¹².

fylgja (gð), 1) følge, ledsage (med hf.), fylgði þat orðsending hans, at . . ., med budskabet fra ham fulgte den opfordring, at . . . 45¹¹, þat fylgir ok, hertil kommer også 41³³; f. eptir, følge med 69²⁰. 2) følge, rette sig efter (med hf.). 3) slutte sig til ens mening, gå ind på noget, understøtte, hjælpe (med hf.), líkar mér ekki, nema þú fylgir þessu, jeg bliver misfornöjet, hvis du ikke går ind på dette (og tager dig af denne sag) 83⁷.

fylki ik., 1) *flok, skare (sml. fólk). 2) 'fylke', herred (landsinddeling i Norge).

fylking hu. (-ar; -ar), 'fylking', slagorden.

*fylkir ha., høvding, fyrste.

fylkja (kð), 'fylke', stille i slagorden.

fylla (ld), fylde med noget (e-s, af e-u).

fyr = fyrir.

*fyrðar ha. flt., mænd; krigere.

fyrir (også fyri og især i det ældste sprog fyr), fho. med gf. og hf., for. A. med gf. a) om stedet (om bevægelse el. retning), 1) for, frem for, foran, koma þeir f. konunginn, gekk hann f. jarlinn; hann dró bogann

f. odd orvarinnar, *han trak buen foran pileodden* 3: spændte den så stærkt, at pileodden kom inden for buen 51²³, setberginu brá ek fyrir högginn, klippen skød jeg frem for huggene (for at afbøde dem), halda skildi f. e-n, holde skjoldet for en (for at afbøde modstanderens hug i en tvekamp) 99²¹; 2) *forbi, hen over, ud over, ned fra*, f. horð, over bord; forb. med stedsbio. på -an: f. austan, vestan, øst, vest for, f. ofan, neðan, oven-, nedenfor, f. handan, hinsides, o. s. v. b) om tiden, *för*, f. miðjan dag, *för middag*, hálfum mánaði f. vetr, *en halv-måned för vinteren*. c) om andre forhold: 1) *for, i steden for; til gengæld, erstatning, betaling for; til bedste for*, ganga fram fyrir e-n, *gå frem (gå i kamp) for en* 3: i ens sted, på ens vegne 31²⁵, *hón skell of hlaut fyr skillinga, en högg hamars fyr hringa fjöld, *hun fik smæk for (i steden for) skillinger og hug af hamren for mængde af ringe*; bót, bæta f. e-t; ~~biðja~~ matar fyr sik ok fyr dýrit, bede om mad til sig og til dyret 56²³, brytja blámenn f. fjándann (sml. B, c. 2). 2) (om grunden) *for, for-medelst*, f. þín orð ok okkra vingan, *på grund af din anmodning og vore venskab* 83²¹, f. þat, *derfor, af den grund* (= fyr þá sök 15²), f. þá sök at, *fordi* 37⁸, f. sakar, sakir (med ef.), *for — skyld*. B. med hf. a) om stedet (om en væren) *for, foran*, váru þeir f. konungi, *de var for kongen (hos ham, i hans selskab)* 90²⁰, vera úti f. karldurum 72²⁵, var grind fyrri borg-hliðinu; (om en bevægelse) ferr þá Loki f. netinu, *L. løber foran nættet (indtager hele tiden stillingen foran det)* 14¹⁻². b) om tiden, *for — siden*, f. fimm nóttum, fáam vetrum 93²², 94⁷. c) om andre forhold: 1) *for, foran* (hvor den stedlige betydn. endnu

mer el. mindre ligger til grund): *for en* (i hans nærværelse el. påhør), kveða vísu f. e-m 105¹¹, hrópa mik f. höfðingjum 91¹⁶; lát mik ná at þegja f. þér, *lad mig få lov til at tie for dig* 61¹⁴; *foran*, på ens vej og lign., liggja, sitja f. e-m (sé liggja, sitja), verða f. e-m, *komme på ens vej*, varð f. þeim mörk 3: *de kom til (traf på) en skov*, verða f. e-u, *blive udsat for, komme i berøring med noget* 22³⁴; vera f., *være forbud på, varsle*, mun vera f. veðrum; *for, i spidsen for*, hann var f. þeim 3: *han var formand for dem* 85²⁹, stýrimaðr f. skipinu; ráða f. e-u, *råde for, herske over; fremfor*, var Hrafn fyrir þeim í hvívetna, *var foran dem* 3: *overgik dem i alt* 80¹². 2) *for, til gavn el. skade for en*, starfa f. e-m, *arbejde for en*, váru gørvir eldar f. þeim 36⁶, lúka upp f. e-m, *lukke op for en*; fell þar mart f. Hundings sonum, *der faldt mange for H.s sønner* 3: *de mistede mange af deres folk* 22⁹, dýrit mun deyja f. þér, *dyret vil sikkert dø for dig* 56³². 3) (om grunden) *for, for-medelst* (= A, c, 2), f. úfriði þeim 35²³, f. því, *derfor*, f. því at, *fordi*, f. því, *hvorfor?* *for en* (i udtryk som flygte, falde o. lign. for en), falla f. e-m 104¹; verða vanhluta f. e-m (sé vanhluta), bera skarð-an hlut f. e-m (sé skarðr). C. Absolut uden styrelse: Loki fór fyrir . . .; drógu þeir netit yfir hann ok kendu, at kykt var fyrir, *Loke løb foran* o. s. v. (sml. vera fyrir) 13²⁸⁻²⁹, engi njósn fór fyrir um þat, fyrr en, *ingen underretning gik forud om det, før end* 37²¹; sá ornninn, er f. var, *den örn, som var der før (den anden kom), som alt var der* 75³⁴; standa f., *stå i vejen (for)*, træde hindrende i vejen 97²², 101¹³, brast alt, er f. varð, *alt det, som kom i berøring dermed* 3: *alt, hvad den*

ramte 23¹⁵; var sá hofðingi fyrir (neml. herinum), er H. hét. *den høvding stod i spidsen derfor* (for den), som hed H. 93³; eptir því, sem f. var sagt, *således som der var foreskrevet* 23⁸.

fyrir- = for-.

fyrirgefa (-gaf), *tilgive*.

fyrirmaður ha., *formand*; som *overgår andre* 67³³.

fyrirrum ik., *forrummet* (rum i skibet foran løftingen). — fyrirrúmsmaður ha., *mand i forrummet*.

fyrir (og fyrri), fyrst, bio. i höjere og højeste grad, 1) *för, først* (i tid el. orden). ek á fyrir at flytja kvæði, er ek kom fyrir til yðar 90²⁶⁻²⁷, til þess hefir engi orðit fyrri en þú, *det har ingen dristet sig til för end du* 86²¹, 87²⁸, *riða munu vér fyrst at sinni* (sé sinn); hann er ágætast fornkönunga, fyrst af mildi, *først og fremmest på grund af* 34²³; fyrir en bo., *för end*. 2) fyrir, för, heller, *fyrir vilda ek hrafna seðja á hræum þínum, en tíkr yðrar teygja at solli, *för (heller) vilde jeg . . . , end . . .* 126 b.

fyrri, fyrstr, to. i höjere og højeste grad, *først af to, tidligere, først* (i tid el. orden), hann skal fyrri flytja kvæði, *han skal først (af jer to) fremsige sit digt* (fyrri kan her være både to. og bio.) 90³², enir fyrri frændr, *de tidligere* (o: *hedengangne*) *frænder, forfædrene*, hinn fyrri dag, *den foregående dag* 12⁵; *þrym drap hann fyrstan 118 b, hann býður fyrstum Pálnatóka 41⁴.

fýsa (st), *opmuntre, tilskynde* (e-n e-s), allir fýstu þessa ráðs, *tilrådede dette parti* 68¹⁰; (upers.) mik fýsir, *jeg har lyst til*, braut fýsir mik, *jeg længes bort* 57²⁵. fýsask, *have lyst til*, f. i braut, *længes bort* 57²⁹.

fæ, nut. af fá.

fæð hu., *uvenlig stemning, kulde* (sml. fár), nokkur f. var í

milli þeira, *der herskede nogen kulde, det var noget køligt imellem dem* 68²⁶, hann lagði f. á austmanninn, *viste sig kold imod Nordmanden* 76²³.

færi, höjere grad af fár.

fæða (dd), 1) *føde til verden* (om kvinder; sml. ala, bera 2). 2) *opføde, opfostre* (i alm. f. upp), skal þat barn út bera, ef þú fæðir meybarn, en upp fæða, ef sveinn er 76²⁹, hon lét upp fæða landseta sinn, *hun lod sin lejtlænding opfostre det (barnet)* 77¹⁴; middelart med lid. bet.: hon fæddisk upp þar, *opfostredes der* 74¹², 78¹³.

færa (rð), *føre, bringe*, þeir færðu hann á hest sinn, *satte ham op på hans hest* 105¹, hon var til kirkju færð, *hun (hendes lig) blev bragt til kirken* 107¹⁸; f. e-m e-t, *bring en noget* 104¹⁴, *nú færa mér Freyju at kván, *nu fører de mig (bringer man mig) F. til hustru*; færa e-t í kappmæli, *gøre noget til genstand for strid, skændes om noget* 90³¹; *fremføre mundtlig*, f. e-t til, *anføre noget som grund* 61¹⁹; f. e-m kvæði, *fremsiige et digt for den, til hvis ære det er forfattet*.

færi ik., *hvad der sætter en i stand til noget, lejlighed*, koma í f., *få lejlighed til*, f. á e-u, *lejlighed til noget*.

færr to., 1) *i stand til at fare, rejse* 41³³ (sml. úfærr); *i stand til, dygtig til*, einn hlutr er sá, er ek em til f. yðvart örindi at flytja, *der er én ting, som sætter mig i stand til* 67⁵ (sml. vanfærr), til enkis færir, *ikke i stand til noget*. 2) *skikka til at befares, farbar, fremkommelig* (om hav, floder, veje o. s. v.).

fæti, hf. af fótr.

fæður- sé faðir.

fólur to. (gf. -van), *bleg*; *fólvir oddar, 'blege' odde o: *mörke (grålige) sværd og spyd* 128 a (sml. grár).

fólski (fólski?) ha., *den hvide*,

lette aske, som endnu har det brændtes form.

för hu. (farar; -ar og -ir), 1) *rejse*, hvers manns f., þá er ferr norðr eða suðr með landi 3: et sted, som enhver, der sejler langs kysten mod nord el. syd, må forbi 63⁴ (sml. allra manna

leið; sé leið). 2) *hvad der vederfares en* (sé fara b. og sml. under minn). — fararefni ik. flt., *rejsemidler, rejsepenge*.

förunautr ha., *rejsekammerat, ledsager*.

föruneyti ik., *følgeskab, følge*.

G.

gá (gái, gáða, gáðr), *give agt på, ænse* (e-s), gá eða geyma e-s, *agte eller ænse noget* 91³³.

gaflak ik., *et slags kastespyd*.

gagn ik., 1) *gavn, nytte*. 2) (især digt.) *sejr*, *verðr gagns, *værdig til sejr*.

gagnvegr ha., *genvej*.

gala (gól, galinn), *gale, skrige; synge*, særlig *fremsige tryllesange* (galdr), *hraðmælt tunga opt sér ógótt of gelr, *en rap tunge 'galer' (snakker) sig ofte fortræd til, pådrager sig tit fortræd* (idet de ubesindige ord virker som galdr) 133 b, *(om Hels hund) galdrs föður gól of lengi, *den 'galede' (3: tudede, udstødte ildevarslende hyl) længe ad galders fader* 119.

galdr ha. (-rs), *galder, tryllesange, trolddom*, *galdrs faðir 3: *Odin* 119 a.

galt, fort. af gjalda.

gamall to. (gf. gamlan; højere og højeste gr. ellri, ellztr), *gammel* (om alder, sml. forn); med alderen i ef., hvortil gamall også kan underforstås 84²⁴⁻²⁶.

gaman ik. (hf. gamni), *gammen, skæmt, moro*, henda g. at e-u, *finde fornøjelse i noget*; **kærlighed, kærlighedsforbindelse*, hann hafðit gýgjar g., *nød ikke gyges 'gammen'* 111 b; **kamp* (sml. leikr), ótrauðr gamans, *ivrig efter kamp* 33⁴.

gamlaðr to., *alderstegen*.

ganga hu., *gåen, gang, brugðu*

konur göngu sinni 3: *de satte sig i bevægelse* (for at gøre deres forberedelser til hjemreisen) 96³⁰; *af göngu, *fra rejsen* 109.

ganga (gekk, gengum [sj. gingum 42²³], genginn), 1) *gå, bevæge sig til fods* (sml. fara), g. til e-s, *gå hen til en*, g. til tals við e-n, *gå hen og tale med en*, g. fyrir e-n, *gå (træde) frem for en*, gangið ok sitið, *gå hen og sæt jer* 90¹⁴ (sml. fari hann ok siti hjá þér 90¹¹), *ganga þeir Freyju at hitta 116 a, *gengu þeir fagra Freyju túna (ef.), *til F.s fagre tun* (sml. fara, riða) 115; ganga haltr, *gå halt, halte* 84¹⁴; 2) (om livløse genstande) *bevæge sig*, skip gengr (sml. meiri); (uden bevæg.) *strække sig*, fram í vatnit gekk nes, *ud i vandet gik (strakte sig) et næs* 103⁹, 54³⁰; 3) (overført) g. í glímur við e-n (sé glíma). g. til tals við e-n, *give sig i samtale med en* 96³¹. 4) *have en vis gang* (sml. fara A, b), hversu ganga mun ævi hans, *hvorledes hans liv vil gå (løbe af, føje sig)*, *mart gengr verr en varir (sé vara); e-m gengr illa, *det går en ilde* 94²⁷. — Med fho. og bio.: g. á e-t, *gå løs på, anfalde*, þórr gekk á grindina, *greb fat i, stødte til gitteret*; g. upp á saklausa menn, *vælte sig ind på, forurette sagesløse mænd* 86⁵. g. af e-u, *forlade*, gekk af honum móðrinn, *hæftigheden forlod ham, satte sig ('gik over')*; (absol.) *gå til ende*, ef í einum drykk gengr af, *hvis det tömmes i ét*

drag (sml. af slut.). g. at e-u, *gå løs på, trænge ind på; gengusk þeir at, de gik løs på hinanden* 103²². g. eptir, *gå i opfyldelse, hygg ek, eptir munu g., at det vil slå ind, indtræffe* 76¹⁹. g. fyrir, *gå foran*. g. til e-s, *foranledige noget*, e-t gengr e-m til e-s, *bevæger (tilskynder) en til noget*, þat gekk mér til þess, at ek ann þér eigi faðmlagsins Helgu, *det bevægede mig dertil, at jeg ikke under dig* . . . 104²³. g. upp, *gå op, forbruges* 57³⁵, 64¹.

garðr ha., 1) *gærde*; 2) et (af gærde o. s. v.) indesluttet rum: a) *gårdsrum, gård*, *mætti hann þór miðra garða (stedets ef.), *mødte T. midt i gården* 115 b; b) *gård, hus, bolig* 117 b¹, *í gorrðum goða 108 a. *ása garðar (= ásgarðr) 115 (mods. jötna heimar); c) *befæstet sted* (= borg), ásgarðr, *gudeborgen*, Útgarðr el. -garðar, 'borgen' i *jættehjem*; flt. Garðar el. Garðaríki, *store og lille Rusland* (blandt disse 'garðar' er navnlig Hólmgarðr bekendt 66 ff.); Mikligarðr, *Konstantinopel*.

gata hu., *sti, vej*, sitja á götu e-s, *sidde på ens vej* ∴ *møde en* (i fjendtlig hensigt), *kæmpe med en* (sml. sitja fyrir e-m) 25⁶.

gátt hu., *falsen i dörkarmen, tærskel*, *gáttir allar, áðr gangi fram, umb skoðask skyli, umb skygnask skyli ∴ *man skal nøje sé sig om på alle tærskler, før man går frem* (på gulvet fra døren) 132 a; *dör-åbning, dör*.

gaum hu. og gaumr ha., *agtpågivenhed, opmærksomhed*, i forb. gefa gaum at e-u, *give agt på, ænse, lægge mærke til*.

*Gautatýr ha. (hf. -tývi og tý), *navn på Odin*.

*gautr ha., (om Odin) 'fader, skaber' (?).

geð ik., *sind*, *blanda geði við e-n, 'blande sind' med en (om den højeste grad af fortro-

lighed) 135 a, *vita til geðs síns, *vide af sig selv, være ved sin bevidsthed*, færa veit, es fleira drekkur, síns til geðs gumi, *jo mere en drikker, desto mindre véd han af sig selv* 133 b.

gedda hu., *gedde*.

geðspeki hu., *visdom, kløgt*.

gefa (gaf, gáfum, gefinn), *give* (sml. fá, selja): *give som gave, forære, skænke* (e-m e-t), villtu gefa mér þá (mods. selja) 56⁷, *gaf hann Helga nafn ok Hringstaði . . ., blóðorm búinn bræðr Sinfjötla 122; *give i betaling, udrede* (e-t við e-u) 56^{4.5}; *give, tilstå, indrømme* (e-m e-t), g. e-m orlof 93¹⁰; *give føde, made*, g. svínnum, góltum 125, 126. Andre forbindelser: g. gaum at e-u (sé gaum); (upers.) þeim gefr byr (sé byrr).

gegn to., *ret, lige*, enn gegnsta veg el. it gegnsta ∴ *den korteste vej; bekvem, passende; retsindig*. Ik. gegnt som bio. (med hf.), *lige over for*; også yfir g. 77²⁹.

gegn el. í g., fho. med hf., *imod; imøde*.

gegnum el. í g., bio. og fho. med gf., *igennem*.

*geirmímir ha., 'spydjätte' (om Hunding 122 b, måske snarere at opfatte som egennavn).

geirr ha., *spyd*.

geisa (að), *fare voldsomt frem*, láta g. eld ok járn ∴ *fare frem med ild og sværd* 21²¹.

geisli ha., *stråle*.

geit hu. (flt. geitr). *géd* (hu. til hafr).

gekk, fort. af ganga.

gelda (ld), *gilde*.

gelti, hf. af góltr.

gengi ik., *ledsagelse, følge*, *gótt g. Norðmanna, *et godt følge af Nordmænd* 129 a, *g. goða, *gudernes følge* ∴ *enherjernes skare* 130 a; *bistand, hjælp*.

gengu, genginn, af ganga.

gera sé göra.

gerð sé görð.

gerðar hu. flt. (mest digt.),

*klæder, rustning, *g. várar, vore våben 130 b.*

gerla, gerr sé gǫrla, gǫrr. gersimi sé gørsimi.

*gestr ha. (-s; -ir), gæst, fremmed, *ganga skal, skala g. vesa ey í einum stað, gå skal man, ej skal man være gæst altid på ét og samme sted (el. pers. med gestr som subj.) ǝ: man må ikke misbruge gæstevenskabet 134 a.*

*geta (gat, gátum, getinn), A. með gf. 1) fá, erholde, opnå (især digt., sml. fá), *g. gótt af e-m 135 a, *sjaldan liggjandi úlfr lær of getr, né sofandi maðr sigr 133 b (for lær vistnok opr. lamb; Saxo oversætter det med agnus); g. sér e-t, skaffe sig noget, komme i besiddelse af (sé under orðstírr og sefi), *hinn es sæll, es sér of getr lof ok líknstafi, lykkelig den, som skaffer sig (ǝ: besidder) egenskaber, hvorved man vinder andres ros og godhed; fá, lære, (ordsprog) lengi man þat, er ungr getr, 'hvað ungr nemmer, gammel ej glemmer' 95¹⁹; 2) með fort. tf. (sml. fá), fá udrettet, formå, kunne, hann gat fengit vápn sín, fik grebet 101⁷. 3) skaffe en (e-m) noget (e-t); g. e-m illa, bringe ulykke over en, skade en 109 a. 4) avle (både om mand og kvinde; sml. ala), *hvé sá þörn of gat, *fótr við föti gat son, foden avlede en søn med foden 111 b. B. með ef. 1) omtale, er þess eigi getit, det omtales, meldes ikke, er þess við getit, det fortælles 43¹¹, eigi er þá getit fleiri orða þeira, flere ord af dem omtales ikke ved den lejlighed 55⁶, heyrð hefi ek þín getit, jeg har hørt dig omtale 66¹⁵, g. e-s at góðu, omtale noget fordelagtig, med berømmelse 131 b. 2) gætta, formode, þess geta menn, at . . ., man formoder, at . . . 13⁷, eptir því sem hann hafði getit til, således som han havde formodet 65²¹.*

geyja (gó), gø.

geyma (mð), give agt på, drage omsorg for (e-s).

geysi bio., særdeles, overmåde (skrives også sammen med det følg. ord; sml. of).

geysingr ha., det at fare voldsomt frem, voldsomhed.

-gi (-ki efter t og s), nægt. part., der i det ældste sprog og hos digterne føjes til andre ord end udso., som bruger -a (-at, -t) i samme betydning (sé dette); foran -gi bortfalder nf.s r, og m bliver n. Oprindelig betegnede -gi kun ubestemt almindelighed, og den nægtende betydn. måtte udtrykkes ved en tilføjet nægtelse (ne, ikke); men allerede i det ældste sprog er det nægt. begreb i alm. knyttet til -gi alene (dog hvergi, hvilken som helst, hvatki, hvad som helst; hvárgi, ingen af bægge og hvilken som helst af bægge, hvergi, ingensteds og hvor som helst). Senere fortrænges -gi af eigi, ekki, undtagen i forskellige steds- og bio. (engi, ingen, hvárgi, hvergi o. s. v.; aldrig, eigi, ikke, hvergi o. s. v.).

gildrto., 1) som holder fuldt mál, har fuld værdi; 2) gild, gæv, fuldgod, g. konungr 42⁷.

gildra (að), 'gildre', sætte fælde, lægge snare for dyr; g. til e-s, (ved list) søge at udvirke noget, g. svá til, at fundr þeira Sveins konungs mætti verða ǝ: mage det så, at kong S. og hans forbundsfæller kunde møde ham 45²³ (= stilla svá til, at þeir mætti finna Ólaf konung 46⁸).

gipta hu., lykke, held. — giptumaðr ha., lykkens mand (som har lykken med sig).

gipta (pt), gifte, bortgifte (en krinde), g. dóttur sína e-m 82¹⁸⁻²³; giptask e-m, gifte sig med en (om kvinden; sml. kvángask).

*gisling hu. (-ar; -ar), det at give gisler, *selja at gislingu, give som gissel.*

gista (st), være til gæst; gæste, besøge.

gjaforðik., (enkvindes) gifter-mål.

gjaldik., betaling, erstatning, ofte i flt., *glík skulu gjöld gjöfum, *gengæld skal være gaven lig* (sml. 'lige for lige, når venskab skal holdes') 135 a, *gjöld mikil míns höfuðs, stor bod for mit hoved 19².

gjalda (galt, guldum, gold-inn), 1) betale, udrede; erstatte, *gengælde* (e-m e-t), g. mála, *betale sold*, g. bónda mörk, *betale bonden en mark*, *g. ok gefa, *skænke og give* 122 a, *g. gjöf við gjöf 134 a, *þeir áttu jöfri at gjalda fjárnám mikit ok föður dauða, de havde at betale fyrsten (v: kræve bod af ham for) det meget gods, han havde røvet, og deres faders død 122 b. 2) *undgælde for* (e-s).

**gjálfrdýr* ik., 'søgangs-dyr', 'hav-dyr' (gjálfr ik., det brusende, oprørte hav, søgang) v: skib (sml. brimdýr).

gjalla (gall, gullum, gollinn), *skrige*, *arar gullu, örne 'gællede', *skreg* 121.

gjarn to., begærlig, ivrig efter.

gjarna bio., gerne (sml. heldr, helst).

gjöf hu. (gjafar; gjafar og -ir), *gave*.

gjöf full to. (gf. gjöflan), *gavmild*.

glaða (að, kun brugt i nut. = gleðja), *glæde*, g. qru, *glæde örne* 126.

glaðr to., glad, munter; fornøjelig, morsom, þótti glaðara at tala við Helgu en vera i starfi með kaupmönnum 81²⁶.

glað værr to., munter, oprømt.

gleði hu., glæde, munterhed; fornøjelse, morskab, göra sér g., *skaffe sig morskab* 61¹⁰.

gleðja (gladda, gladdr), *glæde*, fornøje, þat gleðr mik, det glæder mig.

gleypa (pð), sluge.

glíkr to., ældre form = líkr.

glíma hu., bryden, brydekamp, ganga í glímur við e-n, gå i

(indlade sig i) brydekamp med en 94²⁷, taka til glímu, begynde brydekampen 94³⁰. (En i oldtiden og endnu på Island meget øvet legemsfærdighed, hvortil der ikke blot krævedes fysisk styrke, men især smidighed og behændighed; både arme og ben brugtes, og der anvendtes forskellige slags kneb (brögð; sé bragð); sml. fang, der er det almindeligere, mere omfattende udtryk for 'at tage tag med en' og særlig bruges om den simple art brydning, 'rygtag', hvor det væsenlig kom an på fysisk styrke, medens glíma bruges om brydning efter kunstens regler.)

glotta (glotta), *grine*, lé hánlig, også g. við (um) tön, lé hánlig (så at tænderne kommer til syne) 4³⁰.

glumra (að), klinge, klirre.

glúpna (að), blive betuttet, *tabe modet* (om børn, der bliver så bange, at de er nær ved at græde) 54¹⁰.

**glymh ringr ha.*, 'larmring' v: sværd.

glymr ha. (-s; -ir, ef. -ja), brag, drön; *járna g., våbenklirren.

glæsiligr to., strålende, prægtig.

gnýja (gnúða, gnúit), brage, larme, bylgjur gnúðu á borð-unum, slog bragende mod skibsbordene.

gnýr ha. (-s; -ir, ef. -ja), gny, brag.

gnæfa (að), rage frem.

goð ik., gud, især i flt. goðin, 'de hedenske guder' 10³⁶ (guðin yngre form 13⁹). Efter kristendommens indførelse brugtes goð (senere alm. guð) i ent. ha. om den sande gud, medens ik. vedblev at holde sig om de hedenske guder (senere dog også ha. flt. guðir = goð, guð, 'guder', af-guder).

**góðborinn to.*, ædelbåren (= ítrborinn) 125 a (el. goðb.,

gudebåren', nedstammende fra guderne, διογενής).

góði ha., 'gode', herredshøvding på Island, som i den hedenske tid forenede den gejstlige og verdslige myndighed, men efter kristendommens indførelse kun beholdt den sidste og navnlig omsorgen for retsplejen.

góði ha., *god forståelse, godt forhold, øll vinátta ok allr góði, alt venskab og hele det gode forhold* 44³.

góðorð ik., 'godord', en godes (sé *góði*) *værdighed og myndighed*.

góðr to. (ik. *gott*, ældre *gótt*; højere og højeste gr. *betri*, *beztr*), *god* (mods. *illr.*): (om personer) *god, brav, velsindet; dygtig, flink, tapper*; (om andre genstande) *god, gott sverð; megen, stor, góð virðing, megen anseelse (= mikil v.)*; *gott* er til e-s, *noget er let at opnå*.

gól, fort. af *gala*.

gólf ik., *gulv*.

**gotnar* ha. flt., *mænd*.

gótt, gott, ik. af *góðr*.

grafa (gróf, grafinn), *grave*, var húsið grafið í jörð niðr, *det var gravet ned i jorden* 26¹⁸ (her måske om hele det af slangen bebode hus, ellers kun om en bygning, hvis *grundvold* er skjult i jorden).

**gramr* ha. (-s; -ir), *kriqshøvding, fyrste*.

gramr to., *vred, forbitret*; ik. flt. *gröm* (og ha. flt. *gramir*) bruges uden tilføjet no. *góð* (*guðir*) i betydn. 'de *vrede guder*' (sml. *deila*).

grana- sé *grön*.

grand ik., *skade*.

granda (að), *skade* (med hf.).

grannligr to., *smækker*.

grár to., *grå*, **gráir* *geirar*, *grå spyd* (sml. *fólr*).

gras ik., *græs*, **ganga* af *grasi*, *forlade græsgangene* 133.

gráta (grét, grátinn), *græde; begræde, græde over, sørge over* (med gf.), g. e-n 12²², *þat mun*

ek aldri g., det skal jeg aldrig græde over 96⁵, **þokk mun g. þursum tárur Baldrs bálfarar, T. vil med tørre tårer begræde B.s bálfærd*; *biðja*, at Baldr væri grátinn ór helju, *mätte blive grædt fra hel, ved gråd mätte blive kaldt tilbage fra hel, kaldt til live igen*.

grátr ha., *gråd*.

grávara hu., 'gråvarer', *gråværk, gråt pelsværk*.

greiða (dd), 1) *rede, bringe i orden; rede ud, vikle ud*, **þær of greiddu gullin símu, de opredte de gyldne tråde* 121. 2) *udrede, betale* (også g. af *hendi*, sml. *reiða*), *greiddu þeir féit af höndum, er varðveitt höfðu, de, som havde forvaret godset, udredede det* 80³⁶.

greiði ha., *hvad der tjæner til at bringe noget i orden, til at fremme en sag, hjælp, bistand; gæstfrihed, gæstfri modtagelse, beværtning*, er hér at þiggja þann greiða, sem þú vill, *du skal her få den beværtning (forfriskning), som du ønsker* 3: *bliv nu her og nyd en forfriskning* 101¹⁵.

greip, fort. af *grípa*.

gremi hu., *vrede, forbitrelse* (særlig om gudernes *vrede*, **g. Óðins* 122 b).

grenja (að), *hyle, tude*.

grenskr to., *fra Grenland* (det nuværende nedre Telemarken).

grésjárn ik., *fortryllet, forhekset jærnbånd* (?).

grey ik. (ef. flt. *greyja*), *hund, tævehund*, **Viðris grey, Odins hunde* 3: *ulve*.

grið ik. flt., *fred, sikkerhed for liv og lemmer, lejde*, **hafa allra einherja g., have sikkerhed hos alle enherjer* (3: *være sikret mod deres angreb*) 130 b, g. fyrir háska, *sikkerhed for (mod) fare*. — *griðalaus* to., *hvem der ikke er tilsikret grið, uden lejde*. — *griðastaðr* ha., *fredlyst sted, fristed*.

grimmr to., grum, vild, forbitret.

grind hu. (flt. grindr), 1) gitter, gitterdör, -port 4²³⁻²⁶; 2) indelukke for kvæget, fold, *fullar grindr, fulde folde 135; *hævn, liggja í grindum brimdýr 127.

grípa (greip, gripum, gripinn), gribe.

gripr ha. (-ar; -ir), værdifuld genstand, kostbarhed, klenodie.

grjót ik., sten (kollektivt), berja e-n grjóti, kaste sten på, stene en.

gróðrsamr to., frugtbar; befrugtende.

gruna (að), have formodning, mistanke om; upers. mik grunar, jeg formoder.

*grund hu., jord.

grundvöllr ha., grundvold.

grunr ha. (-ar; -ir), formodning, mistanke, g. á el. at e-u, mistanke om noget.

grænn to., grön.

grøf hu. (grafar; -ar og -ir), grav, grøft.

gröm sé gramr.

grøn hu. (granar; -ar og -ir), hårene på læberne, særlig på overlæben (overskæg, knebelsbart = kanpr), láttu grøn sía (neml. drykkinn) þá, lad du da skægget si den 15¹⁵; læbe. — granahár ik., hår på læben, mundhår; om hårene på overlæben hos katten og andre dyr, knurhår 18³¹.

guð, yngre form = goð.

gull ik., guld.

gullband ik., guldbånd. — *gullbitlaðr to., guldbidslet, med gyldent bidsel. — gullbrynja hu., guldbrynje. — gullbúinn to., prydet med guld. — gullhjálmr ha., guldhjælm. — gullhringr ha., guldring. — *gullhyrndr to., guldhornet, med gyldne horn. — gullroðinn to., forgylt. — gullsaumaðr to., guldbaldyret.

gullinn to., gylden (digt. ord).

gullu, fort. flt. af gjalla.

*gumi ha., mand (sml. brúðgumi); flt. gumar og gumnar, mænd, mennesker.

gunnfani ha., krigsfane, banner, *kominn und gunnfana, stillet under krigsfanen 129 a.

Gunnlaugsnautr ha., gaven fra Gunløg (sé nautr).

*gunnr hu. (gunnar, gf. -i), strid, kamp; krigsgudinden. —

*gunnargjarn to., kamplysten.

gýgr hu. (-jar, gf. -i), 'gyge', jættekvinde.

*gylfi ha., konge.

gylla (ld og lt), forgylde; gyldr og gyltr, forgylt.

gyrða (rð), fastbinde med en gjord (gjörð); gjorde, omgjorde.

gæfa hu., ~~lykke~~, held, gæfu beru vér til þess 3: lykken har føjet mig i det, jeg har haft lykken med mig heri 69⁶. — gæfumaðr ha., lykkens mand (som har lykken med sig); sml. gipta.

gær bio., kun i forb. í gær, i går.

~~gæta~~ (tt), vogte, passe, give agt på (e-s).

gæzla hu., bevogtning; beskyttelse.

gøfugr to. (gf. gøfgan), gæv, anselig, ypperlig, fornem; ek heiti gøfugt dýr, jeg hedder 'gævt dyr' (en forblommet betydning til navnet Sigurðr) 23²¹; *menjum gøfgir, egl. prydede med halssmykker, smykkede 34³.

gøltr ha. (galtar, hf. gelti; geltir, gf. gøltu), galt.

gømul, hu. af gamall.

gørla (gørla, gerla) bio., tydelig, åbenbart, nøje.

gørr (gørr, gerr) to. (gf. -van), 1) brugt som tf. til gøre, gjort o. s. v. (sé gøre); 2) beredt, færdig, rede, nú er engi annarr (neml. kostr) á gørr, nu er intet andet vilkår forhånden, nu er der ikke andet for 44¹⁴; *gótt es til gørs at taka, det er godt (let) at tage til det, som er rede, som man har på rede hånd 130 b, *gør til rásar, rede til løb (om en hoppe) 126 b; 3) udført på en vis måde, af en vis beskaffenhed, svá gørt, egl. således udført, beskaffent, þeir sögðu honum

svá gert 3: *sagernes stilling, hvorledes det forholdt sig* 29¹³; *dygtig, fuldkommen, vel at sér g., dygtig* (sml. búinn 1—2).

götu af gata.

göra el. *gera*, ældre *gørva*, *gerva* (*gørða*, *gerða*; som fort. tf. bruges to. *görr*, *görr*, *gerr*), *göre* (både ty. *machen*, eng. *make*, og ty. *thun*, eng. *do*): 1) *göre*, *lave*, *indrette*, *bringe i stand*, hann *gerði* hús ok fjögur dyrr 13¹⁰, sem net er gert 13^{16.24}; g. *veizlu*, *göre et gilde*, váru *görrvir* eldar, *der blev tændt bål* 36⁶; g. *sögu* um e-t, *lave en fortælling om noget* (sé *saga*); g. e-a *heiman*, *udstyre en krinde* (ved hendes giftermål) 62²⁹; upers. *gerði* at þeim storm mikinn 3: *de fik en stærk storm*; *görrisk* vel með þeim, *der bliver et godt forhold mellem dem, de bliver gode venner* 90¹⁹. 2) *göre til noget* (med 2 gff.), hann *gerði* hann hirðmann sinn, *gjorde ham til sin hirdmand* 85²⁵; upers. *görrir* hann magran, *han bliver mager* 57³⁵, *gerir* rauðan á at sjá ok þrútinn, *han bliver rød at sé til og opsvulmet* 43¹³ (sml. *setja*); *görrask*, *göres til noget, blive* (med nf.), *görrisk* hann hirðmaðr hans 91¹¹, *gerðumk* ek smiðr hans, *jeg blev hans smed* 19¹¹, *gerðusk* þau þjónustumenn þórs, *de blev T's tjænere*. 3) *göre*, *forrette*, *udføre*, þat *gera* hér ungir sveinar 7⁷, g. *yðvarn vilja*; g. e-m e-t, *yde*

en noget, g. e-m *sóma*, *vise en hæder* 70²⁰ (sml. g. til); *handle*, *bære sig ad på en vis måde*, *gør* sem þú vill, *gør* som du vil 79³⁶, hann *gerði* svá, *han gjorde således* 80³⁵, *gerið* fyrir mín orð, *handl på grund af min anmodning* 3: *opfyld min anmodning* 84³⁴; omskrivende med navnef. især digt. og i det ældste sprog (sml. *nema*, *ráða*). — Med fho.: g. e-t af e-u, *göre noget af (med) noget*, *gør af drauminum slíkt*, er þér sýnisk líkligast, *gør með drömmen slígt, som synes dig rimeligst* 3: *tyd den, som det synes dig rimeligst* 76¹⁰; er gert af miklu meira, en er, *der er gjort langt mere (ræsen) deraf, end det virkelig er tilfældet* 17¹¹, g. mikit af sér, *udrette meget, vise sig dygtig* 6³¹. g. at, *udføre*, þeir fá ekki at gert þat, er þeir vildu, *de får ikke udført, hvad de vilde* 44³⁰ (sml. at sl.). g. til e-s, *opføre sig mod en, behandle en på en vis måde* 67¹⁴, g. e-t til e-s, *udvise noget mod en, yde en noget* (sml. leggja til) 69²⁷, 70³² (= g. e-m e-t 70²⁰); *görrask* til e-s el. til at, *berede sig til* (særlig *give sig på vej for at*) 57¹⁴.

gerð (*gerð*) hu., *det at bringe noget i stand*, *erfis-g.* (sé *erfi*).

görrla sé *görrla*.

görróttir to., *uklar, forgiftet*.

görr sé *görr*.

görsimi (*gersimi*) hu. (-ar; -ar), *kostbarhed, klenodie*.

H.

háð ik., *hän*, *spot*.

haf ik., *hav*, sigla á (út á) el. í h., *sejle ud på det dybe hav, stå til søs* 46, 65, 101³⁶.

hafa (*hefi*, *hafða*, *haför*), *have*: 1) *have*, *være forsynet med, være i besiddelse af*, þeir höfðu allmikit lið 37³; h. *lögsögu* 3: *være lorsigemand* 98²¹; (med tilföjet navnef.; sml. *eiga*) *kvæði hefi*

ek at færa yðr 90¹²; *have*, *bære* (om våben og klæder); (om tilstand, hvori man befinder sig, el. vilkår, man er underkastet) h. *heilendi*, *have helsen*, *være ved godt helbred*; h. *vel*, *illa*, *have det godt*, *slet*, bóndi *vildi eigi svá búit hafa*, *vilde ikke have det således*; 2) *bruge*, *anvende*, berserkrinn *hugði*, at hann *hefði*

et sama vápn, ok hann sýndi, *at han brugte det samme våben, som han viste (havde vist ham)* 87¹, ef vér höfum þín ráð hér um, *hvis vi følger dine råd* 67³⁰, 26⁵, þá væri hann vitrari, ef hann hefði þat, sem þér hafið ráðit honum, *da vilde han være klogere, hvis han fulgte (gjorde) det, som I har rådet ham* 26¹; *hafa ríki sítt í hófi (sé hóf), konungr hafði viðrlog mikil, at vitar væri rangt upp bornir, þeim mönnum, er ... 37¹¹; 3) *udføre, holde*, h. veizlu, *holde gæstebud*, h. jólaboð mikit 89⁸. 4) *få, opnå*, hann hafði einn þat, er við lá (sé liggja); h. sigr, *vinde sejr*, h. sitt mál (sé mál), h. ørindi (sé ø.); *få, tage, hente*, þar er þik Hel hafi, *hvor H. kan tage dig* 25². 5) *føre, bære, bringe*, hafði Björn hann með sér 44²⁴, hann fekk honum fé sitt, þat er hann hafði eigi með sér, *som han ikke førte (tog) med sig* 85⁷, beiddi hann Atla, at hann færi með þeim ok hefði pál, *at han vilde gå med dem og medtage en hakke* 75¹⁰; h. e-n nær e-u, egl. *bringe en nær til noget* 3: *udsætte en for noget*, þú hafðir svá nær haft oss mikilli úfæru, *du havde så nær bragt os i stor ulykke*; h. hendr á e-m, *lægge hånd på, gribe en* 44¹. 6) bruges i forb. med fort. tf. til at omskrive förnutid og förfortid (i det ældste sprog retter fort. tf. af indvirkende udso. sig i alm. i kön og tal efter no.; men efterhånden fortrænges denne brug af ik. ent.): nú hefi ek þýddan draum þinn, *nu har jeg tydet din dröm* 76¹⁹, hann hafði orta drápu, *han havde digtet en drape* 90³⁴, Óðinn hafði hann hittan, *O. havde truffet ham (det var O., der havde mødt ham)* 16³² (sml. 8¹⁰), þeir höfðu (hann) nær í sundr rifinn, *de havde næsten revet ham i stykker* 44¹⁹, er hann hafði þessa hluti sagða, *da han havde sagt disse ting* 20²⁰, *þú

hefir etnar úlfa krásir, opt sár sogin 125 b; derimod bruges ik. også i den ældste tid, når udso. styrer hf. el. ef. (sé under fara B, 2 og sml. B 1; *es brúðfjár of beðit hafði 118 b), og når det er genstandsløst (*þú hefir orðit . . ., skriðit 125 b). Undertiden udelades hafa som hjælpeverb: ef hann vægir honum, en drepit áðr bróður hans, *hvis han skåner ham, men i forvejen har dræbt hans broder (efter først at have dræbt hans broder)* 26⁸ (sml. også under stela). — Med fho. og bio.: h. e-t af e-m, *vide noget om en*, þann mann, er ek hefi ekki af annat en sögur einar, *om hvem jeg ikke véd andet end sagn alene, som jeg kun kender af sagn* 29⁶. hafask e-t at, tage sig noget for. hafa (i) fræmmi, sé frammi. hafa e-t fyrir e-t, *bruge som* 3¹; *ansé, holde for*; *hafask e-t fyrir, *holde foran sig* 130 a. hafa e-t í móti e-u (sé mót). hafa e-t til, *være i besiddelse af noget*, skal sá gefa, er til hefir, *den skal give, som er i stand dertil* (egl. *har noget dertil, til at give* 35⁷) 35⁹, Auðun kvezk ekki til hafa fyrir at gefa, *siger, at han ikke har noget at give derfor* 56²⁸.

hafiðr, fort. tf. af hefja.

hafna (að), *give slip på, opgive, forkaste* (e-u).

hafr ha. (-rs), *buk, gedebuk* (sml. geit).

hafrstaka hu., *bukkeskind*.

hagleikr ha., *kunsthædighed, behædighed*.

hagliga bio., *kunsthædigh, behædigh*.

hagr ha. (-s; -ir), 1) *stilling, vilkår*. 2) *nytte, fordel*, þér mun h. á vera, *det vil være tjenligt for dig*.

hagr to., *kunsthædigh, behædigh*.

hagstœðr to., *gunstig* (om vejr).

*hála hu., *troldekvinde, hålu*

skær, *trolldkvindens hest* 3: *ulven* (sml. 11¹²⁻¹³), *át hálu skær af hugins barri* 3: *ulven áð af ligene* (egl. *trolldkvindens hest áð af ravnens føde*) 128; 87³¹⁻³².

halda (helt, heldum, haldinn), *holde*. A. med hf. 1) *holde, holde på, holde fast ved*, h. *mundlaugu* 14²¹, helt enda *qðrum, holdt i den ene ende* 13²⁶, hann fekk eigi haldit henni heima, *kunde ikke holde hende hjemme* 96⁹; 2) *beholde, bevare*, **haldi Hel því es hefir, H. beholde det, hun har* 13, ertu eigi félauss með qllu, ef þú fær haldit þessu 59²⁰⁻²⁷, h. ríki ok sœmðum, *bevare sin magt og værdighed* 64, h. vinsældum, *bevare sin yndest* 65; h. illa (e-u), *være uheldig (i sine bestræbelser for at holde på, bevare noget)*; 3) *holde, overholde*, h. orðum, eiðum, *holde sit ord, sin ed* (i alm. bruges gf. i denne betyd.). B. med gf. 1) *holde, have i besiddelse*, helt hann þat ríki undir Knút 93⁴. 2) *beskytte, værne om*, Illugi helt vel vini sína, *beskyttede dem godt* 78²⁰. 3) *holde, overholde*, h. orð sín, h. lög (sml. A, 3); *helligholde* 73¹⁶. C. *holde, styre, stævne etsteds hen* (absol. el. med tilföjet skipi, liði o. s. v.), heldu norðr, *de holdt (styrede) nord på*, h. til fundar við e-n, *stævne til møde med en* 45¹⁹. — Middelart haldask 1) *holde sig, vare, helzk friðr milli þeira* 63²⁰. 2) *holdes tilbage, forblive* 12²². — Med fho. og bio.: h. á e-u, *holde på noget*, e-m helzk vel, illa á e-u, *har held, uheld med noget*. h. e-u fyrir e-m, *forholde en noget* 94⁸. 'h. upp orrostu, *holde kampen ved lige* 40⁹. haldask við, *stå imod* 22⁵. *haldandi ha. (flt. haldendr; egl. nut. tf. af halda), *styrer, tæmmer, hraðmælt tunga, nema haldendr eigi, opt sér ógótt of gelr, hvis ikke folk, der forstår at styre den, har den (tungen)*

3: *hvis man ikke formår at holde den i tömme* (sål. rettere end at opfatte tunga som subj. til eigi og haldendr som obj.: *hvis den ikke har folk, der kan holde på den*) 133 b.

haldkvæmask (mð), *nytte, gavne*.

haldkvæmr to., *nyttig, gavnlig*.

hálf to., *halv*, var hálf hvárs, *der var halvt af hvert (af de to partier)* 42³¹; hf. ent. ik. *hálfu* bruges ved højere gr. i betyd. 'dobbelte' el. blot forstærkende, **hálfu fleira víglið, dobbelt så stort, langt større kampfølge* 124.

hallar- sé holl.

hallr to., *hældende, böjet*, **með hollu kerri, med et hældende (3: halvfylt) bæger* 134.

**halr* ha. (-s; -ir), *mand*; ordsprog: *halr es heima hverr, enhver er herre i sit eget hus* 134; flt. *halir* brugt om *hels beboere* 113 a¹².

háls ha., 1) *hals* (på mennesker og dyr). 2) *hals, landdryg, fjælddryg*. 3) *hals på et sejl* (sml. anm. til s. 120).

haltr to., *halt, lam*.

hám, hf. af *hár*.

hamarr ha. (hf. *hamri*), 1) *hammer*. 2) *stejl klippe*. — *Hamarsheimt* hu., 'hammerhentningen' (et senere navn på det mytiske digt 'Trymskviden'). — *hamarsmuðr* ha. (sé munnr).

hamarskapt ik., *hammerskapt*.

hamarspor ik., *hammerspor* (mærke efter hammerslag).

hamingja hu., *skytsånd, lykkegudinde* 113 b; *lykke, held*.

hamla hu., 'hamle' (vidjebånd, som i forening med åretollen brugtes til at holde åren fast under roningen).

hamr ha. (-s; -ir), *ham, ydre skikkelse*.

hana, gf. af *hon*.

handan bio., *fra den anden*

side, fra hin side; fyrir h. (med gf.), på den anden side af, hinsides.

— handar sé hǫnd.

handskot ik., 'håndskud' (o: udsendelse af kasteråben med hånden, mods. bogaskot).

handtaka (-tók), gribe, fange (= taka hǫndum); mest i fort. tf. handtekinn, fangen.

hann, hu. hon (ældre hón), pers. sto., han, hun; den (både om personer og ting; for ik. og flt. bruges formerne af det påpeg. sto. så). Står undert. overflødigt: hann Auðun 55¹², 71³⁴, 73³. hann segir, Útgardaloki, at . . ., U. siger, at . . . 5¹⁴; Gamli Eiríksson, þá er hann kom upp á hálsinn, þá snerisk hann apr, da G. kom op på halsen, så vendte han om 39²⁶, 45²¹.

hánum, gl. hf. af hann.

hanzki ha., handske.

hár ik., här.

hár to. (gf. hán og hávan; højere og højeste gr. hæri, hæstr). höj; ik. hátt som bio., höjt. — Hár og Hávi, navne på Odin ('den høje'); deraf Hávamál, 'den højes (Odins) tale'.

**harðfótr ha., 'hårdfod'; hjalta harðfætr, sværdhjalternes hårde fødder o: sværdklingerne 129.*

harðgørr to., hård, hårdfør; stridbar.

harðhugaðr to., hårdsindet, stridbar, modig.

harðla bio., meget, i høj grad.

harðlyndr to., hårdsindet.

harðr to., hård, stræng, hæftig; (om personer) hård, hårdfør, tapper.

harðskeytr to., som skyder med stor kraft 51⁸.

hárfagr to., hårfager.

harma (að), beklage, sørge over (e-n); þat harmar oss, det harmer mig 16³³.

harmr ha., sorg, kummer.

háski ha., fare.

hasla (að), afgrænse en kampplads (völl) ved hasselstænger 39².

hásæti ik., höjsæde (særlig om fyrstens höjsæde, medens den almindelige mands kaldes þondvegi; sé dette). — há-sætiskista hu., höjsædeskisten (aflukke under höjsædet på kongens skib).

hátt (að), indrette, ordne (e-u); háttaðr, af en vis beskaffenhed, svá er háttat landinu o: landets naturlige beskaffenhed er sådan 65⁵; svá er háttat, at . . ., det forholder sig således, at . . . 76²⁷.

hátt ha. (-ar, hf. hætti; hættir, gf. háttu), måde, beskaffenhed, með þeim hætti, på den måde, þess háttar, af den beskaffenhed, sådan (ejusmodi), margs háttar, mange slags; mikils háttar, ansét, meira háttar, mere ansét 82¹⁹.

*haugr ha., 1) høj, jordhøj, *þrymr sat á haugi (höjen, hvorfra han kunde sé ud over sin ejendom) 115 a; 2) gravhøj 40.*

haus ha., hjærneskal, hovedskal.

haust ik., høst, efterår, at þöru hausti, til næste høst.

hávaði ha., støj, urø. — hávæðamaðr ha., mand af urolig karakter.

heðan bio., (om sted) herfra (mods. handan); (om tid) herfter; også h. frá (sml. þaðan).

hefi, nut. af hafa.

*hefja (hóf, hafinn og hafiðr), også h. upp, 1) hæve, løfte i vejret; 2) ophøje, forfremme, þér hafið oss upp hafit, I har hævet mig til ære og værdighed 69⁷; 3) begynde, h. skemtanarræðu, teiti, begynde på en skæmt, lystighed 61¹²⁻¹⁸, *upp vas þá hildr of hafið, da var (el. blev) kampen begyndt 129 a.*

hefna (nd), hævne, h. e-s, hævne en el. noget, e-s er hefnt. en (noget) er hævnet, þótti (honum) ekki hans hefnt at heldr, han syntes alligevel ikke, at han var hævnet 106¹⁵; h. sín, hævne sig 24²⁹; h. e-m, hævne

*sig (noget) på en, *hverr mun heiptar Heði heft of vinna, hvem skal hævne hadet (den hadefulde gerning) på Hød, straffe ham for hans udåd 120.*

hefnisamr to., hævngerrig.

hégómi ha., forfængelighed, tant; upålidelig tale, snak (mods. alhugi 82¹²).

heiðinn to., hedensk.

heiðr hu. (heiðar, gf. -i; -ar), hede, fjældslette.

heilagr to. (gf. helgan), hellig.

*heill to., 1) hél, uskadt; 2) sund, frisk; kona eigi heil 3: frugtsommelig 76¹³; 3) lykkelig, i velgående, at æsirnir bæði þá heila hittask, at aserne ønskede, at de måtte mødes igen i god behold (3: bød ham farvel med ønske om lykkeligt gensyn), *báðu hann heilan koma, de bød ham velkommen 131 a, *heill þú farir! h. þú aptr komir! h. þú á sinnum sér 108 b; således ofte brugt i tiltale som hilsen: heill, herra, *hil dig, til lykke!* 25⁴, *heill þú nú, *hil dig, god dag!* 108 b, far heill, far vel, lev vel! gef þú allra konunga heilastr, (egl. giv du som den lykkeligste af alle konger 3:) *hil dig for (vær vel-signet for) din gave!* 35¹⁰, mæl drengja heilastr, *hil dig for dine ord!* (der talte du som en brav mand!) 101¹⁴; 4) *velmént, oprigtig*, til vináttu ok heillar frændsemi 70²⁴; heil ráð 3: gode råd 64¹⁹⁻²⁵.*

heilræði ik., godt råd.

heim bio. (egl. gf. af heimr), 1) hjem (domum), bjóða e-m h., byde en hjem, indbyde en; 2) hen 12¹⁵.

heima, A. ik., hjem. B. bio., 1) hjemme (domi) 80²⁹, 108 a; 2) henne, heima á hlaðinu, hjemme (3: henne) på pladsen 97²⁰. — heimamaðr ha., mand, som opholder sig i ens hus, husfælle (især om tyende).

heiman bio., hjemme fra (domo).

heimboð ik., indbydelse; gæstebud, gilde.

heimdragi (el. -dregi) ha., hjemmefødning, hleypa heimdraganum (sé hleypa).

heimferð hu., hjemrejse.

heimfúss to., som længes efter at komme hjem.

heimill (-ull) to., hjemlet, som man har ret til og rådighed over, er oss ok heimult þat, er vér viljum hafa, det står også til min rådighed, som jeg vil have 16¹³, láta e-m heimilt fé sitt, overlade en sit gods til brug, fri rådighed 63²⁸.

heimkynni ik., hjem, hjemstavn.

heimleiðis bio., hjem ad.

*heimr ha., 1) *hjem, hjemstavn, bolig, grænir heimar goða (sé riða), jötna heimar (sml. garðr); i stedsnavne (sml. -staðir, -þorp), *Móinsheimar, *Sólheimar 127 a; jötunheimar, o. s. v. (sé 2, a); 2) verden a) (i alm.) om de '9 hjem el. verdener', der ifølge den nordiske mytologi tænktes hebot hver af sine væsner 113 v. 43 (f. eks. jötunheimar, jættehjemmene 115 ff., også jötna heimar (sé 1), vanaheimr, vanehjem 112 b); b) (særlig) om denne verden, 'oververdenen', i mods. til de andre verdener 119 b (mods. hel), 113 b (mods. jötunheimar); jorden, kringla heimsins, sú er mann-fólkit byggvir, jordkloden (den af oceanet omflydte verden), som menneskene bebor (efter disse ord, hvormed Snorres Ynglinga saga begynder, har man i nyere tid givet hans værk navnet Heimskringla).*

heimsókn hu., besøg (både i alm. og navnlig i fjendtlig hensigt, overfald på en i hans hus), ek hefi veitt yör h. i minni tilkvámu, at... (temmelig ordrigt udtryk for at lægge sin høflighed og ærbødighed for dagen)

o: jeg har taget mig den frihed at aflægge eder et besøg, for at . . . 64¹⁶.

heimta (mt), 1) hente, få tilbage, bringe hjem, *nema þú þinn hamar þér of heimtí, *hvis du ikke henter dig din hammer* 116 b, også h. aptr 115 f.; 2) kræve, fordre; 3) trække, rykke; (overført) h. sik fram með fégjöfum við e-n, *skaffe sig adgang til en ved foræringer* 67²¹.

heimull sé heimill.

heipt hu., fjendskab, had, forbitrelse.

heiptyrði ik. flt., hadefulde, forbitrede ord.

heit ik., løfte, strengja h., *aflægge et højtideligt løfte*, þess strengi ek h., *det lover jeg højtidelig*.

heita (heit, hét, heitinn), A. með gf. (sml. kalla), 1) kalde på, næsten altid h. á e-n, *hidkalde* (i alm. til hjælp), *påkalde*, Þórr hét á lagsmenn sína, *kaldte på sine rejsefæller* 2²⁰, hét á Þór til sigs sér, *påkaldte T. til sejr for sig* 94²⁹; *opmuntre*, *hét á Háleygi, *han opmuntrede*, æggede Håloger 129 a. 2) kalde, give navn (med 2 gff.), *Hnikar hétu mik, *de (man) kaldte mig* H. 21. B. intr. (som lideform til A, 2) *hedde*, kaldes (nut. heiti), *Andvari ek heiti, Óinn hét minn faðir 18, hann var í ey þeiri, er Fræði heitir, þar sem heitir Birkiströnd, at búi sínu, *han opholdt sig på den ø, som hedder F., på det sted, som kaldes B., på sin gård* o: *på sin gård B. på øen F.* (sml. under á, at, i) 38², N. hét maðr (sé nefna); *hon fødði sveinbarn, ok hét sá sveinn Valdimarr, den dreng blev kaldet (fik navnet)* V. 73²⁶. C. með hf., h. e-m e-u, *love en noget*, því heit ek þér, *det lover jeg dig* 56¹⁹, 87¹⁸, hét ek þóru konungs dóttur, *andét lovede jeg kongens datter* 31²⁸, ek vilda efna þat,

er ek hefi ætlat ok heitit, *jeg vilde udføre det, som jeg har bestemt og lovet* 87⁸.

heita sk (að), true, (med at og navnef.) hann heitaðisk jafnan at herja til Englands, *truede stadig med at gøre et krigstog til E.* 92³⁵; h. við e-n, *bruge trusler mod en*.

heiti ik., navn, benævnelse.

heitkona hu., kvinde, som er lovet en mand til ægte (uden at 'fæste', festar, finder sted, i hvilket tilfælde hun kaldes festarkona), skal Helga vera h. Gunnlaugs, en eigi festarkona, *hun skal være lovet, men ikke lovformelig fæstet til G.* 83²³.

heitr to., héd, varm, *eldi heitari 134, veðrit var heitt af sólu, *vejret var varmt på grund af solen (solskinnet), det var stærk solhede* 75¹².

heitstrenging hu. (-ar; -ar), *højtidelig aflæggelse af et løfte, højtideligt løfte*.

hel hu. (-jar), 1) *underverdenen, de dødes rige; døden*; 2) *Hel, dødens gudinde*.

heldr, helzt, bio. i højere og højeste gr. (til gjarna). A. heldr, 1) *heller, snarere, mere*, eigi vil ek þessi heldr en hin (sé hinn), þótti þat h. mikilræði, *det tyktes snarere et dristigt foretagende (end det, du nævnede)* o: *det syntes en nok så drabelig gerning* 82³¹ (kan også henføres under 2: *det tyktes et temmelig (meget) dristigt foretagende*); undert. står heldr overflødigt ved en efter højere gr.: betr hefir hann sét fyr sinni sál heldr en ér, *han har draget bedre omsorg for sin sjæl (snarere) end I* 58²⁴; heldr en eigi, egl. *snarere, mere end ikke*, hvilket efter sammenhængen både kan betegne så godt som ikke, *højest ubetydelig og temmelig (ret) godt, temmelig betydelig, skeindisk* hann heldr en eigi, *han fik en ganske god, temmelig alvorlig flænge* (men ikke noget

farligt sår) 99²⁸; eigi h., *heller ikke*, *lige så lidt*; eigi h. en 3: *lige så lidt som* 61³⁰; eigi (ekki) at h., *alligevel ikke* (sml. at bio.); 2) *temmelig, noget, meget*, h. við aldr, *temmelig (noget) til års* 74¹⁹, horn h. langt, *temmelig (meget) langt* 6¹⁰, ~~hann steig~~ heldr stórum, *tog meget lange skridt* 3⁸, hefir þú nú heldr samit þik ór því sem var (sé semja). 3) *tvært imod, men meget mere* (efter nægt. sætning). B. helzt, *helst, mest, allrahelzt, allerhelst, allermest; fornemmelig, især*, þat var h. gaman Helgu, *det var især H.s fornøjelse, det var hendes største fornøjelse* 106³⁵; — helzti (= helzt til) bio., *forstærkende ved to., alt for; temmelig, meget.*

helgi, best. form af heilagr.
helgrindr hu. flt., *porten til Hells bolig.*

hella hu., *flad sten.*

hellir ha., *klippehule, grotte.*

helt, fort. af halda.

helvegr ha., *vejen til hel.*

helzt sé heldr.

henda (nd), 1) *gribe med hånden, få fat i; indhente, få fat på; (overf.) h. gaman at e-u, finde fornøjelse i noget.* 2) *hænde, vederfares; hændes, indtræffe*, þat hendir opt, at . . . 24²⁸, 22⁸.

hendi, hendr, af hǫnd.

henni, hennar, af hon.

heppinn to., *heldig, æsir þóttusk mjök hepnir af veiði sinni, syntes (mente) at have haft stort held med sig på grund af deres fangst 3: var meget glade (stolte) over deres fangst* 18⁴.

hepta (pt), *binde, heptr, bunden, holdt fangen (= bundinn, mods. lauss)* 24³; *hindre, ståndse.*

hér bio., *her.*

herbergi ik., *herberg, hus, bolig; værelse.*

herblástr ha. (-(r)ar, hf. -blæst(r)i), *'hærblæst', kampsignal (støden i horn el. lur som signal til angreb).*

herboð ik., *'hærbud', opbud til krig* (egl. budskab, som sendes om i landet for at samle folket mod fjenden; sml. herqr).

herbúnaðr ha., *udrustning til krig.*

herða (rð), *hærde, gøre hård*; hann herði hendrnar at hamarskaptinu, *svá at hvítuðu knúarnir, han knugede hænderne således om hammerskiftet, omfattede det med en sådan kraft, at knoerne blev hvide.*

herðimikill to., *'hærdebred', bredskuldret.*

herðr hu. (herðar, gf. -i; -ar), *skulder; mest i flt.*

herfang ik., *krigsbytte.*

herhlaup ik., *sammenstimlen af folk til kamp.*

herja (að), *hærje, plyndre*, h. til Englands, *hærje på E., gøre et krigstog til E.* 92³⁵.

herkonungr ha., *'hærkonge' (hersker over krigere).*

hermaðr ha., *kriger.*

hermð hu., *sorg, græmmelse; *hermðar hugr, litr, sorg- og harmfuldt sind, udseende.*

hermaðr ha. (-ar), *hærjen; hærferd, krigstog.*

hærnuminn to. (egl. fort. tf.; sml. hertaka), *fangen i krig.*

herr ha. (-s og -jar), 1) *mængde mennesker (= lýðr, múgr), allr h.; hele folket, alls herjar þing, almindeligt folketing; 2) tropper (både til lands og vands; sml. lið), hær, mikill h. danskra manna, en stor hær af danske mænd* 93²; *flåde (= skipaherr, -lið)* 49⁷. — *Herjafqðr ha. (-fqðrs), *'hærfader' 3: Odin (menneskenes el. krigsskarernes fader; sml. Aldafqðr, gautr o. s. v.).*

herra ha. (-a; -ar), *herre.*

hersir ha., *'herse', herredsforstander i Norge* (svarende til goði på Island).

herskár to., 1) *krigersk; 2) udsat for fjendtligt overfald, var mjök herskált í Danmörk 3: der blev ofte hærjet i D.*

herskip ik., krigsskib.

hertaka (-tók), tage til fange i krig, mest i fort. tf. (= hernuminn), bandingi hertekinn, 'hærtagen' fange, krigsfange.

hertogi ha., 1) *hærfører; 2) hertug. — hertogadómr ha., hertugs værdighed, þótt hann hafi einn hertogadóm í Danmörk, skönt han ene har hertugs værdighed, er den eneste hertug i D. 68⁴. — hertogadæmi ik., hertugdømme.

*herváðirhu. flt., 'hærklæder', rustning.

herqr hu., krigspíl, budstikke (en píl, som sendtes om i landet for at samle folket mod fjenden; sml. herboð).

hestr ha., hest (sml. hross), særlig hingst (mods. merr) 81—82. — hestasveinn ha., 'hestesvend', hestepasser (staldkarl).

hét, fort. af heita.

heyja (háða, háíðr og háðr) 'iværksætte, udføre, *h. gunni o: kæmpe.

heyra (rð), høre, heyrðak sagt, at . . . , jeg hørte sige, at . . . 35²; høre, høre þá (= hlýða 1), h. kvæði 90²².

hildigöltr ha., 'kampgalt' = hildisvín.

*hildingr ha., kriger, fyrste.

hildisvín ik., 'kampsvin' (navn på en hjælm).

*hildr hu. (hildar, gf. -i), strid, kamp; Hild, en af valkyrjerne (sml. gunnr).

*hilmir ha., fyrste ('hjelmbærer').

*himinfjall ik., 'himmelbjærg', himmelhöjt fjæld.

himinn ha. (hf. himni), himmel.

hindri, hinztr, to. i højere og højeste gr. (mest digt.), senere, sidst, *hinzta sinni, for sidste gang 33⁸.

hingatbio., herhen, hid, tíðindi spurðusk út h. til Íslands, begivenheden rygtedes herud (hjem) til I. 105⁹, verja fénu h. í

Noreg o: bringe det hid til Norge og omsætte det her 60¹³.

hinig bio., hid, did, *h. deyja ór helju halir, did dør (derhen kommer ved døden) mændene fra hel (hels beboere) 113.

hinn, A. påpeg. sto. (hin, hitt), hin, den anden, eigi vil ek þessi (hross) heldr en hin, ikke vil jeg have disse heller end hine (de andre, som du før viste mig), jeg vil lige så lidt have disse som de andre 82⁵; den (med eftertryk = så), var hitt þó fyrr, at grátrinn kom upp, det skete dog først, at gráden kom frem, var þat lífsháski at hlaupa á sæinn, en hitt var annarr (neml. kost) at hlaupa enn yfir netit, det var livsfare at springe i havet, men det var det andet (vilkår) endnu en gang at springe over nættet; *hinn es sæll, es sér of getr lof 132, *hitt vil ek vita 108. B. best. ko. (ik. hit) = inn, enn.

hirð hu., 'hird', hofstat (samlingen af kongens hirdmænd, som stadig omgav ham), vera innan hirðar með e-m, opholde sig i ens hird, ved hans hof 68³¹.

hirða (rð), vogte, beskytte; gæmme, forvare.

hirðmaðr ha., hirdmand (mand i kongens hird).

hiti ha., hede.

hitt, ik. af hinn.

hitta (tt), 'hitte', træffe, støde på, hann spyrr, hvárt hann hefir hitt rikara mann en sik, om han har truffet en mægtigere mand 8¹⁰, 16³²; søge en (for at få ham i tale), Sigurðr hittir konunga, går til kongerne 16¹⁶; hittask, træffe sammen, mødes (sml. finna).

hjá. fho. med hf., 1) hos, ved, hjá haugi, ved höjen 40³²; hjá oss sjálfum o: lige for vore öjne 47²⁴; 2) i sammenligning med, lítill hjá ('ved siden af') stórmenni því. Absolut: vera h.,

være hos, til stede, sitja, standa h., sidde, stå hos (som uvirksom tilskuer) 103²⁰ (sml. hlaða 1).

hjálmadr to., hjælmbedækket. hjálmr ha., hjælm.

*hjálmvítr hu. (flt. -vítr), 'hjælmvætte', hjælmvæsen ɔ: valkyrje 128 (sml. und hjálmum 123, hjálmaðar 130, 'de hjælmbedækkede', om valkyrjerne).

hjálpvænligr to., hvoraf man kan vente hjælp eller frelse, hann sjálfr fekk þó mælt fyrir sér þat, er honum var hjálpvænligast, áðr hann lézk, han selv fik dog, før end han døde, udtalt det, hvoraf han mest kunde vente sig frelse (ɔ: han fik anbefalet sin sjæl i guds varetagt) 73⁴.

hjált ik., hjalte; flt. hjólt bruges om de to 'hjalter' på sværdet, det forreste el. nederste og det bageste el. øverste 'hjalte' (fremra hjalt og eþra el. efra h.); det første er det mellem håndtaget, meðalkafli, og klingen, brandr, anbragte tværstykke (stangen), der tjænte som parérplade, det andet er knappen på den anden ende af håndtaget, hjóltin ok meðalkaflinn, knap og plade (stang) så vel som håndtag (fæste) 27⁸.

hjarta ik., hjærte; gott h., 'godt hjærte' (kærligt sind); tappert hjærte (mod i brystet) 25²⁰. — hjartablóð ik., hjærteblod.

hjó, fort. af hoggva.

hjón el. hjún ik., en af de til husstanden hørende personer; mest flt. 1) ægtefolk; 2) husets folk, tyende.

hjørð hu., hjord.

*hjørlogr ha., 'svædræske' ɔ: blod, blanda hjørlegi ɔ: kæmpe sammen 24¹⁴.

*hjórr ha. (hf. hjørvi), sværd.

*hjórstefna hu., 'sværdstærne' ɔ: kamp.

hjørtr ha. (hjartar, hf. hirti; hirtir, gf. hjortu), hjort.

*hjórrþing ik., = hjórstefna.

hlað ik., 1) stenlagt plads foran huset. 2) gylden bræmme, pyntebånd; *hlaðs beðgunnr = hlaðbeðs G., egl. bræmmelejts dís, omskrivning for kvinde 33¹¹ (sé anm.).

hlaða (hlóð, hlaðinn), 1) opdyngge, opstable (e-u), skyldu æsirnir h. upp hjá gullinu, stable guldet op ved den (bælgen) 18²⁹; h. seglum, tage sejlene ind; 2) h. e-m, fælde, dræbe en. 3) lade et skib, er Sigmundur bar líkit út á skipit, þá var hátrinn hlaðinn, da S. bar liget ud på skibet, så var båden fuld-ladet ɔ: da S. havde båret liget ud i båden, kunde den ikke rumme mere 15²⁰.

hlaðbúinn to., bræmmet, besat med (gyldne) bræmmer, h. i skaut niðr, med bræmmer, der gik helt ned på skødet 85²⁵.

hlátr ha. (-rar), latter.

hlaupa (hljóp, hlaupinn), 1) løbe (sj. i det gamle sprog, hvor 'løbe' i alm. udtrykkes ved renna) 71³⁵, 72²; hljópu þeir at, de løb (ilede) til 98², h. á millum (sé meðal sl.). 2) springe (den alm. betydning; sml. eng. leap), h. yfir eldinn, springe over ilden 36¹⁴⁻¹⁷, h. á hesta, ór sǫðlunum, springe på, af hestene 36²²⁻²⁶, h. fyrir borð; h. upp, springe, fare op 36¹⁰.

hlaupari ha., 1) 'løber', landstryger. 2) 'løbedreng', der bruges til at gå ærender (f. eks. til at hente heste fra marken), fara sem hlauparar, gå som 'løbedreng' (der sendes ud efter heste) 16¹².

hleifr ha., 'lev', brød.

hleyp, nut. af hlaupa.

hleypa (pð), lade løbe (med hf.) ~~hleypði~~ (neml. hesti) braut ɔ: sprængte af sted 11⁷, h. heimdraganum, egl. lade hjemmefødningen løbe (ryste hjemmefødningen af ærmet) ɔ: opgive sin hjemmesidden, sé sig om i verden 62³⁶.

hlið ik., *led, port* (sml. borg-, túnhlið).

hlið hu. (-ar; -ar), *side, á hlið, på, ved siden; *en á h. brynja* (neml. hoggvin), *og brynjen på siden (hugget), brynjen flænget i siden* 32²¹ = brynja slitin 32²⁶.

hlíð hu., *lí, bjærgside.*

Hliðskjálf hu., *Lidskjálv* (Odins sæde).

hlíf hu. (-ar; -ar), *værn, beskyttelse; især om forsvarsvåben, navnlig skjoldet. — hlífarlauss to., uden beskyttelse, hann stóð h. fyrir, han stod uden dækning derfor* (for hugget), *han dækkede sig ikke med skjoldet* 86³⁵.

hlífa (fð), *beskytte, skærme, dække* (med hf.), *h. sér við spjótum, dække sig mod spyd* 53¹.

hlífð hu., *værn, beskyttelse.*

hljóð ik., *'lyd', tavshed, opmærksomhed, kveðja sér hljóðs, kræve lyd, opmærksomhed* 98²³, *fá hljóð, fá, opna opmærksomhed hos de tilstedeværende, kvæði hefi ek ort um yör, ok vilda ek h. fá, jeg vil udbede mig eders opmærksomhed, bede eder høre derpå* 87²⁷ (= vilda ek, at þér hlýddið kvæðinu 85¹⁶; sml. skal víst hlýða 87²⁹), *gefa h. til, skænke opmærksomhed (selv høre opmærksomt på en og påbyde de tilstedeværende tavshed), vilda ek, at þér hlýddið ok gæfið h. til, at I hørte derpå og skænkede (skaffede) mig opmærksomhed* 90¹³, *hann gaf gott h. til, skaffede ham stor opmærksomhed* 89⁵, *þá skorti eigi h. í hollinni* 3: *da blev der dyb tavshed (dødstille) i hallen* 43²⁶.

hljóðr to., *tavs, stille; ik. hljótt som bio., stille, sagte.*

hljóp, fort. af hlaupa.

hljóta (hlaut, hlutum, hlotinn), *fá som lod, del* (hlutr); (ironisk) **hón skell of hlaut fyr skillinga, hun fik (som sin del af gaverne, sin part af gildet).*

hlunnr ha., *rullestok* (hvorpå

skibet skydes i søen eller trækkes på land; tillige brugt til støtte under skibssiderne, når skibet stod på land), *réðu til hlunns skipi sínu, rullede (trak) deres skib på land* (op i det stade, hvor det skulde stå om vinteren) 85⁹.

hluti ha., *lod, andel; del* (= hlutr 2 og 3).

hlutr ha. (-ar; -ir), 1) *lod (i lodkastning); 2) lod, andel (i noget); (overf.) lod, skæbne, unðu illa sínum hlut. var ilde tilfredse med deres lod* 35³⁶, *eiga e-s hlut 3: være i ens sted* 44¹⁶, 3) *del (af et større hele), hoggva sundr í tvá hluti, hugge sønder i to dele, stykker* 22¹⁴; 4) *ting, genstand, hafa allir hlutir eiða unnit, har alle ting aflagt ed?*

silfr til suðrgöngu eða annarra hluta, penge til pilgrimsrejse eller andre ting (andet) 60⁸, *einn er sá h. í lögum, er . . . , der er én ting (ét punkt) i loven, som . . . , sjá einn var svá hlutrinn, at . . . , kun denne ene ting var således, at . . . 3: det var den eneste grund, som kunde bevirke, at . . . 59², vilda ek, at vér ættim marga góða hluti saman, at vi kunde have mange gode ting sammen 3: at der kunde herske en god forståelse mellem os* 70¹⁰, *þeir sögðu öngva hluti í milli þeira vera þá, er eigi mætti þeira frændsemi vel fara 3: sagde, at der ikke var noget imellem dem, som kunde hindre en god forståelse* 70¹⁴; *mjök ýmsir hlutir 3: mange forskellige grunde, påskud* 46¹; *kunnigr at góðum hlutum, bekendt for gode egenskaber, som man kender fra en god side* 29⁶; *um alla hluti, i alle henseender, um flesta hluti, i de fleste tilfælde, i reglen* 78⁷.

hlutskipti ik., *bytte* (i krig) 48¹².

hlutu, fort. flt. af hljóta.

hlýða (dd), 1) *lytte til, høre på* (e-u el. á e-t, til e-s), **eyrum*

hlýðir, en augum skoðar 132 a, h. kvæðinu 85¹⁶, hlýddu menn til, *man lyttede til, hørte efter* 43²⁷; 2) *høre på, lyde, adlyde* (e-u), h. orðum, ráðum e-s. 3) *gá (an), være tilladeligt, e-m hlýðir e-t, noget går, er tilladeligt for en* 94¹⁸.

hlýðisamr to., *som kan gå (an), tilladelig* (sml. hlýða 3), kun i ik., eigi mun hlýðisamt verða, ef af er brugðit, *det vil ikke gå godt, hvis der afviges derfra* 77¹.

hlýja (hlýða og hlúða), *give ly, dække, skærme* (med hf.) 134 b.

hlægja (gð), *bringe til at lé, glæde, fornøje*, (upers.) þat hlægir mik, *det glæder mig, er mig en trøst* 24¹⁷.

hnakki ha., *nakke, baghoved*, setja hnakka á bak sér aptr, *bøje nakken bagover, bøje hovedet tilbage* (for at kunne sé i vejret).

hné, fort. af hníga.

hneigja (gð), *bøje, hælde*, h. hofuð í kné e-m 107⁴.

hnekkja (kð), 1) *drive, støde tilbage* (e-u); 2) *vige tilbage, trække sig tilbage*, Hrafn hnekði þá at stofni einum, *H. trak sig da (rykkede) hen til en træstub* 104⁸.

hníga (hneig og hné, hnigum, hniginn), *bøje sig, synke, falde sagte* 107⁸ (sé under fang), *hnigu heilög vötn af Himinfjöllum, *hellige vande randt fra H.* 121 a; særlig *segne, falde i kamp* 76¹, 130 a¹, h. fyrir e-m, *falde for en* 101²⁸, h. í gras, *'bide i græsset'*.

hnipinn to., *nedslået, sørgmodig, modfalden*.

hnippa (pð), *støde til en; hnippask við, nappes, kires*.

hníta (hneit, hnitum, hnitinn), *stode an, berøre hårdt, *hneit*

mér við hjarta hjórr Angantýs, ramte mig (dødelig) ved hjertet 32.

hnykkja (kð), *rykke, trække stærkt*.

*hodd ik. (mest i flt.), *skat, gods, ejendom*.

hof ik., 'hov', *hedensk (træ-) tempel*.

hóf ik., *den rette måde, mådehold, gæta hófs, holde måde, *hafa ríki sitt í hófi, bruge (udøve) sin magt med måde* 133. — hófismaðr ha., *mand, som holder sig inden for de rette grænser, mådeholden, beskeden mand*.

hógværr to., *sagtmodig, spagfærdig*.

hold ik., 'huld', *kød*.

holr to., *huld, velsindet, venlig*.

*hollvinr ha., *trofast ven*.

hólmanga hu., *holmgang, tvekamp* (der var bunden til strænge regler, og som holdtes på en lille afgrænset plet, der kaldtes hólmstaðr, hólmgongustaðr, også hólmr). — hólmgongusverð ik., *holmgangssværd*.

hólmi ha., = hólmr.

hólmr ha., *holm, lille ø; det sted, hvor en holmgang skulde gå for sig, ganga á hólm við e-n, gå i tvekamp med en* 86¹⁹, búinn til hólm, *færdig, rede til tvekampen* 86²⁸, skora e-n á hólm, *udfordre en til tvekamp* 86²¹, leysa sik af hólmi, *løse sig fra tvekampen* (þ: købe sig fri med en i forvejen bestemt sum, når man overvindes i tvekamp).

hólmstefna hu., *holmgangsmøde*.

holt ik., *lille skov*.

hón, hon, hu. til hann.

honum, hf. af hann.

horfa (horfða, horft), *vende i en vis retning, h. á e-t, sé, stirre på noget* 106³⁶, 107⁷, h. til e-s (upers.), *sé ud til, til slíks úfriðar sem nú horfir hér* 3:

da det nu ser ud til så stor
ufred her 93⁸.

horn ik., horn; drikkehorn.

horskr to., klog, forstandig
(sml. vitr).

hót ik. flt., trusler.

hotvetna = hvatvetna.

hraðbyri ik., frisk, strygende
vind, medbør.

hraðmæltr to., som taler
raskt, rap, fremfusende.

hrafn ha., ravn.

hratt, fort. af hrinda.

hraustr to., ~~kraftig~~, kæk,
tapper.

hraut, fort. af hrjóta.

Hreiðgotar (senere Reiðg.)
ha. flt., 'Rédgoter' 109 b (synes
her nærmest at være brugt
om den nordiske gren af den
gotiske folkeklasse, skönt betyd-
ningen vistnok har været endnu
mere omfattende og ubestemt;
længere ned i tiden findes det
brugt om Daner og Gøter).

hreinn ha., rén, rensdyr.

hreyfa (fð), bevæge, røkke.

hreyss hu. (hreysar, gf. -i;
-ar) og hreysi ik., stenrøs, øde
egn, hvor vilde dyr opholder sig.

hreysti hu., mod, tapperhed.

hrið hu., 1) uvej, storm (især
snéstorm); 2) hæftigt anfald,
kamp. 3) tid, stund (sml. stund),
lítla h., en lille stund, langa h.,
længe 22¹, um h., en tid lang;
4) afstand, stundar h. (sé stund).

hrím ik., rim, rimfrost.

hrímfaxi ha., 'rimmanke'
(nattens hest).

hrímkaldr to., rimkold.

hrímpurs ha., rimturs, jætte.

hrinda (hratt, hrundum,
hrundinn), støde, kaste (e-u), h. út
skipum, sætte skibene ud i vandet
40²⁰, hann hratt út skipinu 3:
stødte fra land 15²²; *hratt á
völl brynju, slængte brynjen på
marken 129 a.

*hringbroti ha., 'ringbryder',
fyrste (sml. baugbroti).

hringr ha., ring, kreds (sml.
mannhringr); ring (særlig arm-,
fingerring).

hrís ik., rís, krat, á hrísinu, i
krattet, buskene 25³¹.

hrista (st). ryste, *h. skegg
114 a; *darraðr hristisk, spydet
(spydene) rystede, bævede 129 a.

hrjóða (hrauð, hruðum, hroð-
inn), 1) rydde, gøre ryddelig,
h. skip, rydde et skib (ved at
dræbe besætningen) 28¹⁷; 2)
*kaste, bortkaste, hrauðk ór her-
váðum, egl. han kastede sig ud
af hærklæderne 3: han kastede
sin rustning 129 a.

hrjóta (hraut, hrutum, hrot-
inn), 1) fare hurtig og voldsomt
fra et sted, slænges, tumble og
lign., eldr hraut ór hlunnunum,
fór (stod) ud, blóðrefill hraut
upp af skildinum, odden røg op fra
skjoldet 99²⁷. 2) brumme, snorke.

hróðigr to. (mest digt.), bæ-
römt; stolt, kry.

*hróðrbaðmr ha., berömt,
navnkundigt træ, Hróðr berr
hávan hróðrbaðm þinig, H.
bærer det høje herlige træ (3:
misteltenen) hid, hen (hvor Bal-
der står) 120 a (sml. Völuspá:
'højere end markerne (højt over
markerne) stod opvokset smækker
og såre fager misteltén; af det
træ (den stængel) blev der et
farligt sorgvoldende kastevåben';
misteltenen kaldes hróðrbaðmr,
ligesom fimbulvinteren kaldes enn
mæri).

hrópa (að), nedsætte, bagtale.

*Hropttr og Hroptatýr ha.,
navne på Odin (sml. Gautatýr).

hross ik., hest (sml. hestr);
særlig hoppe (= merr), hann
kvaðsk eigi hrossa þurfa 81³⁴,
váru þá komin hross, ok hestar
sqðlaðir, hestene var da komne,
og hingstene sadlede (el. hross
ok h. s., hopper og sadlede hingste
var da komne) 97¹⁹.

hrundinn, fort. tf. af hrinda.

hryða, forest. fort. af hrjóða.

hryggja (gð), bedrøve, volde
sorg.

hrynja (hrunða, hrunit), falde
ned med larm, *látum und
hánum h. lukla, lad os lade

nøgler klirre under ham (ved hans bælte).

hrýtt, nut. af hrjóta.

hræ ik. (hf. -vi), *død krop, lig*; flt. om et enkelt lig 126 b ('de blodige kødstykker').

hræða (dd), *gøre ræd, skræmme*; hræðask, *blive bange, frygte for* (e-t, við e-t). fort. tf. hræddr brugt som to., *ræd, frygtsom*, við e-t, *for noget*, h. um e-t, *ængstelig bekymret for* (med hensyn til) *noget* 69²³.

hræzla hu., *rædsel, skræk*.

*hrønna hu., *bølge*.

hrökkva (hrökk, hrukkum, hrokkinn), *vige tilbage*.

*hrørask (kun i navnef.), *blive affældig, ældes*.

hrørna (að), *opløses, hen-smuldre, forgå*.

hugástir hu. flt., *inderlig kærlighed*, unna e-m hugástum, *holde inderlig af en* 20¹³.

hugða, fort. af hyggja.

hugfastr to., *fast i ens sind*.

hughreysti hu., *mod, ufor-færdethed*.

hugi ha., *hu, tanke* (= hugr); personificeret 5²⁰.

huginn ha., *navn på en af Odins ravne*; *ravn i alm., *glæde* hugin, *glæde raven* (med de fældede fjenders lig), hugins barr, *ravnens føde* (ligene af de faldne).

hugprúður to., *'huprud', modig, uforfærdet*.

hugr ha. (-ar; -ir), 1) *hu, sind* (*tanke, mening; stemning* o. s. v.), *mæla of hug 3: *tale anderledes, end man mener* 135, *hló Hlóriða h. í brjósti, *sjælen glædede sig (hjærtet lo) i brystet på H.* 118 b, *váru allir með einum hug til þess, er unnit hafði verkit, alle nærrede ét sindelag imod den, som ...* 10²⁹, (også i flt.) *sjámsk vér hans of hugi, *vi ængstes for hans sindelag* 130 b, *vasa sá herr í hugum (neml. góðum), *var ikke godt til pas, vel til mode* 130 a; 2) *mod*, h. *dugir, bilar, modet slår til, svigter* 19¹⁷, 32⁵.

hugsa (að), *betænke, overveje*; h. fyrir sér, *tænke over, overveje* 29¹.

*hugumstórr to., *'hustor', höjsindet, modig, uforfærdet*.

*hund- i sms. med to., *overordenlig, i høj grad*: hund-margr to., *utallig*.

*hundrað ik., *hundrede* (opr. om et stort hundrede 3: 120).

hurð hu., *dör* (hvormed der lukkes for döråbningen, dyrr).

hús ik., 1) *værelse, rum*, derfor ofte i flt. om et enkelt hus, *bolig*, *at Aðils húsum 36, 75²⁵⁻³³; 2) *hus*.

húsbóndi ha., *husbonde* (både, *husfader, husets herre og ægte- mand, 'mand'*).

húsfreyja hu., *husfrue* (både *husmoder, husets herskerinde og hustru, 'kone'*).

húskarll ha., *huskarl, tjenestekarll* 75⁶; flt. húskarlar særlig om *kongens tjenere, drabanter*.

húsmænir ha., *husmønning*.

[hvá] sto., kun i ent. ik. *hvat*, hf. *hví*, ef. *hves*; ha. hf. *hveim*, ef. *hves* (det manglende udfyldes af hverr, hvis ef. hvers tidlig fortrænger hves, ligesom hf. hverju, hverjum bruges ved siden af hví, hveim); næsten altid som no., 1) *spørg.*, *hvem* (*quis*), *hvad*, *hveim eru bekkir haugum sánir 119 b, *hvat mælti Óðinn í eyra syni? Ey manni þat veit, *hvat þú sagðir í eyra syni* 114 b; fyrir hví, *hvorfor* (sé nedenfor hví); *hvat med ef.*: *hvat íþróttar er þat, hvad for idrætter er det?* 4³³, hann spyrr, *hvat hann kunni leika, hvad for en leg han forstod sig på* (her kan leika dog også opfattes som navnef.: *hvad han kunde lege*) 5¹², *hvat es þat fiska, *hvad for en (hvad slags) fisk er det?* 18¹², *hvat manna er þessi, hvad for en mand er han?* 84⁸, 90⁷; med hf.: *hvat leik vili þér bjóða mér, hvad for en leg vil I byde mig?* 7⁶, *hvat*

látum verit hafði, *hvað for en stöj det havde været (hvað der havde været grunden til stöjen)* 2²⁸. 2) ubest., *enhver (quisque), hvað som helst, alt, *dælt es heima hvat (= hvatki, hvatvetna, quidque)* 132 b. 3) med *er, sem, hvem, hvað (den, det) som; hvem, hvað som helst som (enhver som, quicunque, alt det som, quidquid), *orðstírr deyr aldregi, hveims sér góðan of getr* 135 b, 109 a; *hvat sem at var gert, hvað der end blev gjort* 10⁵, 62¹⁰. 4) Senere undert. (med og uden *er, sem*) rent henvís., *hvilken, som*. — Som bio. bruges *hvat, hvorfor, *h. skal hann lengi lifa?* 134 b. *hví*, 1) *hvorfor* (= fyrir h., fyrir hví muna ek eigi kenna skeyti mitt, *hvorfor skulde jeg ikke kende* 43²⁵), *hví léztu at eggjask, hvorfor lod du dig ægge* 23²⁷, (med samme ordstilling i ligefrem spörget. som i en afh.) **hví þú svá gunni skiptir, hvorfor skiftede du kampen således?* 130 a., **hví þú þá mælisk af gólfi fyrir* 109 a; 2) *hvorledes* (= hvé).

hvaðan bio., hvorfra, h. af löndum 3: fra hvilket land 85¹³.

hvar bio., 1) spörg., hvor (ubi), h. kómu feðr okkrir þess, at . . . (þess styret af hvar, egl. hvor af det, at . . .; sml. hvergi), hvor kom vore fædre til det sted, at . . ., et sted, hvor . . . 3: hvor mødtes de således, at . . . 90²⁷, h. kómu vit þess til orrostu, at . . ., hvor kom vi således til kamp (kæmpede vi således mod vore fjender), at . . . 31²⁵; þú fannt eigi, h. upp skyldi lúka 8²³, *hann sér, hvar lá maðr, hvor (= at) der lá en mand* 2²⁶, 29³⁵, *finna þeir í helli nokkurum, h. gýgr sat, egl. de finder (bliver var) i en hule, hvor der sad en gyge 3: de finder en hule, hvori der sad en gyge el. de finder en gyge (, som sad) i en hule* 12³⁵. I forb. med fho. bruges det på samme måde som

*þar: h. fyrir, hvorfor, h. til, hvortil, o. s. v. 2) ubest., hvor som helst, overalt (= hvarvetna, ubique); på et eller andet sted, hér ok h., her og der, hist og her. 3) med er, sem, der hvor; hvor som helst som (overalt hvor, ubicunque), *skalf Mistar marr, hvars megir fóru, hvor mændene fór* 127 a, **æði þér dugi, hvars (hvor = når; sml. þar er) þú skalt orðum mæla jötun* 108 b, *þótti þat styrkr vera fyrr, h. sem Jómsvíkingar fylgðu höfðingjum* 46¹⁷.

hvárgi (ik. *hvártki, hvárki*; flere former, navnlig *hu. og flt.*, dannes af *hvarigr*), ubest. *sto., ingen af bægge (neuter); flt. hvarigr, ingen af bægge parter; ik. hvártki (hvarki) som bo., hverken, h. — né, hverken — eller. *hvarleiðr to., léd overalt, afskyet af alle.*

hvárr sto., 1) spörg., hvilken af bægge (uter) 109 a²⁰, 29⁴; ik. *hvárt som spörgepart. a) i afh. spörget., både som 1ste led i en dobbelt afh. spörget. (hvárt — eða, om — eller = utrum — an), og i enkelt afh. spörget., om (= ef); hann leitaði ráðs við þá, hvárt hann skyldi berjask við Eiríks sonu, eða skal hann fara norðr, spurgte dem til ráðs, om han skulde kæmpe, eller skal han* (med overg. fra afh. til ligefrem spörget.; sml. *bo. at B)* 38^{9—11}; *vissir þú eigi, hvárt er var himinn eða jörð, du vidste ikke, om det var himmel eller jord 3: du var så betaget af rædsel, at alt gik i ét for dig, så at du ikke engang kunde gøre forskel på himmel og jord* 25¹⁵ (sml. nedenfor 3 slut.); *hann spyrr, hvárt laufsblað nakkvat felli í höfuð honum, eða hvárt þeir hefði þá matazk, spørger, om et blad faldt i hovedet på ham, og om de* 3¹⁹, 8¹⁰, 12²⁰. b) i ligefremme spörget., både dobbeltleddede og enkelte (her kan hvárt dog lige så godt ude-

lades, idet spørgsmålet er tilstrækkelig betegnet ved ordstillingen), hvárt villtu eiga við Angantý einn eða við bræðr hans, *vil du kæmpe med A. eller med hans brødre* 31²¹; hvárt er, at þú ert maðr svá úvítr, at . . . eða . . ., egl. er *det tilfældet, at du er . . ., eller . . .* 3: er du en så uforstandig mand, at du . . ., eller . . . (= hvárt ertu maðr . . ., eða . . .) 56¹⁰; hvárt vakir þú, þórr? er du vågen, T. 4⁶; sml. 2³⁴, 4³, 12⁸. 2) ubest., *enhver af to, bægge* (*uterque* = hvárrtveggja), var í sínum stað h. þeira 68³², 76¹, þar var hálf hvárs (i alm. hálf hvárt) í því liði, Danir ok Bretar, *der var halvt af hvert, Daner og Briter, i den flok (halvdelen af disse folk var danske, halvdelen B.)* 42³²; flt. hvárir, *bægge parter*. Ofte i forb. med annarr: hvárr — annan o. s. v., *den ene — den anden, hinanden, hverandre* (sml. hverr): vildi h. vera þórum meiri, *den ene vilde være bedre end den anden* 63¹⁹, sagði h. þórum frá ferðum sínum, *de fortalte hinanden om deres rejser* 90¹⁷, lagði hvárt þeira góðan þokka til annars bráðliga 3: *de fattede snart kærlighed til hinanden* 79¹⁹, sá hvárir aðra, *de (bægge parter) fik øje på hinanden* 103⁶. 3) med er, sem, *hvilken af to så, end, hvilken som helst af to som* (*uter, utercunque*), er nú kostr, hvárr (mærk nf.; sml. sá 1, c) er þú vill, at vér berimk allir, eða vit tveir, *nú er der hvilket af to vilkår du ønsker (nu kan du vælge et af de to vilkår), at vi (enten) kæmper alle, eller (kun) vi to* 103¹⁴; (i samme betyd.) hann kveðsk vel líka, hvárt at heldr er, *siger, at han er vel tilfreds, hvilken af de to ting der end sker* 103¹⁶; hvárt er, sem — eða, *hvad enten — eller (sive — sive)*, hvárt sem er vetr eða sumar, *hvad enten det så er vinter eller sommer*

3: *både vinter og sommer* 73²¹.

hvárrtveggja el. -tveggi, ubest. sto., *enhver af to, bægge* (*uterque* = hvárr 2), taka hvárttveggja frá mér, *dýrit ok svá líf mitt, berøve mig bægge dele, dyret og ligeså livet* 60²⁷, frændr hvárrtveggja þeira, *bægges frænder* 98³¹, riðu menn heim hvárrtveggju, *bægge parter (mændene på bægge sider) red hjem; ik. hvárttveggja som bo., såde, h. — ok, både — og.*

hvars = hvar es (sé hvar).

hvarvetna (ogsá hor-, hver-), bio., *hvor som helst, overalt.*

hvass to., *hvas, skarp.*

hvat sé hvá.

hvatr to., *rask, mandig, modig.*

hvatta, fort. af hvetja.

hvatvetna (ogsá hot-, hvet-), ubest. sto., *hvad som helst, alt* (= hvat 2), hann var fyrir þeim í hvívetna, *overgik dem i alle retninger, fyrir hotvetna fram, fremfor alt, først og fremmest* 41¹⁴.

hvé bio., *hvorledes; hvor (i hvilken grad)* ved to. og bio.; (= hversu).

hveim sé hvá.

hvelpr ha., *hvalp, hundehvalp.*

hverfa (hvarf, hurfum, horfinn), 1) *vende sig; h. aptr, vende tilbage; hurfu at því allir Norðmenn 3: sluttade sig hertil* 39³⁰, h. af, frá e-m, *forlade en; *med rummet i gf.: himin h. þau skulu hverjan dag, de skal hver dag bevæge sig (fare) over himlen* 110. 2) *komme pludselig, uventet af syne, forsvinde* 15²², 16³¹, 21²¹, ogsá h. á braut, á brottu 10¹⁶, 23⁷, h. í brott 23¹ (her med biforestilling om hemmelig forsvinden, *stjæle sig, liste sig bort*).

hyergi bio., 1) *ingensteds, hvar nema alls h., egl. hvor undtagen slet ingensteds* 3: *ikke på noget som helst sted* 90²⁹; med ef. (sml. hvar): *es eigi veit

jarðar h. né upphimins, *som man ikke véd nogensteds på jorden eller i himlen*, h. munu vit þess koma, at ek sé minna virðr en þú, *vi to vil ikke komme til et sådant sted, at . . . , til et sted, hvor jeg vil være mindre ansét end du (vi vil aldrig komme i det tilfælde, at . . .)* 91¹⁸; 2) *ingenlunde, i ingen henseende.*

hverneg, -ig, -ug (egl. gf. = hvern veg, brugt som) bio., *hvorledes.*

hverr sto., 1) spörg. a) *hvem, hvilken (quis)*, både som no. (for det ubrug. hvá) og som to., *h. mun Baldri at bana verða 120 a, *hverjum* (= hveim) vill þú heldr gipta dóttur þína en mér 82²², hverju (= hví) launaði hann þér dýrit 60³, *hverir ráða æsir eignum goða 113 b; þú veizt, til hvers (= hves) þú hefir unnit (sé vinna), *kjósa of konunga, hverr Yngva ættar skyldi með Óðni fara, *vælgje mellem konger, hvo af Y.s æt der skulde* 129 a; b) *hvordan (qualis)*, hvert þeira erindi skyldi vera (sé ørindi), hætta á fund þeira, h. yrði, *vove en kamp med dem, hvordan den kunde blive o: forsøge, hvilket udfald en kamp med dem vilde få* 65³², hann réð jafnan mestu, hver kaupstefna var, *harde altid den afgørende stemme med hensyn til, hvordan købstævnet var (o: til hvilken pris varerne skulde sælges)* 74²¹. 2) ubest., hver, *enhver (quisque)*, *halr es heima hverr 134 a, *manna h., *ráðsnotra h. 133 a, þat gull verðr þinn bani ok hvers annars, er þat á, *din bane og enhver andens (alle andres), som ejer det* 24³⁴; *hverjan dag 109 b, hvert sinn er brugðit er (sverðit), *hver gang det drages* 27¹⁵, láta þau ein skip þar inn leggja, er þeir tæki fé af hverju skipi, *kun tillade de skibe at lægge derind, som de fik told af enkeltvis (egl. af hvert skib)* 65¹⁷; hina niundu hverja nótt, *hver niende nat* 11³³.

Ofte i forb. med annarr: hverr — annan o. s. v., *den ene — den anden, hinanden, hverandre* (sml. hvárr): h. at qðrum, *den ene efter den anden* (sml. at), h. yfir annan (sml. yfir), sagði h. qðrum, *hvat títt var, de sagde hverandre, hvad der var på færde* 39²². 3) med er, sem, *hvilken som helst som (quicunque)*. 4) Senere kan det også (med og uden er, sem) bruges rent henvis., *hvilken, som (qui)*.

hversu bio., = hvé.

hvert bio., *hvorhen* (egl. ik. af hverr).

hvervetna = hvarvetna.

hvessa (st), *hvasse*; h. augu, *sé skarpt, med gennemborende blik.*

hvetja (hvatta, hvattr), *hræsse; tilskynde* (e-n til e-s) 23³⁰ (= eggja).

hvetvetna = hvatvetna.

hví sé hvá.

hvíla hu., *leje, sæng.*

hvíla (ld), *hvile, sove.*

hvirfill ha. (hf. -fli), *isse.*

hvíti hu., *hvidhed, skærhed* (om hudens el. hårets farve).

hvítna (að), *blive hvid.*

hvitr to., *hvid*, *hvítastr ása, *den hvideste (skæreste) af aserne, 'den hvide as'* (om Hejmdall) 116 b.

hygga, forest. fort. af hoggva.

hyggiliga bio., *klogt, forstandig, láta h., sé betænksom, tankefuld ud.*

hyggja (hugða, hugat og hugt), *tænke, mene, tro*; h. e-m e-t, *tiltænke en noget* 133 b²⁵; *betragte*, *hugði hann jóreið, *han betragtede, så på* 127 a. hyggjask, *tro om sig selv, indbilde sig.* — Med fho.: hyggja at e-u, *give agt på, betænke noget.* h. til e-s, *vente noget*; h. gott, ilt til e-s, *glæde sig til noget, være ilde til mode ved tanken om noget*, hon hugði ilt til ráða, *var ilde til mode ved at tænke på partiet* 92²⁸. h. um e-t = h. at e-u 26⁶.

hylja (hulða, huliðr og hulðr),
hülle, tildække, skjule.

hylli hu., huldskab, gunst.

hæri, hæstr, höjere og höj-
este gr. af hár.

hætta (tt), høre op med (e-u),
h. fanginu, høre op med bryd-
ningen 7³⁴.

hætta (tt), sætte i vove, på
spil (e-u); h. á e-t el. til e-s,
vove (sig ind på) noget, gøre et
dristigt forsøg på noget.

hætti, hf. af hátt.

hættligr to., vovelig, farlig.

hætttr to., farlig, farefuld,
e-m er hætt við e-u, en har
noget at frygte af noget, við
öngu skal þér hætt vera 3: du har
ikke noget at være bange for 101⁸.

hægr to. (gf. -jan), let, be-
kvem, behagelig.

hægri, to. i höjere gr. (egl.
af hægr), højre (mods. vinstri).

*høfða (að), forsyne med
hoved, beit høfðuð 3: smykkede
med hoveder, gallionsfigurer 124 a.

høfða- sé høfuð.

høfðingi ha. (-ja), høvding.
— høfðingjabragð ik., ud-
seende og optræden, som sømmer
sig for en høvding, høvdingevæsen.

høfðingligr to., som ligner el-
ler passer for en høvding, fyrstelig.

høfðu, fort. flt. af hafa.

høfn hu., 1) havn. 2) *mand-
skabet, besætningen på et skib
124 b²⁰ (i prosa skipshøfn). 3)
klædning, kappe.

høfuð ik. (hf. høfði), hoved.
Hoveder, især af drager, brugtes
som prydelser på skibenes for-
stavn 47¹⁰. — høfuðsmaðr
ha., hovedmand, leder, anfører.
— høfðafjöl hu. (-fjalar; -ar
og -ir), *'hovedfjæl'* (hvorimod
den, der sidder ved roret, kan
hvile sit hoved) 51¹³.

høfuðsár ik., sår i hovedet.

høgg ik. (hf. -vi), hug.

høggormr ha., hugorm.

høggorrosta hu., kamp med
huggevåben, håndgemæng.

høggva (hjó, hjoggum,
høggvinn), hugge, overhugge (sé

streng); h. e-n banahogg, give en
banehug 87² (sml. fella, ljósta,
slá), h. til e-s mikit hogg, give
en et svært hug 104⁶, h. í høfuð
e-m, hugge en i hovedet 104¹⁸.

høldr (hauldr) ha., mand;
odelsbonde.

høll hu. (hallar; -ar og -ir),
hal (om en fyrstes sal, medens
storstuen i et privat hus kaldes
stofa). — hallargólf ik., hal-
lens gulv.

hønd hu. (handar, hf. hendi;
hendr), 1) hånd, både om hånden
alene og om hele armen tillige
med hånden (sml. fótr), taka í
hønd e-m, tage en i hånden 79³²;
hann hefir háðar hendr blóðgar
til axlar, har bægge arme blodige
til skulderen 22⁴; hafa hendr á
e-m, lægge hånd på, gribe en
44¹; 2) side, til hægri handar,
på højre hånd, til beggja handa
sér, på bægge sider af sig, þinn-
ar handar, fra din side 57¹⁷,
mun þá betr hvárratveggju
handar, det vil være det bedste
på bægge sider, for bægge parter
9¹⁵. — I mange talemåder i
forb. med fho.: á hønd el.
hendr e-m, imod en. af e-s
hendi, fra ens side, på ens vegne,
af minni, várri hendi, fra min,
vor side 67¹⁵, 83¹⁶; greiða e-t af
høndum, udrede, udbetale, láta
e-t af høndum, give slip på. at
hendi, til, i hænde, *kvámu þér
ógögn öll at hendi, al ulykke
ramte dig 126 a. fyrir e-s hønd,
på ens vegne, f. sína hønd, for
sig selv, på egne vegne 37²⁰, 83¹³;
hann hefir tvá kosti fyrir hønd-
um, forhånden, at vælge imellem
65³². í hønd el. hendr, i hænde,
fá, selja e-m e-t í hønd, hendr,
overgive, levere en noget 19³²,
37⁵, 43¹⁶, 77¹⁴. til handa e-m,
for, til en, kjósa inn betra (kost)
sér til h., vælge det bedste vilkår
for sig 66²¹, biðja konu til h.
e-m 67³, keypti skip hálf til h.
Gunnlaugi, til G. 81²¹; standa
til handa, være forhånden, þeir
menn, er félitlir váru, en stóð

úmegð mjök til h., folk, som var ubemidlede, men havde en stor flok uforsörgeðe börn (egl. for hvem uforsörgeðe börn rigelig var forhänden) 76³¹.

hórgr ha., hedensk stenalter, offeralter.

hórund ik. (og hu.), huden på legemet.

I, í.

í, fho. med gf. og hf., i. A. med gf. a) om stedet (om bevægelse el. retning) *ind i, hen til* o. s. v.: þeir gengu í skálann, *gik ind i skálen* 101⁵, inn í Lifangr 102³⁰, þeir kómu í Þrándheim 101²⁹, austr í Tíundaland í Svíþjóð 89³², sigla í haf (sé haf), húask í hernað, *göre sig rede til at drage i, begive sig på hærtog* 102³, hann settisk niðr í búðartoptina, *satte sig ned på bodtomten* 75¹⁴, hann sá í hornit, *så i hornet* 15⁶. b) om tiden: í dag, *i dag*, í vetr, *i vinter*, í sumar, *i sommer*, í þann (þenna) tíma, *på den (denne) tid*, um morgininn í sólarroð 3: *ved solopgang* 103⁶, í annat sinn, *for anden gang*. c) om andre forhold: bresta í tvá hluti 51¹⁹. B. med hf. a) om stedet (om en væren) *i, på*: í vatni, *i vandet*, í nesinu, *på næsset* 103¹⁰, fyrir hvern mann, er í væri höllinni (= er í h. v.) 43¹⁷; hann var í grám kyrtli, *var i (var iført)* 84¹. Ved nogle stedsnavne bruges altid í (í Danmörku, Noregi, Svíþjóðu), *ved andre á*, undert. bægge (í Englandi 87⁴, 93⁸, í Saxlandi 64²⁸; sml. á); navne, der betegner ø, fjord, dal og lign., har i alm. í: í Borgarfirði, í Steingrímsfirði í Skeljavík 77¹⁶; var hann í Þrándheimi, þar sem heitir í Lifangri, *i Trondhjem på det sted, som hedder Levanger* 101³²⁻³³, kómu þeir fram í kaupstað þeim, er í Skörum heitir, *som hedder Skara* 89² (sml. á, at og heita). Mærk: hann stóð upp í lyptingunni, *stod op i løftingen* (og blev

stående der) 48³¹ (sml. á og upp). b) om tiden: í því, *i det samme*, í þessu, *i dette øjeblik*. c) om andre forhold: 1) *i* (om en tilstand), í svefni, *i søvne* 75¹⁵, vera í hugum (sé hugr). 2) *ved, ved hjælp af*, göra e-m sóma í þangatkvámu sinni, *vise en ære ved at komme til ham* 70²⁰⁻³², *opt kaupir sér í lítlu lof 134 b. 3) *i* (om det, hvoraf noget består), fé í gulli, *gods i (bestående af) guld* 17⁵, gørsimi í bjarndýri 55²⁹. 4) *i, i henseende til* (sml. á A, c, 3), skapfelligr í andliti (sé s.). C. Absolut uden styr-else: eitr var í (neml. horninu), *der var edder i* 15⁷, þetta er stefit í (neml. kvæðinu), *dette er omkvædet deri*. D. l forb. med visse bio. (oprindelig gf. el. hf.) og fho. kan í bruges el. udelades: (í) brott, brottu (sé braut), (í) mót, móti (sé mót), í gegnum el. gegnum, í milli el. milli, o. s. v.; í frá (ífrá) = frá, íhjá = hjá.

*ið-, forstærkende part.: iðgnógr to., *meget rigelig, overflødig*.

íðn (yngre iðn) hu., *sysse, beskæftigelse*.

ífrá (el. í frá) = frá.

igða hu., 'egde', vistnok *mejs, gråmejs* (parus palustris).

í gegnum = gegnum.

í gær sé gær.

íhuga (að), *betænke, eftertænke, gruble på* 57³.

illa bio. (höjere og højeste gr. verr, verst), *ilde, slet* (mods. vel), þetta þótti frændum þeira stórum illa, *dette syntes deres frænder meget slemt* 101¹⁸, þó at svá illa verði, at . . , *selv*

om det går så uheldig, at . . 59²⁴.

illr to. (höjere og højeste gr. verri, verstr; sml. vándr), *ond*, *slem*; *slet*, *dårlig* (mods. góðr), þetta þótti ilt frændum þeira, *dette syntes deres frænder slem* 98³¹; ilt er til e-s, *noget er vanskeligt at opnå*, ilt er til hafna o: *det er vanskeligt at finde havne* 59¹⁴.

illska hu., *ondskab*.

illúðigr to., *ildesindet*.

*íma hu., *kamp, strid* 128.

*imð hu., *jættekvinde* 126 b (snarere måske egennavn).

in (undert. skrevet inn) bio., digt. i nægt. sætninger ved højere gr. tilsyneladende uden særlig betyd., eller = bio. at; né in heldr, *og ikke heller, og lige så lidt* 122 b (i prosa meget sj. eigi in heldr).

inn (in, it), best. ko. A. foran to. (ældst enn, yngre hinn), *et sannasta 113 a, *nema þú enn snotrari sér 109 a, *enn gamli þulr 109 a, enn gamli maðr 23⁴, *enn meira mjöð 117 b, også i udråbsf.: *enn fróði jötunn! 110 b, 113 a³; med foreg. pápeg. sto.: *sá enn fróði jötunn 112 a, sá inn ungi maðr 5¹², þat et mikla gull 26³, hann hafði klæðin þau en góðu, er . . , *han var iført den smukke dragt, som . .* 96²⁶, *segðu þat et eina, et þriðja o. s. v. 110 ff., þessi en sterka hönd ok þetta et snarpa sverð, *denne stærke hånd og dette skarpe sværd* 23²¹. Imellem no. og to.: *Helga enn hugumstóra 121 a, *gylfi enn glaðværi 129 a, *hring enn rauða 33¹⁹, *veðrs ens mikla 122 b. Heraf udviklede sig efterhånden B. no.s eftersatte ko. (ældst -enn, i alm. -inn): Ormr inn langi (O. hinn l.) blev Ormrinn langi og uden to. Ormrinn 47 ff. Det alm. sprog kan uden fast regel tilføje el. udelade no.s best. ko.: lagði þórr hafrstökurnar utar frá eldinum ok mælti, at búandi . . 1⁹ (= búandinn 1¹⁶). Undert. stár ko. både foran to. og

efter no.: inn þriðja drykkinn, *den tredje drik* 6²⁹, enni vinstri hendinni 104¹⁷ (men enni hægri hendi 104¹⁹), þau en stóru skipin 46²⁵ (= þau hin stóru skip 48²); hafit þat it djúpa, *det dybe hav* ('havet det dybe') 2¹⁰, gullit þat et mikla 25³⁶ (= þat et mikla gull, sé A). I forb. med sto.: sá ornninn, *den örn* (= sá ornn) 75³⁴; annarr arinn, *den anden örn* 29²⁷; dýrit eitthvert 56¹.

inn bio., *ind* (mods. út), þeir gengu i. á Hlaðir, *ind på Lade* 83³⁶; *inde* (= inni; sml. út), jarl hafði atsetu inn á Hlōðum, *inde på Lade* 83³³, hann bjó inn á Leysingjastōðum í Hvammsfirði 77¹⁵. Højere og højeste gr. innar, inna(r)st og innst, *længere, længst ind, inde*; innar ofte om retningen fra hallens, stuens ender, særlig dören, indad (sml. utar), hann gengr innar eptir höllinni, *han går indad langs gennem hallen* 43⁸; innar af seti (sé af).

inna (nt), *udføre, udrette*.

innan, 1) bio., (om bevæg.) *indenfra*; (uden bevæg.) *indvendig* (sé utan), í hringinum i. váru tveir menn, *indenfor (inde) i kredsen* 102²¹. 2) fho. med ef., *inden, indenfor*, i. hirðar (sé hirð). — fyrir i. (med gf.), *indenfor, fara fyr i. fjórðinn, gå indenfor (langs med) fjorden* 15²¹.

inni bio., *inde*.

islandsferð hu., *Islandsrejse, rejse til I*.

ísleggir ha. flt., *skøjter* (bén af dyr, indrettede til at løbe på isen med).

Íslenzkr to., *islandsk*.

íss ha., *is*.

it, nf. tot. til þú.

it, ik. af inn.

ítarligr to., *herlig, prægtig*.

*itrborinn to., *af udmærket herkomst, ædelbåren, højbåren* (sml. góðb.).

*ítrlaukr ha., *herlig lag*.

íprótt hu., *idræt, færdighed; dygtighed*.

J.

já bio., *jo* 92⁵.

jafn (jamn) to., *jævn, lige* (i betydn. *jævn, flad* bruges i alm. sléttr; sml. dog no. jafna og udso. jafna 1), jafnt nafn höfum vit báðir ok jafna eign, *vi har bægge lige navn (samme titel, kongenavn) og lige ejendom* 61²⁰.

jafn- (jamn-) i sms. med to. og bio., *jævn-, lige, lige så* (den sammenlignede genstand tilføjes ved sem el. i hf.): jafnaldri to. og no. ha., *jævnaldrende*. — jafnbreiður to., *lige så bred*, dyrr jafnbreiðar skálanum, *en dör lige så bred som skálen* 2¹⁸. — jafnfagr to., *lige så smuk*. — jafngóður to., *lige så god*. — jafnhöfugr to., *lige så tung*. — jafnlangr to., *lige så lang*, báðir fætr eru jafnlangir, *bægge ben er lige lange* 84¹⁵. — jafnmargr to., *lige så megen*; flt. jafnmargir, *lige så mange*, eru jafnmargir hvann, *der er lige mange på bægge sider* 103¹⁵. — jafnmikill to., *lige så stor*. — jafnrammr to., *lige så stærk*. — jafnskjótr to., *lige så hurtig*; ik. jafnskjótt som bio., *i samme øjeblik, straks* 51¹¹. — jafnvel bio., *lige så vel; også; endogså*. — jafnvinsæll to., *lige så afholdt*.

jafna hu., *slette*, hann flýði ofan á jöfnu, *ned på sletten* 40⁷.

jafna (að), 1) *jævne, glatte*, *mörum sínum mœn jafnaði, *han jævne den manken på sine heste* 3: klippede mankehårene, så at de blev lige 115 a; 2) *gøre lige; sammenligne* (e-u við e-t el. til e-s), jafnask við e-n, *sætte sig i ligning med en, måle sig med en*.

jafnaður og jöfnuður ha. (jafnaðar), 1) *ligeligt forhold*;

sammenligning (sml. mannjafnaður); 2) *retfærdighed, billighed*. — jafnaðarmaður ha., 1) *mand, som kan måle sig med en, ligemand, jævning*; 2) *retfærdig mand*.

jafnan bio., 1) *stadig, altid*; 2) *'jævnlig'*, som oftest, hann var jafnan í ánni 17^{27.33.35}, 79¹⁸.

jafningi ha. (-ja), *ligemand, jævning*.

jafnmenni ik., *ligemand*.

jafnræði ik., *lige, passende parti* (ægteskabsforbindelse, hvor bægge parter er lige gode), j. með ykkur Helgu, *mellem dig og H.* 82¹⁵, ef þú synjar okkr feðgum jafnræðis, *hvis du nægter mig og min søn dit samtykke til det parti, hvor bægge parter er lige stillede* 83²¹.

jarða (að), *jorde, begrave*.

jarl ha., 1) *højbåren mand, høvding*; 2) *'jarl'* (titel på de høvdinge, der var næst efter kongen i rang).

járn ik., *jærn*; ofte (især i flt.) om *jærnvåben*.

járnkló hu. (flt. -klær), *jærnklo*.

járnrekendr hu. flt., *jærnlænker*.

járnspöng hu. (-spangar; -spengr), *jærnplade*.

jarregn (-teign) hu., 1) *tegn, mærke* (som tjæner til bevis for noget). 2) *jærtegn, mirakel*.

játa og játta (tt og að), *sige ja til, gå ind på noget* (e-u), öngu játum vér öðru, *jeg samtykker ikke i andet* 56¹⁵.

Jóans- (Jóns-) messa hu., *Johannes (Jons) messedag*, J.-m. baptista 3: *St. Hansdag*.

jók, fort. af auka.

jól ik. flt., *jul*. — jólaaptann ha., *juleaften*. — jólaboð ik., og jólaveizla hu., *julegilde*.

*jór ha. (jós; jóar og -ir), *hest*.

*jóreið hu., (*heste*)ridt, *riden*.

*jǫfurr ha. (hf. jǫfri), *fyrste*.

jörð hu., *jord*; personificeret *Tors moder* 114 a.

jötunheimar ha. flt., *jætternes bolig, verden* (sé heimr), austr í jötunheima, *øst på til jættehjem*.

jötunn ha. (hf. jǫtni), *jätte*.

K.

kaf ik., *dybet, særlig vandet under havets overflade og neddykken deri, hlaupa, steypask á, í kaf, springe, styrte sig i vandet og dukke under* 52³³⁻³⁶, komsk hann eigi í kaf, *han kunde ikke komme til at dukke under* 53³, steypa af sér brynju í kafi, *kaste brynjen af sig under vandet* 53²⁰.

kafa (að), *dukke under, svømme under vandet*.

kafsynðr to., *som kan dukke og svømme under vandet*.

kaldr to., *kold; ond, ildesindet*.

*kaldrifjaðr to., egl. med *kolde ribben, bryst o: ond; underfundig*.

kall ik. *råb*.

kalla (að), 1) (intr.) *kalde, råbe*, hann kallaði utar á bekkinn, *kaldte, råbte ned på bænken* 5⁴, kallaði maðr upp á skipit, *råbte ud til skibet* 21⁴; 2) *kalde til sig, kalde på*, kallar hann til sín sveinstaula, *kalder til sig en smådreng* 5²⁰, kalli (3 pers. flt. forest.nut.) *mér hingat kerlinguna, man kalde mig hid kærtingen* 7²⁵; hann kallaði til berserki fjóra, *tilkaldte* 11¹⁴. 3) *sige, påstå*, hann kallar þess meiri ván (sé ván), nú kalla ek, at Hrafn sé sigraðr 99³⁰⁻³¹. 4) *kalde, nævne* (med 2 gff.), konungr kallaði sverðit Tyrfing 27²⁰, svá lítinn sem þér kallið mik, *så lille, som I kalder mig* 7²⁰; sá áss, er Loki er kallaðr, *den as, som kaldes (hedder) Loke*, ef þvílíkir drykkir væri svá lítill kallaðir,

hvis slige drikke kaldtes så små 7⁶.

kann, nut. af kunna.

kanna (að), *undersøge, mønstre* 124 a, 125 a. kannask við e-t, *kendes ved noget*, kannask við, at..., *vedkende sig, at*.. 43.

kanpr (senere kampr) ha., *overskæg, knebelsbart* (sml. grön).

kápa hu., 'kåbe', *kappe*.

kapp ik., 1) *strid, kappestrid*, ~~della kappi~~ við e-n o: *strides med en, renna í köpp við e-n, løbe om kap med en*; 2) *iver, hæftighed*.

kappi ha., *kæmpe, helt*.

kappmæli ik., *ordstrid, føra e-t í k.* (sé føra).

karl ha., 1) *mand, mandsperson* (ha. til kona). 2) *fri mand* (= bóndi, i mods. både til træl og fyrstelige personer). 3) *gammel mand* (hu. kerling); navn på Odin, 'gubben', *karls sonr, 'gubbens' sön o: *Balder* 13⁵, *karl af bjargi, 'gubben' fra (på) *klippen (Odin)* 21¹⁶. (Etym. = da. 'karl', sé húskarl; sml. dreng.)

karldyrr hu. (ik.) flt., 'karle-dören', *husets hovedindgang*.

karlmaðr ha., 1) *mand, mandsperson* (= karl 1). 2) *kæk, dygtig mand* (= dreng).

kasta (að), *kaste* (e-u).

kastali ha., *kastel, fæstning*.

kátr to., *glad, munter, lystig*. (Etym. = da. 'kåd'.)

kaupa (keypta, keyptr), *købe*, *opt kaupir sér í lítlu lof, *ofte*

køber man sig (erhverver man) ros for en ringe ting 134 b, k. e-t at e-m til handa e-m, *købe noget af en til en* 81²¹; *slutte overenskomst, træffe aftale om* 92²³.

kaupferð hu., 'købfærd', *handelsrejse*.

kaupmaðr ha., *købmand* (sml. *farmaðr*).

kaupstaðr ha., *handelsplads, købstad*.

kaupstefna hu., *købstævne, marked*. (Når et fremmed skib kom til Island, plejede herredshøvdingen at ride ned til det og bestemme prisen på varerne, hvorpå udsalget begyndte; høvdingen udtog selv først, hvad han ønskede at købe; ofte indbød han skibsføreren til at tage ophold hos sig om vinteren, medens det øvrige mandskab blev fordelt omkring hos herredets øvrige bønder; sé s. 74 og sml. hverr 1, b.)

kefja (kafða, kafiðr og kaför), *neddykke, nedsænke, ek máttu k. þik, jeg kunde dukke dig under* 61²⁶.

keisari ha., *kejser*. — *keisaradómur* ha., *kejserværdighed*.

kem, nut. af *koma*.

kemba (bð), *kæmme*.

kengr ha., *bugt, böjning, køttrinn beygði kenginn o: skød ryg* 7¹⁴.

kenna (nd), 1) *kende, have kendskab til, genkende* (e-n, e-t), *jarl kendi Auðun* 84⁵, *kenni ek þetta skip* 47¹¹⁻¹⁵, k. *skeyti sitt, kende sin pil* 43²⁵; 2) *opfatte ved hjælp af sanserne, føle, mærke, fornemme* (e-s, sjælden e-t, el. en sætning med at), *kendu (de mærkede), at kykt var fyrir* 13²⁹; k. *síns banasárs, føle sit banesår* 23¹⁴; (absol.) 106⁵ (sé skaut); *mærke, indsé, kenni ek, at þú ert Asapórr* 2³⁴, 1¹⁷. 3) *lære, undervise, k. e-m e-t (el. at med navnef.), lære en noget, hann kendi honum íþróttir, atferli, lærtehamidrættir,*

fremgangsmåden 16², 79³⁰, k. *þér þat ráð o: give dig det råd, lære dig det* 38²⁰, k. e-m at *flýja* 38¹⁹.

keppa (pð), *kappes, måle sig med en* (við e-n) *i noget* (e-t) 61²⁹.

ker ik., *kar; bæger*.

kerling hu. (-ar; -ar. *kerlinguna* 7²⁵ gf. ent. = *kerlingina*), *kærling* (næsten altid om en gammel kvinde, hu. til karl 3).

kerra hu., *kærre, vogn*.

kerti ik., *kærte, voksllys*. — *kertasveinn* ha., 'kærtesvend' (*opvarter, kammertjæner*).

ketill ha. (hf. *katli*; flt. *katlar*), *kedel*.

ketti, hf. af *köttr*.

keypta, fort. af *kaupa*.

keyra (rð), *drive frem* (navnlig ved hjælp af pisk, sporer og lign. 12¹³).

kind hu., *afkom; slægt* (mest digt.) 111 a²¹.

kinn hu. (-ar; *kinnr* el. *kiðr*), *kind*.

kippa (pð), *rykke i, trække raskt* (e-u), k. *at sér sverðinu, trække sværdet til sig* 23¹⁶, *kipði inn aptr vörusekkjunum, slængte varesækkene ind igen* 79¹¹. *kippask við, føre sammen (med krampagtige trækninger)* 14²⁴.

kirkja hu., *kirke*. — *kirkju-skot* ik., *udbygning på en kirke, våbenhuset*.

kista hu., *kiste*.

kjaptr ha., *kæbe, kæft*.

kjarr ik., *krat, kratkov*.

**kjóll* ha., *skib*.

kjósa (kaus og køra, *kurum, korum og kusum, korinn, kørinn og kosinn*), 1) *kære, vælge* (e-t), *k. of *konunga, vælge mellem konger* 129 a. 2) *virke på en ved magiske kræfter* (sml. *vígja*), k. *mögu frá möðrum* (oprindeligere k. *mœðr frá mögum*), *forløse mødrene med sønner* (om de norner, der som fødsels-hjælpersker tænkes at 'trylle mødrene fra sønnerne' o: ved tryllesange at virke på mødrene, så at de forløses) 24¹¹.

kjölur ha. (kjalar, hf. kili; kilir, gf. kjölu), *köl på et skib.*

klaka (að), *kvidre* (om fugle), orn klakaði við hana blíðliga 3: *örnen lokkede indsmigrende for den* 75²⁹.

klakklaust to. ik., brugt som bio., *uden skade, hælsskindet* (sml. komask).

kljúfa (klauf, klufum, klofinn), *kløve.*

klyf hu. (-jar; -jar), 'kløvbyrde' (en af de to byrder, der fordeles ligelig på lastdyrets ryg).

klyfja (að), *lægge kløvbyrde* (klyf) *på et lastdyr.*

klyfja (klufða, klufðr og klufðr), sjælden brugt, = kljúfa 114 b¹.

klæða (dd), *klæde*; k. sik el. klæðask, *klæde sig på.*

klæði ik., *klæde, klædningsstykke*; især i flt. *klæder, klædedragt.* — klæðabúnaður ha. *klædedragt* (sml. búnaður).

knáttu sé knega.

kné ik., *knæ*, hneigja höfuð í kné e-m, *hælde sit hoved på ens knæ, lade det hvile i ens skød* 107⁴ (= hníga í fang e-m 107⁸). — knésbót hu. (flt. -bætr), *knæhase.*

[knega], kná, knátta (nut. navnef. forekommer ikke), mest digt., *kunne*, ofte brugt omskr. med navnef., *samt þar flaut fljóta knáttu, *sammen flød skibene dér* 125 a.

knífr ha., *kniv.*

knúða, fort. af knýja.

knúi ha., *kno på fingrene.*

knútr ha., *knude*; riða e-m knút, *binde én en knude, give én en vanskelig opgave at løse, bringe i forlegenhed* 63¹⁰⁻¹⁴.

knýja (knúða, knúðr og knúðr), *knuge, trykke*; knýjask, *trykke på, anstrænge sig.*

knorr ha. (knarrar, hf. knerri; knerrir, gf. knorru), 'knor', *handelsskib.*

kólfr ha., *pil.*

kólfskot ik., *pileskud, pile-skuds afstand.*

kollóttur to., 1) *kullet, uden horn*; 2) *skallet, tætraget* (om pilegrimme, hvis hår er afraget).

koma (kvam el. kom, kvámmum el. kómum, kominn), A. *komme* (både om personer og andre genstande), hann bað hann koma til sín, er (hann) kvæmi aptr, *bad ham komme til sig, når han kom tilbage* 57²², er skikkjan kom til hennar, *da kappen kom til hende, blev bragt hende* 107⁶; k. á bæ, *komme hen til en gård* (sml. k. fram nedenfor), þeir kómu suður á Gilsbakka í Borgarfirði, *de kom syd på til G. i B.* 95⁶, (upers.) *vas þar at kveldi of komit snimma, *man var kommen (kom) der tidlig på kvælden 3: gæsterne havde samlet (samlede) sig der tidlig om aftenen* 117 b; var svá komit, at ..., *det var kommet dertil, at* 42⁶, þar kómr, at ..., *det kommer dertil, at* ..., *nu sker det, at* ... 42²³; *med stedet, hvortil man kommer, i gf.: hvern hefik heim of komit: níu kom ek heima, *hver verden har jeg omfaret: til de 9 verdener kom jeg* 113, k. þing, ragna røk (sé þing og rjúfa). Med fh.o. og bio.: k. á e-n, e-t, 1) *ramme* 99²⁷; 2) (absol.) *komme på, indtræffe*, kom á veður mikit (sml. vera á og sé á C); 3) kominn á sik vel, *velskabt, veldannet* (om legemsbygning) 78²⁹. k. at e-u, 1) *komme, blive til noget, kemr þar at því, sem mælt er, dér går det således, som ordsproget siger* 96²⁴; 2) *komme til, komme i besiddelse af*, *kom hann endr at hamri, *han kom igen til sin hammer* 118; 3) (absol.) *komme til, indfinde sig* 39³². k. frá e-m, *nedstamme fra en*, þessi hestr er kominn frá Sleipni, *stammer fra S.* 16²⁹. k. fram, *komme frem, indtræffe, blive udfaldet* (sé draga til); k. fram á (i) e-m stað, *komme frem på et sted 3: komme til et sted (efter en længere rejse)* 45²⁵, 89². k.

fyrir e-t, egl. *komme i steden for* 3: *betales i bod, som erstatning for* 2⁴, 106²⁵, k. f. ekki, lítit, nytte intet, lidt 82³⁵. k. saman, *komme sammen, forene sig* (f. eks. om bække, der løber sammen), *þar órar ættir kómu allar s., *der (i ham, jætten) samlede sig hele vor slægt* 111 b. k. til, (absol.) *komme til stede, indfinde sig* 92^{6.7.26} (sml. tilkváma). k. upp, *komme frem, grátrinn kom u., gráden brød frem, de bristede i gråd* 10³². k. við e-t, *berøre; vedrøre*, koma þeir allir við þessa sögu, *forekommer i, optræder i denne fortælling*. B. (med hf.) bringe noget etsteds hen el. i en vis stilling, k. skipi sínu norðr við Noreg 3: *lande i det nordlige N.* 83²⁹, k. skildi fyrir sik, holde skjoldet for sig, k. hlífum við 3: *værge sig med skjoldene* 50³⁵, k. e-m til falls, bringe en til fald 9¹³, k. sér í kærleik við e-n, *bringe sig i venskabeligt forhold til en, opnå ens yndest* 45²⁷, k. sér í ráðagerð við e-n 3: *skaffe sig indpas hos en til rådslagning (og derved indvirke på hans beslutninger)* 45³², *kom hon svá sínum fortölum, at . . . 3: hun bragte det ved sine forestillinger dertil, at . . . (egl. anvendte dem således, at . . .)* 45⁵, (upers.) *varð komit saman fangi með þeim Gunnlaugi 3: det lykkedes at få en brydekamp bragt i stand mellem ham og G.* 94²⁸; *koma e-u á, bringe noget i stand* (sé under lag). Middelart komask, *bane sig vej, nå frem, hen til et sted*, er þeir þreyttu at komask í borgina (*slippe ind i borgen, om forsøget*), þá smugu þeir milli spalanna ok kómu svá inn (*kom, slap således ind, om resultatet*) 4²⁵⁻²⁶, þeir kómusk með hann alt ofan í Lifangr, *de nåde frem med ham lige ned til L.* 105², þeir komask í millum Sámlands ok hans 3: *lægger sig med deres*

skibe mellem S. og ham 65³⁰, at þú munir þar komask með gör-simar, er aðrir fá eigi komizk klakklaust, þó at nauðsyn eigi til, at du vil kunne nå derhen með kostbarheder, hvor andre ikke kan nå hen uden skade, selv om de er nødsagede dertil (*til at gøre denne rejse*) 56¹², komask á brott, undan, *slippe bort*; komask at e-u, *komme til noget, komme i besiddelse af noget*, k. at raun um e-t 3: *komme til at erfare, få beviser i hænde for noget* 76²²; komask til leiðar (sé leið).

kona hu. (ef. flt. kvenna), 1) *kvinde* (hu. til karl, karlmaðr). 2) *hustru, 'kone'*.

konr ha. (-ar; -ir), 1) **mand* 124 a. 2) **ætling* (af en fyrste). 3) i prosa kun i ef. konar, *slags*, i forb. med to. og sto. (= kyns): alls konar, *alskens*, margs k., *mange slags*, nakkvars k. nogen slags.

konungligr to., kongelig.

konungmaðr ha., kongelig person, konge (= konungr; men *konungsmaðr, mand i kongens tjeneste* 42²).

konungr ha., konge. — *konungsdóttir hu., kongedatter.* — *konungsmaðr sé konungmaðr.* — *konungsnafn ik., kongenavn.* — *konungsnautr ha., kongegave* (sé nautr). — *konungsskip ik., kongeskib.* — *konungsson(r) ha., kongesön* (flt. *konungssynir, en konges sönnur*, men *konungasynir, kongers sönnur* 16³, 21⁸; sml. systursonr).

korn ik., korn, sæd.

kornhlaða hu., kornlade.

kosta (að), 1) *anvende, bruge* (e-s). 2) upers. *koste* (med personen, genstanden og prisen i gf.), einn riddara kostar átta merkr gulls sinn búnað, *én rytter koster hans rustning 8 mark guld* 71¹³.

kostgripr ha., kostbar genstand, klenodie.

kostr ha. (-ar; -ir), 1) *valg, vilkår, betingelse*, tveir eru kostir til, *der er to vilkår forhånden* 66¹⁸, hann hefir tvá kosti fyrir höndum 65³², Loki sér tvá kosti 14⁶, þenna kost vil ek gjarna þiggja 101¹⁴, er nú kost, hvárr er þú vill, at... *o: nu kan du vælge, hvilket af de to vilkår du ønsker, at...* 103¹⁴, sé ek hinn kost, ef ek vil hafa, sem þú gerir, at heita öllum illu, *jeg sér det vilkår, hvis jeg vil have (vælge) det, at love alle ondt, som du gør o: jeg kunde jo gerne, hvis jeg havde lyst dertil, bære mig ad, som du gør, og love alle ondt* 62²²; at öðrum kosti, *i andet tilfælde, i modsat fald, ellers* 4¹³. Ikke sjælden underforstås kostur til et sto. i ha. 4¹⁴ (sé taka af), 44¹⁴ (sé gör 2). 2) *mulighed for, lejlighed til, rådighed over*, kjósa inn betra (neml. kost; sé 1 sl.) sér til handa, ef þess er kostur, *vælge det bedste (vilkår), hvis der er mulighed derfor, hvis det tilstedes os* 66²², þú áttir kost at... *o: du havde det i din magt at...* 60²⁷. 3) *parti, giftermål*, engi kostur þótti þá þvílíkr sem Helga 79²⁴.

*kotsamr to., *herlig, ypperlig*.

kraki ha., 1) *smal stang*. 2) *en lille spædlemmet karl, som ikke har nogen styrke, og som ikke tåler tungt arbejde* (denne betydn., som endnu er alm. i norske sprogarter, har ordet vistnok også som tilnavn til kong Rolv. Vögg forbavses ved at finde 'en lille krake' i steden for den vældige kæmpe, som han havde tænkt sig 35).

krapparúm ik., 'krappe-rummet' (rummet foran fyrir-rúm, det andet rum fra loft-ingen).

kraptr ha. (-ar, sj. -s; -ar), *kraft, styrke*.

krás hu., *kræs, lækker spise*.

krefja (krafða, kraför og

kraför), *kræve, fordre noget (e-s) af en (e-n)*.

kremja (kramða, kramiör og kramör), *trykke, presse; kremjask, lide meget, pines af (en sygdom)* 107².

kringja (gð), *omslutte, omringe*, i alm. k. um e-t, *omslutte noget*.

kristinn to., *kristen*.

kristni hu., *kristendom*.

krömðusk, af kremjask.

kúgan hu., *trusler, tvang*.

kunna (kann, kunna, kunnat),

1) *kunne, forstå, have indsigt i* (e-t), *at augabragði verör sás ekki kann, *den som intet kan (véd)* 132, *k. nakkvars konar list* 4³⁵, *k. margar tungur* 67²³, også k. sér e-t, *forstå sig på noget*; k. á boga, á ísleggjum, *forstå at bruge bue, at løbe på skøjter*; k. til laga, *forstå sig på loven*; 2) *kende* (med gf., sj. hf.). 3) Andre forbindelser: k. e-m þökk, *vide en tak* 57²⁰ (sé sem). k. e-n um e-t, *bebrejde en noget, være vred på en for noget* 66¹¹. *k. e-u vel, illa, være vel, ilde tilfreds med noget* 70¹. 4) (med navnef. med og uden at) *kunne, formå, være i stand til, forstå* (disse betydninger går ofte over i hinanden), *kannat við víti varask, *han kan ikke (formår ikke at) vogte sig for faren* 18, þeir kunnu betr at gæta en ek, *de kan bedre (er bedre i stand til at) vogte det end jeg* 16⁹, eigi mundak kunna at mæla þvílíkt, *ikke vilde jeg kunne sige (ansé det for passende at sige)* sligt 7⁹, kunna ek af járn gera, *jeg kunde (forstod at) arbejde i jærn* 17²³; om en mulighed, kann henda, *det kan hende* 22⁸, kann vera, at..., *det kan være, at...*, *måské* 38³⁰, 56¹⁹, 64³¹.

kunnandi hu., *indsigt, færdighed*.

kunnasta og -usta hu. (ef. -ustu), *kundskab, indsigt, eptir sinni kunnustu o: så godt han kunde* 59¹².

kunnigr to., bekendt, er þér kunnig ætt hans ok fjáreign vár 3: du kender jo (godt) hans slægt og vore formuesomstændighed 83¹⁵, 92¹.

kunnleikr ha., kendskab, k. á e-u, kendskab til, kundskab om noget.

kunnr to., bekendt, mér er kunnast, jeg véd bedst besked med 46²⁴; k. at e-u, bekendt for, overbevist om noget, k. at góðu einu, bekendt alene fra en god side, þeir, er kunnir ok sannir urðu at því, de, om hvem man fik det at vide, og som blev overbeviste derom 37¹².

kurr ha. (-rs), knurren, mumlen, gerðisk brátt sá k., at . . , man begyndte snart at mumle, ymte om, at . . 46¹¹.

kurteisi hu. (= fr. courtoisie), belevenhed, høviskhed, gør-um þá k., at . . , lad os vise den høviskhed, at . . 90³⁰.

kuru, fort. flt. af kjósa.

kváma hu., komme, ankomst.

kván (og *kvæn) hu., hustru (digt. ord).

kvánbæn hu. (mest i flt.), frieri (om manden).

kvánga (að), bortgifte (en mand; sml. gipta), k. son sinn; især kvángask, gifte sig (om manden), kvángaðr, gift (mand).

kváran ha. (-ns), tilnavn til kong Olav i Dublin.

kveða (kvað, kváðum, kveðinn), 1) sige (sml. mæla, segja), *þá kvað þat þórr; kan stå overflødigt efter foreg. svara o. lign. 78² (sml. segja sl.); (med gf. og navnef.) *undir hendi vaxa kváðu hrímpursi mey ok mög saman, de sagde (man fortæller), at der under rimtursens arm voksede en datter og søn sammen 111 b, *þik kveð ek mæða margar undir, jeg siger (tror, synes), at mange sár matter dig 32; *esa svá gótt, sem gótt (neml. vesa) kveða, þú alda sonum, ej er øl så godt for menneskene, som man siger (, at

det er godt) 133 b, kváðu Hundings sonu eigi langsýna, de sagde, at H.s sønner ikke var fremsynede 21²⁵, hon kvað hann líkligan til frama, sagde, at han rimeligvis vilde blive berømt 19²²; ~~kveðask, sige om sig selv~~, hann kveðsk þar vera, han siger, at han er der 98²⁵, 56¹⁻²⁸. Som eksempel på ordets hyppige brug se f. eks. 101²⁶⁻²⁷. 2) kvæde, fremsige (et digt), k. visu, kvæði. Med fh.o.: k. á, bestemme, fastsætte (sml. ákveðinn), var kveðit á þriggja vetra björg, der blev bestemt tre års underhold (for hans moder) 55¹³. k. at, sige, ytre, svá mátti at kveða, således kunde man sige (udtrykke sig) 3: sá at sige 44¹⁹. k. við, lyde, give lyd, kváðu við lúðrar, der lød lurer.

kveðja hu., hilsen.

kveðja (kvadda, kvaddr), 1) henvēnde sig til en med en opfordring, opfordre en til noget; 2) kræve noget (e-s) af en (e-n), *kvøddu Sigmundar bur auðs ok hringa, krævede gods og ringe af S.s søn 122 b; k. sér hljóðs, kræve lyd, opmærksomhed. 3) til-tale, hilse (e-n).

kveld ik., kvæld, aften (sml. aptann).

kveldsöngur ha., aftensang.

*kvennváðir hu. flt., kvindeklæder.

kvern hu., kværn.

kviða hu., episk digt; bruges som navn på forskellige gamle digte af episk indhold og af-fattede i det gamle 8-linjede versemål, der kaldes fornyrðis-lag (f. eks. Þryms-, Vegtams-, Helgakviða); sml. mál.

kviðr ha. (-ar; uden flt.), bug, mave.

kvikr og kykr to. (gf. -van), levende.

kvik(v)endi og kykvendi ik., levende væsen, især dyr.

kvisa (að), hviske, þér hafið kvisat í milli yðvar, at . . , I har hvisket melleminanden om, at . . 4⁹.

kvistr ha. (-ar; -ir, gf. -u), *kvist, grén.*

kvæði ik., *kvæde, digt*; yrkja k., *digte et kvad*, kveða, flytja k., *fremsigte et digt*, færa e-m k. (sé færa). — kvæðislaun ik. flt., *lön for et digt* (= bragarlaun).

kvæma, forest. fort. af koma.

kvæn hu., = kván.

kvøddu, fort. flt. af kveðja.

kykr to., = kvíkr.

kykvendi ik., = kvíkvendi.

kýli ik., *byld*, nú greipt þú á kýlinu, *nu rørte du ved bylden, på det ömme sted* 62²⁷.

kýll ha., *pose, madpose.*

kyn ik. (ef. flt. -ja). 1) *slægt*. 2) *art, slags*, nakkvars kyns == n. konar (sé konr).

kynligr to., *underlig.*

kynna (nd), *göre bekendt*; *þá þat kyndisk, *da viste det sig* 130 b.

kýr hu. (kýr, gf. kú; kýr, ef. kúa), *ko.*

kyrr og kvírr to. (gf. -ran), *rolig, stille*, lát vera kýrt o: *lad det være godt, stille!* 84²³.

kyrtill ha. (hf. -tli), *kjortel.*

kyssa (st), *kysse.*

kærleikr ha., *kærlighed*; *kærligt forhold* (især flt.; sml. ást). kænliga bio., *klogt, forstandig.*

køgursveinn ha., *smådreng, pog* (som skældsord).

kølluðu, fort. flt. af kalla.

køpp, flt. af kapp.

køpuryrði ik. flt., *skryderi, pralen.*

køttr ha. (kattar, hf. ketti; kettir, gf. køttu), *kat*; kattar sonr (som skældsord, sé úneiss). Gudinden Freyja ager med katte 11.

køm, nut. af koma.

køra, fort. af kjósa.

L.

lá, fort. af liggja.

láð ik., *land* (især digt. = land), land ok láð, *land og rige* 131.

lag ik., *det at lægge og hvad der lægges*: A. 1) *stik, stød*. 2) *stilling, måde, beskaffenhed*; den rette stilling o. s. v., ór lagi, *af lave*, hann lézk eigi lagi mundu á koma, *sagde, at han ikke kunde bringe det i orden* o: *ikke så sig i stand til* 41⁷. 3) 'lav', *kammeratskab, forening*. — lagsmaðr ha., *staldbroder, kammerat*. B. (kun i flt.) lög, 1) *lov*, váru þat lög í þann tíma at bjóða hólmgöngu, *det var lov* (o: *lovligt, tilladt ifølge loven*) *på den tid at tilbyde holmgang* 98³¹, setja e-t í lög, *vedtage noget som lov* 100⁵; 2) *lovlig afgørelse*, nú vil ek bjóða þér lög, at þú gjalt mér fé mitt, *eða gakk á hölm við mik ella* 86¹⁸.

læg hu., *fældet træstamme.*

lagða, fort. af leggja.

lágr to. (höjere og højeste gr. lægri, lægstr), *lav* (mods. hár), at nú sé lægra í horninu (sé munr); bera lægra hlut o: *trække det korteste strå*; ik. lágt som bio., *sagte, dæmpet* (om stemmen) 84²⁷.

lágu, fort. flt. af liggja.

lamða, fort. af lemja.

lán ik., *lån*; at láni, *til låns*, selja e-m e-t at láni, *låne en noget* 85³¹.

land ik., 1) *land, landjorden* (mods. vandet), biða á landi, *bie på landjorden* (mods. fara um sjá, *fare over havet*) 24⁹, taka l. (sé taka 6); 2) *land, rige*. — landsmaðr ha., *indbygger i et land*, især flt. landsmenn, *indbyggerne* 37¹⁴, 65¹¹.

landherr ha., *landets indbyggere* (= landsmenn) 22⁸.

*landreki ha., fyrste, konge.
landseti ha., lejlænding,
fæster.

landskjálfti ha., jordskælv.

*langbarðr ha., langøkse,
hellebard.

langfeðgar ha. flt., forfædre.

*langhofðaðr to., smykket
med lange hoveder, gallions-
figurer (egl. fort. tf.; sml. hofða).

langr to. (höjere og højeste
gr. lengri, lengstr), lang (om rum
og tid, mods. skammr), eigi þarf
langt (lengra) frá því at segja,
man behøver ikke at tale vidt-
løftig (udførligere) derom 3: kort
at fortælle 1¹⁸ = ekki er langt
um at gera 7²⁹; (fyrir) löngu,
for længe siden. — Ik. langt
(lengra, lengst), langt (om rum;
sml. lengi), hann seildisk svá
langt upp, sem hann mátti lengst,
strakte sig så langt op som
muligt 7¹⁵, þeir ætluðu ekki
lengra, de agtede sig ikke længe-
ere, fór ek lengst út til Jórdánar
63⁹. — Hf. flt. löngum som bio.
(sml. stórum), ofte og længe ad
gangen, for det meste.

langskip ik., 'langskib' (krigs-
skib).

langsýnn to., fremsynet.

lasta (að), laste, dadle (e-t).

lát ik., 1) tab; død. 2) (flt.)
= læti, måde at té sig på, lader;
lyd, stöj, hvað látum verit hafði
(sé hvað under hva 1).

láta (lét, látinn), A. 1) lade
noget komme bort fra sin plads,
ud af sin stilling, slippe, lade
fare, ek vil ei láta þik fyrir
sakir íþróttar þinnar, give slip
på dig 87²⁰, l. e-t laust; l. e-t af
höndum, give slip på, udlevere
noget; l. ofan segl, tage sejlene
ind; l. upp, aptr (hurðina),
lukke (dören) op, i, åbne, lukke
(sml. lúka); l. e-t uppi, udrede
(= gjalda), *létat buðlungur bótir
u. né niðja in heldr nefgjöld fá,
ej udredede fyrsten bøder eller
lod slægtningene få mandebod
122 b; l. í haf, stikke i søen, stå
til søs; 2) miste, tabe, láta lið

mikit ok sum skip, miste mange
folk og nogle skibe, l. líf sitt,
lade sit liv, l. leikinn, tabe legen,
komme til kort i legen (mods.
vinna leikinn); látask, lade
livet, dø, omkomme 44²⁴, 76¹⁶.
3) (med navnef. el. med gf. og
navnef.) lade 3: foranledige,
bevirke, at noget udføres; finde
sig i, tillade, at noget sker, hon
lét senda eptir því, hun lod det
hente 107⁵, hann lét drepa Björn
106¹², láta gera skip, lade et skib
bygge 47³⁰, lét konungur göra
honum laug, lod et bad berede
for ham 58²⁴; lát mik heyra,
lad mig høre 76¹¹, látum konung
ráða, lad os lade kongen ráða
(afgøre det) 90³¹, þú lézt mik
fara, du lod mig gå; (ofte med
gf. el. navnef. vera udeladt) vil
ek hér svá vera láta, således vil
jeg lade (det) være her 3: således
vil jeg også gøre nu 61¹⁶, l. kyrt
vera, lade (det) være roligt 3:
forholde sig rolig; l. stundar hríð
í millum hvers þeira, lade et godt
stykke vej (være) mellem hver af
dem 39¹⁵, l. skamt (sé skammr);
þat læt ek um mælt, at . . , det
lader jeg være udtalt, det svarer
jeg dig for, at . . 84²⁵, således
især digt. brugt omskriv. med
fort. tf., *hann lét Hunding veg-
inn, han fældede H.; med navnef.
middela. om det, man lader
gøre ved sig selv, láta bindask,
å sjask (sé binda, sjá). B. 1) té
sig på en vis måde, l. illa, være
misfornöjet 46¹, l. illa í svefni,
være urolig i søvne, have urolige
drömme; látið þér eigi stórliga
yfir yör, té jer ikke overmodig,
slá ikke stort på det, láta blítt
við e-n. vise sig venlig mod en
76⁴; láta sem (med forest. m.),
lade som (om) 79³², 82¹⁴, 96¹⁷.
2) ytre, sige, lætr hann skjótt
þessa skulu freista, siger, at dette
snart skulde prøves; látask,
sige om sig selv (sml. kveðask)
42¹¹, 56²⁷.

lauf ik., løv (koll.). — laufs-
blað ik., 'løvsblad', løv, blad.

laug hu. (-ar; -ar), *bad*, göra e-m l., *berede et bad for en* 58²⁵. — laugardagr ha., *lördag*. — laugaraptann ha., *laugarkveld* ik., *lördagaften*.

laukr ha., *løg*.

laun ik. flt., *lön*, *betaling*, *gengæld*.

launa (að); *lönne*, *betale*, *gengælde en* (e-m) *noget* (e-t) *med noget* (e-u), hverju launaði hann þér dyrit? því, at hann þá at mér, *hvad gav han dig som lön* (*betaling*) *for dyret?* *det, at han tog imod det* 60³, þú munt mér þat góðu launa, *du vil sikkert gengælde mig det med godt* 70²⁷.

lausafé ik., *løsøre*.

lauss to., 1) *løs*, *fri* (mods. 'bunden' el. *fast*) 24³, láta e-t laust, *slippe noget løst*; *som ikke står fast, vaklende*, varð lauss á fótum, *begyndte at vakle* 7³²; 2) *løst fra*, *fri for en forpligtelse* (med ef.), lauss mynda ek þykkjask, ef ek gæfa þér skipit, *jeg vilde synes 'kvit', hvis* 60¹⁹, l. allra mála, *løst fra alle forpligtelser* 83²⁵; 3) *fri*, *uden byrde og lign.* 26²⁷.

laust, fort. af ljósta.

lausung hu., *upålidelighed*, *falskhed*.

laut, fort. af lúta.

lávarðr ha., *herre*.

lax ha., *laks*.

leðrhosa hu., *læderpung*, *skindpose*.

leggja (lagða, lagiðr og lagðr), 1) *lægge* (egenlig og overført), *hann á Sleipni sǫðul of lagði, *lagde sadel på, sadlede* S. 119; *bestemme, aftale*, *fara hildingar hjörstefnu til, þeirar's lögðu at Logafjöllum, *farer til sværdstævnet, som de havde berammet ved* L. 122 b; *leggjask*, *lægge sig*. Med fho.: l. hug á e-t, *lægge vind på noget*, l. líf á (e-t), *sætte livet ind på noget*, l. e-t á e-n, *vise et vist sindelag mod en*, l. á hann reiði mikla, *blive meget vred på ham* 42¹¹, l. á hana ofrást ǝ: *futte hæftig kærlighed*

til hende 76¹⁵; *pålægge en noget*, vér lögðum á þá gjald ok fjörlausn, at þeir ..., *vi pålagde dem som erstatning og løsepenge for deres liv, at de* ... 18⁶. l. leigu eptir, *betale afgift* 64³¹. l. bann fyrir (e-t), *nedlægge forbud imod noget* 102¹⁶; l. e-t fyrir e-n, *bestemme noget for en, tildele en noget* 55¹². l. e-t til e-s, *yde, tildele en noget* 58²⁸ (sml. göra til); l. e-t til, *gtre noget om noget*, kann ek hér nú fátt til at l. ǝ: *jeg har kun lidt at sige hertil* 92²¹. 2) *sætte i bevægelse*, l. sik meir fram ǝ: *skynde sig, anstrænge sig mere* 5²⁴, l. skip fram, *lægge et skib frem (i slaglinjen)* 49⁶⁻⁸, l. skip í lægi, *lægge det ind på reden*; *leggjask*, *sætte sig i bevægelse*, l. á flóttu (sé flótti); *særlig svømme, leggjask yfir á, svømme over en flod*, l. at landi, *svømme i land* 16²⁵, hann hafði lagizk til snekkju, *var svømmet hen til snækken* 53²¹. 3) *sætte sig i bevægelse* (= *leggjask*), l. á flóttu (sé flótti); *særlig sætte sig i bevæg. til søs, styre, sejle i en vis retning*, l. skipum sínum í höfnina, *lægge (med) sine skibe ind i havnen* 64³⁰; i reglen står leggja absol. med udeladt skip (sml. 2) el. skipi: lagði Sveinn sitt skip móti Orminum, en Oláfr lagði út frá, *lagde ud fra ham* 50¹, leggja at (landi), *lægge til, lande* (sml. leggjask at landi 2); l. til orrostu, *lægge til slag* 50³; l. at, *lægge til (i søslag), angribe*, mods. l. frá, *lægge fra, trække sig ud af slaget* 50; også med skip som subj.: öllum megin lögðu herskip at Orminum, *på alle sider angreb krigsskibe* O. 50³⁶, 52²⁷. 4) *stikke, støde*, hann lagði í gegnum hann spjótinu, *gennemborede ham med spydet* 106²³, var spjótum lagit (lagt), *der blev stukket med spyd* 50³³, leggja e-m til hjarta, *støde en i hjertet* 22³².

leið hu., 1) *vej* (sml. fara), allra manna leið, *den almindelige*

vej (route), hovedvejen; hann bar hann langar leiðir, bar ham lange veje 3: langt bort 15¹⁷; koma e-u til leiðar, bringe noget til udførelse, at þetta kvæmisk til l. 56²⁹; 2) *måde*, sömu leið, på samme måde 32¹¹. 3) *mandskab til krigstog* (= leiðangr) 123 b.

leið, fort. af líða.

leiða (dd), *lede, føre, ledsage*, hann var þaðan út leiddr með góðum gjöfum, blev ledet ud derfra med gode gaver (det var skik at lede gæsten ud med gode gaver 3: at skænke ham gaver ved afskeden) 78¹²; l. e-n á götu, *ledsage, følge en på vej* 72¹².

leiðangr ha. (-rs), *leding* (udrustning af skibe og folk til krigstog), hafa l. úti 3: være på krigstog.

leiði ik., *bør, gunstig vind*, gaf. l., *man fik bør* (sml. byrr).

leiði ik., *gravsted* 119 a.

leiðr to., *léd, afskyelig, utål-elig* (mods. ljúfr).

leiðtogi ha., *ledsager, vejviser*.

leiga hu., *leje, afgift; told*.

leiga (gð), *leje*.

leika (lék, leikinn), 1) *være i ustadig bevægelse*, þat leikr mér í skapi, egl. *det tumler sig i mit sind* 3: *jeg har lyst til*; (især digt. om ild, vind, sø o. s. v.) *lege, spille, slikke og lign.* (sml. anm. til s. 129 v. 8); 2) *lege* (også l. sér), l. (sér) at e-u, *lege med noget*, l. (sér) við e-n, *lege med en*, *lék við ljóðmogu, *han legede* (3: *spøgede*) *med* (var munter og spøgefuld overfor) *sine krigere* 129 a; 3) *udføre, udrette* (hvad der er vanskeligt) (e-t), þú fekkst eigi leikit þat, er mjúkleikr var í 3: *du kom til kort i det, hvor det kom an på smidighed* 61²⁴; 4) *tage fat i, behandle* (ilde) (e-n); leikask á (e-n), upers. *gå ud over*, mjök hefir á leikizk minn hluta, egl. *det er gået stærkt ud over min lod* 3: *jeg er bleven stærkt medtaget* 104¹².

leikr ha., *leg; kamp*.

leiptr hu., *lyn*.

leira hu., *lérgrund*, især *lérét strandbred* (i stedsnavne: Leiruvágr).

leirvík hu., *lérvíg* (víg med lérbund).

leistr ha., *strömpefod*, sok. — leistabrœkr hu. flt., 'sokkebroge' (*benklæder og sokker i ét*) 84².

leit, fort. af líta.

leita (að), *lede, søge* (e-s), l. ráðs við e-n, *søge råd hos en*, spörge en til ráðs 38^{9.19}; l. e-m e-s, *søge at skaffe en noget*, leituðu sér náttbóls, *de søgte sig natteleje*. l. eptir (e-u), *søge at udforske* 20¹⁷. leitask fyrir, *føle sig for*. leita til e-s, *søge etsteds hen*; *søge at opnå noget*, leituðu sér til náttstaðar, *søgte efter nattekvartér*; *tage sin tilflugt til*, benytte sig af, l. til bragða (sé bragð).

lemja (lamða, lamiðr og lamðr), *banke, forslå, lemlæste*.

léna hu., (*heste*)*dækken*.

lend hu. (-ar; -ar, sj. -ir), *lænd*.

lengð hu., *længde*.

lengi bio. (lengr, lengst), *længe* (om tid; sml. langt), váru þær sviptingar allharðar, ok eigi lengi, áðr en þórr fell á kné, og det varede ikke længe, för end 7³³, tölum þetta ei lengr 91¹⁰.

lengri, lengstr, sé langr.

lét, fort. af láta.

letja (latta, lattr), *fraråde en* (e-n) *noget* (e-s), *holde tilbage*.

létta (tt), *lette, løfte* (e-u) 71⁶ (sml. lypta); *standse, høre op med* (e-u).

leyna (nd), *skjule, dølge*, e-t ferr leynt, *noget bliver ubemærket*, går af i stilhed (sml. fara); leynask, *skjule sig* 113 a.

leynð hu., *hemmelighed*; með l., *hemmelig* 77⁷.

leyniliga bio., *hemmelig*.

leysa (st), *løse*, l. knút, *løse en knude*; *udløse*, *l. hqfuð sitt ór helju, *udløse sit hoved fra*

hel, købe sig fri fra døden 18, l. sik af hólmi (sé hólmr).

lið ik., 1) *flok, skare, følge*, var þar Helga en fagra í því liði 100¹², snúask í lið með e-m, slá sig í følge með en 72²⁷; især om de folk (tropper), der følger en i krig (sml. herr), þeir höfðu allmikit lið; þat var mikit lið, er þeim hafði fylgt í hernaði, en þó var miklu meiri Dana-herr, er . . . de havde såre mange folk; det var mange folk, som havde fulgt dem i hærfærd, men langt større var dog den Dane-hær, som . . . (o: de havde såre mange folk; en stor del deraf bestod af dem, som . . .; men den langt overvejende del udgjorde dog den Danehær, som . . .); 2) *følge, hjælp, bistand, veita e-m* l., yde en følgeskab, *bistand*, stutte sig til ham 21²⁹. — *liðs-*munr ha., forskel i troppernes antal, overmagt 38¹⁰.

**lið* ik., *skib, fók* (= fók ek) í lið, jeg besteg skibet, steg ombord 33⁷.

líða (leið, liðum, liðinn; i fort. sj. líddi), 1) *bevæge sig* (især jævnt og rolig), **líða* mar yfir, skride hen over havet 113 b; **skip* und liðqndum, skibene under de sejlen 124 a, **líða* ór bōndum, slippe af (befris for) lænker 121 a; 2) *gå hen, lide, forløbe*, hann lætr líða þat haust erfisgørðina o: han udsætter endnu den høst at holde arvegildet 42⁵, er liðit var þingit, da tinget var til ende 90²⁰, er stundir liðu fram, da tiden led frem o: efter en tids forløb 106²⁹; upers. liðr (med hf.), det lider, går frem med noget, hann sér, hvað leið drykkinum, hvorledes det led med drikken o: hvor meget den svandt: (med gf.) *þás enn mæra liðr fimbulvetr, når det lider med fimbulvinteren, når den er til ende 113, **líddi* randa rym, skjoldebulderet var til ende, standsede 123. — Med fho.: liðr á e-t upers., det lider ud på,

lakker mod enden af, liðr á nóttina, det lider ud på natten, leið á daginn mjök, det led langt hen på dagen, den var omtrent til ende 42²², er á leið vārit, da det led ud på våren 59⁵. *líða* af, *forløbe* 42⁵ (sé også misseri). *líða* um, *lide til ende*, umliðinn, *leden, forløben* (sml. eptir A).

liðr ha. (-ar; -ir, gf. -u), *led, ledemod, støkkva* ór liði, *gå af led, føra i lið, trække i led*.

liðveizla hu., *hjælp, bistand*.

líf ik., *liv*, á lífi, i live. — *lífsháski* ha., *livsfare*.

lífa (líða, lífat), *leve*.

líflát ik., *død*. — *lífláts-*dagr ha., *dødsdag*.

liggja (lá, lágum, leginn), *ligge*. Med fho.: l. fyrir e-m, *ligge på lur efter en*; absol. *være forhånden; være bestemt, nødvendigt, hætta til, hvad f. liggr* o: *udsætte sig for, hvad der vil ske* 66²⁰. l. til, *høre til, passe sig* 57¹³. l. við, egl. *ligge ved* (om prisen, hvorom der kæmpes) o: *være sat ind, stå på spil, hann hafði einn þat, er við lá, han fik alene det, hvorom striden drejede sig* 82²⁹.

lík ik., *legeme; lig*.

líka (að), *behage, sem þér líkar, som du synes* 91³⁴, hann kveðsk vel líka, hvárt at heldr er, siger, at han er vel tilfreds (kveðsk her = kveðr sér) 103¹⁶; e-m líkar vel, illa til e-s, en synes godt, ilde om noget.

líki ik., *skikkelse*.

líking (ældre gl-) hu., *lighed*.

líkligr (ældre gl-) to., *sandsynlig, rimelig* 76¹¹, l. til frama, som har udsigt til at vinde berømmelse (el. af hvem man kan vente berømmelige gerninger) 19³³.

**líknstafir* ha. flt., *nådige, trostefulde ord; egenskaber, ved hvilke man vinder andres nåde, godhed*.

líkr (ældre gl-) to., 1) *lig* (med hf.); 2) *sandsynlig, rimelig*.

lín ik., 1) *lín, hør*; 2) *lintøj, linklæde, brúðar lín, brudelin*

(det linklæde, som bruden bar på hovedet).

*lína hu., linklæde, hovedlin (= brúðar lín) 118 a³.

*lind hu., kilde, lindar logi, kildens (vandets) lue, digt. omskrivning for guld.

lín-garn ik., lingarn, horgarn.
list hu., kunst, kunstfærdighed.

líta (leit, litum, litinn), sé. ~~Med~~ fho.: l. á e-t, sé þá, ~~be-~~tragte noget, hann lítr á hornit 6¹⁰; tage i betragtning, máttu á þat l., at . . ., du má betænke, at . . . 56³², mun því ekki verða á litit, det vil derfor ikke blive taget i betragtning, der vil intet hensyn blive taget dertil 82¹⁷. l. til e-s, sé hen til noget 51¹⁰, sé hen þá en 4³⁰, 54⁹. l. við e-m, kaste blikket hen på en (og betragte ham med overlegenhed el. foragt) 84¹⁷. — lítask, synes, mér lízk þú, du synes mig, svá lízk mér, sem, det synes mig, som om 6²⁴⁻²⁸; e-m lízk á e-t, noget synes, forekommer en, hversu lízk þér á þetta skip, á stúlkur þessar, hvorledes synes du om dette skib, om disse piger? 59⁹, 77³⁰, 78⁸.

litask (að), i forb. l. um, sé sig omkring, hann litask um á bekkina.

lítill to. (ik. lítit og, især som bio., lít; højere og højeste gr. minni, min(n)str), lille (mods. mikill, både i egenl. og overført betyd.), lille, ringe, l. maðr (vexti), en lille mand (af vækst), l. fyrir sér, af ringe kraft og dygtighed, þú ert myklu minni f. þér, en ek hugða, du er langt mindre kraftfuld, dygtig, end jeg trode, allir váru hans vinir eigi minni en konungs 3: nærede lige så stort venskab for ham som for kongen; lítill gleði, lille, dårlig fornøjelse. Ik. lítit (som to.), lítit (mest som bio.), 1) lidt, kun lidt, þat kom honum fyrir lítit, det hjalp ham kun lidt, þér er lítit fyrir, det er en ringe ting for

dig, det er dig let at opfylde 25²⁵; lítlu síðar, lidt senere, lítlu fyrir vetr, lidt (kort) før vinter 102¹; lít nýtr þú þá þess 3: kun liden nytte (glæde) har du da af det 59²¹ (sml. 96¹⁰); 2) slemt, ilde, nú hefir lít til tekizk, nú har det føjet sig ilde, truffet sig uheldig 86¹.

lítillæti ik., nedladdenhed, ydmyghed.

lítillræði ik., nedværdigelse, honum mun l. í þykkja at fásk við þik, det vil synes ham en nedværdigelse (deri) at brydes med dig 7²³.

litizk, fort. tf. middelart af líta.
littr ha. (-ar; -ir, gf. -u), lød, farve; udseende.

líz k, af líta.

ljá (léða; léðr, ik. lét), låne en (e-m) noget (e-s el. e-t).

*ljóð megir ha. flt., egl. folkets sønner (ljóðr = lýðr og mögr) 3: mænd, krigere 129 a.

ljómi ha., stråle, stråleglans, *þá brá ljóma (hf.) af Logafjöllum, en af þeim ljómum leiptrir kvámu, da strålede det fra Luefjældene, men fra de stråler udgik lyn (for brá l. måske bar ljóma 3: gf. flt. som ljómum) 123 a.

ljósjarpr to., lysebrun.

ljósta (laust, lustum, lostinn), slå (med det, der rammes el. frembringes, i gf., det, der sættes i bevæg. for at frembringe slaget, i hf.), l. hest sporum 3: give den sporerne, hann laust fœtrna undan þórði, slog fœdderne fra T. 94³¹, l. rauf á hellunni. slå et hul i stenen 14¹³, l. hogg (sml. nedenfor), ormr laust hofðinu, ~~slog med hovedet~~ 23¹⁴, ljósta árum í sjá (sé ár); l. í stýris-hnakkann 3: ramme rorknappen 51⁹; l. e-n til bana, slå ihjel, også med 2 gff., laust þú mik þrjú hogg, gav mig tre slag (sml. fella, hoggva, slá); upers. því var líkast at heyra, sem þá er björgum lysti saman, det var nærmest at høre til, som når klipper tórnedede sammen.

ljúfr to., *kær, elsket.*
ljúga (laug og ló, lugum, loginn), *lyve.*

lofik., 1) *lov, pris, ros, syngja e-m l., lovprise en 69³; egenskab, hvorved man vinder ros.* 2) *lov, tilladelse (sml. orlof 1).*

lofa (að), 1) *love, prise, rose.* 2) *give lov til, tillade.*

*lofðungr ha., *fyrste, konge.*

lóga (að), *skille sig ved noget (e-u).*

logi ha., *lue, flamme; personificeret 5⁵.*

logn ik., *blikstille vejr, vindstille.*

lok ik. (mest flt.), *ende, slutning; ef. loks, loksins som bio., til sidst, endelig.*

lokin, fort. tf. af lúka.

lokrekka hu., *aflukket seng, alkove.* (I soveværelset, skålen, var der i rummet mellem den for folkene fælles soveplads, set, og den ene gavlvæg indrettet aflukker, alkover, der tjænte til sovesteder for husbonden og hans hustru, samt for andre medlemmer af familien og for fornemme gæster.)

lopt ik., 1) *luft, á lopti, i luften, bregða á lopt, løfte i vejret, hæve (= b. upp) 9¹⁹.* 2) *loft; værelse i den øvre del af huset.*

lostinn, fort. tf. af ljósta.

lúðr ha. (-rs), 1) **underlaget, hvorpå kværnstenen hviler, kværnkasse; opr. måske overhovedet en hul genstand, der brugtes som gæmmested (kasse), til at hvile i o. s. v., *es sá enn fróði jötunn á vas lúðr of lagiðr, da hin vise jätte blev lagt på 'lúr' (hentyder til en taht myte, og betydningen er derfor usikker; Snorra Edda I, 48 synes at opfatte det som et skib, en ark, hvorpå han reddede sig med sin familie ligesom Noah) 112 a.* 2) *lúr, trompet.*

lúka (lauk, lukum, lokinn), 1) *lukke (e-u), l. upp, lukke op, l. aptr, lukke i, til, var grind*

fyri ok lokin aptr, der var et gitter for, som var lukket til,

2) *ende, slutte (e-u), l. máli, bringe en sag til ende, afgøre den 62¹⁷; især upers. e-u lýkr, noget hører op, er til ende, svá lauk þeira leik, således endte deres leg (kamp) 76¹, lauk svá þeira viðskipti 103²⁴, nú er lokit björg þeiri, nu er det forråd opbrugt 58³⁵, lokit skal nú okkarri vináttu, nu skal det være forbi med vort venskab, er lokit var drápunni, da drapen var til ende 90³⁵, lýkr þar nú sögunni, her ender sagaen, *þá es sókn lokit, da (så) er kampen til ende, her ender kampen 128; med navnef., er þar var lokit at mæla lögskilum, da man var færdig med at . . 98²³; absol. svá lauk at lýkðum, således endte det til sidst 104²⁴.*

lustu, fort. flt. af ljósta.

lúta (laut, lutum, lotinn), *lude, böje sig, *laut und línu, han bukkede sig ind under hovedlinet, l. í hornit, ór horninu 6¹²⁻¹³; *lútu langbarðar at lýða fjörvi, böjede sig efter (for at tage) folks liv; l. e-m, böje sig for en (for at vise ham ærbødighed).*

lýðr ha. (-s; -ir, ældre -ar), *folk, særlig almuen (sml. alþýða, herr, múgr); folk (koll.), mennesker.*

lýg, nut. af ljúga.

lygi hu. (-i; -ar), *løgn.*

lykð (senere lykt) hu. (mest flt.), *ende, slutning (sml. lok), l. mun falla á þetta mál, denne sag vil blive endt 67³⁰; at lýkðum, til sidst.*

lykill ha. (hf. lukli, senere lykli), *nøgle.*

lykkja hu., *lække.*

lyngormr ha., *'lyngorm', slange.*

lyngrunnr ha., *lyngbusk.*

lypta (pt), *løfte (e-u), l. af jörðu einum fœtinum, løfte den ene fod fra jorden 9⁷, l. upp kettinum, løfte katten op 9⁵.*

lypting hu., *løfting (dæks-*

forhøjning i bagstavnen, hvor skibets fører havde sin plads; sml. stafnbúi).

lýsa (st), 1) *lyse, oplyse*; 2) *lyse, skinne*, upers. lýsti af sem af geisla, *det lyste derfra (fra sværdet), der udgik lys derfra som fra en solstråle* 27²³, 31²⁰, *ey lýsir mǫn af mari, *bestandig lyser det fra manken på hesten* (sål. rettere end at opfatte mǫn som nf. og forbinde af med mari) 109 b.

lýsigull ik., *lysende guld*.

lýst, nut. af ljósta.

lysta (st), upers. e-n lystir, egl. *det gör en lysten, vækker lysten hos ham* 3: *han har lyst til, ønsker*, *lysti (neml. hann, gf.) at kyssa, *han havde lyst til at kysse* 118 a.

læggi ik., *skibsløje, red, ankerplads* (= stöð), liggja í l., *ligge i havn*, leggja skip í l. 3: *fortøje skibet*.

lægri, lægstr, sé lágr.

lær ik., *lår; lærstykke (til at spise), skinke*.

lærleggr ha., *lårben*.

læsa (st), *låse, lukke*, l. hafnir fyrir landinu 64²⁹.

læt, nut. af láta.

læti ik. flt. (kun i nf. og gf.), = lát 2.

lækr ha. (-jar; -ir), *bæk*.

*lǫð hu., *indbydelse, gæstfri-*

hed, laðar þurfi, trængende til gæstfrihed 109.

lǫg sé lag B.

lǫgberg og -bergi ik., 'lovbjærget', 'lovklippen' ('lovsigemandens' plads på altingsstedet på Island).

lǫgprettr ha., *lovkneb*.

lǫgr ha. (lagar, hf. legi; legir, gf. lǫgu), 1) *vand*, særlig *havet*, *of land ok of lǫg, *over land og hav* 123 b. 2) *væske* (sml. hjór-lǫgr o. s. v.).

lǫgrétta hu., 'lovretten', *både om selve retten (den lovgivende forsamling på altinget i fristats-tiden) og om det (fra lovbjærget forskellige) sted, hvor den holdtes*.

lǫgsaga hu., 1) *lovens fremsigelse*. 2) 'lovsigemandens' embede. — lǫgsögumaðr ha., 'lovsigemanden' (formanden i 'lovretten', som fra lovbjærget forkyndte 'lovrettens' beslutninger o. s. v. og fremsagde loven for det på altinget samlede folk).

lǫgskil ik. flt., 'lovforretninger', *retslige forhandlinger (de lovebalede mundtlige forretninger på tinget)*; mæla lǫgskil el. lǫgskilum, *foretage de lovebalede forretninger, forhandle retssagerne*.

lǫgspeki hu., *lovkyndighed*.

lǫnd, flt. af land.

M.

má, nut. af mega.

maðr ha. (manns; menn), 1) *menneske, person i alm.* (sml. karlmaðr, *mandsperson*; Mýramenn, sé navnelisten), með goðum ok mǫnnum, *blandt guder og mennesker* 10²⁶; *maðr es manns gaman, 'mand er mands glæde' 135 b; menn segja, *folk (man) siger* (i det gl. sprog ofte uden tilføjet menn: *alls þik svinnan kveða, *da man kalder dig vis* 110, 111); *slægtled* (sé firnari). 2) *mand* (sml. karl). —

mannsblóð ik., *menneskeblod*.

magi ha., *mave*.

magr to. (gf. -ran), *mager*.

mágr ha., 'måg', *mandlig slægtning på grund af giftermål* (svoger 77²⁴, svigerfader 41¹⁰, svigersøn 96²¹, stiftader 54¹, stiftsøn 35¹⁹, 45⁹).

makligr to., *passende, fortjent*, þykkjumk ek makligr at . . , *jeg synes at være mere fortjent til (værdigere til)* 28³⁴.

mál ik., 1) 'mål', *mæle; tunge-*

mál, sprog. 2) *tale; samtale* (sml. *ræða, tal*), hann tekr vel hans máli, *optager hans tale* (= *kveðju, hilsen*) *godt* 43*. taka annat m., *begynde at tale om andre ting* 82^s; *vera á máli, *være i samtale, rådslå* (sé á), koma at máli við e-n, *komme til (give sig i) samtale med en* 16¹⁰. 3) *udsagn; fortælling*, þat er mál manna, *folk (man) siger*, nú er þar til máls at taka (når man efter en længere afbrydelse på ny optager tråden i fortællingen), *nu må man igen begynde der (på det punkt i fortællingen), vende tilbage til det*; flt. mál bruges som navn på forskellige gamle digte af didaktisk indhold (læredigte) eller i dramatisk form (samtaleform) og affattede i det gamle 6-linjede versemål, der kaldes *ljóðaháttir* (*Hávamál; Vafprúðnismál; Hákonarmál* — sml. anm. til s. 108 og s. 129 og kviða i ords.). 4) *aftale, overenskomst*, vil ek halda öll mál við hann, þau sem mælt váru, *alle de aftaler, som blev truffne* 92³, lauss allra mála við e-n 92¹⁵⁻¹⁹. 5) *sag, anliggende; særlig retssag*, þat er lítit mál, *det er en ringe sag, en let sag* 79³⁰, hverja ván skulu vér eiga þessa máls 92⁵; hafa sitt mál, *få sin sag frem* 3: *få sin vilje* 90³³; eiga mál við e-n, *have sag med en, have noget udestående med en* 62¹⁹, málin við Hrafn, *sagen med R., dit mellemværende (hvad du har udestående) med R.* 94⁶, 95¹, hera mál sín fyrir e-n, *fremføre, bringe sine sager for en* (som voldgiftsmand) 62¹⁷, lúka máli (sé lúka).

mál ik., 1) *mål, grænse*, *ósviðr maðr kann ævagi síns of mál maga, *kender aldrig sin maves mål* 133 a. 2) *tid, passende, belejlig tid*, mál at sofa. 3) *måltid*, at einu máli, *i ét måltid* 55⁴, *biðja sér í mál hvert matar, *bede om mad til hvert måltid* 134 a.

mál ik. flt., *indlagte prydelser, ornamenter, særlig magiske tegn og trylleruner* (på sværd, spyd o. s. v.). — málasax ik., *kort sværd (sax), indlagt med magiske tegn*. Et par våben (spydblade af jærn) med indlagte magiske tegn og runeindskrifter kendes også fra de gotiske folk uden for Norden (sml. oldnord. málajárn ik., málaspjót ik., *jærnvåben, spyd, indlagt med magiske tegn*).

máli ha., *sold, løn (til krigere)*.

málmr ha., *malm, metal*.

málugr to., *snaksom*.

mánaðr ha. (-ar; mánaðr og -ir), *månød*.

máni ha., *måne* (digt., i prosa tungl ik.) 110 b. — mánadagr ha. (nyere mánud.), *mandag*. — *mánasalr ha., *månens sal 3: himlen* 121 a.

mann, gf. af maðr.

mannaðr to. (egl. fort. tf.), *udrustet med egenskaber, som bør findes hos en mand, vel m., af god opdragelse, dannet, dygtig*.

mannfall ik., *mandefald*.

mannfjöldi ha., *menneskemængde*.

mannfólk ik., *mennesker, folk* (koll.).

manngi (ef. mannskis), ubest. sto., *ingen* (som no.; mest digt.), *svá es maðr, sás m. ann, *således er (går det med) den mand, hvem ingen elsker* 134 b.

mannhringr ha., *'mandring', kreds af mænd*.

mannjafnaðr el. -jöfnuðr ha., *'mandjævning', sammenligning mellem mænd* (en alm. morskab ved gilder, hvorved to dertil udvalgte personer, jafnaðarmenn, blev sammenlignede med hinanden; sé s. 61 ff.), fara í mannjöfnuð, *indlade sig på, anstille sammenligning mellem forskellige personer* 82²⁰.

mannkostr ha. (især flt.), *god egenskab, dyd (virtus)*.

mannliga bio., *mandig*.

manns- sé maðr.

mannskœðr to., *ødelæggende for folk* (sml. allm.).

mannval ik., '*mandvalg*', *udvalg af mænd, udvalgte folk*, mart er hér gott m., *her er mange udmærkede mænd at vælge imellem* 82²⁴.

mannvit (gl. også manvit 132 b) ik., *mandevid, forstand*.

margr to. (ik. mart og yngre margt; sml. fleiri, flestr), 1) *mangen* (som no. og to.), margr el. m. maðr (koll.) = margir el. m. menn, aldri fann ek svá margan mann fyrir mér, at . . . *aldrig fandt jeg så mange mænd foran (imod) mig, at . . .* 24²²; ik. mart, margt. *meget*, ofte som no., mart barna, (egl. *meget af börn* 3:) *mange börn* 74¹⁴, fyrir margs sakir, bæði afsl ok vænleiks ok vaxtar, *på grund af mange ting, både . . .* 96²⁸; flt. margir, *mange*, *sá, er með mörgum kemr, den, som kommer mellem mange folk* 24²⁵. 2) *venskabelig* (sml. fár), ekki var mart um með þeim, *der herskede ikke noget godt forhold imellem dem, de stod ikke på nogen venkabelig fod* 64².

mark ik., 1) *mærke, kendetegn*, þat er eitt m. um lítillæti hans, *det er ét bevis på hans nedladdenhed* 34²⁴, 35¹⁴; 2) *mærkelighed, betydning*, er lítit m. mun at þykkja, *som der vil synes kun at være lidt mærkeligt ved, som næppe vil synes videre mærkeligt* 7⁸, lítit m. ætla ek at slíku 3: *jeg tror ikke, at det har videre at betyde* 72⁵, ekki er m. at draumum 3: *drømme har ikke noget at betyde* 75¹⁹, er lítit m., hverju þú heitr, *det har kun lidt at betyde, hvad du lover* 62¹⁴.

marka (að), 1) *mærke, gøre kendelig*. 2) *lægge for dagen, vise* 127 a⁵.

*marr ha. (-s; -ar og -ir), *hest* (sml. stagstjórnarr).

*marr ha. (-ar), *hav*; Mistar m. sé Mist.

mart sé margr.

matask (að), *spise, holde måltid*.

matr ha. (-ar; -ir), *mad, spise, biðja matar, bede om, tigge mad, bjóða e-m til matar* (sé bjóða).

mátta, fort. af mega.

máttlítill to., *svag af kræfter, udmattet* (især af sygdom); höjere gr. máttminni, *svagere, kraftesløse* 30¹⁵.

mátttr ha. (-ar, hf. mætti; mættir, gf. máttu), *magt, kraft*. með, fho. med gf. og hf., *med*. A. med gf. 1) *med a)* i det hele, hvor der betegnes en ufrivillig ledsagelse (om det, man tager, fører, bringer med sig, hvorimod hf. bruges i betydn. *sammen med, i følge med*, hvor der betegnes en frivillig ledsagelse): Ókupórr fór með hafra sína ok reið, ok með honum sá áss, er Loki er kallaðr 1¹⁻², var Loki tekinn, ok farit með hann í helli, *L. blev greben, og man fór med ham (førte ham) til en hule* 14¹², Hrafn fór heim til Mosfells með Helgu, konu sína 95²⁶, reið hann vestr í Hjarðarholt með barnit 77¹³, hann gekk til smiðju með sverðsbrotin, *med sværdstykkerne* 19³⁵; b) med ordenstal (sml. við): með tólfta mann, *selv tolvte, men: med tolv menn, med tolv mand (foruden sig selv)*. 2) *(om en bevægelse) *iblandt, til, hvordan* vetr of kom með fróð regin, *kom blandt vise magter* 111 a, sız Hákon fór með heiðin goð, *siden H. fór (drog) til de hedenske guder* 131. B. med hf. 1) *med, sammen med, i følge med a)* om frivillig ledsagelse: hann fór með honum, *drog sammen med ham* (men hann fór með hann, *tog ham, førte ham med sig*; sé A, 1); b) i mange andre

forbindelser, hvor betydningen sammen med, i forbindelse med ligger til grund: hafa e-t með sér, *tage noget med sig* (sé hafa 5), at þú hefur svá mikinn krappt með þér 3: *at der bode så megen kraft i dig* 8¹⁸; vera með barni 3: *være frugtsommelig* 73²⁴, 76²⁸; c) *tillige med, foruden*, var þar vinátta mikil með frændsemi, *der var stort venskab foruden frændskabet* (*de var ikke blot frænder, men også gode venner*) 80²⁰. 2) *hos*, vera með e-m, *opholde sig hos en*, hon fæddisk upp með þorsteini, *opfostrades hos T.* 74¹³, 80²⁹; 3) *imellem, iblandt*, *sitja með snotrum, *sidde blandt kloge*; tóku þeir tal með sér, *med hinanden, indbyrdes* 90¹⁶; fátt var með þeim (sé fár), skal ok svá með okkr vera (sé vera 1); *(om en bevægelse) *iblandt, til* (= A, 2), es með fræknum kómr, *når han kommer mellem tapre* 133 a (sml. 24²⁵, sé under margr), hvaðan Aurgelmir kom með jötna sonum, *kom blandt jætters sönnur* 111 b, hverr Yngva ættar skyldi með Óðni fara, *hvem af Y.s æt der skulde fare (drage) til O.* 129 a. 4) *langs med*, fara með ánni; ofan með Langá 82⁹; gengu með qöru borði fram en qöru aptr, *de gik frem langs den ene side og tilbage langs den anden* 30⁸. 5) om de omstændigheder, hvorunder, den måde, hvorpå noget sker: með þessu skilr skipti þeira, *hermed ender deres mellemværende* 106²⁵, með þeim atburðum, sem varð um líflát þeira, egl. *med de begivenheder, som det tildrog sig med hensyn til deres død* 3: *på grund af de omstændigheder, der havde fremkaldt deres død* 105⁶, með atgöngu Gunnlaugs 80³⁶; með mikilli virðing ok ást 78¹⁴, með góðri sæmð 92³³, með leynd, *hemmelig*; með því at, *fordi, eftersom*. 6) om middel og redskab (her bruges også hf. uden

fho.): slá, ljósta með hamri, *slå med hammer*, leggja með spjóti, *stikke med spyd*, hoggva með sverði; *for* (om prisen; sml. við), keyptak þat með allri eigu minni 57⁸. C. Absolut uden styrelse: 1) *med*, hann þreif sverðit ok hjó með konunginn, *huggede kongen dermed* 27³⁴; hversu með skal fara (sé fara A, 3). 2) *tillige, desuden, også*, ok beinin með, *og benene med* 5¹⁰, ok þat með, *og det med, og desuden følgende* 93²⁹.

meðal (sj. miðil), milli (af miðli, egl. hf. ent.), millim, millum (egl. hf. flt.) með el. uden á og í, brugt som fho. með ef., *imellem*, fara landa á milli, *fare mellem landene* (om handelsrejser) 80¹⁵, um várit, er skip gengu milli landa 3: *da skibsfarten åbnedes* 87⁵; en þess á milli, egl. *end derimellem* (*end i de mellemrum, da bersærkegangen er over dem*) 3: *end ellers* 30¹⁵. Hvor milli skulde styre to ved ok forbundne ord, udelades ikke sjælden det første af disse, når det i en anden forbindelse går umiddelbart foran: at lið mikit mundi vilja koma á bak þeim, milli ok skipanna, *at mange folk vilde komme bag på dem, mellem dem og skibene* (= milli þeira ok skipanna) 39²¹. Absolut uden styrelse: hlaupa á millum 3: *lægge sig imellem* (egl. *løbe ind imellem* de stridende parter for at skille dem ad) 99²⁹.

meðal- i sms. med nævneord betegner 1) *hvad der ligger imellem* (sml. meðalkafli); 2) at egenskaben ikke findes i nogen høj grad, *mellem-, middel-* (sml. meðalsnotr), som oftest med forringende betydning, *middelmådig*.

meðalkafli ha., *mellemstykket, håndtaget på et sværd* (stykket mellem bægge hjólt; sml. hjalt).

meðalsnotr to., *middelklog*,

begavet med jævn god forstand (mods. til snotr, alt for klog) 133 a.

meðan, 1) bio., imedens, imidlertid. 2) bo., medens, så længe som.

mega (má, máttu, mátt), 1) *formá*, være i stand til at udrette (e-t), undert. m. sér e-t; m. vel, illa, (om helbred) *be-finde sig vel, ilde*. 2) med navnef. a) *kunne, formá, være i stand til* (sml. kunna), má hann enn til komu í sumar, *han kan endnu komme til stede i sommer* 92⁶, ek máttu kefja þik, ef ek vilda, *jeg kunde (var i stand til at) dukke dig under* 61²⁶, ekki muntu mega hér heita svá mikill maðr, *du vil ikke her kunne hedde så stor en mand* 6³⁰, *munu þér sjá mega, I vil kunne sé* 4¹⁶; (upers.) *sjá má nú, nu kan man sé, nu er det klart* 7³ (sml. 92⁹), eigi má þér ráð ráða, *ikke kan man 3: det nytter ikke at give dig råd* 22³⁵; b) *kunne (om hvad der er tilladt, kan lade sig gøre, el. er muligt; sml. kunna 4 slut. og munu)*, hann kvað svá vera mega, *at det kunde være således, at det godt kunde gå på den måde* 80⁴, þat má vel vera, *det kan godt lade sig gøre* 6², kann vera, *at svá megí verða, det kan være, at det vil gå således* 38³⁰, varla má ek þessa verks saklauss vera, *næppe kan jeg (siges at) være uskyldig heri* 25¹⁰, vera má, at . . . , *det er muligt, at . . .* 17¹⁴, 94³⁴, 98¹, svá má vera, *det kan gjerne være, det er muligt* 93²¹. Ofte med udeladt vera: þat má nú (þat má vel), *det kan nu (det kan godt) lade sig gøre 3: ja vel!* 90²³⁻²⁴; c) *kunne udholde (bringe over sit sind), kunne finde sig i el. bekvemme sig til* (sml. nenna), konungs dóttir má eigi lifa eptir hann, *kan ikke udholde at overleve ham* 34¹⁹, eigi má ek þat vita, *at ek hafa hér mikinn sóma, en móðir mín*

troði stafkarls stíg, jeg kan ikke holde ud at vide . . . 58³², hann mátti eigi sjá, at þyrri, *kunde ikke holde ud (lide) at sé, at det svandt* 17³⁰.

megín ik. (hf. magni), *styrke, kraft*.

megín og *megum*, egl. forholdsformer af *vegr*, *side*, *kant* (*megum* = *vegum* hf. flt., idet v på grund af m i det foreg. to. blev m; også *megín* er måske opr. hf. flt. for *vegim* = *vegum*, sml. millim og millum), i alm. forb. med et foreg. sto., talo. el. to. i hf. ent. el. flt. ha., *på — side, sider, qðrum megin* (*qðrumegin*), *på den anden side, tveim, báðum megin, på to, bægge sider, qllum megin, på alle kanter; enum úæðra megin, på den ringere side 3: på den side, hvor den ringere bænki stod* (sé under qndvegi) 43²³.

megingjarðar hu. flt. (*gjörð hu., gjord*), (*Tors*) *styrkebælte*.

**meiðmar* hu. flt., *klenodier, kostbarheder*.

meiðr ha. (-s, sj. -ar; -ar), 1) **træ*; 2) *stang, bjælke*.

meinn to., *fuld af mén, ond, skadelig* 84¹⁹ (i et vers).

meir (og *meirr*), *mest, bio., højere og højeste gr. til mjök*, 1) *mere, mest*. 2) *meir, derpå, så, *sitja meir of sáttir saman, sidder så (efter kampen) forligte sammen* 112 b, **svá komir manna meirr aptr á vit, således komme du så atter tilbage til menneskene* 120 b.

meiri, *mestr*, to., *højere og højeste gr. til mikill, større, størst; bedre, bedst o. s. v.* (sml. mikill). Ik. *meira*, *mest, mere, mest* 1) som no., *þurfa meira* (sé *þurfa*), *ráða mestu* (sé *ráða*); 2) som bio., *gengu meira smáskipin, småskibene gik bedst, hurtigst* (skød den stærkeste fart) 46²¹.

mél ik. flt., *mundstykke, mund-bid på et bidsel*.

*méldropi ha., 'miledråbe' (det skum, der falder fra hestens bidsel).

men ik. (ef. flt. -ja), *hals-smykke*, også om et kostbart smykke i alm. 117 b⁶; m. Brisinga, *smykket Brisinge* (Freyjas brystsmykke *Brisingemen*).

*mengi ik., *mængde*.

menn, flt. af maðr.

menning hu., *det at være mentr el. mannaðr* (sé dette), m. góð, *god opdragelse, dannelse, dygtighed* 92¹.

mentr to. (egl. fort. tf. af menna), = mannaðr.

mér, hf. til ek.

mergr ha. (-jar, sj. -s; -ir, ef. -ja), *marv*.

merki ik., 1) *mærke, kende-mærke*; 2) *mærke, banner*.

merr hu. (merar, gf. -i; -ar), *hoppe* (sml. hross, hestr).

messu hu., 1) *messe*. 2) *messe-dag* (den dag, på hvilken der holdes messe til erindring om en helgen); sml. Jóansmessa. — messudagr ha., = messa 2.

'mest, mestr, sé meir, meiri.

meta (mat, mátum, metinn), *vurdere, sætte pris på* (både i egl. og overf. bet., *skatte, agte*; sml. virða), skal konungr síðan m. alt saman, *senere skal kongen vurdere det alt sammen, sætte prisen på det* 57¹, m. mikils, lítills, *vurdere (sætte) højt, lavt*, at þér munið meira meta við mik frændsemi en viðskipti minna fyrri frænda 3: *mere tage hensyn til vort slægtskab, end til stridighederne med mine forfædre* 64²⁰; ellers alm. m. e-t við e-n, *henskyde noget til en, overlade det til hans afgørelse*; vel metinn, *vel anset, højt agtet* 83³⁵.

metnaðr ha. (-ar), 1) *ære, anseelse*. 2) *overmod, hovmod*. — metnaðarmaðr ha., *ærgerrig, hovmodig mand*.

mey sé mær.

meybarn ik., *pigebarn, pige* (mods. sveinn, sveinbarn).

miðgarðr ha., 'midgård', det mytiske navn for jorden, menneskenes opholdssted, der tænketes beliggende midt i universet og omflydt af oceanet (sml. heimr 2). — miðgarðsormr ha., 'midgårdssormen', verdensslangen.

miðla (að), 1) *dele*; m. e-t við e-n el. m. e-m e-t, *dele noget med en, overlade en noget*. 2) *mægle* 62²⁰.

miðmjór to., *midjesmækker, smal om livet*.

miðr to. (gf. -jan), *som er i midten (medius), midterst*, miðr dagr, mið nótt, *middag, midnat*, eptir mitt sumar, *efter mid-sommer*, í miðjum skálanum, *midt i skålen*.

mik, gf. til ek.

mikill to. (ik. mikit; de sammentrukne former, særlig hf., har også y for i; højere og højeste gr. meiri, mestr), *stor* (mods. lítill, både i egenl. og overf. betyd., hvor det efter sammenhængen må oversættes på forskellig måde), *stor, anselig* (sml. stórr), hann var mikill maðr (vexti), *stor, høj (af vækst)*, hann var farmaðr m., *en stor (anset, dygtig) købmand*, mikill fyrir sér, *kraftfuld og dygtig*; hon var vin mikill, hinn mesti úvin Óláfs, *en god ven, den største uven af O.* 45², vinátta mikil, *stort (inderligt) venskab*, miklir kærleikar 3: *et meget kærligt forhold* 71⁴, þótti öllum mikit fráfall Helgu, *H.s død syntes alle sørgelig* 107¹⁹. Ik. mikit, 1) som no., *meget*, mikils verður, *meget værd*; hf. miklu (myklu) forstærker højere og (især digt.) højeste gr.: miklu meiri, *meget (langt) større*; miklu mestr, *allerstørst el. særdeles (usædvanlig) stor*, er þó ein fegrst miklu, *én (den ene) er dog langt den fagreste (langt fagre end de andre)* 77³². 2) som bio., *meget, i høj grad (= mjök)* 80³¹, 84¹⁶.

mikilræði ik., *stort, dristigt foretagende, vovestykke.*

mildi hu., *mildhed, gavmildhed.*

*mildingr ha., (*gavmild*) *fyrste.*

milli, millum, sé meðal.

minjar hu. flt., *erindring, mindegave.*

minka (að), *formindske, forringe.*

minn (mín, mitt; ældre mín, mítt), *ejesto., min; (med underforstået no.) eru slikar mínar (neml. sogur el. farar) at segja frá honum, egl. sådanne er mine (beretninger el. tildragelser) at fortælle om ham o: det er, hvad jeg har at fortælle om ham, el. det er, hvad jeg har haft med ham at skaffe 94¹².*

minna (nt), *minde, erindre en (e-n) om noget (e-s el. á e-t).* minnask, 1) *mindes, erindre, huske (e-s); m. e-s, huske på en (med en gave) 71¹¹.* 2) *minnask við e-n el. til e-s, kysse en 71²⁵.*

minni ik., *minde, erindring, hukommelse, fellr mér þat ór m., det går mig af minde 22²⁴.*

minni, min(n)str, to., *höjere og højeste grad til lítill, mindre, mindst o. s. v.; minni. minstr fyrir sér, sé lítill.*

minning hu. (-ar; -ar). *erindring; tegn på erkendtlighed, særlig gave (sml. minjar), þó at smæri minningar sé gøvar, en vera ætti, selv om der vises mindre erkendtlighed (ved denne gave), end der burde 69¹⁰ (= þó at yör verði smæri gjafir veittar, en vert væri 71¹⁰).*

minnr (miðr), min(n)st, bio., *höjere og højeste gr. til lítt (sé lítill), mindre, mindst.*

mis- i sms. betegner en ulighed el. en fejl.

mislíka (að), *mishage.*

missa hu., *tab, savn, betra er oss skarð ok m. í flota en þetta skip þar svá búit, det er bedre for os, at noget mangler*

og savnes (at der er et hul) i flåden, end at dette så vel udrustede skib findes der 47¹³, aftaka ok m. 10³⁵.

missa (st), 1) *miste, tabe (e-s, sj. e-t); 2) sarne, undvære (e-s). 3) ikke ramme, fejle (e-s).*

misseri ik., *halvår, sommer eller vinter (sml. dægr); især i flt. et ár (to halvår), liðu af þau misseri en næstu, det næste ár forløb 41²⁵.*

*Mist hu., *en af valkyrjerne; Mistar marr, M.s (valkyrjens) hav o: luften (?) 127 a.*

mistilteinn ha., *mistel (viscum album, en snylteplante på forskellige træer, især egen). Med denne plante blev Balder dræbt.*

mitt, ik. af miðr.

mitt (mítt), ik. af minn (mínn).

mjór to. (gf. -van), *smal.*

mjúkleikr ha., *smidighed.*

mjóðr ha. (mjaðar, hf. miði), *mjød.*

mjök bio. (*höjere og højeste gr. meir, mest*), 1) *meget, i høj grad; fell mjök líðit o: folkene faldt i stort antal 50²⁶, 76³¹ (sml. hōnd); som oftest, mjök hefir hann otrs líki á sér 17²⁹.* 2) *næsten, omtrent (også mjök svá), er hann var mjök rosknaðr, da han omtrent var fuldvoksen 80¹⁴, þeir váru búnir mjök, de var næsten færdige 106²¹, þau váru mjök (m. svá) jafnaldrar, de var næsten (sá omtrent) jævnaldrende. 79²¹, hann hjó til Gunnlaugs ok af honum mjök svá skjöldinn allan, så godt som hele skjoldet 86³⁴.*

*móðakarn ik., *'sindsagern' o: hjærte 128.*

móðir hu. (-ur; mæðr), *moder.*

—móðurbróðir ha., *morbroduer.*

—móðurfrændi ha., *slægtning på mødrene side.*

móðr ha., *sindsbevægelse, hæftig sindsstemning, vrede.*

móðr to., *mødig, træt.*

mold hu., *muld*, *jord*.
 mólka (að), *malke*.
 morð ik., *mord*, *hemmeligt drab*.

morgindögg hu., *morgendugg*.

morginn ha. (hf. morgni, også efter udtalen skrevet morni), *morgen*, at morgni (morni), *i morgenstunden*; i morgin, *i morges*, men á morgin, *i morgen*.

mót ik., *møde*; til móts við e-n, *imøde*, *hen til*, *hen imod* (sml. til fundar við e-n), fara til móts við Svein ɔ: *støde til ham (med deres folk)* 45¹³. Som fho. med hf. bruges mót, móti alene el. i forb. med á og í, *imøde*, *imod* (både i aln. og i fjendtlig hensigt; sml. fundr); *i steden for*, *til gengæld for*, hvat hefir þú í móti því, er . . ., *hvad har du at sætte (anføre) imod det*, at . . . 82²⁷. Uden styrelse: hann hjó þegar í mót, *imod*, *igen* 86³⁵, hann gaf Auðuni í móti (til gengæld) góðar gjafir 60³⁰.

mót ik., *præg*; *mærke*, *udseende*; *beskaffenhed*, *måde* (sml. hátt), með því móti, *på den måde*.

muðr = munnr.

múgi og múgr ha., *mængde mennesker*, allr múgr, *hele folket ('massen')*; sml. almúgr og -múgi, *almuen*.

muna (man, munða, munat), *mindes*, *erindre*, *huske*, hann munði vísuna, *han kunde huske visen*, (upers.) lengi man þat, er ungr getr, egl. *længe mindes man det*, som man ung nemmer (sml. geta).

mund hu., *hånd* (digt.). — mundlaug hu., *bækken* (egl. til at vaske hænderne i).

mund ik. (flt. mundir hu.), *tid*, *tidspunkt*.

munda, fort. af munu.

mungát ik., *øl*, *mœðir marga m. fira, *øl matter (sløver) mange mænd* 34.

munnr (gl. nf. muðr) ha., 1)

mund, mæla feigum munni, *tale med dødsens mund* ɔ: som en, hvis død er nær. 2) ægg på en økse el. hammer; hamarsmuðr, *den spidse ende på en hammer*, *hammernæbbet*.

munr ha. (-ar; -ir), A. 1) *sjæl*, *sind*; 2) *attrå*, *lyst*, *gráta at muni, *græde 'af hjærtens lyst'* 120 b (sml. anm.). B. 1) 'mon', ~~forskel~~, allitill munr mun vera, at nú sé lægra í horninu en áðr, *det er kun en meget lille forskel*, at det nu er lavere i hornet end för ɔ: *kun ubetydelig lavere* 6¹⁵, göra mun e-s, *gøre forskel på noget* 61²¹, er þess mikill munr, hvárt . . . , eða . . . , *der er stor forskel på (det gör en stor forskel)*, om . . . , eller . . . , þess þykki mér mikill munr, at þat er höfðingligr, at . . . , *der synes mig at være en stor forskel på*, at det er mere høvdingmæssigt, at . . . , *der synes mig at være stor forskel på*, hvor langt mere høvdingmæssigt det er, at . . . ɔ: efter min mening er det langt mere høvdingmæssigt (egenskaber, som langt snarere må kræves hos en høvding), at . . . 62³; sml. liðsmunr. 2) *ting af betydning*, fyrir engan mun ɔ: *ikke på nogen måde*, ikke for alt i verden, fyrir hvern mun ɔ: *hvad det så end skal koste*. — Hf. *mun* (muni) som målsbestemmelse ved højere gr., með muni minna liði, *med en noget (betydelig) ringere styrke*; þeim mun heldr, *så meget snarere*; ved højeste gr., Óðinn bar þeim mun verst þenna skaða, sem . . . , *O. tog sig for så vidt denne skade mest nær*, som . . . 10³³.

munu (mun og man, munda), 'mönne', *ville*, *skulle*, bruges i forb. med navnef. i videste udstrækning for at betegne hvad der (sandsynligvis el. muligvis) vil indtræffe; det udtrykker både en hensigt (*ville*, *agte*), det fremtidige, og det for-

modede el. mulige, hvor det på da. som oftest kan gengives ved en omskrivning med *vistnok*, *vel* el. *lign.* (disse betydninger løber ikke sjælden over i hinanden): *þókk mun gráta þurru tárur Baldrs bálfarar 13, *segðu mér ór helju, ek mun (segja) ór heimi, *fortæl du mig fra hel, jeg vil (fortælle) fra verden* 119 b, *nauðig sagðak, nú mun ek þegja, *nødig talte jeg, nu vil jeg tie* 119 f., *muntu mér fjaðrhams ljá? þó myndak gefa þér, *þótt . . . vil du læne mig din fjerham? jeg vilde give dig den, selv om . . .* 115 a; þeim manni mun hon gipt vera, *med ham vil hun blive gift* 76¹⁸, hygg ek, eptir munu ganga 76¹⁹, *ósnjallr maðr hyggsk munu ey lifa, *tror, at han vil (skal) leve evig* 133 a; muntu nú eigi sparask til eins drykkjar meira, en þér mun hagr á vera, mon du nu ikke sparer dig mere til én drik, end det vil være tjenligt? 6²⁶; hann spyrr, hvat þeira íþrótta mun vera, er hann muni vilja birta fyrir þeim, *hvað det vel er for idrætter, som han kunde have lyst til at vise* 5³⁵, sem þú munt sét hafa, *som du vil have set, som du vistnok har set* 12³², meiri muntu vera, en mér lízk þú, *du er sagtens større, end du ser ud til* 4³³, hér muntu konung upp fœða, móðir, *her opfostrer du sikkert en konge* 55⁵, þat grunar mik, at þetta muni skulu vera njósn nokkur; ekki mun þat vera, *jeg formoder, at dette skal være et vink; det er sikkert ikke tilfældet, det er ikke muligt* (sml. mega 2, b) 72⁸, er draumr þessi úmerkiligr ok mun vera fyrir veðrum, *er sandsynligvis forbud på (varsler rimeligvis) uvejr* 76⁷; þat fann þórr ok talði, at búandinn eða hans hjón mundi eigi skynsamliga hafa farit með beinum, *at bonden eller hans husfolk måtte ikke have (sikkert ikke havde)*

faret varlig med benene 1¹⁶, 17¹¹, *yita megu þat allir, hversu hræddr búandinn mundi verða, er hann sa, det kan alle vide (det er let at forstå), hvor ræd bonden måtte blive* 1¹⁹. Som eks. på ordets overordenlig hyppige brug sé f. eks. 76¹¹⁻²³. Ofte er navnef. vera udeladt: mun Gunnlaugr út kominn, G. er sikkert kommen hjem 96⁶, þegar mun þat, er ek vil, *det vil straks ské, når jeg ønsker det* 16¹⁵, hví mun eigi þat til, at þú farir leið þína, sem þú vill, *hvorfor skulde det ikke tilstedes, at . . . hvorfor skulde du ikke få lov til at rejse, som du ønsker?* 56¹⁶, þetta mun þér líka, en vant mun yör at smíða, *dette vil du nok synes om, men det er en vanskelig sag at smedde for dig* 19²⁵, hefnisamr muntu síðar, *du vil nok senere (du vil vist med tiden) blive hævnlysten* 54¹⁵, grunr á því, at úfriðr muni fyrir, *mistanke om, at ufred forestår* 46¹⁶, *ván kvað hann mundu veðrs, ens mikla grára geira ok gremi Óðins, *han sagde, at der vistnok var udsigt til kamp og til O.s vrede* 122 b.

munugð (munuð) hu., *sanse- lig lyst, lidenskabelig kærlighed.* myklu = miklu (af mikill).

myrða (rð), 1) *myrde, dræbe hemmelig*; 2) *holde drabet hemmelig ved at skjule liget*, m. dauðan mann, 'myrde en død mand' ∴ *skaffe liget af vejen, for at drabet ikke skal blive opdaget*, hann drap fœður sinn ok myrði hann, *dræbte sin fader og holdt drabet hemmelig (skjulte liget)* 19⁷.

myrkr ik., *mørke*, til mykrs, *indtil det blev mørkt* 2¹⁴.

myrkr to. (gf. -van), *mørk*, er myrkt var orðit, *da det var blevet mørkt* 2¹⁶.

mægð hu., *svogerskab*, mest i flt. (ent. 82³³). —

mækir ha., *sværd* (især

digt.); *mækis straumur (sé straumur).

mæla (lt), 1) 'mæle', tale, sige (sml. kveða, ræða, segja, tala), a) absol., mæl drengja heilastr (sé heill); mælask, udtale sig, *hví þú þá mælisk af gólfi fyrir, *hvorfor taler du fremme fra gulvet, hvorfor står du på gulvet og taler til mig* 109 a; *mælumsk í sessi saman, *lad os tale sammen i sædet (på bænken)* 110 a; b) med de udtalte ord tilføjede i orat. dir. el. i en sætning med at 4³, 6¹, m. til e-s el. við e-n, *sige til en* 3¹⁰, 10¹⁸, sem mælt er, *som det siges, som ordsproget siger* 95¹⁸, 96²⁴; står undert. overflødigt, indledende en følgende sætning med kveða o. lign. (sml. segja sl.) 103¹⁶⁻¹⁷; c) med gf., hitt mæla margir, *det siger mange* 62¹³, 93²⁹, m. þvílíkt við þór, *sige sligt til T.*, *mæla ærna staðlausu stafi, *sige (tale) alt for mange ubesindige ord* 133 b; også med hf.: m. lögskil el. lögskilum (sé dette). 2) tiltale, *orðum m. jötun ǝ: *kæmpe i ordkløgt med jætten* 108 b. 3) aftale (sé mál 4). — Med fho.: m. eptir e-m, *tale en til behag, tale en efter munden* 62¹⁵. m. fyrir, udtale som sin vilje, *kræve, foreskrive, befale* 63¹¹, 43¹⁹, 77¹⁹; m. fyrir e-m, *forestille en noget (også med betyd. foresnakke en noget)* 56³⁵; m. fyrir e-u, *tale for, til forsvar for* (sml. formælandi), m. e-t f. sér ǝ: *bede for sig til gud* (sé hjálpvænlig). m. í mót, *sige imod, modsige* 48⁶. m. til e-s, *ytre ønske om, kræve, forlange noget, vel er til mælt, du har fremsat dit ønske på en passende måde* (sml. vel) 66¹². m. um, udtale, *ytre noget med eftertryk, forsikre, love* 89³²;

(om en ildevarslende spådom) þat læt ek um mælt, at þú . . . ǝ: *det svarer, indestår jeg dig for, at du . . .* 84²⁵. m. við (e-u), *sige imod, modsætte sig* 12²³.

mær hu. (meyjar, gf. mey, hf. meyju; flt. meyjar), 1) *mø, pige, ung kvinde; pigebarn* (= meybarn); *rén mø, jomfru*. 2) *datter, mær ok mögr, *datter og søn* 111 b, meyjar Mögþrasis, *M.s døtre* 113 b, hefir minn faðir meyju sinni heitit Granmars syni 123 a.

*mærr to., *herlig, fortrinlig; enn mæri fimbulvetr, den navnkundige* 113 a.

mætta, forest. fort. af mega. mœða (dd), *trætte, matte*.

mœnir ha., *mønning*.

mœta (tt), *møde* (med hf.);

mœtask, *møde hinanden, mødes*. mögr ha. (magar, hf. megir; megir, gf. mögu), 1) *søn* (mest digt.; sml. mær 2), *kjósa mögu frá mœðrum* (sé kjósa); 2) *mand 127 a¹⁶; sml. ásmegir ǝ: *aserne*, dróttmegir ǝ: *menneskene*, ljóðmegir.

mǝn hu. (manar; -ar), 'man', *manke*.

mǝrk hu. (markar og merkr; markir og merkr), *skov*; i stedsnavne: Danmǝrk o. s. v. (Etym. = da. 'mark'.)

mǝrk hu. (merkr; merkr), *mark* (som vægt- og pengeenhed = 8 aurar, sé eyrir, el. 16 lod), m. silfrs, *en mark* (16 lod) *sølv*.

mǝtunautr ha., *som har fællesskab i rejsekost med en, 'madfælle'* (sml. matask).

mǝtuneyti ik., *fællesskab i rejsekost, 'madfællig', leggja m. sitt ǝ: slå sig sammen med sin mad* (sml. fǝrunautr og fǝruneyti).

N.

ná (náí, náða, náðr), 1) *ná*, *fá fat þá, opná* (e-u), ná konungs fundi 3: *blive stedet for kongen* 90⁴ (sml. fundr); 2) (med navnef.) *opná, blive i stand til* 51², *fá lov til* 61¹⁴.

ná- bio., kun i sms., *nær*: *nábúi* ha., *nabo*. — *náfrændi* ha., *nær slægtning*.

nafn (namn) ik., *navn*, spyrja e-n at *nafni*, *spørge en om hans navn* 21¹⁰; *navn*, titel 61²⁰ (sml. konungsnafn).

nafnfestr hu., 'navnefæste' (det at give én navn og den dermed følgende gave. Det barn, som man 'øste med vand' og gav navn, skænkede man tillige en gave, et smykke el. et våben. Når en konge el. høvding gav en mand et tilnavn, skænkede han ham i den anledning en lignende gave; sml. s. 35¹⁻¹²).

nakkvarr (nøkkur, nakkvat, med omlyd nøkkvat 56³⁵), og *nøkkurr* (nøkkur, nøkkut), de sædvanlige former for det ældre *nekkverr* (nekkver, nekkvat (no.) 121 b¹⁸, nekkvert (to.), også med omlyd nøkkverr 56²⁵, 57²⁴, 60²⁵), ubest. sto., *nogen*, *en*, *en vis*, både som no. og to., i hvilket tilfælde det ofte nærmer sig til betyd. af ubest. ko. (sml. einn 2), n. þinn frændi eða þinna ættmanna, *nogen*, *en* eller *anden af dine frænder* eller *ætmænd* 106⁵; þat var þá siðvanði n., *det var sådan en (en vis) skik* 76³⁰. Ik. *nakkvat* som bio., *noget* 6³⁵; *nogentunde*, *omtrent*; *máské*, hefir þú n. sét Baldr 12⁹; hf. nøkkuru som målsbestem. ved højere gr., *noget*.

nánd hu., *nærhed*, i n., i *nærheden* (e-m, af en).

nár ha. (nás; náir), *lig*, *dødning*.

nátt el. *nótt* hu. (*nætr* og *náttar*; *nætr*), *nat*; også om *hele døgnet* (sml. dægr), ligesom vetr bruges om *hele året*. Nordboerne regnede efter nætter, ikke efter dage (sml. vetrnætr), á þriggja náttu fresti, *efter tre nætters (dages) forløb* 86²⁰, *þó kómr fylkir fára náttu, *dog kommer kongen om få nætter, dogn (efter få nætters forløb)* 123 b.

náttból ik., *nattekvartér*.

náttlangt bio. (egl. to. ik.), *hele natten igennem*.

náttstaðr ha., *nattekvartér*.

náttúra hu., *natur*; *egenskab* (særlig *overnaturlig*, *overordenlig egenskab*).

náttverðr el. *nótturðr* ha. (-ar), *aftensmåltid*, 'nadver' (sml. dagverðr).

nauðigr to. (gf. nauðgan), *nødig*, *nødtvungen*.

nauðsyn hu. (-jar; -jar), *nødvendighed*.

nauðsynliga bio., *nødvendigt*.

naut ik., 'nød', *stykke stort kvæg (hoved)*.

naut, fort. af njóta.

nautr ha., 1) *kammerat*, *staldbroder* (sml. foru-, mótunautr). 2) *hvad der tidligere har været i en persons eje* (sml. Aðalráðs-, Andvara-, Gunnlaugs-, konungsnautr).

*ne, nægt. part., *ikke (non)*, út þú ne kómr, *du kommer ikke ud* 109 a. ne er den ældste nægt. part. i nordisk, som tidlig fortrænges af andre ord (sml.

eigi, -a og -gi); den er dog bevaret i nekkverr (af ne veit ek hverr) og i neinn, ingen, nogen (i det ældre sprog skrevet ne einn, hvor ne dog også kan være = né).

né bo., og ikke, heller ikke (neque); *hond of þvær né hofuð kembir, *han tór ej hånd eller kæmmer hoved* 120 b; hvártki (hvárki) -- né, hverken — eller, hvárgi þeira, Qnundar né þorfinns, er jafnmenni fœður míns, *ingen af de to, (hverken) Önund eller Torfin* 82²⁶.

neðan bio., nedenfra; neden-til. fyrir n. (med gf.), nedenfor, *átta røstum fyr jorð n., *8 mile under jorden* 115 b.

nef ik. (ef. flt. nefja), 1) næse; fyrir nef hvert ɔ: *for hver person* (sml. nefgildi ik., kopskat). 2) næb.

*nefgjöld ik. flt., mandebod (bøder til den dræbtes slægtninge for drabet) 122 b.

nefja hu., brugt som tilnavn (langnæbbet, langnæset?).

nefljótr to., med styg næse.

nefna og nemna (nd), 1) nævne, give navn, kalde (sml. heita), i hringinum váru tveir menn; var þar annarr nefndr Hrafn, en annarr Gunnlaugr, *den ene blev kaldt (kaldte man) R., den anden G.* 102²³, er nefndr er Hugl, som nævnes (kaldes) H., maðr er nefndr N. el. N. hét maðr er stående udtryk i saganerne, *der var en mand ved navn (som héd) N.*; nefnask, nævne sig, sige, at man hedder, sá nefndisk Skrímir ɔ: *han sagde, at han hed S.* 2³³; 2) nævne, omtale ved navn 68²⁰, 101²². 3) udnævne, beskikke, n. sér vátta, *tage sig vidner* 80²; 4) bestemme, fastsætte, at nefndum degi, at nefndri stundu, *til den bestemte (den forud nævnte, aftalte) tid, þrír vetr, er til váru nefndir með yör, de tre år, som blev fastsatte mellem eder* 92⁵.

nekkverr sé nakkvarr.

nema (nam, námum, numinn), 1) tage (sml. taka), tilegne sig, *tage i besiddelse* (e-t), n. land bruges om Islands første bebyggere ('landnámsmenn'), der ved deres ankomst 'tog land' ɔ: tog så meget af landet i besiddelse, som de ønskede, hann nam suðr Grindavík, *han 'tog' Grindevig syd på ɔ: tog landet syd på ved G. i besiddelse* 80¹⁰; n. e-t frá e-m, *tage noget fra en*, *nema þú . . meý nemir frá mildingi 123 b; n. e-n e-u, *berøve en noget* (især digt.); n. staðar (også n. stað), *standse, blive stående* 14¹⁰, 27³², 44²⁷. 2) 'nemme', lære, n. e-t at e-m, *lære noget af en* 79¹⁷. 3) (med navnef.) mest digt., især i fort., 'tage til at' (give sig til at), *begynde at* (ofte næsten blot omskriv.; sml. göra, ráða), *nam kveða, *gav sig til at kvæde* 119, *nam at vaxa, *tog til at vokse, voksede* 122 a, *skegg nam at hrista, *skor nam at dýja, han rystede sit skæg, han 'skagede' sine lokker* 114 a. Med fh. ɔ: n. við e-u, *støde imod og standse ved*, sverðit nam við hjóltum ɔ: *det gik i lige til hjaltet* 23¹³; absol. *tage plads, gøre holdt*, þar námu þeir Hrafn við í nesinu 103⁹.

nema, 1) bio. el. bo., undtagen, hvor nema alls hvergi (sé hvergi); *kun, men, váru allir menn upp risnir, nema hann lá, alle var ståede op, kun (men) han lå (endnu)* 101³; þeir hófðu engan Danaher haft nema sitt lið, *havde ingen Danehær haft med sig, men kun deres egne folk* 37¹⁷; 2) bo., med mindre, hvis ikke (med forest. m.: sml. ef) 123 b^{9.17}, fengu þeir eigi haldit, *nema þeir feldi hann, de kunde ikke holde den, för end de kastede den ned* 11¹⁵.

nenna (nt), 'nænne', kunne finde sig i el. bekvemme sig til (sml. mega 2, c) 102²⁸, ek nenni eigi at gista Óðin ɔ: *jeg er ikke*

til sinds (har ingen lyst til) at gæste O. 30³⁴.

nes ik. (ef. flt. -ja), næs; *sverða n., sværdenes næs o: skjoldet.

*nest ik., proviant, rejsekost.

nestbaggi ha., madpakke.

net ik. (ef. flt. -ja), næt, garn.

netþinull ha., 'telne', det tov, der foroven og forneden er fastgjort langs garnet, hvis yderste masker er fæstede dertil.

nið ik. flt. (også niðar hu. flt.), 'næ', aftagende mæne (sml. ný), *nótt með niðum, nat og næ 110 b.

nið ik., 'nid', forhånelse.

niðingr ha., niding, usling, ver hvers manns n., du skal være hver mands niding, enhver skal have ret til at holde dig for en n. 29¹⁰. — niðingsverk ik., nidingssværk.

niðmyrkr ik., bælmørke.

niðr ha. (-s; -jar) og niði ha. (-ja), slægtning på mandssiden; *sön, frænde, ætling.

niðr bio., ned; (om en retning uden bevæg.), nedad, n. ok norðr liggr Helvegr 12¹⁰, n. frá, neden for.

niðri bio., nede.

niðskár to., som bruger hånende, hvasse ord, om skjalde, der digter smædeviser ('nidviser').

niflheimr ha. (og -heimar ha. flt. 119 a), 'tågeverdenen', Hels bolig.

niflhel hu., 'tågehel' (tænkes beliggende neden for hel; slette mænd siges at dø anden gang og da at komme fra hel til niflhel 113 a).

nípt hu., slægtning på kvindesiden; *datter, søster.

níu talo., ni.

niundi ordenst., niende.

njósna hu., spejden, udspejden; underretning, 'nys' 37²¹ (sml. fara). — njósnaarmaðr ha., spejder, mand, som bringer underretning om noget 38⁶.

njósna (að), spejde, udspejde, skaffe underretning (um e-t).

njóta (naut, nutum, notinn), 1) nyde, glæde sig ved (e-s), hann lét hann n. draums síns o: forstyrrede ham ikke i hans dröm, vækkede ham ikke af hans dröm 75¹⁶; *virða n. o: herske over mænd 128; 2) bruge, have nytte af (e-s), *kyks né dauðs nautk-ak karls sonar, levende eller død har jeg ingen nytte haft af den gamles søn o: hverken levende eller død har han gavnet mig 13, Egils nauztu at því, fœður þíns, dertil brugte du din fader E.s hjælp, derfor kan du takke E. 82³²; lítt nýtr þú þá þess, er . ., kun ringe nytte har du da af, at . ., kun lidt nytter det dig da, at . . 59²¹.

norðan bio., nord fra; fyrir n. (med gf.), nord for.

norðmaðr ha., Nordmand, norðmenn, Nordmændene (sj. indbyggerne i de nordiske lande i det hele, nordboere).

norðr ik., den nordlige himmeleg, nord.

norðr bio., mod nord, nord på.

norðrland ik., Nordland (i Norge og på Island); flt. norðr-land, de nordiske lande, Norden.

norðrvegar ha. flt., de nordlige egne, Nord.

Noregr og Nóregr (ældre Norvegr) ha., Norge. — Noregs-menn ha. flt., Nordmændene (sml. norðmaðr).

norn hu., norne, skæbnegudinde.

norrænn to., 1) nordlig (om vinden). 2) nordisk, særlig norsk.

nótt sé nátt.

nú bio., 1) nu, for nærværende tid, hann þurfti nú meira við þat en fyrr 59³³; kominn nú utan af Grænlandi, ok nú af Noregi, nu (nylig) kommen fra G. og nu (sidst) fra N. 57⁶; 2) (hyppig ligesom da. nu i fortællende stil) nu, derpå, så, el.

blot tjænende til at give udtrykket en vis afrunding, nú er þar til máls at taka (sé mál), hann ferr nú síðan á fund Haralds 59³⁴; (ved bydem.) ver nú með mér, *bliv nu hos mig* 59³, *ráð þú mér nú! *heill þú nú! 108. Som eks. på ordets hyppige brug i de forskellige betydninger, der ofte løber over i hinanden, sé f. eks. s. 57.

ný ik., 'ny', *tiltagende måne* (sml. nið).

ný- forb. med fort. tf., *nys*, *nylig*: nýkominn, *nylig kommen*. — nýtekin, *nylig tagen*, hann hafði nýtekit við föðurleifð sinni, *havde nylig overtaget sin fædrearv* 92³⁴. — nývaknaðr, *nys vågnet*.

nýlunda hu., *nyhed*, *ny og uventet begivenhed*, þat varð til nýlundu ɔ: *den uventede begivenhed indtraf* 95²⁰.

nýr to. (gf. -jan), *ny*.

nýsa (st), *spejde*, *undersøge* (sml. njósn); *nýsask fyrir, *spejde omkring*, sé sig for 132 a.

nyt hu. (-jar; -jar), især i flt., 1) *nydelse*, *glæde*, øngar nytjar hafa Helgu, *ikke have nogen glæde af H.* 101²⁷; 2) *nytte*, *fordel*.

nýta (tt), 1) 'nytte', *benytte*, *bruge*, *have nytte af* (e-t; sml. njóta), þú nýtir eigi boga minn, þóttu . . ɔ: *du vil ikke være i stand til at bruge min bue, selv om du . .* 61³²; nýtti hann lítit (ekki) af samvistum við hana, *havde kun liden (ingen) nytte (glæde) af* 96¹⁰, 98¹⁴, ekki nýtir þú hér af ɔ: *det får du ikke noget ud af* 7³. 2) (intr.) *nytte*, *være til nytte*, hann spurði síðan, hvárt þá mætti svá nýta, *om det så kunde nytte* (ɔ: *om det var rigtigt, lovgyldigt*) *på den måde* 80⁴. — nýtask, *nytte*,

være til nytte, þetta verk má eigi nýtask ɔ: *der kommer ikke noget ud deraf* (*det vil ikke gå, lykkes*) 3¹⁶.

nýtr to., 1) *nyttig*, *brugbar*, af hverjum hlut gerða ek nokkvat nýtt 17²⁴; 2) *gavnlig*, *(om guderne) *nýt regin, de nådige magter, de hulde guder*; (om personer) *duelig, dygtig, brav*.

nytsamligr to., *nyttig*.

næða, forest. fort. af ná.

nær (ogsá nærri) bio., 1) *nær*, *nær ved* (med hf.; mods. fjarri), ~~hestinn hljóp svá hært yfir grindina, at hann kom hvergi nær~~ *den kom intetsteds i nærheden af den ɔ: den kom slet ikke i berøring med den* 12¹⁴; 2) *næsten*. Höjere og højeste gr. nær(r), næst, *nærmere*, *nærmest*, nær þótti mér hinu, at . . ., *det syntes mig nærmere ved det, at . . ɔ: det forekom mig langt snarere, at . .* 62²⁹, ef þá er nær en áðr, *hvis det da er nærmere derved end för ɔ: hvis det kan tjæne til sagens fremme* 83¹⁷; því næst ɔ: *dernæst, derpå*, þessu n. 80²⁶.

nær bo., *når* (spörg., om tiden; sml. hvar) 132 a¹⁸, 133 a²⁰.

nær(r)i, næstr, to. i højere og højeste gr., *nærmere*, *næst*, *nærmest* (om sted, tid og overf.), sat hon næst brúðinni, *nærmest ved bruden* 96²³, fyrir þær vetrnætr, er næstar váru ɔ: *för næste vinter* 41⁸; (ogsá om det nærmest foreg.) næsta sinni ɔ: *sidste gang, sidst* 43³⁰.

nætr, flt. af nátt.

nøkkurr sé nakkvarr.

nøkkvi ha., *skib* (om guders, jætters og andre mytiske væsners skibe) 11¹⁶ (= skip Baldrs 11⁹).

nøkkverr sé nakkvarr.

O, Ó.

ó-, nægt. forstav., sé ú-.

*oddla hu. (-lár; -lár), 'od-væske' (pílenes el. spydenes væske) o: blod.

oddr ha., 1) *od*, *spids* (på våben og andre redskaber; sml. blóðrefill om sværd); 2) (mest digt.) *spidst redskab* (*píl*, *spyd*, *spore*), *fölvir oddar (sé fölr).

óðfluga to., *i flyvende fart*.

óðfúss to., *rasende begærlig, lysten*, *ó. í jötunheima, *rasende begærlig, længselsfuld* (efter at komme) til j. 118.

óðr to., *rasende, hæftig, hidsig*.

of, I. fho. med gf., sj. hf. 104³³ (tilhører væsenlig det ældste sprog og forholdt sig opr. til yfir omtr. som de ligeledes i det ældste sprog hyppig forekommende kortere former ept, fyr, und til eptir, fyrir, undir; tidlig behandledes of og yfir dog som to forskellige ord, og of sammenblandedes efterhånden med umb, um, som til sidst fortrængte det og derfor senere brugtes i de samme betydninger, som tidligere havde været knyttede til of). a) om stedet, *over*, *hen over*, *igennem*, *of land ok of lög, *over land og vand* 123 b, *of lopt ok of lög, *gennem luft og over hav*, far of fjörðinn, *overfart over fjorden* 15¹⁹, *dogg of dala 109 b, *of dróttmogu, nýt regin 109 b. b) om tiden, (om varighed) *om*, *i løbet af*, hann gekk fyrir of daginn, *om dagen*, *dagen igennem* 3⁸, of hríð, *en tid lang*, *of aldrdaga 110 a; (om tidspunktet) *om*, *ved*, of miðja nótt varð landskjálfti, *ved midnatstid* 2¹⁹, of haustit, *om høsten* 41¹⁶, of aptaninn 58¹⁰ (= um kveldit). c) om andre forhold: 1) *forbi*, *mæla of

hug (sé hugr). 2) *iblandt*, *kjósa of konunga, *vælgte blandt* (mellem) konger. 3) *om* (i en mængde udtryk for at betegne genstanden for en handling o. s. v.), *angående*, *med hensyn til*, berjask of hana, *kæmpe om hende* 76¹⁶, *hofði veðja of geðspeki 110 a; *þat es enn of þann, es þú illa trúir, *det er (gælder) fremdeles om* (med hensyn til) den, som du tror ilde 135, vel at sér búinn of skjótleikinn, *meget dygtig i hurtighed* 5¹⁶; 4) *for*, på grund af, *of sakar þínar (sé sök).

II. bio., *alt for*; skrives i reglen adskilt fra bio., of mjök, *alt for meget*, medens man ved to. både bruger den sammenskrevne og usammenskrevne form: ofgørr, *for vidt dreven*; oflítill og of lítill, *alt for lille*; ofmikill, *alt for stor*, ofmikit er þat, *det er alt for meget* 88¹⁷; ofveykr, *alt for vé* (sml. til). — I sammensætning med no. (og undert. udso.) betegner of- et overmål: ofdrykkja hu., *drukkenhed*; ofdrykkjumaðr ha., *drukkenbolt*. — *ofvæni hu. el. ik., *ængstelig forventning, fortvivlelse*, ásmegir í o. o: ase-sonnerne (aserne) *venter med gru på*, *hvad der vil ské* 119 b.

III. udfyldende part., som meget alm. i gl. digte og undert. i den ældste prosa føjes til udso. uden særlig betydning, nærmest afrytmiske grunde, f.eks. þrymskv. v. 1 of saknaði, v. 2, 3, 9 of kvað, v. 7, 8 of fölginn, v. 8 of heimtir, v. 10 of fallask, of bellir. Sjældent er det föjet til andre ord end udso.: síns of mál maga 133 a; sitja meir of sáttir saman 112 b. (I håndskrr. er det gl. of meget hyppig fortrængt af

um, og ikke sjælden er partiklen helt udfalden i opskrifterne af de gl. digte).

ofan bio., ovenfra, ned; oven-til. fyrir o. (med gf.), ovenfor. — ofanverður to., 1) som vender opad, hører til den øverste del, hann hjó í skjold ofanverðan, i den øverste del af skjoldet, oventil i skjoldet 99²⁵. 2) (om tiden) som er i slutningen, senest, sidst (mods. ondverður), á ofanverðum dögum Haralds; frá ondverðu til ofanverðs 3: fra begyndelsen til enden, fra først til sidst.

ofar, ofa(r)st, bio. i højere og højeste gr. (til upp; sml. of, ofan), højere, længere op, oppe.

ofr- i sms. med no. (sj. to.) betegner et overmål (= of-): ofrást hu., hæftig kærlighed. — *ofrmælgir hu., overdreven snak-somhed, ordgyden.

ofsi ha., overmodig adfærd, overmod.

ógn hu., 1) skræk, rædsel; 2) hvad der kan indjage én skræk, skræmsel, trusler og lign., ónga ógn býð ek þér at sinni 3: du har ikke noget at frygte af mig denne gang, det er ikke min agt at tilføje dig noget ondt denne gang 97²⁴.

*ógn hu., flod, elv (el. måske snarere egennavn, en bestemt, ubekendt flod), ógnar ljómi, flodens glans 3: guld, iðgnógan ógnar ljóma brögnum bjóða ok burum þeira, byde mændene (kæmperne) og deres sønner rigeligt guld 123 b.

ógurligr to., frygtelig.

ok (sj. auk; nyere og) bo., 1) og, tóku þeir ok gerðu sér net 13²⁴ (sé taka 7); bæði — ok, både — og. På en korthed i udtrykket beror forbindelsen: riðu þeir heiman þrír saman ok húskarl Þorsteins, de red hjemmefra tre sammen (nemlig de to Torsten og Torfin) og Torstens huskarl 75⁶. Om udtrykkene þeir Hjalmar i bet. Hjalmar

og Odd o. lign. sé under sá. 2) står undert. i samme betydn. som det henvis. er, *at höllu hann kom, ok átti Íms faðir, som I.s fader ejede 108 b, *vasa sá herr í hugum, ok átti til Valhallar vega (andre håndskrr. har er for ok) 130 a; 3) betegner ofte en modsætning, men, men dog, hann kveðsk frétt hafa, ok þó úgørta, siger, at han har hørt det, men dog ikke nøje 93²⁸, vel er drukkit, ok eigi til mikit, men dog ikke for meget 6¹⁶; 4) efter samr (sami) og andre lighedsudtryk, som, ligesom (lat. ac, atque), et sama vápn, ok hann sýndi, det samme, som 87¹ (sml. sem). 5) brugt til at indlede eftersætningen, sá, da, er Hugi er kominn til skeiðs enda ok snýsk aptr, ok er þjálf eigi þá kominn á mitt skeiðit; þá segja allir . . . , da H. er kommen til bænens ende og vender sig om, sá (da) er T. endnu ikke kommen midt på banen; da siger alle . . . (sål. rettere end at lade eftersætn. begynde med þá segja allir: da H. . . . vender sig om, og da T. endnu ikke er kommen midt på banen, sá siger alle . . .) 5³², er hann laut ór horninu ok sér, hvát leið drykkinum, ok lízk honum . . . , da synes det ham 6¹⁴, er þú drakkt af horninu, ok þótti þér seint liða, sá syntest du, at det gik langsomt 8³⁵, er Loki sér tvá kosti . . . , ok þat gerði hann, da L. ser to vilkår . . . , sá gjorde han det (det sidste) 14⁸; sjælden med grundordet foran udso.: einn dag, er konungr reið á veiðar, ok hann varð einn sinna manna, (sá) blev han skilt fra sine mænd 27¹, 122 a²⁹. 6) bio., også, *mun ek ok með þér ambótt vesa 117 a, mun ek ok óngra bóta beiða þik, jeg vil heller ingen bøder kræve af dig, 106⁴; ok ekki, heller ikke 72³³, ok eigi skal ek heldr ok, og heller ikke skal jeg (ok står her

overflødigt, egl. og lige så lidt skal jeg også) 44¹⁶.

ók, fort. af aka.

okkarr ejestedo., vor (om to).

okkr, gf. og hf. tot. til ek.

olla, fort. af valda.

opa (að; også hopa), trække sig, vige tilbage, gå baglængs, sumt lið þeira opaði suður á bergit, en del af deres folk trak sig tilbage syd på hen ad bjærget 39³⁵; også o. undan, opudu menn upp undan á bergit, trák sig tilbake op imod bjærget 40², varð hann at opa undan, mátte trække sig tilbage, vige til siden 97²².

opinn to., åben.

opt bio. (højere og højeste gr. optar, optast), ofte, tit (sml. jafnan).

ór, fho. med hf., ud af (sml. af, frá). a) om stedet (om en bevæg. el. retning) *ud af, ud fra* (forholder sig til í, som af til á): fara ór landi 41¹⁶, út ór höllinni 44⁹, hlaupa upp ór grófinni, *springe op af graven* 23¹⁶, ór Danmörku, Noregi, þrándheimi o. s. v.; *þykki mér ór augum eldr of brenna, *brænde, stå ud fra* 118 a; *svá beit þá sverð ór siklings hendi, *således bød sværdet fra (= i) fyrstens hånd* (sml. af med samme betyd. som á) 129 b. Overført, *ud af; ude af, uden for*, ór lagi, *af lave*, ór minni (sé minni); vera ór sögunni (sé saga). b) om andre forhold: 1) *af* (om stof), *ór holdi, beinum, hausi, sveita 110 b. 2) *fra* (om en overgang fra én tilstand til en anden), hefir þú nú heldr samit þik ór því sem var, egl. *fra det, som tidligere var tilfældet* 3: *i sammenligning med (mod) hvad der før var tilfældet* 81²⁰. c) Absolut uden styrelse: freyddi ór upp blóð, *frådede op derfra, sivede ud deraf (af bylden)* 84³; *svá óx, unz ór varð jötunn, *så voksede det, indtil der blev en jätte deraf* 111 b.

órar, órum sé várr.

orð ik., 1) ord, taka til orða,

tage til orde; mundtlig fremsat begæring, anmodning, fyrir þín orð ok okkra vingan (sé fyrir A, c, 2), gærið fyrir mín orð (sé göra); 2) *mundtligt budskab*, senda e-m orð, *sende en bud*; 3) *omdømme, rygte*, gott, ilt orð, godt, dårligt rygte. — *orðstírr ha., *hæderlig omtale, ry, berømmelse*, o. deyr aldregi, hveims sér góðan of getr 3: *eftermælet dør aldrig for hver den, som vinder et godt* 135.

orðinn, fort. tf. af verða.

orðsending hu., *mundtligt budskab*.

orðspeki hu., *ordkløgt, visdom*.

orðtak ik., *udtryk, ord*.

orlof ik., 1) *lov, tilladelse*; 2) *lov til at rejse, orlov*.

ormr ha., 'orm', *slange*. Slangerne tænkte at ruge over store skatte, særlig guld (sé f. eks. fortællingen om Fávner s. 17 ff.); derfor bruger digterne hyppig 'slangelejet' og lign. udtryk som omskrivning på guldet. Ormrinn langi, skammi var navne på 'dragelignende' krigsskibe (sml. dreki, höfuð). — orrstunga hu., 'ormetunge', *slangetunge*; tilnavn til Gunløg, Illuges søn (på grund af hans skarpe, hvasse tunge; samme navn bar også Illuges morfader).

orrostla (yngre orosta) hu., *kamp, slag* (sml. bardagi). — orrostumaðr ha., *stridsmand, kriger*.

órskurðr ha. (-ar), *afgørelse af en tvist, voldgiftskendelse* 89²⁶. — órskurðarmaðr ha., *voldgiftsmand* 89¹⁵.

orta, ortr, af yrkja.

oss, gf. og hf. flt. til ek.

óss ha., 'ós', *flodmunding*.

otr ha. (-rs), *odder*. — otrsgjöld ik. flt., *erstatning, bod for (at have dræbt) odderen*, brugt som omskrivning for guldet 19¹³.

otrbelgr ha., *odderbælg, odderskind*.

ótta hu., 'otte', *den sidste del*

af natten för dagens frembrud (fra kl. 1½—4½), den tidlige morgenstund, daggry, i óttu fyrir dag, i 'otten' för daggry 5: tige för dagen gryde. — óttusöngur ha., 'ottesang' (morgengudstjeneste, froprædiken).

óttask (að), frygte for noget (e-t el. við e-t); ó. um þá, nære frygt for (med hensyn til) dem 3: være bekymret for dem 29¹⁴.

ótti ha., 1) frygt, skræk; 2) hvad der fremkalder frygt, fare og lign. 72³⁴ (sé ván). — óttalauss to., 1) fri for frygt, tryg; 2) som ikke fremkalder frygt, uden fare, ekki var þá óttalaust at sofa 3²³.

óx, fort. af vaxa.

oxi ha. (flt. yxn og øxn 117 b³), okse.

P.

pái ha. (ef. pá), på, påfugl, som tilnavn Óláfr pái, Olav på.

páll ha., hakke, p. ok reka, hakke og spade (nævnes oftere sammen som redskaber til jordarbejde).

pallr ha., forhøjning (ophøjet bræddegulv), bæk, dels langs sidevæggene (langpallr, langbæk), dels langs gavlvæggen (þverpallr, tværbæk) i stuen. Undertiden fandtes der kun én pall i stuen langs gavlvæggen, medens der langs sidevæggene var anbragt bænke (bekkr); pallen (tværpallen) var da særlig kvindernes sæde 96²² (sml. bekr, flet, set og qndvegi).

pallstrá ik., bænkestrå (hvor med bænken belægges), verða ellidauðr inni á pallstrám (mods. falla í orrostu) 38²⁸.

páskar ha. flt., el. páskar og -ir hu. flt., påske.

pati ha., løst rygte; snak.

penningr ha. (nyere pening), penning (= 1/10 eyrir), skilling.

prestr ha., præst.

prettr ha. (-s; -ar og -ir, gf. -u), list, kneb.

príss ha., pomp, pragt, stads.

pund ik., pund (i alm. = skipbund).

R.

rá hu. (rár; rár), skibsrå.

ráð ik., råd. A. 1) råd, som gives en (sml. ráða A, 1), skaltu mínum ráðum fram fara, gå frem efter (følge) mine råd 86²⁶; 2) hvad der er tilrådeligt, rigtigt, Illugi kvað þat ekki ráð 95¹⁰. 3) overvejelse af hvad man bör gøre, rådslagning, beslutning, leita sér ráðs, overveje noget, sjá e-t at ráði, finde noget rådeligt, ansé det for rigtigt, taka til ráða, ráðs, beslutte sig til 65³⁴, taka

gott ráð, tage (fatte) en god beslutning 57²⁸, gera þat ráð, at . . , tage den beslutning, at . . 61⁴, var þat gørt at ráði allra vitrustu manna, det blev udført efter alle de viseste mænds beslutning 100⁶; plan, list, anslag, ekki er þat ráð hans, det er ikke hans plan (hensigt) 46¹³, þetta váru þó ráð þeira feðga, det var en plan, de havde lagt (et anslag af dem) 72²⁰. B. 1) rådighed, myndighed, i alm. i flt., váru öll ráð af

honum tekin 3: *han blev berøvet hele sin myndighed, engi ráð skalt þú taka af mér ok fara hvergi, fyrr en ek vil, du skal ikke tage noget af min myndighed fra mig, ikke gøre noget endgreb i den* 79¹⁰. 2) *stilling, hvori man befinder sig, vilkår, *ek því aldri unða ráði* 33²⁹. 3) *parti, giftermál, vitja ráðsins 3: indfinde sig for at fuldbyrde giftermålet* 92²⁶, 68¹⁰, (også i flt.) *skyldu þau ráð takask um vetrinn, giftermålet skulde fuldbyrdes (brylluppet skulde stå) om vinteren* 95²³, 92²⁸. C. *råd, råd-givere* (koll. = ráðuneyti); flt. **de høje rådende (styrende) magter, guderne* (sml. bōnd, goð, regin), *råd öll ok regin, alle de rådende, vældige magter 3: de mægtige guder* 131 a (om de hedenske guder, som i samme digt kaldes bōnd, goð, heiðin goð). — *ráða-gerð* (-gørð) hu., *rådslagning, beslutning*.

ráða (réð, ráðinn), *råde*. A. 1) *råde, give råd, r. e-m e-t, råde en noget, r. e-m ráð, give en et råd* 22³⁵, **ráð þú mér nú* 108 a. 2) *overveje, rådslå, r. um (of) e-t, rådslå om, overveje noget, *of þat réðu ríkir tívar* 116 a, 119 a, *råd um með oss, overvej det med mig 3: giv mig et godt råd i den anledning* 16²³. 3) *aftale, beslutte, udføre* (ifølge aftale, beslutning), *bevirke og lign. (e-t), r. atfór við e-n, beslutte (aftale) et overfald på en, ráða sér sjálfr bana 3: tage sig selv af dage* 34¹⁹; også r. e-n, *forråde en, bringe en af dage*. Lideart: *er þat réðsk, da det blev besluttet (aftalt)* 95³, *var þat þá ráðit, det blev da besluttet* 38²⁴, *eigi mun svá skjótt ráðask, det vil ikke blive besluttet (afgjort) så hurtigt* 82⁸. — Med fho.: *ráða á e-t, tage fat på noget, r. á e-n, angribe en. e. e-t af, tage en endelig beslutning, bestemme sig til* 66². r. til e-s, *give sig i færd med, tage fat på, begynde*

52⁷⁻¹⁴, *angribe* (sml. ráða á). — Middelart *ráðask, beslutte sig til noget, udføre noget ifølge den beslutning, man har fattet, særlig begive sig etsteds hen, ráðask til ferðar með e-m, beslutte sig til at rejse med en* 81²⁴, *ráðask til skips með e-m, beslutte sig til at seile med en, give sig (gá) om bord hos en* 101³⁴, *hann rézk í braut 3: drog bort; ertu ei ráðinn til utanferðar 3: bestemt på at rejse* 82¹⁴. 4) omskrivende med navnef. især digt. (egl. *give sig til at*; sml. göra, nema), **réð hann umb at þreifask, han greb famlende omkring sig* 114 a. B. *råde, træffe afgørelsen, látum konung ráða, lad os lade kongen råde (afgøre det)* 90³², 93⁹; *råde for, have rådighed, myndighed over, styre, regere* (e-u el. fyrir e-u), r. ríkinu, *styre ríget* 87²⁴, *hann kvað, hann slíku ráða mundu, sagde, at han måtte råde for det, havde ret til at bestemme det* 102¹⁷, *vér ráðum öllu með þeim, jeg råder over alt i forening med dem (har i alle henseender samme myndighed som de)* 16¹³, r. mestu 3: *have den største magt, indflydelse, have den afgørende stemme; r. skipi til hlunns (sé hlunnr); hann réð fyrir eignum þeira 3: bestyrede deres ejendomme* 95¹⁴, *hann réð fyrir Noregi, herskede over N.* 35¹⁷, 83³¹, *ráða fyrir Svíþjóð, Írlandi, Orkneyjum* 89³⁵, 87²², 88²⁴. C. *råde, tyde, udtyde, r. draum* 75²², 76²⁰.

ráðligr to., rådelig, tilrådelig. ráðsnotr to., rådsnild, kløgtig.

ráðugr to., kløgtig, snarrådig. ráðuneyti ik., rådgivere (koll.).

ragna- sé regin.

ragr to., fejj, umandig (= argr; sml. blauðr), hæði rauðr ok ragr, både rød og ræd 49¹¹.

rakki ha., 'rakke', ring, ved hvilken sejlråen holdes fast til og bevæges om masten; *rakka-hjörtr ha., 'rakke-hjort' ɔ: skib (sml. stagstjórnarr) 127 a (her synes sammenhængen dog snarere at kræve betydningen *master* end *skibe*).

ramliga bio., stærkt, kraftig.

rán ik., ran, rov. — ránsmaðr ha., ransmand, røver.

rangr to., vrang, urigtig.

*rann ik., hus. (Flt. ronn etym. = da. 'rönne'.)

rann, fort. af renna.

rás hu., løb.

rass (ældre ars) ha., ars, bagdel.

rata (að), vandre, færdes, *r. víða, fare vidt omkring.

rauðr to., rød.

rauf hu. (-ar; -ar), hul, åbning.

raufa (að), rive hul på; genembore.

*raukn (og røkn? sml. hólör) ik., trækdyr (om okser og heste), også hest i alm., r. bitluð, bidslede gangere, heste 127 b.

raun hu., prøve, forsøg; erfaring, komask at raun um, komme til at erfare 76²², sem raunir (gf.) bar á síðan, egl. som det senere bar (bragte, viste) prøver på ɔ: som erfaringen siden viste.

rausn hu., hvad der er storartet, pragtfuldt (herlighed, glans, pragt), (var) r. mikil at láta gera slíkt skip, det var overordenlig storartet (en storartet flothed) at lade et sligt skib bygge 47⁵⁰.

réð, fort. af ráða.

*regin ik. flt. (ef. ragna, hf. rögnum, hvortil der også dannedes en ny nf. rogn), de vældige styrende magter, guderne (ordet forekommer oftere i de gamle mytiske digte, navnlig Vafprúðnis-mál). — ragnarök ik. flt., sé rök. — ragnarökr ik., guderne tasmörke, verdens undergang (dette udtryk synes gennem senere

misforståelse at være opkommet af ragnarök).

regn ik., regn.

reið hu. (-ar; -ar, sj. -ir), 1) riden, ridt (sml. jóreið). 2) vogn 1².

reið, fort. af riða.

reiða (dd), 1) sætte i bevægelse (med gf.; sml. bregða), svinge, r. sverð, øxi 21³³, hamar 3³⁶, hann greip til hamarsins ok bregðr á loft, en er hann skal fram reiða ɔ: han hæver hammeren, men da han skal til at slå til med den 9¹⁹. 2) udrede, udbetale (sml. greiða), r. e-m e-t, udrede noget til en 18²⁸, 19¹; også r. e-t fram, udrede noget 18²⁴.

reiða (dd), gøre vred; mest reiðask, vredes, blive vred 19³⁵, r. e-u, blive vred for (over) noget, r. e-m, blive vred på en.

reiðfara to., kun i forb. verða vel r., få en heldig rejse til søs 55²⁰ (= fersk þeim vel 55¹⁵).

reiði hu., vrede, leggja r. á e-n, blive vred på en.

reiði ik., ridetøj.

reiðr (ældre *vreiðr) to., vred, *vreiðr vas þá Vingþórr 114 a (sml. 116 a), vega reiðr (opr. med bogstavrim v. vreiðr) 23³⁵; r. e-u el. við e-t, vred for (over) noget 37¹⁸, r. e-m, vred på en.

reiðuliga bio., i vrede, vredt. reif, fort. af rífa.

reika (að), gå omkring (uden bestemt mål), gå en tur, spadserie.

reisa (st), rejse, oprejse.

reka hu., spade.

reka (rak, rákum, rekinn; ældre *vreka), 1) drive, jage af sted, r. flótta (sé flótti), r. hross til ár, drive heste til floden; (om livløse genst.) drive, slå, kaste og lign., r. af tjöld (sé tjald); upers. e-t (gf.) rekr, noget drives af sted, rak skipit (gf.) upp á leirur, skibet drev (blev drevet) op 94¹⁰. 2) udføre, udrette, r. örindi. 3) hævne (e-s), *þess mun Víðarr vreka, det vil V. hævne 114 a.

rekja (rakða, rakiðr og rakðr),

opvikle, vikle ud, udfolde, hon rakði skikkjuna, hun udfoldede kappen, bredte den ud 106³⁶, 107⁶.

rekkja hu., seng.

rembask (bð), være opblæst, bryste sig.

renna (rann, runnum, runninn), rinde, flyde; rende, løbe (sml. hlaupa), *hvat es þat fiska, es renn (gl. form = rennr) flóði í, som løber i floden 18, *þeir renna létu (hesta) Sólheima til dala daggóttu, dökkvar hlíðir, de lod hestene løbe til S. gennem duggede dale, over mørke skrænter (sml. ríða) 127 a.

renna (nd), 1) lade rende, løbe (e-u), r. augum til e-s 3: kaste öjnene på en 96²³. 2) intr., rende, glide og lign. (= renna, rann), hann rennir upp í forsinn 14³, rendi hann í hendi honum, gled (smuttede) i hånden på ham 14¹⁰.

rera, fort. af róa.

rétta (tt), 1) rette; gøre lige; 2) række, udstrække. 3) rette, bringe i orden.

rétting hu., det at bringe noget i orden, rettelser, berigtigelse; oprejsning (bod for tilføjet fornærmelse), varð þessa engi r. af Qnundi, egl. der skete ingen rettelser af dette fra O.s side 3: han krævede (fik) ingen oprejsning for dette 106¹³.

réttrto., 1) ret, lige. 2) rigtig, var þat mjök rétt at segja 3: ~~man kunde med fuldkommen ret sige.~~

reyna (nd), 1) prøve, undersøge, *fjöld ek of reynda regin 108 a; 2) prøve, forsøge, hann kvað, þá eigi skyldu reyna meir at sinni, at de ikke skulde prøve det mere denne gang 99³⁴, hestr var lítt reyndr, hingsten var kun lidt prøvet 81³³, hann kvað ekki reynt vera, han sagde, at der ikke var anstillet nogen prøve, at det ikke var kommet til en virkelig prøve 99³³, þótti þér hólmganga ekki reynd verða,

tvekampen syntest dig ikke at blive prøvet 3: du syntest ikke, at det kom til en virkelig prøve i tvekampen, at den var bleven afgjort 101¹⁰; 3) prøve, erfare; reynask, prøves, (ved prøve, erfaring) vise sig, reyndisk Gunnlaugr enn hraustasti drengur 3: viste sig som 102⁶, mun yör reynask úframmar, det vil vise sig ringere for eder, I vil finde det overdrevet 67³².

reyrbönd ik. flt., bånd, snörebånd (hvormed pilespiden er snöret, bunden til skaftet).

ríða (reið, riðum, riðinn), ride, r. hesti, vargi, ride på en hest, en ulv; r. leið sína, ride sin vej, ride af sted 42²⁷ (sml. fara), hann reið dökkva dala, gennem mørke dale 11³⁶, hann reið norðr Holtavörðuheidi, nord på over Holtevardeheden 106¹⁹, *sú skal ríða móður brautir mær, den mø skal ride (vandre) sin moders veje 113 b; *ríða vit skulum grænna heima (ef.) goða, ride til guders grønne hjem, herlige (skønne) boliger 130 b (sml. ganga).

ríða (reið, riðum, riðinn; opr. vríða = da. 'vride'), sno, flette, binde, tók hann língarn ok reið á ræxna, snode (flettede) masker derpå; r. knút, slå en knude (sml. knútr).

riddari ha., ridder, rytter. — riddaralið ik., ryttertrop.

riðlask (að), dele sig, rykke frem i små afdelinger, riðluðusk flokkarnir, flokkene delte (ordnede) sig til fremrykning 49²⁰.

rifa (reif, rifum, rifinn), rive, r. af ermi, rive et ærme af 72¹, r. í sundr, sønderrive 44¹⁹.

rifna (að), rævne.

ríki ik., 1) magt, kraft (sml. afl), *af ríki, af al magt, så godt de formåde 127 a; 2) magt, herredømme; 3) rige.

ríkr to. (gf. -jan, yngre -an), 1) mægtig, anselig; (om ting) stærk. 2) rig (denne betyd. er senere).

ript hu. og ripti ik., *linnedug, linnedklædning*.

rísa (reis, risum, risinn), *rejse sig, stå op*, også r. upp, særlig fra sit leje, sengen, váru allir menn upp risnir, alle folk var ståede op 101³.

rist hu. (-ar; ristr), *vrist på foden*.

ríta (reit, ritum, ritinn), senere rita (að), *skrive*.

rjóða (rauð, ruðum, roðinn), *farve rød, især farve rød i blod*.

rjóðr ik., *rydning, ryddet (åben) plads i en skov*.

rjúfa (rauf, rafum, rofinn), *rive hul på, bryde, opløse*; *þás of rjúfask regin o: ved gudernes undergang, i ragnarok 114 a = *es ragna røk rjúfendr koma, når de, der opløser gudernes virksomhed ('gudebryderne') kommer (el. måske rettere: når ødelæggerne kommer til, indfinder sig ved gudernes undergang, idet røk enten styres af rjúfendr, el. er forb. med bevægelsesverbet uden fho., sml. under koma) 121.

róa (rœ, rœra el. rera, róinn), *ro*.

roðinn, fort. tf. af rjóða.

roðra hu., *blod*.

róg ik., 1) *bagtalelse, bagvaskelse*. 2) (især digt.) *anledning til strid, tvist, verða e-m at rógi, blive anledning til strid for nogen (blive et 'stridens, tvistens æble')* 92¹⁷ (sml. 100¹⁶).

— rógsmáðr ha., *bagvasker*.

*róma hu., *strid, kamp*.

rosknask (að), *nå manddomsalderen; rosknaðr, moden, voksen*.

'ru sé eru.

ruðu, fort. flt. af rjóða.

rúm ik., *rum, plads, låta liggja r. o: lade en plads stå åben* 42²⁵.

Rúmferill (el. Rómf.) ha. (hf. -ferli), *pilegrim, som drager til Rom*.

rún hu. (-ar; -ar), 1) i flt., *hemmelighed, hemmelighedsfuld visdom* (sml. stafir), *jötna rúnar

ok allra goða, jætters og alle guders hemmeligheder ('gåder') 112 b—113 a. 2) *rune*.

ryð ik. og ryðr ha., *rust, r. festisk á e-u, noget rustet* 27⁹.

rymr ha., *larm, bulder*.

ræna (ndog nt), *rane, plyndre*; r. e-n e-u, *berøve en noget, røve noget fra en*.

*ræsir ha., *fyrste*.

ræxn ha., *maske* (på næt og lign.).

ræða hu., 1) *tale, svara rœðu e-s, svare på ens tale* 38¹⁵; *samtale* (sml. mál 2). 2) *udsagn; fortælling*, var þat r. margra manna, *det var noget, som mange fortalte, det blev almindelig fortalt* 53¹⁹, er þessi ræða til minnar sögu, *det er, hvad jeg har at meddele om mit livsløb* 19¹².

ræða (dd), *tale, sige* 83⁹; *bringe på bane, omtale*, i alm. ræða um, Gautar ræddu um, at . . . 89¹³, ræddi Þorsteinn um við hann, ef hann vildi . . . , *omtalte for ham, om han . . . o: spurgte ham, om han vilde* 75¹.

rætask (tt), *skyde, slå rødder*; upers. rætisk á um e-t, *noget slår rødder, vokser, mun þá enn á rætask um gaman manna o: så vil der nok endnu blive munterhed mellem folk* 61¹¹.

røk (røk) ik. flt., *begivenhedernes udvikling, omfattende både begyndelsen og enden*; *tíva røk qll, *alt hvad der angår guderne, deres hele liv og virksomhed, hele skæbne* 112, *ragna røk, *gudernes liv og skæbne, særlig om slutningen, gudemagternes ophør, gudernes undergang* (hvor ragnarok altså bliver = ragna-røkr) 114 b, 121; *í aldar røk, *ved tidens ende, verdens undergang* (= ragnarok og -røkr) 112 b.

røkn sé raukn.

rønd hu. (randar; randir og rendr), *rand, kant, særlig skjolderand* (= baugr) 125 a¹⁸ (sml. skjaldarrønd), *ránda himinn, *skjolderandenens himmel o: skjoldene* 129 b²⁶; digt. kan rønd også

bruges = *skjold* (pars pro toto) 124 b⁵.

rǫskr to. (gf. -van), *rask*, *kæk*; som egennavn Rǫskva ('den raske'), *Tors ledsagerinde*.

rǫst hu., *míl* (længdemål).

rǫkr (rǫkk) ik., *tusmörke* (sml. ragnarǫkr).

røra, fort. af róa.

S.

sá (sú, þat) pápeg. sto., 1) *den* (uden og med eftertryk, sml. hinn), som to. og no.: a) som to., *den*, *sá maðr*, *den mand* 2³⁰, *sú kona*, *den kvinde* 10⁹; sml. *sú var siðvenja*, *den skik herskede*, *det var skik og brug* 37⁹. Ofte foran to. sammen med det best. ko. (sá inn ungi maðr, sé inn A), undert. uden ko. (sá ungi maðr = inn u. m.). b) som no. brugt som 3dje persons pers. sto., *han*, *hun*, *den*, *det*, *de* (sml. hann), var *sá eigi lítill*, *han var ikke lille* 2²⁷, *Þrúðgelmir vas þess faðir, *var hans fader* 111 b, *þess mun Víðarr vreaka, *det skal V. hævne*, hverju launaði hann þér dýrit? því, at hann þá at mér! launat mynda ek þér því hafa, *hvað gav han dig som lön for dyret? det, at han tog det af mig! det vilde jeg også have givet dig som lön* 60³⁻⁵, launaði hann því fleira, *gav han dig mere end det* 60¹⁵ (= enn fleira 60¹²; sml. því nedenfor); *hann þat orða alls fyrst of kvað, *det ord* (sml. hvað med ef.). Når þat er subj. i sætningen, og prædikatet står i flt., retter ud-sagnsordet sig i alm. efter dette (sé under vera 5): þat skyldu vera fararefni hans 79⁹, þat heita Gleipnisvellir 103⁸. — Undert. må et no. (især kostr) underforstås dertil, þann ætla ek yðr betra af at taka, *den udvej (det vilkår) mener jeg er bedst for eder at vælge* 4¹⁴. c) ofte i forb. med det henvis. er (sem), i hvilket tilfælde *sá* regelmæssig retter sig i kön, tal og forholdsform efter

det ord, på hvilket det viser tilbage (sé under er 1); hvor *sá* er ikke henviser til et ord i det foreg., har det betyd. *den som*, *hvo som*, *enhver som* (her træder *sá* altså i steden for det ubrug. *hvá*; sml. *hvá* 3); mærk: váru þat lög at bjóða hólmgöngu, *sá* er vanhluta þóttisk verða fyrir qðrum 3: *for den, som syntes . . . , når én syntes . . .* 98³². 2) *sádan*, *slig*, engi hefir *sá* orðit, ok engi mun verða, at eigi . . , *ingen sådan mand har været til, og ingen vil komme, at jo . .* 9¹², þegit hefi ek stærri gjafir, en fár þær, at mér hafi betri þótt, *kun få sådanne, at de (som) har syntes mig bedre* 69¹³, sml. 70¹⁴ (öngva hluti þá, er . .). 3) får undert. en stærkere pápeg. betydn., så at det nærmer sig til el. bliver lig þessi, *denne*. — Flt. þeir (þær, þau) bruges desuden i følgende forbindelser: A. ik. þau om ha. og hu. i forening, þá er þau (*de* 3: *Tor*, *Loke*, *Tjalve* og *Roskva*) höfðu lítla hrið gengit, varð fyrir þeim mörk stór; gengu þau þann dag allan til myrkrs . . Þá er myrkt var orðit, leituðu þeir (ved en unøjagtighed i udtrykket, el. fordi der her med forsæt ikke tænkes på Roskva) sér til náttstaðar . . ; settisk þórr í dyrrin, en önnur þau (*de andre*, *L.*, *T.* og *R.*) váru innar frá honum, ok váru þau hrædd . . 2¹²⁻²⁵ (sml. 3^{5.20.21}, hvor der bruges þeir, medens þau atter står 3²². I den følgende del af fortællingen fra 4²⁰ tænkes der ikke mere på Roskva,

og der bruges derfor regelm. þeir; þau váru mjök jafnaldrar, *de* (*Helga og Gunlög*) *var omtrent jævnaldrende* 79²¹. B. a) þeir (þær, þau) stár ofte overflödigt for at indlede et følgende navneord (sml. hann): nær þingi þeira Svía, *nær ved* (*deres*, nemlig) *Svearnes ting* 90⁴, hann gekk í glímur við þá kaupmennina, *han indlod sig i brydekamp med købmændene* 94²⁷, hann býðr Pálnatóka ok þeim Fjónbyggjum, *P. og Fynboerne* 41⁵, þórr fór fram á leið ok þeir félagar, *T. og hans ledsagere* 4²⁰, 8³; ligeledes siges: þeir bræðr Hermundr ok Gunnlaugr, *brødrene H. og G.* 100¹⁰, þeir feðgar, *fader og søn* og lign. b) Hvor to el. flere personbenævnelser forbindes med ok, indledes de i reglen på lignende måde ved et umiddelbart foreg. þeir o. s. v. i appos. dertil: er þeir Hrafn ok Gunnlaugr bórðusk, *da* (*de*, nemlig) *R. og G. kæmpede* 100⁹, þá hljópu þeir Illugi at ok þorsteinn 98², þeir Grímr ok Óláfr gengu báðir í mót Gunnlaugi 103²³, þeira synir váru þeir Knútr ok Nikólás, *deres sønner var* (*de:*) *K. og N.* 68²⁹, dætr þeira váru þær Málmfríðr, er átti Sigurðr . . , ok Ingibjörg, *deres døtre var M., som var gift med S., og I.* 66³⁵, jafnan skemtu þau Helga sér at tafli ok Gunnlaugr 79¹⁹; varð þeim þorsteini ok austmanni erfitt 75¹³, kom sótt á bæ þeira þorkels ok Helgu 107², 106²⁶; (hvor det sidste led er flt.) hafið hendr á þeim Pálnatóka ok forunautum hans, *grib* (*dem:*) *P. og hans ledsagere* 44¹, 96¹⁹⁻²¹. c) Ved en korthed i udtrykket er heraf opstået den ejendommelige forbindelse, hvorved der i appos. til flt. þeir o. s. v. kan föjes en personbenævneelse i ent., idet kun den ene af de omtalte personer udtrykkelig nævnes, medens den el. de øvrige er tilstrækkelig betegnede ved sted-

ordet og sammenhængen (i steden for þeir þorsteinn ok austmaðr kan man da i samme betyd. sige þeir þorsteinn alene; i steden for þeir Pálnatóki ok forunautar hans el. Pálnatóki ok þeir forunautar kan siges þeir Pálnatóki, sé f. eks. 48¹⁷⁻¹⁹, hvor bægge udtryksmåder stár ved siden af hinanden): þeir Hjálmar sá 3: *Hjalmar og Odd* sá 31¹⁹, fluttu þeir Skapti bónorðit ákafliga 3: *Skafta og Ravn* 92¹⁴, þau þorsteinn áttu mart barna 3: *Torsten og hans hustru* (*Jofrid*) 74¹³, þau Gunnlaugr 3: *hun* (*Helga*) *og Gunlög* 98¹⁵, varð komit saman fangi með þeim Gunnlaugi 3: *mellem ham og G.* 94²⁸, frá leik þeira Hjálmars er þat at segja, at Hjálmar fekk sextán sár, en Angantýr fell dauðr 3: *om Hjalmars og Angantys leg* (*kamp*) *er det at melde, at* . . 32¹³; klæði brunnu af þeim Hrólfi 3: *af Rolv og hans mænd* 36⁸, þeir Hallfreðr riðu tólf menn saman, *H. og hans rejsefæller* 3: *Gunlög tillige med H. og hans folk* *red tolv i alt* 95⁵ (sml. brugen af vit og it under ek og þú). Undert. kan det ifølge sammenhængen være tvivlsomt, om der ved þeir N. menes N. og en enkelt (bestemt) el. flere personer; i sådanne tilfælde bruges dog i reglen det fuldstændige udtryk. Noget hårde og usædvanlige er følgende udtryk: settisk þórr til náttverðar ok þeir lagsmenn, *Tor og hans følgesvend* (*Tor og Loke*) 1⁶; með þeim búningi gekk hann fyrir jarlinn ok þeir Auðun, ok kvøddu hann vel, *i den stads gik han* (*Gunlög*) *frem for jarlen sammen med A.* (el. *og A. med ham*), *og de hilste på ham* (det alm. udtryk þeir Auðun, som alene vilde betegne *Gunlög og A.*, er nemlig her beholdt, uagtet ordene með þeim búningi kun går på G., hvilket særlig er fremhævet ved hann) 84⁴; jfr. Óláfr konungr sjálfr

ok þeir Kolbjörn báðir hljópu þá fyrir borð ok á sitt borð hvárr, *kong O. selv og K. sprang da bægge over bord, hver på sin side* 52³⁰. — Ik. þat forekommer i følgende særlige betydninger: a) þats ɔ: þat es, **dengang da* (= þás) 121 a. b) hf. því, 1) *derfor, af den grund* (sml. hví), varð því ekki af ferðinni 95¹², mun því ekki verða á litit (sé lita); (fyrir) því at, *ti; fordi; af því, derfor, af því at, fordi; i því, i det (öjeblik), i det samme, i því er, i det öjeblik da.* 2) ved højere gr., *så meget, desto*, er Hugi því framar, at . . , *er så meget længere fremme (har så stort forspring), at . . ,* hann var því ástsælli, sem hann var ellri, af öllu fólki ɔ: *jo ældre han blev, desto mere afholdt blev han af alle* 20¹², því harðara er þórr knúðisk, því fastara stóð hon, *jo hårdere . . , desto fastere* (lat. *quo . . eo*). c) ef. þess, 1) til þess er, *indtil; til þess at, for at.* 2) ved højere gr., *så meget, desto* (sml. því 2).

sá, fort. af sjá.

sá (sæ, sora el. sera, sáinn; også sá, sáða, sáðr), *så, tilså, at nesit þetta væri alt sáit, var til-sát overalt* 54²⁹; *strø, udstrø.*

sáð ik., *sæd.*

saga hu., 1) *hvad der siges, ytres, *saga mun sannask, sús hón sagði mér, det ord vil sandes, som hun sagde mig* 33. 2) *beretning, fortælling, 'saga', saga er til þess, herom er der en fortælling* 17¹⁷, *stórar sögur fóru af þeim, store frasagn gik om dem* 28¹⁷, *svá miklar sögur sem menn hafa gørt um stórvirki hans* 5³⁶; *er hann nú ór sögunni, nu er han ude af sagaen* ɔ: *han optræder nu ikke mere i fortællingen* (stáende udtryk i sagaerne) 76²⁵. 3) *æmne for, indhold af en saga, ræða til minnar sögu, fortælling om mit livs tildragelser, mit livsløb.*

sagða, sagðr, af segja.

saka (að), 1) *anklage* (e-n um e-t). 2) *skade; upers. hann (gf.) sakaði ekki, det skadede ham ikke, han kom ikke til skade.*

saklauss to., *sagesløs, uskyldig* (e-s, i noget 25¹¹).

sakna (að), *savne* (e-s), upers. saknat var eins manns, *der savnedes én mand* 44¹¹.

sál hu. (og sála hu.), *sjæl.*

sáld ik., 1) *sæld.* 2) *tønde* (mål for tørre og flydende varer).

*salkynni ik. flt., *bolig, hjem* (sml. heimkynni).

salr ha. (-ar; -ir), digt. *sal*; flt. *salir, sale, bolig* (sml. hús) 109 a¹¹. — *salakynni ik. flt., = salkynni.

sam- i sms. udtrykker forening el. forbindelse.

sama (samir, samði, samat), *passe, anstå, sömme sig* (= sóma), ei samir þér nú at fara frá mér 93⁷.

saman bio., *sammen*, allir s., *alle sammen*, *tólf saman, tolv tilsammen, i alt tolv* 89¹⁰, einn s., *alene* (sé einn); *áttak at fullu fimm *bú* s., *jeg ejede fuldt fem gårde tilsammen* (fimm s. = 5 i tallet) 33.

samða, samiðr, af semja.

samlaga hu., *sammenlægning* (af skibe til kamp), *láta blása til samloðu öllum skipum, lade blæse til sammenlægning med alle skibe, give signal til, at alle skibe skal lægge (slutte) sig sammen til kamp* 49¹.

samr to., mest best. form sami, *samme*, ena sömu nótt, *samme nat* 105²²; samr (enn sami) ok (sem el. hf.), *den samme som; þat sama, just, netop det* 41²², *þat sama olli því, er nokkur fæð var í milli þeira, at þeim feðgum óx öfund á vinsældum hans, just den omstændighed, at fader og søn blev misundelige på ham på grund af hans yndest, bevirkede, at forholdet mellem dem var noget køligt* 68²⁵; et sama, *ligeså* 88³¹, 110 b. Ik.

samt som bio., *tilsammen*, einn samt = einn saman.

samvist hu. og samvista hu., *samværen*, *samliv*, *omgang*; (ofte i flt.) nýtti hann lítit af samvistum við hana, *det ægte-skabelige samliv med hende* 96¹⁰, 98¹⁵.

samþykki ik., *samtykke*; *enighed*, *endrægtighed*.

sandr ha., *sand*; *sandbedækket strand* 127 a; flt. *sandstrækning*.

sanna (að), *sande*, *bekræfte*.

sannheilagr to., *virkelig hellig* (om en helgen).

sannindi ik. flt., *sandhed*, með sannindum at segja þér 3: *sandt at sige* 78²; *bevis for rigtigheden af noget*.

sannligr to., *sandsynlig*, *rimelig*; *rigtig*, *passende*, hygg þú at þá, hvé sannligt þat var þinnar handar 3: *betænk da, hvor ubillig du handlede* 57¹⁷.

sannorðr to., *sanddru*.

sannr to. (ik. satt), 1) *sand*, satt er þat, *det er sandt* 104²¹, er þat þér satt at segja 3: *sandt at sige* 3²². 2) *overbevíst om, skyldig i noget* (at e-u).

sár ik., *sår*.

*sárgymir ha., '*sårhav*' 3: *blod*.

sárr to., 1) *såret*, verða s., *blive såret*. 2) *bitter*, *smærtelig*; ik. sárt som bio., *hårdt*, *smærtelig*, sárt ertu leikinn, *hårdt er du medtaget*, svá sárt sem ek helt á þeira fundi, *så smærteligt et tab jeg led ved deres kamp* (sml. halda e-u illa og e-m helzk illa á e-u under halda) 106³.

*sárvítr hu., '*sår-vætte*' (sml. hjálmvítr), s. fluga, *den flyvende sårvætte* 3: *valkyrje* 128 b (sál. rettere end at opfatte sárvítr som to., *såre vís*, og fluga som ef. flt. af *flug, *píl*, altså som *forstår sig såre godt på pile* 3: *krigersk*).

sás = *sá* es (er), *sé* er.

satt, ik. af sannr.

sátt hu., = *sætt*.

sáttr to., *forligt*, *enig*.

sauðr ha. (-ar; -ir), *får*.

sax ik., 1) '*saks*', *kort sværd*. 2) *skibssiden ved forstævnen*, ofte i flt. *søx*, *forstævnen* (egl. *bægge skibssiderne ved forstævnen*).

saxneskr to., *saksisk*, *tysk*.

sé, nut. af sjá.

sé, forest. nut. til vera.

seðja (sadda, saddr), *mætte*, *sás hefir ornu sadda, *som har mættet örne* 125 b.

sef, nut. af sofa.

sefa (að), *lindre*, *formilde*; sefask, *formildes*.

*sefi ha., *sind* (sml. hugr), es sér getr slíkan sefa, *som får (har) et sådant sindelag* 131.

*seggr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *mand*.

segja (segi, sagða, sagðr), *sige*, *fortælle* (sml. kveða, mæla), s. e-m e-t, *sige en noget*, *segðu mér, *segðu þat, *sig mig, sig det* 109 ff.; også absol. (med obj. underforstået): hann segir, *han siger (fortæller) det* 23⁴; s. e-m, at . . ., *sige en, at . . .*; er sagt, segja menn, at . . ., *det fortælles, man fortæller, at . . .*; disse udtryk indskydes undertiden mell. den med at begyndende sætn. og en til denne hørende bestemmelse, som således ifølge ordstillingen snarere kunde henføres til er sagt, segja: þat eitt segja menn at Hjalmar hafi mælt æðruorð, *man siger, at det er det eneste frygtssomme ord, som H. skal have talt* (þat eitt hører til æðruorð, men er ikke styret af segja) 30²⁷, svá er sagt at Sigmundur var harðgørr, at . . ., *det fortælles, at S. var så hårdfør, at . . .* (svá hører til harðg.) 15⁸, en þá er sagt at Þór varð bilt einu sinni, *men da — fortælles det — blev T. . .* (sál. rettere end at henvænde en þá til er sagt, *men da (så) fortæller man, at . . .*) 2³¹, eitt sumar er þat sagt at skip kom af hafi í Gufarós 74¹⁷, 77²⁷, 106⁸, 58²⁶⁻²⁷. Sættes ofte overflødigt efter foreg.

svara, segja og lign., hvor en persons tale anføres ligefrem 76²¹, 77¹⁻³², 79³⁴, 81²⁰. Står også overflødigt, indledende en sætning med kveða o. s. v.; hann sagði svá: kvaðsk . . . ok kvað . . . 101²⁶, 102²⁷. — Med fh.o.: segja frá (af) e-m, e-u, fortælle om en, noget. s. fyrir, foreskrive 23⁸. — segjask, sige, erklære om sig selv (sml. kveðask, der er det alm. udtryk i det ældre sprog), þeir sögðusk eigi mundu hræðask Völsunga, de sagde, at de ikke vilde komme til at frygte for Völsungerne 21²⁶.

segl ik., sejl, draga, setja (upp) s., hejse sejl, fella s., stryge sejlene, tage dem ind 21⁹, láti (neml. menn; sml. kalli 7²⁵) ofan seglit, man stryge sejlet, ned med sejlet! 48³¹; hlaða, svipta seglum (sé hlaða, svipta).

seilask (ld), strække sig s. i mót, strække sig (række hånden ud) efter noget 104¹⁷.

seinka (að), 1) sinke, forsinke, opholde, forhale; seinkask (um e-t), trække i langdrag (med noget) 42²⁸. 2) være sen, nøle, betænke sig, på mynda ek litt seinka, så vilde jeg ikke længe betænke mig derpå 83¹⁹.

seinliga bio., sént, sendrægtig, hann tók því s., optog det sént, (nølende, modvillig) 3: viste sig ligegyldig derved el. ytrede sig uvillig til at gå ind derpå 78³⁶.

seinn to., sén, sendrægtig, langsom, seinir til at muna orð sín, sene til at mindes deres ord 3: som lader det trække længe ud, inden de holder deres ord 102²⁴; ik. seint (som to. og bio.), hann leit seint (sént 3: langsomt, nølende; sml. seinliga) til þeira ok mælti: seint er um langan veg at spyrja sonn tíðindi, det er sént (langvarigt) at erfare sandheden (der går lang tid, før end man erfarer sandheden) langvejs fra (nu først ser jeg nemlig til min forbavselse, hvor lille Tor i

virkeligheden er) 4³⁰, hann svarar heldr seint, svarer noget nølende (modvillig) 57²⁶; eigi seinna . en, ikke senere (langsommere) . . end, lige så hurtig . . som 8³².

sekkir ha. (-jar; -ir, også -ar), sæk.

sel ik. (ef. flt. -ja), sæterhytte. selja (sel, selda, seldr), 1) overdrage, overlevere, overgive (e-m e-t; sml. gefa); 2) sælge (e-m e-t).

sem, A. bo. (sammenligningspart., med el. uden foreg. svá, slíkr, jafn-), 1) som, (svá) rauðr sem blóð, (så) rød som blod, svá sem, således som, slíkr sem, en sådan som. Ofte betegner den med svá el. slíkr . . sem begyndende sætning årsagen: svá auðigr maðr sem þú ert, så rig en mand som du er = da du er en så rig mand 76³⁶, 88²⁷, 106³, slíkr maðr sem þú ert 76³⁴, 93⁷; men den kan også udtrykke en modsætning til hovedsætningen: til þess hefir engi orðit fyrri en þú, svá skarðan hlut sem margr hefir fyrir mér borit, det har ingen dristet sig til før end du, så stor skade som mange har lidt af mig 3: hvor stor skade mange end har lidt, uagtet mange har lidt stor skade 86²¹; 2) som, således som, hann segir, sem var, han siger, som det var (forholdt sig) 85¹⁴; 3) som om (med forest. m.). *svá beit sverð, sem í vatn of brygði (sé bregða), þér kann ek slíka þökk, sem þú gefir mér alt dýrit, jeg er dig lige så taknemmelig, som om du skænker mig hele dyret 57²¹. 4) forstærkende ved højeste gr. (lat. quam), sem skjótast, 'som hurtigst', så hurtig som muligt, (fuldstændigere udtryk) sem mest mátti hann, det bedste han kunde, þat var gørsimi sem mest, det var den størst mulige (en overordenlig stor) kostbarhed 97¹⁷. B. senere også brugt som

henvis. ord på samme måde som er: 1) sto., som; 2) bio. og bo., der hvor; når, da, o. s. v. (i de samme forbindelser og betyd. som er).

semja (samða, samiðr og samðr), 1) danne, lave, bringe i stand; 2) sætte skik på, ordne, indrette på rigtig måde, hann þóttisk trautt mega semja hann þar heima, sætte skik på ham (styre, tæmme ham) 79², hefir þú nú heldr samit þik ór því sem var 3: du har forbedret dig betydelig, fæst ganske god skik på dig mod tidligere 81²⁰; (middela. upers.) samðisk þá mikil með þeim feðgum, det ordnede (jævnede) sig i høj grad mellem fader og søn 3: forholdet mellem dem blev meget bedre 80³¹.

senda (nd), sende, s. e-m e-t, sende en noget 89²⁸, s. eptir e-m, sende bud efter en, hon lét s. eptir skikkjunni 3; hun lod den hente til sig 107⁵.

sendiför hu., sendefærd, ærende, 'gesandtskabsrejse'.

sendimaðr ha., sendebud, 'gesandt'.

senn bio., på én gang, samtidigt, allir s., alle på én gang, einn s. 3: én ad gangen; straks, fluks 117 a.

sénn, fort. tf. af sjá.

sér, hf. til sik.

serkr ha. (-s og -jar; -ir), 1) klædningsstykke til overkroppen, skjorte (= skyrt), særk. 2) pakke med et vist antal skind (200 = 5 timbr) 67¹⁶.

sess ha., sæde.

set ik., egl. 'sæde', forhøjning (ophøjet bræddegulv) langs sidevæggene i skålen, der tjænte som soveplads for gårdens folk i alm. (sml. flet), medens familiens medlemmer havde særegne soverum (sé lokrekkja), hann hvíldi í lokrekkju innar af seti, i en alkove indenfor sovepladsen 101⁴.

setberg ik., lav, flad klippe (af form som et 'sæde').

setja (set, setta, settr), 1)

sætte; setja fram skip, sætte i vandet, mods. s. upp, bringe på land; s. upp segl, hejse sejl, s. upp merki, rejse banneret; 2) sætte, fastsætte, bestemme, s. lög. s. e-t í lög. 3) sætte, gøre en til noget (med 2 gff.) 57¹³, især upers., det gör én, én bliver (om en pludselig forandring), jarl (gf.) setti svá rauðan sem blóð 3: jarlen blev blodrød 84³³ (sml. göra 2). — setjask, sætte sig, tage plads, sezk niðr, sæt dig ned, tag plads! 60¹, sezk þar í, sæt dig deri 22³¹; setjask upp, rejse sig, rette sig op 107⁶.

sétta ordenst., sjætte.

sex talo., seks. — *sexhøfð-aðr to., sekshovedet.

sextán talo., seksten.

sía (að), si.

síbyrða (rð), lægge et skib med siden op til et andet (i slag), lægge langskibs (sml. stínga stöfnum), hann síbyrði Barðanum við hit yzta skip, lagde B. med siden op til det yderste skib 50¹⁵; tf. ik. síbyrt som bio., hann lá s. við skipin, med siden op til, klods op til skibene 50²³.

síð hu., kun i forb. um (of) síðir (sj. um síð), omsider, endelig.

síð bio. (síðar, síðast; sml. síðr, sízt), 1) sént, silde, síð sumars, sént på sommeren; litlu síðar, lidt efter 85³⁵, litlu síðar, en . . , lidt senere, end 3: kort tid efter at 20¹⁵. 2) *síz (3: síð es; sml. unz) bo., siden, efter at (= síðan er) 131, 126 a.

síða hu., side.

síðan bio., 1) siden, senere; derpå, derefter 85³⁴, 104¹⁶. 2) s. (er) bo., siden, efter at.

síðari, síðastr, to. i højere og højeste gr., senere, senest, sidst.

síðbúinn to., sént færdig.

síðlauss to., uhøvisk.

síðr ha. (-ar, hf. síð; -ir, -u), 1) sæd, sædvane, skik; flt. síðir, sæder, skikke; 2) religion, tro,

enn forni, enn nýi s., *den gamle (hedenske), den nye (kristne) tro.*

síðr to., *síð, langt nedhængende.*

síðr, sízt, bio. i højere og højeste gr. (sml. síð), *mindre, mindst, eigi síðr, ikke mindre, ligeledes* 61²⁴, *myklu síðr, langt mindre* 63¹⁵; eigi at síðr, *ikke desto mindre.*

siðvanði ha., *sædvane, skik.*

siðvenja hu., *sædvane, skik.*

síga (seig og sé, sigum, siginn), *synke.*

sigla hu., *mast. — sigluskeið ik., den midterste del af skibet ved masten, um s. 3: midtskibs* 52⁶.

sigla (ld), *sejle, s. kaupferðir, göre handelsrejser til søs* 65²⁴, s. nakkvat 3: *göre nogle rejser til søs* 87⁶.

sigr ha. (-rs), *sejr, hafa, fá, vinna s., vinde sejr, sejre, vega s., tilkæmpe sig sejr.*

sigra (að), *besejre, overvinde; sigrisk (á e-m), vindesejr (over en).*

sigr-óp ik., *sejrsråb.*

sigrsæll to., *sejrsæl, sejrrig.*

sik, gf. af det tilbagevis. sto. (hf. sér, ef. sín), *sig (viser tilbage både til grundordet i samme sætning og i hovedsætningen), þá hugsaði Þórr þat, .., at aldri skyldi hann sjá sik síðan, at aldri skulde han (Skrymer) sé ham (Tor) siden* 3³⁴, *hann spyrr, hvárt hann hefir hitt ríkara mann nakkvarn en sik, om han har truffet nogen mægtigere mand end ham* 8¹¹; *honum þótti Gunnlaugr at sér koma, det syntes ham, at G. kom til ham* 105¹⁰. Reciprokt *hinanden, hverandre* (sml. hvárr, hverr), *tóku þeir tal með sér, de gav sig til at tale med hinanden (indbyrdes, sammen)* 90¹⁶.

*siklingr ha., *fyrste, konge.*

silfr ik., *sølv.*

silfrrekinnto., *indlagt med sølv, sølvindlagt.*

silki ik., *silke.*

silkiskegg ik., *tilnavn til*

kong Sigtryg i Dublin, *'silkeskæg' (med silkeblødt skæg?).*

silkiskyrta hu., *silkeskjorte.*

síma ik., *'sime', reb, tråd, *gullin símu, de gyldne tråde* 121 a (om de tråde, nornerne spinder ved et barns fødsel for at bestemme dets skæbne, derfor også kaldede *ørlogssímu el. -þættir, *'skæbnetråde'*).

*simul hu., *heks, troldekvinde (?)* 126 b.

sín, ef. til sik.

sinn ik. og sinni ik., A. (her bruges sinni), 1) *gang, vandring, rejse, *erfitt sinni (sé auka), også i flt. *á sinnum, på rejsen* 108 b; 2) *følge, ledsagelse, í s. með e-m el. e-m í s., i følge med en, *flýgr hán um eptir örn í sinni, efter den flyver en örn i følge (med den)* 34. B. (her bruges i alm. sinn; dog kan hf. ent. sinni og flt. sinnum, ef. sinna tilhøre bægge former), *gang, om tiden for at betegne, hvor ofte noget indtræder: um sinn, én gang (semel), einu sinni, én (eneste), denne ene gang, for første (og sidste) gang* 2³¹, 30¹⁸, *fjórum sinnum, 4 gange, fimm tígum sinna, 50 gange; (it) fyrsta sinn, første gang* 8²⁰ (í enu fyrra sinni, *første, forrige gang* 6²⁵), í annat s., (for) *anden gang, atter* 13³⁰, 39³³, 81¹⁹, (it) *þriðja s., (for) tredje gang* 15¹², 51¹⁸; eitt, eitthvert sinn el. einu, *enhverju sinni, engang (aliquando)* 16⁴, 24²⁶, 91¹⁶, 107¹, *annat sinn el. öðru sinni, en anden gang* 9¹⁷, 16¹⁰, 100²; at sinni, *denne sinde, (for) denne gang* 86²³, *fyrst at sinni, for øjeblikket, denne gang (= at sinni)* 101¹⁶, eigi optar at sinni 3: *ikke mere den gang 3: kun denne ene gang* 6¹²; *sínu sinni at hvárs búum 3: skiftevis på hinandens gårde* 61⁵; *hvert sinn er, hver gang, så ofte som* 27¹⁵.

sinn (sín, sitt; ældre sinn, sitt), *ejesto., sin; Útgardaloki spyrr, hvernig honum (Þór)*

þykkir ferð sín orðin, *hvorledes hans (Tors) færð synes ham at være løben af* 8¹⁰.

sinna (nt og að), 1) *vandre, rejse. 2) 'gå med en', følge, understøtte (e-u). 3) bryde sig om, agte, ænse (e-u), ekki sinni ek hégóma þínum 82¹¹.

sitja (sat, sátum, setinn), 1) sidde, *þrymr sat á haugi 115 a, fari hann ok siti hjá þér, *lad ham gå hen og sidde (sætte sig) hos dig* 90¹¹, gangið ok silið, *gå hen og sæt jer* 90¹⁴, s. á tali við e-n, *sidde og tale med en*, hann sat at brullaupi sínu at Borg ɔ: *holdt sit bryllup på B.* 95¹⁶; 2) opholde sig på et sted, s. heima, *sidde, opholde sig hjemme*, hann sat lǫngum í Heiðabý (sml. atseta). — Med fh o.: s. fyrir (e-u, e-m el. absol.), *sidde foran (for at afbøde noget), tage stødet af, *sat hón fyrir, sad til rede (for at svare på spǫrgsmålet; sml. sitja fyrir svǫrum, være til rede med svar)* 117 b; *sidde foran (for at hindre noget), sidde i vejen for, sidde på lur* 132 a. s. yfir e-u, *anvende sin tid på noget, give sig af med noget*, s. yfir kvæðum, *sidde og høre på kvæder* 90¹⁵; *bemægtige sig noget, láta slíka s. yfir váru, lade slíge folk bemægtige sig, forholde os vort (vor ejendom)* 86⁶.

síz bo., sé síð 2.

sjá = þessi (sé dette).

sjá (sé, sá, sá, sá, sénn), 1) sé, *få øje på, blive vár (med gf. el. en hel sætn.)* 4²⁸, 4²¹, 36²²⁻³², 47¹⁻²; (upers.) sér, *man sér, sér þá hauga enn, man sér endnu de høje* 40³¹ (sé også under auga); absol. sé, *rette blikket et-steds hen, þeir fengu sét yfir upp* 4²², (upers.) svá var sjáinn, *sem í roðru sæi, havet var, som om man så i blod ɔ: det var at sé på som blod* 21¹; 2) sé þá, *tage i øjesyn, betragte*, hann sá þessa gjöf 69¹¹, *sem hann er sjálfr at sjá (= á at sjá), som*

han selv er at sé til ɔ: af ud-seende 91⁷, *láta sjá sik, lade sig sé, vise sig* 58⁴; 3) sé, *forsøge, prøve, overveje, sjám fyrst, lad os først sé!* 7²⁴, *sjám vit þá, lad os da sé!* (ɔ: *så kan vi nærmere overveje sagen*) 93¹¹, *má þá sjá, hvað ráðligast þykkir, så kan man sé (så kan vi overveje), hvað der synes rådeligst* 92⁹; 4) sé, *indsé, mærke, sé ek, þikengagjöf hafat til at gefa mér* 35⁷, *sá hann sik ønga viðtöku mega hafa ɔ: indsá, at han ikke vilde kunne gøre modstand* 65²⁸, *er hann sá, at liðit þusti fram at þeim, ok hann sá, at þetta váru úfriðarmenn, da han sá, at skaren styrtede frem imod dem, og skönnede, at de kom med ufred* 72²³; sjá e-t at ráði (sé ráð). — Med fh o.: sjá á e-n, e-t, *sé þá en, noget* (sml. sjá 2) 35¹, *á þik sjálfan at sjá, *sé þá dig selv, tage dig i øjesyn* 108 b, 130 b; gerir (hann) rauðan á at sjá, *rød at sé til* 43¹³, *þótt hann léti ekki á sjásk, skönt han ikke lod det sé þá sig, ikke lod sig mærke dermed* 95¹²; (upers.) lítt sér þat þá á, *at þú . . , kun lidt ses det da, at du* 59¹⁶. sjá fyrir e-u, *sörge for, drage omsorg for noget* 58²⁴, 92¹⁶. — sjásk, 1) sé hinanden, *sés, síðan vit sámsk, siden vi sås* 58²¹. 2) *frygte for (e-t; sml. óttask), *meir sjámk hitt orð, at . . , mere frygter jeg for det ord, at . .* 94¹, *sjámsk vér hans of hugi, vi ængstes for hans sindelag (er ængstelige for, hvorledes hans sindelag mod os vil give sig til kende)* 130 b.

sjaldan bio., sjælden, sjaldnar, sjældnere 22⁸.

sjálf dæmi ik., . 'selvdömme', *myndighed til selv at pådømme sin sag, selja e-m s., overgive en selvdömme*.

sjálfr to. (kun i den ubest. form), *selv, þik sjálfan, hann sjálfan, dig selv, ham selv* 108, 112; *hon ræðr sér sjálf (retter*

sig efter subj., ikke efter sér) bana 34¹⁹, sá, er banasár fær, hefnir sín sjálfr 24²⁹. I betyd. *egen* forbindes ef. af sjálfr med ef. af de pers. sto. el. ejestedo.: fyrir ákafa þeira sjálfra, for deres *egen hidsigheds skyld* 101¹⁹; af sjálfs síns mǫnnum, af sine egne folk (meget sj. af mǫnnum sínum sjálfs og lign.).

sjáligr to., *anselig, værd at sé, smuk*.

sjár ha., = sær.

sjau talo., *syv*.

sjauendi ordenst., *syvende*.

sjóða (sauð, suðum, soðinn), *syde, koge*.

sjón hu., 1) *syn, det at sé*, sjón er sögu ríkari, *syn går for sagn*. 2) *blik, öjne*, især i flt., *svart es mér fyrir sjónum, *sort er det (det sortner) for mine öjne* 32.

sjónhverfing hu. (-ar; -ar), *synsbedrag, öjenforblindelse*.

sjóni ha., tilnavn ('med det skarpe syn'?) 82³¹.

sjór ha., = sjár, sær.

*sjót ik. flt. (af et ikke forekommende sjat = set; sml. bjarg = berg, o. s. v.), egl. 'sæde'; deraf overført *bolig* (sml. flet), ýta sjót ǝ: *jorden*.

skaði ha., *skade, forlis, tab*.

skaða (skóf, skafinn), *skrabe; jævne, glatte*, *skafnar árar ǝ: *glatte árer*.

skal, nut. af skulu.

skáld (*skald) ik., *skjald, digter*. — skáldaspillir ha., tilnavn til digteren Eyvindr Finnsson, 'skjaldefordærver' ǝ: *plagiator*, fordi han havde efterlignet og benyttet ældre digtere.

skalf, fort. af skjálfa.

skáli ha., 'skåle', soveværelset i huset (sml. eldaskáli, stofa).

skallat (skarlat) ik., *skarlagen*.

skallatsskikkja hu., *skarlagenskappe*.

skam(m)lífr to., *kortlevende*, verða s., *kun leve kort tid* 69³¹.

skammr (og skamr) to. (højere og højeste gr. skemri,

skemstr), *kort* (om rum og tid, mods. langr), var skamt milli bæja, *der var kun et kort stykke vej mellem gårdene* 61³, ekki svam ek skemra en þú, *jeg svømmede ikke kortere end du* 61²⁷, skamt frá honum, *kort (et lille stykke) fra ham*; þeir láta skamt stórra hoggva á milli, *de lader kun kort tid (forløbe) mellem store hug ǝ: gör kun små pauser mellem de vældige hug* 31³², *skamt lét vísi vígs at biða ǝ: *han lod kun kort tid forløbe, før end han indlod sig i kamp* 122 a; skömm unaðsbót, *kortvarig, stakket glæde*; fyrir skömmu, *for kort siden*.

skap ik., 1) *beskaffenhed, måde*, særlig 2) *sindsbeskaffenhed, tænkemåde, sindelag*, hitt er mér í skapi at fara, *jeg er til sinds* 58³¹.

skapa (að; fort. også skóp; sj. skepja, skapða, skapiðr og skapðr), 1) *skabe, danne*, *ór Ymis holdi vas jörð of sköpuð 110 b, *ný ok nið skópu nýt regin 111 a; skapa sik eptir góðra manna siðum, *danne sig efter gode mænds sæder* 83²⁴. 2) *bestemme, tilskikke* (især om skæbnes bestemmelse), *aumlig norn skóp oss (opr. vistnok skópumk ǝ: skóp mér), at ek skyldak í vatni vaða, *en umild norne tildelte mig den skæbne, at jeg skulde vade i vand* 18, *syni þínum verðra sæla sköpuð, *din søn bliver ej lykke beskåren* 19, *þærs öðlingi aldr of skópu, *som bestemte ædlingen alder (hans fremtids skæbne, hvor længe hans liv skulde vare)* 121 a.

skapfelligr to., *som er efter ens sind, behagelig, tækkelig*, s. í andliti, *med et behageligt (tiltalende) ansigt* 78²⁸.

skapferði ik., *sindelag, tænkemåde, karakter* (= skap 2).

skapligr to., *passelig, passende*, hann mun þykkjask eiga við oss skaplígan fund ǝ: *han kan nok synes at have en pas-*

sende (rimelig, gyldig) grund til at møde os 49³².

skaplyndi ik., = skap 2, skapferði, slíkt er ekki við s. hans, *sligt er ikke efter hans sind* 83⁵.

skapt ik., skaft.

skar, fort. af skera.

skarð ik., 1) *indsnit, kløft*. 2) *skår, mangel*.

skarð to., *hvori der er gjort skår, beskadiget, forringet*, hafa el. bera skarðan hlut, egl. *have en beskåret del, ikke have sin lod (andel) ubeskåret*, bera skarðan hlut fyrir e-m ∴ *komme til kort over for en, lide skade, uret af en* 86²¹.

skarpliga bio., *hæftig, ivrig*.

skass ik., *utyske, troldekvinde*.

*skati ha. (flt. skatnar), *mand*.

skaut ik., 1) *skøde, flig, hjørne i alm.*; 2) *skøde på sejl el. klæder* (sml. hlaðbúinn), hafa brögð undir skauti, *'gæmme kneb under pelsen'*, kenna skal þá nakkvarr at skauti þinn frændi eða þinna ættmanna, *pá skødet ∴ uformodet, når han mindst aner det (som når en gribes i kappeskødet og standses?) skal da nogen af dine frænder el. ætmænd få det at føle (komme til at undgælde derfor)*, el. udtrykket er brugt ironisk (sml. alkyrra): *nogen af dine slægtninge skal da få det at føle på skødet, skal komme til at mærke, at hans kappeflig bliver berørt ∴ skal komme til at undgælde hårdt derfor, idet der i det svage udtryk (berøring af kappefligen) netop ligger den stærkeste trussel om en grusom hævn* 106⁶. 3) *kvindelig hovedbedækning* (sml. anm. til s. 120).

skaut, fort. af skjóta.

skegg ik. (ef. flt. -ja), 1) *skæg*. 2) *jærnpigge på skibets stavn* (sml. barð).

skeggmaðr ha., *skægget mand*.

skeið ik., 1) *en afgrænset*

strækning (både i rum og tid; sml. sigluskeið), særlig *løbebane*, var þar gott skeið at renna eptir sléttum velli, *en god bane*, skeiðs endir, *enden af banen*, mittskeiðit, *midten af banen* 5; 2) *løb, renna* skeið nokkur við e-n ∴ *løbe om kap med en, taka s., give sig til at løbe (i fuld fart)* 5; *trav*, *hafðak þér móðri mart skeið riðit ∴ *i mangt et trav havde jeg redet dig mødig* 126 b, hann reið á skeið, *réd i fuld fart*, *travede* 97²¹. 3) *tid (= stund, hríð)*.

skeina (nd), *give et let sår, en rift, skramme, strejfe*, skeinask, *få et let sår*.

skelf, nut. af skjálfa.

skellr ha. (-s; -ir), *smæk, slag, klask*.

skemta (mt), egl. *forkorte (tiden)* ∴ *more, underholde (e-m)*, s. sér, *more sig* 79¹⁸.

skemtan (el. -un) hu., *skæmt, morskab; underholdning*. — skemtannarræða hu., *morrende tale*.

sker ik. (ef. flt. -ja), *skær, klippe i havet*.

skera (skar, skárum, skorinn), 1) *skære*, *skornar brynjur ∴ *flængede*; s. upp herqr ∴ *udsende budstikken*; 2) *slagte*, s. hafra, *slagte bukke*.

skeyti ik., *skudvåben, pil*.

skíð ik., 1) *kløvet træstykke*. 2) *skí*.

skífa (fð), *kløve, sønderskære*.

skikkja hu., *kappe*.

skilja (skilða, skiliðr og skilðr), 1) *skille, adskille*, s. okkr, *skille os (de stridende parter)* 100³; minna mun s. beinskeyti okkra, *mindre vil adskille ∴ der er mindre forskel på* 61³⁴; (upers.) með þessu skilr skipti (gf.) þeira ∴ *hermed ender deres mellemværende* 106²⁶. 2) (intr.) *skilles, skilles ad*, við þetta skilja þeir, *hermed skilles de* 83²⁷, 100³; i alm. skiljask, *vér munum skiljask; skiljask við e-n, e-t, skilles fra en, ved noget*

43²⁹. 3) skönn, forstå, s. fugla-
rødd, forstå fuglenes tale, þá
þóttisk þórr skilja, hvat látum
verit hafði 2²⁸; middela. upers.
e-m skilsk e-t, én forstå, indsér
noget, hvárt mér hafi skilizk, om
jeg har forstået det 79³¹.

skillingr ha., skilling.

skilnaðr ha. (-ar), adskillelse;
skilsmisse, afsked, at skilnaði,
ved afskeden.

skinfaxi ha., 'skinmanke'
(dagens hest).

skinn ik., skind, hud; skind,
pelsværk, grá skinn, grá skind,
gráværk 3: egermskind.

skinndreginn to. (egl. fort.
tf. af draga), overtrukken, foret
med skind.

skip ik., skib. — skipsbrot
ik., skibbrud. — skipaherr
ha., 'skibshær' 3: flåde med dens
mandskab. — skipalið ik.,
mandskab på en flåde.

skipa (að), 1) ordne, anordne,
indrette, s. til um e-t, træffe de
nødvendige foranstaltninger med
hensyn til noget, 'arrangere',
ordne 57³¹, s. til atlogunnar 3:
træffe forberedelser til, gøre klar
til angreb 48⁷, alt mun þat svá
efnask, sem þér hafið til skipat,
som I har bestemt, anordnet
71²⁴. 2) besætte, bemande, s. skip,
udruste, bemande et skib; 3) ind-
tage som sin plads, konur skip-
uðu pall, kvinderne satte sig
(indtog pladserne) på den. 4)
stille i orden, anwise en hans
plads (med hf.), hann skipaði
svá monnum þeim, er báru, at
þeir skyldu ganga . . . , han
ordnede de mænd, som bar
(mærkerne), således, at . . . 39¹³;
især om at ordne folk til sæde,
anwise gæsterne deres plads, er
monnum skipat í sæti í hollinni,
der anvises mændene deres sæder
i hallen 42²⁴, var þeim skipat í
öndvegi, der blev anvist dem
plads i højsædet, hann skipaði
þeim hjá Gunnlaugi, han lod
dem tage plads ved siden af G.
89¹². — Middela. skipask, 1)

ordne sig, indtage sin plads. 2)
forandre sig 58²¹.

skipa (að), i forb. s. upp,
bringe et skibs ladning i land,
losse, þeir komu skipi sínu norður
við Noreg . . ok lágu þar í lægi
ok skipuðu upp, lagde deres skib
i havn dér og lossede deres varer
83³⁰, 94²⁵.

skipan (el. -un) hu., 1) ord-
ning, anordning, indretning. 2)
besætning, bemanning på et
skib.

skipbrot ik., = skipsbrot.

skipstjórn hu., skibsstyrelse,
befaling (kommando) på et skib.
— skipstjórnarmaður ha.,
skibsstyrer, skibshøvding.

skipta (pt), 1) skifte, dele
(e-u), s. liði í tvá staði (sé staðr);
*s. gunni, skifte kampen 3: af-
gøre dens udfald 130 a. 2) skifte,
bytte (e-u við e-n), s. gjöfum
við e-n, skifte, veksle gaver med
en 135 a, s. orðum við e-n, skifte
ord med en 125 a. — skiptask
höggum við, veksle, skifte hug
med hinanden 40¹². 3) skifte,
forandre (e-u, sj. e-t). 4) ved-
komme, være af vigtighed for,
interessere en (e-n) meget, lidt
o. s. v. (miklu, lítlum o. s. v.), öngu
skiptir þik, det vedkommer ikke
dig 72²⁶.

skipti ik., 1) skifte, deling.
2) (i flt.) hvad man har at gøre
med hinanden, mellemværende,
stridigheder (sml. viðskipti), fleiri
hlutir urðu þeir í skiptum þeira
bræðra 3: flere ting forefaldt
mellem brødrene 63¹⁸, skilr skipti
þeira sé skilja. 3) omskiftelse,
forandring.

skíra (rð), 1) rense; 2) døde,
láta skírisk, lade sig døde.

skírr to., skær, rén, klar,
skinnende.

skjaldar- sé skjöldr.

skjaldborg hu., 'skjoldborg'
(en række sammenstillede
skjolde); *skírar skjaldborgir 3:
de blanke skjolde 129 b.

skjálf (skelf, skalf, skulfum,
skolfinn), skælve, ryste.

skjóta (skaut, skutum, skotinn), 1) *sætte i (hurtig) bevægelse, skyde, kaste og lign.* (e-u), s. undir sik skildi, *skyde skjoldet under sig* (mods. bregða yfir sik skildi, *hæve det over sig*) 52³⁵⁻³⁶; s. upp vitum, *sætte bænner op, antænde dem* 37⁸. 2) (særlig om våben) *skyde, udskyde*, þá er ek skaut (örinni) í rassinn fœður þínum, *da jeg skød pilen i arsen på din fader* 43³⁵, s. bogaskoti eða handskoti, *skyde med bueskud eller håndskud* 3: *skyde med bue eller kastevåben* 50³³, s. e-n, *skyde en* 51¹⁶; s. af boga, *skyde med bue* 51⁸; s. á e-n, at e-m, *skyde på en, efter en* 10⁴⁻¹⁹, 51⁹. — s. e-u á, *bringe noget i stand, skaut á fylking* (hf. = fylkingu) 3: *stillede sine folk i slagorden* 39³⁰.

skjótfæri ik., *hurtighed, raphed.*

skjótaleikr ha., *hurtighed, raphed.*

skjótliga bio., *hurtig.*

skjótr to., *hurtig, rap*; ik. skjótt som bio., *hurtig, snart.*

skjöldr ha. (skjaldar, hf. skildi; skildir, gf. skjöldu), *skjold*, hvítr, rauðr s., *hvidt, rødt skjold* (brugt som freds- og krigstegn); halda skildi fyrir e-n, sé fyrir A, a, 1. — skjaldarrönd hu., *skjolde-rand*. — skjaldarsporðr ha., 'skjoldehale', *den nederste del af skjoldet*.

skoðaða (að), *skue, betragte, sé*, *eyrum hlýðir, en augum skoðar, *han lytter med ørerne og skuer med øjnene* 132 a; *skoðask um b, *sé omkring på, nøje betragte* 132 a.

skógr ha. (-ar, sj. -s; -ar), *skov*; flt. skógar, *træer* 28¹⁵ (sml. mörk, viðr).

skollvísst to., *svigefuld, underfundig.*

skora (að), 1) *gøre skure, indsnit*. 2) *opfordre, udfordre*, især til kamp, s. e-m (el. e-n) á hólmi (til hólmgöngu, til hólms),

udfordre, udæske en til holmgang 86²¹, 101²⁶; også s. á e-n, *opfordre, udæske en* 99²⁴.

skorta (skortir, skorti, skort), *skorte, mangle, næsten altid upers.*, mik skortir e-t (gf.), *det skorter mig på noget, jeg mangler noget*, skorti eigi góðan fagnað (sé fagnaðr), mun þik aldri konur skorta 96¹⁸, hann skyldi eigi fé skorta 69¹⁷; e-n skortir við e-n, egl. *det skorter én på noget i sammenligning med én* 3: *én står tilbage for én*, þik skortir sýnt við hann, *selv du står højlig tilbage for ham* 82²⁷.

skot ik., 1) *skud* (med skyde-el. kastevåben); også 2) *våbnet selv* (= skeyti).

skotmál ik., *skudvidde.*

skotta (að), i forb. s. við (om skibe), *bevæge sig frem og tilbage ved hjælp af årerne for at blive på stedet*, hann lét s. við sín skip 3: *lod sine skibe holde sig tilbage (på det sted, hvor de lå)* 50³.

skreppa hu., *pose, tiggerpose*; taka, kasta staf ok skreppu (om pilegrimme).

skríðaða (skreið, skriðum, skriðinn), *skride, krybe.*

skrök (skræk) ik. (hf. -vi), *usandfærdig storpralende tale, løgn.*

skulfu, fort. flt. af skjálfa.

skulu (skal, skylda), *skulle, måtte, ville*, med navnef. om hvad der sker ifølge nødvendighed, pligt, befaling, andres bestemmelse el. tilladelse; også om ens egen beslutning el. hensigt (derimod bruges munu for at omskrive det fremtidige): eitt sinn skal hverr deyja 24⁷; braut skaltu fara þegar ór landinu 57¹⁹; *einn át oxa . . ., krásir allar, þærs konur skyldu (neml. eta), *én okse åd han . . ., alle de lækre sager, som kvinderne skulde fortære (som var bestemte for kvinderne)* 117 b; hann beiddisk af Helju, at Baldr skyldi riða heim með honum, *at B. måtte (få*

tilladelse til at) ride hjem med ham 12¹⁸; hann tók nestbaggann ok skal leysa, skal (vil) til at løse den 3¹³, hann mátti eigi þykkja gildir konungr, ef hann skyldi eigi erfa föður sinn, hvis han ikke fik holdt arveøl efter sin fader 42⁷, þeir leggja árar allar í hömlur, at þeim skyldi sem skjótast til at taka 3: for at de så hurtig som muligt kunde gøre brug af dem 43². Ikke sjælden forbindes det med munu: at þetta muni skulu vera njósn nokkur (sé munu). Med udeladt navnf. (vera): hann spurði, hvat þat skyldi, hvad det skulde betyde, ek skal lauss allra mála 83²⁵, *vit skulum teitir, vi to skal være glade, nu får vi glade dage 121 b. — Forest. nut. skyli bruges oftere i gamle digte om det, der skulde, burde finde sted (som et mildere udtryk end frems. måde): meðalsnotr skyli manna hverr, æva til snotr sé, middelklog skulde (burde, bör) hver mand være, men aldrig skulde han være alt for klog 133 a (andre eks. sé under gått og vinr; på det sidste sted fremtræder også mods. mellem frems. og forest. m.).

skunda (að), 1) þáskynde, fremskynde (e-u), *fyr skundaðak (= skundaða ek), jeg þáskyndede rejsen 33. 2) skynde sig, ile (= skunda sér); sml. skynda.

skúta hu., skude, mindre fartöj.

skutill ha. (hf. -tli), (mindre) bord.

skutilsveinn ha., 'bordsvend', mundskænk, page (ved kongens bord, 'kammerherre').

skutu, fort. flt. af skjóta.

ský ik. (ef. flt. -ja), sky.

skygna (nd), sé, s. um e-t, sé efter noget; skygnask um (e-t), sé sig om efter, udspejdenoget.

skykkur ha., rystelse, kun i forb. ganga skykkjum, egl. gå med ryster 3: ryste, bølge 2²⁰ (om jordskælv).

skylda, fort. af skulu.

skyldr to., 1) skyldig, pligtig til noget, verð ek s. til at gøre þat 3: jeg anser det for min skyldighed at . . . 67⁷; lydig, underdanig, skyldir þjónustumenn þórs 2⁷. 2) hvad der påhviler en som skyldighed, pligt, mér er skylt 3: det er min pligt, skyldighed. 3) beslægtet (e-m, med en), s. frændi 3: nær slægtning.

skylmask (mð), øve sig i at fægte, fægte for morskabs skyld, på skrømt 102²².

skyn hu. (-jar; -jar; i ent. også ik.), skön, indsigt, hann kunni mesta skyn, hversu . . 3: han forstod bedst . . , vita, kunna skyn á e-u, have indsigt i, forstå sig på noget, vita skyn á e-m, vide besked om, kende til en 66⁸.

skynda (nd), 1) þáskynde, fremskynde (e-u), *s. at skoklum 3: spænde hurtig for. 2) skynde sig, ile (= s. sér); sml. skunda. skyndiliga bio., skyndsomt, hastig.

skynja (að), 1) skönne, forstå. 2) undersøge, eftersé.

skynsamliga bio., skönsomt, forstandig, fornuftig, fara s. með e-u, fare, omgås varlig med noget 1¹⁶.

skyrta hu., skjorte (sml. serkr). skýt, nut. af skjóta.

*skær ha. (ef. skæs, gf. og hf. skæ), hest (sml. under hála).

skæðr to., skadelig, fordærlig (sml. manns.), *et skæða skass 3: din lede heks! 125 b.

skokull ha. (hf. skökli), skagle, vognstang.

skomm hu., skam.

skor hu. (skarar; -ar, yngre -ir), 1) kant, rand; særlig om de kanter, der dækker hinanden på to sammenføjede genstande (sml. anm. til s. 124, v. 24), derfor om plankesammenføjningen i skibets sider. 2) (mest digt.) hovedhår (på en mand), *dýja skor, ryste lokkerne 114 a.

skoruliga bio., *mandig, kækt; eftertrykkelig, flytja kvæði s. 3: med fynd* 85¹⁷.

skorungr ha., *dygtig, energisk person* (både om mænd og kvinder).

slá (sló, slógum, sleginn; fort. også slóra el. slera), *slá* (med det, der rammes, i gf., det, der sættes i bevægelse for at frembringe slaget, i hf.), s. e-n (með) hamri 2³¹, *sleginn regni 3: *tilregnet* 119 b; også med 2 gff., slá hann it þriðja hogg, *give ham det tredje slag* 3³³ (sml. fella, hoggva, ljósta); *s. eldi í, stikke ild på*, var hon borin á bálit, ok slegit í eldi, *der blev stukket ild deri (i bålet), det blev stukket i brand* 11²²; slá ekki slíku á þik, *'slå ikke sligt på dig'* 3: *giv dig ikke hen til, lad dig ikke overvælde af det* 96¹⁶. — s. e-u niðr, *slå ned, tilintetgøre*, (upers.) nú er niðr slegit allri vináttu milli okkar Pálnatóka, *nu er det forbi med alt venskab mellem mig og P.* 44². s. e-u út, *slå, hælde ud* 14²³.

slátr ik., *kød af slagtet kvæg.*

sleikja (kð), *slikke*, s. blót-bolla el. um b., *slikke offerboller* 49²⁸.

sleit, fort. af slíta.

slétta (tt), *'slette', jævne, glatte*; s. yfir (e-t), *'slette over', jævne, gøre godt igen* 78⁷.

sléttmælik., *flydende, sleben tale.*

sléttorðr to., *som taler flydende, slebent.*

sléttr to., *'slet', jævn, flad, glat* (sml. jafn), völr sléttr, *flad mark, slette*; overført uden hindringer, let, *heldig*, sögðu sínar farar eigi sléttar, *fortalte, hvor uheldig det var gået dem* (sml. da. 'det gik glat').

slíðra (að), *stikke i skeden*, hann (gf.) skyldi s. með blóði, *man skulde stikke det (sværdet Tyrving) i skeden (vædet) med blod* 27²⁴.

slíðrar og -ir hu. flt., *skede*. slíkr to., *sådan, slig*, slíkr maðr sem hann, *en sådan mand som han* 82²¹, til slíks úfriðar sem nú horfir, *sådan ufred, som det nu ser ud til* 93⁷ (sml. sem A, 1), jarl spyrr hann tíðinda; en hann sagði slík sem váru, *jarlen spørger ham om nyt; men han fortalte, hvad der var (at meddele)* 84⁶; ik. slíkt ofte næsten = þat (sml. sá 2), *slíkt es válaðs vesa (sé vera), *kjós þér sjálfr hest ok slíkt, er þú vill hafa, vælg dig selv en hest og hvad du (i øvrigt) vil have* 16¹⁹, hvat ætlar þú slíkt vera, *hvad tror du det er?* 72⁴.

slíta (sleit, slitum, slitinn), 1) *slide, rive, sønderrive* (e-t), *slitin brynja 3: *sønderhugget, flænget brynje* 32²⁶ (sml. 21³³), Loki tók Mistiltein ok sleit upp, *sled (rykkede) den op* 10¹⁶. 2) *bryde, ophæve, bringe til ende* (e-t og e-u), s. einkamálum við e-n, *bryde aftalen med en* 45³, upers. *sleit Fróða frið (gf.) 3: *Frødefreden brast* 122 b.

slóð hu., *spor, vej* (hvor noget har bevæget sig), ríða eptir s. e-s 3: *ride i ens spor* 26¹⁵.

slokna (að), *slukkes.*

slyngva (slong, slungum, slunginn), *slynge* (e-u), *slong upp við rá rauðum skildi 125 a.

slyppr to., *våbenløs, værgeløs*. slæ, nut. af slá.

slæliga bio., *sløvt, svagt, kraftesløst* 51³¹.

slær (også sljár og sljór) to. (gf. -van), *sløv, sverð vár eru slæ ok brotin mjök, sløve og meget forhuggede* 51³³ (mods. sverð hvöss 51³⁵).

smá- i sms., *lille, små-* (i reglen ligesom da. små- kun sammensat med no. i flt. el. med kollektiv betyd.; sml. stór-): småskip ik. flt., *småskibe*. — småskútur hu. flt., *småskuder*.

smali ha., *småkvæg* (særlig

får). — smalamaður ha., färehyrde.

smár to. (höjere og højeste gr. smæri, smæstr), lille, ubetydelig (möds. stórr; sml. lítill); flt. smáir, små. Ik. smátt, smát, hoggva smátt, hugge smát, ~~udæte små hug~~ 102²⁴.

smíð hu., 1) udførelse af et arbejde (med kunstfærdighed); smedning. 2) = smíði.

smíða (að), udføre et arbejde med kunst, forarbejde; smedde.

smíði ik., kunstfærdig udført arbejde, forarbejdet genstand; smeddearbejde.

smíðja hu., værksted; smedje. — smíðjusveinn ha., smeddesvend.

smíður ha. (-s; -ar og -ir, gf. -a, -i og -u), håndværker, kunstner; smed.

smjúga (smaug og smó, smugum, smoginn), smyge, smutte.

snara (að), 1) slænge, kaste (e-u). 2) vende, dreje hurtig (e-t). snarask við e-m, vende sig hurtig hen imod en 72²⁵.

snarpliga bio., hidsig; tapper 75³⁵.

snarpligr to., hidsig; modig, tapper.

snarpr to., 1) skarp. 2) hård, hidsig; modig, tapper.

snarr to., snar, hurtig.

snild hu., snille, kløgt; dygtighed.

snimma (yngre snemma) bio., tidlig, *vas þar at kveldi of komit s., tidlig om aftenen 117 b, s. dags, tidlig på dagen.

snimmendis (snemmendis) bio., = snimma, s. sumars, tidlig på sommeren 102⁹.

*snivinn, fort. tf. af et tabt stærkt udso., tilsnét, s. snjóvi, dækket af sné, tilsnét 119 b.

snjallr to., 1) dygtig; 2) tapper, modig; 3) kløgtig.

snjallræði ik., snildt råd, beslutning, foretagende.

snjór = snær.

snotr to. (gf. -ran), klog, forstandig.

snúa (sný, snøra el. snera, snúinn), 1) sno, vende, dreje (e-u), snúa framstøfnum frá landi 43¹, *s. upp við tré vefnistingum 3: hejse sejlene op ved masten 124. snúask, sno sig, vende sig, *snúask hér at sandi kjólar, skibene vender sig hid mod stranden, lægger til land 127 a, *snørisk Rán ór hendi gjalfrdýr, skibet snode sig ud af Rans hånd 124 b, s. aptr, vende om (og drage tilbage); snúask þeir í móti Hjálmarr og Angantýr, de vender sig imod hinanden 31³¹. 2) (intr.) vende sig (= snúask), hann snýr inn aptr í höllina 3: vender om og går tilbage ind i hallen 44¹⁷. 3) sno, flette, *gullbønd snøri 115, *snøru ørløgpáttu, de snode skæbnetrådene 121.

*snæfugr to., rask, hurtig.

snær (også snjár og snjórr) ha. (-var; -var), sné.

soðinn, fort. tf. af sjóða.

sofa (svaf, sváfum og sófum, sofinn), sove.

sofna (að), falde i søvn.

*sogn ha., fjord, bugt; hav.

sókn hu., angreb, kamp.

sól hu., sol. — sólargeisli, ha., solstråle. — sólarroð ik., morgenrødens frembrud, solopgang. — sólarsetr ik., solnedgang.

*solrr ha., sammenrørt mad, navnlig brød udblødt i mælk (= norsk soll ha.), om hunde- og svineføde, teygja tíkr at solli 3: trække tævehundene til trug-et (for at fodre dem) 125 a, 126 b.

sólskin ik., solskin.

soltinn, fort. tf. af svelta.

sóma (sómir, sómði), passe, sümme sig for en (e-m); = sama.

sómi ha., hæder, ære; pragt.

sonr ha. (sonar, hf. syni; synir, gf. sonu), søn. Når sonr i forb. med et egennavn i ef. bruges som efternavn (= da.

-sen), sammenskrives det i reglen med den foreg. ef. og mister tidlig sit *r* i nf.: Þorsteinn Egilsson, Sigmundur Völsungsson (men hann var Egils sonr el. son); senere kan nf. miste sit *r* også i andre tilfælde: þeirra son var Sigurður 15²⁶. — Mærk den stående brug af ef. -sonar i slægtregistre: hann var Egilsson, Skallagríms-sonar, Kveldúlfssonar hersis ór Noregi 3: *han var en søn af Egil, (som var) søn af Skallegrim, søn af hersen Kveldulv fra Norge*, hann átti Jófríði, Gunnarsdóttur, Hlífar-sonar 3: *han var gift med Jofrid, en datter af Gunnar Livsøn*.

sótt hu., sot, sygdom, taka s., blive syg.

sótta, sótttr, af sækja.

spakr to., 1) *vís, forstandig*. 2) *spagfærdig, sagtmødig; tam* (om dyr).

spalar, ef. af spólr.

spara (spari, sparða, sparat og spart), 1) *spare, spare på, tage sparsomt til noget*, upers. skal hvárki til s. af várri hendi staðfestu né manna forráð, *der skal fra min side hverken blive sparet på gård eller høvdingsskab dertil (for at opnå det)* 83¹⁶; sparask, *spare sig, spare sine kræfter* (til e-s, til noget), *muntu nú eigi sparask til eins drykkjar meira, en þér mun hagr á vera, sparar du nu ikke dine kræfter til ét drag mere, end . . . ?* 6²⁷. 2) *spare, efterlade ved sparsommelighed* (e-m e-t), ordspr. *opt sparir leiðum, þáts hefir ljúfum hugat, *ofte sparer man til den, man mindst vilde, hvad man har tiltænkt den elskede* 133.

speki hu., visdom.

spenna (nt), *spænde, om-spænde*; hann spennir sik megingjörðum, *omgjorder sig med styrkebæltet, spænder det om sig* 2²⁹.

spilla (lt), *spilde, fordærve, ødelægge* (e-u).

spjall ik., *tale, fortælling*; mest digt. og i flt., *forn spjöll 3: *gamle sagn, begivenheder fra fordums dage* 125 b⁹.

spjót ik., *spyd*. — spjóts-oddr ha., *spydssod*.

spor ik., *spor, fodspor*.

sporðr ha., *hale* (på fisk, slange og lign.); *den nederste del af et skjold* (sml. skjaldars.).

spori ha., *spore*.

spott ik. og spotttr ha., *spot, håd ok s., hån og spot*.

sprakk, fort. af springa.

spretta (spratt, spruttum, sprottinn), (om personer) *springe*, s. upp, *springe op*; (om andre genstande), *springe ud, ud-springe, vokse frem* og lign., þar sprettr einn mikill brunnr 155⁵.

spretta (tt), 1) *sprætte* (e-u), s. af ermi, *sprætte et ærme af*; hann spretti á knífi sínum, egl. *sprættede derpå 3: flækkede det med sin kniv* 1¹¹; 2) *spænde løs, løse* (e-u), s. belti af sér, *spænde bæltet af sig*.

springa (sprakk, sprungum, sprunginn), 1) **springe* (sml. hlaupa, spretta, stökkva). 2) *springe, sprænges, briste*, s. af harmi, *briste af sorg* 11²¹.

spurða, fort. af spyrja.

spurn hu., *det man spørger, rygte, efterretning*, hafa spurn af e-u, *have fået underretning om noget*.

spyrja (spurða, spurðr), 1) *spørge en* (e-n) *om noget* (e-s, at el. eptir e-u, um e-t, el. en afh. spörges.), jarl spyrr hann tíðinda, *spørger ham om nyt* 84⁵, hann spyrr Gunnlaug, hverr hann væri 84⁶, hann spyrr hann eptir, hvárt hann kenni grína, *spørger ham ad, om . . .* (eptir er her overflødigt) 43²⁴. 2) *spørge, erfare, komme til kundskab om noget* (e-t, el. en hel sætning), s. tíðindi, *spørge nyt* (lideart: tíðindi spyrjask, *en begivenhed rygtes* 105⁸), s. sonn tíðindi, *høre, erfare sandheden*,

ek hefi spurt vinsæld yðra, ok at . . . 64²⁶, hvárt hofum vér rétt til spurt, at . . . *mon jeg har spurgt rigtig, at . . . (mon det er rigtigt, hvad jeg har hørt fortælle, at . . .)* 19³⁰, þeir spyrja, hvar Hákon var 38³²; s. til e-s, *høre om én, få underretning om hans ankomst* 64¹¹. spyrjask, *spørages, blive bekendt.* (Sml. fregna, fréttu.)

spyrna (nd), *sætte foden hårdt imod noget, sparke*, s. fótum í, *spænde imod med fødderne* 61³³, s. fœti á e-n, *spærke til en* 11²⁴.

spölr ha. (spalar; spelir, gf. spölu), *tremme.*

staðdr sé steðja.

staðfesta hu., *fast opholdssted, sted at bo på* (sé under spara).

staðinn, fort. tf. af standa.

*staðlausa hu., *uforstand, tåbelighed*, staðlausu stafir 3: *ubesindige ord, tåbeligheder, dumheder.*

staðr ha. (-ar; -ir), *sted; nema staðar, standse* (sé nema); í qörum stað, *på et andet sted* 3⁵, annars staðar, *anden steds*; í staðinn, *i steden for* 50¹², (þegar) í stað, *på stedet, straks*; í alla staði, *i alle henseender*, í öngvan stað, *i ingen henseende*; *skipta liði í tvá staði, dele flokken i to dele* 14⁴; *vilt ek vita, hvern stað eiga skal málit 3: hvilken afgörelse sagen skal få, hvad der skal blive enden derpå* 83¹⁴.

stafaðr to. (egl. fort. tf.), *stribet.*

stafkarl ha., *betler, tigger*; taka upp el. troða stafkarls stíg, *betræde betlerstien, gribe til betlerstaven* 58¹⁻³⁴. (Etym = da. 'stakkel'.)

stafn ha., *stavn på et skib* (navnlig om forstavnen).

stafnbúi ha., 'stavnbo', *forstavnskriger*. Det udvalgte mandskab, som kæmpede i forstavnen, kaldtes stafnbúar (sml. frambyggjar, der var det alm. navn

på mandskabet i forstavnen); befalingsmanden i forstavnen, den fornemste mand på skibet næst efter anføreren, der stod i løftingen, hed også stafnbúi 49.

stafnlé ha. (ef. -ljá), 'stavnle', *entrehage (jærnkrog, hvormed man i søslaget holdt fjendens skibe fast).*

stafntjald ik., *stavntelt* (opsat i forstavnen).

stafr ha. (-s; -ir, sj. -ar), 1) *støtte, stolpe*. 2) *stav, stok*, s. ok skreppa (sé skreppa); sml. stafkarl. 3) *stav (runestav), bogstav*; flt. stafir, *kundskab, lærdom* (sml. rúnar), *fornir stafir 108 a.

stag ik., 'stag', *vant, skibstov.*

*stagstjórnmar ha., egl. 'hest, der styres ved stag, skibstov' 3: skib 124 b.

stakk, fort. af stinga.

stallari ha., 'staller' (en af kongens fornemste hirdmænd, 'hofmarskalk').

standa (stóð, staðinn), 1) *stå (være i oprejst stilling; mods. liggja, sitja)*; s. upp, *stå op, rejse sig (fra sit sæde el. leje* 1¹³, 4⁶); *stå oprejst (= s. uppi; sml. upp og uppi)*. 2) *stå, være til, 'eksistere', meðan veröldin stendr, så længe verden står* 25⁸; 3) *stå på, vare, þessi orrosta stóð lengi* 22⁷, *er orrostan hefir svá staðit mjök langa hrið* 22¹. 4) *have en vis vægt el. værdi*, s. mörk, sex aura (sé eyrir). — Med fho.: s. af e-u, *stå ud fra, udgå fra, *af geirum geislar stóðu, fra spydene stod stråler* 123 a. s. fyrir (e-u), *stå i vejen for*. s. til e-s, *have en vis retning, ríki mitt stendr mjök til auðnar 3: min magt er meget udsat for at gå til grunde* 64²². s. við (e-u), *modstå*. — standask (e-t), *modstå, udstå, udholde noget* 15¹⁰.

stara (stari, starða, starat), *stirre*, s. á e-n, *stirre på (efter en* 100²⁶.

starf ik., *arbejde, fara til starfs með e-m 3: gå med en og*

hjælpe ham med arbejdet 75¹⁰,
vera í starfi með e-m 81²⁷.

starfa (að), *arbejde*, s. í kvánbœnum, *arbejde på, give sig af med frieri* 83⁴.

sté = steig, fort. af stíga.

steði ha. (-ja), *ambolt*.

steðja (stadda, staddr), '*stede*', *stille*; mest í fort. tf. staddr, *stedt, stillet, befindende sig på et sted* (med en stedbestemmelse tilföjet), hann kemr þangat sem konungr er þá staddr, *derhen, hvor kongen da opholdt sig* 58³, vera hjá el. við staddr, *være til stede, være nærværende*.

stefik. (ef. flt. -ja), '*stev*', *omkvæd*.

stefna hu., 1) *retning, kurs*. 2) *indkaldelse til møde, stævning*. 3) *stævne, møde*. 4) *fastsat termin, frist*. — stefnudagr ha., '*stævnedag*', *den til et møde fastsatte dag*.

stefna (nd), 1) *stævne, styre i en vis retning* 4¹⁵. 2) *stævne, indstævne, indkalde til at give møde* (e-m). 3) *beramme, fastsætte* (e-t), stefndu orrostu milli sín 35¹⁸.

steig, fort. af stíga.

steikja (kð), *stege*.

steinn ha., 1) *sten*. 2) *ædelsten*, især í flt. om *stenperler* el. *ægte stene*, *breiðir steinar á brjósti, egl. *brede stene på brystet* 3: *brystsmykke af perler og ædelstene* 116, 117. — steinsdyrr hu. (ik.) flt., *stenens dör, dören på stenboligen* 27¹⁴ (= dyrrnar á steininum 27¹⁹; men steindyrr, *stendör, dör af sten*).

stela (stal, stálum, stolinn), *stjæle noget* (e-u) *fra en* (e-n), smalamaðr var í brott hlaupinn ok stolit (3: hafði s.; sml. under hafa) í brott hesti hennar, *var løben bort og havde stjålet hendes hest* 77²⁰, *áss es stolinn hamri, *asen er bestjålen for sin hammer, min hammer er stjålen fra mig* 114 b.

stend, nut. af standa.

sterkliga bio., *stærkt, kraftig*.
sterkr to. (gf. -jan, í alm. -an), *stærk, kraftig*.

steypa (pð), *styrte, kaste* (e-u): *omstyrte, kaste ned*, *s. stagstjórn-mörum 3: *bringe skibene til at kæntre*, s. hjálminum e-s 3: *slå den af hans hoved* 22²⁰; *kaste af, på* og lign., s. af sér kápu, *kaste sin kappe, trække den af* 72¹. — steypask, *styrte sig, kaste sig*, s. í kaf (sé kaf); *styrte, falde ned*.

stíga (steig og sté, stigum, stigin), 1) *stige, træde*, hann sté fram yfir borðit, *han steg frem (ud på gulvet fra den langs hallens væg opstillede bæk, sml. under 9ndvegi) over bordet* 3: *han sprang ud, trådte frem på gulvet* (i hvilken anledning han måtte springe over det mellem bænken og gulvet stående bord) 28²⁹; s. stórum, *tage store skridt*; s. á bak, *stige til hest*, s. á skip, *gå om bord* 102⁹. 2) (med gf.) *bestige, betræde*.

stígr ha. (-s; -ar, gf. -a og -u), *sti, vej*.

stikill ha. (hf. stikli), *spidsen af et horn*.

stilla (lt), 1) *holde indenfor de rette grænser, stille, styre* (e-t og e-u). 2) *ordne, indrette* (e-u), s. til um e-t, *bringe i orden, 'arrangere'* (sml. skipa), svá til s., at ..., *mage det således, at* . . 46⁸.

*stillir ha., *fyrste*.

stínga (stakk, stungum, stunginn), *stikke, støde*; s. stöfnum at skipi, *stikke stavnene mod et skib* 3: *angribe det ved at lægge forstavnene på sine skibe mod dets side* (mods. síbyrða) 50¹.

stirðkveðinn to. (egl. fort. tf.), *stift, hårdt kvædet* (om vers).

stirðr to., *stiv, ubøjelig, hård, streng*, Helga görðisk þá svá stirð við Hrafn, *blev så stiv (trodsig) mod R.* 96⁸.

stjórn hu., *rór* (= stýri), sitja við s., *sidde ved roret* (og *styre det*); sml. stagstjórnarr.

stjúp- i sms., *stif-*: stjúp-
faðir ha., *stiffader*. — stjúp-
son(r) ha., *stifsön*.

stjúpr ha., *stifsön*.

stóð ik., *stod*, *hingst med sine
hopper*.

stóðhross ik., *stodhest*, særlig
stodhoppe.

stóð, fort. af standa.

stoða (að), *støtte*, *understøtte*,
hjælpe (e-t og e-m), stoðaði til,
at gert yrði, þessi en sterka
hönd, *denne stærke hånd hjalp
til, at det blev udført* 23³¹.

stofa hu., *stue*, *storstuen i
huset* (den almindelige daglig- og
spisestue, der kun ved særlige
lejligheder også brugtes som
soveværelse; sml. skáli, eldaskáli,
höll, öndvegi).

stofn ha., *træstub*.

stokkr ha., *tømmerstok*,
bjælke.

stolinn, fort. tf. af stela.

. stór- i sms., *stor*, *anselig*,
meget. De med stór- sms. no.
står i reglen i flt. eller har kol-
lektiv betyd. (sml. små-): stór-
auðigr to., *meget rig*. — stór-
eignir hu. flt., *store ejendomme*,
besiddelser; stóreignamaðr
ha., *en mand med store ejen-
domme*, *besiddelser*. — stórfé
ik., *meget gods*, *mange penge* 64³⁵.

— stórilla bio., *meget ilde*. —
stórrillr to., *meget ond*, *slet*. —
stórmannliga bio., *som det
sømmer sig en stormand*, *anselig*,
prægtig. — stórmannligr to.,
som sømmer sig en stormand,
anselig, *prægtig*. — ~~stórmenni~~
ik. ~~stormænd~~ (koll.); *store mænd*,
~~kæmper~~ 7³⁶. — stórmikill to.,

meget stor, *uhyre*, stórmikit gull,
såre meget. — stórorðr to.,
stortalende, *fuld af store ord*,
stórorrt kvæði o: *svulstigt*, *höjt-
klingende* (næppe af stórorrt,
fort. tf. af yrkja: þat er stórorrt
kvæði ok úfagrt ok nakkvat
stirðkveðit, *det er et storslået
digt, men formløst og noget
stift* 91¹). — stórráðr to., *som
har store planer*; 'storrådende',

myndig, som tilnavn Sigríðr en
stórráða. — stórskip ik. flt.,
storskibe. — stórsæmðir hu.
flt., *stor hæder*, *store hædersbe-
visninger*. — stórtíðindi ik.
flt., *vigtig begivenhed*. — stór-
verk ik. flt., *størværker*, *store
bedrifter* 19¹⁷. — stórvirki ik.
flt., *størværker*, *store bedrifter*.

stórliga bio., *storlig*, *højlig*;
storagtig, *overmodig*.

stormr ha., *storm*.

stórr to. (höjere og højeste
gr. stærri, stærstr), *stor*, *anselig*
(mods. smár; sml. mikill), svá
stórra manna sem hann var á
Íslandi o: *da han nedstammede
fra en så fornem (anset) slægt
på I. 88* 27. — Hf. flt. stórum
som bio. (sml. löngum), *i høj
grad*, *højlig*, þetta þótti stórum
illa, *meget slemt*; stíga stórum
(sé stíga).

strá (stráða, stráðr), *belægge*,
bedække med strå, *stráið beki,
læg strå på bænkene! 117 (sml.
pallstrá).

strauk, fort. af strjúka.

straumr ha., *ström*; *mækis
s., *sværdets ström* o: *blod* (sml.
flóð).

strengja (gð), *binde fast*;
s. heit, egl. *göre et løfte fast* o:
aflægge et højtideligt løfte (sml.
heit, heitstrenging).

strengr ha. (-jar, sj. -s; -ir),
1) *snor*, *tov* (sml. festr), *hoggva
strengina*, *overhugge*, *kappe anker-
tovene* 94¹⁰; 2) *stræng*, *bue-
stræng*.

striðligr to., *fjendtlig*, *strið-
lig kváma, *fjendtligt besøg*, *fjend-
ernes ankomst* 127 a.

strjúka (strauk, strukum,
strokin), *stryge* (e-t), s. blóð af
sverði; s. um (of) e-t, *stryge*,
fare med hånden hen over,
Skrýmir strauk of vangann 4³.

stræti ik., 'stræde', *gade*.

strönd hu. (strandar; strandir
og strendr), *strand*.

stúfr ha., *stump*.

stúlka hu., *ung pige*, *pige-
barn* (mods. sveinn; sml. mæ).

stund hu., 1) *stund, tid* (sml. hrið), hann dvalðisk þar skamma stund 88²², hann bað hann þar vera þeim stundum, sem hann vildi, *så ofte (og længe) han havde lyst* 79¹⁶; um stund, *en tid lang*; hf. flt. stundum som bio., *stundum, undertiden*. 2) *en lille afstand, et (kort) stykke vej, stundar hrið, nogen afstand, 'et godt stykke' (vej)* 39¹⁵.

stuttr to., *kort*; svara stutt, *svare kort, vrantent*.

styðja (studda, studdr), 1) *støtte, s. sik e-u el. við e-t, støtte, læne sig på, til noget; også s. e-u, støtte (med) noget på noget (å e-t), hann studdi þar á stúfinum, støttede stumpen (af foden) derpå* 104⁸; 2) *støtte, understøtte, s. mál e-s, støtte ens tale, erklære sig enig-deri* 38²². — styðjask, *støtte, læne sig på, til noget (e-u el. við e-t), *studdisk geirs skapti* 130 a.

stýra (rð), *styre (e-u)*.

stýriik., *'styre', rór (=stjórn), sitja við s., sidde ved styret*. — stýrishnakki ha., *'rór-nakken', den øverste del af roret, ror-knappen*.

stýrimaðr ha., *'styrmand' o: skibsfører (den, der fører og i reglen også ejer skibet, dets chef)*.

*stýrir ha., *skibsstyrer (= stýrimaðr, skipsstjórnarmaðr)*.

styrkja (kð), 1) *styrke, gøre stærk*; 2) *understøtte, hjælpe*. — styrkjask, *blive stærk, vinde styrke, komme sig (om en syg), s. at penningum o: bringe sine pengesager på fode igen* 65¹⁹.

styrkr ha. (-s og -jar), 1) *styrke*; 2) *hjælp, understøttelse* 17²⁹.

stærri, stærstr, sé stórr.

stöð hu. (-var; -var), 1) *stade, plads (sml. þingstöð); opholdssted (især flt. stöðvar), *(þú) látt und stöðum hreina, du lå under ren-ernes opholdssted (o: i jord-huset ude i skoven, hvor Sin-fjötla opholdt sig med sin fader)*

126 a. 2) *skibsstade, ankerplads (sml. lægi)*.

stökkva (stökk, stukkum, stokkinn), 1) *fare af sted, springe (både om personer og ting), *hann utan stökk endlangan sal* 118 a, **stökk þat et mikla men Brisinga, det store Brisingsmykke sprang af (faldt ned fra brystet, som hævede sig i vrede)* 116 a, **ór Elivágum stukkum eitrdropar, faldt (dryppede) edderdråber* 111 b, s. ór liði, *gå af led* 94³²; 2) *vige, flygte (af skræk), stökkur fjölði undan, mange flygter bort* 21²³, *stökk undan fólk, folkene-veg forfærdede til side* 22⁴. — tf. stokkinn, *besprængt, bestænket (sml. drifinn), *brynjur blóði stoknar, blodbestænkede* 123 a.

stökkva (kð), *jage af sted, drive bort, fordrive (med hf.), også s. í brott* 82³⁰.

stöpull ha. (hf. stöpli), *tårn* 63⁵ (om et sømærke).

sú, hu. til sá.

suðr bio., *mod syd, syd på; ganga s., gå syd på* (særlig om pilgrimsrejse til Rom).

suðrganga hu., *rejse syd på* (særlig pilgrimsrejse til Rom).

suðrætt hu., *den sydlige himmeleegn, syd*.

suðrænn to., 1) *sydlig (om vinden)*. 2) *sydlandsk, fra syden, *dísir suðrænar, sydens diser o: valkyrjer* 123 a (sml. nor-rænn).

súga (saug og só, sugum, soginn), *suge*.

sukku, fort. flt. af søkkva.

sullr ha. (-s; -ir), *svulst, byld*.

sumar ik. (hf. sumri), *sommer*.

sumarlangt bio. (egl. to. ik.), *medens sommeren varer, hele sommeren igennem (sml. náttlangt)*.

sumr to., *nogen, en del (som no. og to.; sml. margr), etr hann suman hlut hjartans, en sumt hirðir hann, han spiser en del af hjertet, men noget gæmmer*

han 26¹⁴, lét hann göra sumt af viðum, *noget (en del af hele anlæget) lod han gøre af træ* 65¹⁵; flt. sumir, *somme, nogle*, sumir — sumir, *nogle — andre*, allir aðrir skyldu sumir skjóta á hann, sumir hoggva til, (*af*) *alle de andre skulde nogle skyde på ham, andre hugge til ham (alle de andre skulde dels . ., dels . .)* 10⁴.

sundr ik., 1) *sund, stræde*. 2) *svømning, hlaupa á s., springe i vandet og svømme*.

sundr el. í sundr bio., *sønder, itu*.

sundra (að), *søndre, sønderlemme*.

sundrlauss to., 1) *adsplittet, usammenhængende*. 2) *forskelligartet* 24¹².

*sundvörðr ha., *sundvogter* (= stafnbúi 125 a).

sunnan bio., *syd fra; fyrir s. (med gf.), syd for*.

svá bio., 1) *så (ved to. og bio. om graden), eigi er hann svá horskr, sem ek ætlaða, så klog, som . . 26⁸, silkiskyrta Odds var svá traust, at ekki vápn festi á 32⁷, svá auðigr maðr sem þú ert (sé sem A, 1). 2) *således (både om det foreg. og efterfølg.), svá görði hann 92¹⁸, svá búit, svá gort (sé búinn og gort), ekki hafa hér komit þeir menn, er mér þykkir fóthvatari en svá, fodrappere end således (som du nu har vist dig) 3: end du 5²⁶ (sml. 44¹³, sé ván), var henni nú ok svá 3: det gik nu også således med hende 95¹⁹, *svá es maðr, sás manngi ann, således er (det med) den mand, hvem ingen elsker; hann mælti svá 88¹⁵, þat skyldi svá reyna, det skulde man erfare således, på følgende måde 12²⁰, ef hann kvæmi svá í færi at slá hann it þriðja hogg 3: hvis han kom i det tilfælde, fik lejlighed til 3³². Ofte med følg. sem el. at: svá sem, a) *således som*, svá er at segja, sem útrúligt mun þykkja,**

at . . 3¹³; þat skal svá bíta járn sem klæði 3: *lige så godt . . som 27⁹, hann hafði sverð svá gott, at svá beit brynju sem klæði 32⁸; *svá es auðr sem augabragð, rigdommen er som (ligesom) öjets blink; b) efter som, efterhånden som 7¹⁴, 50²⁰; c) som om (með forest. m., el. frems. m. af munu; sml. sem), lízk honum svá, sem . ., det synes ham, som om 6^{15.24}, 39¹⁷. svá at (i det ældste sprog også svát), a) *således at*, svá fnýsta ek eitri alla vega frá mér í brott, at . . 24²⁰, þeir kómu þar svá, at hann hafði áðr austr siglt 3: *de kom der just, som han i forvejen var sejlet, kom der ikke, før end han allerede var sejlet 45¹⁷; b) så vidt som, *svát ek muna, så vidt jeg mindes 126 a; c) så at (med frems. el. forest. m.) 2², 3¹⁵; d) undert. = så er (ligesom at og er kan bruges i flæng, og ligesom svá også ellers ofte står i samme betydn. som det pápeg. sto.), *hvaðan máni of kom, svát (3: svá at = sás, sá es) ferra menn yfir, *hvorfra månen kom, som farer hen over menneskene 110 b, 112 a. 3) ligeledes, også, ok svá, og ligeledes 5¹⁰. 4) så, derpå, gengu þeir norðr yfir hálsinn ok svá fram á Rastarkálf 39⁵, 106¹⁹, *svá óx, unz ór varð jötunn (sé ór sl.). 5) (tjæner til at indskrænke el. formilde udtrykket) *nogenlunde, omtrent, slíkt svá 3: noget lignende, mjök svá, så omtrent (sé mjök).****

svaf, fort. af sofa.

svalbrjóstaðr to., 'svalbrystet', *koldhjærtet, kølig* (sml. kaldrifjaðr).

svalr to., *sval, kølig*.

svangr to., 1) **smækker* (om en hest), *svong und soðli, smækker under sadlen 3: smækker med sadel på (om en hoppe) 126 b; 2) slunken, udhungret*.

svara (að), *svare; s. e-m, svare en, s. e-u, svare på noget,*

hann svarar því svá, svarer således derpå 41⁶; s. engu, egl. svare med intet 3: ikke svare 95⁴. s. fyrir e-n, svare for en, þátaga sig ansvaret for ens handlinger 66¹⁰.

svardagi ha., éd, s. til þess, at . . , éd þá, at.

*svarra (að), suse, bruse 129 b.

svartheygr to., sortöjet.

svartr to., sort.

svásligr to., mild, blid, behagelig.

sváss to., (mest digt.) = svásligr.

svát = svá at, sé svá.

svefn ha., 1) sövn. 2) dröm 105¹¹⁻¹².

sveinbarn ik., drengebarn, dreng (mods. meybarn).

sveinn ha., 1) svend, karl, ung mand (mods. mær); dreng, drengebarn (= sveinbarn) 76²⁹.

2) tjæner (sml. kertas., skutils.).

sveinstauli ha., smådreng, pusling.

sveit hu., 1) flok, skare, følge. 2) bygd, bygdelag, landdistrikt (på Island).

sveita (tt), svede, især midla. sveitask, svede; tf. sveittr som to., svedt, svedig.

sveiti ha., 1) sved. 2) blod (især digt.).

svelga og (yngre) svelgja (svalg, sulgum, sólginn), svelge, nedsvælge, sluge (e-t el. e-u).

svelta (svalt, sultum, soltinn), 1) *dø; soltinn, død, verða s. 3: dø. 2) sulte, lide hunger; soltinn, sulten, udhungret.

sverð ik., sværd. — sverðsbrot ik. flt., stykker, stumper af et sværd 19³⁵. — sverðshogg ik., sværdhug.

*svevís to., træsk, underfundig 126 a.

svíkja og (ældre) svíkva (sveik, svikum, svikinn), svige, bedrage, forråde (e-n), hafi þér illa svikit mik, I har skammelig bedraget mig 96⁶.

svimma (svamm, summum

el. svam 61²⁷, svámum, summ-inn), svømme.

svín ik., svin.

svínbeygja (gð), 'svinböje' (böje en så dybt, at han roder som svinet i sølen), böje i støvet.

svinnr (sviðr, sml. als.) to., vís, klog.

svipan hu., hurtig bevægelse, fart; moment, øjeblik.

svipr ha. (-s; -ir), 1) 'svip', fart; øjeblik (= svipan; sml. bragð), *s. einn vas þat, es . . , det var kun et øjeblik, da . . 3: i et nu ('i et svip') 128 a. 2) glimt, syn (som viser sig pludselig og hurtig forsvinder), sjá svip e-s, sé et glimt af en. 3) pludseligt og uventet tab, savn, öllum frændum hans þótti mikill svipr, er hann fór í brott 101²⁵.

svipta (pt), bevæge hurtig, rykke og lign. (e-u); s. seglum, rebe sejlene (mods. setja segl hæra) 21²⁻³.

svipting hu. (-ar; -ar), ryk, tag i brydning, vāru þær sviptingar allharðar, de tag var meget hårde 7³³.

sýna (nd), vise, fremvise, s. e-m e-t, vise en noget, sýn honum annat (sverð), vís ham det andet sværd 86²⁷; s. e-t við e-n, udvise noget mod en 89³⁰ (sé under einqrð). — sýnask, 1) vise sig, give sig til kende. 2) synes, forekomme (sml. þykkja), vaskligr sýndisk mér hann 75³¹, sýnisk honum nokkvat eptir sem armaðrinn mælti fyrir honum, det synes ham nogenlunde efter som (overensstemmende med hvad) fogeden forestillede ham 3: han synes, at der er noget i det, som 56³⁴, svá sýndisk öllum, således syntes det alle, således mente alle 75¹⁰; sýnisk mér, sem (med forest. m.), det syntes mig, som om 20²; 3) synes rigtigt, behage, (sml. líka), mun þér eigi sýnask þetta at láta göra 76³⁵.

syngja og (ældre) syngva (song, sungum, sunginn), synge; s. e-m lof (sé lof).

syni, synir, af sonr.

synja (að), nægte, s. e-m e-s, nægte en noget 82³³.

sýnn to., synlig, öjensynlig; ik. sýnt som bio., öjensynlig, tydelig, højlig 82²⁷.

sýr hu. (sýr, gf. sú; sýr, ef. súa), so; som tilnavn Sigurðr sýr 54¹.

sýsla hu., syssel, forretning.

systir hu. (-ur; systr), søster.

— systurson(r) ha., søstersøn (flt. systursynir, en søsters sønner 101²³, men systrasynir, søstres sønner 80¹⁹; sml. konungssonr).

sæi, forest. fort. af sjá.

sæla hu., lykke, lyksalighed.

sæll to., lykkelig.

sællífr to., som lever et frydefuldt liv; vellystig.

sær (også sjár, sjór) ha. (-var; -var), sø, hav.

særa (rð), såre.

sæta (tt), 1) lægge baghold for, lure på (med hf.). 2) have hensyn til, gå ud på, betyde (e-u), hví (hverju) sætir þat ɔ: hvad har det at betyde, hvad er grunden dertil? s. stórtíðindum ɔ: være en vigtig begivenhed 41⁹.

sæti ik., sæde.

sætt hu. (= sátt), overenskomst, forlig, tók hann af þeim í s. horn þeira, i forlig (som bod) fík han af dem deres børn 2⁶.

sætta (tt), forlige, s. e-n við e-n; forlige en med en. sættask, slutte forlig (við e-n); forlige sig med hinanden, s. á e-t, enes om noget 56³⁶.

sækja (sæki, sótta, sóttir), 1) søge, søge at få, hente, *of þat réðu, hvé þeir hámar of sætti, de ráðslog om, hvorledes de skulde få hammeren igen 116 a, s. vatn, hente vand 104¹⁶, s. heil ráð at e-m, søge gode råd hos en 64¹⁹. 2) søge, søge hen til, begive sig til (med gf. el. absol.), s. á fund e-s (sé fundr); s. fram, gå djærvt frem (i kampen), hann sækir fram um merkin, går frem

forbi mærkerne 22¹; þá er landherrinn sækir til ɔ: når landets indbyggere går i kamp, går angrebsvis til værks 22⁸; s. e-n at e-u, henvende sig til en om noget.

3) søge en i fjendtlig hensigt, angribe; sækjask, angribe hinanden, kæmpe med hinanden 103³⁵. 4) sagsøge; forfølge en sag som sagsøger (mods. verja).

sæmð hu. (ofte i flt.), hæder, ære, með góðri s., i stor ære 92³³; oprejsning.

sæmiliga bio., sømmelig; artig, belevent; ærefuldt, hæderlig.

sæmiligr to., sømmelig; artig, belevet; ærefuld, hæderlig; anselig, kostbar.

sæmr to. (sjældent undt. i højere og højeste gr. sæmri, sæmstr), sømmelig, passende 126 b²⁶, þat mun öllum sæmst þykkja, det vil alle finde mest passende 61¹².

sænskr to., svensk.

söðla (að), sadle.

söðull ha. (hf. söðli), sadel.

sögn hu., udsagn, beretning, fortælling (sml. saga), er þat flestra manna s., at . . , de flestes beretning går ud på, at . . 95¹⁷; efterretning 38¹.

sögur, flt. af saga.

sök hu. (sakar; -ar og -ir), 1) sag, retssag, anklage; hon fann þat til saka, fandt det som grund til anklage ɔ: brugte det som påskud 45³. 2) sag, grund, årsag, var þessi sök til, er . . , dette var grunden til, at . . 37²⁰, af þessi sök, af denne grund 36³⁵, fyrir þá sök, af den grund; *of sakar þínar, for din skyld 126 a; (fyrir) sakar (sakir) el. sökum med ef., a) på grund af, for — skyld; b) i henseende til (sé under tilföng).

söm, hu. af samr.

söngur ha. (-s; -var og -ar), sang.

sökkva (sök, sukkum, sökkinn), synke.

sökkva (kð), sænke.

søra, fort. af sá.

T.

-t, nægt. part., sé -a.

tafl ik., *tafl*, *brætspil*.

taka (tók, tekinn), *tage* (sml. nema). A. med gf. 1) *tage* (*med händen*), *fatte*, *gribe*, hann tók skjöld sinn ok sverð ok barðisk 51²⁵, tak boga minn 51²², tók smalamaðr hest Gunnlaugs 81³, hann tók þar ór mörgr sverð, *fremtog* 51³⁴; þeir tóku karl á skip sin, *tog ham om bord* 21¹⁹; (absol.) t. í hönd e-m, *tage en i händen*, t. í hár e-m, *tage en i håret* 54¹³, hann tók upp í kanpinn konunginum ok hnykði 54¹⁴, taka niðr hendi, *række ned med händen* 51³⁵. Overført: a) *tage*, *gribe til*, taka ráð, *tage*, *fatte en beslutning* (= t. e-t til ráðs, *gribe til en udvej* 65³⁴). b) *tage*, *optage*, *opfatte noget i en vis mening* (sml. B, 2), heiptyrði tekr þú hvatvetna þat, er ek mæli, *alt hvad jeg siger, opfatter du som hadefulde ord* 24⁴. 2) *gribe*, *pågribe*, *fange*, t. e-n höndum (= handtaka) 18⁶, taka e-n, *gribe en* 13¹⁴, 84³³, var Loki tekinn gríðalaus 14¹²; t. fiska, *fange fisk* 13²³. 3) *tage i besiddelse*, *overtage*, t. arf, t. ríki 3: *tiltræde regeringen*; *antage*, t. trú. 4) *tage*, *skaffe en noget* (sml. fá 4—5), t. sér (e-m) far el. fari, *tage (tinge) sig (én) skibslejlighed*, hon tók þorvarði fari ok vist of haf 77¹⁶. 5) *modtage*, *få*, *erholde* (sml. fá 2), t. e-t af e-m, *få noget af en*; t. e-t við e-u, *få noget (til gengæld) for noget* (sé við); t. sótt 3: *blive syg*. 6) *nå*, *røre ved*, *berøre*, vannsk honum varliga lengðin til, *at jorden tæki sporðr ok hófuð*, *at hale og hoved kunde nå*, *røre ved jorden* 9⁹, tók alt í sjá ofan, *nåde helt ned i vandet* 48¹⁶; særlig *nå et sted*, *lande*, t. land,

lande (sml. nema land under nema), t. Noreg, *lande ved (i) Norge*. 7) *tage fat på*, *begynde*, t. annat mál, *begynde (give sig til) at tale om noget andet*, t. tal með sér (sé tal), t. skeið (sé skeið); tóku þeir ok gerðu sér net, (som på dansk) *de tog og gjorde sig et næt 3: gav sig til at lave et næt* 13²⁴; (med navnef.) *'tage til'*, *give sig til*, *begynde* (sml. nema 3), t. at drekka, *give sig til*, *begynde at drikke* 61⁷. takask, *gå for sig*, *finde sted*, *begynde*, teksk þar en harðasta orrosta með þeim, *der står (leveres) det hårdeste slag mellem dem* 21³¹, skyldu þau ráð takask um vetrinn, *det bryllup skulde stå (holdes) om vinteren*. B. med hf., *tage imod* (= taka við): 1) *modtage en (kommende) på en el. anden måde*, t. e-m vel, illa, *modtage en godt, slet*; 2) *optage noget på en el. anden måde*, t. e-u vel, illa, *optage noget godt, ilde*, hann tekr vel hans máli (sé mál), hann tók því seinliga (sé seinliga). — Med fhö. og bio.: t. á e-u, *tage på*, *røre ved*, tók hann fingri sínum á, *tog derpå*, *rørte derved med sin finger* 25²⁷; t. (vel, illa o. s. v.) á e-u, *optage noget, ytre sig om noget på en el. anden måde*. t. af, 1) t. e-t af (e-u), *tage noget bort fra et sted*, *borttage*, hann tók hornit af munni sér, *tog hornet fra munden*; t. e-t af e-m, *tage noget fra en*, *fratage*, *berøre en noget*; (absol. og upers.) tók af skjaldarsporðinn 3: *spidsen af skjoldet blev hugget af* 27³¹, þá tók af veðrit 3: *da tog uvejret af*, *lagde sig* 21¹⁹; 2) t. e-t af, *afskaffe*, *ophæve (en skik, lov)*, (upers.) var þat í lög sett, at af skyldi taka hólmgöngur (gf.), at

holmgangene skulde ophæves 100⁵.

3) t. e-t af, *vælge*, *hann* (neml. kost) *ætla ek yör betra af at taka, det (vilkår) mener jeg er bedst for eder at vælge.* t. e-t eptir, *få som gengæld, betaling, taka menn þar stórfé e., derved får man mange penge, store indtægter* 64³⁶. t. e-t í sundr, *skære itu*, (upers.) *tók í sundr (ullarlagð), den gik itu, blev skåren over* 20⁷. t. til e-s, 1) *tage fat i, gribe efter*, t. til hans, *tage fat i, gribe ham* 10²⁸; 2) *tage, gribe til noget for at gøre brug deraf* 43²; t. til ráða (sé ráð); 3) *tage fat på, give sig i færd med, begynde på*, t. til starfs, til glímu, *tage fat på arbejdet, brydekampen, give sig til at brydes*; t. til orða, *tage til orde*; nú er þar til (máls) at taka, at . . , *nu kan man atter optage tråden i fortællingen der, hvor . . , vende tilbage til det, at . . , til mun verða tekit, þótt síðar sé, der vil blive taget fat derpå* 3: *vi vil nok komme tilbage dertil, selv om det sker senere* 91¹⁰; 4) t. e-t t., *indlade sig på noget, vælge, helst vill hann þat taka til, at . . , þátage sig at* 6¹; 5) *takask til, gå, föje sig på en vis måde* (sé under lítill). t. e-t upp, 1) *tage op, hann tók upp hanzka sinn, tog sin handske op* 2³⁶; 2) *skaffe til veje* 71¹⁷; 3) *tage fat på, slå ind på, vælge*, t. upp stafkarls stíg (sé stafkarl). t. við, *tage imod*: 1) t. vel við e-m, *modtage en godt*; 2) t. við e-u, *overtage, hann hafði nýtekit við fjoðurleifð sinni* (sé nýtekinn); *antage*, t. við trú, *antage troen, lade sig døbe* 66²², t. við kristni, *antage kristendommen* 66¹⁸.

tal ik., 1) *tale*, ekki fór þetta tal leynt (sé fara 2); 2) *samtale* (sml. mál 2), *taka tal með sér, give sig til at tale sammen* 90¹⁶, vera á tali, eiga tal við e-n, *tale med en* 66²⁵, 68⁸, *ganga til tals við e-n, gå hen og tale med en* 96³¹. 3) *optælling* (sml. ættar-

tal, *slægtregister*, o. s. v.); 4) *tal, antal, vita töl á, kende tallet på noget* 22¹⁰.

tala hu., *tale*, *vill þú tölulengri, *ønsker du en længere tale* (3: *at jeg skal fortsætte*)? 126 b. tala (að), 1) *tale, sige, ytre* (sml. mæla); *fremsætte, udvikle mundtlig, hvad er vit skulum tala, em ek myklu sléttorðari, i henseende til alt, hvad vi skal fremsætte mundtlig, har jeg ordet langt mere i min magt* 62¹⁰; 2) *samtale*, t. við e-n, *tale med en* 43¹²; t. e-t, *tale om noget, tölum þetta ei lengr, lad os ikke længer tale derom* 91¹⁰, t. e-t við e-n, *tale med en om noget* 67⁹; talask við, *tales ved, tale sammen* 19²⁹.

talða, taliðr, af telja.

tálma (að), *hindre, hepta þat eða* t. 57¹⁴.

tár ik., *tåre*.

targa hu., (mindre) *skjold*.

taugreptr to. (egl. fort. tf.), egl. *med rafter, sparrer af tov* 3: *hvis tagværk holdes sammen med tov, t. salr, et hus, hvis tag (består af vidjer, fletværk, der) holdes sammen med tov* 3: *en fletværkshytte, en ussel, fattig hytte* 134 a.

taumr ha., *tømme*, (ofte i flt.) *hon hafði höggorm at taumum, havde (brugte) en hugorm til tømme* 11¹³, *taka í tauma hesti, gribe en hest i tømme* 26²⁴.

teinn ha., 1) 'tén', *planteskud, stængel* (sml. Mistilteinn, viðar-teinungr). 2) *spid (til at stege på)*.

teiti hu., *lystighed, morskab*.

teitr to., *glad, lystig*.

tekin, fort. tf. af taka.

telja (talða, taliðr og talðr), 1) *tælle, opregne, regne*. 2) *sige, fremføre*. — Med fho.: t. at e-u, *ytre misfornøjelse med, påtale* 37²⁰. t. fyrir e-m, *gøre en forestillinger, søge at overtale en* (sml. fortölur). teljask undan, *undslå sig*.

tengðir hu. flt., (slægtskabs)-

forbindelse, slægtskab, svogerskab 45³⁰.

tengja (gð), forbinde, binde sammen, sammenføje, t. skip, binde skibene sammen (i et søslag).

tengsl ik. flt., bånd, tov, hvor-med skibene bindes sammen under slaget.

teygja (gð), 1) række, strække; 2) trække, *t. tíkr at solli (sé solli); 3) lokke.

tíð hu., 1) tid (sml. hrið, stund, timi). 2) time. 3) (især flt.) kirkelig gudstjeneste.

tíða (dd), mest digt., upers. e-n tíðir, en har lyst til 108 a.

tíðindi ik. flt., tidende, nyheder; begivenhed, tildragelse (især vigtig, mærkelig), spyrja tíðinda, spørge om nyt, spyrja tíðindi um langan veg, spørge nyt langvejs fra, *segja löngr tíðindi o: fortælle, hvad der er hændet på en lang rejse 115 b; þessu næst urðu þau tíðindi, er . . , indtraf den begivenhed 80²⁶. — tíðindalauss to., uden mærkelige tildragelser, var alt kyrt ok tíðindalaust um vetrinn, alt var roligt, og der forefaldt ikke noget mærkeligt, alt løb stille og roligt af 98¹⁴.

tíðr to., 1) gængs, brugelig, almindelig, þat er títt, at . . , det er skik og brug, at . . 35⁶, sem þá var títt konungasonum, som det den gang var skik og brug for kongesønner 16³. 2) hvad der er på færde, foregår, sagði hverr qðrum, hvad títt var, hvad der var på færde 39²², títt er um e-n, det står sig på en vis måde med en, hvat er títt um þik o: hvorledes forholder det sig med dig, hvorledes går det dig? 3) hvad man har lyst til, kær, magtpåliggende, mér er títt til e-s, jeg har lyst til noget. — Ik. títt som bio., 1) tit, ofte. 2) hurtig, eta títt o: æde rapt, grådig; sem tíðast, så hurtig som muligt.

*tigggi og tygggi ha. (-ja), fyrste.

tiginn (ældre tigin) to., fornem, af høj rang (særlig om konger og jarler).

tign (ældre tign) hu., høj værdighed, rang. — tignar-klæði ik. flt., stadsklæder, högtidsdragt.

tigr (også tegr, tøgr; tugr, togr) ha. (-ar; -ir, gf. -u), antal af ti, bruges til at danne tallene fra 30—90: með sex tigu manna, með 60 mand 94⁹.

tiguligr to., anselig (af udseende).

tík hu. (-ar og tíkr; tíkr), hunhund, tævehund.

til, I. fho. med ef., til. a) om stedet (om en bevæg. el. retning) til (mods. frá, af; sml. at B, a, 2), koma til lands, komme til, nå land 2¹¹, koma þeir til eins búanda 1³, *nú emk af göngu kominn til þínna sala 109 a, ganga til e-s, gå hen til en 3²⁵, 96¹⁴, fara til Noregs, til Danmerkr 55^{20.21}, *reið hann niðr þaðan niflheimi til 119 a, váru hafrar bornir til ketils 1⁵, þar til er, derhen, hvor (sé þar), alt til hafsins, lige til havet 2¹⁰; grípa til oxar, gribe til øksen 84²², hoggva til e-s, hugge efter en 27³⁰, leggja til hjarta e-m 22³²; til hægri handar (sé hönd 2). (Mærk uden til: *gengu þeir fagra Freyju túna, sé ganga 1 og sml. anm. til s. 87¹⁶.) b) om tiden (tidsgrænsen), til myrks (sé mykr), til ens eina dags 25¹, til þess er, indtil, þar til er, indtil (sé þar). c) om andre forhold: 1) til (i mange forbindelser med udso., hvor forestillingen om bevæg. el. retning ligger til grund), leita sér til náttstaðar 2¹⁶, skora e-m til hólms (sé skora), *vísa e-m valstefnu til (sé vísa), mæla til e-s, sige til en, gøre vel til e-s, gøre vel mod en. 2) om det, hvortil noget tjæner: orlof til brottferðar 93⁶, til hlífðar, til værn 31²⁴, finna e-t til saka (sé sök 1), taka e-t til ráðs (sé taka); var kastat qllu því, er til

vápna var, *der blev kastet med alt, hvad der kunde bruges som våben* 50³³. 3) om grund el. anledning: bera til e-s (sé bera til), e-t gengr e-m til e-s (sé ganga til), verða til nýlundu (sé nýlunda). 4) om hensigt: ríða til kvánbæna út til Borgar, *ride på frieri til Borg* 83¹, búask til e-s (sé búask), göra e-t til ágætis sér (sé ágæti), brjóta legg til mergjar (sé brjóta), þeir hljópu upp á borðin, til þess at ná at drepa fólkit, *de sprang op på skibsbordene i den hensigt at . .* 51², til þess at, *for at*. 5) *i henseende til, med hensyn til*, er fyrst eru talðir til alls frama, *som regnes først (nævnes som de første) i henseende til al berömmelse (når talen er om berönte mænd)* 17¹⁴, *til vista var eigi gott, med hensyn til (at skaffe) lærnedsmidler var det slet bevendt, det var vanskeligt af få dem* 2¹⁵ (sml. góðr, illr), fær til e-s, *dygtig til noget*; sem siðr er til Rómferla, *som det er skik og brug med hensyn til (for) pilegrimme* 58⁸; til handa e-m (sé hönd). d) Ofte absolut uden styrelse: koma til, *komme til (stede), indfinde sig, ganga t.* 7²¹, fá til, *skaffe til (veje)*, hverja vél æsir mundu til finna, at . ., *finde på, for at . .* 13¹⁴, brast sverðit, er til var hoggvit af miklu afli, *da der blev hugget til med stor kraft* 99²⁶ (sé for øvrigt under de enkelte udso.). Med navnef.: vél til at taka fiska 13²³.

II. bio., forstærk. ved to. og bio. (sml. of), *for, alt for; særdeles, eigi til mikit, ikke for meget (ikke særdeles meget)* 6¹⁶, *æva til snotr, *ikke for klog* 133 a³; ligeså heldr til, helst til (helzti, sé heldr), *alt for*.

til fallinn, til farinn, sé falla, fara.

tilfong ik. flt., *hvad der udkræves, må skaffes til veje til noget, forråd, midler* (sml. fong under fang), bæði fyrir tilfanga

sakir ok fjölmennis o: *både i henseende til anretningen og gæsternes antal* 42²⁰.

~~tilgærning~~ (gørning) hu. og tilgærningr (-gørningr) ha., *gærning, hvorved man forskylder noget, fyrir øngvar tilgørningar o: uden nogen anledning* 70¹².

tílkvama hu., *ankomst* (sml. útkvama).

tillag ik. (oftest i flt.), *hvad man yder en* (både i gærning og ord, sml. leggja til): *hjælp, bidrag; råd*, hann þakkaði honum fyrir sín tillög, *for hans gode hjælp* (hvorved der både sigtes til det gode råd og til pengehjælpen) 65⁴.

tilvísan og-un hu., *anvisning*. timbr ik., 1) *tømmer*. 2) *bundt med et antal af 40 skind* 67¹⁷⁻¹⁸.

tími ha., 1) *tid* (sml. tíð, stund), í þann tíma, *på den tid*. 2) *gang* (sml. sinn B), einn (einum) tíma, *engang*; í annan tíma, *(for) anden gang, på ny*.

tírr ha. (-ar, sj. -s; uden flt.), *hæder, berömmelse* (sml. orðstírr). — *tírarlauss to., *uden hæder, hæderløs*.

títt, ik. af tíðr.

tíu talo., *ti*.

tíundi ordenst., *tiende*.

*tívi ha., *gud*, mest flt. tív-ar, *guder*.

tjá (té, téða, téðr, ik. tét; yngre også tjá, tjáða, tjáðr), 1) *'té', vise, fremvise; fremstille*, t. mál fyrir e-m, *fremsette en sag for en* 68⁹. 2) (senere ved sammenblanding med tjóa, týja) *nytte*.

tjald ik., ~~telt~~. Telte opsloges ikke blot på landjorden (landtjald), men også på skibene, især når de lå i havn (sml. stafntjald), reka af tjöld, *nedtage (de på skibene opsatte) telte* (når slaget skulde begynde), *bregða stafntjöldum af (sé bregða af).

tjóa (að), = týja.

tjúga hu., *kløftet redskab*,

fork (sml. *heyttjúga*, *'høtyv'*). — *tjúguskegg* ik., tilnavn til den danske kong Sveinn, *kløftet skæg*.

tjörn hu., *lille sø, kær*.

**toginn*, fort. tf. af et tabt stærkt udso., *dragen* (især om det dragne sværd), *sverð* of *togin* 130 a.

tók, fort. af *taka*.

tólf talo., *tolv*.

tólfti ordenst., *tolvte*.

tollr ha., *told, afgift*.

tóm ik., *god tid (til at gøre noget), stunder*.

tor-, uadskillelig part., *vanskelig* (mods. *auð-*): *torveldligr* (og *-velligr*), *vanskelig, besværlig at komme til rette med*.

tráðu, fort. flt. af *troða*.

trana hu. og *trani* ha., *trane*; som skibsnavn 48⁴.

trauðr to., *uvillig*; ik. *trautt* som bio., *næppe*.

traust ik., 1) *det, hvorpå man kan forlade sig, hjælp, bistand*. 2) *tillid, fortrosthed, med trausti* 3: *tillidsfuldt* 19¹⁸.

traustr to., *trofast, pålidelig; stærk, solid*.

tré ik., 1) *træ (arbor)*; 2) *træ, træstykke (lignum)*; 3) *mast (= siglutré)*.

**treðja* (*tradda, traddr*), *træde på* (findes kun enkelte gange i fort. og tf. = *troða*), *trøddusk torgur, skjolde trådtes under fødder* 129 b (sml. anm.).

tregi ha., *sorg*.

tréspánn ha. (*spánar*, hf. *spæni*; *spænir*, gf. *spánu*), *træspán* 54²¹.

troða (*trøð* el. *treð*, *trað*, *tráðum*, *troðinn*; sml. *treðja*), 1) *træde på, betræde*, t. *stafkarls stig* (sé *stafkarl*). 2) *stoppe fuld, proppe*, þeir *tráðu upp otrbelginn, de stoppede odderbælgen fuld* (med guld) 18²⁸.

trog ik., *trug*.

tros ik., *affald, kvas*.

trúa hu. (ef. *trú*), 1) *tro, overbevisning*; som forsikrings-

udtryk: *þat veit trúa mín, at aldri hefur þú í hana komit*, egl. *det ved min tro, at du aldrig var kommen ind i den (borgen)* 3: *det kan jeg forsikre, at du...*, *du var 'min tro' aldrig kommen ind i den* 8^{17.36}; 2) *tro (i religiøs betyd.)*, særlig *den kristne tro, taka við trú* (sé *taka við*).

trúa (*trúi*, *trúða*, *trúat*), 1) *tro, være overbevist om, ansé for sandt*, þá varð þat undr, er ek munda eigi *trúa*, at vera mætti 9¹; 2) *tro på, have tillid til* (med hf.), t. e-m vel, illa, *have god, dårlig tro til en* 135 a, *trúir þú þeim allvel, tror du fuldt og fast på dem?* 16⁷, ek *trúi* betr skyrtu minni en *brynju þinni, jeg har større tillid til, stoler bedre på* 31²³; eigi *trúi* ek honum nú, at hann vinni leikinn, *ikke tiltror jeg ham nu, at...* 5³⁰.

trygð hu. (mest flt. *trygðir*), *troskabeløfte; tryghed, sikkerhed, der tilsiges en ved et højtidelig sluttet forlig o. s. v., svíkja e-n í trygðum* 3: *svige en, efter at man har tilsagt ham sikkerhed, svige ham mod tro og love* 106².

tryggr to. (gf. *-van*), 1) *trofast, pålidelig*. 2) *tryg, sikker*.

trøð hu., *indhegning, særlig indhegnet jordstykke, hvor kvæget samles, indelukke, fold*; **auð trøð* (sé *auðr*).

trøddusk, af *treðja*.

tún ik., 1) *det af en gårds bygninger indesluttete rum, gårdsplads, gård* (sml. *garðr* 2), **Óðins tún*um í 112 b. 2) (på Island) *den indhegnede og dyrkede mark omkring en gård, hjemmemark*.

tunga hu., 1) *tunge*; 2) *tungemål, sprog, kunna, mæla margar tungur, kunne, tale mange sprog*; *dönsk t.*, *den danske tunge* 3: *det gamle nordiske sprog, å danska tungu* 3: *så vidt den danske tunge nåde, i de nordiske lande* 28²².

**túnhlið* ik., *gårdens port, borgport* 127 a.

tuttugu talo., *tyve*.

tveir talo. (tvær, tvau), *to*, også *de to*, *bægge*, báðir tveir, *bægge to*, tveir saman, *bægge sammen* 80³⁵, 81³⁰; tveim höndum, *med bægge hænder*, tveim megin Slésvíkr, *på bægge sider af S. 65*¹³.

tvíhúri ha. (mest i flt.), *tvilling*.

týja (týða el. tœja, tœða; også tjóa, tjóaða; senere ofte sammenblandet med tjá), *hjælpe*, *understøtte* (med hf.); *nytte*, ekki týr (hándskr. tjár) at keyra, *det nytter ikke at drive den frem* 26²⁵, ekki tjóar nú þetta at tala lengr at sinni, *det nytter ikke at tale mere herom nu for tiden* 92¹⁰.

týna (nd), 1) *miste*, *tabe* (e-u). 2) *ødelægge* (e-u).

typpa (pð), *sætte top på, danne i form af en top*, *t. of höfuð ɔ: *binde et sæt om hovedet på en* 116 b, 117 a.

tœka, forest. fort. af taka.

tœma (að), *tömme*, *gøre tom*, *ledig*; tœmask, *blive ledig*, arfr tœmisk e-m, egl. *en arv bliver ledig for en* (ved arveladerens død) ɔ: *tilfalder ham* 80³³.

tölu sé tala.

tönn hu. (tannar; tenn, ældre tennr og teðr), *tand*.

*tötrughypja no. el. to. hu., *som er klædt i laser, pjaltekvind*.

U.

ú- el. ó-, nægt. forstav., *u-*. (I de ældste håndskrr. bruges næsten altid ó-, der også er den nýisl. form; senere veksler det med ú-, som en tid lang var den alm. form): úauðigr to., *ubemidlet*, *fattig*. — úbundinn to. (fort. tf.), *ubunden*, *løs* (*løst af lænker*) 131. — údrengiliga bio., *på en måde*, *som ikke sømmer sig for en brav mand*, *uhæderlig*. — údæll to., *vanskelig at komme til rette med*, *besværslig* (sé under brjóst). — úfagr to., *hæslig*, *styð*, úfagrt kvæði ɔ: *ikke forsmået*. — úframar bio. i höjere gr., *længere tilbage*; *ringere*. — úfriðr ha., *ufred*, *krig*; úfriðarmaðr ha., *'ufredsmand'*, *mand*, *som bringer ufred*. — úfæra hu., 1) *uvejsomt sted*, *uføre*. 2) *forlegenhed*, *ulykke*. — úfærr to., 1) *'ufør'*, *ikke i stand til at fare*, *rejse* 95¹¹; *udygtig*. 2) *ufremkommelig* (sml. færr). — úgagn ik., *skade*, *ulykke*. — úgóðr to., *slem*, *slet*, *dårlig*, *hraðmælt tunga opt sér ógótt of gelr, *noget slemt*, *fortræd*, *ulykke*. —

úgrynni hu. el. ik., egl. *bundløshed*, *uhyre mængde*, ú. hers ɔ: *en utallig hær* 45²⁰. — úgørla (gerla) bio., *ikke tydelig*, *ikke nøje* 93²⁸. — úhapp ik., *ulykke*. — újafnlig to., *ulige*. — úkunnigr to., *ubekendt*. — úkunnr to., *ubekendt*, *fremmed*. — úlíkr (ældre úglíkr) to., *ulig*. — úmagi ha., *person*, *som ikke kan sørge for sig selv* (om börn, oldinge, syge, fattige o. s. v.), *hjælpeløs*, *umyndig*. — úmegð hu., 1) *den tilstand at være úmagi*. 2) *hjælpeløse personer* (koll.), om *uforsørgede börn* 76³¹. — úmerkiligr to., *ikke mærkelig*, *ikke værd at lægge mærke til*, *uden betydning*. — úmæltr to. (fort. tf.), *usagt*. — *úneiss to., *som ikke behøver at skamme sig*, *udmærket*, *kæk*, *tapper*, konir óneisir, *kække mænd* 124 a, ek hefi Höðbrodd kveðinn konung óneisan sem kattar son, *jeg har kaldt H. en tapper konge som en kattesøn* ɔ: *fejg*, *uvirksom som huskatten*, *der ligger bag ovnen* (? Völsunga saga har

krákuungi, 'krageunge', i steden for kattar sonr) 123 b. — únýtr to., *unyttig*. — úráð ik., 'uråd', *dårligt råd, beslutning el. foretagende*. — úráðinn to., (fort. tñ), *som ikke kan bestemme sig til, hvad han vil gøre, ubestemt, vankelmodig* 82¹⁶, 83^{3.18}. — úrðskr to., *ikke rask, kæk, ei úrðskvari en, ikke mindre rask, dygtig end* 93³⁰. — úsannr to., 1) *usand*. 2) *uskyldig i noget* (at e-u). — úskap ik., 1) *fjendtligt sindelag, uvilje*. 2) *flt. úskop, hård, ublid skæbne, vanskæbne* 26¹¹. — úsnjallr to., 1) *fejg, modløs, *ósnjallr maðr hyggskmunu ey lifa, ef hann við víg varask, ræd mand (den mand, der er bange for sit liv) tror at skulle leve evig, når han varer sig for kamp* 133 a, *ó. maðr uggir hotvetna, *modløs mand frygter alt (finder grund til ængstelse i alt)*. 2) 'usnild', *uforstandig*. — úsnotr to., *uklog, uforstandig*. — ústerkligr to., *svag, kraftløs af udseende, eigi ústerkligr en, ikke mindre stærk, kraftig end* 7²⁷. — úsvinnr (úsviðr) to., *uklog, uforstandig*. — úsælligr to., *ussel, elendig af udseende* 58². — úsætt (og úsátt) hu., *uenighed, tvist*. — úsœmð hu., *beskæmmelse, vanære, fara mikla ú. (sé fara)*. — útrauðr to., *villig til, ivrig efter* (med ef.), *ú. gamans, *ivrig efter kamp* 33⁴. — útrúligr to., *utrolig*. — útrúr to., *utro, troløs*. — úvanr to., *uvant til* (e-u). — úvarliga bio., *uvarlig, uforsigtig*. — úvígr to., 1) *ukampdygtig*. 2) *som det ikke nytter at kæmpe med (på grund af dens overmagt), ú. herr ɔ: uimodståelig*. — úvingjarnliga bio., *uvenskabelig*. — úvinr (úvin) ha., *uven* (sé vinr). — úviss to., 1) 'uvis', *uforstandig*. 2) *uvis, usikker*. — úvit ik., *bevidstløshed, afmagt, ljósta e-n í ú., slå en, så han taber bevidstheden* 81⁵, *falla í ú. ɔ: be-*

svime. — úvittr to., *uforstandig*. — úvæginnto., *som ikke giver efter, stridig, trodsig, egensindig, við alt ú., stridig, trodsig i alt* 78³¹. — úþekð hu., mishag, uvilje, uvenskab, leggja ú. til e-s, blive hadefuld på en 70². — úpínsliga bio., på en måde, som ikke ligner dig, som er upassende, uværdig for dig 76³⁴. — úœðri, to. i højere gr., *lavere i rang, ringere, uanseligere, ú. bekkir* (sé under ɔndvegi).

ugga (uggi, ugða), *frygte, være bange for* (e-t), *uggi eigi þú Ísungs bana, *frygt du ej for Is bane* 123 b.

*úlfið (ɔ: úlfhið) ik., 'ulvehi', *ulvehjem* 123 a (om den vilde bjærgegn, hvor slaget havde stået).

úlfr ha., *ulv*, (ordspr.) þar er mér úlfsins ván, *er ek eyrun sá, der har jeg grund til at vente ulven, hvor jeg så dens øren* 26⁶.

ull hu. (hf. -u), *uld*. — ullarlagðr ha., *uldtot*.

ullserkr ha., 'uldsærk' (tilnavn).

um (ældre umb), fho. med gf., sj. hf. (sml. of, som efterhånden fortrænges af um), *om*. a) om stedet 1) *om, omkring, lykkja um meðalkafla* 86³¹; 2) *over, hen over, igennem, um mitt skipit ɔ: midtskibs* 52⁵, *hann hafði goðorð suðr þar um nesin, rundt omkring på næssene der syd på* 80⁸, *herjuðu víða um Suðreyjar ok Skotlandsfjörðu, vidt omkring på Syderøerne og Skotlandsfjordene* 102⁵, *vist um haf, over havet* 77¹² (= vist of haf 77¹⁶), *um langan veg, ad lang vej ɔ: langvejs fra*; 3) *forbi, fór þá sögn hit efra um Eið ok norðr um Mæri* 38¹ (sé under fara). b) om tiden (om varighed), *om, i løbet af, um nóttina, om natten, i løbet af natten* 103², *um stund, hrið, en tid lang, nogen tid* 100²⁵, 107⁷, *um þína daga, i din levetid* 24³³; (om

tidspunktet) *om, ved*, um kveldit, *om aftenen, ved aftens tid* 82³⁶, 102³⁶ (= at kveldi 1³, 103¹), um morginn, nóttina, *om morgenen, natten* 103⁴⁻⁶; um sinn, *én gang* (sé sinn), um síðir, *omsider* (sé síð). c) om andre forhold: 1) *om* (i flere forb., hvor den stedlige betyd. tydelig ligger til grund): sitja um borg, *belejre en by*, sitja um e-n, *sidde på lur efter, efterstræbe en*; margir váru þar um einn, *der var mange om én* 72³³; 2) *forbi*, um fram, (egl. *frem forbi* 3:) *fremfor* (sé fram). 3) *om, angående, med hensyn til* (i en mængde udtryk for at betegne genstanden for en handling o. s. v.), *ræða, tala um e-t, tale om noget*, svara e-m um e-t, *svare en angående noget* 82¹⁰, yrkja kvæði um e-n, *digte et kvad om (til ære for) en* 85¹⁵ (sé videre under de enkelte med um forbundne ord); 4) *med (hensyn til), i henseende til, i*, hversu fór um sundit með okkr, *hvorledes det gik med (hensyn til) svømningen mellem os* 61²⁶, ef þú gerir eigi meira af þér um aðra leika, en mér lízk, sem um þenna mun vera, *hvis du ikke viser dig dygtigere i andre lege, end det synes mig i denne* (egl. *som det monne være, forholde sig med hensyn til denne*) 6³¹, vel at sér búinn um e-t, *dygtig i noget*, afreksmaðr um vöxt eða afl, *kæmpekarl i størrelse eller styrke* 74⁶, hófsmaðr um alla hluti 74⁵; 5) *for, på grund af*, kunna e-n um e-t (sé kunna). d) Absolut uden styrelse: þú munt at raun um komask, hversu eptir gengr, *du vil nok komme til erfaring om, hvorledes . .* (sml. komask).

umbráð ik., = umráð.

um fram, umfram sé fram.

umhverfis (ældre umbhverfis), fho. med gf. og bio., *rundt omkring*.

umliðinn sé liða.

umráð (ældre umbráð) ik., *råd, vejledning*, með umbráði e-s, *med ens bistand* 55⁸.

um síðir sé síð.

umsjá hu. (ef. -sjá), *omsorg*.

una (uni, unða, unat), *være tilfreds med* (e-u el. við e-t), *u. lífi 3: *glæde sig ved, nyde livet* 128 b, *ek því aldri unða ráði, *jeg var (følte mig) aldrig tilfreds med den stilling* 33²⁹, u. vel, *være veltilfreds med*, hvárir-tveggju unðu vel við þat, en betr Noregsmenn, *bægge parter var veltilfredse dermed, men bedst Nordmændene* 89²⁶, u. illa, *være utilfreds med*, þeir unðu illa sínum hlut, við sína ferð 35³⁶, 40²⁵, þeir unðu við et versta, *de var meget ilde tilfredse dermed* 44³⁰, Hermundr unði lítt eptir Gunnlaug, *følte sig kun lidet tilfreds, var meget bedrøvet efter G.s død* 106¹⁴.

unað ik. og unaðr ha. (-ar), *lyst; lyksalighed*. — unaðsbót hu., *glæde, at på sé skønm u. at yðvarri sœmð, at glæden over din hæder (værdighed) vil være kort, du vil have en stakket glæde deraf* 69²³.

und hu., sár, *vunde* (mest digt. = sár).

und fho., = undir.

*undaðr, fort. tf. af et ellers ubrug. unda (að), *såret, sverði* u. 33.

undan, 1) fho. med hf., *bort fra*, hoggva fót u. e-m, *hugge foden af en* 104⁷; 2) som bio., *bort* (om at trække sig tilbage, flygte, unddrage sig noget og lign.).

undarlíga bio., *underlig*.

undir (digt. ofte und), fho. med gf. og hf., *under* (mods. yfir). A. med gf. 1) (om en bevæg. el. retning) *hen under, ind under*, riða upp u. Valfell 75³; 2) overført *under*, i *afhængighed af*, leggja e-t undir sik, *underlægge sig noget*, (hvor man ventede hf.) helt hann þat ríki undir Knút konung, *han*

*holdt det rige under (til lydig-
hed mod) kong K. 93⁴. B. med
h f. (om en væren) under, hann
lá út u. Agðanesi 93²¹; *stóð
und árhjálm 129 a, *meyjar hávar
und hjálmum, *höje mæer under
hjælme* ∴ *hjælmbedækkede* (om
valkyrjerne) 123 a (= hjálmaðar
130 a). C. Absolut uden
styrelse: býr nakkvat undir (sé
búa).*

undirmál ik. flt., *svig, under-
fundighed*, þessu skulu engi u.
fylgja, *ingen underfundighed
skal følge dette* ∴ *der må ikke
lægges noget andet deri, denne
spøg må ikke tages for alvor*
80².

undr ik., *under, underlig
ting, vidunder*, af hverju undri
ertu alinn, *af hvilket vidunder
(underligt væsen) er du født?*
23²³.

undra (að) og undrask (að),
undre sig, blive forundret (e-t,
over noget), hann undraðisk
þetta mjök 79⁶.

ungr to. (höjere og højeste
gr. yngri, ældre æri, yngstr),
ung, sá þótti mér u. at krefja
eiðsins, *den syntes mig for ung
til at kræve eden af* 10¹⁵.

unna (ann, unna, unnat og
unnt), 1) *elske* (e-m), eigi leyna
augu, ef ann kona manni (sé
auga), hon varð honum lítt
unnandi ∴ *hun kom ikke til at
holde meget af ham* 106³¹, u.
e-m hugástum (sé hugástir). 2)
unde en (e-m) *noget* (e-s el. at
med navnef.), ek ann þér eigi
faðmlagsins Helgu 104²², hann
unni öngum at njóta fjárins
nema sér 19⁹, 70²⁶.

unninn, fort. flt. af vinna.

unz (∴ und es; sml. síz) bo.,
indtil (med frems. m.; især digt.,
sml. til þess er, þar til er).

upp bio. (höjere og højeste
gr. ofar, ofa(r)st; sé dette), 1)
op (om en bevæg. el. retning
op ud, mods. niðr), ríða upp
undir Valfell 75³, bregða u.,
hæve (sé bregða), spretta u.,

springe op, standa u., *stå op*
(sé standa); standa u. á þingum,
u. í lyptingunni, *stå frem på
tingene (i forsamlingerne), op i
løftingen* (ved upp tænkes på
bevægelsens retning, medens
forholdsordet med hf. betegner
væren på stedet; bægge disse
begreber forbindes ofte, og dette
er grunden til, at upp, niðr, út,
inn kan få betyd. uppi o. s. v.;
sé under de forskellige ord); *op
på land*, setja u. skip (mods.
setja fram el. út, sé setja), skipa
upp ∴ *losse*. 2) *op* (om åbning),
lúka u. (mods. lúka aptr, sé lúka),
brjóta u., *opbryde*. 3) (om tiden)
videre frem, u. frá því, *fra den
tid af* 73¹².

uppfœzla hu., *opfostring*.

uppganga hu., *opgang, op-
stigen; entring*, ráða til upp-
göngu, *forsøge at entre*.

upphaf ik., *begyndelse*, þat
er u. þessa máls, sögu þessar,
*det er begyndelsen på denne for-
tælling*.

upphiminn ha., 'ophimmel',
den höje himmel.

uppi bio., 1) *oppe* (mods.
niðri), hann bjó ú. á Hvítársíðu,
78¹⁶; standa u., *stå oprejst*;
oppe på land, standa u. (om
et skib), *stå, være trukket på
land*, fjara u. (sé fjara); (over-
ført) vera u., *være til stede (i
live, i erindringen), være til*,
þeir váru allir u. á einn tíma,
*de var alle samtidige, levede alle
på samme tid* 80²⁵, þat mun
(æ) u., *det vil (altid) mindes*
25⁷. 2) '*oppe*', *opbrugt, til ende*,
er þá u. hverr penningr fjárins,
*hver skilling er sluppen op, op-
brugt* 56²².

urðu, fort. flt. af verða.

út bio., 1) *ud* (mods. inn),
bera út barn, *udsætte et barn*
(sé bera út), leggjask út, '*lægge
sig ud*' ∴ *tage ophold på øde
steder* 19⁹, fœra út búðarveggi,
flytte bodvæggene ud (∴ *rydde
tomten for de nedfaldne vægge*,
for senere at opføre dem igen)

75¹²; ofte *ud* *på* *havet*, sigla út af Vendli 37⁶; særlig *ud*, *hjem til Island* (fra Evropan fastland, i alm. fra Norge), fara út til Íslands, *rejse hjem til Island* 58³¹; ofte bruges út alene i samme betyd. som út til Íslands, koma út, *komme hjem*, *komme tilbage til Island* 83²⁶, 92¹³, 96⁶ (sml. útkváma). 2) *ude* (= úti, dog således, at forestillingen om en retning i alm. svæver for tanken; sml. inn, niðr, upp), stóð út broddrinn, *spidsen stod ud* (*ragede frem*) 51¹³, annarr endir hornsins var út í hafi, *den ene ende var ude* (*nåde ud*) *i havet* 9¹, merki, er þar eru út ífrá á hœgra veg, *som er* (*strækker sig*) *ud derfra på højre side* (sml. á A, a slut.) 49²⁵, skip, er þar liggja út á bakborða Dönum, *som ligger der ude på bagbord af de danske* 49³⁰; *þó es í sogn út sjau þúsundir, *dog er der ude på havet syv tusende* 127 b, hann lá út undir Agðanesi, *han lå ude under Agdenæs* 93²⁰, út á bakkanum er kjarr, *ude på åbredden er et krat* 63¹⁰, at móðir mín troði stafkarls stíg út á Íslandi, *hjemme på I.* 58³⁴, hann bjó út at Rauðamel 80²¹, hér út á Mýrunum, *her ude på Myrerne* 82³⁵; út þangat (sé þangat). — Höjere og højeste gr. utar (ældre útar), uta(r)st og yzt (ældre útá(r)st, ýzt), *længere, længst ud, ude*; utar ofte om retningen inde fra hallen, stuen ud imod enderne, særlig dören (sml. innar), u. frá eldinum, *ud fra, bort fra ilden*, hann kallaði u. á bekkinn, *råbte ned på bænken* (til den, der sad på enden af bænken).

utan (ældre útan), A. bio., 1) (om bevæg. el. retning) *udenfra* (mods. innan), *hann útan stókk endlangan sal, *han fór tilbage (udenfra, fra den yderste ende af salen o:) ind ad, ned gennem salen* 118 a; ofte om retningen fra havet til land,

þeir kómu utan at Ogðum, *de kom ind til Agðir* 37⁷, hann sigldi u. af Svölör, *ind til S.* 46²⁹, sundit, er u. gengr at Heiðabý, *som går ind til H.* 65¹⁴; særlig fra Island (til Evropan fastland, i alm. til Norge; sml. út), ek ætla þó u., *jeg agter mig dog udenlands* 83⁶, fara u., *rejse udenlands* (fra Island til Norge), hann fór u. vestr þar í fjörðum o: *han rejste udenlands fra Vestfjordene* 55⁸, 77¹⁷. 2) (uden bevæg.) *udvendig*, hvárki mátti honum eittr granda u. né innan, *edder kunde hverken skade ham udvendig eller indvendig* 15¹⁰, hylja e-t u. með gulli, *dække noget udvendig med guld* 18⁸, u. um brynju, *uden om brynjen* 49¹⁹. B. fho. med ef., *uden, udenfor*, u. steins, *udenfor stenen* 27³ (sé vígja), utan lands (el. utanlands som bio.), *udenlands* 63¹. — fyrir u. (med gf.), *udenfor; foruden*. C. bio. og bo., *uden, undtagen, med mindre* (= nema).

utanferð hu., *udenlandsrejse* (særlig fra Island til Norge; sml. utan).

utanverðr to., *som vender udad, hører til den yderste del*, *á Agnafir utanverðri o: *langt (yderst) ude på A.* 33.

utar, uta(r)st, sé út.

utarliga bio., *yderlig, langt ud, ude*.

útey hu., 'udø', ø, *som ligger længere borte fra land*.

útgarðr ha., 'udgård' (sé garðr); deraf Útgarða-Loki.

úti bio., 1) *ude* (mods. inni), mataðisk Auðun úti, *holdt måltid ude* (o: ved kirken, i våbenhuset) 58⁸; *ude på havet*, hafa her úti, *have en flåde ude* (i leding) 45¹³, 46¹¹ = hafa leiðangr úti 45¹⁰. 2) *ude, forbi, til ende*, vera úti, *være forbi*, hafa e-t úti, *have endt noget*.

útibúr ik., 'bur, udbur', *et fra gårdens hovedbygning adskilt forrådshus*.

útkváma hu., *hjemkomst* (til Island; sml. út) 96⁷.

útlát ik., *det at stikke i søen, afsejling*, Englandsfar alþúit til útláts o: *sejklar*.

útlausn hu., *udløsning, løsepenge*.

útlönd ik. flt., *udlandene, fremmede lande*.

V.

váð hu., *været tøj*; flt. váðir, **klæder, klædning* (sml. her-, kvennváðir), váðir Váfaðar, *Odins klæder* o: *brynjerne* 129 b.

vaða (óð, vaðinn), *vade, gå*.

vafiðr, fort. tf. af vefja.

*Váfuðr el. -aðr ha. (-ar), *navn på Odin* (sml. váð).

vágr ha., 1) **sø, hav* 112 a. 2) *lille bugt, vig* (også i stedsnavne, í höfn þeirri, er Munarvagr hét 30¹). 3) *væske i sår, vór, materie*.

vaka (vaki, vakða, vakat), *våge, være vågen*; vaki þú, *vågn op!*

vakiðr, fort. tf. af vekja.

vakna (að), *vågne*.

válað ik., *nød, elendighed*.

válaðr to., *nødlidende, elendig*.

vald ik., 1) *vold, magt, rådhed*, fá, eiga v. á. e-m, *få, have magt over en*. 2) *magt, herredømme* (sml. ríki).

valda (olla, valdit), 1) *have magt, rådhed over* (e-u). 2) *være årsag til, volde, forårsage* (e-u), *vér því völdum, es þú velli helt 130 a.

*valgaldr ha., *'valgalder'* (besværgelse, tryllesange, der vækker de døde) 119 b.

*valgjarn to., *'valgrisk'*, *begærlig efter de faldnes lig* (om ulven) 122 b.

Valhöll hu., *Valhal, de udvalgte (i kampen faldne) krigeres hal* (hvori de blev optagne efter døden) 129 a.

valkyrja hu., *valkyrje* (sml. kjósa val, sé valr). Valkyrjerne var kvindelige væsner, der led-

sagede Odin (11²⁷), som udsendte dem til kamppladsen, hvor de rådede for sejren og *'kårede valen'* o: udvalgte dem, der skulde falde i kampen og optages i Valhal (sé 129—30); i Valhal opvarter de guderne og enherjerne. På en væsenlig forskellig måde optræder valkyrjerne i heltekvadene, hvor de fremstilles som mere jordiske kvinder, der er nøje knyttede til en enkelt helt (således Sigrun i Helgakviða Hundingsbana I).

valr ha. (-s; -ir, sj. -ar), *falk*.

valr ha. (-s; uden flt.), *'valen'* (de udvalgte) o: *de krigere, der er udsete til at falde i kampen* (sml. valkyrja); *de på kamppladsen liggende faldne krigere, kjósa val* (digt.) o: *udvælge dem, der skal falde* 112 b, hann lét skip upp setja ok bera á valinn, *han lod skibene trække på land og de faldne bære (lægge) deri (for at jordes)* 40³¹.

valr to., *rund* (sml. ávalt).

*valstefna hu., *'valstævne'* o: *kamp*.

valtr to., *let til at vælte, vaklende; upålidelig, ustadig, omskiftelig*, *hann (auðr) es valtastr vina 135 b.

van-, uadskillelig part., som betegner en mangel: *vanfærr to., ikke i stand til, udygtig til*, v. til yðvart ørindi at flytja (mods. til færr) 67⁶. — *vanhluta to., 'vanholden', som går glip af hvad der tilkommer ham, kommer til kort*, så er v. þóttisk verða fyrir öðrum, *som syntes at blive forurettet af en anden* 98³².

— vanhyggja hu., tankeløshed, uforstand; misgreb, fejl. — vanvirða (rö), vise ringeagt, tilføje skam, vanære, skal ek einhverju sinni eigi þik minnr v., en þú vildir mik hér, jeg skal nok en gang i tiden tilføje dig en ikke mindre skam, end (en lige så stor skam, som) du havde i sinde at tilføje mig her 91¹⁷.

ván hu., grund til at vente noget, rimelighed for, håb om, udsigt til, honum þótti v., at..., det syntes ham rimeligt, at... 26²¹, sem v. var at þér 3: som man kunde vente af dig 98²⁹; (med ef.) Pálnatóka var þangat v., P. kunde ventes derhen (til gildet) 42¹⁸, hverja v. skulu vér þá eiga þessa máls, hvilken forhåbning skal vi da have om, hvilket håb kan vi da gøre os om denne sag? 92⁸; er þat meiri v., at þat sé sómi at sækja ok virðing, ef þú næðir, egl. det er større sandsynlighed (end det modsatte) 3: der er stor udsigt til, det er højst rimeligt, at det vil være hæder at søge det og ære, hvis du kunde nå det 17¹, hann kallar þess meiri v., at hann sé..., siger, at der er større rimelighed for det (end for det modsatte) 3: at der er stor sandsynlighed for, god grund til at tro, at han må være 5¹⁶, eigi var minna at v. en svá 3: det var det mindste, man kunde vente deraf 44¹³; vita sér vánir e-s 3: vente, ane noget, þeir vissu sér enskis ótta vánir né úfriðar, de anede ingen fare eller ufred 72³⁴. — vánar völr (el. vánarvölr), ha., betlerstav, *bera vánar völr, bære betlerstav, gå omkring og tigge (sml. stafkarl) 135. vanda (að), anvende flid, omhu på noget; tf. vandaðr, udført med omhu, godt indrettet, er nú búit lið mikit ok alt vandat sem mest 3: indrettet på det bedste 20³²; smukt forarbejdet, udstyret, segl þeira váru mjök vönduð 20³⁵.

vandi ha., vanskelighed.

vanði ha., vane, sædvane (sml. siðvanði).

vandliga bio., 1) omhyggelig, nøjagtig. 2) aldeles, fuldkommen.

vandr to., vanskelig, vant mun yðr at smíða (sé munu).

vánder to., slem, ond (sml. illr).

vandræði ik. (mest flt.), vanskelig sag, forlegenhed. — vandræðaskáld ik., 'vandrædeskjald' 3: skjald, som det er vanskeligt at komme til rette med (tilnavn til skjalden Hallfreðr).

vangi ha., kind.

vann, fort. af vinna.

vanr ha., en af vaneslægten, mest i flt. vanir, vanerne (en gudeslægt, som kæmpede med aserne, men senere sluttede fred med dem, i hvilken anledning flere vaner optoges mellem og regnedes med til aserne, nemlig Njörðr og hans børn Freyr og Freyja; sml. 112, v. 38—39). — vanaheimr ha., vanehjem, vanernes bolig 112 b.

vanr to., vant til (e-u el. at med navnef.), *vargljóðum v. 126 a.

vanr to., blottet for, manglende (e-s); i prosa kun i ik. vant, e-m er e-s vant, en mangler, savner noget.

vápn ik., våben (især om angrebsvåben; sml. hlíf) 50^{33—35}; bera vápn á e-n (sé bera). — vápnabúnaðr ha., våbendragt, rustning (sml. búnaðr). — vápnaburðr ha. (-ar), det at bære våben; det at anvende, udkaste våben, 'regn af våben' 50³⁴ (sml. bera vápn á e-n). — vápnaskipti ik., våbenskifte, kamp.

vápnfærr to., i stand til at bruge våben, våbenfør, våben-dygtig.

vápnlauss to., våbenløs, ubevæbnet.

var, fort. af vera.

*Vár hu., en af asynjerne,

troskabs- og ægteskabsløftets gudinde (flt. **várar*, *troskabs- og ægteskabsløfte*; sml. Snorra Edda I, 116: *Vár hon hlýðir á eiða manna ok einkamál, er veita sín á milli konur ok karlar; því heita þau mál várar ǝ: Vár hun heyrer þá mændenenes eder og þá de pagter, som kvinder og mænd slutter med hinanden; derfor kaldes de pagter várar*), **vígið okkr saman Várar hendi, vi os sammen med Várs hånd* (om den højtidelige indvielse af ægteskabet) 118 b.

vár ik., *vár*, *forår*.

vár, ef. flt. til ek.

vara hu., *vare*, *handelsvare*. — *vörusekkr* ha., *varesæk*, *sæk med varer*.

vara (að), *advare*; *varask*, *vare sig*, *tage sig i agt* (við e-t, *for noget* 18¹⁴).

vara (varir, varði), upers. *vente*, *ane*, mik varir þess, *det aner mig*, *jeg venter*, *aner det*, **mart gengr verr en varir*, *meget går værre*, *end man aner* 133 b.

varð, fort. af *verða*.

varða, fort. af *verja*.

varðmaðr ha., *person*, *som holder vagt*, *vagt*, *vogter*.

varðveita (tt), *tage vare på*, *have i forvaring*, *forvare* (e-u og e-t).

varðveizla hu., *forvaring*, *varetægt*.

**vargljóð* ik. flt., *ulvehyl* 126 a.

vargr ha., *ulv*.

variðr, fort. tf. af *verja*.

varla og *varliga* bio., *næppe*.

varmr to., *varm*.

varna (að), *forholde*, *nægte en* (e-m) *noget* (e-s).

varnaðr ha. (-ar), 1) *for-sigtighed*; *omsorg*. 2) *hvað man har at tage vare på*; særlig *gods*, *varer*, *handelsvarer* (sml. *vara*).

varningr ha., = *varnaðr* 2.

varr to., 1) *vár*, *opmærksom*,

verða v. e-s el. við e-t, *blive noget vár*, (upers.) *hafði ekki orðið vart við ferð þeira*, *man var ikke bleven deres færd vár* 37¹⁰. 2) *varsom*, *forsigtig*, **enn vari gestr*, *den forsigtige gæst* 132 a, **trúið hán um vart*, *tro ham varlig*, *vogt jer vel for at tro ham* 84.

várr ejesto. (i formerne med enkelt r bruger det ældste sprog i reglen ór-: **órar ættir* 111 b, **órum höllum* 109 a), *vor* (ofte = *min*; sml. ek sl.); ik. *várt* som no. *vort*, *vor ejendom* (sé under sitja yfir). Mærk: engi *várr* og lign., *ingen af os* (*várr* i appos. til engi i samme betydn. som ef. af *vér*).

váru, fort. af *vera*.

vas = *var*, fort. af *vera*.

vaskligr to., *rask*, *kæk at sé til*.

vaskr to., *rask*, *kæk*.

vatn ik. (ef. *vatns*, efter ud-talen også skrevet *vats*, *vaz* 54³⁴), 1) (uden flt.) *vand*. 2) (med flt.) *et vand ǝ: kilde*, *flod*, *indsø* 103⁷⁻⁹.

vátttr ha., *vidne*.

vaxa (óx, *vaxinn*), 1) *vokse*, *tage til i vækst*, *(hann) *nam at vaxa*, *han voksede* 122 a, **svá óx*, *unz ór varð jötunn* (sé ór c); tf. *vaxinn*, *voksen*, *fuldvoksen*; v. upp, *vokse op* 73²⁹, *hann hafði þar upp vaxit*, *han var vokset op der* 80³³. 2) *vokse* (*komme*, *spire*) *frem*, *gro*, **undir hendi v. kváðu hrímþursi mey ok mög saman* (sé *kveða* 1); *vex viðarteinungr fyrir vestan Valhöll* 10¹⁴; (overført) *vex e-m ofund á e-u*, *ens misundelse fremkaldes*, *én bliver misundelig over noget* (sé under *samr*). 3) *vokse*, *forøges*, *óx* *honum ásmegin*, *hans adestyrke voksede*. — *vé* ik., 1) **hjem*, *bolig*, *byggva vé goða* 114 a (= *ráða eignum goða* 113 b). 2) *offersted*, *helligdom*, **þyrma véum* 131.

veð, nut. af *vaða*.

veð ik. (ef. flt. -ja), *pant*.

veðja (að), sætte noget (e-u) ind som pant, som prisen i et væddemål, vædde, *hǫfði v. of geðspeki 3: sætte hovedet ind som prisen, vædde om hovedet i kappestriden om vísdom 110 a.

veðr ik., 1) vejr, vejrlig, fagrt v., smukt vejr. 2) vind, storm, uvejr, litit v. ok hagstætt, ringe, men gunstig vind 46¹⁹, v. mikit með stormi, stort uvejr med storm 20³⁶, (flt.) v. byrvæn, vind, som lover medbær 46³, mun vera fyrir veðrum, at þau (3: veðr) mætask í lopti, det varsler rimeligvis uvejr, at de mødes i luften 3: varsler om uvejr, storme, som møder hinanden i luften 76⁷; *oftere i digt, omskr. på kampen, der kaldes Óðins v., Odins uvejr 129 b, Skóglar veðr (flt.) 129 b, v. et mikla grára geira, det vældige uvejr fra grå spyd 122 b.

vefja (vafða, vafiðr og vafðr), omvikle, indvikle, indsvøbe, þá var vafiðr fótrinn 3: foden blev forbunden 95⁴.

*vefnisting hu. (-ar; -ar), egl. 'væv-syning', sammensyning af vævet töj, i flt. om vævede sejl 124 b.

vega (vá, vágum, veginn), 1) hæve, løfte i vejret; *á bál v., løfte på bál 120 a (= á bál bera 120 b); 2) veje. 3) anfælde med våben, kæmpe, v. með sverði, kæmpe med sværd 86²⁷, v. at e-m, angribe, føre våben mod en (og tilføje ham et dødeligt sår) 23³⁶; v. sigr, tilkæmpe sig sejr; 4) fælde, dræbe, *þás vegit hafði Hundings sonu, da han havde fældet H.s sønner 122 b; absol. fuldbyrde, øve drab (= v. víg), *sá mun einnætt v. 120 a.

veggr ha. (-jar, sj. -s; -ir), væg. vegligr to., anselig, prægtig.

vegna (að), gå på en vis måde, e-m vegnar vel, illa, det går godt, slet for en, vera má, at þér vegni eigi annat betr, at noget andet (en anden sag) ikke går bedre for dig 3: at du i en

anden sag har lige så lidt held med dig 94³⁴.

vegr ha. (-s og -ar; -ar og -ir, gf. -a og -u), 1) vej, *á vegum úti 132 a, *eiga til Valhallar vega 3: skulle drage til, være på vej til V. 130 a, *villr vega 135 b (sé villr); (overf.) hann lætr sér þat verða fyrst á vegi 3: lader det blive sit første foretagende, udfører først det 44⁶; flt. vegar, 'veje', bruges 22³⁰ om slangens spor (de mærker, den har efterladt på jorden, hvor den bugtede sig frem). 2) retning, side, kant, skjót annan veg, þannig (= þann veg) sem meiri er þörfin, skyld en anden vej, hvor det mere behøves 49¹⁴ (sml. þanneg), kváðu við lúðrar alla vega braut frá þeim, i alle retninger, alle vegne omkring dem 72¹⁶, *á hverjan veg, på hver led 110 a, á hægri veg, på højre side (sml. også megin, megun). 3) måde, einn veg, på én og samme måde, éns, allir mundu frá honum einn veg segja, at . . 3: alle vilde sikkert med hensyn til ham være enige i, at . . 67³⁶, á alla vega, på alle måder, i alle henseender, annan veg, anderledes, er annan veg, en ek hygg, ~~forholder det sig~~ ~~anderledes~~, end jeg formoder 3: er det ikke, som jeg formoder 4³², þann veg, hvern veg, således, hvorledes (sml. þanneg, hverneg). 4) egn, i forskellige sms. (sml. austrvegr, norðrvegar, Norvegr el. Noregr).

vegr ha. (-s; uden flt.), ære, berømmelse, ef þér þykkir þat þinn v. meiri, hvis det synes dig at være en større ære for dig 43³¹.

veiðifang ik. (mest flt.), udbytte af jagt eller fiskeri, fangst 17²⁸.

veiðimaðr ha., jæger, fisker. veiðr hu. (veiðar, gf. -i; -ar), 1) jagt, fiskeri, fara, riða á veiðar, gå, ride på jagt 27¹. 2) = veiðifang.

veig hu. (-ar; -ar), drik (mest digt.).

veik, fort. af víkja.

veikr (ældre veykr) to., *vég*, *svag* (sml. ofveikr).

veit, nut. af vita.

~~veita~~ (tt), 1) *yde, give en noget* (e-m e-t), v. e-m lið (sé lið), (om fjendtlig handling) v. e-m hogg, atgang, *tilføje en hug, udøve et angreb på en* 104⁴; *tilstå en hvad han ønsker, føje en i noget*, veit mér þetta, *tilstå mig dette, føj mig heri* 79³⁵; 2) *hjælpe, understøtte* (e-m), it skuluð sitja hjá ok v. hvárigum, *ikke hjælpe nogen af begge parter* 103²⁰; 3) *modtage gæstevenlig, beværte* (e-m), Þorsteinn veitti honum vel, *T. viste ham god gæstfrihed* 74²⁴. 4) intr. *indtræffe, hændes; løbe af, gå på en vis måde, hversu mun þá veita, hvorledes vil det da gå?* 22³¹, þess þyrfti, at þér veitti betr en mér málin við Hrafn, *at sagen med Ravn kunde få et bedre udfald, løbe heldigere af for dig end for mig* 94⁵.

veizla hu., 1) *ydelse* (sml. liðveizla); 2) *hjælp, understøttelse*; 3) *gæstebud, gilde, gøre veizlu i móti e-m, gøre gilde til ære for en* 54³; *gæsteri, den underholdning, som de undergivne måtte yde konger og andre øvrigheds personer, når de rejste omkring i landet* (i denne betyd. ofte i flt.), vera á veizlu, *veizlum* 61²⁵, *taka veizlu* 61⁴. — *veizlugjöld* ik. flt., *godtgørelse for den underholdning, som øvrigheden kunde kræve af sine undergivne, når den ikke blev nydt på stedet* 53²⁸.

vekja (vakða, vakiðr og vakðr), 1) *vække* (af sövne). 2) *sætte en sag i bevægelse, v. ræðu, fremkalde, begynde på en samtale* 62²⁸, v. bónorð við e-n, *henvende sig til en med frieri, bringe det på bane* 83¹³.

vel bio. (höjere og højeste gr. betr, bezt), 1) *vel, godt* (mods. illa), væri vel, at . . , *det vilde være godt, at (om) . .* 84¹⁶, fagna

e-m vel, *modtage en godt, kveðja e-n vel, hilse en smukt* (høvisk) 84⁵, þakka e-m vel, *takke en smukt* (pænt) 81²³; vera vel til e-s, *være venlig stemt imod en, holde af en* 88²⁵, mæla vel til e-s (ha.), *tale venlig til en* (men mæla vel til e-s (ik.), *forlange noget på en passende måde*; sml. mæla til); vel at sér (búinn), *duelig af sig, dygtig*. 2) ofte forstærkende ved to., vel vinsæll, *temmelig, meget afholdt* (i mods. til allra vinsælastr) 68²², *þeim es fyrða fegrst at lifa, es vel mart vitu, *for de folk er det fagrest at leve, som véð ret meget* (så meget, som er til pas, i mods. til alt muligt) 133 a.

vél hu. (-ar; -ar), 1) *kunsthærdighed, list*; 2) *kunstigt redskab* 13¹⁴, vél til at taka fiska, *redskab til at fange fisk med*; *fiskenet* 13²³.

véla (lt), *besnære, bedrage*.

velja (valða, valiðr og valðr), *vælge, udvælge*; tf. valiðr, *udvalgt, udsøgt*.

velli, vellir, af vøllr.

velta (valt, ultum, oltinn), *vælte sig, rulle*; ordsprogelig talemåde: veltr þangat, sem vera vill, um flesta hluti, egl. *det ruller did, søger derhen, hvor det vil være, i de fleste tilfælde* 3: *i reglen går det, som det skal og vil gå, alt går i reglen efter skæbnens bestemmelse* (sml. draga til) 78⁶.

vendi, hf. af vöndr.

vér, nf. flt. til ek.

vera (ældre vesa) hu., *væren, ophold; tilholdssted, tilflugtssted*, *slíkt es válaðs vesa, *det er den nødlidendes tilhold* (det, hvortil han kan tage sin tilflugt) el. et tilflugtssted i ulykken 132 b.

vera (em, var, várum, verit; ældre vesa, vas, vesit), *være*: 1) *være, være tilfældet, forholde sig, finde sted*, frétt hafði jarl áðr viðskipti þeira Hrafn, *svá sem var, jarlen havde tidligere hørt om hans og R.s mellem-*

værende, således som det forholdt sig 3: havde tidligere erfaret, hvorledes det forholdt sig med deres mellemværende 102¹⁵, eigi er þat, þat er ekki, det er ikke tilfældet, det forholder sig ikke således 16¹², 17¹⁰, hversu má þat v., hvorledes kan det være (være muligt, gå til)? 78¹, þat má vel v., det kan godt lade sig gøre; *hvat es með ásum? ilt es með ásum! 115 a, *hvat es þér, hvad fattes dig? hvorledes er det med dig? 32, hvat er foeti þínum, hvad fejler din fod? 84¹², var henni nú ok svá, således var det (gik det) nu også med hende 95¹⁹, skal ok svá með okkr vera, det skal også være således mellem os to, det samme skal være tilfældet med os 90³⁰; (med tidsbestemmelser) var þat einn morgin, at . . . det fandt sted (traf sig, hændte; sml. verða 1) en morgen, at . . . 95²⁷. 2) være tilstede, forhånden, hann lagði mestan hluta fjár þess, er var, fyr móður sína, bestemte største delen af det gods, som var forhånden (som han havde), for sin moder 55¹³, 17³². 3) være, befinde sig, opholde sig, hvar eru þeir í Borgarfirði, er meira háttar sé en hann, hvor findes de (mænd) i B., som . . . 82¹⁹, hann bað hann þar vera, bad ham opholde sig der 79¹⁶, Auðun var ok þar, var (opholdt sig) også der 55¹⁰, vænti ek hér sœmðar, sem þér eruð, her, hvor I er 64²⁰; hann var í blári kápu, í brynju, var i (var iført) en blá kappe, brynje 71³⁴; (om livløse genstande) være beliggende. 4) upers. (med navnef.), man kan, må, det er passende, nødvendigt og lign., nú er at segja frá Gunnlaugi, at . . . nu er der at fortælle om G., at . . . 92²⁹, 95¹⁶, 101²¹ (stående udtryk i sagaerne), nú er þar til máls at taka (sé mál), ekki er at opa undan, det er ikke nødvendigt (du behøver ikke) at

springe til side 97²³. 5) kopulativt (med et prædikat, der kan være et no., to., bio., el. forbindelser, der træder i deres sted, f. eks. beskriv. ef. el. fho. med sin styrelse), være, hann er ennar beztu ættar ok sjálfr enn vaskasti maðr, han er af den bedste slægt og selv den raskeste mand 90¹⁰, svá stórra manna sem hann var, af så ansét en slægt, som han var 88²⁸, ek em átján vetra, jeg er atten år 84²⁵ (sml. gamall); om brugen af en sé i andet sammenligningsled = en, sé under en. Når þat o. s. v. er subj. i sætningen, og prædikatet står i flt., retter vera sig efter dette: váru þat lög, det var lov (sé lag B, 1), þetta váru úfriðarmenn (sé sjá 4). — I forb. med fort. tf. bruges vera ved visse udso. til at omskrive förnutid og förfortid (sml. hafa 6) og i alm. lidearten (sml. verða 3), váru þeir (hafrar) flegnir ok bornir til ketils, de blev flåde og bårne til kedlen 1⁴. — Mærk ent. for flt. i forbindelser som: *þó es í sogn út sjau þúsundir, dog er der ude på havet syv tusender 127 b. — Om den hyppige udeladelse af vera, især i navnef. efter mega, munu, skulu sé disse. — Med fho.: v. á, være forhånden, var allgott veðr á 42³⁵, 44²⁶. v. at (e-u, el. at med navnef.), være i færd med (noget, at), váru menn at at búa skip, var ved at gøre deres skibe sejlferdige 59^{6.8}. v. fyrir (e-u), 1) være i spidsen for (som anfører); 2) være fortrinligere end (overgå). 3) være forbud på. 4) være foran, i vejen for og lign., kendu, at kykt var fyrir, de mærkede, at der var noget levende foran (i vejen) 13²⁹; hann var lengi fyrir 3: betænkte sig længe derpå, undslog sig længe derfor 20¹⁷. 5) være tilstede (hvor en anden kommer), være i forvejen på et sted (sé for øvrigt under fyrir). v. til,

1) *være til*, 'eksistere'; *være for-
hånden*, *være grund til*, var þessi
sök til, er . . ., *dette var grunden
til, at* . . . 37²⁰. 2) *være*, *være be-
skaffen*, skaltu ráða drauminn,
sem hann er til, *du skal tyde
drömmen, som den er el. er til*
(med eftertryk på *er*; jfr. da.
'*sådan er vi mennesker*', '*som
han er til*') 75²². 3) *v.* vel til
e-s, *være velsindet mod en, ynde
en.* eiga e-t um at vera, *have
noget at tage vare på*, eiga fjöl-
skyldi umb at v., *have en stor
mængde forretninger at varetage*,
passer 41³⁴; *hvat um var at vera*,
hvad der var på færde.

verð ik., *værd*, *værði*, *pris*,
selja við slíku verði, *sælge for
en sådan pris* 56²; *tvau verð*
slík o: *den dobbelte værdi, pris*
56⁴.

verða (*varð*, *urðum*, *orðinn*),
'*vorde*': 1) *indtræffe*, *forefalde*,
ske, þessu næst *urðu þau tíðindi*,
er bezt (ik. flt.) *hafa orðit, der-
næst indtraf den bedste begiven-
hed, som har tildraget sig* 80²⁶,
sá atburður *varð at Mosfelli* 105²²,
með þeim atburðum, sem *varð
um líflát þeira* (sé með B, 5),
skal þat aldri *verða, det skal
aldrig ske* 86⁶; þeim hafði þat
orðit, *det var hændet dem* 28¹⁶.
2) *komme* (*tilfældig el. uvilkár-
lig*), skjöldrinn *varð undir hon-
um, kom under ham* 53² (sml.
verða á, v. fyrir). 3) *blive*, *blive
til*, *varð ekki af ferðinni, der blev
intet af rejsen* 95¹², **unz ór varð
jötunn* (sé ór sl.), **segðu, hverr
ása ellztr eða Ymis niðja yrði í
árdaga, hvo af aser eller jætter
der blev til som den ældste
(først skabtes) i tidernes begynd-
else* 111 a; navnlig kopulativt
(med et prædikat; sml. *vera* 5),
blive, gå over til en vis tilstand,
eptir þat er Sveinn er konungr
orðinn, *efter at S. er bleven
konge* 41¹; hann *varð reiður*,
han blev vred, **mik veiztu verða
vergjarnasta, du må vide, at jeg
bliver (vil vise mig som)* 116 a,

(med nut. tf.) *hon varð honum
lítt unnanði* (sé *unna*); *verða
dauður, dø* (sé *dauður* og *ellidauður*),
(upers.) *e-m verður bilt* (sé *bilt*);
verða illa o: *gå slet* (sml. *illa*),
verða á brottu o: *sé at komme
bort, pakke sig*. — I forb. med
fort. tf. bruges *verða* a) om
det, der sker tilfældig el. uvil-
kårlig (sml. 2), *honum varð
lítit þangat, han kom til at sé
derhen, kastede uvilkårlig blikket
derhen*; b) om det, der lykkes
el. kan ske, hann *varð bundinn*,
det lykkedes at binde ham (men
hann var bundinn, *han blev
bunden*; sml. c), *varð hann hand-
tekinn ok dreginn upp í skútuna*,
*det lykkedes at fange ham og at
trække ham op* (de fik ham
fanget og trukken op) *i skuden*
53⁴, *blóð varð eigi stöðvat, det
lykkedes ikke at* (man kunde
ikke) *standse blodet*, *varð komit
saman fangi með þeim, det lyk-
kedes at fá, man fik en bryde-
kamp bragt i stand mellem dem*
(sml. koma B); c) undert. ligesom
vera til at omskrive lidearten
(dog meget sjælden udenfor nut.
og fremtid; sml. b og *vera* 5 slut.).
4) (med navnef.) *komme i
den stilling, at man må gøre
noget, komme til at, blive nød-
saget til at, måtte, skulle*, *ek verð
hefja þessa teiti, jeg bliver nødt
til at, kommer til at, må be-
gynde* 61¹⁸, 56²³, **nú verð ek
liggja lífs andvani, nu må jeg
ligge livløs* 33³⁰, þat *varð hon
at þiggja, det måtte hun tage
imod* 15⁴, 94¹¹, hann *kveðsk
verða at fara austr, siger, at han
må drage øster på* 88³¹, nú
*verður at segja frá Pálnatóka, at . . .
nu må det fortælles om P. at . . .*
(her er *verður* næsten = *er*) 42²⁹.
— Med fho.: *v. á, komme på*,
indtræffe; *e-t verður á fyrir e-m*,
*en begår et misgreb, kommer i
forlegenhed*, nú er á orðit mikit
*fyrir mér, nu har der mødt mig
store vanskeligheder, stort uheld
er tilstødt mig* 57⁹. *v. af e-u*,

*blive resultatet, følgen af noget, starf ok fékostnaðr varð af þessu, arbejde og bekostning fulgte deraf 37¹⁹; blive til noget med noget, varð því ekki af ferðinni, der blev derfor ikke noget af rejsen. v. at e-u, blive til noget (sml. at B, c, 1). v. fyrir e-m, e-u, sé fyrir. v. til e-s, være rede til noget, þátaga sig noget, indlade sig på noget, er til þeirrar farar varð 11⁵, ekki hafa menn til þess orðit fyrri, at færa mér kvæði o: *det har ingen tidligere tilbudt 87²⁸*, til þess hefir engi orðit, at skora mér á hólmi o: *det har ingen dristet sig til 86²¹*; (med navnef., sml. verða 4) þegar er nokkurr varð til at eigna sér þrína, *sá snart nogen var rede til at vedkende sig pilen 43²⁷*.*

verðr ha. (-ar, hf. verði, ældre virði; uden flt.), *máltid* (sml. dag-, náttverðr el. dög-, nótturðr), *koma til verðar, *komme til máltid 132 a.*

verðr to., *værd* (e-s), mikils, lítils v., *meget, lidet værd, betydelig, ubetydelig*, eigi þótti mér hitt minna vera vert, *mindre værdt o: ringere 9⁵; værdig, fortjænt til* (e-s), þótti þér hann eigi drápunnar verðr? 91⁹, þar var stórsæmða fyrir vert, *det fortjænte store hædersbevisninger til gengæld 70³⁰*, launin munu vera minni, en vert væri, *lönnen vil blive mindre, end det vilde være fortjænt o: end den gunst, du har víst mig, fortjæner 67¹⁶, 71¹⁰*.

-verðr to., *som vender i en vis retning* (sé austan-, ofan-, utanverðr o. s. v.).

*verðung hu., *en fyrstes følge (hird), krigerskare.*

vergjörn to. i hu., *mandgal, vellystig* (om en kvinde), *mik veiztu verða vergjarnasta, ef ek ek með þér í jötunheima o: *at jeg vil vise mig som den mest giftesyge kvinde, hvis jeg ager med dig 116.*

verit, fort. tf. af vera.

verja (varða, variðr og varðr), 1) *værge, forsvare* (e-t), ver þú eigi meir baki lyptingina, en ek mun (neml. verja) stafninn, *værg du ikke mere med ryggen løftingen, end jeg vil (værge) stavnén o: vis du ikke større fejghed i at værg løftingen, end jeg (vil vise, mens jeg værger) stavnén 49¹¹*. 2) *holde en borte fra noget, forholde en noget* (e-m e-t).

verja (varða, variðr og varðr), 1) **beklæde, omvikle, omgive* (e-t e-u), v. e-n armi el. faðmi o: *omfavne en; tf. variðr, beklædt, omviklet med.* 2) *anvende, bruge* (e-u), navnlig om *været*, som *man omsætter*, hann varði fénu til Íslandsferðar, *brugte godset til en Islandsrejse 60³¹*, verja fénu í gripi o: *sætte sit gods i kostbarheder, (upers.) knorr með farmi þeim, er hingat er bezt varit í Noreg, et hændelsskib med en sådan ladning, som bedst kan omsættes (anbringes) her i Norge (sml. hingat) 60¹⁴*.

verk ik., *værk, arbejde.*

verkkauþ ik., *arbejdslön.*

verpa (varp, urpum, orpinn), 1) *kaste* (e-u); v. orðum á e-n o: *tiltale en, *es verpumk orði á (= verpr o. á mik), egl. kaster ord på mig o: tiltaler mig (uden tilbørlig respekt) 109 a.* 2) *opkaste, opføre* (e-t), v. haug, *opkaste en gravhøj.*

verr ha., 1) **mand*, i flt. verar, *mænd*, þú est æ vísastr vera, *du er altid den viseste af mænd 114 b.* 2) *ægtemand* (mest digt.), *Sifjar v. o: *Tor.*

verr, verst, bio., *höjere og højeste gr. til illa, værre, værst; dårligere, dårligst*, eigi var ek verr kafsýndr, *jeg var ikke dårligere til at dukke under og svømme under vandet 61²⁸*, hann bar verst þenna skaða o: *tog sig den mest nær 10³³*.

verri, verstr, to., *höjere og højeste gr. til illr og vándr, værre, værst; dårligere, dårligst.*

versna (að), *forværres, blive*

værre, *versnar allr vinskapr 3: *alt venskab forvandles til fjendskab*, *had* 134 b.

veröld hu., *verden*.

vesa, ældre form = vera.

vestan bio., *vest fra*; fyrir v. (med gf.), *vest for*.

vestfirzkr to., *fra Vestfjordene* (pá Island).

vestr ik., *den vestlige himmel-egn*, *vest*, ór vestri, *fra vest*.

vestr bio., *mod vest*, *vest på*; særlig *mod vest til England* (*de britiske øer*), v. þar 3: *i England* 93^{1,2}.

vestri (el. vesta(r)ri), *vestastr*, to. i højere og højeste gr., *vestre*, *vestligere*, *vestligst*.

*vestrsalir ha. flt., 'vester-salene', *boligen i vest* 120 a.

vetr ha. (vetrar; vetr), *vinter*; også om *hele året* (sml. misseri og sé under nátt), hálfum mánaði fyrir vetr, *för vinteren(s) begyndelse*, 14de oktober; sé vetrnætr) 94²⁵.

vetrnætr hu. flt., 'vinternætterne', om *vinterens begyndelse* (den 14de oktober var den 1ste vinterdag el. 'vinternat'), at vetrnóttum, til 'vinternætterne', til *vinter* 95², fyrir enar þriðju v., *för den tredje vinters begyndelse* 3: *för end de næste to år* (regnede fra den førstkomende vinters begyndelse) *vår helt til ende* 41³, 42⁸.

vex, nut. af vaxa.

vexti, hf. af vöxtr.

veykr sé veikr.

við (og viðr, navnlig i flere sms.), fho. med gf. og hf., *ved*. A. med gf. a) om stedet, 1) *ved*, *nær ved*, sitja við stjórn (sé stjórn), falla við árar (sé falla); (overf.) vera við aldr (sé aldr). 2) *til*, *hen til*, *hen imod*, koma við land 3: *lande* (= taka land), þeir kómu skipi sínu norðr við Noreg, *landede i det nordlige N.* 83²⁹, *snúa upp við tré vefnistingum (sé snúa); (overf.) koma við sögu (sé koma við). b) om tiden, *ved*, *henimod*, við sólar-

setr, *ved solnedgang* 27². c) om andre forhold: 1) *med*, *imod*, *til*, *ved* (om en handling, stemning o. s. v., der går ud over en el. ud på noget), mæla, tala við e-n, *tale med en*, til fundar (móts) við e-n, *til møde med en*, fásk, berjask við e-n, *kæmpe med en* (men berjask við e-m, sé B slut.), eptirlátr við e-n, *føjelig mod en*, úvæginn við alt (sé úvæginn), skiljask við e-n, e-t (sé skilja), samt mangfoldige andre forbindelser (sé under de enkelte ord). 2) *efter*, *overensstemmende med*, vera við skaplyndi e-s (sé skaplyndi). 3) *imod*, *i sammenligning med*, e-n skortir við e-n (sé skorta). 4) *med* (om måde, ledsagende omstændigheder o. s. v.), við þetta skilja þeir, *med dette*, *dermed skilles de* 83²⁷, fara þeir við þat heim, *dermed drager de hjem* 42², við svá búit (sé búa); 5) *ved*, *på grund af*, við ákafliga böen Sigurðar 20¹⁸. 6) *med*, *i forbindelse*, *i følge med*, (med ordenstal) við tólfta mann, *selv tolvte*, men: við tólf menn, *med tolv mand* (= með). B. med hf. 1) (om en bevæg. el. retning) *imod*, *hen imod*, både egenlig og overført: taka við e-u, *tage imod noget*, taka við e-m, *modtage en*, líta við e-m (sé líta), hlæja við e-m (sé hlæja); búask við e-u, *berede sig til noget* 42¹⁸, búit er við e-u, (egl. *alle forberedelser til noget er gjorte* 3:) *det er nær ved*, *på nippet til at indtræde* (sé búask við), hætt er við e-u (sé hættr); *imod* (for at imødegå, forhindre og lign.), *finna orð við e-s máli, *finde på ord til* (som svar på) *ens tale* 117 b, 118 a. 2) *for* (til gengæld for, som betaling, bytte for), selja e-t við verði (sé verð), mun þat réttara, ef þú hefir þar við (*derfor*, *for det*) gefit alla þína eigu 56⁵, *gjalda gjöf við gjöf, *betale gave for gave*, *gengælde gave med gave* 134 a, *hlátr við hlátri skyli hólðar taka, en lausung við lygi,

latter for latter skulde folk tage og falskhed for løgn 3: *folk bör få deres latter betalt med latter og deres løgn med falskhed* (meningen bliver altså den samme, som hvis der havde stået: *hlátr skaltu við hlátri gjalda, en lausung við lygi, man skal gengælde latter med latter og løgn med falskhed*; sml. 135 a) 134. 3) *med, i forbindelse, i følge med*, (= með; sml. under A slut.), barðisk hann stundum við meira liði, stundum við minna, *han kæmpede stundum med flere, stundum med færre folk (i sit følge)* 38¹⁷. C. Meget ofte står det absolut uden styrelse: vera við staddr (sé steðja), liggja við (sé liggja), nema við (sé nema), hann hló við, *lo derved* 35¹², búask við, *gøre sig rede*; talask við, *tales ved*, skiptask höggum við (sé for øvrigt under de enkelte ord).

viða bio. (højere og højeste gr. *viðara* (egl. af vítt, sé *viðr*), *viðast*), *vide, vidt omkring*, *viða*, *viðara annars staðar, vidt om, videre andensteds* 87⁴.

viðar- sé *viðr*.

viðbragð ik., 1) *hurtig bevægelse*; *ryk* 11¹⁷. 2) *udseende, udvortes* (sml. *yfirbragð*).

viðförull to., som *færdes vidt omkring, vidtberejst*; enn *viðförli, den vidtberejste* (som tilnavn).

**viðhlæjandi* ha. (flt. -endr), *den som tilsmiler en, smigrer, jabroder* (egl. nut. tf.; sml. *hlæja við e-m*), ósnotr maðr hyggr sér alla vesa viðhlæjendr vini, *tror at alle de, der smiler til ham (smigrer ham), er hans venner* 133 a.

viðr ha. (-ar; -ir, gf. -u), 1) *skov*. 2) *træ (arbor)* 10¹; 3) *træ, ved*. — *viðarteinungr* ha., *planteskud, stængel*.

viðr fho., = *við*.

viðr to., *vid, bred, vidir vellir, en vid, udstrakt slette*; ik. vitt som bio., *vidt, langt* (sml. *viða*).

viðrlög ik. flt., *straf*, hann hafði þeim v. mikil, at vitar væri rangt upp bornir, *havde fastsat stor straf for dem, for det tilfælde at (så fremt) baverne blev tændte urigtig* 37¹¹.

viðrmæli ik., *samtale*.

viðrnám og *viðnám* ik., *modtagelse* (i fjendtlig betyd.), *modstand*, *látum Völsunga v. fá 127 b.

viðrskipti og *viðskipti* ik., *det at have med en at gøre, omgang*, góðr, illr viðskiptis, *god, slem at komme til rette med*; (i alm. i flt.) *hvad man har at gøre med hinanden, mellemværende, stridigheder* (= skipti 2), lauk svá þeira viðskipti (i alm. viðskiptum), *således endte deres kamp* 103²⁴, hart viðskipti, *en hård kamp* 29²⁶.

viðrtaka og *viðtaka* hu., 1) *modtagelse*, ofte i flt. *viðtökur, gæstevenlig modtagelse*; 2) *modstand* (= viðrnám).

víg ik., 1) *kamp*, *finnask vígi at, *mødes i kamp* 110 a, *val þeir kjósa ok riða vígi frá, *fra kampen* 112 b. 2) *drab*.

vígja (gð), 1) *vie, indvie* (i den hedenske tid nævnes Tors hammer undertiden som brugt til forskellige arter af indvielse 1¹⁴, 11²³, 118 b). 2) *virke på en ved magiske kræfter, tryllebinde* (sml. *kjósa*), konungr vígði þá utan steins með málaxi 3: *hindrede dem fra at komme ind i deres stenbolig ved at svinge sit sværd med de indlagte magiske tegn over dem (el. ved at kaste det mellem dem og stenen)* 27³.

**víglið* ik., *kampflok, krigere*.

vígr to. (gf. -jan, i alm. -an), *kampdygtig*.

**vígþrima* hu., *kamplarm* 122 a.

**vígþrot* ik., '*kampophør*', *kampens ende*, Móði ok Magni skulu Mjöllni hafa Vingnis at vígþroti, *M. og M. skal have Vingnes* (3: *Tors, Vingtors*) *Mjöllner, når kampen er til ende* (således

rettere end at forbinde Vingnis med vígproti, *når Vingnes kamp ophører*; sml. under vitnir) 114 a. vika hu., uge.

víking hu., *vikingstog, søtog, vikingsfærd, sørøveri*. Vikings-tog til fremmede lande for at vinde ære og bytte ansås både for lovlige og hæderlige; de lededes som oftest af ansete høvdinger, og kun frie mænd måtte tage del deri. Den tid, på hvilken disse tog især fandt sted, har man kaldet 'vikingetiden' (omtr. 790—1000).

víkingr ha., 1) *viking, søkriger, som drager i viking* (sé víking), *fribytter, sørøver, *røru* víkingar 124 b. 2) (senere) *røver i alm., voldsmand*.

víkja (veik, vikum, vikinn; ældre former vikva el. ýkva, veyk, ykvinn), 1) *sætte i bevægelse, flytte af stedet, vende* (e-u); víkjask, *bevæge sig, flytte sig, vende* (intr.). 2) *bevæge sig* (= víkjask; sml. snúa 2) 47¹⁵, v. at landi, *lægge til land* 21¹⁹, v. at e-m, *gå hen til en* 43¹¹, veik konungr út, *gik ud* 58¹⁵; v. aptr, *vende om (og drage tilbage)*; *vende sig om* 36³².

vili ha. (-ja), *vilje, ønske*.

vilja (vil, vilda, viljat), *ville* (sml. munu og skulu): 1) *ville, ville have, ønske, attrå* (med navnef., en sætning med at, el. gf.), **hitt vil ek vita, det vil jeg vide* 108, viltu, at ek fara, *vil du have, at . . . vilda ek, at . . . jeg vilde gerne have, at . . .* 90¹³ (også vilda ek gjarna, at . . . 92¹⁶), þat mynda ek v., at . . . *det kunde jeg ønske, at . . .* 100¹, **vill þú tólu lengri, vil du have (ønsker du) en længere tale* 3: *at fortsætte samtalen* 126 b, eigi vil ek þessi heldr en hin (sé hinn). 2) *ville, ville gøre: være villig til, have lyst til; ønske, agte, have til hensigt; være bestemt på* (med navnef. el. gf.), spurði þorsteinn Gunnlaug, ef hann vildi riða með honum.

Gunnlaugr kvaðsk þat vilja 81²⁸⁻²⁹; hverjum vill þú heldr gipta dóttur þína en mér? 82²², konungr spyr, hvat hann vildi þá, *hvad han da vilde, hvad der var hans hensigt dermed* 87⁷, þú vildir hrópa mik hér 91¹⁵; vita skyldir þú fyrst, hvat þú vildir 82¹⁴; (om en mulighed el. nødvendighed) margir lögðu eigi svá undir Orminn, at þeir vildi í hoggorrostu vera, *det var ikke mange, der lagde sig så nær ind under O., at de vilde (kunde el. måtte) komme i håndgemæng* 51⁴, (upers.) veltr þangat, sem vera vill, *hvor det vil (og skal) være* (sé velta).

villieldr ha., 'vildild', *en løbeild* (sml. eng. wildfire).

villr to., *vildfarende, *verða v. vega* (ef.), *fare vild af vejen* 135 b. vin sé vinr.

vinátta hu., *venskab*. — vin-áttumál ik. (mest flt.), *venskabsforsikring*.

Vindasnekkja hu., *Vender-sække, vendisk skib*.

vindr ha. (-s og -ar; -ar), *vind*. vingan hu., *venskab* (= vin-átta).

vinkona hu., *veninde*.

vinna (vann, unnum, unninn), 1) *gøre, udføre* (e-t), v. verk, *udføre et arbejde*, v. eins, *tveggja verk, gøre gavn for én, for to*, þér vinn ek þat, er ek vinn, *hvad jeg gør, gør jeg for dig* 49¹⁵, v. e-t til e-s, *gøre noget for derved at opnå noget*; v. eið, *aflægge éd*; v. úhapp, *forvolde en ulykke* 10²⁶, v. e-m bana, *tilføje en døden* 22³². 2) (genstandsløst) *virke, arbejde, handle*, v. til e-s, *arbejde for at opnå noget*, v. til matar sér, *arbejde for føden*, þú veizt, til hvers þú hefir unnit, egl. *hvortil du har arbejdet* 3: *hvad du ved din handlemåde har gjort dig fortjent til, hvad du har forskyldt* 97²⁵. 3) *udrette* (e-t), þat vinnr ekki 3: *det nytter ikke*, v. þorrf (upers.), *væretilstrækkeligt*; (genstandsløst) *være*

tilstrækkeligt, slå til, v. e-m at fullu, *være fuldkommen tilstrækkeligt (mere end nok) for en (til at gøre det af med ham)* 79²⁷. *vinnask til (e-s), være tilstrækkelig, slå til (til noget), vannsk honum varliga lengðin til, at . . . , lengden slog næppe til for den til, at . . .* 9⁹, *örindi vannsk til (sé örindi)*. 4) *med to. el. fort. tf., få gjort (sml. fá, geta), ofte især digt. næsten blot omskriv. (sml. göra, nema, ráða), *v. haus frá bol lausan* 99⁹; *v. hefnt, *få hævnet (= hefna, sé dette)*. 5) *vinde (ved kamp), tilkæmpe sig (e-t), v. sigr, vinde sejr, v. orrostu, vinde et slag, v. leikinn, vinde legen, sejre i legen* 5²⁴, *hversu mikla sæmð ek hefi þér unnit, vundet til dig, skaffet dig* 28³¹; *indtage, erobre, hann hafði unnit mikit ríki á Englandi, havde vundet (erobret) et stort rige i E.* 92³⁶; 6) *overvinde, besejre* 29²⁸.

*vinr (el. vin) ha. (-ar; -ir), ven, *vin sínum skal maðr vinr vesa, þeim ok þess vin; en óvinar síns skyli engi maðr vinar vinr vesa, sin ven skal man være en ven (mod sin ven skal man vise sig som en sand ven), ham og hans ven; men ingen skulde være ven med sin uvens ven* 134 b; *góðr vinr, en god, trofast ven, mods. illr v., en troløs ven* 134.

vinskapr ha. (-ar), venskab.

vinslit ik. flt., venskabsbrud, ende på venskabet, þetta mun okkr verða at vinslitum o: det vil ophæve venskabet mellem os to 83²⁰.

vinstri, to. i højere grad, venstre (mods. hægri).

vinsæld hu., det at være vinsæll, yndest (også i flt. 65²⁰; sml. kærleikr).

vinsæll to., vennesæl, afholdt, yndet (af e-m), Hermundr var þeira vinsælli, den mest afholdte af de to.

virða (rð), vurdere, sætte pris på (både i egl. og overf. bet.,

skatte, agte; sml. meta), v. mikils, lítils, minna virðr, mindre agtet, anset 91¹⁹, v. e-n vel, *vise én stor ære* 102³. *virðask vel, være godt anset, yndet, afholdt, hann virðisk hvervetna vel, han var godt anset overalt* 80¹⁵, (upers.) *virðisk öllum monnum vel til hans, alle folk syntes godt om ham* (egl. *der vistest stor yndest mod ham af alle folk*) 79¹⁸; (uden vel) *mér virðisk eigi skapferði hans o: jeg synes ikke om, finder ikke behag i* 83²⁶.

**virðar ha. flt., mænd.*

virðing hu., 1) vurdering; 2) æresbevisning; hæder, anseelse, yndest, vera með mestri virðingu, (være med størst anseelse o:) være mest anset 77²⁵, *með mikilli virðing ok ást, med stor yndest og kærlighed* 78¹⁴.

virðuliga bio., hæderlig, ærefuldt, med agtelse, kveðja e-n vel ok v., hilse en smukt og ærbødig 85¹³.

virðuligr to., hæderlig, anset, agtet; prægtig, pragtfuld.

virkð hu., omhu, omsorg, gunst, hann bað honum virkða við konung o: anbefalede ham til kongens omsorg (sml. biðja).

vísa hu., 'vise', vers, strofe.

vísa (að; sj. vísa, st), vise (med personen i hf.), v. e-m til sætis o: anwise én sæde 43⁹, *vísaði hvárr qðrum til Valhallar, de viste (o: ønskede) hinanden til Valhal (ved en slags ceremoni för kampens begyndelse?)* 31³¹. *v. e-m *valstefnu til o: stævne, udæske til kamp* 123 b; v. e-m frá, *afvise en*, (upers.) *værir þú slíkr maðr sem hann, þá myndi þér ei frá vísat, så vilde du ikke blive afvist* 82²².

vísbending hu., vink, tegn, signal.

**vísi (og *vísir) ha., fyrste, høvding.*

víss to., 1) vis, klog (sml. vitr) 112 b⁹⁻¹³, 114 b¹⁹. 2) *sikker, vis, verða e-s v., blive underrettet om*

noget, þetta varð ekki víst, *det kom ikke for dagen, blev ikke opdaget* 77²³, þér skuluð þiggja af mér klæði, er eigi er víst, at þunnur sé slík, egl. om hvilke det ikke er vist, at andre sådanne findes 3: som der næppe findes mage til 69¹⁹; ik. víst som bio., vist, sikkert, hann kveðsk þat víst vilja 75⁵, fara skaltu víst 96¹⁶, svá er víst, således er det (forholder det sig) sikkert (visselig) 92²⁰; at vísu, til vísse 42⁸.

vissa, fort. af vita.

víst hu., ophold (kost og logi) hos en; mad, proviant, levnedsmidler (både i ent. og flt.).

vista (að), skaffe en ophold (kost og logi); ~~vístask skaffe sig ophold~~, austmenn vistuðusk, en þorsteinn tók við stýrimanninum, fyrir því at hann beiddisk þangat, Nordmændene tingede sig ophold (omkring hos bønderne), men T. tog mod skibsføreren, fordi han bad om at komme til ham 74²².

vit ik., 1) vid, forstand. 2) besøg (sml. vitja), i forb. á vit e-s, for at besøge en (et sted) 93¹⁸, 120 b (sé meir).

vit, nf. tot. til ek.

vita (veit, vís, vitaðr, mest i ik. vitat), vide, have el. få vished el. kundskab om, kende (med gf., en helsætning el. absol.), *v. vel mart (sé vel), ek veit mikla févæn at segja þér 3: jeg kan sige dig, hvor der er udsigt til at vinde meget gods 16³⁴, er þetta var gert ok vitat, da dette var udført og bragt i erfaring (3: og man havde fået vished derom) 10², v. skyn á, kende til (sé skyn), v. sér e-s vánir, vente noget (sé ván); engan vís ek þann, er . . . , jeg vidste ingen, som . . . , kendte ikke nogen, som . . . 61²⁹, v. e-n sannorðan, vide om en, at han er (kende en som) sanddru 67³⁵; veit ek, at slíkt er ekki við skaplyndi hans 83⁴, veit ek, ef þú æxir upp með frændum þínum, at þú mundir

kunna at vega reiðr, jeg véd (indsér, skønner) nok, at du måtte have kunnet kæmpe, når du var vred, hvis du var vokset op blandt dine frænder 23³³, vita vil ek, hverju þú vill svara mér 82⁹; (absol.) lát, sem þú vitir eigi, lad, som du ikke véd det 96¹⁷; (forsikringsudtryk) veit trúa mín 3: min tro! min sandten! (sé trúa); 2. pers. ent. frems. nut. veiztu findes undert. brugt med betyd. af bydem.: *veiztu, ef þú vin átt, geði skaltu við þann blanda, vid (du må vide) 135 a. v. fram, være forudvidende (sml. framvís), *vissi hann vel fram, han vidste god besked om fremtiden 116 b. v. e-t fyrir, vide noget forud 20¹⁶. v. til e-s, vide besked om, kende til noget, v. til geðs síns (sé geð). 2) *mærke, betegne, sá es þeim völr vitaðr 3: bestemt for dem 110 a. 3) fá at vide, undersøge, prøve, þeir höfðu gengit upp á eyrna at vita, ef berserkirnir væri komnir, for at undersøge, om . . . 30¹¹, nú skalt þú v., hvárt mér hafi skilizk, prøve (sé til), om . . . 79³¹. 4) vende i en vis retning, hann lýstr á þunnvangann, þann er upp vís, tindingen, som vendte opad (mods. den, på hvilken han lå og sov) 4¹; 5) henpege på, tilkendegive, bebude, varsele (e-t, e-s el. til e-s).

víti ha., 1) tegn, mærke. 2) varde, bavn (brændestabel, der antændtes som tegn på fjendtligt anfald), bera upp vita, skjóta upp vitum, tænde baverne (sé bera, skjóta upp).

víti ik., 1) straf (sml. helvíti, helvede). 2) *fare, við v. varask, vare sig for, undgå faren 18¹⁴; — vítishorn ik., 'straffehorn' (et bæger, som skulde tömmes af hirdmændene til straf for ikke at være mødt ved bordet i rette tid) 6⁴.

vitja (að), besøge (e-s); indfinde sig for at fuldbyrde en aftale el. et løfte, v. ráðsins (sé ráð B, 3).

vitkask (að), *komme til besindelse, komme til sig selv igen.*

*vitnir ha., *ulv*, kalda kjapta hann klyfja mun vitnis vígi at, *han vil kløve ulvens kolde kæft i kampen* (sål. rettere end at forbinde vitnis med vígi, *han vil kløve den kolde kæft i kamp med Fenrisulven*; sml. under víg-prot) 114.

vittr to. (gf. -ran), *vís, klog, forstandig* (sml. víss).

*vittugr to., *troldkyndig, øvet i trolddom* (om en volve) 119 a.

*vreiðr sé reiðr.

*vreka sé reka.

vægja (gð), *vise eftergivenhed mod, lempe sig efter*; skáne (med hf.) 26⁸.

vængr ha. (-jar, sj. -s; -ir), *vinge*.

vænleikr ha., *vænhed, skønhed*.

vænn to., 1) *som giver grund til at vente noget, rimelig, sandsynlig* (sml. ván og byrvænn), var þjálfia eigi vænt at þreyta skjólfæri við hann, egl. *det var ikke til at vente for T. at . . .* 3: *det var ikke til at vente, var usandsynligt, at T. kunde måle sig med ham i raphed* 8³⁴, þat er vænna, at . . . *det er rimeligere (end det modsatte), at . . .* 3: *det er sandsynligt, at . . .* 2) (om personer) *som berettiger til forventning, håbeful, lovende*; væn, skøn, smuk 95² (= fagr 78¹⁰; sml. 75²⁶).

vænta (nt) og (ældre) vætta (tt), *vente, håbe på* (e-s; sml. ván), hann vættir þangat Pálnatóka, *han venter P. derhen* 42²⁶, vænti

ek hér sæmðar 64¹⁹, også v. sér e-s, *vente sig noget* 66¹; þess vænti ek, at . . . *jeg venter (håber), at . . .* 69²⁰, også upers. mik væntir (vættir), *jeg venter, håber* 64³⁴.

væra, forest. fort. af vera.

*vætr ik., kun i nf. og gf., 1) *noget*; 2) *intet*, som bio. *ikke*, át, svaf vætr Freyja, *F. spiste, sov ikke* 117 b, 118 a.

vætta = vænta.

vøkva (að), *væde*.

völlr ha. (vallar, hf. velli; vellir, gf. vøllu), *'vold', mark, slette*, á vøllum fyrir þeim var mannhringr, *på marken foran dem stod en kreds af mænd* 102²¹; særlig *kampplads*, hasla e-m vøll, *afstikke en kampplads for en*, *halda velli, *holde marken, beholde valpladsen*.

vølr ha. (valar, hf. veli; velir, gf. vølu), *rund kæp, stav* (sml. vagnar vølr).

vølva hu. (vølu), *'volve', spåkvinde*, *estattu vølva né vís kona 120 b, *vølu leiði, *vølvens gravsted* 119 a; i slet betydning *heks, troldkvinde* 125 b²¹.

vøndr ha. (vandar, hf. vendi; vendir, gf. vøndu), *vånd, (tynd, böjelig) grén, kvist*.

vørðr ha. (varðar, hf. verði; verðir, gf. vørðu), 1) *vagt, vogter* (= varðmaðr; sml. sundvørðr). 2) *vagt*.

vørn hu., *værn, forsvar*.

vøru- sé vara.

vøxtr ha. (vaxtar, hf. vexti; vextir, gf. vøxtu), *vækst, skikkelse, størrelse*, mikill, lítill vexti, *stor, lille af vækst*.

Y, Ý.

yðr, gf. og hf. flt. til þú.
yðvar (yngre yðar), ef. flt. til þú.

yðvarr (yngre yðarr) ejesto., *eders*.

ýfa (fð), *ægge, opirre*; ýfask, *opirres, blive fortørnet* (af úfr to., *uvenlig, barsk*).

yfir, fho. med gf. og hf., *over* (mods. undir). A. med gf. a)

om stedet (om en bevæg. el. retning) *over, hen over, ud over*, drógu þeir netit y. hann 13²⁹, hlaupa y. netit 14⁸, hleypr hann upp y. þinulinn 14³, festi hon eitrom upp y. hann 14¹⁹, ganga y. ána 100²⁴, líta aptr y. ána 100²⁷; hann feldi hvern y. annan, *fældede den ene over (oven på) den anden* 40¹⁷. b) om andre forhold, *over* (om opsyn, herredømme over), setja e-n y. e-t. B. med hf. a) om stedet (om en væren) *over, oven over*, munu fuglar sitja í trénu y. mér 4⁴; (overf.) sitja y. e-u (sé sitja). b) om andre forhold, 1) *over* (om opsyn, herredømme over), vera konungr y. landi. 2) *om, angående*, láta vel, illa y. e-u ǝ: *ytre tilfredshed, misfornøjelse med noget*; láta mikit y. sér (også y. sik el. um sik) ǝ: *slå stort på, prale* (sml. láta B. 1). c) Absolut uden styrelse: þeir fengu sét y. upp 4²².

yfirbragð ik., *udseende, ydre*, især om *ansigtstrækkene* (sml. bragð 3), hefir hon hvíti ok y. vart Myramanna, *hun har vor, Myremændenes, hvidhed og vore træk* ǝ: *den skære hud* (el. *det lyse hår*) og *de ansigtstræk, der er ejendommelige for os Myremænd* 77³³. — yfirbragðslítill to., *ubetydelig (af udseende), uanselig*; fagrt kvæði ok yfirbragðslítit, *smukt (formfuldendt), men udtryksløst* 91⁷.

yfirlát ik. og yfirlæti ik., *måde at blive behandlet på*, vera í góðu yfirlæti ǝ: *nyde en god behandling, stor gæstfrihed* (sml. fagnaðr), var ek minstr fyrir mér um atgervi ok yfirlát, *jeg var den ringeste i legemsfærdighed og (i henseende til den måde, hvorpå jeg blev behandlet ǝ) blev slettest behandlet* 17²³.

yfirmaðr ha., 'overmand', *overhoved, overordnet*.

yfrinn to., *tilstrækkelig, i overflod* (= ærinn el. ýrinn, der bruges i de sammentrukne

former); ik. yfrit som bio., *særdeles, overmåde*.

ygla (ld), *give et bistert, barskt udseende, fordreje*, y. brýnn, augu (el. brúnum, augum) ǝ: *rynke brynene, sé vred og barsk ud*; ygla sik el. yglask, (egl. 'ugle' sig, *fordreje ansigtet, så at det kommer til at ligne et ugleansigt*, af ugla hu., *ugle*, ǝ:) *sætte et bistert, barskt ansigt op* 54⁹, y. á e-n, *sé barskt på en* 54¹²; fort. tf. ygldr som to., *bister*.

ykkarr ejesto., *eders (om to), *y. heggja bani, eders bæggas bane* 19.

ykkrr, gf. og hf. tot. til þú.

ýmiss to. (hu. ýmiss, ik. ýmist; har både usammentrukne og (i alm.) sammentrukne former; i de sidste kan ý også forkortes: hf. flt. ýmissum el. ýmsum, ymsum, o. s. v.), *snart den ene, snart den anden, afvekslende, forskellig*; ik. ýmist som bio., *skiftevis*, ýmist — eða ǝ: *snart — snart*, hann var nú ýmist at Borg, eða heima á Gilsbakka 80²⁹.

ymja (umða), *udsende en dump lyd, suse, bruse* og lign., *umðu oddlár 129 b; *udstøde en klagende lyd, give sig, stønne*.

ymr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *dump lyd, bulder*, heyrðu þau ym mikinn ok gný 2²⁵, *ára y., *åreplasken* 124 b.

ynði ik., *fryd, lyksalighed* (sml. unað), *þá nam at vaxa fyr vina brjósti álmr ítrborinn ynðis ljóma ǝ: *i lykken's glans, i fryd og glæde* 122 a; nema el. festa y. ǝ: *slå sig til ro (tage ophold) på et sted og føle sig tilfreds der*. — ynðisstaðr ha., *yndigt sted, sted, hvor man lever i fryd og glæde*.

*yngvi ha., *konge* 128 b (kunde her også opfattes som egennavn; sml. navnelisten).

yrða, forest. fort. af verða.

yrkja (yrki, orta, ortr), 1) *arbejde* (absol.); *dyrke; bearbejde* (e-t). 2) (især om skjaldenes arbejde) *digte*, y. kvæði, drápu,

digte et kvad, en drape, þetta er vel ort 94²³; også absol. uden genstand, digte.

**ýtar ha. flt., mænd.*

ytri, yztr (ældre ýtri, ýztr), to. i højere og højeste gr., *ydre, yderst.*

Þ.

þá, gf. ent. hu. og gf. flt. ha. af sá.

þá, fort. af þiggja.

þá bio., 1) *da, dengang, på den tid*, mæla eptir þeim, er þá eru hjá, som *på den tid (just, netop) er tilstede 62¹⁵*; þá er (þá es, þás) bo., *da: dengang da, idet, imedens; efter at 98¹⁵*. 2) *da, derefter, derpå, så, *fló þá Loki 115, *þá kvað þat Loki 116, 117, grét Helga þá mjök 96⁷, Gunnlaugr gekk þá til tals við Helgu, ok tóluðu lengi, ok þá kvað Gunnlaugr vísu 96³¹; da, så, under de omstændigheder, i det tilfælde og lign., *hindum vér þór þá brúðar líni 116 b, þá skal á þat hætta 85³³, (i spörgsmål) hví þú þá mælisk af gólfi fyrir? 109 a, konungr spyrr, hvat hann vildi þá, *hvað han da (så) vilde (havde i sinde) 87⁷; 3) så, da* (til at indlede eftersætningen), er Illugi bjósk, þá sat Gunnlaugr í stofu 96¹³⁻³⁰.*

þaðan bio., 1) (om stedet) *derfra, *þ. kómr döggr of dala 109 b, bíða þ. (sé bíða);* (om nedstammen fra) **þaðan af aldir alask (sé ala).* 2) (om tiden, i alm. med tilföjet fho.) þ. af, *þ. frá, frá den tid af, þ. frá er, frá det øjeblik af at 69³¹.*

þagna (að), *blive tavs, forstumme.*

þakka (að), *takke en (e-m) for noget (e-t 85²³, 87³ el. fyrir e-t 65³); lönne, belönne, guð þakki yör sóma þann allan 58²⁹.*

þakksamliga bio., *med tak, taknemmelig.*

þambar- sé þomb.

þangat bio., *derhen, did, þú lézt mik fara þ. friði, sem aðrir náðu eigi, du lod mig i fred drage derhen, hvor det ikke tillodes andre 60²⁸; der, på det sted, vóru þeir mestir menn út þ., de var de mægtigste mænd der ude, ude på den kant (egl. did ud; sml. út slut.) 80²⁴.*

þangatkváma hu., *didkomst, ankomst.*

þann, gf. ent. ha. af sá.

þanneg, -ig, -ug (egl. gf. = þann veg, brugt som) bio., 1) *den vej, derhen; 2) på den måde, sátedes (sml. vegr).*

þar bio., 1) *der, på det sted* (om stedet, som þá om tiden); også (om en bevæg.) *derhen, til det sted* (især ved koma og fho. at, til): hann bjó þar eptir, *bode der siden 107¹⁸, ráða búum sínum þar á Fjóni ok öllu því, er hann átti þar, sine gårde der på Fyn og alt, hvað han ejede der 41¹⁸, hann var heimamaðr Illuga ok hafði þar upp vaxit, var vokset op der (hos ham) 80³³, þar gekk þá at maðr, ok var þar Gunnlaugr, der gik da en mand hen, og der var G. o: det var G. (= var sá G.; sml. nedenfor 2) 79⁷, þá gengu í skálann tólf menn, ok var þar kominn Hrafn, og der var R. kommen o: det var R., som var kommen der 101⁵; ofte står þar overflödigt, idet stedet nærmere er betegnet på anden måde: nú gengr Pálnatóki inn í höllina ok þar þeir allir eptir honum, og (dér) alle hans folk efter ham 43⁷, var þar Helga í því liði, i den skare var H. 100¹², 102¹⁶,*

þar var skegg á ofanverðu barðinu hvárutveggja. *dér* (þ: *pá barden*) var *jærnpigge* *øverst* *på bægge kanter* (kun tilsyneladende har det overflødige þar her samme betyd. som det tonløse *da. der*), eitt sinn kom þar sótt mikil á bæ þeira 107¹; (om stedet i en fortælling, en række begivenheder og lign.), lýkr þar nú soggunni 107²⁰, þar kómr, at ..., þar kómr enn, er ..., *dér kommer det (endvidere), at ... þ: nu (da, så) sker det (fremdeles), at ...* 42²³, 43²², vera kann, at þar komi, at þú ráðir fyrir skipum, *at det kommer dertil, at du ... at du engang i tiden kommer til at ...* 54²⁴. 2) I forb. med f.h.o. bruges det i samme betyd. som de forskellige forholdsformer af det påpegende steds. *sá, sú, þat: þar á, derpá, hon horfði þar á, stirrede derpá (på den, kappen)* 107¹; þar af, *deraf* 19³⁴; þar fyrir, *derfor*, þar réð fyrir jarl, *derfor (for den, byen) rådede en jarl* 89³; þar hjá, *derved* 27³; þar í, *deri*; þar með, *dermed*; *tillige, desuden* 79⁶; þar í móti, *til gengæld derfor* 56³¹; þar til, *dertil*, lætr hann þar til eptir Áka at ráða búum sínum, *han lader Áge blive tilbage for at (= til þess at) styre sine gårde* 41¹⁷. 3) Med det henv. er, sem: a) þar er (þar es, þars), *þar sem*, 1) *der hvor, hvor*, þar heitir nú Lávarðsskógr, er hann fell, *dér (det sted), hvor han faldt, hedder nu L. 73¹⁹*, falsk hann þar, sem heitir Fránangrs fors, *han skjulte sig på det sted, som hedder* 13¹², hann var þar, sem heitir Birki-strönd, *opholdt sig på det sted, som hedder B. (sml. heita)*, þar sem þeir fara, *hvor de drager frem* 21²², 22⁵, kom hann þar at kveldi jafnan, sem Hrafn hafði áðr verit um nóttina, *han kom altid om aftenen til det sted, hvor R. i forvejen havde været om natten (havde været den fore-*

gående nat) 103¹. 2) *i det tilfælde, under de omstændigheder, hvor þ: når; da, eftersom, fordi* 56³², 83³, 93⁸; *medens, uagtet* 104²¹. b) þar til er, 1) *derhen, hvor, til det sted, hvor* 32¹⁴, 24³². 2) *indtil, þat samir, at þeir varðveiti, þar til er oss haldkvæmisk, det sömmer sig, at de tager vare derpá, indtil det kan blive mig til nytte* 16⁸, 12¹¹, 75⁶, 81³⁰ (undertiden kan det være tvivlsomt, hvorvidt betydningen henhører under 1 eller 2, sml. f. eks. 24³² med 12¹¹).

þarf, *nut. af þurfa*.

þarfleysa hu. og -leysi ik., *unødvendighed, unytte*, þarfleysi ætla ek þat vera, *til ingen nytte (narrestreger) mener jeg, at det er* 79³³.

þarfr to., *nyttig, gavnlig*, *mæla þarft, *tale nyttigt*.

þarmr ha., *tarm*.

þars = þar es (er), sé þar.

þás = þá es (er), sé þá.

þat, ik. af *sá*; þats = þat es (er), sé *sá*.

þau, ik. flt. af *sá*.

þegar, 1) bio. *straks*. 2) þegar er bo., egl. *straks når, da þ: så snart (som)*, þ. mun þat, er ek vil (sé munu); med udeladt er 98³⁰.

þeginn, fort. tf. af þiggja.

þegja (þegi, þagða, þagat og þagt), *tie, þegjandi, tavs, uden at sige noget* 102²⁷; *þ.e-s, *tie med noget, afholde sig fra at sige noget, þegi þú þeira orða, ti med de ord!* 116 b.

þegn ha., 1) *fribåren mand*. 2) *undersåt*.

þeim, hf. ent. ha. og hf. flt. af *sá*.

þeir, ha. flt. af *sá*.

þekja (þakða, þakiðr og þakðr), *tække, bedække*.

þekkja (kð; fort. sj. *þátta), A. *blive vár, mærke, kende* (sml. kenna), þekði konungr mann, *fik øje på* 58¹³, *es harðhugaðr hamar of þekði (opr. vistnok þátti), *da han kendte (føjte) sin hammer* 118 b. B. *gøre til behag*.

þekkjask, 1) ~~tækkes~~, ~~behage~~. 2) *finde behag i, tage til takke med, tage imod, modtage* (e-t; sml. þiggja).

*þengill ha., fyrste.

þér, hf. ent. og nf. flt. (for ér) til þú.

þerra (rð), tørre.

þess, ef. ent. ha. og ik. af sá.

þessi (þessi, þetta; for þessi i nf. ent. ha. og hu. bruger det ældste sprog sjá), påpeg. sto., *denne* (som to. og no.): a) som to., þessi el. sjá maðr, kona *denne mand, kvinde*, þetta sverð, *dette sværd*, þessi varð sætt þeira, *dette blev deres forlig* 81¹⁶; kan ligesom sá bruges i forb. med det best. ko. (sé inn A). b) som no., *hvat manna er þessi* 84⁸ (= *hvat m. er hann* 90⁸), *hví eggjar þú þessa, hvorfor ægger du til dette* 17¹⁷; i þessu, *i dette øjeblik*. Om þetta som subj. i sætningen med udso. i flt., rettende sig efter prædiketet, sé under vera 5 og sml. sá 1, b.

þiggja (þá, þágum, þeginn), 1) *tage imod (hvad der tilbydes), modtage* (e-t el. absol.; sml. þekkjask), þenna kost vil ek gjarna þ., *dette vilkår vil jeg gerne modtage* 101¹⁴, þ. e-t at el. af e-m, *tage imod hvad en tilbyder, modtage noget af en*, hverju launaði konungr þér dýrit? því, at hann þá at mér, *han modtog det af mig* (∴ *tog imod det, afslog ikke min gave*) 60⁴, *þigg þú at ásum ql, *modtag du øl af (el. hos) aserne* ∴ *tag del i asernes gilde* 130 b. 2) *modtage, få, erholde ifølge anmodning* (sml. fá, geta), er hér at þ. þann greiða, sem þú vill (sé greiði), þ. bæn sína ∴ *få sin bøn opfyldt* 28³⁴. (Etym. = da. 'tigge'.)

þik, gf. af þú.

þikkja = þykkja.

þing ik., 'ting', *fastsat møde, forsamling, forsamlingssted* (sml. stefna), *unz þing kvámu halir, *indtil mændene kom til stævnet*

123 b, *senn váru æsir allir á þingi ok ásynjur allar á máli (sé á); *særlig offentlig forsamling til forhandling og afgørelse af lovgivnings- og retssager* (sml. alþingi, lögretta, þingstöð), nær þingi þeira Svía, *nær ved (den tid, da) Svearnes ting (skulde holdes)* 90⁴.

þinglogi to., *som udebliver fra et fastsat møde*.

þingstöð hu., *tingsted, sted, hvor et ting holdes*, þar var þá þ. þeira Borgfirðinga, *dér var den gang tingstedet* (∴ herreds-tinget, det mindre ting, som holdtes om våren) *for indbyggerne i Borgefjord* 75³.

þinig bio., *herhen, hid* (sml. hinig).

þinn (þín, þitt, ældre þínn, þítt), *ejesto., din*.

þinull ha., = netþinull.

þit, nf. tot. (for it) til þú.

þjá (þjáða, þjáðr), *plage, fortrykke, trælbinde*, *mik eggja spor í eyju þjá ∴ *sårene piner mig* 34, *morg es þjóð of þjáð, *mange mennesker lever fortrykte* 131.

þjóð hu., *folk, folkeslag*.

þjóðá hu., *mægtig flod, hovedflod*.

þjóna (að), *tjæne* (e-m el. til e-s 73¹²).

þjónasta el. -usta (ef. -ustu), 1) *tjeneste*. 2) *betjæning*, særlig *kirkelig forretning*, fekk hann alla þjónustu af presti, *han fik den hele betjæning (al den betjæning; som kirken foreskrev, særlig nadverens sakrament) af præsten* 105³. — þjónustumaðr ha., *tjæner*.

þó bio., 1) *dog, alligevel* (sml. det første eks. under 2), *hversu má þat vera, en þó sé hon þín dóttir, hvorledes kan det være, men dog må hun være din datter* ∴ *hvorledes kan det være muligt (at hun ikke er hans datter), når hun dog er din datter?* 78¹; får undert. (ved en korthed i udtrykket) betyd. *jo, jo dog, til*

visse og lign., en þó veit ek, at þér munuð kalla mik lítinn mann fyrir mér, *men jeg véd jo nok, at . . .* 8¹², þó villtu nú á braut, þá mun ek nú ekki letja þik, *nu vil du jo rejse, da vil jeg ikke . . .* 3: *eftersom du jo nu vil rejse, vil jeg ikke . . .* 59¹³, þó eru menn hljóðir, *folk er jo tavse* 61⁹; ok þó, og tilmed, og desuden 15¹³. 2) þó at, þótt bo., *selv om, omendskönt, uagtet* (med forest. m.), *þótt tvær geitr eigi ok taugreptan sal, þat es þó betra en bæn, *selv om man kun ejer to geder og en ussel hytte, er det dog bedre end at tigge* 134 a, *þó myndak gefa þér, þótt ór gulli væri, ok þó selja at (= þótt i den foreg. sætn.) væri ór silfri, *dog vilde jeg give dig den, selv om den var af guld, og dog overlade dig den, om den end var af sølv* 115 a, þótt þú segir mér eigi þitt nafn á banadægri mínu, þá veiztu, at þú lýgr nú, *skönt (uagtet) du ikke siger mig dit navn på min dødsdag, så véd du dog, at du nu lyver* 23²⁴.

þokka (að), *bedømme, optage noget på en vis måde (især velvillig)*; þ. með e-m 3: *holde med en, tage ens parti*. þokkask, *tækkes, behage* (sml. þekkjask); þokkaðr, *yndet, afholdt*.

þokki ha., *sind, sindelag, især velvilligt sind, velvilje, yndest, leggja góðan þokka til e-s 3: fatte tilbøjelighed for en, få en kær* 79²⁰.

þola (þoli, þolða, þolat og þolt), *tåle, udholde*, þ. þorð (sé þorð); þ. e-m e-t, *tåle noget af en, ekki munu hirðmenn hans vel þ. þvilikum køgursveinum kópuryrði, ikke vil hans hirdmænd vel (let) finde sig i skryderi af slige puslinger* 4¹².

þora (þori, þorði, þorat), *turde, vove* (med navnef., i alm. med at).

þorp ik., 1) 'torp', *flække, landsby*; sj. om en enkelt gård

på landet. 2) *den til gården hørende mark (?), hrørnar þoll, *sús stendr þorpi á, det træ, som står på fri mark ved gården 3: det træ, som står ene og ubeskyttet* (mods. det, der står i skoven) 134 b, þrjár þjóðar falla þorp yfir meýja Møgþrasis, *tre storfloder falder (strømmer) over M.s møers marker* 113 b.

þorpari ha., *mand fra landet, husmand* (simplere end bóndi og ofte med et begreb af ringeagt); þat harmar oss, er þér hlaupið sem þorpara sveinar (foragtelig), *at du løber om som husmænds drenge* 16³⁴ (sml. hlaupari 2).

þorrinn, fort. tf. af þverra.

þótt = þó at, sé þó.

þóttu, þótt, af þykkja.

þóttu = þótt (þó at) þú.

þraut, fort. af þrjóta.

þreifa (að), *søge at få fat i, føle sig for, famle med hænderne*, þ. um e-t, *beføle noget*, þ. í hõnd e-m 3: *gribe efter ens hånd* (som vedkommende trækker til sig) 79³⁴ (sml. taka í hõnd e-m, *tage en i hånden* 79³²); þreifask fyrir, *famle for sig*, *þreifask umb, *famlende gribe omkring* (efter noget, som man ikke kan få fat på).

þrekvirki ik., *heltegærning*.

þrettáandi ordenst., *trettende*; þ. dagr jóla 3: *den 6te januar, helligtrekongersdag*.

þrévetr to. (gf. -ran), *tre år gammel*.

þreyja og (yngre) þrá (þrey og þrá, þráða, þráðr), *længes, føle længsel*, þ. eptir e-m, *længes efter en*, þ. eptir einni konu, *føle længsel efter en enkelt kvinde* 96¹⁷.

þreyta (tt), *anstrænge sig af yderste ævne for noget*, þeir þreyttu at komask í borgina, *anstrængte sig for at slippe ind* 4²⁵, hann þreytir á drykkjuna, *anstrænger sig for at drikke* 6²¹⁻³⁴; þ. e-t við e-n, *kappes i noget med en*, þ. *drykkju við e-n, drikke om kap med en* 6².

þriði ordenst. (ef. -ja), *tredje*.

þriðjungur ha., *tredjedel*.

þrífa (þreif, þrifum, þrifinn), *tage fat i (pludselig el. stærkt), gribe, snappe*.

þrír (þrjár, þrjú) talo., *tre*.

þrítugr to., *som indeholder 30, hamarr þ. 3: en 30 ifavne høj klippe*.

þrjóta (þraut, þrutum, þrotinn), *få ende, høre op, slippe op*, upers. e-t (gf.) þrýtr, *noget får ende, hører op*; også med 2 gff., e-n þrýtr e-t, *noget slipper (op) for en, hann þraut ørindit (sé ørindi)*.

*þrúðugr to., *stærk, mægtig*, þ. áss (om Tor) 116 b.

þrútinna to., *opsvulmet*.

þrútna (að), *svulme op, hovne*.

*þrymr ha. (-s; -ir, ef. -ja), *larm, brag*.

þræta (tt), *trætte, tviste, kives* (um e-t, om noget).

þú pers. sto., *du*. Smælter ofte sammen med det foreg. udso., i hvilket tilfælde ú i reglen forkortes, og þ efter den foreg. lyds beskaffenhed kan blive ð, d, t el. bortfalde: vill þú (senere vilt þú) bliver villdu, villtu (viltu for vilttu); det nægt. -at sættes mellem udso. og sto. (sé under -a). Sjælden sammensmælter det med andre ord, f. eks. þóttu 3: þótt (þó at) þú. — Tot. it, þit, *I to*, it feðgar 3: *du og din søn*, it Helga 3: *du og H.* (sml. tot. vit under ek). Flt. ér, þér, *I*, bruges ofte i tiltale til en enkelt fornem person, *du*, þér skuluð ráða, herra 93⁹ (vekslende med þú 22²⁰⁻²²).

*þulr ha. (-ar; -ir), *'taler', vísmænd*.

þumlungur ha., *tommelfinger* (på en handske).

þungur to., *tung*, binda þeir við svá þungt, at . ., *de binder en så tung vægt derved, at . .* 14¹.

þunnur to., *tynd*; þunt veðr, *tynd luft* 3: *klart vejr, skyfri luft*, *þunt hljóð 3: *lydløs*,

opmærksom tavshed (egl. en tavshed, gennem hvilken enhver lyd let kan trænge, idet egenskaben er overført fra luften til tavsheden), þegja þunnu hljóði, *tie med lydløs tavshed, tie bomstille* 132 a.

þunnvangi ha., *tinding*.

þurður ha., (-ar; uden flt.), *formindskelse, aftagen, hvern þurð þú hefir drukkit á sænum 3: hvor meget vandet i havet er svundet ved din drikken*.

þurfa (þarf, þurfta, þurft), *trænge til, behøve* (e-s el. e-t el. navnef.), þ. hrossa, *behøve, have brug for heste* 82¹, þ. vistir miklar, *behøve mange levnedsmidler* 56³³, þ. muntu at leggja þik meir fram 52³; þ. við (med ef.) = þurfa, þ. bráðungar við (sé bráðung), lætr hann flytja upp varnað sinn ok þurfti nú meira við þat en fyrr, *han lader sine varer bringe op og behøvede nu mere (3: flere folk) til det (til at bringe varerne i land) end forrige gang* 59³³; upers. þess þarf (við), *det behøves*, þess þyrfti, at . ., *det kunde nok behøves, at . ., det vilde være ønskeligt, om* 94⁵.

þurfi to., *trængende til* (e-s), *laðar þ. (sé lqð).

þurr to. (gf. -ran), *tör*.

þurs ha., *'turs', trolde, jætte* (= jötunn; sml. hrímpurs), *þursa dróttinn 115 a, 118 b, *þriggja þursa móðir 120 b. — *þursameyjar hu. flt., *tursemejer, jættedøtre* 126 a.

þúsund hu., *tusende*. (I den ældste tid betegnede þúsund et stort ubestemmeligt antal, medens 1000 (3: 1200; sml. hundrað) o. s. v. i reglen udtryktes ved tíu hundruð o. s. v.)

þvá (þó, þógum, þveginn), *to, vaske* (e-t el. e-u), þvá sér, *vaske sig*.

þverr to., *som går på tværs*; um þvert, *på tværs*; ik. (gf.) þvert og (ef.) þvers som bio., *på tværs, tværs igennem el. over*,

tvært imod, snýr hann þvers á braut í skóginn frá þeim, *vender sig på tværs bort ind i skoven fra dem* 3: *tager vejen tværs igennem skoven bort fra dem* 4¹⁷.

þverra (þvarr, þurum, þorrinn), *aftage, formindskes, lízk honum nú svá, sem minna hann þorrit en i enu fyrri sinni, sóm om det (drikken i hornet) var svundet endnu mindre end forrige gang* 6²⁵, hann mátti eigi sjá, at þyrri (sé mega).

því, hf. ent. ik. af sá.

þvílíkr to., *sådan, slig*.

þý hu. (-jar; -jar), *trælkvinde, tærne*.

þýða (dd), *tyde, fortolke, þ. draum* 76¹⁹ (= ráða d. 76²⁰). 2) *betyde*.

þýða (dd), *göre vanlig stemt; især middelart þýðask (e-n), göre en vanlig stemt mod sig, søge at vinde for sig, sá (fugl) settisk hjá álptinni ok vildi þýðask hana* 75³³; *þýðask skógin, 'ty' (flygte) ind i skoven*.

þykkja (þykki, þótta, þótt; også þikkja), 1) *tykkes, synes, forekomme* (báde brugt pers. og upers.), þótti hon mér allgóð 75²⁷, þykki þér ek eigi lauss allra mála 92¹⁹, þótti þóllum mikit fráfall Helgu 107¹⁹, þótti mér ornninn ýfask 75³⁴, vel þykkir mér þjálf renna 5²⁹; þykkir e-m, *det synes, forekommer en* (med hf. udeladt: Hermundr unði lítt eptir bróður sinn, ok þótti (neml. honum) ekki hans hefnt at heldr 106¹⁵); oftere (især med følgende mér og þér) bruges þykki = þykkir (egl. forest. måde, brugt som et mildere udtryk end frems. m.; sml. skyli under skulu): *þykki mér ór augum eldr of brenna, *ild tykkes mig brænde fra øjnene* 118 a, eigi þykki mér svá, *ikke synes det mig således* 98². I steden for et pers. udtryk står þykkir (þótti) undert. upers. med nævn ef. flt.: þeir menn, er mér þykkir fóthvatari, *som synes mig fodrappere* (=

þykkja, som findes i et andet håndskr.) 5²⁶, þótti þeim hans vinir helzti margir 68²⁷; 2) *tykkes, ansés, holdes for*, hann þótti vera inn mesti gæfumaðr 3: *blev ansét for* 60³², *auði betra þykkir þat í ókunnum stað, *det (vid) regnes for bedre (man får at mærke, at det er bedre) end rigdom på fremmed sted* 132 b. — (e-t) þykkir e-m fyrir el. fyr (e-u), egl. *noget synes en i vejen, til hinder for noget* 3: *en finder noget vanskeligt, betænkeligt, bliver misfornøjet dermed, tager sig det nær*, svá mikit sem honum þótti fyrr fyr, jók nú miklu á, *så store vanskeligheder som tidligere syntes ham at stille sig i vejen derfor, forøgedes de nu i høj grad* 3: *så betænkelig som han tidligere havde været derved (at fremstille sig for kongen i sin ulykkelige forfatning), blev han det nu i langt højere grad* 58¹¹, ef þú vildir eigi svá gott ráð taka, þá myndi mér fyr þykkja í, er þú . . , *hvis du ikke vilde tage en så god beslutning, vilde det have mis-haget mig (vilde jeg være bleven fortrydelig over), at du . .* 57²⁹. — Middela. þykkjask, *tykkes sig, synes, antage, mene om sig selv*, þóttisk þórr skilja, *hvat látum verit hafði* 2²⁸, þykkjumk ek makligri mína böen at þiggja 28³⁴, (ofte om det, der forekommer en i drömme) þat dreymði mik, at ek þóttumk heima vera at Borg, ok sá ek álpt, ok þóttumk ek eiga, ok þótti mér allgóð 75²⁴, 29²².

þykkir to. (gf. -van), *tyk; tæt, standa sem þykst umhverfis vatnit* 54³⁵.

þyngð hu., 1) *tyngde*. 2) *ildebefindende, taka þ., blive upasselig*, Helga tók þá ok þ., ok lá þó eigi 107³, á mér liggir þ. nokkur, *jeg føler mig noget utilpas* 41³², *hvarf af honum þ. þoll, hele hans ildebefindende forlod ham* 42⁴.

þynna (nt), *göre tynd, for-tynde; þynnask, blive tynd, for-tyndes.*

þyrft og þurft hu., *trang, fornødenhed, behov* (sml. þorft), *hyggja um sína þyrft, være betænkt på sin egen tarv* 3: *tænke på sin egen redning* 26⁶.

þyrma (mð), 1) *ikke krænke, vise ærbødighed mod* (e-u), *þ. véum, *skærme helligdommene;* 2) *skåne* (e-m).

þyrri, forest. fort. af þverra. þyrsta (st), *göre tørstig, kun upers. e-n þyrstir, en tørster;* fort. tf. þyrstr som to., *tørstig.*

þysja (þusta), *styrte frem.*

þægiligr to., egl. *som er til at modtage, antagelig; behagelig.*

þær, hu. flt. af så.

þøkð, fort. tf. hu. af þekja.

þökk hu., 1) *behag, tilfredshed med noget* (sml. þekkja B). 2) *tak.*

þoll hu., *ungt fyrretræ* (mest digt.).

þomb hu., *buestræng (?)*. —

þambarskelfir ha., *som bringer buestrængen til at skælve (?)* (tilnavn til den berømte bueskytte Einarr).

þorft hu. (þarfar; þarfar og -ir), *'tarv', trang, nødvendighed, behov* (sml. þyrft), e-m er þ. e-s, *en behøver noget, *vits es þ. þeims víða ratar* 132 b, **nær verður á vegum úti geirs of þ. guma, når der ude på veje bliver trang til spyd for manden* 3: *når han kan få brug for sit spyd* 132 a, *hon kvað þess lítla þ. (neml. vera), sagde, at der var liden nødvendighed derfor* 3: *at det ikke gjordes fornødent, ikke var værdt* 77⁴; **fjár síns, es fengit hefir, skylit maðr þ. þola, ikke skal man tåle trang på* (3: *finde sig i at mangle, afholde sig fra at bruge, tage alt for sparsomt til; sml. spara* 1) *sit gods, som man har fået (erhærvet)* 133 b.

Æ.

æ bio., 1) *altid* (sml. ei, ey), *því es þat æ alt til atalt, *derfor er det alt (hele jætteslægten) stedse så (alt for) hæftigt* 111. 2) sj. **aldrig, æ menn hann sjálfan of sjá, aldrig ser man den selv* 112 a.

æðra hu., *frygt, forsagthed.* — æðruorð ik., *ord, som røber frygt.*

æfar og afar bio., *i høj grad, overmåde* (skrives også sammen med to. og bio.).

ægir ha., 1) **havet.* 2) *hav-jætten (havets gud) Æger* (forskellig fra ægir); *Ægis dóttir, *Æs datter* 3: *bølge* 124 b.

æsir, nf. flt. af áss.

æta, forest. fort. af eta.

ætla (að), 1) *tro, mene, antage, holde for, ætla ek, at þú*

nýtir eigi boga minn 61³²; *hvat ætlar þú slíkt vera, hvad tror du det er?* 72⁴, *ætla ek þat lítit gagn ríki váru* 63⁷, *ætla þú giptu þína svá mikla, at* .. 56¹²; æ. e-m e-t, *tiltro en noget.* 2) *beregne, udregne, þessi (drykkir) mun mestr ætlaðr, denne må være beregnet som den største* 6²⁹. 3) *bestemme, eptir því sem ætlat var* 3: *efter bestemmelsen* 71²; æ. e-m e-t, *tiltænke en noget.* 4) *agte, have til hensigt, ek ætla eigi at fara, jeg har ikke i sinde at rejse* 96¹⁵; *agte sig (et steds hen), hann ætlaði af landi, agtede sig udenlands* 82¹ (= æ. utan 83⁶). — Med fho.: *ætla ek, at þú* ~~*sinde.*~~ *ætla til e-s, göre regning*

på, göre sig håb om noget, hvar til ætlar þú um gjaforð dóttur þinnar, hvað venter du dig (håber du på) med hensyn til din datters giftermål? 82¹⁷.

ætlan hu., 1) tro, mening. 2) agt, hensigt.

ætt hu. (= átt), 1) æt, slægt, herkomst, hann er ennar beztu ættar 90¹⁰. 2) himmelegn, verdens-kant, flugu í sömu ætt, de fløj i samme retning 76⁵, ór þeim

ættum, er mér þóttu fuglarnir fljúga 76⁸⁻¹⁵⁻¹⁸.

ætta, forest. fort. af eiga.

ættaðr to., af (nedstammende fra) den eller den slægt (der nærmere betegnes ved et bio. el. lign.), vel æ., af fornem slægt.

ættmaðr ha., 'ætmand' (mand af ætten), slægtning (sml. frændi).

æva (mest digt.) og *ævagi bio. (sml. ei og eigi), aldrig.

ævi hu., tid, levetid.

Æ.

æði ik., natur, anlæg (både om åndelige egenskaber, forstand, indsigt 110 a, og om væsen, manerer = læti).

*ægir ha., som indjager skræk (af ægja, gð, indjage skræk, forfærde), æ. Eydana, Ódanernes forfærder, skræk (om kong Håkon, som måtte kæmpe med de danske, der understøttede Gunhilds sønner) 129 a; om jætten Isung, der var bleven dræbt af Hödbrod 128 b¹⁴ (dog skal der måske snarere læses Ægir, et andet navn for Isung; sml. ægir). — ægishjálmr ha., 'skrækkehjælm', hjælm, som indjager skræk (særlig slanger tænktes at bære en sådan hjælm, således Fávner, når han i slange-

skikkelse rugede på guldet), bera ægishjálm yfir e-m, indjage én skræk, være en rædsel for én 24¹⁹.

æpa (pð), råbe, æ. sigróp, opløfte sejrsråb.

ærinn el. ýrinn to., tilstrækkelig, i overflod (= yfrinn), svá mikit gull, at ærit er um þina daga, så meget, at det er tilstrækkeligt (mere end nok) i din levetid 24³³, *ærna staðlausu stafi 133 b; ik. ærit som bio., i höj grad, særdeles, æ. stórr, overordenlig stor 4²⁸.

æsa (st), sætte i hæftig bevægelse; æsask, fare hæftig, voldsomt afsted; fort. tf. æstr, op-hidset, hæftig, *æstr á ímu, hidsig på kamp 128.

æxa, forest. fort. af vaxa.

Q.

qðlask el. øðlask (að), opnå, vinde (e-t) 118 a.

qðlingr (øðlingr) ha., ædling, fyrste (mest digt.).

qðru, qðrum, af annarr.

qfund hu., avind, misundelse,

q. á e-u, misundelse over noget.

qfunda (að), misunde, q.

vinsæld e-s, være misundelig på en for hans yndest.

q1 ik. (hf. -vi), 1) øl; 2) drikke-lag.

qld hu., 1) tid, tidsalder, *hans aldar æ mun vesa at góðu getit, hans tid vil altid blive nævnet med berømmelse 131, *ár vas

alda (sé ár). 2) **menneske-slægten, menneskene*, især i flt. aldir, alda synir, *menneskenes börn* 133 b. — *Aldaföðr ha. (-rs), *slægternes fader* (o: *Odin*) 108 b.

öldnu, gf. ent. hu. i bestemt form af aldinn.

öll, af allr.

ölsiðr ha., *skik ved drikkelag*, hitt er o. meiri, at..., *det er en bedre gildesæd, at* . . 61^{9.15}.

ölteiti hu., *lystighed ved drikkelag, 'ølskæmt'*.

önd hu., 1) ånde; liv. 2) ånd, *sjæl* (sml. sál).

*öndóttir to., *frygtelig, bister*.

~~öndvegi~~ ~~ok öndugi~~ ik., *höjsæde, hædersplads, den fornemste (midterste) plads på hver af de to langbænke i stuen eller hallen* (om fyrstens höjsæde bruges særlig háseti). Stuen (hallen) deltes ved to rækker søjler (stolper) på langs i tre rum, *gulvet* (gólf 57, 109 a¹⁷, 109 b^{14.28}) i midten mellem søjlerne og to siderum mellem disse og sidevæggene. Langs sidevæggene løb to forhøjninger med bænke, to *langbænke* (pallr, langpallr; bekr, langbekkr 4²⁸, 110 a²⁴), af hvilke den ene kaldtes *den 'fornemste' bæk* (œðri bekr), den anden *den 'ringere'* (úœðri bekr 42²⁵, 90⁸). Bæge bænke deltes ved søjlerne i forskellige afdelinger, af hvilke den midterste kaldtes öndvegi, *höjsædet, hæderspladsen*; de søjler, der begrænsede öndvegi (öndvegissúlur, *höjsædestolperne*), var langt prægtigere end de øvrige og ofte prydede med udskårne gudebilleder, hvorfor de ansås for særlig hellige. På den 'fornemste' bænks öndvegi, *den første hædersplads* (œðra öndvegi eller blot öndvegi 77²⁸, 96²⁰; sml. 43²⁰), sad i reglen husets herre; lige over for på den 'ringere' bænks öndvegi, *den anden eller 'ringere' hædersplads* (úœðra öndvegi 42²⁵, annat öndvegi 96²²), havde den

fornemste gæst i alm. plads. I hvert öndvegi var der dog som oftest plads til flere (77²⁸, 96²⁰⁻²²). Langs endevæggen i stuen lige for hovedindgangen fandtes også undertiden en forhøjning, *tværbæk* (pallr, þverpallr), på hvilken kvinderne fortrinsvis havde plads (sml. pallr). Foran hver bæk stilledes under måltidet løse borde (sml. under stíga). På gulvet mellem søjlerne blev ildene, der tjente til at opvarme og oplyse stuen (hallen), antændte. Om retningen fra hovedindgangen hen imod den modsatte gavlvæg bruges inn, innar (43^{8.20}; sml. også under set), om den modsatte retning hen imod hovedindgangen út, utar (5⁴, 42²⁶, 43²²). Sé navnlig følgende steder: var þeim Illuga ok sonum hans skipat í öndvegi, en þeim Þorsteini Egilssyni ok Hrafni ok sveitinni brúðguma í annat öndvegi gegnt Illuga; konur sátu á palli, ok sat Helga en fagra næst brúðinni, *I. og hans sønner fik plads i höjsædet, men T. og R. og brudgommens følge i det andet höjsæde lige over for I.; kvinderne sad på 'pallen' (tværbænken), og H. sad nærmest ved bruden* (som havde sin plads midt på pallen) 96 (sml. hermed s. 77); konungr lætr liggja rúm á enn úœðra bekk í öndvegi ok hundrað manna utar frá, *han lader pladsen i höjsædet på den ringere bæk stå åben og (desuden plads til) 100 mand ud derfra* 42, gengr hann fyrst innar eptir höllinni frá háseti konungsins . . ; þar kómr enn, er hann ferr utar eptir höllinni enum úœðra megin, þar til er hann kómr fyrir Pálnatóka, *han går først ind ad gennem hallen fra kongens höjsæde* . . ; så går han fremdeles ud efter gennem hallen på den lavere side, indtil han kommer for P. (o: *han går først ind ad langs med den fornemste bæk, idet han*

begynder ved ham, der sad nærmest kongens højsæde midt på bænken; derpå vender han om og går den modsatte vej langs med den ringere bæk) 43.

qndverðr el. qndurðr to., 1) som befinder sig foran, forrest. 2) (om tiden) som er i begyndelsen, tidligst (mods. ofanverðr), qndverðan vetr. i begyndelsen af vinteren, først på vinteren 90¹⁸. qnnur, af annarr.

qr hu. (-var; -var), pil. — qrvoroddr ha., pileod; brugt som tilnavn.

qrn ha. (arnar, hf. erni; ernir, gf. qrnur), örn.

qrr (gf. -van), 1) rask, energisk. 2) gavmild, qrvastr af fé 3: mest rundhåndet med penge 63²⁴.

qrvor- sé qr.

qxl hu., aksel, skulder (sml. herðr).

Ø.

øðlask, øðlingr sé qðlask, qðlingr.

øfri, øfstr = efri, efstr.

øng(v)a o. s. v., af engi.

ør-, uadskillelig part. (egl. samme ord som fho. ór), betegner en adskillelse.

ørendr to., død (af ør- og qnd).

ørindi (el. -endi) ik. (af ør- og qnd), det at holde åndedrættet tilbage, þórr þreytir á drykkjuna, sem honum vannsk til ø., egl. så længe åndedrættets tilbageholdelse slog til for ham 3: så længe det var ham muligt at holde åndedrættet tilbage (og han derfor ikke behøvede at tage hornet fra munden for at trække vejret) 6²², er hann þraut ørindit, egl. da åndedrættets tilbageholdelse slap for ham 3: da han ikke længer kunde holde åndedrættet tilbage 6¹³.

ørindi (el. -endi) og erindi (-endi) ik., ærende (af árr, sendebud): 1) hvad man skal udrette, ærende (hværv, forretning, besked, som man skal bringe), þat er ørindi mitt hingat, det er mit ærende herhen 101⁸, reka ø., udrette et ærende (sml. ørindreki), flytja ø., udrette et ærende (ved at fremsætte det mundtlig og tale til fordel for det) 67^{5.7}, hann bar fram ø. sín við konunginn ok flutti

kænliga, han fremførte sit ærende for kongen og fremsatte det klogt 67²⁴. 2) hvad man har udrettet, resultatet, udfaldet af ens ærende, svar, besked, som man får på sit ærende, fór hann með þessum ørindum til Danmerkr ok sagði frá sínum ørindum, med denne besked drog han til D. og fortalte udfaldet af sit ærende 68, þeir segja honum sín ø. 3: hvad de har at meddele (som resultat af deres spejden) 38⁷, hann bað konung segja, hvert þeira erindi skyldi vera 3: hvad resultatet af deres ærende skulde være (hvilket svar de skulde have på deres ærende) 28²⁹, hafa ø. 3: have udrettet hvad man skulde (sml. hafa sitt mál), *hefir þú ø. sem erfði? har du 'ærende' som arbejde 3: har du opnået et resultat, der svarer til det arbejde (besvær), du har haft? 115 b, *hefik erfði ok ø., jeg har arbejde og 'ærende' 3: jeg har haft besvær, men også udrettet, hvad jeg vilde, mine anstrængelser har lønnet sig 115 b. — ørindalok ik. flt., enden på, udfaldet af et ærende 42¹⁸.

ørindreki ha., sendebud.

ørkumla (að), lemlæste; ørkumlaðr, lemlæstet.

ørlog ik. flt., skæbne.

**ørlogþættir* ha. flt. (gf. *-þáttu* 121 a), *skæbnetráðe* (sml. *síma*).

øróf (o: *ørhóf*) ik., *uhyre* *mængde*, **ørófi* *vetra*, *áðr* . . , *utallige* *vintre*, *för* *end* . . 111, 112.

øruggr to., 1) *uforfærdet*; *stærk*, *kraftig*, *berjask* með *øruggum* *atgangi*, *med* *kraftigt*, *vældigt* *angreb* 104³. 2) *sikker*; *pålidelig*.

øræfi (o: *ørhæfi*) ik., *åben*

kyst uden havne, *gerða* *ek* *höfn* við *Agðanes*, *er* *áðr* *var* *ø.*, *jeg* *gjorde* *en* *havn* *ved* *A.*, *hvor* *der* *tidligere* *var* *en* *åben* *havn* *løs* *kyst* 63⁴, *ilt* *er* *til* *hafna* *fyrir* *landi* *yðru*, *ok* *eru* *viða* *ø.* *ok* *hætt* *skipum*, *det* *er* *vanskeligt* *at* *finde* *havne* *i* *eders* *land*, *og* *vidt* *omkring* *er* *der* *åbne* *kyster* *og* *farligt* *for* *skibene* 59¹⁵.

øx *hu.* (*øxar*, gf. *-i*; *-ar*), *økse*. — *Øxará* (sé *navnelisten*). *øxn*, flt. af *oxi*.

Navneliste*.

Aðalráðr k. Játgeirsson, *det nordiske navn for den engelske konge Ædhelred (Ethelred), Eadgars søn († 1016) 85¹⁰, 92³¹.*

Aðils, *konge i Upsala 35¹⁵.*

Agðanes ik., *næs ved indløbet til Trondhjemsfjord 63⁴, 93²¹.*

Agðir hu. flt., *Egdafylke i Norge (nuvær. Nedenæs, Lister og Mandals fogderier) 37⁷.*

Agnafit hu. (-jar), *næs på Sveriges kyst, hvor Stockholm nu ligger (fit hu. (-jar; -jar), engstrækning langs et vand) 33¹².*

1. Áki, *Palnatokes søn Áge 41¹⁸.*

2. Áki, *Sven Estridsøns bryde 56²⁴.*

Aldaføðr (sé ords.) 108 b, 114 a.

Alfaðir (sé ords.) 125 b.

1. Álfr enn gamli, *myt. fyrste (Hringsson?) 127 b.*

2. Álfr Hjálpreksson 15²⁸.

3. Álfr Hundingsson 122 b.

Álfrøðull (sé ords.).

Áli, *konge i Norge 35¹⁷.*

Andvari, *dværg 17³². — Andvarafors ha., fossen, hvori A. opholdt sig 17³³. — Andvaranautr (sé ords.).*

Angantýr Arngrímsson 28².

Arngrímr, *viking 27²⁸.*

Arnoddr, *Sven tjugeskægs kærtesvend 43¹⁴.*

Ásaþórr (sé ords.) = Þórr 2³⁴.

Ásbjörn Harðarson ór Örnólfsdal 78²¹.

Ásgarðr (sé ords.) 11⁴.

Ásgerðr Bjarnardóttir, *Egil Skallegrimsøns hustru 74².*

Áss ha., *gård i Vatnsdal (áss ha., ås, bjærgås) 80³⁴.*

Ásta, *Olav d. helliges moder 54².*

Ástriðr Burizleifsdóttir, *Sigvalde jarls hustru 45²⁸.*

*) Foruden de samme betegnelser og forkortelser som i ordsamlingen bruges her endvidere f. = faðir, k. = konungr. Efter personnavnene udelades ha. og hu., da kønnet fremgår af de tilføjede bestemmelser. Hunkønsordene på -r og -dís böjes som heiðr, hvor intet nærmere er bemærket (f. eks. Ásgerðr, Hjördís, ef. -gerðar, -dísar, gf. og hf. -gerði, -dísi). Bøjningen af de sammensatte ord angives ikke særskilt, når de enkelte ord er optagne i ordsamlingen (f. eks. ey, fjørðr, mörk) eller i navnelisten (f. eks. Björn). Af ord, der forekommer i flere stedsnavne, men ikke findes i ords., anføres her desuden: eyrr hu. (eyrar, gf. -i; -ar), *flad, sandig strandbred* (= da. -ør, -øre); fell ik. (opr. samme ord som fjall, fjæld; jfr. berg og bjarg), *et enkeltstående fjæld* (fell bruges i navne, medens fjall ellers er det alm. ord); lundr ha. (-ar; -ar), *lund*; vík hu. (víkr; víkr), *víg, bugt*. — I reglen anføres kun det første sted, hvor et navn forekommer.

1. Atli, *fæstebonde på Grenje* 75⁸.

2. Atli, *myt. fyrste* (Hringsson?) 127 b.

1. Auðun (-ar, hf. -i) *festargarmr (i Laxdæla saga tiltaler Osviv ham både med festargarmr og festarhundr)* 81²², 83³⁵.

2. Auðun enn *vestfirzki* 55 ff.

Aurgelmir, *jætte, det ældste personlige væsen* 111 b.

Baldr (-rs), *guden Balder* 9 ff., 119 f.

Barðinn, *skib (sé ords.)* 50.

Barri Arngrímsson 28³.

Beiguðr *el. -aðr (-aðar)*, *Rolv krakes bersærk* 35²⁶.

Bergelmir, *jætte* 111 b, 112 a.

Bergfinnr enn *norræni* 74 ff.

Birkiströnd *hu., gård på Fræðø* 38³.

Bjarmaland *ik., Bjarmeland (ved det hvide hav)* 27²⁸.

Bjartmarr *jarl* 29¹⁶.

Björgvin *el. Björgyn hu. (-jar)*, *Bergen* 63⁶.

1. Björn (Bjarnar, hf. Birni), *f. Asgerðar* 74³.

2. Björn enn *brezki* 41 ff.

3. Björn *farmaðr* 129 a (*sé anm.*).

4. Björn, *frændi Qnundar at Mosfelli* 106¹¹.

Bólm *hu., ubekendt ø* 28¹.

Borðeyrr *hu., havn ved Hrute-fjord* 106²⁰.

Borg *hu., Torsten Egilsöns gård Borg på nordsiden af Borgefjord, mellem Langå og Guvå, bygget af Torstens far-fader Skallegrim (sml. borg i ords.)* 74⁴.

Borgarfjorðr *ha., den nordligste af de to større fjorde, som den store havbugt Faksefjord (Faxafjorðr) afsætter på Islands vestkyst. Også brugt om egnene omkring Borgefjord* 74⁴, 78¹⁹.

Borgfirðingar *ha. flt., indbyggerne i Borgefjord* 75³.

Borghildr, *Sigmund Völsung-söns hustru* 14 f., 121 a.

Bragi, *guden Brage* 130 b.

Brálundr *ha. (-ar)*, *Borghilds hjemstavn* 121 a.

Brámi Arngrímsson 28³.

Brandey *hu., myt. sted* 123 b.

Brávöllr *ha., myt. sted* 126 a.

Bretar *ha. flt., Briter, Bretlands indbyggere* 42³².

Bretland *ik., Wales i England* 41¹⁰.

Brísingamen *ik. (sé men i ords.)* 116 a, 117 a.

Brynhildr (*Buðladóttir*) 26⁴.

Búi Arngrímsson 28³.

1. Burizleifr (*el. -láfr*) *Vindakonungr, Sven 'tjugeskægs', Olav Tryggvesöns og Sigvalde jarls svigerfader* 45²⁹.

2. Burizleifr (*-láfr*) *Vindakonungr, den polske konge Bol-eslav III, Magnus Nielssöns svigerfader* 68²⁸.

Busiltjörn *hu., myt. å* 16²⁴.

Bøðvar-Bjarki, *Rolv krakes bersærk (egl. 'kamp-Bjarke', af *bøð hu. (-var), kamp; sml. orvar-Oddr)* 35²⁴.

Dalir (*og -ar*) *ha. flt., Gudbrandsdalen og Østerdalen i Norge* 53²⁸.

Danir *ha. flt., Danskerne (sé ords.)* 39³¹.

Danmørk *hu., Danmark* 15²³, 37².

Dellingr, *dagens fader (af et tabt to. dallr, klar; sml. Heimdallr)* 111 a.

Dinganes *ik., næs på 'Gleipnis-voldene'* 103⁹.

Draupnir *ha., Odins ring Draupnir (Drøpne)* 11³².

Dulinn, *dværg* 27⁶.

Dvalinn, *dværg* 27⁵ (*dværgenes stamfader* 24¹³).

Dyflinn *hu. (-innar, gf. og hf. -inni)*, *Dublin, Irlands hovedstad, var længe midtpunktet for et rige, som norske vikinger havde stiftet i Irland omtr. 850, og som holdt sig i over 300 år (sml. Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland, Kbh. 1851, især s. 393 ff.)* 87²².

1. Egill (*Egils, hf. Agli*) *Skalla-*

grímsson, hovedpersonen i *Egils saga*, *Myremændenes stamfader* († c. 983) 74¹, 82³².

2. Egill, søn af Torsten på Borg 74¹⁶.

3. Egill ullserkr, norsk bonde 38 ff.

Eið ik., navn på flere steder i Norge 38¹ (*Mandsejd ved Stadtland?* el. måske snarere at opfatte som fællesnavn 'forbi ejdene' (ved Stadtland); eið ik., 'ejd', landtunge).

Einarr þambarskelfir, berømt bueskytte 51.

1. Eindriði af Gimsum 47⁷.

2. Eindriði, søn af Önund på Mosfell 80¹¹.

1. Eiríkr jarl Hákonarson, Erik jarl på Lade, som i forening med sin broder Sven rådede for Norge i tiden mellem Olav Tryggvesøns fald og Olav d. helles hjemkomst (1000—1015) 45 ff., 83 ff.

2. Eiríkr k. blóðøx, den norske konge Erik blodøkse 37 ff.

3. Eiríkr k. góði (eygóði), den danske konge Erik ejegod 63.

4. Eiríkr k. sigrsæli, den svenske konge Erik sejsæl 90¹.

Elivágar ha. flt., myt. navn 111 b. Elli hu. (sé ords.).

England ik., *England* 85¹⁰. — *Englandsfar* (sé ords.) — *Englandshaf* ik., *Nordsøen* 85⁸.

Englar ha. flt., *Englænderne*. — *Englakonungr* ha., den engelske konge 66³¹.

Erlingr Skjálgrsson 47¹².

Eydanir ha. flt. (sé ords.) 129 a.

Eyfura, kong Svavrlames datter Øfura 27³⁶.

Eyjólfr Hundingsson 122 b.

Eylimi, f. Hjórdísar 15²⁶.

Eysteinn k. Magnússon, den norske konge Østen, Magnus barfods søn 61 ff.

Eyvindr (-ar), *Torod d. vises fader* 80²⁷.

Fáfnir Hreiðmarsson 17 ff.

Féey hu., lille ø i Nordmøre. — Féeyjarsund ik., sundet mellem Féey og Fræði 38³⁵.

Fengr (-s og -jar), navn på Odin 21¹⁷.

Fenrir ha., 113 b = Fenrisúlfr (sé ords.) 131 b.

Fensalr ha., *Friggs bolig* 10⁸ (også flt. Fensalir).

Finnr, bueskytte hos Erik jarl 51¹⁵.

Finnsleif hu., *Finslev* (navn på en brynje; leif hu. (-ar; -ar), efterladenskab) 35³².

Fitjungr (sé ords.).

Fjón ik., den danske ø Fyn 41¹⁸.

Fjónbúi el. -byggj ha. (-ja), *Fynbo*; flt. Fjónbúar el. -byggjar, *Fynboerne* 41⁵.

1. Fjólnir, navn på Odin 21¹⁷.

2. Fjólnir, *Palnatokes frænde* (farbroder) 43 f.

Frakkland ik., *Frankland*, det frankiske rige 14 f.

Fránangr ha. (-rs); F-s fors, *Fránangers fos*, i hvilken Loke skjulte sig for aserne 13¹³.

Frekasteinn ha., myt. sted 126 b, 128 a.

Freyja, gudinden Freyja (*Frøja*) 11³⁰, 115 ff.

Freyr (-s), guden Frey (*Frø*) 11²⁸.

Frigg (-jar), Odins hustru 10⁸, 108.

Fróði, dansk sagnkonge, under hvem 'Frode-freden' herskede (sml. *Snorra Edda I*, 374 ff.) 122 b.

Fræði hu. (ef. -ar), ø i Nordmøre (nu *Frødø*) 38². — Fræðarberg ik., bjærgryg på Frødø 38²⁴ ff.

Fulla, *Friggs tærne* 12²⁶.

Fýrir (Fyrir) ha. (el. Fýri, Fyri hu. ?), *Fyrisåen ved Upsala* 36². — Fýrisvellir ha. flt., *Fyrisletterne* (*Fyrisvall*) ved Upsala 36²².

Gagnráðr, navn på Odin (næppe 'den, der råder for sejr' el. 'den, der giver gavnlige råd', men uden tvivl for Gangráðr, 'vandrér'; sml. *Vegtamr*).

1. Galti, *Halfred 'vandrådeskjalds' broder* 95¹⁴.

2. Galti Þorfinnsson 80²³.
 Gamli k. Eiríksson 39 f.
 Garðaríki ik., *Rusland* (sé garðr i ords.) 73²⁵.
 Gautar ha. flt., *Gøterne, indbyggerne i Gautland* 89¹³.
 Gautatýr (sé ords.) 129 a.
 Gautland ik., *Götland i Sverige*; G. et eystra og et vestra, *Øster- og Vester-götland* 89¹.
 Geira Burizleifsdóttir, *Olav Tryggvesöns hustru* 45³¹.
 Geirný (-jar) Gnúpsdóttir, *Önund på Mosfells hustru* 80⁹.
 Geirskogul (egl. 'spyd-Skögul'), = Skögul 130 a.
 Gilsbakki ha., *Illuge svartes gård Gilsbakke langt mod øst i Hvidåside* (gil ik. (ef. flt. -ja), *bjærgkløft*) 78¹⁶.
 Gimsar hu. flt., *gård (Gimse) i Melhus i Guldalen* 47⁷.
 Gjöll hu. åen Gjöll (Gjall) på vejen til Hels bolig ('den gjallende, brusende') 12². — Gjallarbrú hu., *Gjallerbroen* 12^{2.10}.
 Gleipnisvellir ha. flt., *slette mellem fjældene på grænsen af Norge og Sverige* 103⁸.
 Gnípalundr ha. (-ar), *myt. sted* 124 b ff.
 Gnitaheiðr hu., *Fávnes opholdssted* 17⁴.
 Gnúpr Molda-Gnúpsson 80^{10.19}.
 Gramr ha., *Sigurd Fávnesbanes sværd* 19³¹ ff.
 Grani ha., (*Sigurd Fávnesbanes*) *hest* 16³¹, 26; 126 a. (*Opr. måske Gráni; jfr. hann var grár at lit* 16²⁷.)
 Granmarr, *myt. konge* 123 a, 127 a.
 Gren ik. flt. el. (som nu) Grenjar hu. flt., *gården Grenje ('at Grenjum') i Borgefjord vest for Langå ved Valfell* (gren ik. (ef. flt. -ja), *hule, rævehule*) 75⁷.
 Grímr, *Ravn Önundsöns fætter* 101²⁴, 103.
 Grímstungur hu. flt., *gård syd for Áss på vejen til Gilsbakke* 81².
 Grindavík hu. (-víkr), *i det sydvestl. Island, på sydsiden af den store halvø syd for Fáksefjord* 80¹⁰.

Grípir, *Sigurd Fávnesbanes morbroder* 20.
 Grœnland ik., *Grönland* 55¹⁷, 57⁷.
 Guðini jarl, *den engelske konge Haralds fader* 66³¹.
 Guðmundr (-ar) Granmarsson 125 ff.
 Gufá hu., *Guvå mellem Langå og Nordå, falder i Borgefjord øst for Borg. — Gufáróss ha., 'Guvåósen', munden af Guvå* 74¹⁸, 81²².
 Gullinbursti ha., *Freys galt 'Gyldenbørste'* 11²⁸.
 Gullnir, *jætte* 126 b.
 Gulltoppr ha., *Hejmdals hest 'Guldtop'* 11²⁹.
 Gunnarr Hlífarson 74⁹.
 1. Gunnlaugr ormstunga (enn ellri), *Illuge svartes morfader* 78¹⁸.
 2. Gunnlaugr ormstunga (enn yngri) *Illugason, hovedpersonen i Gunløgs saga* 78²⁵ ff.
 Guthormr, *Ástas og Sigurd syrs søn* 54.
 Gyða, *den engelske konge Haralds datter* 66³¹.
 Gøndul (Gøndlar), *valkyrje* 129 f.
 Haðaland ik., *Hadeland i Norge (omkring den sydlige del af Randsfjorden, nord for Ringerige)* 53²⁹.
 Haddingi (-ja); flt. tveir Haddingjar, *tvillingbrødrene de to Haddinger, Arngrims sønner* 28⁴.
 Hafr-Björn Molda-Gnúpsson (egl. 'bukke-Björn') 95²².
 1. Hákon (-ar) jarl enn ríki Sigurðarson, *Hákon jarl på Lade, Eriks og Svens fader, der blev dræbt af trællen Kark i sit skjul under svinestien på Rimul* 83³¹, 84³².
 2. Hákon k. enn góði Aðalsteinsfóstri, *den norske konge Hákon den gode* 37 ff., 129 ff.
 Háleygir ha. flt. (ef. -ja), *indbyggerne i det norske landskab Hálogaland (omfattende Helgeland og Nordlandene til Finmarken)* 129 a.

Hálfðan (ældre -danr; ef. -ar), Ástas og Sigurd syrs sön 54 f.

Hallfreðr (-ar) vandræðaskáld, bekendt skjald hos Olav Tryggvesön, 'der havde givet ham hans tilnavn 53⁹, 93²⁰.

1. Hallkell (ef. -kels, hf. -katli) Hrosskelsson, f. Illuga svarta 78¹⁷.

2. Hallkell, f. Þorkels í Hraundal 106²⁹.

Hámundr (-ar) Sigmundarson 14²⁸.

1. Haraldr k. Gormsson, den danske konge Harald blåtand 37⁵.

2. Haraldr enn grenski Guðrøðarson, Olav den helliges fader 53²⁷.

3. Haraldr Englakonungr Guðinason 66³¹.

4. Haraldr k. enn hárfagri Hálfðanarson 38¹⁵.

5. Haraldr k. enn harðráði Sigurðarson, Ástas og Sigurd syrs sön 54 ff.

6. Haraldr k. Valdimarsson, konge i Holmgård, gift med den svenske konge Inges datter Kristin 66²⁹.

Hátún ik. flt., myt. sted 122 a, 124 a.

Hávarðr Hundingsson 122 b.

Heðinsey hu., myt. sted 124 a.

Heiðabýr el. -bær ha. (sé bær i ords.), Hedeby (Slesvig) i Sønderjylland 63 ff.

Heiðmørk hu., Hedemarken i Norge 53²⁸.

Heiðr hu., 'Heden' = Mossfellsheiðr 91²⁴.

Heimdallr (-ar, sj. -s), guden Hejmdal (sml. Dellinger) 11²⁹, 116 b.

1. Heinrekr halti, Henrik d. halte (H. skatelår), sön af Sven Estridsöns sön Sven (altså brodersön af kong Niels og Knud lavards søskendebarn, ikke næstsøskendebarn, som det siges 72¹⁹).

2. Heinrekr keisari í Saxlandi, kejser Henrik IV († 1106); Knud lavards moder Bothilde var i følge Knytlinga saga datter af Sven Estridsöns hirdmand Torgæt d. fagre (Þorgautr fõgrumskinni)

og en halvsøster på mødrene side af kejser Henrik 64.

3. Heinrekr keisari Heinreks-son, kejser Henrik V (1106—25) 64 ff.

Hel hu. (sé ords.), Helhjems herskerinde (også hendes bolig; sml. 119 a^{16·24}, 12⁸ lader sig opfatte i bægge betyd.) 11³, 12, 25², 119 a²⁴.

Helga en fagra, Torsten Egilsöns datter 78¹⁰ ff.

Helgi Sigmundarson (Hunding-bani) 14²⁸, 121 ff.

~~Helgrindr~~ (sé ords.) 12¹².

Helvegr (sé ords.) 11 f.

Hemingr Strútharaldsson 93³.

Herjafóðr (sé ords.) 108 a.

Hermóðr (-ar), guden Hermod 11⁴ f., 130 b.

Hermundr (-ar) Illugason, Gunløgs broder 78²⁴, 98¹⁹ ff.

Hervarðr Arngrímsson 28².

Hildigóltr (sé ords.) 35³².

Hildisvín (sé ords.) 35²⁸.

Himinfjöll ik. flt., myt. bjærgkæde (sml. ords.) 121 a.

Himinvangar ha. flt. (vangr ha., vang, mark), myt. sted 122 a, 123 a.

Hindarfjall ik., myt. bjærg 26⁴.

Hjalli ha. (hjalli ha., afsats på et bjærg), gård i Ölves 80¹⁶.

Hjálmar enn hugumstóri 28³⁰ ff.

Hjálprekr konungr 15²³.

Hjalti enn hugprúði, Rolv krakes bersærk 35²⁵.

Hjarðarholt ik., gård i Laksådalen ved Hvammsfjörd 77⁶.

Hjórdís Eylimadóttir 15^{26·28}.

Hjörleifr, Helges skibsfører 124 a.

1. Hjörvarðr Arngrímsson 28².

2. Hjörvarðr Hundingsson 22¹⁴, 122 b.

Hlaðir hu. flt., det bekendte norske jarlesæde Lade ('Ladejarler') ved Nidaros 83^{33·36}, 93¹⁵.

Hleiðr hu. (-rar, hf. -ru), det gamle danske kongesæde Lejre (Ledre) 35².

Hliðskjálf (sé ords.) 13¹⁸.

Hlíf, móðir Gunnars 74⁹.

Hlóriði (også skrevet Hlórríði), navn på Tor 115 b ff.

Hlōðvir, 'Ludvig', fader til den orknøske jarl Sigurd 88²⁵.

Hniflungar ha. flt., Nivlungerne 127 a (om Granmars æt).

Hnikarr, navn på Odin 21¹¹.

Hoddmímir ha., myt. navn; Hoddmímis holt, myt. sted 113 a.

Hólmgarðr ha., Holmgård (Novgorod) i Rusland (sml. garðr i ords.).

Hólmrygir ha. flt. (ef. -ja), indbyggerne på øerne i Rygjafylki (Ryfylke) el. Rogaland (Stavanger amt) 129 a.

Holtavörðuheíðr hu., den store hedestrækning nord for Nordådalen (mellem denne og Hrute-fjord); over Holtevardeheden gik vejen fra Borge- til Hrute-fjord 106¹⁹.

1. Hrafn, søn af Önund på Mosfell, også kaldet Skáld-Hrafn, en af hovedpersonerne i Gunløgs saga 80¹¹ ff.

2. Hrafn, brodersøn af Önund på Mosfell 106¹⁶.

3. Hrafn ha., hest 35²⁸.

Hrani Arngrímsson 28³.

Hraundalr ha., i Borgefjord omkring den nordlige del af Alftá (Álptá), vest for Langå 106³⁰.

Hraunhöfn hu., ved Melrakkesletten i det nordøstlige Island 94²⁴.

Hreðuvatn ik., gård vest for Nordå, sydligst i Nordådalen 95¹³.

Hreiðgotar (sé ords.).

Hreiðmarr, Regins fader 16¹, 17²⁰, 18⁵.

Hrímfaxi (sé ords.) 109 b.

Hringaríki ik., Ringerige i Norge 54².

Hringhorni ha., Balders skib 'Ringhorne' 11⁹.

Hringr, myt. konge 127 b.

1. Hringstaðir ha. flt., Ringsted på Sælland 71¹, 73¹³.

2. Hringstaðir ha. flt., myt. sted 122 a.

Hringstöð hu., myt. sted 122 a.

Hrólfr k. kraki 34 ff.

Hroptatýr (sé ords.) 130 b.

Hrosskell (-kels, hf. -katli), Illuge svartes farfader 78¹⁷.

Hrotti ha., sværd 26¹⁹; 28¹¹.

Hrútafjörðr ha., fjord på Islands nordkyst, som fra den brede havbugt Húnaflói skærer dybt ind i landet 106^{18.20}.

Hræsvelgr ha. (-s), jätte ('ligsluger') 112 a.

Hugi (sé ords.).

Hundigr, myt. konge 15²⁷, 20²⁹ ff., 122.

Hungerðr Þóroddsdóttir 74¹¹, 95²¹ (húnn ha., ung björn).

Hvammfjörðr ha. (hvamr ha., lille dal), den store sydlige arm af Bredefjord (Breiðfjörðr) på Islands vestkyst 77¹⁵.

Hvítá hu., Hvidá, den store å, som falder ud i det inderste af Borgefjord. — Hvítársíða hu., Hvidásiden (síða hu., side), egnen ved den østlige del af Hvidá, langs dens nordlige bred 78¹⁶.

Hvítserkr enn hvati, Rolv krakes bersærk 35²⁵.

Hyrningr, Olav Tryggvesöns svoger (gift med hans halvsøster) 52⁸.

Hyrrokin hu., jettekvinden Hyrroken ('den af ilden tilrøgedede') 11¹².

Hæmir, en af aserne 18¹.

Høðbroddr Granmarsson 123 ff.

Høðr (Haðar, hf. Heði), den blinde as, Odins søn 10¹⁷, 120.

Høgni, myt. konge, valkyrjen Sigruns fader 123 a, 127 b.

Hørðr (Harðar, hf. Herði), farfader til Illuge svartes hustru 78²¹.

Høskuldr, Olav pås fader 77²⁴.

Ifing hu., myt. å 110 a.

Illugi svartí á Gilsbakka, Gunløg ormstunges fader 78¹⁷ ff.

Imr, jätte 108 b.

Ingi k. Steinkelsson 66³².

1. Ingibjörg (-bjargar, gf. og hf. -björgu) Ásbjarnardóttir, 'Ingeborg', Illuge svartes hustru 78²¹.

2. Ingibjörg, datter af kong Harald i Holmgård, Knud lavards hustru 66³⁶ ff.

3. Ingibjörg Yngvadóttir 28²¹.
 Írland ik., *Irland* 87²².
 Ísland ik., *Island* 58³¹.
 Ísungr, myt. konge (?) 123 b.
 Jarizleifr (el. -láfr) Valdimars-
 son, konge i *Holmgård*, gift med
 kong Olav den svenskes datter
Ingegerd 66³⁰.
 Játgeirr, f. Aðalráðs konungs
 85¹⁰.
 Jóan (Jón) baptista, *Johannes*
 døber 73¹⁷ (sml. ords.).
 Jófríðr Gunnarsdóttir, *Torsten*
Egilsöns hustru 74⁹.
 Jóm ik., .øen *Jóm* (*Wollin*) i
Pommern. — Jómsborg hu., den
 af danske vikinger (*Jomsviking-*
erne) anlagte borg på *Jóm* 45²⁵.
 — Jómsvíkingar ha. flt., viking-
 erne i *Jómsborg* 46¹⁷.
 Jórdán (yngre *Jórdan*) hu.,
 floden *Jordan* i *Palæstina* 63⁹.
 Jórsalir ha. flt., *Jerusalem*. —
 Jórsalaborg hu., = *Jórsalir*. —
 Jórsalafari ha., tilnavn til den
 norske konge *Sigurd* (*Jorsala-*
farer) 66³⁵.
 Jótland ik., *Jylland* 70⁶.
 Jorð hu. (sé ords.).
 Jötunheimar (sé ords.) 2¹⁰.
 Katrín (-ar, gf. og hf. -u), *Knud*
lavards datter 73²³.
 Kjallakr, *Torgrim godes fader*
 82²⁸.
 1. Knútr k. enn ríki 92³⁴ (sml.
 anm.).
 2. Knútr lávarðr, *Erik ejegods*
søn Knud lavard († 7. jan. 1131)
 63²² ff.
 2. Knútr, søn af *Magnus*
Nielssøn 68²⁹.
 Kolbeinn, skjalden *Tords fader*
 103²⁵.
 Kolbjörn stallari 52²² f.
 Kólga hu. 124 b (sml. anm.).
 Kollsveinn, søn af *Torsten* på
Borg 74¹⁵, 98¹⁹.
 Konungahella hu., *Kongelf ved*
*Gøtaelv*ens vestre (den gang
 norske) bred 88³⁴ f.
 Kormloð dróttning, indfødt irsk
 kongedatter, gift med *Olav kvåran*
 87²³.
 1. Kristín (-ar, gf. og hf. -u),

datter af den svenske konge *Inge*
Stenkelsön, gift med kong *Harald*
 i *Holmgård* 66³².

2. Kristín, *Knud lavards*
 datter 73²³.

Kúrir ha. flt., indbyggerne i
Kúrland 65²⁶.

Kúrland ik., den russiske pro-
 vins *Kurland* 65²⁶.

Kvasir, 'den viseste af alle
 aser', skabt af aser og vaner i
 forening 13²¹.

Kveldúlfr, hersir ór Noregi 74².

Langá hu., *Langå*, stor å vest
 for *Nordå*, falder i *Borgefjord*
 vest for *Borg* 82⁹.

Langavatn ik., *Langsø*, den
 store sø, hvorfra *Langå* har sit
 udspring. — *Langavatnsdalr* ha.,
 dalen omkring og nord for
Langavatn 81²⁹.

Laufey (-jar), *Lokes moder*
Løvø 10⁶, 116 f.

Lávarðsskógr ha., det sted,
 hvor *Knud lavard* faldt 73¹⁹.

Leifþrasir (el. Líf-), den for-
 nyede menneskeslægts fader 113 a.

Leiruvágr ha. (el. -vágur; sml.
 leira i ords.), en vig af *Fakse-*
fjord, ud for *Mosfell* (i *Mosfells-*
sveit) 91²⁴, 94⁶; 101²².

Leysingjastaðir ha. flt. (leysingi
 ha. (-ja), frigiven), gård i
Hvammssveit omkring den ind-
 erste del af *Hvammfjórðr*, nord-
 øst for gården *Hvammr* 77¹⁵.

Líf (egl. = líf ik., liv), person-
 ificeret som hu., den fornyede
 menneskeslægts moder 113 a.

Lifangr ha. (-rs), *Levanger ved*
Trondhjemsfjord 101³³ ff.

Litr, dværg (egl. = litr ha.,
 lød; sé ords.) 11²⁴.

Ljóðgeirr saxneskr hertogi,
 síðan kallaðr *Lótariús*, den tyske
 kejser *Lothar af Saksen* (1125
 —37) 69³².

Logafjöll ik. flt., myt. sted 122 b,
 123 a.

Logi ha. (sé ords.).

Loki ha., *Loke*, et jættevæsen,
 der tidlig blev optaget blandt
 aserne 1² ff., 18¹, 114 b ff.,
 121 a.

Lundún hu., *i alm. flt.* Lundúnir, *London, allerede den gang Englands hovedstad.* — Lundúnaborg hu., = Lundúnir 85¹¹. — Lundúnabryggjur hu. flt., *bryggerne ved London* 85⁹.

Lyngvi (senere Lyngi), *myt. konge* 21²³ f.

Magni, *Tors søn* 114 a.

Magnús enn sterki Nikolásson, *den danske konge Nielses søn Magnus* 63²⁵ f., 68²¹ ff.

Málmfríðr, *datter af kong Harald i Holmgård, gift med Sigurd Jorsalafarer* 66³⁵.

1. Margrét (-ar, gf. og hf. -u), *datter af den svenske konge Inge Stenkelsøn, gift med den danske konge Niels ('Margrete Fredkulla', Magnus barfods enke)* 66³³.

2. Margrét, *Knud lavards datter* 73²³.

Mélnir ha., *hest* 127 b.

Melrakkaslétta hu., *Melrakesletten ('Rævesletten', af melrakki ha., ræv), Islands nordligste pynt mod nordøst* 94²⁴.

Miðfjarðar-Skeggi (-ja), *Midfjords-Skegge, så kaldet efter Midfjorden (Miðfjarðr) i det nordlige Island (øst for Hrutfjard), hvor hans gård lå* 78²³.

Mist hu. (sé ords.).

1. Mistilteinn ha. (sé ords.) 10¹⁴.

2. Mistilteinn ha., *sværd* 28¹¹.

Mjöllnir ha., *Tors hammer* 1¹⁴ ff., 114 a, 118 b.

Móðguðr el. -gunnr (-gunnar, gf. og hf. -gunni), *møen Modgunn, som vogter Gjallerbroen* 12³.

Móði, *Tors søn* 114 a.

Móinsheimar ha. flt., *myt. sted* 127 a.

Molda-Gnúpr, *en af Islands landnamsmænd* 80¹⁰⁻¹⁹, 95²².

Mosfell ik., *gården Mosfell i Mosfellssveit (mellem Ölfussvatn og Leiruvágr), hvor Egil Skallegrimsøn tilbragte sine sidste år hos sin stiftatter Tordis, gift med Grim Svertingsøn. Efter Grims død bode høvdingen Önund,*

Ravns fader, på Mosfell 80⁷, 105²². (*Et 2det Mosfell — Mosfell et øfra — lå i Grimsnes øst for Ölfussvatn.*)

Munarvágr ha., *myt. sted (havn)* 30¹.

Mundilfœri, *månens . fader* 110 b.

Mýlnir ha., *hest* 127 b.

Mýrar hu. flt., *'myrerne', moserne, egnen omkring Borg (mýrr hu., ef. mýrar, gf. mýri, 'myr', mose; deraf 'Myresysse')* 82³⁵.

— Mýramenn ha. flt., *Myremændene, Egil Skallegrimsøns æt (så kaldet efter Mýrar)* 77³³.

Myrkviðr ha., *'Mørkved' (den mørke skov), myt. sted* 127 b.

Mœrr og (yngre) Mœri hu. (ef. Mœrar, gf. og hf. Mœri), *Møre (Nord- og Søndmøre) i Norge* 38¹, 55¹⁶.

Mogþrasir, *jætte* 113 b.

Nanna, *Balders hustru* 11²¹.

Narfi el. Nari, *Lokes søn Narve el. Nare* 14¹⁴⁻¹⁵.

Nepr, *Nannas fader* 11²¹.

Neri ha., *myt. navn* 121 b (sml. anm.).

Niðaróss ha., *det gamle navn på Trondhjem (egl. 'Nidåens ós, munding' efter beliggenheden)* 83³⁰.

1. Nikolás k. Sveinsson, *den danske konge Niels, Sven Estridsøns søn* 63²⁵ ff.

2. Nikolás, *søn af Magnus Nielsson* 68²⁹.

Njorðr (Njarðar, hf. Nirði), *guden Njord* 112 b; Njarðar dóttir 3: *Freyja* 117 a (sé vanr i ords.).

Noátún ik. flt., *Njords bolig* 117 a.

Norðmenn ha. flt., *Nordmændene (sml. ords.)* 39³¹, 49³³, 129.

Norðmærr og -mæri hu., *Nordmøre i Norge* 38² (sé Mœrr).

Norðrá hu., *Nordå, stor å, som nord fra falder i Hvítá för dens udløb i Borgefjord.* — Norðrárdalr ha., *den store dal*

på bægge sider af Nordå langs dens nordlige del 95¹³.

Noregr (sé ords.) 35¹⁷, 37². — Noregsmenn (sé ords.) 89¹⁴.

Norr (hf. -vi), nattens fader 111 a.

Oddr enn viðförli (Qrvaroddr) 30³ ff.

Óðinn (hf. Óðni), guden Odin 11⁵ ff., 108 ff., Óðins sonr om Tor 117 a, 118 b. (Sml. Alfaðir, Aldafoðr, Herjafoðr, Gautr og Gautatýr, Hroptr og Hroptatýr, Gagnráðr, Váfuðr, Viðrir, Vegtamr, Fjöltnir, Fengr, Yggr).

Óinn, f. Andvara 18¹⁹.

1. Óláfr k. Haraldsson, den norske konge Olav den hellige 53 ff.

2. Óláfr k. Sviakonungr, også kaldet Ó. k. scenski, den svenske konge Olav 'skødkonge' 45⁸ ff., 89³⁵ ff.

3. Óláfr k. Tryggvason, den norske konge Olav Tryggvesön 45 ff.

4. Óláfr kváran, kong Olav i Dublin 87²³.

5. Óláfr pái Hqskuldsson, Olav på, den mægtige høvding på Hjarðarholt, Torsten Egilsöns svoger. Tilnavnet pái (påfugl) havde han fået på grund af sit smukke ydre og den pragt, hvormed han optrådte. Om Olav på og hans æt handler Laksdølasaga. 77²⁴.

6. Óláfr, Ravn Önundsöns fætter 101²⁴, 103.

Orkneyjar hu. flt., Orknøerne (sml. Worsaae, Minder om de Danske etc., s. 277 ff.) 88²⁴, 101³⁶.

1. Ormr Þorfinnsson 80²³.

2. Ormr, skib (sml. ords.): Ormrinn langi, Olav Tryggvesöns berönte skib Ormen lange 47 ff.; Ormrinn skammi, Torkel nevjas skib 48 ff.

Otr Hreiðmarsson 17²² f.

Pálnatóki o: 'Toke Palnesön', Sven tjugeskægs fosterfader, Jomsborgs stifter 41 ff.

Rán, havets gudinde 18⁹, 124 b.

Rannveig (-ar, gf. og hf. -u) Gnúpsdóttir 80¹⁸.

Rastarkálfr ha., sletterne nord for Fræðarberg på Fræðø 39².

Rauðimelr ha. (ef. Rauðamels), 'den røde mæl' (melr ha., 'mæl', grusbakke), gård lige vest for Haffjarðará, som falder i Faksefjord på østsiden af den store halvø, der dannes af Fakse- og Bredefjord på Islands vestkyst 80²¹.

Raumariki ik., Romerike i Norge 53²⁹.

Reginn (-ins, hf. -in) Hreiðmarsson 16¹ ff.

Reginþing ik. flt., myt. sted 127 b.

Reifnir Arngrímsson 28³.

Riðill ha. (hf. Riðli), sværd 25²⁴.

Rikiza, dóttir Burizláfs Vindakonungs, gift med kong Nielses søn Magnus 68²⁸.

Rindr, Vales moder 120 a.

Róm ik. og Rómaborg hu. (også Rúm, Rúmaborg; sml. Rúmferlar 57³⁰, 58⁹), Rom 57³³.

Rqskva (Rqsku), Tors ledsagerinde (sml. ords.) 1⁸ f.

Ságunes ik., myt. sted 126 a.

Sámland ik.. Samland, vest for Kurland (således hedder endnu en lille del af Østpreussen nord for Königsberg mellem Kurisches og Frisches haff) 65²².

Sámsey hu., Samsø 29⁹ ff.

Saxar ha. flt., Sakserne, Tyskerne 35²³.

Saxland ik., (det nordvestlige) Tyskland 59⁷, 64⁷.

Sel-þórir, fader til Torfinn på Rødemæl 80²¹.

Serkland ik., 'Særkland' (Nordafrika) 63⁷.

Sif (-jar), Tors hustru 117 b.

Sigarsvellir ha. flt. (vøllr), myt. sted 122 a.

Siggeirr, myt. konge, gift med Sigmund Völsungsöns søster Signy 126 a.

Sigmundr (-ar) Völsungsson 14²⁷ f., 121 b.

Sigriðr dróttning en stórráða Tostadóttir 45¹, 90¹.

Sigrlami, *sagnkonge* 26²⁸.
 Sigrún (-ar, gf. og hf. -u)
 Hognadóttir 124 b, 128 b.
 Sigtryggr (hf. -vi) k. silkiskegg,
kong Sigtryg 'silkeskæg' i Dublin
 87²².
 1. Sigurðr (-ar) jarl Hloðvis-
 son, *jarl på Orknøerne* 88²⁵,
 102¹.
 2. Sigurðr jarl í Skorum 89³.
 3. Sigurðr k. Magnússon
 Jórsalafari 61 ff., 66³⁵.
 4. Sigurðr Sigmundarson 15²⁶
 ff.
 5. Sigurðr sýr, *konge i Ringe-*
rige 54¹.
 Sigvaldi jarl, *Jomsvikingernes*
bekendte høvding 45²² ff., 93⁴.
 Sigyn (-jar), *Lokes hustru*
 14²¹.
 Sinfjotli Sigmundarson, *Sig-*
mund Völsungsöns søn med hans
søster Signy, Siggeirs hustru,
 14²⁸ f., 122 a, 125 f.
 Sinholmsund ik., *Senholms-*
sund ved indløbet til Bergen
 63⁶.
 Sjóland ik., *Sælland* 71¹.
 Skaði hu. (-a), *Njords hustru*
Skade 14¹⁹.
 Skáld-Hrafn sé Hrafn 1.
 Skallagrímr Kveldúlfsson (skalli
 ha., 'skalle', *bart sted på hovedet,*
sköllóttir to., skaldet) 74¹.
 Skáney hu., *gård i Borgefjord*
syd for Hvidå (nordvest for
Reykjaholt) 95²³, 96¹².
 Skapti Þóroddsson, *lovsige-*
mand (1004—30) 80¹⁷, 91²⁷ f.,
 98²¹.
 Skarar el. -ir hu. flt., *byen*
Skara ('i Skorum') i Vestergöt-
land 89².
 Skeljavík hu. (-víkr), *i Sten-*
grímsfjord 77¹⁶.
 Skinfaxi (sé ords.) 109 b.
 Skotland ik., *Skotland. —*
Skotlandsfirðir ha. flt., fjordene
på Skotlands (vest)kyst 102⁵.
 Skrímir, *jætte* 2³³ ff.
 Skúli, *søn af Torsten på Borg*
(deltog med Erik jarl i Svolder-
slaget) 74¹⁵, 83³³ ff.
 Sköglar (Sköglar), *valkyrje* 129 f.

— Sköglar-Tosti, *Sigrid storrådes*
fader ('Sköglar-Toste', 'kamp-
Toste') 90².
 Sleipnir ha., *Odins hest* 11⁶,
 16²⁹, 119 a.
 Slésvík hu. (-víkr), *fjorden*
Slien ved Slesvig (Hedeby) 65¹³.
 Slétta hu., 'Sletten' = Mel-
 rakkaslétta 94²⁶, 101³⁵.
 Slíðrugtanni ha., *Freys galt*
 (= Gullinbursti) 11²⁹.
 Slöngvir ha., *hest* 36²⁷.
 Snæfjöll ik. flt., *myt. sted*
 ('snæfjældene') 122 a.
 Sólfjöll ik. flt., *myt. sted ('sol-*
fjældene) 122 a.
 Sólheimar ha. flt., *myt. sted*
 127 a.
 Sóti ha. = Sótasker ik., *skær*
på Sveriges kyst ved Agnafit
 33⁵.
 Sparinsheiðr hu., *myt. sted*
 127 b.
 Sporvitnir ha., *hest* 127 b.
 Staðr ha. (-ar), *Stadtland i*
Norge 38⁸.
 Stafnsnes ik., *myt. sted* 124 a.
 Stefnir, *jarl i Bretland, Palna-*
tokens svigerfader 41¹⁰.
 Steinn Þorfinnsson 80²³.
 Steinarr Önundarson 82³⁰ (sml.
 anm.).
 Steingrímsfjörðr ha., *fjord i*
det nordlige Island, som hav-
bugten Húnaflói afsætter mod
vest 77¹⁶.
 Storð hu., *øen Stord i Horda-*
land, ved Bømlfjordens nordlige
indløb 129 b.
 Strút-Haraldr jarl (strútr ha.,
 'strud', *kegleformet top, som han*
bar på hatten) 93³.
 Suðreyar hu. flt., *Syderøerne*
(Hebriderne) ved Skotland 102⁵.
 Súla (el. Súl?) hu., *gård ('á*
Súlu') i Værdalen (nuvær. Sul,
en lille afsides bygd øverst i
Værdalen lige under fjældet)
 103³.
 Surtr ha. (ef. -s og -ar, også
 Surta), *jætten, hvis ild (Surta*
logi) fortærer verden 24¹⁵, 110 a,
 113 b, 114 a.
 Svafrlami, *sagnkonge* 26²⁹.

Svarinshaugr ha., *myt. sted* 125 a.

Svásuðr el. -aðr (-aðar), *sommerens fader* 111 a.

Sveggjuðr ha., *hest* 127 a.

1. Sveinn jarl Hákonarson 83³².

2. Sveinn k. tjuguskegg, *den danske konge Sven 'tjugeskæg' (tveskæg)* 41 ff., 45 ff., 92³⁴.

3. Sveinn k. Úlfsson, *den danske konge Sven Estridsön* 56⁹ ff., 72¹⁹.

4. Sveinn Sveinsson, *Sven Estridsöns søn, Henrik d. haltes fader* 72¹⁸.

Svertingr Hafr-Bjarnarson 95²¹, 98²⁰, 99²².

Svíar ha. flt., *Svenskerne* 36²⁵. — Svíagriss ha., *Sveagris (guld-ring)* 35³⁴. — Svíakonungr ha., *den svenske konge* 45¹². — Svíaríki ik., *Svearige, Sverige* 28²⁵. — Svíaveldi ik., = Svíaríki 45¹⁶.

Svipdagr, *Rolv krakes bersærk* 35²⁶.

Svipuðr ha., *hest* 127 a.

Svíþjóð hu., = Svíaríki 31²⁸.

Svöldr hu. (-rar), *æfen Svolder ved Rygen* 46⁸.

Sæmingr Arngrímsson 28³.

Tindr Arngrímsson 28³.

Tíundaland ik., *en del af det nuvæ. Upland, hvori Upsala lå* 89³³.

Torfi Valbrandsson 95²⁴.

Traninn ha. (og Tranan hu.), *Torkel dydrils skib (sé ords.)*.

Trønueyrr hu., *myt. sted* 124 a.

Tungu-Oddr, *Tunge-Od, så kaldet efter den 'tunge' (landstrækning mellem to åer), der dannes af Hvítá og Reykjadalásá, hvor hans gård (Breiðabólstaðr) lå i Reykjadalr syd for Hvítá. Om Tunge-Od og hans søn Torods giftermål med Jofrid handler Hönsetores saga.* 74¹¹, 95²⁵.

Týr (hf. Tývi og Tý), *guden Ty (oftere brugt i sammensætninger og omskrivninger; sml. Gautatýr, Hroptatýr, bauga-Týr* 129 b *sé ords.)*.

Týrfingr ha., *sværd* 27²⁰ ff.

Úlfasund ik., *Ulvesund i Nordfjord i Norge (mellem Vågø og fastlandet)* 37²².

1. Úlfr jarl, *Sven Estridsöns fader* 72¹⁹.

2. Úlfr enn rauði, *'stavnbo' på Ormen lange* 49⁷.

Unavágar ha. flt., *myt. sted* 125 a.

Upplönd ik. flt., *'Oplandene', det sydøstlige Norge (omfattende blandt andet Østerdalen, Gudbrandsdalen, Hedemarken, Hadeland, Ringerige, Romerike)* 61².

Uppsaliir ha. flt., *Upsala, det gamle svenske kongesæde med det berømte Freys tempel; det var tillige hovedtingstedet (Uppsala þing)* 28²¹, 90³.

Úskaptr ha., *myt. holm (egl. 'uskabt', yngre form = úskapör; det ældre navn er Óskópnir)* 24¹⁶.

Útgarðr ha. (også flt. -garðar), *Udgård (sé ords.)* 4⁸. — Útgarða-Loki, *Udgårds hersker* 4¹² ff.

Váfuðr el. -aðr (sé ords.) 129 b.

Vafprúðnir, *jætte (sé anm. til s. 108)*.

Valbrandr, f. Torfa 95²⁴.

1. Valdimarr k. Jarizláfsson, *gift med den engelske konge Haralds datter Gyða* 66²⁹.

2. Valdimarr Knútsson, *Knud lavards søn, den danske konge Valdemar I d. store* 73²⁶.

Valfell ik., *Valfjæld i Borgefjord øst for Langå, i nærheden af det sted, hvor Guvæn udspringer* 75³.

Valhöll (sé ords.) 10¹⁴, 30²⁷.

1. Váli, *Lokes søn* 14¹⁴.

2. Váli, *Odins søn* 114 a, 120 a.

Valtarnr, *Vegtams fader ('valvant', 'kampvant')* 119 b.

Vár (sé ords.).

Varinn ha., *myt. navn.* —

Varinsey hu., *myt. ø* 125 b. —

Varinsfjörðr ha., *myt. fjord* 124 b.

Vásuðr el. -aðr (-aðar), *Vindsvals fader* 111 a (sml. anm.).

Vatnsdalr ha., *Vatnsdal ved*

Hunefjord (Húnaþjóðr) i det nordlige Island; om denne egns landnamsmand, *Ingemund d. gamle fra Romsdalen*, og hans æt handler *Vatnsdæla saga*. 80²⁴.

Vegtamr, navn på Odin ('vejvandt') 119 b (sml. *Gagnráðr*).

Vendill ha. (hf. *Vendli*), *Vendssysel i Nörrejylland* 37⁶.

Veradalr ha., *Værdalen* i *Trondhjems stift* (herigennem gik hovedvejen fra *Trondhjem* til *Sverige* over fjældet til *Jæmte-land*) 103¹.

Véseti, *Rolv krakes bersærk* 35²⁵.

Víðarr, *Odins søn* 114 a.

Viðgautr, købmand fra *Sam-land* 65²² ff.

Viðrir, navn på *Odin* 122 b.

Vígríðr ha., myt. sted 110 a.

Vík (*Víkin*) hu. (ef. *Víkr*, *Víkrinnar*), '*Vigen*' i *Norge*, (egnene ved) *Skagerak* og (omkring) *Kristianiafjord* 56²¹.

Vindland ik., *Venden* (de af *Venderne* bebode lande ved *Østersøens sydkyst*) 45¹¹.

Vindr, ældre *Vinðr* (også *Vindir*) ha. flt., *Venderne*, indbyggerne i *Vindland*. — *Vindakonungr ha.*, den vendiske konge 68²⁸. — *Vindasnekkja* (sé ords.).

Vindsvalr, vinterens fader 111 a.

Vingnir, navn på *Tor* 114 a.

Vingþórr, = *Vingnir* 114 a.

Vænir (og *Væni*) ha., søen *Venern* i *Sverige* 35¹⁸.

Voggr, en af *Rolv krakes mænd* 34²⁶ f.

Völsungar ha. flt., *Völsung-erne* (kong *Völsungs æt*) 17¹², 20²⁹, 127 b.

Völsungr, myt. konge, *Völsung-ernes stamfader* 14²⁷, 21¹³.

Vottr (*Vattar*, hf. *Vetti*), *Rolv krakes bersærk* 35²⁵.

Yggr (-s og -jar), navn på *Odin* 108 b.

Ylfingar ha. flt., myt. kongeslægt (= *Völsungar*) 121 b, 125 a, 127 b.

Ymir, jætte 110 b, 111 a.

1. *Yngvi*, myt. konge, der betragtedes som den svenske og norske kongeslægts (*Ynglingernes*) stamfader; *Yngva ætt*, *Yngves æt* 129 a (om den norske kongeslægt); áttstafr *Yngva* (el. *Y.*) 128 b (sé ords.).

2. *Yngvi*, myt. fyrste (*Hrings-son?*) 127 b.

3. *Yngvi*, konge i *Upsala* 28²¹.

Yrsa, *Rolv krakes moder*, gift med kong *Adils* i *Upsala* 35¹⁶ f.

Þjálf, *Tors ledsager* 1⁸ ff.

Þór-, guden *Tors* navn, brugt som første led i en stor mængde navne; foran en medlyd (undt. h) forkortes det til *Þor-* (dog *Þórdís*).

1. *Þórarinn Þorkelsson* 106³⁴.

2. *Þórarinn*, søn af *Önund* på *Mosfell* 80¹¹.

1. *Þórðr* (-ar), bøndason á *Sléttunni* 94²⁶.

2. *Þórðr Kolbeinsson*, bekendt islandsk skjald, der var samtidig med *Gunløg ormsunge* og især digtede til *Erik jarls ære*; om hans forhold til *Björn Hitdølakappe*, hvis fæstemø han ægtede, ligesom *Ravn* havde ægtet *Gunløgs*, fortælles i *Bjarnar saga Hítðælakappa*. 103²⁵.

Þorfinnr Selpórisson 80²¹, 82²⁴.

1. *Þorgerðr Egilsdóttir*, søster til *Torsten Egilsøn* på *Borg*, gift med *Olav* på 77⁷ f.

2. *Þorgerðr* dóttir *Miðfjarðar-Skeggja* 78²².

Þorgils Þorfinnsson 80²³.

Þorgilsstaðir ha. flt., *Torsten Egilsöns sætere* i *Langavatnsdalr* 81³¹.

1. *Þorgrímr goði Kjallaksson* 82²⁸ (sé anm.).

2. *Þorgrímr*, frændi *Önundar* at *Mosfelli* 106¹².

1. *Þórir hirðmaðr* (hos *Erik jarl*) 84¹⁵.

2. *Þórir stýrimaðr* (fra *Møre*) 55⁹.

3. *Þórir Þorfinnsson* 80²³.

1. *Þorkell* (-kels, hf. -katli) *dyðrill* 48¹⁸.

2. Þorkell Hallkelsson 106²⁹.
3. Þorkell nefja, *Olav Tryggve-
söns halvbroder* 48²⁴, 53¹⁰.

4. Þorkell svartí, *Illuge svartes
frænde* 80³², 81²⁴ ff.

5. Þorkell Torfason 95²⁴.

6. Þorkell Þorfinnsson 80²².
Þórodda, *Tunge-Odds søster*
95²⁵.

1. Þóroddr enn spaki Eyvind-
arson 80¹⁶.

2. Þóroddr, son Tungu-Odds
74¹¹.

1. Þórormr (víkingr) 85²⁹ f.

2. Þórormr Þorfinnsson 80²³.

Þórr, *guden Tor* 1⁴ ff., 94²⁹,
115 b f. (*Sml. Ásaþórr, Okuþórr,
Vingþórr, Vingnir, Hlóriði*).

Þórsnes ík., *myt. sted* 126 a.

Þórsnes-þing ík. 82²⁹ (*sé anm.*).

1. Þorsteinn bóndi (*på Island*)
55⁸.

2. Þorsteinn Egilsson at Borg,
Helga d. fagres fader 74¹ ff.

3. Þorsteinn Þorkelsson 106³⁴.

Þorvarðr smalamaðr 77⁵.

Þrándheimr ha., *det norske
landskab Trondhjem (Trønde-
lagen), omfattende de 8 trond-
hjemske fylker (byen hed den
gang Niðaróss og begyndte først
i det 15. årh. at antage sit nu-
værende navn). Også brugt som
navn på Trondhjemsfjorden,
sigldu þeir inn eptir Þránd-
heimi til Niðaróss, de sejlede
ind ad Trondhjemsfjorden til N.*
83²⁹.

Þrúðgelmir, *jætte* 111 b.

Þrúðvangar ha. flt., *Tors bolig*
9²⁴.

Þrymr, *jætte* 115 ff.

Þuríðr dylla, *Illuge svartes
moder* 78¹⁸.

Þökk, *jættekvinde (egl. þökk
hu., 'tak', personificeret)* 12²⁵, 13¹.
Ægir (*sé ords.*).

Okuþórr, *navn på Tor, fordi
han 'ager' i den med bukke for-
spændte kærre ('Agetor')* 1¹, 4³².

Ólfus ík., *herredet Ølves vest
for den brede Ølveså (Ólfussá),
som dannes ved forening af den
fra nordvest kommende Hvidå
(Hvítá) med afløbet fra den
sydlige ende af den store indsø
Ølvessö (Ólfussvatn), der senere
fik navnet 'Tingvoldesø' (Þing-
vallavatn), fordi altingsletten
(þingvellir), hvor altinget holdtes,
lå ved dens nordlige ende.* 80¹⁶.

1. Ónundr (-ar) at Mosfelli,
skjalden Ravns fader 80⁷ ff.

2. Ónundr sjóni 82³¹ (*sé anm.*).

Órnólfsdalr ha., *gård nordvest
for Gilsbakke, bygget af Órnólv*
78²².

Órvaroddr, *tilnavn til Oddr
enn víðforli (egl. 'pile-Od'; sml.
bøðvar-Bjarki, Skoglar-Tosti)* 30³.

Órvasund ík., *myt. sted* 124 a.

Øxará hu., *Økseå, der ved al-
tingspladsen falder i Ólfussvatn*
100¹¹. — Øxarárhólmr (*el.-hólmi*)
ha., *den af Økseå ved dens udløb
i Ólfussvatn dannede holm; her
holdtes i reglen tvekampene på
altinget* 98²⁸.

Forkortelser i ordsamlingen.

(Sml. formlæren s. 79 f.)

abl. = ablativ	ko. = kendeord
absol. = absolut	koll. = kollektivt
afh. = afhængig	lat. = latin, latinsk
alm. = almindelig, almindelig-	lign. = lignende
hed	m. = måde
anm. = anmærkning	mods. = modsat
best. = bestemt	navnef. = navneform
betyd. = betydning	neml. = nemlig
bevæg. = bevægelse	nf. = nævneform
bio. = biord	no. = navneord
bo. = bindeord	nut. = nutid
da. = dansk	nægt. = nægtende
digt. = digterisk	opr. = oprindelig
ef. = ejeform	ordenst. = ordenstal
egl. = egenlig	påpeg. = påpegende
el. = eller	part. = partikel
ent. = ental	pers. = person, personlig
etym. = etymologisk	sj. = sjælden
fho. = forholdsord	sl., slut. = slutning
flt. = flertal	sml. = sammenlign
forb. = forbindelse, forbundet	sms. = sammensat, sammensæt-
foreg. = foregående	ning
forest. = forestillende	spörg. = spørgende
fort. = fortid	sto. = stedord
frems. = fremsættende	sætn. = sætning
følg. = følgende	talo. = talord
gf. = genstandsform	tf. = tillægsform
gff. = genstandsformer	to. = tillægsord
gr. = grad	tot. = total
ha. = hankön	ubest. = ubestemt
håndskr. = håndskrift	ubrug. = ubrugelig
henv. = henvisende	udso. = udsagnsord
hf. = hensynsform	uegl. = uegenlig
hu. = hunkön	undert. = undertiden
ik. = intetkön	undt. = undtagen
intr. = intransitivt	upers. = upersonlig

Desuden betegnes de forskellige forholdsformer, med hvilke et ord forbindes, ofte ved forkortede former af sto. einnhverr på følgende måde: e-n = einnhvern (gf. ent. ha.), e-a = einhverja (gf. ent. hu.), e-t = eitthvat (gf. ent. ik.), e-m = einhverjum (hf. ent. ha.), e-u = einhverju (hf. ent. ik.), e-s = einhvers (ef. ent. ha. og ik.), e-rar = einhverrar (ef. ent. hu.).

Trykfejl.

S. 34,	l. 8 f. n.	Rolf	læs Rolv
- 50,	- 4	— vápn	— vápna
- 173 b,	- 13	— áttúngr	— áttungr
- 200 a,	- 16 f. o.	höjere	— højeste
- 213 b,	- 27	— haus	— hauss
- 228 b,	- 11 f. n.	Íslenzkr	— íslenzkr
- 234 b,	- 5 f. o.	<i>pines af (en</i>	— <i>pines (af en</i>
- 296 b,	- 24 f. n.	ú.	— u.

Desuden er i nogle eksemplarer aksenten over I udfalden under rentrykningen s. X, l. 24 f. o., s. XIX, l. 5 f. n., s. 100, l. 9 f. o. og s. 228, l. 16 f. n.

14 DAY USE
RETURN TO DESK FROM WHICH BORROWED
LOAN DEPT.

This book is due on the last date stamped below, or
on the date to which renewed.
Renewed books are subject to immediate recall.

NOV 10 1965 94

REC'D LD
FEB 9 '66 - 2 PM

LD 21A-60m-3,'65
(F2336s10)476B

General Library
University of California
Berkeley

YB 38760

M 111 803

PD
2237
w7
1896

THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

